ОШ „Ната Јеличић“
15000 Шабац
Јеле С.Савић 5
Тел. : 015/343-716
Емаил: natajelicic@gmail.com https://os-natajelicic.edu.rs/

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

ЗА ПРВИ ЦИКЛУС

ЗА ПЕРИОД 2026-2030. ГОДИНЕ

Јун, 2026. године

САДРЖАЈ:

О ШКОЛИ 5
Основни подаци о школи 5
1. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА 7
2. ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА 9
3. ПРОГРАМИ ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА, СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ 11
А. Обавезни предмети 11
3.1. Српски језик 11
3.1.1 Српски језик – 1. разред 13
3.1.2 Српски језик – 2. разред 20
3.1.3 Српски језик – 3. разред 27
3.1.4 Српски језик – 4. разред 35
3.2. Математика 44
3.2.1 Математика – 1. разред 46
3.2.2 Математика – 2. разред 52
3.2.3 Математика – 3. разред 57
3.2.4 Математика – 4. разред 62
3.3. Свет око нас 67
3.3.1 Свет око нас – 1. разред 67
3.3.2 Свет око нас – 2. разред 73

3.4. Природа и друштво 79
3.4.1 Природа и друштво– 3. разред 80
3.4.2 Природа и друштво – 4. разред 87
3.5. Ликовна култура 92
3.5.1 Ликовна култура – 1. разред 93
3.5.2 Ликовна култура – 2. разред 97
3.5.3 Ликовна култура - 3. разред 100
3.5.4 Ликовна култура – 4. разред 104
3.6. Музичка култура 107
3.6.1 Музичка култура – 1. разред 108
3.6.2 Музичка култура – 2. разред 117
3.6.3 Музичка култура – 3. разред 125
3.6.4 Музичка култура – 4. разред 132
3.7. Физичко и здравствено васпитање 139
3.7.1 Физичко и здравствено васпитање – 1. разред 140
3.7.2 Физичко и здравствено васпитање – 2. разред 145
3.7.3 Физичко и здравствено васпитање – 3. разред 153
3.7.4 Физичко и здравствено васпитање – 4. разред 157
3. 8. Дигитални свет 163
3.8.1 Дигитални свет - 1. разред 163
3.8.2 Дигитални свет – 2. разред 165
Б. Обавезни изборни наставни предмети 168
3.9. Верска настава 168
3.9.1 Верска настава 1. разред 168
3.9.2 Верска настава 2. разред 171

3.9.3 Верска настава 3. разред 173
3.9.4 Верска настава 4. разред 176
3.10. Грађанско васпитање 178
3.10.1 Грађанско васпитање – 1. разред 178
3.10.2 Грађанско васпитање – 2. разред 183
3.10.3 Грађанско васпитање – 3. разред 190
3.10.4 Грађанско васпитање – 4. разред 196
4. ПРОГРАМ ПРОЈЕКТНЕ НАСТАВЕ, ДОПУНСКЕ, ДОДАТНЕ НАСТАВЕ И ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ 202
4.1. Пројектна настава 202
4.2.1 Допунска настава - Српски језик – 1. разред 204
4.2.2 Српски језик – 2. разред 206
4.2.3 Српски језик – 3. разред 207
4.2.4 Српски језик – 4. разред 209
4.3.1 Математика– 1. разред 211
4.3.2 Математика – 2. разред 213
4.3.3 Математика – 3. разред 215
4.3.4 Математика – 4. разред, допунска настава 217
4.4.. Додатна настава 218
4.4.1 Математика – 3. разред 218
4.4.2 Математика, српски – 4. разред 220
4.5. Ваннаставне активности 222
4.6. ЧОС 223
4.7.1 Енглески језик 1 разред 224
4.7.2 Енглески језик 2 разред 230
4.7.3 Енглески језик 3 разред 237

4.7.4 Енглески језик 4 разред 240

Линкови ка правилницима за први циклус 246

Уводни део

О ШКОЛИ

Матична школа се налази у центру града, у месној заједници Камичак. У њеном саставу је издвојено одељење у Дреновцу.

Школа је почела са радом 1. септембра 1960. године, када је сазидана школска зграда. Због повећања броја ученика, указала се потреба за већим простором, тако да је 1970. године дограђена. У првој години рада у школу је уписано 1147 ученика. Број ученика се мењао, да би школске 2021/22.године школа имала 728 ученика.

Школа у Дреновцу постоји од 1828.године. Зграда у којој данас школа ради, сазидана је 1944.године. Са матичном школом у Шапцу интегрисана је 1969.године.

Основни подаци о школи

Назив школе	**Основна школа „Ната Јеличић“**
Адреса	**Ул. Јеле С. Савић 5, 15000 Шабац**
Контакт подаци школе:	
• **Телефон/факс**	**+381 (0)15 343-716 (директор);** **342 489 (секретар) ;** **343 718 (рачуноводство);** **343 717 (психолог и педагог)**

• **Званични мејл школе**	**natajelicic@gmail.com** **osnatadir@ptt.rs** **osnatasek@ptt.rs**
• **Сајт**	**http://os-natajelicic.edu.rs/**
ПИБ	**100083423**
Име и презиме директора школе	**Зоран Старчевић**
Датум оснивања школе	**24.9.1960. године**
Датум прославе Дана школе	**21. децембар**

ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ за израду Школског програма су следећи документи:

- Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 88/2017, 27/2018 – др. закон, 10/2019, 6/2020, 129/2021, 92/2023 и 19/2025).
- Закон о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“, бр. 55/2013, 101/2017, 27/2018 – др. закон, 10/2019, 129/2021, 92/2023 и 19/2025).
- Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 10 од 14. 12. 2017. године)
- Правилник о изменама и допуни Правилника о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл.гласник РС“ бр. 2/2020);
- Правилник о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС” - Просветни гласник, 16/18, 3/19 и 5/21)
- Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС” - Просветни гласник, 5/19, 1/20 и 6/20)
- Правилник о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС” - Просветни гласник, 11/19, 6/20 и 7/21)

- Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС” - Просветни гласник, бр. 15/18, 18/18, 3/19, 3/20, 6/20 и 17/21)
- Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС” - Просветни гласник, 5/19, 1/20, 6/20, 8/20, 5/21 и 17/21)
- Правилник о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС” - Просветни гласник, 11/19, 2/20, 6/20, 5/21 и 17/21) Интерни

документи

- Статут ОШ “Ната Јеличић” Шабац
- Развојни план
- Извештај о самовредновању

Начела израде школског програма

Школски програм утемељен је на начелима:

1) усмерености на процесе и исходе учења;
2) заснованости на стандардима, уз систематско праћење и процењивање квалитета програма;
3) уважавања узрасних карактеристика у процесу стицања знања и вештина, формирања ставова и усвајања вредности код ученика;
4) хоризонталне и вертикалне повезаности у оквиру предмета и између различитих наставних предмета;
5) поштовања индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања, као и могућности личног избора у слободним активностима;
6) заснованости на партиципативним, кооперативним, активним и искуственим методама наставе и учења;
7) уважавања искуства, учења и знања која ученици стичу ван школе и њихово повезивање са садржајима наставе;
8) развијања позитивног односа ученика према школи и учењу, као и подстицања ученичког интересовања за учење и образовање у току целог живота;

9) коришћења позитивне повратне информације, похвале и награде као средства за мотивисање ученика;

10) уважавање узрасних карактеристика у процесу психофизичког развоја обезбеђивањем услова за живот и рад у школи.

1. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Основни циљеви образовања и васпитања су

1) обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју детета, ученика и одраслог;

2) обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за целовити развој детета, ученика и одраслог, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;

3) шири обухват деце предшколским васпитањем и образовањем и свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;

4) развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;

5) развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;

6) континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;

7) развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;

8) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета, ученика и одраслог, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;

9) развијање кључних компетенција за целоживотно учење, међупредметних компетенција и стручних компетенција у складу са захтевима занимања, потребама тржишта рада и развојем савремене науке и технологије;

10) развој свести о себи, стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;

11) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота; 12) развијање позитивних људских вредности;

13) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;

14) развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;

15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавање различитости;

16) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;

17) повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;

18) повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

ТРАЈАЊЕ ПРОГРАМА - Школски програм се реализује у периоду од четири године, односно од почетка школске 2026/2027. године до краја школске 2029/2030. године.

ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ПРОГРАМ РЕАЛИЗУЈЕ - Програм се реализује на српском језику.

2. ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

*За време израде ШП у току 2021/2022 пројектна настава реализује се у трећем и четвртом разреду, а дигитални свет у првом и другом разреду. Након што ученици трећег и четвртог разреда изуче предмет Пројектна настава, овај предмет се више неће учити у млађим разредима, већ ће га заменити Дигитални свет.

Ред. Број		ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
	А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
1.	Српски језик _____ језик[1]	5	180	5	180	5	180	5	180

2.	Српски језик као нематерњи[2]	2	72	2	72	3	108	3	108
3.	Страни језик	2	72	2	72	2	72	2	72
4.	Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
5.	Свет око нас	2	72	2	72	-	-	-	-
6.	Природа и друштво	-	-	-	-	2	72	2	72
7.	Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
8.	Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
9.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108
10.	Дигитални свет	1	36	1	36	1	36	1	36
У К У П Н О: А		20-22*	720-792*	21-23*	756-828*	21-24*	756-864*	21-24*	756-864*
Ред. Број	Б. ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ								
1.	Верска настава/Грађанско васпитање[3]	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Матерњи језик/говор са елементима националне културе [4]	2	72	2	72	2	72	2	72
У К У П Н О: Б		1-3*	36-108*	1-3*	36-108*	1-3*	36-108*	1-3*	36-108*
У К У П Н О: А + Б		21-23*	756-828*	22-24*	792-864*	22-25*	792-900*	22-25*	792-900*

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети и изборни предмети

Ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО- ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	**год.**	**нед.**	**год.**	**нед.**	**год.**	**нед.**	**год.**
1.	Редовна настава	21-23*	756-828*	22-24*	792-864*	22-25*	792-900*	22-25*	792-900*
2.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
3.	Додатна настава							1	36

4.	Настава у природи**	7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње	
Ред. број	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		нед.	**год.**	**нед.**	**год.**	**нед.**	**год.**	**нед.**	**год.**
1.	Час одељенског старешине	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Ваннаставне активности[5]	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72
3.	Екскурзија	1-3 дана годишње		1-3 дана годишње		1-3 дана годишње		1-3 дана годишње	

1. Назив језика националне мањине у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.
2. Реализује се у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.
3. Ученик бира један од понуђених изборних програма.
4. Ученик припадник националне мањине који слуша наставу на српском језику може да изабере овај програм али није у обавези.
5 Школа реализује ваннаставне активности у области науке, технике, културе, уметности, медија и спорта

3. ПРОГРАМИ ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА, СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ

А. Обавезни предмети

3.1. Српски језик

Циљ наставе српског језика је да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

Задаци наставе српског језика:

- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује;

- основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика;
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика;
- упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика;
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у
- различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца);
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;
- развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника,
- језичког и стилског израза;
- увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког);
- оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова;
- упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу;
- поступно, систематично и доследно оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста;
- развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служе као извором сазнања; навикавање на самостално
- коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне); поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама;
- поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм); усвајање основних теоријских и функционалних појмова из позоришне и филмске уметности;
- упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења;
- развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује;
- навикавање на редовно праћење и критичко процењивање емисија за децу на радију и телевизији;
- подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
- подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности (литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.);
- васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности;

- развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.

Фонд часова:

Разред	**Недељни фонд часова**	**Годишњи фонд часова**
Први	5	180
Други	5	180
Трећи	5	180
Четврти	5	180

3.1.1 Српски језик – 1. разред

Циљ: Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ

–разликује изговорени глас и написано слово; изговорене и написане речи и реченице; – влада основном техником читања и писања ћириличког текста; –разуме оно што прочита; –активно слуша и разуме садржај књижевноуметничког текста који му се чита; –препозна песму, причу и драмски текст;	**ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ**	Глас и слово; штампана и писана слова ћириличког писма. Речи и реченице као говорне и писане целине. Текстови засићени словима која се обрађују/текстови предвиђени за глобално читање. Све врсте текстова који су написани штампаним или писаним словима. Језичке игре. Аналитичко-синтетичка вежбања; лексичка и синтаксичка вежбања; моторичке вежбе. Писање (преписивање, самостално писање и
–одреди главни догађај, време (редослед догађаја) и место дешавања у вези са прочитаним текстом; –уочи ликове и прави разлику између њихових позитивних и негативних особина;		диктат). Читање (шчитавање/глобално читање, гласно и тихо читање); питања којима се проверава разумевање прочитаног. Изговор и писање гласова који ученицима причињавају тешкоће (нпр. ђ, ћ; џ, ч; ј, љ).

–изрази своје мишљење о понашању ликова у књижевном делу; –препозна загонетку и разуме њено значење; –препозна басну и разуме њено значење; –разликује слово, реч и реченицу; –правилно изговори и напише кратку и потпуну реченицу једноставне структуре са одговарајућом интонацијом, односно интерпункцијским знаком на крају; –правилно употреби велико слово; –учтиво учествује у вођеном и слободном разговору; –обликује усмену поруку служећи се одговарајућим речима; –усмено препричава; усмено прича према слици/сликама и о доживљајима; –усмено описује ствари из непосредног окружења; – бира и користи одговарајуће речи у говору; на правилан начин користи нове речи у свакодневном говору; – напамет говори краће књижевне текстове; – учествује у сценском извођењу текста; – пажљиво и културно слуша саговорнике; – слуша, разуме и парафразира поруку; – слуша интерпретативно читање и казивање књижевних текстова ради разумевања и доживљавања; – примењује основна правописна правила; – пише читко и уредно; – писмено одговара на постављена питања; – спаја више реченица у крађу целину; – пише реченице по диктату примењујући основна правописна правила;	**КЊИЖЕВНОСТ**	**ШКОЛСКА ЛЕКТИРА** **Поезија** Народна песма, *Ја сам чудо видео* Јован Јовановић Змај, *Зимска песма* Војислав Илић, *Пролетња зора*/Воја Царић, *Пролеће*/Мира Алечковић, *Ветар сејач* Десанка Максимовић, *Првак*; *Хвалисави зечеви*/*У гостима*/*Ливадско звонце* Гвидо Тартаља, *Китова беба/Мрави/Постеља за зеку* Бранко Ћопић, *Јежева кућица* (читање у наставцима) Душан Радовић, *Јесења песма/Срећна Нова година* Љубивоје Ршумовић, *Ау што је школа згодна; Дете/Деца су украс света* Стеван Раичковић, *Цртанка*/Бранислав Лазаревић, *Сликар* Перо Зубац, *Добар друг ти вреди више* Драгомир Ђорђевић, *Није лако бити дете* **Проза** Народна прича, *Свети Сава и ђаци* Народна прича, *Деда и репа /Голуб и пчела* Народна басна, *Лисица и гавран* Доситеј Обрадовић, *Два јарца; Две козе* Лав Николајевич Толстој, *Два друга* Драган Лукић, *Јоца вози тролејбус*/Игор Коларов, *Дум-дум Оливер и његов бубањ* Ђуро Дамјановић, *Дан кад је јутро било слово*/Весна Ћоровић Бутрић, *Ноћни ћошак* Избор из народних и ауторских загонетки (Десанка Максимовић, *Загонетке лаке за прваке ђаке*, *Загонетке* Григора Витеза и Бране Цветковића) **Драмски текстови** Гвидо Тартаља, *Зна он унапред* Душан Радовић, *Тужибаба* Александар Поповић, *Неће увек да буде први* Бора Ољачић, *Први дан у школи* **Популарни и информативни текстови** Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Свети Сава, Вук

– гласно чита, правилно и са разумевањем; – тихо чита (у себи) са разумевањем прочитаног; – пронађе информације експлицитно изнете у тексту.			Стефановић Карацић, знаменита завичајна личност и др.); Милан Шипка: *Буквар* **ДОМАЋА ЛЕКТИРА** *Јован Јовановић Змај*, Песме за децу (избор) Избор из басни и сликовница за децу *Књижевни појмови:* – песма; – прича; – догађај; место и време збивања; – књижевни лик; – изглед, основне особине и поступци; – драмски текст за децу; – шаљива песма; – басна; – загонетка.
	ЈЕЗИК **Граматика, правопис и ортоепија**		Реченица; реч; слово. Улога гласа/слова у разликовању значења изговорене односно написане речи. Реченице као обавештење, питање и заповест. Велико слово на почетку реченице, у писању личних имена и презимена, имена насеља (једночланих) и назива места и улице у којој ученик живи, као и назив школе коју похађа. Правилно потписивање (име, па презиме). Тачка на крају реченице; место и функција упитника и узвичника у реченици.
	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	**Говорење**	Вођени и слободни разговор. Говорни предлошци. Усмена порука. Причање, препричавање и описивање. Казивање књижевног текста. Драмски, драматизовани текстови, сценска импровизација. Сценско извођење текста (драмско и луткарско). Богаћење речника: лексичке и синтаксичке вежбе. Разговорне, ситуационе и језичке игре.
		Слушање	Стварне и симулиране ситуације. Слушна порука. Аудио-визуелни записи. Игре за развијање слушне пажње.

		Писање	Питања о сопственом искуству, бићима, предметима, појавама, сликама, о књижевном и некњижевном тексту. Писана порука. Краћа текстуална целина: о сопственом искуству, о доживљају, о сликама, поводом књижевног текста. Реченице/кратак текст погодан за диктирање.
		Читање	Књижевни текстови.
			Текстови са практичном наменом: позивница, упутство, списак за куповину и др. Нелинеарни текстови: текст у табели, распоред часова, стрип, улазница и др. Информативни текстови: 1. уџбенички: Милан Шипка, *Буквар*; текстови о знаменитим личностима српске културе; 2. вануџбенички: о правилима учтивог понашања (бонтон); о месту у којем ученици живе, о животињама итд.

Кључни појмови садржаја: почетно читање и писање, књижевност, језик и језичка култура.

Наставна област	Начин остваривања програма		Активности		Начин примене и праћења остварености исхода
	методе рада	облици рада	наставника	ученика	
Почетно читање и писање	монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, игровне активности	- индивидуални - фронтални - групни - рад у пару	усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, оцењује	слуша, посматра, манипулише сликама, реља сличице од слова и слика, именује и чита слова, прави речи од слова, прави од речи реченице, чита текстове, открива, решава, пише по диктату, игра се мењајући гласове у речима	иницијални тест, причање, диктат, читање, домаћи задаци, полугодишњи тест, завршни тест, активности на часовима
Књижевност	монолошка,дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, игровне активности (стваралачке, уметничке, драмске)	-индивидуални -фронтални - групни - рад у пару	усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, оцењује	слуша, посматра, чита текстове, препознаје књижевна дела, глуми, учествује у причању.	причање, описивање, препричавање, читање, домаћи задаци, контролне вежбе, полугодишњи тест, завршни тест, активности на часовима
Језик	монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, решавање проблема	-индивидуални -фронтални - групни - рад у пару	усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, оцењује	слуша, посматра, открива, решава	домаћи задаци, контролне вежбе, полугодишњи тест, завршни тест, тестови по нивоима образовних стандарда, активности на часовима.

Језичка култура	монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова	- индивидуални - фронтални - групни - рад у пару	усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, оцењује	слуша, посматра, ређа сличице од слова и слика, прави од речи реченице, чита текстове, открива, решава, пише кратке саставе, вежба у изговору и писању гласова ч, ћ, ђ, х, р, игра се мењајући гласове у речима, саставља причу, активно учествује у причању.	причање, описивање, препричавање, читање, домаћи задаци, писање кратких састава, контролне вежбе, полугодишњи тест, завршни тест, тестови по нивоима образовних стандарда, активности на часовима.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета српски језик	**рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенције за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка комперинција, комуникација.**

Корелација са другим предметима:

Шта чујемо	Музичка култура-На путу до школе
Графомоторичке вежбе-припреме за писање слова	Физичко и здравствено васпитање-Вежбе за развој покретљивости
Графомоторичке вежбе-припреме за писање слова	Ликовна култура-Рам за слику
Мој дом	Свет око нас-Породица
Глас, слово, реч, реченица	Музичка култура-Б.Станчић: „Букварци“
На киши- прича по слици	Музичка култура-Б.Станчић: „Иде јесен“
Улога гласа/слова у разликовању изговорене и написане речи	Српски језик-Глас, слово, реч, реченица
Новогодишње жеље-писање честитке	Музичка култура-Новогодишња честитка
Зимски дан-прича у сликама	Музичка култура-Пада снежак
Народна прича Свети Сава и ђаци	Музичка култура-Химна Светом Сави
Мој љубимац-описивање	Свет око нас-Животиње које човек гаји

3.1.2 Српски језик – 2. разред

Циљ: наставе и учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

ИСХОДИ **По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

– разликује књижевне врсте: песму, причу, басну, бајку, драмски текст; – одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту; – одреди редослед догађаја у тексту; – уочи главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; – разликује стих и строфу; – уочи стихове који се римују; – објасни значење пословице и поуке коју уочава у басни; – наведе једноставне примере поређења из текстова и свакодневног живота; – чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитује песму; – изводи драмске текстове; – износи своје мишљење о тексту; – разликује глас и слог и препозна самогласнике и сугласнике; – разликује врсте речи у типичним случајевима; – одређује основне граматичке категорије именица и глагола; – разликује реченице по облику и значењу;	**КЊИЖЕВНОСТ**	ШКОЛСКА ЛЕКТИРА Поезија Народна песма: *Да вам певам што истина није/Мишја моба* Народна песма: *Мајка Јова у ружи родила/Санак иде низ улицу* Јован Јовановић Змај: *Пролећница/Хвала* Војислав Илић: *Први снег* Бранко Ћопић: *Огласи „Шумских новина“* (одломци), *Болесник на три спрата* Душан Радовић: *Лепо је све што је мало, Мама* Драган Лукић: *Школа, Равнотежа* Мирослав Антић: *Тајна* Душко Трифуновић: *Два јарца* Григор Витез: *Дохвати ми, тата, мјесец* Александар Сергејевич Пушкин: *Бајка о рибару и рибици* (читање у наставцима) Проза Народна прича: *Свети Сава, отац и син/Свети Сава и отац и мати са малим дететом* Народна прича: *Седам прутова* Народна басна: *Бик и зец/Коњ и магарац* Доситеј Обрадовић: *Пас и његова сенка/Коњ и магаре* Десанка Максимовић: *Бајка о лабуду* Гроздана Олујић: *Шаренорепа* Градимир Стојковић: *Деда Милоје* Мирјана Стефановић: *Златне рибице не праве штету* Ђани Родари: *Кад дедица не зна да прича приче* Су Ју Ђин: *Свитац тражи пријатеља* Феликс Салтен: *Бамби* (одломак по избору) Драмски текстови Александар Поповић: *Два писма*

– поштује и примењује основна правописна правила; – влада основном техником читања и писања латиничког текста; – пронађе експлицитно исказане информације у једноставном тексту (линеарном и нелинеарном); – користи различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање, описивање; – правилно састави дужу и потпуну реченицу и споји више реченица у крађу целину; – учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника; – разликује основне делове текста (наслов, пасус, име аутора, садржај); – изражајно чита ћирилички текст.		Ана Миловановић: *Слатка математика* Гвидо Тартаља: *Оцене* Тоде Николетић: *Шума живот значи* Популарни и информативни текстови Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Доситеј Обрадовић (баснописац), Никола Тесла (приче из детињства), знаменита завичајна личност и др.) ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Избор из кратких народних умотворина (загонетке, пословице, брзалице, питалице, разбрајалице) 2. Ханс Кристијан Андерсен: *Принцеза на зрну грашка, Царево ново одело, Девојчица са шибицама* 3. Десанка Максимовић: *Ако је веровати мојој баки*, *Прстен на морском дну*, *Бајка о трешњи*, *Сликарка зима*, *Како су пужу украли кућу*, *Три патуљка*, *Чика-Мраз*, *Божићбатини цртежи*, *Траве говоре бакиним гласом*, *Орашчићи-палчићи*, *Кћи вилиног коњица* (три бајке по избору ученика) 4. Љубивоје Ршумовић, избор из збирке песама *Ма шта ми рече* (*Једног дана*, *Др*, *Десет љутих гусара*, *Ишли смо у Африку*, *Ако желиш мишице, Уторак вече ма шта ми рече*, *Има један, Телефонијада, Дете, Вуче вуче бубо лења, Вук и овца*) 5. Драгомир Ђорђевић, избор песама (*Кад сам био мали*, *Бабе су нам сјајне*, *Рецепт за деду*, *Све су мајке*, *Ја сам био срећно дете*, *Једном давно ко зна када*, *Првоаприлска песма*, *Ми имамо машту*, *Тајанствена песма*, *Бити пекар то је сјајно*, *Успон једног лава*, *Стонога*, *Вештице су само трик*) 6. Избор из кратких прича за децу: Бранко Стевановић, *Прича из ормана*, Весна Видојевић Гајевић, *Бркљача*, Дејан Алексић, *Једном је један дечко зевнуо*. Књижевни појмови: − стих, строфа, рима; − народна успаванка; − басна; − бајка; − тема, место и време збивања, редослед догађаја; − главни и споредни лик (изглед, основне особине и поступци); − лица у драмском тексту за децу.

	ЈЕЗИК **Граматика, правопис и ортоепија**	Глас и слог; самогласници и сугласници. Врсте речи: именице (властите и заједничке); род и број именица; глаголи; глаголска времена: прошло, садашње, будуће време; потврдни и одрични глаголски облици; придеви (описни); бројеви (основни и редни).
		Реченице: обавештајне, упитне, заповедне и узвичне. Потврдне и одричне реченице. Велико слово: писање назива држава, градова и села (једночланих и вишечланих) и једночланих географских назива. Спојено и одвојено писање речи: писање речце *ли* и речце *не* уз глаголе. Интерпункција: тачка (на крају реченице и иза редног броја); две тачке и запета у набрајању; писање датума арапским и римским цифрама. Писање скраћеница: (мерне јединице и опште скраћенице *ОШ, бр., итд., стр.*и *нпр.*).
	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Друго писмо (латиница): штампана и писана слова. Разумевање прочитаног кроз одговоре на питања. План за препричавање кратких текстова (лирских, епских, драмских) састављен од уопштених питања. План описивања на основу непосредног посматрања. Правописне вежбе: преписивање, диктат и самостално писање. Језичке вежбе: загонетке, ребуси, укрштене речи, осмосмерке, асоцијације, састављање реченица, проширивање задатих реченица. Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица, опис бића и предмета. Сценско приказивање драмског/драматизованог текста.

Кључни појмови садржаја: књижевност, језик, језичка култура, усвајање другог писма (латинице).

Наставна област	Начин остваривања програма		Активности		Начин примене и праћења остварености исхода
	методе рада	облици рада	наставника	ученика	
Књижевност	монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, игровне активности (стваралачке, уметничке, драмске)	- индивидуални - фронтални - групни - рад у пару	усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, оцењује	слуша, посматра, манипулише сликама, чита текстове, открива, решава, препознаје књижевна дела, глуми, активно учествује у причању.	иницијални тест, причање, описивање, препричавање, читање, домаћи задаци,контролне вежбе, провера од 15 мин., полугодишњи тест, завршни тест, активности на часовима.
Језик	монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, решавање проблема	- индивидуални - фронтални - групни - рад у пару	усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, оцењује	слуша, посматра, решава у реченици одреди субјекат и предикат, препозна именице и глаголе у реченици, одреди род и број именице, активно учествује у причању	иницијални тест, домаћи задаци, контролне вежбе, провера од 15 мин., полугодишњи тест, завршни тест, тестови по нивоима образовних стандарда, активности на часовима.

Језичка култура	монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова	- индивидуални - фронтални - групна - рад у пару	усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, оцењује	слуша, посматра, манипулише сликама, именује и чита латинична слова, прави речи од латиничних слова, прави од речи реченице, чита текстове, открива, решава, пише по диктату, пише кратке саставе, игра се мењајући гласове у речима, саставља причу	иницијални тест, причање, описивање, препричавање, читање, домаћи задаци, писање кратких састава, контролне вежбе, полугодишњи тест, завршни тест, тестови по нивоима образовних стандарда, активности на часовима.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета српски језик	**рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенције за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка комперенција, комуникација.**

Корелација са другим предметима:

Самогласник и сугласник	Музичка култура-Певамо
Прошло, садашње и будуће време	Свет око нас-Седмица
Писање датума	Свет око нас-Месец и година
Ана Миловановић: „Слатка математика“	Математика- Сабирање и одузимање до 100
Писање географских назива	Свет око нас-Насеља
Бројеви	Математика: Сабирање и одузимање до 100

Редни бројеви	Математика: Римски бројеви
Новогодишња честитка	Музичка култура: Јован Адамов: „Новогодишња честитка“
Доситеј Обрадовић: „Коњ и магарац“	Свет око нас: Животиње у мојој околини

3.1.3 Српски језик – 3. разред

Циљ: наставе и учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

ИСХОДИ **По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

- чита са разумевањем различите текстове; - опише свој доживљај прочитаних књижевних дела; - изнесе своје мишљење о тексту; - разликује књижевне врсте: лирску и епску песму, причу, басну, бајку, роман и драмски текст; - одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; - именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; - уочи основне одлике лирске песме (стих, строфа и рима); - разуме пренесено значење пословице и басне и њихову поучност; - разуме идеје књижевног дела; - уочи основне одлике народне бајке; - разликује народну од ауторске бајке; - представи главне особине јунака - уочи основне одлике народне епске песме; - уочи поређење у књижевном делу и разуме његову улогу; - разликује опис од приповедања у књижевном делу; - покаже примере дијалог а у песми, причи и драмском тексту; - уочи хумор у књижевном делу; - чита текст поштујући интонацију реченице/стиха;	**КЊИЖЕВНОСТ**	ШКОЛСКА ЛЕКТИРА **Лирска поезија** 1. Душан Костић: *Септембар* 2. Григор Витез: *Какве је боје поток* / Десанка Максимовић: *Вожња* 3. Душан Васиљев: *Зима* 4. Мирослав Антић: *Шта је највеће*/ Ф. Г. Лорка: *Луцкаста песма* 5. Драган Лукић: *Свакога дана / Шта је отац* 6. Бранислав Црнчевић: *Љутито мече* / Љубивоје Ршумовић: *Аждаја своме чеду тепа* 7. Милован Данојлић: *Љубавна песма* 8. Љубивоје Ршумовић: *Домовина себрани лепотом* 9. Химна Светоме Сави 10. Бранко Стевановић: *Занимање Марка Краљевића* **Епска поезија** 11. Народне песме: Марко Краљевић и бег Костадин, Орање Марка Краљевића

- изражајно рецитује песму и чита прозни текст; - изводи драмске текстове		**Проза** 1. Ла Фонтен: *Цврчак и мрав* / Езоп: *Корњача и зец* 2. Народна приповетка: *Свети Сава и сељак без среће* 3. Народна бајка: *Чардак ни на небу ни на земљи* 4. Народна приповетка: *Свијету се не може угодити* 5. Бранко Ћопић: *Изокренута прича* 6. Оскар Вајлд: *Себични џин* 7. Светлана Велмар Јанковић: *Златно јагње* 8. Бранко В. Радичевић: *Прича о дечаку и Месецу* 9. Ијан Макјуен: *Реч -две о Питеру* 10. Јохана Шпири: *Хајди* (одломак)

		11. Народна бајка: *Баш-Челик* (читање у наставцима) 12. Јасминка Петровић: Од читања се расте (читање у наставцима) **Драмски текстови** 1. Душан Радовић: *А зашто он вежба* 2. Александар Поповић: *Лед се топи* 3. Јованка Јоргачевић: *Никад два добра* 4. Лаза Лазић: *Суђење* **Популарни и информативни текстови** Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Милева Ајнштајн, Михаило Пупин), знаменита завичајна личност и др. **ДОМАЋА ЛЕКТИРА** 1. Бранко Ћопић: *Доживљаји Мачка Тоше* 2. Избор из поезије Душана Радовића (*Замислите, Да ли ми верујете,* *Страшан лав, Кад је био мрак, Тужне паче исповести, Здравица,* *Плави зец* и друге песме) 3. Браћа Грим: *Бајке* (три бајке по избор у) **Књижевни појмови**: –лирска песма, химна, епска песма, народна бајка, роман, –поређење, персонификација (на нивоу препознавања), –опис, дијалог, приповедање, епски јунак, драмска радња

- разликује врсте (и подврсте) речи у типичним случајевима; - одреди основне граматичке категорије именица, придева и глагола; - примењује основна правописна правила; - јасно и разговетно изговори обавештајну, упитну и заповедну реченицу, поштујући одговарајућу интонацију и логички акценат, паузе, брзину и темпо	**ЈЕЗИК** **Граматика, правопис и ортоепија**	Врсте речи: именице (градивне, збирне); придеви (присвојни, градивни); род и број придева; заменице (личне заменице); глаголи; лице и број глагола. Подела речи на крају реда (граница на самогласник). Управни говор (први и други модел). Неуправни говор. Велико слово: писање имена народа, вишечланих географских назива (планина, река, језера, мора и сл.), празника, наслова књига и часописа; Писање присвојних придева изведених од властитих имена (суфикси: ов, -ев, -ин; -ски, -чки, -шки).
		Речца **не** уз именице и придеве. Наводници (у управном говору, насловима дела, називима школа). Сугласник **j** (између самогласника и-о и о-и). Скраћенице (мерне јединице за масу, дужину, време и запремину течности).

- спој више реченица у краћу и дужу целину; - препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин; - извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости	**ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА**	Краћи и дужи текстови – књижевни и некњижевни, као и нелинеарни текстови. Причање о догађајима и доживљајима, стварним и измишљеним (усмено и писано). Описивање људи, животиња и природе (плански приступ) – усмено и писано. Различите комуникативне ситуације (комуникација са одраслима и са вршњацима; у школи, у продавници, телефонски разговор, поздрављања, честитања и сл.). Богаћење речника: речи истог или сличног значења; речи супротног значења; речи које значе нешто умањено и увећано (уз одговарајуће текстове из лектире). Правописне вежбе: вежбе допуњавања и избора правилног облика речи; диктат, аутодиктат. Језичке вежбе: проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице. Лексичко-семантичке вежбе: речи који припадају различитим тематским скуповима; речи супротног значања али исте врсте и истог рода и броја, промена граматичког лица у тексту; основно и пренесено значење речи и друго. Стилске вежбе: састављање прича на основу задатих речи; сажимање или проширивање познате приче (текста), мењање краја приче (текста); настављање приче на основу датог почетка; промена становишта (нпр. увести у текст нове ликове; сместити бајку у далеку будућност...). Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског / драматизованог текста и сл.

Кључни појмови садржаја: књижевност, језик, језичка култура.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета српски језик	**• • рад с подацима и информацијама, решавање • проблема, сарадња, наведених** **компетенције за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка комперенција, комуникација.**

Корелација са другим предметима :

Српски језик-Градивне именице	Природа и друштво-Материјали
Српски језик -Александар Поповић: „Лед се топи“	Природа и друштво- Вода, лед и водена пара
Српски језик-Народна песма: „Марко Краљевић и бег Костадин“	Природа и друштво- Знамените личности мога краја
Српски језик-Бранко Стевановић: „Занимање Марка Краљевића“	Природа и друштво- Занимања и делатности људи у мом крају
Српски језик-Писање имена народа	Природа и друштво- Оријентишемо се у помоћ географске карте

3.1.4 Српски језик – 4. разред

Циљ: наставе и учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

ИСХОДИ **По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
–чита са разумевањем различите врсте текстова; –укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове; –разликује књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст; –одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; –именује позитивне и негативне особине ликова; –уочи и издвоји основне елементе лирске песме (стих, строфа, рима и ритам); –тумачи идеје књижевног дела; –препозна ситуације кршења/остваривања права детета и стереотипе у књижевним делима; –уочи персонификацију и разуме њену улогу у књижевном делу; –разликује описивање, приповедање (у 1. и 3. лицу) и дијалог у књижевном делу; –преприча текст из различитих улога/перспектива; –уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив); –уочи супротстављеност лица у драмском тексту; –чита текст поштујући интонацију реченице/стиха;	КЊИЖЕВНОСТ	**Поезија** 1. Шаљива народна песма *Женидба врапца Подунавца* 2. Војислав Илић: *Јесен*/Владислав Петковић Дис: *Зима* 3. Момчило Мошо Одаловић: *Молитва за маму* 4. Мирослав Антић: *Космонаутска песма* 5. Бранко Миљковић: *Песма о цвету* 6. Добрица Ерић: *Завичај/Отаџбина је наша очевина*/Момчило Мошо Одаловић: *Птице косовчице* 7. Мирослав Антић: *Прва љубав*/*Најљубавнија песма*/Алексије Марјановић: *Љубав* 8. Бранко Ћопић: *Месец и његова бака*/Десанка Максимовић: *Пауково дело* 9. Бранислав Црнчевић: *Кад би мени дали један дан* 10. Владимир Андрић: *Дај ми крила један круг* 11. Народна песма *Милош у Латинима* 12. Народна песма *Јетрвица адамско колено* **Проза** 1. Народна прича о животињама: *Међед, свиња и лисица* 2. Народна приповетка: *Најбоље задужбине* 3. Народна приповетка: *Ветар и сунце* 4. Народна бајка: *Пепељуга* 5. Бранислав Нушић: *Прва љубав* (одломак из *Аутобиографије*)

–изражајно рецитује песму и чита прозни текст; –изводи драмске текстове; –усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаних књижевних дела;		6. Бранислав Црнчевић: *Босоноги и небо* 7. Гроздана Олујић: *Стакларева љубав* 8. Светлана Велмар Јанковић: *Стефаново дрво* 9. Лав Николајевич Толстој: *Врабац и ласте/Два мраза* 10. Драган Алексић: *Позориште на небу* 11. Весна Алексић: *Детективско срце* 12. Ханс Кристијан Андерсен: *Ружно Паче – читање у наставцима*
		Драмски текстови 1. Гвидо Тартаља: *Подела улога* 2. Љиљана Крстић: *Кад пролеће дође* 3. Дејан Алексић: *Слава* **Научнопопуларни и информативни текстови** (из књига, енциклопедија и часописа за децу) ● о нашим знаменитим књижевницама, сликаркама и научницама; ● о природним лепотама и културним знаменитостима Србије; ● о занимљивим пределима, народима, обичајима у свету ● бонтон. **ДОМАЋА ЛЕКТИРА** 1. Милован Данојлић: Избор из поезије за децу 2. Драган Лукић: Избор из поезије за децу 3. Јасминка Петровић: *О дугмету и срећи* 4. Рене Гијо: *Бела Грива* 5. Ерик Најт: *Леси се враћа кући* 6. Александар Поповић: *Пепељуга*

–повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; –разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику; –одреди основне реченичне чланове; –разликује врсту речи од службе речи у реченици; –поштује и примени основна правописна правила; –правилно пише сва три модела управног говора; –употреби основне облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање и описивање; -употреби речи истог облика, а различитог значења, као и речи истог значења, а различитог облика; –препозна значење речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији; –напише разгледницу, честитку, приватно писмо; –прилагоди језички израз комуникативној ситуацији – формалној и неформалној; –повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тексту и на основу њих изводи закључак; –правилно структурира текст; –учествује у предлагању садржаја и начина рада.		ДОПУНСКИ ИЗБОР (са наведеног списка или по сопственом избору бирају се три дела) 1. Избор драмских текстова за децу 2. Бранко В. Радичевић: *Песме о мајци* 3. Светлана Велмар Јанковић: *Књига за Марка/Очаране наочаре* 4. Горан Петровић: *Разлике* 5. Едмондо де Амичис: *Срце* 6. Јохана Шпири: *Хајди* 7. Михаел Енде: *Бескрајна прича* (одломак) 8. Астрид Линдгрен: *Пипи Дуга Чарапа* 9. Златко Васић: *Чаробно путовање* 10. Урош Петровић: *Мартинина велика загонетна авантура* 11. Гордана Тимотијевић: *Сличице/Владимир из чудне приче* 12. Угљеша Шајтинац: *Чарна и Несвет* 13. Момо Капор: *Сања* 14. Весна Алексић: *Брљиво срце* **Књижевни појмови:** – шаљива народна песма, прича о животињама, особине народне епске песме, – приповетка, роман за децу, персонификација, – опис природе и ликова, приповедање у 1. и 3. лицу, сукоб драмских лица.

	ЈЕЗИК **Граматика и правопис**	Речи које у писању и говору мењају облик; речи које не мењају облик (без именовања врста непроменљивих речи). Реченица и реченични чланови (субјекат, предикат, објекат, прилошке одредбе). Појам субјекта; различите врсте речи (именице и личне заменице) у функцији субјекта; изостављени субјекат. Појам предиката (глаголски предикат). Појам објекта (именице у функцији објекта). Прилошке одредбе за време, место и начин. Речи и групе речи у функцији субјекта, објекта и прилошких одредаба; придев уз именицу у служби атрибута у оквиру групе речи која има службу субјекта или објекта. Управни говор (трећи модел). Велико слово: имена становника држава и насеља; називи улица и тргова; имена из уметничких дела – примери из обрађених дела (нпр. *Ружно Паче...*); устаљена и посебно наденута имена животиња; називи институција, предузећа и установа, манифестација; устаљена имена историјских догађаја и личности (усклађено са предметом Природа и друштво). Речца *ли*; скраћени упитни облик *је ли* (*је л'*) према узрочном везнику *јер*. Предлог *са* уз заменице (нпр. *са мном, с њом* и сл.). Писање вишечланих бројева.

	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Основни облици усменог и писменог изражавања: препричавање текста у целини и по деловима (по датом плану); причање у дијалошкој форми (уношење дијалога, управног говора у структуру казивања); описивање односа међу предметима, бићима и појавама; описивање природе, личности, књижевних ликова и сл. Речи истог облика, а различитог значења; речи истог значења, а различитог облика (на примерима књижевних текстова); устаљени језички изрази. Разгледница, честитка, писмо. Књижевни и други текстови (линеарни и нелинеарни) у функцији унапређивања језичке културе. Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и сл.
		Правописне вежбе: диктат; управни говор (сва три модела); наводници; велико слово; заменица *Ви* из поштовања; спојено и одвојено писање речи (речца *ли*, предлог *са*, вишечлани бројеви). Језичке вежбе: допуњавање реченица предикатом у садашњем, прошлом и будућем времену; проширивање реченица; укрштене речи; асоцијације. Лексичко-семантичке вежбе: одређивање значења устаљених израза; састављање речи на основу датог почетног и последњег слова; допуњавање низа речима које су повезане са датом речју. Два школска писмена задатка – један у првом и један у другом полугодишту.

Кључни појмови садржаја: књижевност, језик, језичка култура

Наставна област	Начин остваривања програма		Активности		Начин примене и праћења остварености исхода
	методе рада	**облици рада**	**наставника**	**ученика**	
Књижевност	монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, игровне активности (стваралачке, уметничке, драмске), решавање проблема-хеуристички приступ.	-индивидуални -фронтални -у пару -групни	усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, оцењује	слуша, посматра, чита текстове, открива, решава, препознаје књижевна дела, глуми, активно учествује у причању	-иницијални тест -причање -описивање -препричавање -писање састава -домаћи задаци -контролне вежбе -активност на часу
Језик	монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, игровне активности (стваралачке, уметничке, драмске), решавање проблема-хеуристички приступ	-индивидуални -фронтални -у пару -групни	усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, оцењује	слуша, посматра, открива, решава, пише по диктату, у реченици одреди врсту речи и службу речи, уме да напише реченицу у управном и неуправном говору	-иницијални тест -причање -описивање -препричавање -домаћи задаци -контролне вежбе усмени одговори -активност на часу

Језичка култура	монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, игровне активности	-индивидуални -фронтални -у пару -групни	усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира,	слуша, посматра, чита текстове, пише кратке саставе, игра се мењајући гласове у речима, саставља причу,	-иницијални тест -причање -описивање -препричавање -писање састава
	(стваралачке, уметничке, драмске), решавање проблема-хеуристички приступ.		поставља проблем, оцењује	активно учествује у причању	-домаћи задаци - контролне вежбе усмени одговори -активност на часу

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета српски језик	**рад с подацима и информацијама,** **решавање проблема, сарадња,** **компетенције за учење,** **одговорно учешће у демократском друштву,** • **естетичка комптенција,** • **комуникација.**

Корелација са другим предметима:

Српски језик – Писање имена становника држава и насеља	Природа и друштво – Србија и њени су Седи

Српски језик – Писање назива институција, предузећа, установа и манифестација	Природа и друштво – Делатности људи у различитим крајевима Србије
Српски језик – Добрица Ерић: „Отаџбина је наша очевина“	Природа и друштво – Србија моја домовина
Српски језик – Писање вишечланих бројева	Математика – Читање, писање и упоређивање бројева до милион
Српски језик – Владислав Петковић Дис: „Зима“	Музичка култура – Станко Коруновић: „Снег засипа“
Српски језик – Писање историјских догађаја	Природа и друштво – Срби српска држава од почетка 19. века до данас

3.2. Математика

Циљ и задаци

Циљ наставе математике у основној школи јесте: да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву; да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање; као и да доприносе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развитку личности ученика. **Задаци наставе математике** јесу:

- да ученици стичу знања неопходна за разумевање квантитативних и просторних односа и законитости у разним појавама у природи, друштву и свакодневном животу;
- да ученици стичу основну математичку културу потребну за откривање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичко моделовање), за успешно настављање образовања и укључивање у рад;
- да развија ученикову способност посматрања, опажања и логичког, критичког, стваралачког и апстрактног мишљења;
- да развија културне, радне, етичке и естетске навике ученика, као и математичку радозналост у посматрању и изучавању природних појава;
- да ученици стичу способност изражавања математичким језиком, јасност и прецизност изражавања у писменом и усменом облику; - да ученици усвоје основне чињенице о скуповима, релацијама и пресликавањима;
- да ученици савладају основне операције с природним, целим, рационалним и реалним бројевима, као и основне законе тих операција;
- да ученици упознају најважније равне и просторне геометријске фигуре и њихове узајамне односе;
- да оспособи ученике за прецизност у мерењу, цртању и геометријским конструкцијама;
- да ученицима омогући разумевање одговарајућих садржаја природних наука и допринесе радном и политехничком васпитању и образовању;

- да изграђује позитивне особине ученикове личности, као што су: истинољубивост, упорност, систематичност, уредност, тачност, одговорност, смисао за самостални рад;
- да интерпретацијом математичких садржаја и упознавањем основних математичких метода допринесе формирању правилног погледа на свет и свестраном развитку личности ученика;

Фонд часова

разред	**Недељни фонд часова**	**Годишњи фонд часова**
први	5	180
други	5	180
трећи	5	180
четврти	5	180

3.2.1 Математика – 1. разред

Циљ: наставе и учења математика је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

ИСХОДИ **По завршетку ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

- одреди међусобни положај предмета и бића и њихов положај у односу на тло; - упореди предмете и бића по величини; - уочи и именује геометријске облике предмета из непосредне околине; - именује геометријска тела и фигуре; - групише предмете и бића са заједничким својством; - сложи/разложи фигуру која се састоји од познатих облика; - разликује: криву, праву, изломљену, затворену и отворену линију;	ГЕОМЕТРИЈА	ПОЛОЖАЈ, ВЕЛИЧИНА И ОБЛИК ПРЕДМЕТА	Просторне релације. Величина предмета и бића. Геометријска тела: лопта, коцка, квадар, ваљак, пирамида и купа. Геометријске фигуре: круг, правоугаоник, квадрат и троугао.
		ЛИНИЈЕ	Права, крива и изломљена линија. Затворена и отворена линија. Тачка и линија. Дуж.
- црта праву линију и дуж помоћу лењира; - броји унапред и уназад и са прескоком; - прочита, запише, упореди и уреди бројеве прве стотине и прикаже их на бројевној правој; - користи редне бројеве; - разликује парне и непарне бројеве, одреди највећи и најмањи број, претходника и следбеника; - користи појмове: сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика; - сабира и одузима два једноцифрена броја не записујући поступак;		БРОЈЕВИ	Бројање, писање и читање бројева. Приказивање бројева помоћу тачака на бројевној правој. Упоређивање бројева. Редни бројеви. Сабирање и одузимање бројева у оквиру 20 и приказивање на бројевној правој. Сабирање и одузимање бројева до 100 без прелаза преко десетице и приказивање на бројевној правој. Својства сабирања.

- сабира и одузима до 100 без прелаза преко десетице; - растави број на сабирке и примени замену места и здруживање сабирака ради лакшег рачунања; - реши текстуални задатак са једном операцијом; - разликује новчане апоене до 100 динара и упореди њихову вредност; - уочи правило и одреди следећи члан започетог низа; - прочита и користи податке са једноставнијег стубичног и сликовног дијаграма или табеле; - измери дужину задатом, нестандардном јединицом мере; - преслика тачке и фигуре у квадратној мрежи на основу задатог упутства.		Откривање непознатог броја у једнакостима с једном операцијом. Динар, кованице и новчанице до 100 динара.
	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	**Мерење дужине нестандардним јединицама мере.**

Кључни појмови садржаја: односи у простору, геометријски облици, број, сабирање и одузимање и мерење.

Наставна област	**Начин остваривања Програма**		**Активности**		**Начин примене и праћења остварености исхода**
	методе рада	**облици рада**	**наставника**	**ученика**	
Геометрија	монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, игровне активности (логичкоматематичке), решавање проблемахеуристички приступ	-фронтални -индивидуални -у пару -групни	усмерава, наводи на повезивање и примену знања, ствара ситуацију, сугерише, подстиче на логичко мишљење, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, развија кооперативност, оцењује.	слуша, посматра, уочава, именује, повезује, упоређује, закључује, разликује, открива релације и изражава их, групише, пребројава, примењује стечено знање, прави моделе.	-иницијално процењивање -контролне вежбе -полугодишњи тест -завршни тест -домаћи задаци тестови по нивоима образовних стандарда активност на часу
Природни бројеви до 100	монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, игровне активности (логичкоматематичке), решавање проблемахеуристички приступ, метода графичких радова	-фронтални -индивидуални -у пару -групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче, дискутује -анализира, мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања подстиче на логично мишљење -развија кооперативност - оцењује	слуша, посматра, уочава, именује, повезује, упоређује, закључује, разликује, открива релације и изражава их, групише, пребројава, броји, рачуна, математички се изражава, сређује по редоследу, примењује стечено знање	-иницијално процењивање -контролне вежбе -полугодишњи тест -домаћи задаци -активност на часу -тестови по нивоима образовних стандарда -завршни тест

Мерење и мере	монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, игровне активности (логичкоматематичке), решавање проблемахеуристички приступ, метода графичких радова	-фронтални -индивидуални -у пару -групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче, дискутује -анализира, мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања подстиче на логично мишљење -развија кооперативност - оцењује	слуша, посматра, уочава, именује, повезује, упоређује, закључује, математички се изражава, сређује по редоследу, примењује стечено знање, мери и процењује,	-иницијално процењивање -контролне вежбе -завршни тест -полугодишњи тест - домаћи задаци тестови по нивоима образовних стандарда активност на часу

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета математике:	**рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенција за учење, естетичка компетенција.**

Корелација са другим предметима:

Математика: Горе, доле, испод, изнад, испред, иза, између	Српски језик: Моја учионица
Математика: Геометриска тела	Ликовна култура: Облици
Математика: Поређење по висини и дужини	Ликовна култура: Високо-ниско, широко-уско, дуго-кратко
Математика: Једноцифрени бројеви	Српски језик: Глас, слово, реч, реченица
Математика: Редни бројеви	Физичко и здравствено васпитање: Елементарне игре са реквизитима
Математика: Сабирање и одузимање	Физичко и здравствено васпитање: Игре са вођењем, додавањем лопте и гађање у циљ
Математика: Предмети облика квадрата, правоугаоника, круга и троугла	Математика: Геометриска тела
Математика: Тачка	Математика: Права и крива линија
Математика: Бројеви	Српски језик: Два друга, Три прасета, Десет љутих гусара...
Математика: Мерење и мере	Физичко и здравствено васпитање: Ходање кратким и дугим корацима

3.2.2 Математика – 2. разред

Циљ: наставе и учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– одреди десетице најближе датом броју; – усмено сабира и одузима бројеве до 100; – користи појмове чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац; – примени замену места и здруживање сабирака и чинилаца ради лакшег рачунања; – усмено множи и дели у оквиру прве стотине; – израчуна вредност бројевног израза са највише две операције; – реши текстуални задатак постављањем израза са највише две рачунске операције и провери тачност решења; – одреди непознати број у једначини са једном аритметичком операцијом; – одреди делове (облика $\frac{1}{n}$) дате величине; – изрази одређену суму новца преко различитих апоена; – прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама; – прикаже мањи број података у таблици и стубичастим дијаграмом; уочи правило и одреди следећи члан започетог низа;	**БРОЈЕВИ**	Први део Сабирање и одузимање са преласком. Замена места и здруживање сабирака. Веза сабирања и одузимања. Једначине са једном операцијом (сабирање или одузимање). Римске цифре I, V, X, L, C Други део Множење и дељење (таблично) Нула и јединица као чиниоци; нула као дељеник. Замена места и здруживање чинилаца. Трећи део Редослед рачунских операција. Множење и дељење збира и разлике бројем. Веза множења и дељења. Једначине са једном операцијом (множење или дељење). Бројевни изрази. Формирање израза на основу реалистичних ситуација. Разломци облика $\frac{1}{n}$, $1 \leq n \leq 10$, визуелно и симболичко представљање.

– разликује дуж, полуправу и праву; – одреди дужину изломљене линије (графички и рачунски); – одреди обим геометријске фигуре; – нацрта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи; – уочи подударне фигуре на датом цртежу; – уочи симетричне фигуре;	**ГЕОМЕТРИЈА**	Први део Дуж, права и полуправа. Тачка и права. Отворена и затворена изломљена линија. Графичко надовезивање дужи. Дужина изломљене линије. Обим геометријских фигура без употребе формула. Други део Цртање правоугаоника, квадрата и троугла на квадратној мрежи, на тачкастој мрежи.
– допуни дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву;		Симетричне фигуре. Подударност фигура (интуитивно).
– изрази дужину у различитим јединицама за мерење дужине; – измери дужину дужи и нацрта дуж дате дужине – чита и запише време са часовника; – користи јединице за време у једноставним ситуацијама	**МЕРЕЊЕ И МЕРЕ**	Мерење дужине стандардним мерним јединицама (m, dm, cm). Мерење времена (дан, месец, година, час, минут).

Кључни појмови садржаја: сабирање, одузимање, множење, дељење, једначина, део целине, мерење дужине и времена, правоугаоник, квадрат, дужина, обим, римске цифре.

Наставна област	Начин остваривања програма		Активности		Начин примене и праћења остварености исхода
	методе рада	облици рада	наставника	ученика	
Природни бројеви до 100	монолошка, дијалошка, демонстративна, текстуална, метода писаних радова, игровне активности (логичкоматематичке), решавање проблемахеуристички приступ, метода графичких радова	-фронтални -индивидуални -у пару -групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче, анализира -мотивише, координира - наводи на повезивање и примену знања подстиче на логично мишљење -развија кооперативност -оцењује	слуша, посматра, уочава, именује, повезује, упоређује, закључује, разликује, открива релације и изражава их, групише, пребројава, броји, рачуна, математички се изражава, сређује по редоследу, примењује стечено знање, сабира,одузима, множи и дели до 100	-иницијални тест -контролне вежбе -завршни тест -полугодишњи тест - домаћи задаци тестови по нивоима образовних стандарда -активност на часу -провере од 15 минута
Геометријски облици	монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, игровне активности (логичкоматематичке), решавање проблемахеуристички приступ	-фронтални -индивидуални -у пару -групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче, дискутује -анализира, мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања подстиче на логично мишљење, оцењује	слуша, посматра, уочава, именује, повезује, упоређује, закључује, разликује, открива релације и изражава их, групише, сређује по редоследу, примењује стечено знање, мери и процењује, прави моделе	-иницијални тест -контролне вежбе -завршни тест -полугодишњи тест -тестови по нивоима образовних стандарда, домаћи задаци -активност на часу -провере од 15 мин.

Мерење и мере	монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, игровне активности (логичкоматематичке), решавање проблемахеуристички приступ, метода графичких радова	-фронтални -индивидуални -у пару -групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче, дискутује - анализире, мотивише координира -наводи на повезивање и примену знања подстиче на логично мишљење -развија кооперативност -оцењује	слуша, посматра, уочава, именује, повезује, упоређује, закључује, разликује, открива релације и изражава их, групише, рачуна, математички се изражава, сређује по редоследу, примењује стечено знање, мери и процењује, прави моделе	-иницијални тест -контролне вежбе -завршни тест -полугод. тест -тестови по нивоима образовних стандарда - домаћи задаци активност на часу -провере од 15 мин.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета математике:	**рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенција за учење, естетичка компетенција.**

Корелација са другим предметима:

Математика: Мере за време	Свет око нас: Мерење времена
Математика: Геометрија	Ликовна култура: Облици
Математика: Знак пута	Ликовна култура: Знаци
Математика: Множење бројем један	Српски језик: Љубивоје Ршумовић: „Десет љутих гусара“
Математика: Римски бројеви	Физичко и здравствено васпитање: Елементарне игре са реквизитима
Математика: Сабирање и одузимање	Физичко и здравствено васпитање: Игре са вођењем, додавањем лопте и гађање у циљ

Математика: Дуж	Ликовна култура: Везивање-спајање
Математика: Мерење и мере	Физичко и здравствено васпитање: Ходање кратким и дугим корацима

3.2.3 Математика – 3. разред

Циљ: наставе и учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
-прочита, запише и упореди бројеве прве хиљаде и прикаже их на бројевној правој; -прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама (до 1000); -изврши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1000); -подели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат; -процени вредност израза са једном рачунском операцијом; -израчуна вредност бројевног израза са највише три рачунске операције; -одреди десетице и стотине најближе датом броју; -реши једначину са једном рачунском операцијом; -одреди и запише скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем; -реши проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину; -уочи делове целине и запише разломке облика $\frac{m}{n}$;	**БРОЈЕВИ**	Бројеви прве хиљаде. Сабирање и одузимање (усмени и писмени поступак). Множење једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељење бројевима прве десетице са и без остатка (усмени и писмени поступак). Зависност резултата од промене компонената. једначине облика: a + x = b, a –x = b, x – a = b, a*x=b Неједначине облика: a ± x < b, a ± x > b, x – a < b, x – a > b. Римске цифре D, M. Разломци облика $\frac{m}{n}$. Упоређивање разломака са једнаким имениоцима. Децимални запис броја са једном децималом.

-упореди разломке облика $\frac{m}{n}$ са једнаким имениоцима; - резултат мерења дужине запише децималним бројем са једном децималом; -уочи и речима опише правило за настајање бројевног низа; -чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм)		
-црта паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат; -конструише троугао и круг; -именује елементе угла, правоугаоника, квадрата, троугла и круга; -разликује врсте углова и троуглова; -одреди обим правоугаоника, квадрата и троугла, применом обрасца; -опише особине правоугаоника и квадрата; -преслика геометријску фигуру у квадратној или тачкастој мрежи на основу задатог упутства; - користи геометријски прибор и софтверске алате за цртање	**ГЕОМЕТРИЈА**	Узајамни положаји правих (паралелне праве и праве које се секу). Угао, врсте углова. Троугао, врсте троуглова. Кружница и круг. Правоугаоник и квадрат. Обим троугла, квадрата и правоугаоника. Цртање паралелних и нормалних правих помоћу лењира. Конструкције троугла и кружнице. Пресликавање геометријских фигура на квадратној мрежи.
-чита, упореди и претвара јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена; -упореди величине (дужина, маса, запремина течности и време); -измери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом); -примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама.	**МЕРЕЊЕ И МЕРЕ**	Мерење масе (kg, g, t). Мерење времена (деценија, век, секунд). Мерење дужине (mm, km). Мерење запремине течности (l, dl, cl, ml, hl). Мерење површине геометријских фигура задатом мером.

Кључни појмови садржаја: бројеви прве хиљаде, разломак, децимални запис броја, круг, троугао, правоугаоник, квадрат, угао, паралелне праве, нормалне праве, појам површине, једначине и неједначине, мерење дужине, масе, времена и запремине течности.

Наставна област	**Начин остваривања програма**		**Активности**		**Начин примене и праћења остварености исхода**
	методе рада	**облици рада**	**наставника**	**ученика**	
Блок бројева до 1000	монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, игровне активности (логичкоматематичке), решавање проблемахеуристички приступ, метода графичких радова	- индивидуални - фронтални - рад у пару - групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче, дискутује -анализира, мотивише -координира наводи на повезивање и примену знања подстиче на логично мишљење -развија кооперативност -оцењује	-сабира и одузима до 1000 -множи и дели до 1000 -примени стечено знање -броји -упоређује -слуша -запажа	-иницијални тест -домаћи задаци -активности на часу -усмени одговори -тестови по нивоима образовних стандарда контролне вежбе -полугодишњи тест -провера од 15 мин., -завршни тест

Геометрија	монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, игровне активности, решавање	-индивидуални -фронтални - рад у пару -групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче, дискутује -анализира, мотивише координира, наводи на повезивање и примену знања	-посматра -уочава -именује -упоређује - разликује примени стечено знање -црта геометријске фигуре	-иницијални тест -домаћи задаци -активност на часу -усмени одговори - тестови по нивоима образовних стандарда контролне вежбе -полугодишњи тест -годишњи тест
	проблемахеуристички приступ, метода графичких радова		-подстиче на логично мишљење, развија кооперативност оцењује	-одређује обим геометријским фигурама	-провера од 15 мин.
Мерење и мере	монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, игровне активности (логичкоматематичке), решавање проблемахеуристички приступ, метода графичких радова	-индивидуални -фронтални - рад у пару - групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче, дискутује -анализира, мотивише - координира наводи на повезивање и примену знања подстиче на логично мишљење -оцењује	-упоређује -слуша -посматра -именује -упоређује -мери -прави моделе	-иницијални тест -домаћи задаци -активности на часу -усмени одговори - тестови по нивоима образовних стандарда контролне вежбе - полугодишњи тест годишњи тест -провера од 15 мин.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета математике:	**рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенција за учење, естетичка компетенција.**

Корелација са другим предметима:

Математика-Ознаке за мерење масе и запремине	Српски језик-Скраћенице
Математика-Читање и писање разломака	Музичка култура-Четвртина ноте
Математика-Мерење времена	Српски језик-Драган Лукић: „Сваког дана“
Математика-Редослед рачунских операција	Српски језик-Бранко Ћопић: „Изокренута прича“
Математика-Мерење запремине течности	Природа и друштво-Вода и друге течности као растварачи

3.2.4 Математика – 4. разред

Циљ: наставе и учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

– прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој; – одреди месну вредност цифре; – изврши четири основне рачунске операције у скупу N_0; – састави израз, израчуна вредност бројевног израза и примени својства рачунских операција; – реши једначине и неједначине и провери тачност решења; – реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину; – процени вредност израза са једном рачунском операцијом; – одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју; – прочита и запише разломке облика ($m, n \leq 10$); – упореди разломке облика са једнаким бројиоцима или имениоцима; – сабере и одузме разломке са једнаким имениоцима; – запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале;	**БРОЈЕВИ**	Скуп природних бројева са нулом. Декадни систем записивања бројева. Месна вредност цифре. Својства скупа природних бројева. Сабирање и одузимање (писмени поступак). Множење и дељење (писмени поступак). Својства рачунских операција (изражена формулама). Изрази са више операција (бројевни изрази и изрази са променљивом). Једначине и неједначине у скупу N_0. Разломци облика ($m, n \leq 10$). Упоређивање разломака са једнаким бројиоцима. Једнакост разломака. Сабирање и одузимање разломака са једнаким имениоцима. Децимални запис броја са две децимале. Сабирање и одузимање децималних бројева.
	ГЕОМЕТРИЈА	Квадар и коцка.

– сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале; – чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима; – формира низ на основу упутства; – реши задатак применом различитих начина представљања проблема; – именује елементе и опише особине квадра и коцке; – црта мреже и прави моделе квадра и коцке; – препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна; – прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине; – израчуна површину квадрата и правоугаоника; – израчуна површину и запремину квадра и коцке; – реши проблемске задатке у контексту мерења.	**МЕРЕЊЕ И МЕРЕ**	Мерење површине (m^2, dm^2, cm^2, mm^2, km^2, ha, a). Површина квадрата и правоугаоника. Површина квадра и коцке. Мерење запремине (m^3, dm^3, cm^3, mm^3). Запремина квадра и коцке.

Кључни појмови садржаја: природни бројеви, декадни систем, својства операција, израз, једначине и неједначине, разломци, децимални запис броја, коцка, квадар, површина и запремина.

Наставна област	Начин остваривања програма		Активности		Начин примене и праћења остварености исхода
	методе рада	облици рада	наставника	ученика	
Бројеви	монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, игровне активности (логичкоматематичке), решавање проблема хеуристички приступ, метода графичких радова	-индивидуални -фронтални -у пару -групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче, дискутује -анализира мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања подстиче на логично мишљење -развија кооперативност -оцењује	слуша,посматра, уочава,именује, повезује, упоређује, закључује, разликује, открива релације и изражава их, групише, пребројава, броји, рачуна, математички се изражава, сређује по редоследу, примењује стечено знање	-иницијални тест -домаћи задаци -активност на часу -писмени задатак - усмени одговори контролне вежбе тестови по нивоима образовних стандарда провере од 15 мин., -полугодишњи тест -завршни тест

Геометрија	монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, игровне активности (логичкоматематичке), решавање проблемахеуристички приступ, метода графичких радова	-индивидуални -фронтални -у пару -групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче, дискутује -анализира, мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања подстиче на логично мишљење -развија кооперативност -оцењује	слуша, посматра, уочава, именује, повезује, закључује, примењује стечено знање, прави моделе	-иницијални тест -домаћи задаци -рад на часу -писмени задатак - усмени одговори контролне вежбе -полугодишњи тест - завршни тест тестови по нивоима образовних стандарда -провере од 15 мин.
Мере и мерење	монолошка, дијалошка,	-индивидуални -фронтални	-усмерава, наводи	слуша, посматра, уочава, именује,	-иницијални тест -домаћи задаци
	демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, игровне активности (логичкоматематичке), решавање проблемахеуристички приступ, метода графичких радова	-у пару -групни	-ствара ситуацију, сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује, анализира -мотивише, координира - наводи на повезивање и примену знања подстиче на логично мишљење -развија кооперативност -оцењује	повезује,упоређује, закључује, разликује, открива релације и изражава их, рачуна, математички се изражава, сређује по редоследу, примењује стечено знање, мери и процењује	-рад на часу -писмени задатак - усмени одговори контролне вежбе - полугодишњи тест - завршни тест -тестови по нивоима образовних стандарда -провера од 15 мин.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета математике:	**рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенција за учење, естетичка компетенција.**

Корелација са другим предметима:

Математика – Читање, писање и упоређивање бројева до милион	Српски језик – Бројеви
Математика – Површина квадра и коцке	Ликовна култура – Површина-Простор
Математика – Запремина коцке и квадра	Ликовна култура – Облици
Математика – Разломци	Српски језик – Бранислав Црнчевић: „Кад би мени дали један дан“

3.3. Свет око нас

Циљ и задаци

Циљ наставног предмета *свет око нас* јесте да ученици упознају себе, своје окружење и развију способности за одговоран живот у њему.

Задаци наставног предмета *свет око нас* су:

- развијање способности запажања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности;
- развијање основних појмова о непосредном природном и друштвеном окружењу и повезивање тих појмова;
- развијање основних елемената логичког мишљења;
- очување природне дечје радозналости за појаве у окружењу и подстицање интересовања и способности за упознавање појава кроз активне истраживачке делатности;
- оспособљавање за самостално учење и проналажење информација;

- интегрисање искуствених и научних сазнања у систем појмова из области природе и друштва;
- стицање елементарне научне писмености и стварање основа за даље учење;
- усвајање цивилизацијских тековина и упознавање могућности њиховог чувања и рационалног коришћења и доградњивања;
- развијање свести о потреби и могућностима личног учешћа и доприноса у заштити животне средине и одрживом развоју.

Фонд часова:

разред	**Недељни фонд часова**	**Годишњи фонд часова**
први	2	72
други	2	72

3.3.1 Свет око нас – 1. разред

Циљ: наставе и учења предмета свет око нас јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

ИСХОДИ **По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМЕ**		**САДРЖАЈИ**
- препозна и искаже радост, страх, тугу и бес уважавајући себе и друге; - правовремено и примерено ситуацији искаже своје основне животне потребе за храном, водом и одласком у тоалет;	НЕПОСРЕДНО ОКРУЖЕЊЕ	Ја и други	Основна осећања (радост, страх, туга и бес). Основне животне потребе (дисање, храна, вода, спавање и потреба за тоалетом). Сличности и разлике по полу, старости, способностима и интересовањима.

- се понаша тако да уважава различитости својих вршњака и других људи; - придржава се договорених правила понашања у школи и прихвата последице ако их прекрши; - сарађује са вршњацима у заједничким активностима; - одржава личну хигијену и адекватно се одева у циљу очувања здравља; - чува своју, школску и имовину других; - прати инструкције одраслих у опасним ситуацијама: поплава, земљотрес, пожар; -својим речима опише пример неке опасне ситуације из свог непосредног окружења; - примењује правила безбедног понашања на путу од куће до школе приликом кретања улицом са и без тротоара и преласка улице; - снађе се у простору помоћу просторних одредница: напредназад, лево-десно, горе-доле и карактеристичних објеката; - одреди време својих активности помоћу временских одредница: делови дана, обданица и ноћ,		Породични дом, школа	Групе људи: породица, школска заједница, разред, одељење, суседи. Права и обавезе чланова група. Правила понашања појединаца и групе. Празници: породични, школски.
		Здравље и безбедност	Здрав начин живота: становање, одевање, исхрана, лична хигијена, рад, одмор. Безбедно понашање у саобраћају на путу од куће до школе (кретање улицом са и без тротоара, прелажење преко улице, безбедно место за игру). Опасне ситуације по живот, здравље и околину, превенција и правилно понашање (у дому и школској средини, саобраћају, током природних непогода).
		Оријентација у простору и времену	Кретање и сналажење у простору у односу на просторне одреднице: напред-назад, лево-десно, горедоле и карактеристичне објекте. Сналажење у времену у односу на временске одреднице: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра.
дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра; - посматрањем и опипавањем предмета одреди својства материјала: тврдо-меко, провидно- непровидно, храпаво-глатко;		Човек ствара	Човек ради и ствара (материјали и средства за рад, производи људског рада). Материјали за израду предмета (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина) и њихова својства (тврдо-меко, провидно-непровидно, храпавоглатко).

- учествује у извођењу једноставних огледа којима испитује природне феномене; - разликује природу од производа људског рада на примерима из непосредног окружења; - препознаје облике појављивања воде у непосредном окружењу: потоци, реке, баре, језера; - препознаје изглед земљишта у непосредном окружењу: равница, брдо, планина; - идентификује биљке и животиње из непосредног окружења на основу њиховог спољашњег изгледа; -уочава разноврсност биљака и животиња на основу спољашњег изгледа;		Разноврсност природе	Сунчева светлост и топлота. Основна својства ваздуха: провидност, мирис, кретање. Облици појављивања воде: потоци, реке, баре, језера, киша, снег. Облици појављивања воде у непосредном окружењу. Основна својства воде: укус, мирис, провидност, раствара поједине материјале. Изглед земљишта: равница, брдо, планина. Изглед земљишта у непосредном окружењу. Основна својства земљишта: боја, растреситост, влажност; Карактеристичне биљке и животиње у непосредном окружењу.
- препознаје главу, труп, руке и ноге као делове тела и њихову улогу у његовом свакодневном животу; - препознаје улогу чула вида, слуха, мириса, укуса и додира у његовом свакодневном функционисању и сазнавању окружења; - штеди воду и одлаже отпад на предвиђена места; - се понаша тако да не угрожава биљке и животиње у непосредном окружењу; - повезује резултате учења и рада са уложеним трудом.			Изглед и делови тела биљака. Изглед и делови тела животиња на примерима сисара, птица, риба, инсеката. Човеково тело – делови тела (глава, труп , руке и ноге) и чула (вида, слуха, укуса, мириса и додира). Значај воде, ваздуха, земљишта, сунчеве светлости и топлоте за живот биљака, животиња/човека. Одговоран однос човека према животној средини (штедња воде, одлагање отпада на предвиђена места, брига о биљкама и животињама).

Кључни појмови садржаја: оријентација, култура живљења и друштвена стварност у непосредном окружењу.

Наставна област	Начин остваривања програма		Активности		Начин примене и праћена остварености исхода
	методе рада	**облици рада**	**наставника**	**ученика**	
Ми и наше окружење	-дијалошка -демонстративна -илустративна -текстуална -учење путем открића -писаних радова	-фронтални -индивидуални -у пару -групни	-мотивише, подстиче и охрабрује ученика, -пружа помоћ ученику објашњава,указује на неправилности, разговара иницира,описује показује, поставља проблем припрема дидактички материјал, организује и изводи вежбе и експерименте оцењује	-посматра, процењује описује, групише закључује, практично примењује, именује записује, упоређује, истражује	-иницијално процењивање -контролна вежба завршни тест -усмени одговори -доношење материјала за рад на часу -израда домаћих задатака тестови по нивоима образовних стандарда, -активности на часу -полугодишњи тест
Кретање и сналажење у простору и времену	-дијалошка -илустративна -демонстративна -текстуална -учење путем открића -писаних радова	-фронтални -индивидуални -у пару -групни	-прати напредовање ученика -мотивише, чита, пише, пружа помоћ ученику -објашњава,указује на неправилности, иницира,описује	-посматра, процењује описује, групише,закључује, практично примењује, црта игра по улогама, именује -записује, упоређује експериментише,	-иницијално процењивање -контролна вежба -завршни тест -израда домаћих задатака -активности на часу -тестови по нивоима образовних стандарда, -полугодишњи тест

			показује, поставља проблем припрема дидактички материјал, организује и изводи вежбе и експерименте	моделује оријентише се, бележи прати, вежба, истражује сакупља, ствара осмишљава, реализује	
Жива и нежива природа	-демонстративна -илустративна -дијалошка -текстуална -истраживачка учење путем открића -писаних радова	-фронтални -индивидуални -у пару -групни	-прати напредовање ученика -мотивише, подстиче и охрабрује ученика, води наставни процес, изговара чита, пише, подстиче -пружа помоћ ученику -објашњава,указује на неправилности, разговара иницира,описује показује, поставља проблем припрема дидактички материјал, организује и изводи вежбе и експерименте	-посматра, процењује описује, групише закључује, практично примењује, црта -записује, упоређује експериментише, бележи прати, истражује сакупља, ствара осмишљава	-иницијално процењивање -контролна вежба -завршни тест -полугодишњи тест -активност на часу -усмени одговори -израда домаћих задатака, тестови по нивоима образовних стандарда

Материјали и њихова употреба	-дијалошка -демонстративна -илустративна -експериментална учење путем открића -писаних радова	-фронтални -индивидуални -у пару -групни	-прати напредовање ученика -мотивише, подстиче и охрабрује ученика, води наставни процес, изговара чита, пише, подстиче -пружа помоћ ученику -објашњава, иницира,описује показује, поставља проблем припрема дидактички материјал, организује и изводи вежбе и експерименте	-посматра, процењује описује, групише закључује, практично примењује, црта именује -записује, упоређује експериментише, моделује истражује сакупља, ствара осмишљава, реализује	-иницијално процењивање -контролна вежба -завршни тест -полугодишњи тест -активност на часу -домаћи задатак -усмени одговори, -тестови по нивоима образовних стандарда

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета света око нас:	**рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, одговоран однос према здрављу, компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према околини, одговорно учешће у демократском друштву.**

Корелација са другим предметима:

Свет око нас: Школа	Музичка култура: Школско звоно
Свет око нас: У насељу поштујемо правила понашања	Српски језик: Није тешко бити фин
Свет око нас: Сналажење у времену	Математика: Претходник-следбеник

Свет око нас: Сналажење у простору	Математика:Напред, назад, лево, десно
Свет око нас: Од куће до школе	Музичка култура: Н. Хиба: „Саобраћајац“
Свет око нас: Показујем осећања	Грађанско васпитање: Основна осећања и како се препознају
Свет око нас: Материјали	Ликовна култура: Меко-тврдо, глатко-храпаво
Свет око нас: Облици појављивања воде у природи	Музичка култура: Народна песма:“Ситна је киша падала“
Свет око нас: Чувајмо природју	Свет око нас: У насељу поштујемо правила понашања
Свет око нас: Домаће животиње	Српски језик: Занимљиви текстови о животињама из енциклопедија
Свет око нас: Непогоде и опасности	Свет око нас: Опасности у кући
Свет око нас: У природи је све повезано	Музичка култура: Народна песма: „Киша пада“

3.3.2 Свет око нас – 2. разред

Циљ: наставе и учења Света око нас јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

– идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима; – оствари права и изврши обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада;		**Други и ја**	Групе људи: родбина, (ван)школска заједница, становници насеља. Права и обавезе чланова група. Однос потреба и жеља. Правила понашања појединаца и група.
– се понаша тако да уважава различитости других људи; – прихвати последице када прекрши правила понашања групе; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – разликује потребе од жеља на једноставним примерима из сопственог живота; – препозна грб, заставу и химну Републике Србије и примерено се понаша према симболима; – одреди тип насеља на основу његових карактеристика; – повеже личну хигијену, боравак у природи, физичку активност и разноврсну исхрану са очувањем здравља; – одржава личну хигијену – руку, зуба и чулних органа; – примени правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином; – безбедно поступа пре и током временских непогода; – истезањем, савијањем и сабијањем одреди својства материјала;	**НАСЕЉЕ СА**		Породични, школски и празници насеља.
		Култура живљења	Симболи Републике Србије: грб, застава и химна. Типови насеља: село, град. Здрав начин живота: хигијена тела, разноврсна исхрана, број оброка, боравак у природи и физичка активност. Врсте саобраћаја (копнени, водни и ваздушни и одговарајућа превозна средства). Безбедно понашање у саобраћају у насељу (кретање улицом и путем без тротоара, прелажење улице и пута без пешачког прелаза. Правила понашања у превозним средствима (аутомобил и јавни превоз). Временске непогоде (олуја, град, мећава) и безбедно понашање у затвореном и на отвореном простору.

– одабере материјале који својим својствима највише одговарају употреби предмета; – пронађе нову намену коришћеним предметима;	**ОКОЛИНОМ**	**Човек ствара**	Материјали (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина, глина/пластелин) и производи људског рада. Еластичност материјала. Својства материјала одређују њихову употребу. Нова намена предмета направљених од различитих материјала. Занимања људи у граду и селу.

– наводи примере различитих облика кретања у окружењу; – одабере начин кретања тела, узимајући у обзир облик тела, врсту подлоге и средину у којој се тело креће; – измери растојање које тело пређе током свог кретања; – пронађе тражени објекат у насељу помоћу адресе/карактеристичних објеката; – именује занимања људи у свом насељу са околином; – одреди време помоћу часовника и		**Кретање и оријентација у простору и времену**	Различити облици кретања тела (хода, скаче, трчи, пада, лети, плива, котрља се, клизи). Утицај облика тела, подлоге и средине на кретање по равној подлози и пређено растојање тела. Сналажење у насељу помоћу адресе (улица, кућни број) и карактеристичних објеката. Сналажење у времену у односу на временске одреднице: минут, сат, дан, седмица, месец, година, датум, годишња доба. Средства за мерење времена: часовник, календар, лента времена.

календара користећи временске одреднице: сат, дан, седмицу, месец, годину; – забележи и прочита податке из личног живота помоћу ленте времена; – разликује облике рељефа у свом насељу и околини; – разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини; – идентификује заједничке особине живих бића на примерима из окружења; – повеже делове тела живих бића са њиховом улогом/улогама; – разврста биљке из окружења на основу изгледа листа и стабла; – разврста животиње из окружења на основу начина живота и начина исхране; – наведе примере који показују значај биљака и животиња за човека; – штедљиво троши производе које користи у свакодневним ситуацијама; – разврста отпад на предвиђена места; – негује и својим понашањем не угрожава биљке и животиње у окружењу; – препозна примере повезаности живих бића са условима за живот; – повеже промене у природи и активности људи са годишњим добима; – изведе једноставне огледе пратећи упутства; – повеже резултате рада са уложеним трудом.		**Разноврсност природе**	Рељеф и облици рељефа: узвишења, (брдо, планина) удубљења (долине, котлине) и равнице. Рељеф у насељу и околини. Облици појављивања воде: површинске воде (текуће, стајаће) и њихови делови (извор, ток, корито, обала). Површинске воде у насељу и околини. Заједничке особине живих бића (дисање, исхрана, раст, остављање потомства). Функције (улога) делова тела живих бића. Разноврсност биљака у окружењу (зељасте и дрвенасте; лишћарске и четинарске). Разноврсност животиња у околини (домаће и дивље; биљоједи, месоједи и сваштоједи). Значај биљака и животиња за човека. Улога човека у очувању природе (штедња производа који се користе у свакодневном животу, разврставање отпада на предвиђена места, брига о биљкама и животињама). Сунчева светлост и топлота, вода, ваздух и земљиште – неопходни услови за живот. Промене у природи и активности људи у зависности од годишњих доба.

Кључни појмови садржаја: природа, оријентација у простору и времену, кретање, култура живљења.

Наставна област	Начин остваривања програма		Активности		Начин примене и праћења остварености исхода
	методе рада	облици рада	наставника	ученика	
Други и ја	-дијалошка -демонстративна -илустративна -текстуална -учење путем открића -писаних радова	-фронтални -индивидуални -у пару -групни	усмерава, наводи на повезивање и примену знања, ствара ситуацију, сугерише, подстиче на логичко мишљење, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, развија кооперативностоцењује	слуша, посматра, уочава, именује, повезује, упоређује, закључује, разликује, групише, примењује стечено знање	иницијални тест, домаћи задаци, контролне вежбе, провера од 15 мин., полугодишњи тест, завршни тест, активности на часовима усмени одговори, тестови по нивоима образовних стандарда
Кретање и сналажење у простору и времену	-дијалошка -илустративна -демонстративна -експериментална -текстуална -учење путем открића	-фронтални -индивидуални -у пару -групни	усмерава, наводи на повезивање и примену знања, ствара ситуацију, сугерише, подстиче на логичко мишљење, дискутује, анализира,мотивише, координира, поставља проблем, развија кооперативност, оцењује	слуша,посматр, уочава, именује, повезује, упоређује, закључује, разликује, групиш, примењује стечено знање, мери и процењује, прави моделе	иницијални тест, домаћи задаци, контролне вежбе, провера од 15 мин., полугодишњи тест, завршни тест, активности на часовима усмени одговори, тестови по нивоима образовних стандарда

Жива и нежива природа	-демонстративна -илустративна -дијалошка - текстуална -учење путем открића - писаних радова	-фронтални -индивидуални -у пару -групни	усмерава, наводи на повезивање и примену знања, ствара ситуацију, сугерише, подстиче на логичко мишљење, дискутује, анализира,мотивише, координира, поставља проблем, развија кооперативност,оцењује	слуша,посматр, уочава, именује, повезује, упоређује, закључује, разликује, открива релације и изражава их, групиш	иницијални тест, домаћи задаци, контролне вежбе, провера од 15 мин., полугодишњи тест, завршни тест, активности на часовима усмени одговори, тестови по нивоима образовних стандарда
Материјали и њихова употреба	-дијалошка -демонстративна	-фронтални -индивидуални	усмерава, наводи на повезивање и примену знања,	слуша, посматра, уочава, именује,	иницијални тест, домаћи задаци,
	-илустративна - експериментална учење путем открића -писаних радова	-у пару -групни	ствара ситуацију, сугерише, подстиче на логичко мишљење, дискутује, анализира,мотивише, координира, поставља проблем, развија кооперативност, оцењује	повезује, упоређује, закључује, разликује, групише, прави моделе	контролне вежбе, провера од 15 мин., полугодишњи тест, завршни тест, активности на часовима усмени одговори, тестови по нивоима образовних стандарда

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета света око нас:	**рад с подацима и информацијама,решавање проблема,сарадња, одговоран однос према здрављу, компетенција за учење,естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према околини, одговорно учешће у демократском друштву.**

Корелација са другим предметима:

Свет око нас: Поново у школи	Српски језик: Драган Лукић: „Школа“
Свет око нас: Понашамо се безбедно у саобраћају	Музичка култруа: Семафор
Свет око нас: Временска лента	Српски језик: Прошло, садашње и будуће време
Свет око нас: Кретање	Физичко и здравствено васпитање: Трчање са променом правца кретања
Свет око нас: Шта утиче на кретање тела	Физичко и здравствено васпитање: Трчање преко препрека
Свет око нас: Јесен	Музичка култра: Стигла јесен
Свет око нас: Рељеф	Ликовна култура: Правимо рељеф и необичне облике
Свет око нас: Колико је сати?	Музичка култура: Миодраг Бркић: „Колико је сати“
Свет око нас: Промене које доносе годишња доба	Српски језик: Ј.Јовановић Змај: „Пролећница“
Свет око нас: Саобраћај	Музичка култура: Миња Субота: „Телефонијада“

3.4. Природа и друштво

Циљ и задаци

Циљ наставе и учења Природа и друштво јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Задаци овог наставног предмета су:

- развијање способности запажања основних својстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности;
- развијање основних појмова о природном и друштвеном окружењу и повезивање тих појмова;

- развијање основних елемената логичког мишљења;
- развијање радозналости, интересовања и способности за активно упознавање окружења;
- оспособљавање за самостално учење и проналажење информација;
- интегрисање искуствених и научних сазнања у систем појмова из области природе и друштва;
- стицање елементарне научне писмености и стварање основа за даље учење;
- усвајање цивилизацијских тековина и упознавање могућности њиховог чувања, рационалног коришћења и дограђивања;
- развијање еколошке свести и разумевање основних елемената одрживог развоја.

Фонд часова:

Разред	**Недељни фонд часова**	**Годишњи фонд часова**
Трећи	2	72
Четврти	2	72

3.4.1 Природа и друштво– 3. разред

Циљ: наставе и учења Природа и друштво јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

–идентификује облике рељефа и површинских вода у свом крају; -одреди положај задатог објекта у односу на истакнуте облике рељефа и површинске воде у свом крају; -илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу на живот људи у крају; -примени правила друштвено прихватљивог понашања поштујући права, обавезе и различитости међу људима; -повеже различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живи; -повеже врсте и значај саобраћаја у свом крају са потребама људи; -примени правила безбедног понашања у саобраћају; -разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу; повеже температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха; -очита вредности температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра; -прикаже везе међу живим бићима у различитим животним заједницама помоћу ланаца исхране;	**МОЈ КРАЈ**	**Природа, човек, друштво**	Облици рељефа: узвишења (подножје, стране, обронци, врх), равнице и удубљења. Рељеф у мом крају. Површинске воде: река и њене притоке (лева и десна обала); бара и језеро. Површинске воде у мом краја. Групе људи: становници и народи краја (права и обавезе; обичаји; суживот). Производне и непроизводне делатности и њихова међузависност. Село и град, њихова повезаност, зависност и међуусловљеност. Значај и улога саобраћаја. Путнички, теретни и информациони саобраћај. Безбедно понашање ученика на саобраћајницама у крају. Опрема за безбедну вожњу ролера, тротинета и бицикла. Течно, гасовито и чврсто стање воде. Кружење воде у природи. Промене при загревању и хлађењу ваздуха (промена температуре, запремина и кретање ваздуха). Мерење температуре воде, ваздуха и тела. Услови за живот, ланац исхране и међусобни утицаји у животним заједницама: • Копнене животне заједнице: шуме, ливаде и пашњаци; • Водене животне заједнице: баре, језера и реке. Култивисане животне заједнице: воћњаци, повртњаци, њиве и паркови. Значај и заштита земљишта и копнених животних заједница. Значај и заштита вода и водених животних заједница. Животне заједнице у мом крају и човеков однос према њима. Начини преношења и мере заштите од заразних болести (грип, заразна жутица, варичеле) и болести које преносе животиње (крпељи, вашке).

-илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној средини; -примени поступке (мере) заштите од заразних болести; -се оријентише у простору помоћу компаса и оријентира из природе/окружења; -опише пут којим се може стићи од једне до друге тачке помоћу плана насеља; -идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије; -користи временске одреднице (година, деценија, век) у свакодневним ситуацијама и приликом описивања догађаја из прошлости; -прикупи и представи податке о прошлости породице и краја; -повеже јачину деловања на тело са његовим пређеним растојањем; -доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом;		**Оријентација у простору и времену**	Главне стране света. Умањено приказивање објеката и приказивање из „птичије" перспективе. План насеља. Географска карта Републике Србије: картографске боје, картографски знаци). Мој крај на географској карти Републике Србије. Временске одреднице (датум, година, деценија и век).
		Прошлост	Историјски извори (материјални, писани и усмени). Садашњост, прошлост, будућност: догађаји, људи и промене у мом крају. Породична прошлост (преци и потомци) и знаменити људи краја. Начин живота данас и у прошлости – занимања, одевање, исхрана, дечије игре.
		Кретање	Кретање тела по путањи (правилинијско и криволинијско). Утицај јачине деловања на пређено растојање тела. Дејство Земљине теже – падање тела. Утицај облика тела на брзину падања. Извори светлости (природни и вештачки). Како настаје сенка – облик и величина сенке. Кретање производи звук: треперење затегнуте жице, гласних жица; различити звуци у природи. Звук као информација. Заштита од буке.

-разликује природне и вештачке изворе светлости; -повеже промену величине и положаја сенке са променом положаја извора светлости; повеже промену јачине звука са променом удаљености од његовог извора; -разликује повратне и неповратне промене материјала; -уочи сличности и разлике међу течностима тече, променљивост облика; провидност, боја, густина; -одабере материјале који по топлотној проводљивости највише одговарају употреби у свакодневном животу;		**Материјали**	Промене материјала: повратне (истезање, савијање, ширење/скупљање; испаравање, кондензовање, топљење/очвршћавање) и неповратне (сагоревање, рђање). Сличности и разлике међу течностима (вода, уље, детерџент за прање судова, мед, млеко, сок од лимуна). Вода и друге течности као растварачи. Зависност брзине растварања од уситњености материјала, температуре течности и мешања. Топлотна проводљивост материјала. Ваздух као топлотни изолатор у природи и свакодневном животу (крзно и перје; слојевито облачење, вунене рукавице, грађевински блокови, термосбоца). Значај рециклаже. Разврставање отпада од пластике, стакла, папира, метала. Рационална потрошња. Међусобни утицај човека и окружења (начин на који човек мења окружење), утицај на здравље и живот кроз правила понашања који доприносе одрживом развоју.
-објасни како рециклажа помаже очувању природе; -изведе једноставне огледе/експерименте и повеже резултат са објашњењем/закључком; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; –представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, Power Point презентацијом и/или цртежом и др); -повеже резултате рада са уложеним трудом.			

Кључни појмови садржаја: крај, човек, животне заједнице, оријентација у времену и простору, прошлост краја, кретање, материјали.

Наставна област	Начин остваривања програма		Активности		Начин примене и праћења остварености исхода
	методе рада	**облици рада**	**наставника**	**ученика**	
Природа, човек, друштво	-дијалошка -монолошка -илустративна -писаних радова -експериментална -демонстративна -писаних радова	-индивидуални -фронтални - рад у пару - групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује,анализира -мотивише-координира наводи на повезивање и примену знања -организује и усмерава извођење огледа, оцењује	-посматра -описује -сакупља -истражује закључује -прави	-иницијални тест -усмени одговори -контролне вежбе -домаћи задаци -завршни тест -полугодишњи тест -провера од 15 мин. -тестови по нивоима образовних стандарда -активности на часу
Оријентација у простору и времену	-дијалошка -монолошка -експериментална -илустративна -демонстративна -решавања проблема -писаних радова	-индивидуални -фронтални - рад у пару - групни	-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче, дискутује -мотивише, координира наводи на повезивање и примену знања, оцењује	-посматра -описује -сакупља -истражује закључује -бележи -прави	-иницијални тест -усмени одговори -контролне вежбе -домаћи задаци -завршни тест -полугодишњи тест -провера од 15 мин. -активности на часу -тестови по нивоима образовних стандарда

Прошлост	-дијалошка -монолошка -текст -демонстративна -илустративна -решавања проблема -писаних радова	-индивидуални -фронтални - рад у пару - грпни	-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише-координира наводи на повезивање и примену знања, оцењује	-посматра -описује -сакупља -истражује закључује -бележи -прави	-иницијални тест -усмени одговори -контролне вежбе -домаћи задаци -завршни тест -полугодишњи тест -активности на часу -тестови по нивоима образовних стандарда -провера од 15 мин.
Кретање	-дијалошка -експериментална -илустративна -демонстративна -монолошка -писаних радова	-индивидуални -фронтални -рад у пару -групни	-усмерава,наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче, дискутује -анализира, -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -оцењује	-посматра -описује -сакупља -истражује закључује -бележи -прави	-иницијални тест -активности на часу -усмени одговори -контролне вежбе -домаћи задаци -завршни тест -полугодишњи тест -тестови по нивоима образовних стандарда -провера од 15 мин.

Материјали	-дијалошка -монолошка -експериментална -илустративна -демонстративна -писаних радова	-индивидуални -фронтални - рад у пару -групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче, дискутује -анализира, мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања, оцењује	-посматра -описује -сакупља - истражује закључује - бележи -прави	-иницијални тест -актвност на часу -усмени одговори -контролне вежбе -домаћи задаци -завршни тест -полугодишњи тест -тестови по нивоима образовних стандарда -провера од 15 мин.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета природа и друштво:	• **рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња,** • **одговоран однос према здрављу, компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према околини, одговорно учешће у демократском друштву.**

Корелација са другим предметима:

Природа и друштво-Саобраћај у мом крају	Српски језик-Десанка Максимовић: „Вожња“
Природа и друштво-Реке и потоци	Српски језик-Григор Витез: „Какве је боје поток“
Природа и друштво-Оријентишемо се помоћу географске карте	Српски језик-Љубивоје Ршумовић: “Домовина се брани лепотом“
Природа и друштво-Оријентишемо се у времену	Математика-Мерење времна
Природа и друштво-Промена материјала	Ликовна култура-Мењамо започети облик

3.4.2 Природа и друштво – 4. разред

Циљ: наставе и учења Природа и друштво јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**		**САДРЖАЈИ**
– одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих насеља на географској карти Србије; – одреди положај и именује природне и друштвене објекте на географској карти Србије; – повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи; – уважава националну и културну разноликост као основу за суживот свих грађана Републике Србије; – представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива у свету;	**МОЈА ОТАЏБИНА – РЕПУБЛИКА СРБИЈА**	**Природне и друштвене одлике Србије**	Положај, територија, граница и симболи Србије (грб, застава и химна) и национална валута. Природне карактеристике Србије – рељеф, воде, шуме. Типичне, ретке и угрожене врсте биљака и животиња – значај и заштита. Национални паркови Србије. Друштвене карактеристике Србије (становништво, насеља и делатности). Грађани Србије (права и обавезе, демократски односи и интеркултуралност). Привредне карактеристике Србије (природни ресурси и делатности у различитим крајевима). Одржива употреба природних ресурса (извори енергије, чиста вода, чист ваздух, плодно земљиште, руде, разноврсност биљног и животињског света).
– у дискусији даје предност коришћењу локалних производа, производа направљених од рециклираних материјала, као и коришћењу обновљивих природних ресурса;		**Човек – природно и друштвено биће**	Човек – природно, друштвено и свесно биће. Физичке промене у пубертету. Дигитална безбедност и последице прекомерног коришћења информационо-комуникационих технологија; непримерени садржаји.

– повеже промене у изгледу свог тела и понашања са одрастањем; – планира своје дневне активности и време проведено уз ИКТ уређаје; – затражи помоћ уколико се суочи са непримереним садржајима у дигиталном окружењу; – идентификује и самостално раздваја смеше просејавањем, одливањем, цеђењем и испаравњем; – испита електричну проводљивост материјала помоћу једноставног струјног кола; – наведе примере штедљивог коришћења електричне енергије; – наведе примере употребе магнета у свакодневном животу; – наведе примере превенције и заштите од пожара; – прикаже хронолошки на ленти времена значајне историјске догађаје и личности; – опише начин живота људи кроз време користећи различите изворе информација; – представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.); – пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); – повеже резултате рада са уложеним трудом; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих.		**Материјали**	Смеше (течности, храна, земљиште, ваздух). Раздвајање састојака смеше (просејавање, одливање, цеђење, испаравање). Наелектрисавање предмета од различитих материјала. Електрична проводљивост – проводници и изолатори. Рационална потрошња електричне енергије и правилно руковање електричним апаратима у домаћинству. Магнетна својства материјала (природни магнети, могућност намагнетисавања тела и својства које тада испољавају). Запаљиви материјали (ознаке за запаљиве материјале). Ваздух – кисеоник као чинилац сагоревања. Опасност и заштита од пожара.
		Прошлост Србије	Живот у далекој прошлости (долазак Словена на Балканско полуострво, области које су Срби населили; начин живота). Српска држава за време владарске породице Немањића – успон и слабљење (владари – Стефан Немања, цар Душан, цар Урош; култура, начин живота). Живот под турском влашћу (начин живота, облици пружања отпора). Настанак и развој модерне српске државе (Први и Други српски устанак – узрок и ток; вође устанка; култура, начин живота). Србија у савремено доба (Први светски рат, настанак југословенске државе, Други светски рат, промена облика владавине, распад југословенске државе и осамостаљење Србије; култура, начин живота).

Кључни појмови садржаја: отаџбина, оријентација у времену и простору, интеркултуралност, природни ресурси.

Наставна област	**Начин остваривања програма**		**Активности**		**Начин примене и праћења остварености исхода**
	методе рада	**облици рада**	**наставника**	**ученика**	
Природне и друштвене одлике Србије	-дијалошка решавање проблема илустративна -демонстративна -монолошка -писаних радова	-индивидуални -фронтални -у пару -групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише, поставља проблем -подстиче, дискутује -анализира -мотивише-координира наводи на повезивање и примену знања, оцењује	-посматра -описује -закључује -бележи -прати	-иницијални тест -активности на часу -усмени одговори -контролне вежбе -полугодишњи тест, домаћи задаци -тестови по нивоима образовних стандарда, завршни тест -провера од 15 мин.
Човек – природно и душтвено биће	-дијалошка решавање проблема илустративна -монолошка -писаних радова -демонстративна	-индивидуални -фронтални -у пару -групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију, сугерише -поставља проблем -подстицање, дискутује анализира, мотивишекоординира -наводи на повезивање и примену знања, оцењује	-посматра -описује -закључује -бележи -прати	-иницијални тест, активности на часу, усмени одговори -контролне вежбе -домаћи задаци -полугодишњи тест -завршни тест -тестови по нивоима образовних стандарда, провера од 15 мин.

Материјали	-дијалошка -експериментална решавање проблема илустративна - монолошка -демонстративна -писаних радова	-индивидуални -фронтални -у пару -групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију, сугерише -поставља проблем -подстиче, дискутује,анализира -мотивише-координира наводи на повезивање и примену знања, организује и	-посматра -описује -закључује -бележи -прати	-иницијални тест -активности на часу -усмени одговори -контролне вежбе, домаћи задаци -полугодишњи тест -годишњи тест, провера од 15 мин. тестови по нивоима образовних стандарда
			усмерава извођење огледа, оцењује		
Прошлост Србије	-дијалошка - монолошка решавање проблема илустративна - демонстративна -писаних радова	-индивидуални -фронтални -у пару -групни	-усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише подстицање, дискутује анализира, мотивишекоординира, наводи на повезивање и примену знања -постављање занимљивих питања, оцењује	-посматра, описује -закључује -бележи -прати	-иницијални тест, активности на часу, усмени одговори -контролне вежбе, домаћи задаци -полугодишњи тест -завршни тест, провера од 15 мин. тестови по нивоима образовних стандарда

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета природа и друштво:	**рад с подацима и информацијама,решавање проблема, сарадња, одговоран однос према здрављу, омпетенција за учење,естетичка компетенција, комуникација,одговоран однос према околини, дговорно учешће у демократском друштву.**

Корелација са другим предметима:

Природа и друштво – Рачунање времена	Математика – Математички изрази
Природа и друштво – Живот у далекој прошлости	Српски језик – Народн песма: „Јетрвице адамско колено“
Природа и друштво – Српска држава за време владавине династије Немањића	Српски језик – Јован Деретић: „Културна историја Србије“ (одломак)
Природа и друштво – Пубертет	Физичко и здравствено васпитање – Исхрана

3.5. Ликовна култура

Циљ и задаци

Циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте да се подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета. **Задаци**:

- настава ликовне културе има задатак да развија способност ученика за опажање облика, величина, светлина, боја, положаја облика у природи;
- да развија памћење, повезивање опажених информација, што чини основу за увођење у визуелно мишљење;
- стварање услова за разумевање природних законитости и друштвених појава;
- стварати услове да ученици на сваком часу у процесу реализације садржаја користе технике и средства ликовно-визуелног изражавања;
- развијање способности за препознавање традиционалне, модерне, савремене уметности;

- развијати ученикове потенцијале у области ликовности и визуелности, те му помагати у самосталном изражавању коришћењем примерених техника и средстава;
- развијати љубав према вредностима израженим у делима свих облика уметности;
- да ствара интересовање и потребу за посећивање изложби, галерија, музеја и чување културних добара;
- да осетљивост за ликовне и визуелне вредности коју стичу у настави, ученици примењују у раду и животу; - развијати сензибилитет за лепо писање;
- развијати моторичке способности ученика.

Фонд часова:

Разред	**Недељни фонд часова**	**Годишњи фонд часова**
Први	1	36
Други	2	72
Трећи	2	72
Четврти	2	72

3.5.1 Ликовна култура – 1. разред

Циљ: наставе и учења предмета ликовна култура је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– опише, својим речима, визуелне карактеристике по којима препознаје облике и простор; – пореди своје утиске и утиске других о уметничким делима, изгледу објеката/предмета и облицима из природе и окружења; – одреди, самостално и у сарадњи са другима, положај облика у простору и у равни; – црта на различитим подлогама и форматима папира;	**ЛИКОВНА КУЛТУРА И ОКРУЖЕЊЕ**	**Простор**. Отворени и затворени простор, природа и простор који је човек обликовао. Карактеристичне визуелне одлике по којима се препознаје врста простора. Значај чувања споменика или значајних објеката у најближем окружењу. Значај уређења простора у коме ученик борави. **Уметничка занимања и продукти**. Сликар – слика, вајар – скулптура, фотограф – фотографија... Изглед употребних предмета које су дизајнирали уметници. **Установе културе** (биоскоп, музеј, галерија, позориште, библиотека…). Правила понашања и облачења у различитим установама културе, договорена правила понашања.
– користи материјал и прибор у складу са инструкцијама; – обликује једноставне фигуре од меког материјала; – одабере, самостално, начин спајања најмање два материјала; – преведе једноставне појмове и информације у ликовни рад; – изрази, материјалом и техником по избору, своје замисли, доживљаје, утиске, сећања и опажања; – преобликује, сам или у сарадњи са	**ОДНОСИ У ВИДНОМ ПОЉУ**	**Облици**. Облици из природе, облици које је створио човек, правилни и неправилни облици. Својства облика (цело, део, велико, мало, високо, ниско, краће, дуже, уско, широко, светло, тамно, обојено, безбојно, једнобојно, шарено, меко, тврдо, глатко, храпаво, обло, рогљасто). **Положај облика у простору и у равни** (горе, доле, између, испод, у, на, испред, иза, усправно, положено, косо, лево, десно). **Кретање**. Покретни и непокретни облици. Кретање бића и машина. Смер кретања облика (налево, надесно, нагоре и надоле). Безбедност у саобраћају – илузија величине покретних и непокретних објеката у односу на удаљеност од посматрача. **Светлост и сенка**. Природни и вештачки извори осветљења. Промена осветљености у току дана. Изглед облика и сенке у зависности од осветљења.

другима, употребне предмете мењајући им намену; – изрази познате појмове мимиком и покретом тела, без звука; – повеже одабрану установу културе са њеном наменом; – поштује договоре и правила понашања и облачења приликом посете установама културе.	**ОБЛИКОВАЊЕ**	**Материјал и прибор**. Поступци правилног и безбедног руковања и одржавања материјала, прибора и радне површине, значај одржавања хигијене и безбедног руковања прибором. **Обликовање скулптуре**. Обликовање меких материјала поступком додавања. Спајање разноврсних материјала. **Обликовање цртежа**. Врсте линија (отворена, затворена, права, крива, светла, тамна, широка, уска, дугачка, кратка, непрекинута, испрекидана, груба, нежна, спирална, таласаста, степенаста...). Изражајна својства линија у односу на материјал и прибор. **Обликовање слике**. Боја природних облика и боја облика које је створио човек. Изражајна својства боје у односу на материјал и прибор. **Преобликовање**. Предмети и материјал погодни за преобликовање (оштећени предмети, амбалажа, остаци тканина...). **Различите информације као мотивација за стваралачки рад**. Природа и непосредно окружење; машта и стварни догађаји; приче, песме и текстови из књига и часописа за децу и уџбеника, уметничка дела...
	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	**Читање визуелних информација**. Илустрација у дечјим књигама и уџбеницима. Стрип. Цртани и анимирани филм – традиционално урађени (слободоручно обликовани или нацртани ликови) и савремени (урађени у апликативном програму). Прича у цртаном и анимираном филму. Изглед места и ликова. **Знак**. Графички знак (ноте, слова и цифре), гестовни и звучни знак. Лепо писање. Украсна слова. **Традиција**. Празници и украшавање. **Невербално изражавање**. Пантомима, игре, перформанс.

Кључни појмови садржаја: простор, облик и линија.

Наставна област	Начин остваривања програма		Активности		Начин примене и праћења остварености исхода
	методе рада	облици рада	наставника	ученика	
Ликовна култура и окружење	-демонстративна -дијалошка -хеуристичка -илустративна -монолошка	-индивидуални -фронтални -групни -рад у пару	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише, подстиче -дискутује, анализира -мотивише, координира -развија кооперативност -оцењује	-посматра -опипава -објашњава -црта, слика -изражава -ствара -ваја	-иницијално процењивање -активност на часу -самостални практични рад -учествовање у естетској анализи
Односи у видном пољу	-демонстративна -дијалошка -кооперативна -илустративна -монолошка	-индивидуални -фронтални -групни -индивидуални	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише, подстиче -дискутује, анализира -мотивише, координира -развија кооперативност -оцењује	-посматра - дискутује -комуницира -закључује -црта, слика	-иницијално процењивање -активност на часу -самостални практични рад -учествовање у естетској анализи
Споразумевање	-демонстративна -дијалошка -кооперативна -монолошка -илустративна	-индивидуални -фронтални -групни -рад у пару	--усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише, подстиче -дискутује, анализира -мотивише, координира -развија кооперативност -оцењује	-слуша -разговара -црта	-иницијално процењивање -активност на часу -самостални практични рад -учествовање у естетској анализи

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета ликовне културе:	**рад с подацима и информацијама, решавање, проблема,сарадња, компетенција за учење,естетичка компетенција, комуникација, одговорно учешће у демократском друштву.**

Корелација са другим предметима:

Ликовна култура: Светлост и сенка	Свет око нас: Сунце
Ликовна култура: Традиција украшавања	Свет око нас: Празници и обичаји
Ликовна култура: Уметничка занимања	Свет око нас: Човек ради и ствара
Ликовна култура: Знаци	Математика: Знаци
Ликовна култура: Лепо писање	Српски језик: Штампана и писана слова
Ликовна култура: Кретање облика	Физичко и здравствено васпитање: Игре са коришћењем научених облика ходања и трчања
Ликовна култура: Линијама градимо цртеж	Математика: Права, крива, изломљена, отворена и затворена линија

3.5.2 Ликовна култура – 2. разред

Циљ: наставе и учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин; – изрази, одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли; – користи једноставне информације и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад; – изражава, светлим или тамним бојама, свој доживљај уметничког дела; – идентификује истакнути део целине и визуелне супротности у свом окружењу; – преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу;	**ОБЛИЦИ**	Облици (светлост као услов за опажање облика; визуелне карактеристике природних и вештачких облика; дизајн предмета за свакодневну употребу). Супротности (обојено и безбојно, једноставно и сложено, испупчено и удубљено, ближе и даље...). Облик и целина (истакнути део целине; везивање и спајање облика).
	СПОРАЗУМЕВА ЊЕ	Тумачење (невербално и визуелно изражавање; садржај визуелних информација). Слика и реч (редослед радње у стрипу; знаци; лепо писање; честитке).
	ЛИКОВНЕ ИГРЕ	Боја (светле и тамне боје; боја и облик; боја и звук). Замишљања (стварност и машта).
– тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу; – изражава мимиком и/или телом различита расположења, покрете и кретања; – упоређује свој и туђ естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; – повезује уметничко занимање и одговарајуће продукте; – пружи основне информације о одабраном музеју; – разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити.	**ПРОСТОР**	Простор (обликовање простора – школа, учионица, соба; музеј). Кретање (кретање једног облика у простору; кретање више облика у простору). Сцена (маске, костими, реквизити).

Кључни појмови садржаја: простор, облик, линија, боја.

Наставна област	Начин остваривања програма		Активности		Начин примене и праћења остварености исхода
	методе рада	облици рада	наставника	ученика	
Облици	-монолошка -учење путем открића дијалошка - демонстративна -практичан рад	-фронтална -индивидуална -у пару -групни	-мотивише за рад -подстиче -демонстрира -оцењује	-посматра -открива -запажа -примењује тражену технику	-иницијално процењивање -активност на часу -самостални практични рад -учествовање у естетској анализи
Споразумевање	-монолошка -демонстративна -практичан рад -дијалошка	-фронтална -индивидуална -у пару -групни	-мотивише за рад -подстиче -демонстрира -оцењује	-посматра -открива, запажа -пише, црта -примењује тражену технику	-иницијално процењивање -активност на часу -самостални практични рад -учествовање у естетској анализи
Ликовне игре	-дијалошка -монолошка -демонстративна -практичан рад	-фронтална -индивидуална -у пару -групни	-мотивише за рад -подстиче -демонстрира -показује -оцењује	-посматра -открива -запажа -примењује тражену технику	-иницијално процењивање -активност на часу -самостални практични рад -учествовање у естетској анализи
Простор	-дијалошка -монолошка -демонстративна -практичан рад	-фронтална -индивидуална -у пару -групни	-мотивише за рад -подстиче -демонстрира -показује -оцењује	-посматра -открива -запажа -примењује тражену технику	-иницијално процењивање -активност на часу -самостални практични рад -учествовање у естетској анализи

	Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета ликовне културе:	**рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенција за учење,естетичка компетенција, комуникација, одговорно учешће у демократском друштву.**

Корелација са другим предметима:

Ликовна култура: Симболи	Свет око нас: Поштујемо симболе наше државе
Ликовна култура: Развој писма	Српски језик: Научили смо штампана слова латинице
Ликовна култура: Луткарска представа	Српски језик: Александар Сергејевич Пушкин: „Бајка о рибару и рибици“
Ликовна култура: Знаци	Математика: Знаци пута и подељено
Ликовна култура: Слова можемо писати, цртати, сликати и обликовати	Српски језик: Штампана и писана слова латинице
Ликовна култура: Маштам-стварам	Музичка култура: Свирам и стварам
Ликовна култура: Кретање облика у простору	Физичко и здравствено васпитање: Скакање и поскакивање
Ликовна култура: Лепа реч и гвоздена врата отвара	Српски језик: Научили смо писана и штампана слова латинице
Ликовна култура: Приче	Српски језик: Приче у сликама

3.5.3 Ликовна култура - 3. разред

Циљ: наставе и учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– поштује инструкције за припремање, коришћење, одржавање и одлагање материјала и прибора; повеже уметничко занимање и уметнички занат са одговарајућим продуктом;	**МАТЕРИЈАЛИ**	Својства материјала. Својства материјала за ликовно обликовање – тврдоћа, еластичност, растворљивост или постојаност (промене у току сушења, у контакту са светлошћу, у контакту са различитим супстанцама и подлогама...), материјали који могу да се користе као алатке (пера, крзно, длака, лишће, дрвца...). Изглед материјала – основне и изведене боје, природне и створене текстуре.
-преобликује, самостално или у сарадњи са другима, амбалажу и предмете за рециклажу мењајући им употребну функцију; -изрази своје доживљаје, емоције, имагинацију и запажања одабраним материјалом, прибором и техникама; -користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад; -протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота; -укаже на сличностии разлике које опажа у уметничким делима и традицији различитих народа;		Технике. Однос материјала, ликовне технике и идеје. Производи уметничких заната (накит, уметничке лутке, шешири, таписерије, ћилими, осликани текстил, собне светиљке и сенила, грнчарија, дуборез, гравуре...). Значај рециклирања, уметничка рециклажа.
	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Говор тела. Поглед, израз лица, држање тела, гест и кретање, однос вербалне и невербалне комуникације. Тумачење визуелних информација. Визуелне карактеристике биљака и животиња, знаци, симболи, униформе, заставе, ношње... Пејзаж, портрет, аутопортрет. Слика, текст, звук. Кратки анимирани филмови, рекламе, билборди... Лепо писање – плакат, позивнице, честитке...

-изрази одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем;	**КОМПОЗИЦИЈА**	Композиција. Дводимензионалне и тродимензионалне композиције, организација композиције, равнотежа. Орнамент. Традиционална и савремена употреба орнамената, симетрија.
-распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције; -разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости; -учествује у обликовању и уређењу простора у школи, код куће или у окружењу; -разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити.	**ПРОСТОР**	Облици у простору.Непокретни објекти у отвореном и затвореном простору (споменици, уметничка дела, експонати...). Композиција у простору – поставка изложбе, уређење просторије, уређење школе, уређење околине у локалној заједници... Оптичке илузије на дводимензионалној подлози, специјални ефекти на сцени, у филмовима, игрицама... Кретање. Покрет и кретање у природи, окружењу и уметничким делима.

Кључни појмови садржаја: простор, облик, линија, боја, текстура.

Наставна област	**Начин остваривања програма**		**Активности**		**Начин примене и праћења остварености исхода**
	методе рада	**облици рада**	**наставника**	**ученика**	
Материјали	-дијалошка -демонстративна -монолошка -експериментална -илустративна	-индивидуални -фронтални - рад у пару - групни	-усмерава, наводи, ствара ситуацију сугерише, подстиче -анализира, мотивише -координира -развија кооперативност, оцењује	-посматра -открива -запажа примењује тражену технику	-иницијално процењивање -активност на часу -самостални практични рад учествовање у естетској анализи

Споразумевање	-дијалошка -монолошка -демонстративна -илустративна	-индивидуални -фронтални - рад у пару - груни	--усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише, подстиче -анализира, мотивише -координира -развија кооперативност -оцењује	-посматра -открива -запажа примењује тражену технику	-иницијално процењивање -активност на часу -самостални практични рад учествовање у естетској анализи
Композиција	-дијалошка -демонстративна -илустративна -експериментална -монолошка	-индивидуални -фронтални - рад у пару - групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише, подстиче -анализира, мотивише -координира -развија кооперативност -оцењује	-посматра -открива -запажа примењује тражену технику	-иницијално процењивање -активност на часу -самостални практични рад учествовање у естетској анализи
Простор	-дијалошка -демонстративна -монолошка -илустративна	-индивидуални -фронтални - рад у пару - групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише, подстиче -анализира, мотивише -координира -развија кооперативност -оцењује	-посматра -открива -запажа примењује тражену технику	-иницијално процењивање -активност на часу -самостални практични рад учествовање у естетској анализи

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета ликовне културе:	**• • рад с подацима и информацијама, решавање проблема,** **• сарадња, компетенција за учење, естетичка** **• компетенција, комуникација, одговорно учешће у демократском друштву.**

Корелација са другим предметима:

Ликовна култура-Топле и хладне боје	Музичка култура-Изгубљено пиле
Ликовна култура-Ликовне приче	Српски језик- Писање празника
Ликовна култура-Кретање	Природа и друштво-Кретање тела по путањи
Ликовна култура-Уметнички занати	Природа и друштво-Занимања и делатности људи у мом крају
Ликовна култура- Композиција светла и сенки	Природа и друштво-Светлост и сенка

3.5.4 Ликовна култура – 4. разред

Циљ: наставе и учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора; – изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама; – користи амбалажу и предмете за једнократну употребу у стваралачком раду;	КОМПОЗИЦИЈА	Елементи композиције – облик, боја, линија, текстура, светлина (валер). Положај елемената у композицији – хоризонтални, вертикални, дијагонални. Материјали и технике – графитна оловка, туш и четка, туш и перо, акварел, гваш, темпере, фротаж, колаж, деколаж, асамблаж, меки материјали.

– примени, у стваралачком раду, основна знања о композицији; – користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за стваралачки рад; – тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничких дела; – разговара о значају одабраног уметника, уметничког дела, споменика и музеја;	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Хералдика – застава, грб, печат. Пиктограми. Споразумевање сликом.
	НАСЛЕЂЕ	Споменици природе и споменици културе у Србији. Археолошки локалитети, замкови и утврђења, манастири, музеји. Познати уметници и најзначајнија дела.
– учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може применити.	СЦЕНА	Сценографија за позориште, филм и телевизију. Елементи сценографије.

Кључни појмови садржаја: простор, облик, линија, боја, текстура, светлина.

Наставна област	**Начин остваривања програма**		**Активности**		**Начин примене и праћења остварености исхода**
	методе рада	**облици рада**	**наставника**	**ученика**	
Композиција	-дијалошка -демонстративна -монолошка -илустративна	-индивидуални -фронтални -у пару -групни	--усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише, подстиче -дискутује,анализира -мотивише -координира, развија кооперативност, оцењује	-посматра -открива - запажа примењује тражену технику	-иницијално процењивање -активност на часу -самостални практични рад -учествовање у естетској анализи

Споразумевање	-дијалошка -демонстративна -монолошка -илустративна	-индивидуални -фронтални -у пару -групни	--усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише, подстиче -дискутује, анализира -мотивише -координира, развија кооперативност, оцењује	-посматра -открива - запажа примењује тражену технику	-иницијално процењивање -активност на часу -самостални практични рад -учествовање у естетској анализи
Наслеђе	-дијалошка -демонстративна -монолошка -илустративна -учење путем открића	-индивидуални -фронтални -у пару -групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише, подстиче -дискутује, анализира -мотивише Координира, развија кооперативност, оцењује	-посматра -открива - запажа примењује тражену технику	-иницијално процењивање -активност на часу -самостални практични рад -учествовање у естетској анализи
Сцена	-дијалошка -демонстративна -игровна активност -илустративна -монолошка	-индивидуални -фронтални -у пару -групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише, подстиче -дискутује, анализира -мотивише -координира, развија кооперативност, оцењује	-посматра -открива - запажа примењује тражену технику	-иницијално процењивање -активност на часу -самостални практични рад -учествовање у естетској анализи

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета ликовне културе:	• **• • рад с подацима и информацијама,** • **решавање проблема, сарадња, компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација, одговорно учешће у демократском друштву.**

Корелација са другим предметима:

Ликовна култура – Сцена	Музичка култура – Музичке сцене
Ликовна култура – Споменици природе у Србији	Природа и друштво – Национални паркови Србије
Ликовна култура – Споменици културе у Србији	Природа и друштво – Културна баштина Србије
Ликовна култура – Печат	Српски језик – Разгледница

3.6. Музичка култура

Циљ и задаци Циљ

- развијање интересовања, музичке осетљивости и креативности;
- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања;
- развијање осетљивости за музичке вредности упознавањем уметничке традиције и културе свога и других народа.

Задаци

- неговање способности извођења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука;
- подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање звука); - упознавање традиционалне и уметничке музике свога и других народа;
- развијање критичког мишљења (исказивање осећања о музици која се изводи и слуша); - упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности.

Садржаје музичке културе чине следеће активности: извођење (певање/свирање), слушање и стварање музике.

Фонд часова:

разред	**Недељни фонд часова**	**Годишњи фонд часова**
први	1	36
други	1	36
трећи	1	36
четврти	1	36

3.6.1 Музичка култура – 1. разред

Циљ: наставе и учења предмета музичка култура је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ

– објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело и зашто је тишина важна; – разликује одабране звукове и тонове, певање/свирање; хор/један певач/група певача; оркестар/један свирач/група свирача, боју различитих певачких гласова и инструмената и музичке изражајне елементе; – препозна музички почетак и крај и понављање теме или карактеристичног мотива у слушаном делу; – повезује музичко дело у односу на њему блиске ситуације, врсту гласа и боју инструмента са карактером дела; – поштује договорена правила понашања при слушању музике;	**СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ**	Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима. Однос звук – лик, музика – радња. Композиције које илуструју различита осећања. Звук и тон (извори). Звуци тела (пулс, куцање срца, дисање...). Звуци из природе и окружења. Звучни знак (школско звоно, аутомобилска сирена...). Тон: боја (различити гласови и инструменти), трајање (кратак – дуг), јачина (гласан – тих), висина (висок – дубок). Тишина и одсуство звука. Композиције које илуструју различите боје људског гласа и инструмената. Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар). Различити жанрови везани за ситуације значајне за ученике (празници, приредбе, свечаности, рођендани, венчања, новогодишње и божићне песме...). Музичка прича. Карактер дела и елементи музичке изражајности (условљеност). Музички бонтон. Музика и здравље. Носиоци звука (це-де плејер, ем пе 3 плејер, рачунар...).

– користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; – изговара у ритму уз покрет бројалице; – пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; – пева по слуху уз покрет народне песме, музичке игре; – примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању;	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Изговор бројалице у ритму уз покрет – пљескање, пуцкетање прстима, корачање, дланом о надланицу, ударом о клупу. Звучне ономатопеје и илустрације. Држање тела и дисање – правилан начин певања. Правилна дикција – изговарање брзалица и бројалица. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера. Певање песама уз покрет – песме уз игру и народне песме. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова уз боју (до-зелено, ре-браон, ми-жуто, фа-плаво и солцрвено). Дечји ритмички инструменти и начииа свирања на њима.
– свира по слуху звучне ономатопеје и илустрације, ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; – повезује почетне тонове песамамодела и једноставних наменских песама са бојама, ритам са графичким приказом;		Свирање по слуху пратње уз бројалице и песме – пулс, ритам, груписање удара. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука. Свирање графички представљеног ритма. Музички бонтон.

– објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; учествује у школским приредбама и манифестацијама; – направи дечје ритмичке инструменте; – ствара звучне ефекте, покрете уз музику, мању ритмичку целину помоћу различитих извора звука, ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука, музичко питање и одговор на ритмичким удараљкама, једноставну мелодију на крађи задати текст; – изабере према литерарном садржају одговарајући музички садржај.	**МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО**	Израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала. Стварање звукова из непосредне околине и природе спонтаном или договореном импровизацијом. Креирање сопствених покрета уз музику која се изводи или слуша. Стварање звучних ефеката и једноставне ритмичке пратње користећи различите изворе звука. Бирање инструмената на основу звука и стварање једноставне ритмичке пратње уз бројалице, песме и музичке игре. Стварање мањих ритмичких целина на основу музичког искуства – изговором у ритму, различитим покретима, предметима и дечјим ритмичким инструментима. Стварање музичких питања и одговора на дечјим ритмичким инструментима у дијалогу. Стварање једноставне мелодије на крађи текст. Бирање познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација за стварање звучне приче – праћење литерарног текста.

Кључни појмови садржаја: тон, покрет, мелодија, ритам и извођење.

ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА СЛУШАЊЕ	ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА ПЕВАЊЕ И СВИРАЊЕ
Химне Светосавска химна Државна химна Школска химна **Народне песме** Ерско коло Васино коло Копа цура виноград Синоћ кад је пао мрак Кад те видим на сокаку – старограднска	**Химне** Државна химна Светосавска химна Школска химна **Народне песме** На крај села жута кућа Ми идемо преко поља Игра коло Ја посејах лан Јеж
Ој Бадњаче, Бадњаче Чаробна фрула – Бора Дугић **Песме за децу** Како се прелази улица – Бранко Милићевић Седмица – Миња Субота Ивин воз – Влада и Гиле Ал је леп овај свет – Стеван Ст. Мокрањац и Александар Корађ Учимо да бројимо – Бранко Милићевић Слон лепотан Дондолан – Драган Лаковић Бубамара – Никола Вукомановић Заклео се бумбар – Мирко Шоуц Страшан лав – С. Барић Успорите поред школе – хор Чаролија Пажљивко – хор Чаролија Другарство – Драган Лаковић Све је пошло наопачке – Миодраг Илић-Бели	Ситна је киша падала Божић, Божић благи дан **Дечје песме** Коњ има чет'ри ноге – Зорислава М. Васиљевић Петлић – Емил Главник Зец копа репу – Зорислава М. Васиљевић Пекарчић – Љ. Шкарица Јежева успаванка – Никола Вукомановић Саобраћајац – Надежда Хиба Рођенданска песма – непознати аутор Авантуре малога Ју Ју – Петар Бергамо Ау, што је школа згодна – Миња Субота Није лако бубамарцу – Арсен Дедић Брате Иво – непознати аутор Буквари – Божидар Станчић Ускршња песма – Светлана Милић

Јануарске звезде – Миодраг Илић-Бели Успаванка за Аћима – Миодраг Илић-Бели Успаванка – Бранко Милићевић Најлепша мама на свету – Александар Кораћ Пролеће у шуми – дечја песма из Финске Кад си срећан – дечја песма Деца су украс света – Миња Субота Лептирићу шаренићу – дечја песма Ишли смо у Африку – Миња Субота Нек свуд љубав сја – дечја песма из Белгије	Ивин воз – Александар Кораћ Звук и тон – Зорислава М. Васиљевић Телефонијада – Јован Адамов Деда Мразе, не скрећи са стазе – Александар Кораћ Први снег – Божидар Станчић Пада снежак – Станко Коруновић **Музичке игре** Рибар – Владимир Томерлин Иде маца поред тебе – Зорислава М. Васиљевић Зец и репа – Зорислава М. Васиљевић Песма у колу – словачка народна песма Берем, берем грожђе

Домаћи композитори
Медведова женидба – Л. Димитријевић
Смејалица – Дејан Деспић
У Будиму граду – Стеван Ст. Мокрањац Песма о
одјеку – Миодраг Илић-Бели

Страни композитори
Скерцандо – Карл Орф
Радецки марш – Јохан Штраус
Хумореска – Антоњин Дворжак
Бумбаров лет – Николај Римски-Корсаков
Карневал животиња (Слон, Кенгури, Кавез за птице, Кокошке и петлови) – Камиј Сен-Санс
Валцер, оп. 69 бр. 2 – Фредерик Шопен
Успаванка – Јоханес Брамс
Крцко Орашчић (Кинески плес, Игра шећерне виле) – Чајковски
Абецеда – Волфганг А. Моцарт
Пчелица – Франц Шуберт
Менует, Ге-дур – Бах
Док месец сја – Жан Батист Лили Звончићи –
Џејмс Пјерпонт

Васино коло
Медвед бере јагоде
Коларићу панићу
Плива патка преко Саве
Дуње ранке

Бројалице

Мачка, Ишо меда у дућан
Лептир и цвет, Два се петла побише
Еци пеци пец
Ен тен тини, Ко ко ко ко да
Ластавица
Бумбари, Дечак и птица

Свирање на дечјим инструментима
Иде мали меца – Д. Марковић Пада
Снежак – Станиша Коруновић
Ен тен тини, Боц, боц иглицама
На крај села жута кућа
Плива патка преко Саве
Пишем, пишем петнаест
Магарац и кукавица

Модели
Добро јутро, добар дан – Татјана Дробни
Ресаво, водо ладна
Ми идемо преко поља
Фабрика бомбона – Мирјана Живковић Сол ми дај

МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО

Стваралаштво може бити заступљено кроз:

- импровизацију игре/покрета на одређену музику,
- израду дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала,
- музичке импровизације,
- музичка питања и одговоре,
- компоновање мелодије на задати текст,
- илустрацију доживљаја музике,
- одабир познатог музичког у односу на литерарни садржај.

Наставна област	**Начин остваривања програма**		**Активности**		**Начин примене и праћења остварености исхода**
	методе рада	**облици рада**	**наставника**	**ученика**	
Извођење музике	-демонстративна -дијалошка -игровне активности -монолошка	-индивидуални -фронтални -рад у пару -групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише, подстиче -дискутује, анализира -мотивише -координира, развија кооперативност, оцењује	-уочава -слуша -пева -истражује -свира	-иницијално процењивање -усмено излагање -певање песама -активност на часу -домаћи задаци -практични рад (прављење инструмената)

Слушање музике	-демонстративна -илустративна -дијалошка -игровне активности -монолошка	-индивидуални -фронтални -рад у пару -групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише, подстиче - дискутује, анализира мотивише - координира, развија кооперативност, оцењује	-слуша -уочава -истражује -закључује	-иницијално процењивање -усмено излагање -активност на часу -домаћи задаци
Музичко стваралаштво	-демонстративна -дијалошка -игровне активности -монолошка	-индивидуални -фронтални -рад у пару -групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише, подстиче -дискутује, анализира -мотивише, координира -развија кооперативност -оцењује	-слуша -уочава -истражује -закључује	-усмено излагање -певање песама -активност на часу -домаћи задаци

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета музичке културе:	**рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација.**

Корелација са другим предметима:

Музичка култура: Направи музичке инструменте	Ликовна култура: Стварање нових предмета
Музичка култура: Радознали бумбар	Српски језик: Приче по низу слика

Музичка култура: извођење музике	Српски језик: основе читања и писања - подстицање ученика да опажају, посматрају, описују; правилно изговарање текста, вежбе дикције и дисања; богаћење речника; уочавање и разумевање фабуле у песми; речи којима се подражавају звуци; укрштенице
Музичка култура: слушање и стварање музике	Физичко васпитање: природни облици кретања - развој моторике, утврђивање игроликих кретних искустава; развој ритмичког кретања у заједничком деловању
Музичка култура: Распевана фарма	Свет око нас: Животиње које гаји човек
Музичка култура: Музички бонтон	Српски језик: Лепо понашање
Музичка култура: Божић, Божић благи дан	Свет око нас: Обичаји
Музичка култура: Д. Радић: „Сунчање“	Свет око нас: Сунце

3.6.2 Музичка култура – 2. разред

Циљ: наставе и учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело; – разликује различите инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – издвоји основне музичке изражајне елементе; – препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; – повезује карактер дела са изражајним музичким елементима и инструментима; – изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; – изводи уз покрет музичке и традиционалне игре;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима. Однос звук-лик, музика-радња. Композиције које илуструју различита осећања. Звук и тон (извори) – звуци из природе и окружења. Тон: боја (различити гласови и инструменти), трајање (кратак-дуг), јачина (гласан-тих), висина (висок-дубок). Композиције које илуструју различите боје људског гласа и инструмената. Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар). Различити жанрови везани за ситуације значајне у животу ученика. Музичка прича. Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Музички бонтон.

– примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; – свира по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; – повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама; – повезује ритам са графичким приказом; – објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – направи дечје ритмичке инструменте; – осмисли покрете уз музику; – осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука; – осмисли одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на крађи задати текст; – према литерарном садржају изабере од понуђених, одговарајући музички садржај; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука.		Музика и здравље. Носиоци звука (цеде плејер, рачунар...).
	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Изговор бројалице у ритму уз покрет. Звучне ономатопеје и илустрације Правилан начин певања – држање тела и дисање. Правилна дикција – изговарање брзалица и бројалица. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера. Певање песама уз покрет – песме уз игру и народне песме. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова уз боју (a^1 бела, xa^1љубичаста боја). Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима. Инструментална пратња по слуху уз бројалице и песме – пулс, ритам, груписање удара. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука. Музички бонтон.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала. Креирање сопствених покрета уз музику. Стварање једноставне ритмичке пратње коришћењем различитих извора звука. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација на крађи литерарни текст.

Кључни појмови садржаја: звук, тон, певање, свирање, слушање, музичке игре, музички бонтон.

ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА СЛУШАЊЕ	**ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА ПЕВАЊЕ И СВИРАЊЕ**
Химне 1. Светосавска химна 2. Државна химна 3. Школска химна **Народне песме** 1. *Кад се Ђира ожењио* 2. *Чардаш*	**Химне** Државна химна Светосавска химна Школска химна **Народне песме и традиционалне дечје игре (уз певање)** *Дуње ранке* *Дечја поскакуша*

3. *Ој Мораво*
4. *Банатско коло*
5. *Дивна, Дивна*
6. *Моравац коло*

Песме за децу

1. П. Ступел: *Пахуљице*
2. А. Корађ: *Молимо за фину тишину*
3. А. Корађ: *Радост Европе*
4. М. Субота: *Другарство*
5. Н. Херцигоња: *Шапутање*
6. М. Шоуц: *Заклео се бумбар*
7. Б. Коцкица: *Ласте*
8. Хор Колибри: *Тротинет*
9. Хор Колибри: *Љубав је то*
10. Д. Лаковић: *Дај ми крила један круг*
11. Хор Колибри: *Најлепша је земља моја*
12. Хор Колибри: *Какви су моји тата и мама*
13. С. Барић: *Трепти звезда плавим оком*
14. Р. Милосављевић: *Примили смо вести тазе*
15. Л. Вукомановић: *Свети Саво, мудра главо*
16. М. Бајагић: *Мали слонови*
17. Д. Лаковић и хор Колибри: *Здравица*

Домаћи композитори

1. С. Христић: *Грлица*, Охридска легенда
2. С. Бинички: *Марш на Дрину*
3. П. Коњовић: *Сељачка игра*
4. М. Ђурђевић: *Анђели певају*
5. Љ. Манасијевић: *Од Бога је речено*

Шетња
Зелени се јагодо
Коларићу Панићу
Лепа Анка
Вишњичица род родила
С' оне стране Дунава
Медвед бере јагоде
Седи Ћира на врх сламе
Ој, Јело, Јелице
Кад смо били бебе
Божићна песма
Ој, Бадњаче, Бадњаче
Помози нам Вишњи Боже

Дечје песме

М. Милојевић: *На ливади*
Л. Вукомановић: *Свети Саво, мудра главо*
М. Бајагић: *Мали слонови*
М. Субота: *Телефонијада*
З. Христић: *Бус*
Д. Лаковић: *Ечке, течке*
Хор Колибри: *Какви су моји тата и мама*
Ст. Коруновић: *Јесен*
Ст. Коруновић: *Ала веје, веје*
Хор Колибри: *Преко брда, преко брега*
Ц. Пјерпонт: *Звончићи*
Ж. Б. Лили: *Док месец сја*
Р. Томерлин: *Рибар*
Б. Мандић: *Свиња*
Б. Мандић: *Јелен*

Страни композитори

1. Н. Римски Корсаков: *Бумбаров лет* (The King`s Singers)
2. Ј. Штраус: *Анина полка*
3. Ф. Ж. Госек: *Гавота*
4. К. Сен Санс: *Карневал животиња* (Марш лавова, Акваријум, Птице, Магарци)
5. П. И. Чајковски: *Валцер*, Успавана лепотица
6. Ј. Брамс: *Мађарска игра* бр. 5
7. Л. Андерсон: *Синкопирани сат*
8. П. И. Чајковски: *Шпанска игра*, Лабудово језеро
9. П. И. Чајковски: *Игра свирала*
10. А. Бородин: *Половецке игре,* Кнез Игор
11. А. Понкијели: *Игра сатова*, Ђоконда
12. Е. Григ: *У дворани планинског краља*
13. Х. Манцини: *Пинк Пантер,* тема
14. Р. Шуман: *Дивљи јахач*

Б. Мајданац*: Имитатори*
Ст. Коруновић: *Пролећна песма*
В. Астрацијева: *Пролеће (Висибаба мала*)
В. А. Моцарт: *Француска песма*

Музичке игре

Перпетум џезиле: *Киша*
Н. Хиба: *Лептир*
М. Петров: *Загонетка*
В. Томерлин: *Семафор*

Свирање на дечјим инструментима

Народна песма: *С оне стране Дунава*
Народна песма из Шумадије: *Шетња (Пођи Миле у наш крај)*
Српска народна песма из Хрватске: *Ој, Јело, Јелице*
Народна песма: *Седи Ћира на врх сламе*
Ж. Б. Лили: *Док месец сја*
В. А. Моцарт: *Француска песма*
Ст. П. Коруновић: *Јесен (Нестало је лета)*
Џ. Пјерпонт: *Звончићи*
В. Астрацијева: *Пролеће (Висибаба мала)*
М. Милојевић: *На ливади*

Модели

Народна песма: *Дошла ми бака*
Народна песма: *Ресаво водо ‘ладна*
Народна песма: *Ми идемо преко поља*
Народна песма: *Фалила ми се*
Народна песма: *Сол ми дај*
Народна песма: *Лазара мајка учила*
З. М. Васиљевић: *Синоћ је куца лајала*
М. Живковић: *Сиђи мацо*

Наставна област	Начин остваривања програма		Активности		Начин примене и праћења остварености исхода
	методе рада	**облици рада**	**наставника**	**ученика**	
Слушање музике	- монолошка - дијалошка - демонстративна - илустративна	- фронтална - индивидуална - рад у пару - групни	- усмерава, наводи - ствара ситуацију - сугерише, подстиче - анализира, мотивише - координира, развија кооперативност, оцењује	- слуша - пева - илуструје	- иницијално процењивање - усмени одговори - домаћи задаци - активност на часу
Извођење музике	- дијалошка - демонстративна - игровне активности - монолошка	- фронтална - индивидуална - рад у пару - групни	- усмерава, наводи - ствара ситуацију - сугерише, подстиче - анализира, мотивише - координира, развија кооперативност, оцењује	- слуша - пева - илуструје - свира	- иницијално процењивање - усмени одговори - домаћи задаци - активност на часу

Музичко стваралаштво	- дијалошка - демонстративна - игровне активности - монолошка	- фронтална - индивидуална - рад у пару - групни	- усмерава, наводи - ствара ситуацију - сугерише, подстиче - анализира, мотивише - координира, развија кооперативност, оцењује	- слуша - пева - илуструје - прави	- иницијално процењивање - усмени одговори - домаћи задаци - активост на часу

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета музичке културе:	**рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација.**

Корелација са другим предметима:

Музичка култура: Направи музичке инструменте	Ликовна култура: Стварање нових предмета
Музичка култура: Радознали бумбар	Српски језик: Приче по низу слика
Музичка култура: извођење музике	Српски језик: основе читања и писања - подстицање ученика да опажају, посматрају, описују; правилно изговарање текста, вежбе дикције и дисања; богаћење речника; уочавање и разумевање фабуле у песми; речи којима се подражавају звуци; укрштенице
Музичка култура: слушање и стварање музике	Физичко васпитање: природни облици кретања - развој моторике, утврђивање игроликих кретних искустава; развој ритмичког кретања у заједничком деловању

Музичка култура: Распевана фарма	Свет око нас: Животиње које гаји човек
Музичка култура: Музички бонтон	Српски језик: Лепо понашање
Музичка култура: Божић, Божић благи дан	Свет око нас: Обичаји
Музичка култура: Д. Радић: „Сунчање“	Свет око нас: Сунце

3.6.3 Музичка култура – 3. разред

Циљ: наставе и учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
-опише своја осећања у вези са слушањем музике; примењује правилан начин држања тела и дисања при певању; -изговара бројалице у ритму, уз покрет; -пева по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; -наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе; -разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; -повезује карактер дела са избором инструмента и музичким изражајним елементима;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање, јачина, тонске висине. Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар). Различити жанрови везани за уобичајене ситуације у животу. Музичка прича. Филмска музика. Музички бонтон.

		Музика и здравље. Дигитализација.

-препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; -повезује почетне тонове песама– модела и једноставних наменских песама са тонском висином; -комуницира са другима кроз извођење традиционалних и музичких игара уз покрет; -свира по слуху и из нотног текста ритмичку и мелодијску пратњу; -осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу ; -осмисли музички одговор на музичко питање; -осмисли једноставну мелодију на крађи задати текст; изабере одговарајући музички садржај(од понуђених) према литерарном садржају; -поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Дидактичке музичке игре. Правилан начин певања – држање тела и дисање. Правилна дикција. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера Певање песама уз покрет. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова у тонском опсегу од ха до це[2] Певање и свирање песама из нотног текста. Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима. Инструментална пратња по слуху. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука.

-коментарише своје и туђе извођење музике; -самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; -учествује у школским приредбама и манифестацијама.		Музички бонтон. Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање (нотна трајања), јачина (динамичке ознаке – пиано, форте, крешендо и декрешендо), тонске висине (од це[1] до ге[1]). Елементи музичког писма: линијски систем, виолински кључ, трајање тонова (половина, четвртина, осмина ноте и одговарајуће паузе) у такту 2/4. Јединица бројања. Тактирање у 2/4 такту
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Стварање једноставне ритмичке и мелодијске (једноставне) пратње. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација на краћи литерарни текст (учење у контексту).

Кључни појмови садржаја: певање, свирање, слушање, музичке игре, музички бонтон, нотно писмо.

ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА СЛУШАЊЕ	**ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА ПЕВАЊЕ И СВИРАЊЕ**

Химне 1. Државна химна 2. Светосавска химна 3. Школска химна **Народне песме и традиционалне дечје игре** Народно коло, *Нишки вез* *Зелени се, јагодо* *Девојчица платно бели (игра)* *Ej, дуку, дуку* *Ми смо браћа терзије* *Поскакуша* Немања Радуловић, *Нишка бања* Бора Дугић,*Чаробна фрула* (избор) **Песме за децу** Станојло Рајичић, *Бумбари и пчеле* Немачка дечја песма, *Клепеће млин* Традиционална песма из Финске, *Пролећна песма* Зоран Христић, *Бус*	**Химне** Државна химна Светосавска химна Школска химна **Народне песме и традиционалне дечје игре (уз певање)** *Разгранала грана јоргована* *Савила се бела лоза винова* *Ја посејах лубенице* *Дивна, Дивна* *Девојчица платно бели/Овако се...* *У ливади под јасеном* *Лепе ли су, нано* *На крај села жута кућа* *Људи ликујте* **Дечје песме** Никола Херцигоња, *Шапутање* Бора Мајданац, *Имитатори* Хор Колибри, *Лептирићу, шаренићу*

Драгана Михајловић Бокан, *Гурманска песма*
Сунцокрети, *Текла вода*
Хор Колибри, *Писмо Деда Мразу*
Леонтина Вукомановић, *Све што деца расту више*
Драган Лаковић, *Нема земље Дембелије* Хор
Колибри, *Најлепша мама на свету*
Влада и Гиле, *Јуца и куца*
Бранко Милићевић, *Јеж*
Бранко Милићевић, *Успаванка*
Драган Лаковић, *Бака*
Хор Колибри, *Репа*
Миро Унгар,*Тата ти ме волиш*
Мића и Аћим, *Песма о одјеку* Бранко
Милићевић, *Слатки геније*
Бранко Милићевић, *Бранкови гусари*

Домаћи композитори

Александар Обрадовић,*Свита кроз свемир*
Стеван Ст. Мокрањац, *II руковет* Златан Вауда,
Јежева кућа (дечја опера)

Страни композитори
Николај Римски Корсаков, *Бумбаров лет*
Габријел Форе, *Лептир*
Петар Илич Чајковски, *Игра малих лабудова*
Роберт Шуман, *На дрвеном коњу*, Роберт
Шуман, *Дивљи јахач*
Петар Илич Чајковски, *Валцер цвећа*

Божидар Станчић, *Вејавица*
Александар Корађ, *Питала деца медведа Брунда*
Константин Бабић, *Гаца*
Александар Обрадовић, *Хвалисави зечићи*
Симеон Мишев, *Дино Саурус*
Никола Петин, *Бере медвед јагоде*
Мирко Шоуц, *Деда Мраз*
Мирко Шоуц, *Сањалица маца* Хор
Колибри, *Сервис за прање зуба*
Миња Субота, *Ишли смо у Африку* Миодраг Илић
Бели, *Здраво војско*
Вера Миланковић, *Ми, до и река*
Вера Миланковић, *Сирене*
Миња Субота, *Поврћијада, Поздрав из Србије*
Јован Адамов, *Сила ником није мила*
Бранко Милићевић, *Чисте руке* Бранко
Милићевић, *Лет, лет бубамаро*

Музичке игре
Девојчица платно бели/Овако се коло игра
Владимир Томерлин, *Кукавица*
Станко Коруновић,*Бака Мара*
Дечја песма из Енглеске, *Шта радимо ујутру*
Габријела Грујић *Жаба и жир*
Вукомановић, *Буји паји*
Народна игра *Ми смо браћа терзије*
Владимир Томерлин, *Брзојав*
Драган Лаковић, *Песма о млеку* Седморица младих,
Јуца и куца

Камиј Сен-Санс, Карневал животиња (Лабуд, Антилопе, Фосили, Корњаче) Лудвиг ван Бетовен, *За Елизу*, Антонио Вивалди*, Пролеће*, први став Антонио Вивалди, *Зима*, трећи став	**Свирање на дечјим инструментима** Народно коло, *Ерско коло* Црногорска народна песма *Под оном* Џејмс Пјерпонт, *Звончићи* Народна песма, *Жута кућа* Станко Коруновић, *Иду, иду мрави* Божидар Станчић, *Школско звоно*

Филмска музика Disney medley by Voca people https://www.youtube.com/watch?v=VwnMFgy3oz0 Мапет шоу: Манамана, https://www.youtube.com/watch?v=8N_tupPBtWQ Cinderella,Sing sweet nightingalehttps://www.youtube.com/watch?v=XgHYCuTPl_o Disney's Sleeping Beauty,Once Upon A Dreamhttps://www.youtube.com/watch?v=15Z21XqNdpY Minions, Banana song, https://www.youtube.com/watch?v=sFukyIIM1XI Madagascar, I like To Move It, https://www.youtube.com/watch?v=hdcTmpvDO0I Камиј Сен-Санс,Карневал животиња -Фосили, https://www.youtube.com/watch?v=Hlec1tmddHI Вивалди, Пролеће, https://www.youtube.com/watch?v=NnURkV1Ou_w Wolfgang Amadeus Mozart,Wiegenlied (Lullaby), K.350 https://www.youtube.com/watch?v=vXRzq_8bJ3c МоцАрт група,Турски маршhttps://www.youtube.com/watch?v=UzYGyCWeEGo Едвард Григ, In the hall of the mountain king (пример за нотна трајањаитакт) https://www.youtube.com/watch?v=Wk43IDUQmTk Мапет шоу, Ода радости, https://www.youtube.com/watch?v=VnT7pT6zCcA Мапет шоу, На лепом плавом Дунаву, https://www.youtube.com/watch?v=jd8nfEdo59I	**Модели** *Синоћ је куца лајала* *До, до, шта је то* *Ресаво, водо 'ладна* *Ми идемо преко поља* *Фабрика бомбона /Фалила ми се* *Сол ми дај* *Лазара мајка учила/грдила* *Синоћ мајка оженила Марка* Мирјана Живковић: *Сиђи мацо* Ричард Роџерс, *Солмизација* Дорина Радичева, *Дорица, Рената, Милица*

Наставна област	**Начин остваривања програма**		**Активности**		**Начин примене и праћења остварености исхода**
	методе рада	**облици рада**	**наставника**	**Ученика**	
Слушање музике	- дијалошка - демонстративна - илустративна - монолошка	- индивидуални - фронтални - рад у пару - групни	- усмерава, наводи - ствара ситуацију - сугерише, подстиче -дискутује, анализира - мотивише, координира, развија кооперативност, оцењује	- слуша - пева -илуструје	- иницијално процењивање - активност на часу - контролне вежбе - домаћи задатак - усмено одговарање
Извођење музике	- дијалошка - демонстративна - игровне активности - монолошка	-индивидуални -фронтални - рад у пару - групни	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише, подстиче -дискутује, анализира -мотивише, координира, развија кооперативност, оцењује	-слуша -свира -истражује -уочава	- иницијално процењивање - активност на часу - домаћи задатак - контролна вежба - усмено одговарање
Музичко стваралаштво	- дијалошка - демонстративна - игровна активност - илустративна - монолошка	- индивидуални - фронтални - групни - рад у пару	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише, подстиче -дискутује, анализира -мотивише, координира, развија кооперативност, оцењује	-креира	- иницијално процењивање - активност на часу - контролне вежбе - домаћи задатак - усмено одговарање

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета музичке културе:	**рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација.**

Корелација са другим предметима:

Музичка култура-Ноте	Математика-Упоређивање разломака
Музичка култура-Јачина тона	Природа и друштво-Кретање ствара звук
Музичка култура-Музички бонтон	Природа и друштво-Заштитимо се од буке
Музичка култура-Химна Светом Сави	Српски језик-Народна приповетка:“Свети Сава и сељак без среће“
Музичка култура-Боже правде	Природа и друштво-Оријентишемо се помоћу географске карте

3.6.4 Музичка култура – 4. разред

Циљ: наставе и учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

– опише своја осећања у вези са слушањем музике; – препознаје народну и уметничку музику; – опише улогу музике у медијима; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Композиције различитог карактера. Елементи музичке изражајности (инструмент, глас, мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Вокална и инструментална музика (композиције домаћих и страних композитора). Дела фолклорне традиције српског и других народа. Музичка прича. Музика у служби других медија. Музички бонтон.

– уочи контраст и понављање у музичком делу; – пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; – примени изражајне музичке елементе; – осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; – осмисли музички одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на крађи задати		Музика и здравље.

текст; – изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – коментарише своје и туђе извођење музике; – самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације: – учествује у школским приредбама и манифестацијама.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Музичке игре (дидактичке). Певање песама различитог садржаја и карактера по слуху. Певање и свирање песама из нотног текста. Свирање песама по слуху на дечјим инструментима и/или на другим инструментима. Народни инструменти нашег и других народа. Музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим инструментима и на алтернативним изворима звука. Динамика (крешендо, декрешендо). Темпо (*Andante*. *Moderato*. *Allegro*). Боја (различити гласови и инструменти). Трајање (цела нота и пауза. нота четвртине са тачком). Савладавање тонске висине и солмизације у обиму *це*^{1}-*це*^{2}. Тактирање у 3/4 и 4/4 такту. *Це-дур* лествица. Репетиција, прима и секонда волта.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Једноставна ритмичка и мелодијска пратња. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Звучна прича на основу познатих музичких садржаја, звучне ономатопеје и илустрације на краћи литерарни текст (учење у контексту). Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање мелодије на одабрани текст.

Кључни појмови садржаја: певање, свирање, слушање, музичке игре, музички бонтон, лествица, темпо, репетиција.

ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА СЛУШАЊЕ	ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА ПЕВАЊЕ И СВИРАЊЕ
Химне Државна химна Светосавска химна Школска химна **Народне песме и традиционалне дечје игре** *Ој, девојко, душо моја Ој, јабуко тедена!* *Дођи, Миле, у наш крај* *Маглица се пољем повијала* *Чобан тера овчице* *Лападу* (дечје игра из Финске) *Тита, тита лобода* (традиционална народна дечја игра) *Пљескалица* (традиционална народна дечја игра) **Песме домаћих и страних аутора** Александар Корач, *Дете није дете* Драгана Михајловић Бокан, *Протестна песма* Хор Колибри, *Десет љутих гусара* Хор Колибри, *Бора из суседног шора* Група аутора (Влада Алексић, Љуба Нинковић, Милорад Мандић), *С'оне стране дуге* Владимир Шаински, *Крокодил Гена* Војин Комадина, *Незгода* Војин Комадина, *Опера Мачкин дом* Микан Обрадовић, *Добро вече, комшинице*	**Химне** *Државна химна* *Светосавска химна* *Школска химна* **Народне песме и традиционалне дечје игре (уз певање)** *Кад се Ћира оженио* *Лепо ти је рано уранити* *Чобан тера овчице* *Банаћанско коло* *Пљескалица* *Тита, тита, лобода* *Ајд' на рогаљ, момче* *Лепо ти је рано уранити* *У ливади под јасеном* *Поранила девојчица* **Дечје песме** Фрањо Лучић, *Полустепен* А. Власак, *Лествица* Никола Херцигоња, *Мали ђачки валцер* Војислав Илић, *Певајмо* Срђан Барић, *Срећна Нова година* Арсен Дедић, *Кад би сви људи на свету* Божидар Станчић, *Данас* Врапчићи, *Ти и ја* Песма из Енглеске, *На слово* Моцарт, *Блистај, блистај*

Никола Греговић, *Моја бака*
Антон Погачар, *Крушка*
Јапанска дечја песма, *Шушти, шушти бамбусов лист*
Страни композитори
Јохан Себастијан Бах, *Арија*
Фредерик Шопен, *Полонеза А-дур*
Фредерик Шопен, *Валцер а-мол*
Сен Санс, *Карневал животиња (Пијанисти. Кукавица. Дугоухе личности. Финале)*
Петар Иљич Чајковски, *Годишња доба*
Сергеј Рахмањинов, *Италијанска полка*
Сергеј Прокофјев, *Пеђа и вук*
Јохан Штраус, *Трич трач полка*
Јохан Штраус, *Радецки марш*
Јохан Штраус, *На лепом, плавом Дунаву*
Николо Паганини, *Капричо бр. 9*
Андре Гретри, *Магарац и кукавица*
Лирој Андерсон, *Санкање*
Примењена музика
Никола Херцигоња, *Шапутање*, https://www.youtube.com/watch?v=5q1LS5Zbzrs
Петар Иљич Чајковски, *балет Лабудово језеро, Игра малих лабудова*, https://www.youtube.com/watch?v=Xd2nTXsivHs
Петар Иљич Чајковски, *балет Крцко Орашчић, Игра шећерне виле,* https://www.youtube.com/watch?v=mQqbnMSm2aQ&t=4s и https://www.youtube.com/watch?v=qC3ZlV0ppAc https://www.youtube.com/watch?v=4t0jDUQ2aJ4

Волфганг Амадеус Моцарт, *Француска песма*, https://www.youtube.com/watch?v=TXhazjvazRs

Карл Орф, *Композиција за два металофона*
В. Вукадиновић, *Сладолед*
Ричард Роџерс, *Солмизација* (песма из филма „Моје песме, моји снови")
Војкан Борисављевић, *Мени су просто сипали знање*
Хор Колибри, Тамбурица 5 и Бора Дугић, *На леду*
Хор Колибри, *Бака и они други*
Непознати аутор, *Завичају м*ој
Бранко Милићевић, *Ласте*
Бранко Милићевић, *Добар друг ти вреди више*
Божидар Станчић, *Полазак у школу*
Војкан Борисављевић *Генерале, сило љута*
Милоје Милојевић, *На ливади зеленој*
Музичке игре
Миодраг Илић Бели, *Шта да раде дланови*
Весељак (бројалица)
Пошла кока на пазар (бројалица)
Бим бам (тапшалица) https://www.youtube.com/watch?v=DScgmrHv6wg
Маријана Симић, *Седам* (тапшалица) https://www.youtube.com/watch?v=5y0sVCmMX0 k
Форте, пиано https://www.youtube.com/watch?v=lUYEvCly8Fo
Свирање на дечјим инструментима
Народна из Србије, *На крај села жута кућа*
Народна из Србије, *У Милице*
Македонска народна песма, *Дафина*
Народна из Србије, *Весељак*
Народна из Србије, *Пошла кока на пазар*
В. Вукадиновић,, *Сладолед*

Жорж Бизе, *Кармен свита, Циганski плес* https://www.youtube.com/watch?v=eA7Y5bWVDzI Ђоакино Росини, *опера Севиљски берберин, Арија Фигара,* https://www.youtube.com/watch?v=mP5bXCVxSp0 Жорж Бизе, *опера Кармен, Марш уличних дечака https://www.youtube.com/watch?v=JctVMYvH9KY* Пол Дика, *Чаробњаков ученик*, https://www.youtube.com/watch?v=cqyVZK5yN1E Јохан Штраус, На лепом, плавом Дунаву, https://www.youtube.com/watch?v=F7fj1BtJJf8 Камиј Сен-Санс, *Карневал животиња – Фосили,* https://www.youtube.com/watch?v=Hlec1tmddH I Хенри Манцини, *Пинк пантер...* (бумвекери), https://www.youtube.com/watch?v=cG0jprCQ6Ak Џон Вилијамс, *филм Хари Потер, Дијагонална улица*, https://www.youtube.com/watch?v=z-WEzhyc3DY Мапет шоу, *На лепом, плавом Дунаву*, https://www.youtube.com/watch?v=jd8nfEdo59I Елтон Џон, Краљ лавова, *Круг живота*, https://www.youtube.com/watch?v=8zLx_JtcQVI Кристијан Коскинен, *филм Мавка, Шумска песма*, https://www.youtube.com/watch?v=effkoBQqm7g	

Наставна област	Начин остваривања програма		Активности		Начин примене и праћења остварености исхода
	методе рада	облици рада	наставника	ученика	
Слушање музике	- дијалошка - демонстративна - монолошка - илустративна	- индивидуални - фронтални - групни - рад у пару	-усмерава, наводи -сугерише, подстиче - дискутује, анализира мотивише, координира, развија кооперативност, оцењује	-слуша -пева -илуструје	- иницијално процењивање - активност на часу - усмено одговарање - контролне вежбе
Извођење музике	- дијалошка - игровна активност - демонстративна - монолошка	- индивидуални - фронтални - групни - рад у пару	-усмерава, наводи -сугерише, подстиче - дискутује,анализира мотивише, координира, развија кооперативност, оцењује	-слуша -уочава -свира	- иницијално процењивање - активност на часу - усмено одговарање - контролне вежбе
Музичко стваралаштво	- игровне активности - демонстративна - монолошка - дијалошка	- индивидуални - фронтални - групни - рад у пару	--усмерава, наводи -сугерише, подстиче - дискутује,анализира мотивише, координира, развија кооперативност -оцењује	- креира	- иницијално процењивање - активност на часу - усмено одговарање - контролне вежбре

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета музичке културе:	**рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација.**

Корелација са другим предметима:

Музичка култура – Боже правде	Природа и друштво – Симболи државе
Музичка култура – Народни инструменти	Природа и друштво – Живот у далекој прошлости
Музичка култура – Завичај мој	Природа и друштво – Србија - моја домовина
Музичка култура – Музика из филма	Ликовна култура – Сцена

3.7. Физичко и здравствено васпитање

Циљ и задаци

Циљ физичког васпитања је да разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно- образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Задаци наставе физичког васпитања јесу:

- подстицање раста, развоја и утицање на правилно држање тела; - развој и усавршавање моторичких способности;
- стицање моторичких умења која су, као садржаји, утврђени програмом физичког васпитања и стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
- усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаног циљем овог васпитно-образовног подручја; - формирање морално-вољних квалитета личности;
- оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада; - стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине.

Фонд часова:

Разред	**Недељни фонд часова**	**Годишњи фонд часова**
Први	3	108
Други	3	108
Трећи	3	108
Четврти	3	108

3.7.1 Физичко и здравствено васпитање – 1. разред

Циљ: наставе и учења предмета физичко и здравствено васпитање је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања);	**ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ**	Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације.

– правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и у свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – разликује правилно од неправилног држања тела и правилно држи тело; – примењује правилну технику дисања приликом вежбања; – изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; – игра дечји и народни плес; – користи основну терминологију вежбања; – поштује правила понашања на просторима за вежбање;	**МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ**	**Ходање и трчање**	Ходање: – кратким корацима, – дугим корацима, – у различитом ритму, – ходање са реквизитом, – ходање са променом, правца и смера. Техника трчања: – трчање преко препрека, – трчање са променом правца и смера, – брзо трчање 20 m са стартом из различитих почетних положаја, – игре са коришћењем научених облика ходања и трчања.
		Скакање и прескакања	Поскоци у месту. Поскоци у кретању. Скакања удаљ. Скакања увис. Прескакање дуге вијаче. Вежбе скакања и прескакања упором рукама. Игре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања.

– поштује мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање;		**Бацања и хватања**	Бацање лоптице из места у даљину и у циљ. Бацање лоптице из кретања. Бацање лопте увис. Вођење лопте. Додавање лопте. Игре са вођењем, додавањем лопте и гађањем у циљ.

– поштује правила игре; – навија фер и бодри учеснике у игри; – прихвати сопствену победу и пораз; – уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – наведе делове свога тела и препозна њихову улогу; – уочи промену у расту код себе и других; – уочи разлику између здравог и болесног стања; – примењује здравственохигијенске мере пре, у току и након вежбања; – одржава личну хигијену; – учествује у одржавању простора у коме живи и борави; – схвати значај коришћења воћа у исхрани; – правилно се понаша за столом.		**Пузања, вишења, упори и пењања**	Пузања на тлу. Пењања. Провлачења. Вис лежећи опружено. Помицања улево и удесно у вису лежећем и вису слободном. Упори
		Вежбе на тлу	**Основни садржаји** Основни ставови и положаји. Поваљка на леђима. Став на лопатицама (свећа). Колут напред из чучња у чучањ. Поваљка на стомаку. Састав од научених елемената. Игре са усвојеним вежбама. **Проширени садржаји** Колут назад из чучња у чучањ, низ косу површину. Одељењско такмичење са задатом комбинацијом вежби.
		Вежбе равнотеже	Ходање по линији. Ходање по шведској клупи. Лагано трчање на шведској клупи или ниској греди. Кратак састав на линији обележеној на тлу, шведској клупи и ниској греди.
		Вежбе са реквизитима	Вежбе обликовања са реквизитима. Трчања, поскоци и скокови уз коришћење реквизита. Дизање и ношење предмета и реквизита на различите начине. Елементарне игре са реквизитима. Игре са ластишом
		Плес и ритмика	Ходање и трчање са променом ритма, темпа и динамике уз пљесак и уз музичку пратњу. Галоп напред. Дечји поскок. Њихање и кружење вијачом или траком. Суножни скокови кроз вијачу са обртањем напред. Народно коло по избору.

		Полигони	Комбиновани полигон од усвојених вештина (вежби).
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	**Култура вежбања и играња**	Основни термини у вежбању. Вежбам безбедно. Чувам своје и туђе ствари. Правила елементарних игара. Некад изгубим, а некада. победим. Навијам фер.
		Здравствено васпитање	Упознај своје тело. Растемо. Видим, чујем, осећам. Моје здравље.
			Ко све брине о мом здрављу? Лична хигијена. Хигијена простора у коме живим. Хигијена простора у коме вежбам. Животне намирнице и правилна исхрана. Заједно за столом.

Кључни појмови садржаја: васпитање, физичко вежбање, игра, здравље и култура.Кључни појмови: васпитање, физичко вежбање, игра, здравље и култура.

Наставна област	**Начин остваривања програма**		**Активности**		**Начин примене и праћења остварености исхода**
	методе рада	**облици рада**	**наставника**	**ученика**	

Физичке способности	- монолошка, - дијалошка, - демонстративна, - практичних активности, - игровне активности (телеснокинестетичке	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	-усмерава, наводи - ствара ситуацију сугерише, подстиче, анализира мотивише, координира, развија кооперативност -оцењује	- слуша - посматра - изводи кретања - уочава - учествује у игри - поштује правила	- иницијално процењивање - активност на часу - поштовање правила
Моторичке вештине	- монолошка, - дијалошка, - демонстративна, - практичних активности, - игровне активности (телеснокинестетичке	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	- усмерава, наводи -ствара ситуацију сугерише, подстиче, анализира мотивише, координира, развија кооперативност -оцењује	- слуша - посматра - изводи кретања - уочава - дискутује - учествује у игри - поштује правила	-иницијално процењивање -активност на часу -поштовање правила
Физичка и здравствена култура	- монолошка, - дијалошка, - демонстративна, - практичних активности, - игровне активности (телеснокинестетичке	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	усмерава, наводи ствара ситуацију сугерише, подстиче, анализира мотивише, координира, развија кооперативност -оцењује	- слуша - посматра - изводи кретања - уочава - дискутује - учествује у игри - поштује правила	-иницијално процењивање -активност на часу -поштовање правила

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета физичког и здравственог васпитања:	**сарадња, компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација.**

Корелација са другим предметима:

Физичко и здраватвено васпитање: Упознај своје тело	Свет око нас: Делови тела човека
Физичко и здравствено васпитање: Моје здравље	Свет око нас: Чувајмо своје здравље
Физичко и здравствено васпитање: Народно коло	Музичка култура: Словачка народна песма: „Песма у колу“
Физичко и здравствено васпитање: Елементарне игре са реквизитима	Музичка култура: Бројалица: Ен, тен тини
Физичко и здравствено васпитање: Ходање по линији	Математика: Права и крива линија
Физичко и здравствено васпитање: Ходање и трчање са променом ритма, темпа и динамике уз пљесак и уз музику пратњу	Музичка култура: Народна песма: „Зека копа рупу“
Физичко и здравствено васпитање: Игре са ластишима	Математика: Сабирање и одузимање

3.7.2 Физичко и здравствено васпитање – 2. разред

Циљ: наставе и учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

ИСХОДИ **По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); – правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације.

– комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – разликује правилно од неправилног држања тела; – успостави правилно држање тела; – правилно дише током вежбања; – изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; – изведе дечји и народни плес; – користи основну терминологију вежбања; – поштује правила понашања у и на просторима за вежбање; – поштује мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; – поштује правила игре; – навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; – прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; – уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – уочава улогу делова тела у вежбању; – уочи промене у расту код себе и других; – препозна сопствено болесно стање и не вежба када је болестан;	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ	Ходање и трчање	Ходање: – кратким корацима, – дугим корацима, – у различитом ритму, – ходање опружањем стајне ноге, – ходање са реквизитом, – ходање са променом правца и смера, – ходање комбиновано са различитим покретима, – ходање преко ниских препрека, – елементарне игре са ходањем. Техника трчања: – трчање преко препрека, – трчање са променом ритма, – трчање са променом правца и смера, – брзо трчање стартом из различитих почетних положаја, – трчање 30 m – елементарне игре са трчањем.
		Скакања и прескакања	Прескакање вијача, палица и других реквизита поређаних на тлу једноножним и суножним одскоком. Комбинације скокова, Скок удаљ и увис из места и залета. Скок са повишене површине. Припремне вежбе за прескок: игре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања.

– примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања; – одржава личну хигијену; – учествује у одржавању простора у коме живи и борави; – наведе врсте намирница у исхрани; – препознаје везу вежбања и уноса воде; – повеже ходање и трчање са позитивним утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета у вежбању; – се придржава правила вежбања; – вреднује успех у вежбању;			
		Бацања и хватања	Ходање и трчање са котрљањем лопте. Бацање лоптице из места у даљину и у циљ. Бацање лоптице из кретања. Бацање лопте увис без и са окреом за 360^0. Вођење лопте једном и другом руком у месту и кретању. Додавање лопте једном и другом руком. Вођење лопте у ходању и трчању. Гађање лоптом у импровизовани кош, ниски кош и гол. Елементарне игре са вођењем, додавањем и гађањем лоптом у циљ. Штафетне игре и друге елементарне игре лоптом (вођење, хватање, додавање).

		Пузања, вишења,упори и пењања	Помицање на дохватном вратилу са погрченим ногама у вису предњем. Помицање у вису предњем окретањем за 180^0, са укрштеним хватом. Њихање уз помоћ. **Проширени садржаји** Узмак корацима уз косу површину. Бочно пењање уз лествe са наизменичним прехватањем и опирањем истовремено обема ногама.
		Вежбе на тлу	**Основни садржаји** Два повезана колута напред. Колут напред и скок пруженим телом. Колут назад из чучња у чучањ, низ косу површину. Колут назад. Састав од научених елемената. Игре усвојених вежби. **Проширени садржаји** Колут напред из упора стојећег опружених ногу. Колут преко лопте. Одељењско такмичење са задатом комбинацијом вежби.

		Вежбе равнотеже	**Основни садржаји** Мала вага на тлу, клупи и ниској греди. Ходање привлачењем на целом стопалу и успон. Ходање опружањем стајне и предножењем замајне ноге. Ходање уназад на греди. Састав из првог разреда допунити наученим вежбама. **Проширени садржаји** Наскок кораком на греду. Чучањ и окрет у чучњу за 90^0 и 180^0. Састав из првог разреда допунити вежбама ходањем уназад и окретом у чучњу за 180^0. Одељенско такмичење.
		Вежбе са реквизитима	Вежбе обликовања сареквизитима. Трчања, поскоци и скокови уз коришћење реквизита. Прескакање вијаче на различите начине. Дизање и ношење предмета и реквизита на различите начине. Елементарне игре са реквизитима. Игре са ластишом. Полигон и елементарне игре уз коришћење реквизита

		Плес и ритимика	**Основни садржаји** Народно коло и дечији плес по избору. Повезивање елемената из првог разреда у композицију Основни ритмички покрети са реквизитима. **Проширени садржаји** Прескакање вијаче уназад. Комбиновано прескакање вијаче напред-назад.
			Ходање и трчање са бацањем и хватањем лопте и обруча. Вежба са вијачом
		Полигони	Кобиновани полигон од усвојених вештина (вежби).
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Култура вежбања и играња	Основни термини у вежбању. Вежбам безбедно. Чувам своје и туђе ствари. Правила елементарних игара. Некад изгубим, а некада победим. Навијам пристојно.

		Здравствено васпитање	Моје здравље и вежбање. Мишићи, зглобови и кости мога тела. Телесни развој. Лична хигијена. Хигијена простора за вежбање. „Шарени-разноврсни оброк” – правилна исхрана. Значај воде за организам и вежбање.

Кључни појмови садржаја: базична кретања, вежбање, игра, здравље, васпитање.

Наставна област	**Начин остваривања програма**		**Активности**		**Начин примене и праћења остварености исхода**
	методе рада	**облици рада**	**наставника**	**ученика**	
Физичке способности	- монолошка, - дијалошка, - демонстративна, - игровне активности (телеснокинестетичке	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	- усмерава, наводи - ствара ситуацију - сугерише, подстиче - анализира, мотивише - координира - развија кооперативност, оцењује	- слуша - посматра - изводи кретања - уочава - учествује у игри - поштује правила	- иницијално процењивање - активност на часу - поштовање правила

Моторичке вештине	- монолошка, -дијалошка, -демонстративна, - игровне активности (телеснокинестетичке	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	- усмерава, наводи -ствара ситуацију - сугерише, подстиче - анализира, мотивише - координира - развија кооперативност - оцењује	- слуша - посматра - изводи кретања - уочава - дискутује - учествује у игри - поштује правила	- иницијално процењивање - активност на часу - поштовање правила
Физичка и здравствена култура	- монолошка, - дијалошка, - демонстративна, - игровне активности (телеснокинестетичке	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	- усмерава, наводи,ствара ситуацију, сугерише, подстиче,анализира, мотивише,координира - развија кооперативност - оцењује	- слуша,посматра - изводи кретања - уочава , дискутује - учествује у игри - поштује правила	- иницијално процењивање - поштовање правила - активност на часу

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета физичког и здравственог васпитања:	**сарадња, компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација.**

Корелација са другим предметима:

Физичко и здравствено васпитање: Моје здравље	Свет око нас: Чувајмо своје здравље
Физичко и здравствено васпитање: Народно коло	Музичка култура: Народна песма: „Пролећно коло“

Физичко и здравствено васпитање: Мишићи, зглобови и кости мога тела	Свет око нас: Сваки део тела има своју улогу
Физичко и здравствено васпитање: Ходање по линији	Математика: Права и крива линија, дуж
Физичко и здравствено васпитање: Ходање и трчање са променом ритма, темпа и динамике уз пљесак и уз музику пратњу	Музичка култура: Трајање тонова
Физичко и здравствено васпитање: Игре са ластишима	Математика: Множење и дељење

3.7.3 Физичко и здравствено васпитање – 3. разред

Циљ: наставе и учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

ИСХОДИ **По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

- примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу;	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Основни садржаји Вежбе за развој снаге са и без реквизита. Вежбе за развој покретљивости са и без реквизита. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге. Вежбе за развој координације.

- одржава равнотежу у различитим кретањима; - коригује сопствено држања тела на основу савета наставника; - правилно држи тело; - правилно подиже, носи и спушта терет; - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу;			Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ	Атлетика	Техника трчања. Истрајно трчање. Скок удаљ згрчном техником. Бацање лоптице из залета. Скок увис прекорачном техником

- изведе дечји и народни плес; - користи терминологију вежбања; - поштује правила понашања на вежбалиштима; - поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - примени правила игре; -навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; - прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања и у другим ситуацијама; - правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима; - прати промене у тежини и висини код себе и других; препозна здравствено стање када не треба да вежба; - примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања и другим животним ситуацијама; - уредно одржава простор у коме живи и борави; - користи здраве намирнице у исхрани; - повезује различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; - препозна лепоту покрета у вежбању; - се придржава правила вежбања; - вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању.		Спортска гимнастика	Вежбе на тлу: вежбе и комбинације. Прескоци и скокови. Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе и вежбе променама висова и упора. Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди.
		Основе тимских, спортских и елементарних игара	Између четири ватре Минирукомет. Футсал – „мали фудбал“.

		Плес и ритимика	Вежбе са вијачом. Вежбе са лоптом. Народно коло „Савила се бела лоза винова“. Народно коло из краја у којем се школа налази.
		Пливање	Прилагођавање на водену средину и основна обука пливања.
		Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Култура вежбања и играња	Основна правила: Између четири ватре, Минирукомета и Футсала. Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара. Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање. „Ферплеј” (навијање, победа, пораз). Породица и вежбање. Вежбање као део дневних активности.

		Здравствено васпитање	Моје срце – пулс. Дисање и вежбање. Хигијена простора за вежбање. Значај воћа и поврћа у исхрани. Значај воде за организам и вежбање. Поступање у случају повреде.

Кључни појмови садржаја: физичке способности, моторичке вештине, здравље, плес и игра.

Наставна област	**Начин остваривања програма**		**Активности**		**Начин примене и праћења остварености исхода**
	методе рада	**облици рада**	**наставника**	**ученика**	
Физичке способности	- монолошка, - дијалошка, демонстративна, - игровне активности	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	- усмерава, наводи - ствара ситуацију - сугерише, подстиче - анализира, мотивише - координира	- слуша, посматра - изводи кретања - уочава - учествује у игри - поштује правила	- иничијално процењивање - активност на часу - поштовање правила - извршавање задатака
	(телеснокинестетичке		- развија кооперативност - оцењује		

Моторичке вештине	- монолошка, - дијалошка, - демонстративна, - игровне активности (телеснокинестетичке	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	- усмерава, наводи - ствара ситуацију - сугерише - подстиче, анализира - мотивише - координира,развија кооперативност, оцењује	- слуша - посматра - изводи кретања - уочава - дискутује - учествује у игри - поштује правила	- иницијално процењивање - активност на часу - поштовање правила - извршавање задатака
Физичка и здравствена култура	- монолошка, - дијалошка, - демонстративна, - игровне активности (телеснокинестетичке	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	- усмерава, наводи - ствара ситуацију - сугерише, подстиче - анализира - мотивише - координир, развија кооперативност, оцењује	- слуша - посматра - изводи кретања - уочава - дискутује - учествује у игри - поштује правила	- иницијално процењивање - активност ученика - поштовање правила - извршавање задатака

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета физичког и здравственог васпитања:	• **• сарадња, компетенција** • **за учење, естетичка** • **компетенција, комуникација.**

Корелација са другим предметима:

Физичко и здравствено васпитање-Вежбе за развој снаге са и без реквизита	Српски језик- Д. Радовић: „А зашто он вежба“

Физичко и здравствено васпитање- Народно коло	Музичка култура- Игра коло
Физичко и здравствено васпитање-Вежбе за развој брзине	Музичка култура-Темпо
Физичко и здравствено васпитање-Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди	Природа и друштво-Кретање тела по путањи
Физичко и здравствено васпитање-Значај воћа и поврћа у исхрани	Приода и друштво-Њиве, повртњаци и воћнаци

3.7.4 Физичко и здравствено васпитање – 4. разред

Циљ: наставе и учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

ИСХОДИ **По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

– примени општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); – правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – правилно држи тело; – самостално коригује неправилно држање; – правилно подиже, носи и спушта терет; – изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; – изведе дечји и народни плес; – користи терминологију вежбања; – поштује правила понашања на вежбалиштима; – поштује мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – поштује и примени правила игре; – навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; – прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; – уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; – прати промене у сопственој тежини и висини; – сагледа резултате физичких способности;	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		Вежбе за развој снаге са реквизитима и без реквизита. Вежбе за развој покретљивости са реквизитима и без реквизита. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге. Вежбе за развој координације. Национална батерија тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности. Моторичке вештине и игре у развоју моторичих способности
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	Технике трчања. Истрајно трчање. Скок удаљ згрчном техником. Бацање лоптице из залета. Скок увис прекорачном техником. Тробој.
		Спортска гимнастика	Основни садржаји Вежбе на тлу: вежбе и комбинације. Прескоци и скокови (прескок разношка). Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе са променама висова и упора. Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди. Проширени садржаји Вежбе на тлу: – летећи колут из места. – састав.

– препозна здравствено стање када не треба да вежба; – примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања, као и у другим ситуацијама;			

– уредно одржава простор у коме живи и борави; – увиди значај правилне исхране за вежбање; – повеже различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета и кретања; – користи научена вежбања у рекреацији породице; – правилно реагује у случају повреде у школи; – вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању; – учествује у предлагању садржаја и начина рада.			
		Основе тимских, спортских и елементарних игара	Мини–рукомет. Футсал – „мали фудбал”. Основни елементи кошарке и мини-кошарка. Основни елементи одбојке. Јацент.

		Плес и ритимика	Вежбе са вијачом. Вежбе са лоптом. Вежбе са обручем. Народно коло „Моравац”. Народно коло из краја у којем се школа налази.
		Пливање	Основна обука пливања. Скок на ноге.
		Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Култура вежбања и играња	Основна правила вежбања. Основна правила мини- рукомета, футсала, кошарке, миникошарке и одбојке. Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара. Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање. „Ферплеј” (навијање, победа, пораз, толеранција). Значај вежбања у породици. Вежбање у слободно време.

		Здравствено васпитање	Правилно држање тела и здравље. Значај вежбања за правилан рад срца и плућа. Мишићи и зглобови тела. Хигијена простора за вежбање. Исхрана и вежбање. Значај лекарских прегледа за вежбање. Поступање у случају повреде (обавестити наставника и др.).

Кључни појмови садржаја: физичке способности, моторичке вештине, здравље, плес и игра.

Наставна област	**Начин остваривања програма**		**Активности**		**Начин примене и праћења остварености исхода**
	методе рада	**облици рада**	**наставника**	**ученика**	
Физичке способности	- монолошка, - дијалошка, - демонстративна, - игровне активности (телесно-кинестетичке	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	- усмерава, наводи - ствара ситуацију - сугерише, подстиче - анализира, мотивише - координира - развија кооперативност - оцењује	- слуша - посматра - изводи кретања - уочава - учествује у игри - поштује правила	- иницијално процењивање - активност на часу - поштовање правила - извршавање задатака
Моторичке вештине спорт и спортске дисциплине	- монолошка, - дијалошка, - демонстративна, - игровне активности (телесно-кинестетичке	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	- усмерава, наводи - ствара ситуацију, сугерише - подстиче, анализира - мотивише	- слуша, посматра - изводи кретања - уочава - дискутује	- иницијално процењивање - активност на часу - поштовање правила - извршавање задатака

				- учествује у игри	
			- координира, развија кооперативност, оцењује	- поштује правила	
Физичка и здравствена култура	- монолошка, - дијалошка, - демонстративна, - игровне активности (телесно-кинестетичке	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	- усмерава, наводи - ствара ситуацију - сугерише, подстиче - анализира, мотивише - координира, развија кооперативност, оцењује	- слуша, посматра - изводи кретања - уочава - дискутује - учествује у игри - поштује правила	- иницијално процењивање - активност на часу - поштовање правила - извршавање задатака

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета физичког и здравственог васпитања:	• **• сарадња, компетенција** • **за учење, естетичка** • **компетенција, комуникација.**

Корелација са другим предметима:

Физичко и здравствено васпитање-Вежбе лоптом	Музичка култура - Динамика
Физичко и здравствено васпитање- Народно коло из краја у којо се налази школа	Музичка култура - Шетња

Физичко и здравствено васпитање-Вежбе за развој брзине	Музичка култура - Темпо
Физичко и здравствено васпитање- Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.	Математика – Математички изрази
Физичко и здравствено васпитање Значај лекарских прегледа за вежбање	Приода и друштво – Спознај себе

3. 8. Дигитални свет

3.8.1 Дигитални свет - 1. разред

Циљ: наставе и учења предмета Дигитлни свет је развијање дигиталних компетенције ученика ради њиховог оспособљавања за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развој алгоритамског начина размишљања.

Кључни појмови садржаја: дигитални уређаји, интернет, електронски отпад, подаци о личности, безбедност, решавање проблема, алгоритам.

ИСХОДИ По завршеном разреду ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

- препозна дигиталне уређаје из окружења и именује неке од њих; - наводе неке од животних ситуација у којима дигитални уређаји олакшавају обављање послова; - упореди начине рада и живота људи пре и после појаве дигиталних уређаја; - упореди начине креативног изражавања са дигиталним уређајима и без њих; - користи дигиталне уџбенике за учење (самостално и/или уз помоћ наставника); - упореди дигитални и папирни уџбеник; - упореди традиционалне видове комуникације са комуникацијом посреством дигиталних уређаја; - наведе неке од карактеристика „паметног“ дигиталног уређаја; - наведе на који начин дигитални уређаји могу да допринесу упознавању културне баштине; - наводе основна правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио здравље; - наводе неке од здравствених разлика везаних за прекомерно или неправилно коришћење дигиталног уређаја;	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	Различит изглед дигиталних уређаја. Дигитални уређаји у различитим занимањима. Учење уз помоћ дигиталних уџбеника. Креативно изражавање са дигиталним уређајима и без њих. Комуникација посредством дигиталних уређаја. Дигитални уређај и паметни дигитални уређај. Коришћење дигиталних уређаја за повећање прилика за учење и стицање искуства ученика у области науке, културе и уметности.
	БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	Дигитални уређаји и наше здравље (вид, положај тела, време пред екраном, дигитални уређај као отпад). Подаци о личности и њихова заштита при комуникацији помоћу дигиталних уређаја. Помоћ у случају контакта са непримерним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним собама или особама који комуницирају на неприхватљив начин.

- доводе у везу начин одлагања електронског отпада са загађењем животне средине; - наброј основне податке о личности; - објасни зашто саопштавање података о личности представља ризично понашање при комуникацији помоћу дигиталних уређаја; -именује особе или институције којима се треба обратити за помоћ у случају контакта са не примерним дигиталним садржајем , непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; - наводе основне препоруке за руковање дигиталним уређајем на одговоран начин (примена мера физичке заштите) и објасни зашто је важно примењивати их; - анализира једноставан познати поступак/активност и предлаже кораке за његово спровођење; - протумачи симболе познатог/договореног значења и спроводе поступак описан њима; - уочи и исправи грешку у симболима изражено упутству (алгоритму) , провери ваљаности свог решењаи по потреби га поправи (самостално или сарадднички); - доводи у везу алгоритам и понашање дигиталног уређаја.		Одговорно руковање дигиталним уређајем (мере физичке заштите, коришћење лозинке).
	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	Разлагање проблема на мање целине. Осмишљавање корака који воде до решења једноставног проблема. Тумачење постојећих и креирање алгоритама израженим симболима. Уочавање и исправљање грешака у алгоритму. Тумачење понашања дигиталног уређаја у односу на приказани алгоритам.

	Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета дигитални свет:	• **• рад с подацима и информацијама, решавање** • **проблема, сарадња,** • **компетенције за учење, дигитална компетенциј, комуникација.**

Начин остваривања програма:

-методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, игровне активности (стваралачке, логичке и др.), решавање проблема-хеуристички приступ. **-облик рада**: фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални **Активности:**

-**наставника**: усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, оцењује

-**ученик**: слуша, посматра, манипулише сликама, црта, прави, решава задатке.

Начин примене и праћење исхода: иницијални тест, активности на часовима, домаћи задатак.

Корелација са другим предметима :

Дигитални свет: Дигитални уређаји	Музичка култура: Музички инструменти
Дигитални свет: Дигитални уређаји и наше здравље	Физичко и здравствено васпитање: У здравом телу здрав дух
Дигитални свет: Комуникација посредстом дигиталних уређаја	Српски језик: Реч и реченица
Дигитални свет: Дигитални уређаји у различитим занимањима	Свет око нас: Занимања

3.8.2 Дигитални свет – 2. разред

Циљ: наставе и учења предмета Дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.

ИСХОДИ По завршеном разреду ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

– упореди начин на који учи у школи са онлајн учењем путем школске платформе; – користи школску платформу за онлајн учење (уз помоћ наставника и/или родитеља/законског заступника); – самостално користи дигиталне уџбенике за учење;	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	Учење путем школске платформе за онлајн учење. Учење уз помоћ дигиталних уџбеника. Креативно графичко изражавање коришћењем дигиталног уређаја.
– креира, чува и поново уређује дигиталну слику (самостално и/или уз помоћ наставника) користећи одговарајућу апликацију; – својим речима објасни појам покретне слике; – креира елементе покретне слике; – креира једноставан графички дигитални материјал намењен познатој публици; – својим речима објасни због чега дигиталне уређаје повезујемо на мреже, укључујући интернет; – наведе могућности за размену материјала, комуникацију и заједнички рад (учење) које су настале захваљујући умрежавању дигиталних уређаја; – објасни добитке и ризике који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја; – разликује неприхватљиво од прихватљивог понашања при комуникацији на интернету; – реагује на одговарајући начин ако дође у додир са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; – наведе неке од начина на које корисници дигиталних уређаја остављају личне податке у дигиталном окружењу; – организује сопствено учење у онлајн окружењу на начин који не угрожава здравље и личну безбедност, као и сигурност дигиталног уређаја; –		Умрежавање дигиталних уређаја и прилике за размену материјала, комуникацију и заједнички рад који из умрежавања произилазе.

предложи начине одлагања електронског отпада који не угрожавају животну средину; својим речима објасни појам алгоритам;		
	БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	Добици и ризици који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја. Понашање на интернету – интернет бонтон. Остављање личних података при коришћењу дигиталних уређаја. Примерена реакција у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин. Организација времена и услова за рад при онлајн учењу. Коришћење дигиталних уређаја и заштита животне средине.
	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	Разлагање проблема на мање целине. Осмишљавање алгоритама линијске и цикличне структуре који води до решења једноставног проблема.

– анализира једноставан познати поступак који садржи понављања одређених радњи и представи га алгоритамски; – креира одговарајући рачунарски програм у визуелном програмском језику; – анализира једноставан програм креиран у визуелном програмском језику и објасни шта и на који начин тај програм ради; – уочи и исправи грешку у једноставном програму, провери ваљаност новог решења и по потреби га додатно поправи (самостално или сарадднички); – креира програм у визуелном програмском језику којим управља понашањем расположивог физичког дигиталног		Креирање рачунарског програма у визуелном програмском језику. Анализа постојећег програма креираног у визуелном програмском језику и тумачење функције блокова од којих је сачињен. Управљање понашањем физичког дигиталног уређаја креирањем програма у визуелном програмском језику. Уочавање и исправљање грешака у програму.

Кључни и појмови садржаја: онлајн учење, дигитална слика, покретна слика, умрежавање дигиталних уређаја, комуникација, лични подаци, одлагање електронског отпада, алгоритам, програмирање у визуелном програмском језику.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета дигитални свет:	• **рад с подацима и информацијама, решавање** • **проблема, сарадња, компетенције за учење, дигитална компетенциј,комуникација.**

Начин остваривања програма:

-методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, метода писаних радова, игровне активности (стваралачке, логичке и др.), решавање проблема-хеуристички приступ. **-облик рада**: фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални **Активности:**

-наставника: усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, оцењује

-ученик: слуша, посматра, манипулише сликама, црта, прави, решава задатке.

Начин примене и праћење исхода: иницијални тест, контролне вежбе, полугодишњи тест, завршни тест, активности на часовима, домаћи задатак.

Корелација са другим предметима :

Дигитални свет: Интернет бонтон	Свет око нас: Понашање у првозном средству
Дигитални свет: Организација времена и услова за рад при онлајн учењу	Свет око нас: Мерење времена
Дигитални свет: Коришћење дигиталних уређаја и заштита животне средине	Свет око нас: Чувајмо природу
Дигитални свет: Разлагање проблема на мање целине	Математика: Редослед рачунских операција

3.8.3. Дигитални свет за 3. разред

Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМЕ**	**САДРЖАЈИ**
– унесе текст (речи и реченице) помоћу физичке и/или виртуелне тастатуре у програму за обраду текста; – селектује и измени (обрише, дода) текст; – именује, сачува и поново отвори текстуалну датотеку; – допише текст на слику коришћењем едитора за текст у програму за обраду слике; – именује, сачува и поново отвори графичку датотеку; – објасни својим речима сврху коришћења прегледача и претраживача за приступ садржајима светске мреже; ДИГИТАЛНО ДРУШТВО Унос краћег текста помоћу физичке и виртуелне тастатуре (функције Shift, Enter, Space bar, Caps Lock, Delete, Backspace тастера). Селектовање и основно едитовање текста(брисање, додавање). Чување текстуалног документа, именовање и поновно отварање. Додавање текстуалног објашњења на слику, чување, именовање и поновно отварање.	**ДИГИТАЛНО ДРУШТВО**	Унос краћег текста помоћу физичке и виртуелне тастатуре (функције Shift, Enter, Space bar, Caps Lock, Delete, Backspace тастера). Селектовање и основно едитовање текста(брисање, додавање). Чување текстуалног документа, именовање и поновно отварање. Додавање текстуалног објашњења на слику, чување, именовање и поновно отварање.

Претраживање интернета (прегледачи, претраживачи, кључне речи, информисаност о томе како су резултати претраге одабрани и – осмисли кључне речи на основу којих ће на интернету тражити потребне дигиталне садржаје; – објасни својим речима на који начин се формирају резултати претраге интернета; – објасни својим речима због чега треба критички прићи садржајима који се налазе на интернету; – објасни својим речима због чега је неопходно да дигиталне садржаје пронађене на интернету користимо на етички начин; – наведе примере дигитализације у свакодневном животу током којих се стиче утисак да се дигитални уређај понаша интелигентно; – објасни шта је дигитални углед и како се он изграђује; – одабира дигиталне садржаје на основу PEGI ознаке у складу са својим узрастом; – препозна дигитално насиље и реагује на одговарајући начин; – направи лични план коришћења дигиталних уређаја уз помоћ наставника; – означи начин комуникације путем интернета који највише одговара контексту у коме се комуникација дешава; – решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање може да захтева понављање (програмски циклус); – утврди шта је резултат извршавања датог једноставног алгоритма/програма који садржи понављање; рангирани; критички однос према резултатима претраге). Етичко коришћење туђих дигиталних материјала. Коришћење технологије ван школе-примери дигитализације у свакодневном животу у чијој је основи вештачка интелигенција. БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА Дигитални углед. Усклађеност дигиталних садржаја са узрастом корисника. Дигитално насиље. Примерена комуникација у дигиталном окружењу. Израда личног плана коришћења дигиталних уређаја. АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА Осмишљавање алгоритама са гранањем који води до решења једноставног проблема. Оператори поређења и аритметички оператори. Креирање рачунарског програма у визуелном програмском језику. Анализа постојећег програма креираног у визуелном програмском језику и тумачење функције блокова од којих је сачињен. Уочавање и исправљање грешака у програму.		Претраживање интернета (прегледачи, претраживачи, кључне речи, информисаност о томе како су резултати претраге одабрани и рангирани; критички однос према резултатима претраге). Етичко коришћење туђих дигиталних материјала. Коришћење технологије ван школе-примери дигитализације у свакодневном животу у чијој је основи вештачка интелигенција.
	БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	Дигитални углед. Усклађеност дигиталних садржаја са узрастом корисника. Дигитално насиље. Примерена комуникација у дигиталном окружењу. Израда личног плана коришћења дигиталних уређаја.
	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	Осмишљавање алгоритама са гранањем који води до решења једноставног проблема. Оператори поређења и аритметички оператори. Креирање рачунарског програма у визуелном програмском језику. Анализа постојећег програма креираног у визуелном програмском језику и тумачење функције

– уочи и исправи грешку у једноставном алгоритму/програму који садржи понављање; – решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање може да захтева гранање; – наведе неке од оператора поређења (мање, веће и једнако) и у конкретном примеру предвиди резултат њиховог извршавања (тачно, нетачно); – наведе аритметичке операторе (+, -, * и /) и у конкретном примеру предвиди резултат њиховог извршавања; – примени блокове оператора поређења при креирању програма у визуелном програмском језику, који садрже гранање; – објасни потребу употребе гранања и понављања у програмима својим речима.		блокова од којих је сачињен. Уочавање и исправљање грешака у програму

Кључни појмови садржаја: уређивање текста, обрада слике, претраживање интернета, дигитални материјали, понашање у дигиталном окружењу, алгоритам, програмирање у визуелном програмском језику.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета дигитални свет:	• **рад с подацима и информацијама, решавање** • **проблема, сарадња, компетенције за учење, дигитална компетенциј,комуникација.**

ОБЛАСТ/ТЕМА	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ Изучавањем предмета развијају се:	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:
ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	Компетенција за целоживотно учење - Ослањајући се на претходна знања и искуства ученик уме да планира време за учење и да организује процес учења и управља њим. - Ефикасно користи различите стратегије учења, прилагођава их природи градива и циљевима учења. - Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе самостално или у групи. Рад с подацима и информацијама - Анализира и критички приступа садржајима на интернету. - Дигиталне садржаје пронађене на интернету користи на етички начин. - Бира информације које објављује јер њима гради свој дигитални углед. Дигитална компетенција - Приликом решавања проблема бира одговарајућа ИКТ средства. - За приступ потребним дигиталним садржајима ефикасно користи прегледаче и претраживаче интернета. - Бира начин комуникације путем интернета која највише	– унесе текст (речи и реченице) помоћу физичке и/или виртуелне тастатуре у програму за обраду текста; – селектује и измени (обрише, дода) текст; – именује, сачува и поново отвори текстуалну датотеку; – допише текст на слику коришћењем едитора за текст у програму за обраду слике; – именује, сачува и поново отвори графичку датотеку; – објасни својим речима сврху коришћења прегледача и претраживача за приступ садржајима светске мреже; – осмисли кључне речи на основу којих ће на интернету тражити потребне дигиталне садржаје; – објасни својим речима на који начин се формирају резултати претраге интернета; – објасни својим речима због чега треба критички прићи садржајима који се налазе на интернету; – објасни својим речима због чега је неопходно да дигиталне садржаје пронађене на интернету користимо на етички начин; – наведе примере дигитализације у свакодневном животу током којих се стиче утисак да се дигитални уређај понаша интелигентно;

БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	одговара контексту у коме се комуникација дешава. Решавање проблема - Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације. - Ученик упоређује различита могућа решења проблемске ситуације сходно релевантним критеријумима, објашњава шта су предности и слабе стране различитих решења. - Ученик припрема примену изабраног решења, прати његову примену усклађујући се са новим сазнањима које стиче током примене датог решења и успева да реши проблемску ситуацију. Сарадња - Конструктивно, аргументовано и креативно доприноси раду пара/групе, усаглашавању и остварењу заједничких циљева. - Активно слуша и поставља релевантна питања поштујући саговорнике и сараднике, а дискусију заснива на аргументима. - Конструктивно доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима и при томе поштује друге као равноправне чланове групе. - Ангажује се у реализацији преузетих обавеза у оквиру групног рада на одговоран, истрајан и креативан начин. - Учествује у критичком, аргументованом и	– објасни шта је дигитални углед и како се он изграђује; – одабира дигиталне садржаје на основу PEGI ознаке у складу са својим узрастом (самостално или сараднички); – препозна дигитално насиље и реагује на одговарајући начин; – направи лични план коришћења дигиталних уређаја уз помоћ наставника; – означи начин комуникације путем интернета који највише одговара контексту у коме се комуникација дешава;
АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА		– решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање може да захтева понављање (програмски циклус); – утврди шта је резултат извршавања датог једноставног алгоритма/програма који садржи понављање; – уочи и исправи грешку у једноставном алгоритму/програму који садржи понављање; – решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање може да захтева гранање; – наведе неке од оператора поређења (мање, веће и једнако) и у конкретном примеру предвиди резултат њиховог извршавања (тачно, нетачно); – наведе аритметичке операторе (+, -, * и /) и у конкретном примеру предвиди резултат њиховог извршавања; – примени блокове

	конструктивном преиспитивању рада групе и доприноси унапређењу рада групе. Одговоран однос према здрављу - Ученик анализира и критички вреднује дигиталне садржаје у вези са прилагођености његовом узрасту и могућности штетних садржаја по његово здравље. Естетичка компетенција - Анализира и критички вреднује дигитални производ у контексту естетике и корисничког доживљаја. Предузимљивост и предузетничка компетенција - Исказује и заступа своје идеје, утиче на друге кроз развој вештине јавног говора, преговарања и решавања конфликата.	оператора поређења при креирању програма у визуелном програмском језику, који садрже гранање;

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
— промени величину и боју текста, подебља га, искоси и подвуче у програму за обраду текста; — исече, копира и налепи исечени/копирани текст на одговарајуће место у програму за обраду текста; — уметне слику у текст, дода јој оквир и позиционира је на жељени начин у односу на текст у програму за обраду текста; — активно учествује у наставном пројекту чији продукт представља граматички коректан текстуални документ намењен познатој публици који садржи слике са текстуалним објашњењима и информације које су пронађене на интернету; — активно учествује у наставном пројекту којим се промовише безбедно и одговорно понашање приликом коришћења интернета; — сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка;	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	Селектовање и основно форматирање текста (величина и боја слова, подебљавање, искошаван и подвлачење текста). Селектовање, копирање/исецање и лепљење текс Уметање слике у текст, додавање оквира, позиционирање слике у односу на текст. Креирање и уређивање текстова за познату публ Пројектни задатак који подразумева: — претраживање интернета (пробрани елементи напредне претраге); — израду или прилагођавање графике у складу са
— вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности из свог задужења;		темом; — креирање текстуалног документа који садржи слике.
— утврди штаје резултат извршавања датог једноставног алгоритма који садржи понављање и гранање; — уочи и исправи грешку у једноставном алгоритму који садржи понављање и гранање;	БЕЗБЕДНО кори ШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	Припрема и организација школског догађаја за ученике млађих разреда којт се промовише безбедно и одговорно понашање приликом коришћења интерш

ДИ	— креира програм у визуелном програмском језику на основу датог једноставног алгоритма који садржи понављање и гранање; — примени блокове аритметичких оператора при креирању програма у визуелном програмском језику; — предвиди садржај промењљиве на основу интеракције корисника са програмом (нпр. блок Питај и чекај и блок Одговор) у датом једноставном програму; — креира програм у коме остварује интеракцију са корисником, користећи промењљиве, уз помоћ наставника.	АЛГОРИТАМСК И НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	Промењљиве. Израда програма који садрже гранање, понављање и промењљиве	3.8.4.

Дигитални свет - 4. разред

Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.

Разред Четврти Годишњи фонд часова 36 часова

Кључни појмови садржаја: уређивање текста, пројектни задатак, дигитални материјали, алгоритам, програмирање у визуелном програмском језику.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА Прешет Дигитални свет намењен је развијању дигиталне компетенције код ученика четвртог разреда основне школе. Програм наставе и учења за четврти разред оријентисан је на процес учења и остваривање исхода.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет Дигитални свет. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика, који су груписани у три наставне теме: Дигитално Друштво, Безбедно коришћење Дигиталних уређаја и Алгоритамски начин размишљања.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи — глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Дефинисани исходи олакшавају наставнику даљу оперционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности.

Наставник је у планирању, припреми и остваривању наставе и учења аутономан. За сваки час треба планирати и припремити средства и начине провере остварености пројектованих исхода.

П. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наведене исходе потребно је остварити са различитим нивоима расположивости дигиталних уређаја намењених за коришћење од стране ученика. Наставник треба да реализује наставу у кабинету за информатику и омогући ученицима да користе рачунаре на начин који директно доприноси остваривању дефинисаних исхода учења. Препорука је да два ученика користе један рачунар како би се развило вршњачко учење, делила одговорност и развијао тимски рад. Вероватно је да ученици имају искуства са коришћењем дигиталних уређаја. Од изузетног је значаја да та искуства наставник увиди и уважи. Ученици могу бити вешти корисници технологије, али то не значи да су и компетентни у овој области. У том смислу, наставник има слободу да наставу организује у складу са техничким могућностима, предзнањима и потребама својих ученика.

Током реализације наставе, рад наставника мора бити континуирано усмерен ка смањивању дигиталног јаза. Важно је да наставници помогну ученицима који немају могућност приступа технологији од куће тако што ће их, у кабинету за информатику, повезати са ученицима који су дигитално спретни и радити на поспешивању вршњачког учења. Обавезивање ученика да користе наставне материјала за које им је потребан приступ интернету од куће неправедно је према онима који га немају. За такве ученике наставник мора да обезбеди алтернативу — могућност приступа школским дигиталним уређајима, пре или после наставе.

Дигитално друштво

Наставник нове технике форматирања текста представља ученицима кроз одговарајући контекст, користећи примере из ученицима блиских (дигиталних) уџбеника.

Подебљан текст: Наставник проналази лекције у уџбеницима које садрже подебљан текст. У контексту приказаног дела уџбеника иницира разговор о реˇшма које су подебљане: Зашто су баш ове речи подебљане? Шта су аутори текста желели да постигну подебљавањем баш тих речи? Заједнички долазе до закључка да су у питању кључне речи које означавају главне појмове у датом тексту. Наставник демонстрира технику подебљавања текста, након чега даје налог ученицима да отворе раније припремљен документ који садржи кратак текст о ученицима познатој теми. Сама тема не мора да буде везана за информатику, али би било пожељно да то буде. Нарощтто је корисно да наставник припреми текст којим обнавља одређене делове програма наставе и учења (нпр. рад са текстом, чување

датотека). Задатак за ученике је да подебљају кључне речи у тексту. На крају активности ученици треба да кажу које речи су подебљали и аргументују своју одлуку да баш те речи означе као важне. Завршна активност треба да створи услове за хеуристички разговор: У којим ситуација јесте оправдано и подебљавање и бојење истог текста? Ако не постоји оправдање за овакву радњу, какве последице су могуће?

Искошен текст: Наставник представља ученицима текст који садржи делове исписане у курзиву. Препушта ученицима да закључе када се користи овакав стил текста. Демонстрира технику искошавања текста. Налаже ученицима да отворе раније припремљен документ који садржи дијалог ликова наводећи да текст који представља управни говор треба да буде наглашен искошеним текстом.

Подвучен текст: Ученици добијају налог да отворе документ у коме се налазе реченице у којима је потребно да одреде главне реченичне чланове (субјекат, предикат) користећи познату нотификацију — субјекат се подвлачи једном, а предикат са две црте. Наставник демонстрира технику подвлачења текста представљајући различите линије којима је могуће подвући текст.

Обојен текст: Наставник демонстрира како се тексту мења боја. Ученици добијају налог да отворе документ у коме је потребно идентификовати врсте реча бојећи их одређеном бојом (именице — црвеном, глаголи — зеленом, итд.). Уколико остане времена, наставник може да укључи захтеве којим проверава да ли су ученици овладали свим раније представљеним техникама форматирања текста.

Слика у тексту: Наставник разговара са ученицима о текстовима које срећу у уџбеницима, новинама, часописима. Заједно долазе до закључка да у приказаним примерима слике представљају значајан елемент којим се доприноси разумевању текста. Наставник демонстриран уметање раније припремљене слике у текстуални документ. Показује ученицима како се одређује положај слике у односу на текст (поравнато са текстом или са преламањем текста: квадратно, збијено, кроз, врх и дно, иза текста, испред текста). Ученици провежбавају приказане технике у датотеци коју је наставник за њих припремио и чувају текст у који су уметнули одговарајуће слике. Препоручени број часова: 6.

Пројектни задатак од ученика захтева бројне активности, међу којима су: самостално проналажење информација; способност решавања проблема; самостално учење; рад у групи, сарадњу; критички однос према властитом и туђем раду; доношење одлука; аргументовање; усвајање другачијих, нових начина рада; планирање; поштовање рокова и преузимање одговорности.

Циљ рада на пројектним задацима је да ученици у пару или мањој (хетерогеној) групи креирају дигитални текстуални документ у коме ће на технички и језички адекватан начин приказати податке о одређеној теми до којих су дошли на основу претраге на интернету. Пожељно је да избор тема пројектних задатака буде такав да рад на њима у што већој мери представља уједно и ситуацију за учење о некој теми из другог прешета.

При планирању наставник треба да дефинише тип пројекта, да одреди његов циљ, очекиване исходе, област којом се бави пројекат и повезаност са наставним предметима, његове садржаје, активности ученика, потребна средства, динамику рада по фазама и све што је потребно за успешно спровођење пројектне наставе. Најпримеренији је полуструктурирани тип пројекта у коме наставник укључује ученике, не само у давање предлога и избор тема, већ и у планирање и самостално остваривање, а за поједине ученике и вођство у одређеним деловима пројекта. Он и даље, у великој мери, дефинише методологију рада, али се очекује да више укључи ученике у проналажење материјала тако што ће се са њима договарати о томе које материјале би ко, где и како могао да пронађе и обезбеди. Све

садржаје треба реализовати кроз различито тематско повезивање у игри ишт функционалној активности која задовољава интересовање и потребе ученика на млађем школском узрасту.

Наставник осмишљава бар пет различитих тема пројектних задатака које су повезане са градивом које ученици уче, а које су погодне за додатно истртживање и продубљивање знања (нпр. Биљке/животиње мога краја; Историјски догађај у мом крају; Знаменита личност мога краја; Одговорно коришћење воде у мом домаћинству; Одговорно одлагање отпада у мом домаћинству). Такође, наставник подстиче ученике да самостално предложе теме које би волели да истраже и представе. Сваки од пројектних задатака подразумева: претраживање интернета, израду ијш прилагођавање одговарајућих слика и креирање текстуалног документа који садржи те слике.

Наставник представља теме пројектних задатака ученицима и подстиче их да одаберу онај која их највише интересује. Најављује им да ће радити у паровима или мањим (хетерогеним) групама на обради теме коју су одабрали. Заједно са ученицима наставник креира критеријуме за процену квалитета финалног продукта који са једнаком пажњом третирају његов технички и садржински аспект (није важно само како текст унет и форматиран, већ и шта је заиста тим текстом речено). Изузетно је важно да критеријуми буду доступни ученицима током читавог трајања израде пројектног задатка. Такође, наставник наглашава да је пожељно да

ученици самостално креирају одговарајуће слике и уметну их у текстуални документ и да таква слика више вреди од оне која је преузета са интернета. Као последњу инструкцију, наставник налаже ученицима да замисле публику којој је документ који стварају намењен и да прилагоде његов садржај циљној групи.

С обзиром на узраст ученика, наставник је и даље главни организатор активности који креира прилике у којима ће се самосталност ученика испољавати. Наставник пружа подршку свим ученичким активностима у току пројекта.

Један од важних исхода реализщије пројекта јесте оспособљавање ученика да добијене продукте учине видљивим и представе их другима. Бројни су начини да се то постигне (представе, изложбе, кратки филм, текст у новинама, наступ на локалној телевизији, представљање за родитеље...), али у овом случају циљна група су ученици млађих разреда школе.

Препоручени број часова: 13.

Безбедно коришћење дигиталних уређаја

Ученици настављају пројектни приступ настави и учењу припремајући и организујући школски догађај за ученике млађих разреда којим се промовише безбедно и одговорно понашање приликом коришћења интернета.

Радећи у мањим (хетерогеним) групама, ученици креирају текстуалне документе који садрже слике примењујући научене технике рада са текстом и сликама. Почетак рада представља презентовање пројектне идеје — шта ће садржати документ који припремају и на који начин ће он допринети безбедности деце на интернету. По потреби, наставник благо усмерава ученике и пружа тражену помоћ.

По завршетку рада на изради докумената, ученици у сарадњи са наставником организују сусрет са млађим ђщима на коме им представљају резултате свог рада.

Наставник обезбеђује да се материјали које су ученици креирали и представили нађу на школском веб-сајту. Постављени материјали треба да буду слободни за преузимање и коришћење.

Препоручени број часова: 6.

Алгоритамски начин размишљања

Наставник омогућава ученицима да у специфичним окружењима за блоковско програмирање (попут code.org или petlja.org) решавају једноставне проблеме чије решавање захтева понављање (програмске циклусе) и гранање. Представља узрасту примерен алгоритам/програм који садржи понављање и/или гранање и поставља ученицима питање: „Ако бисмо сложили блокове на овакав начин, шта би се њиховим извршавањем добило?”. Ученици аргументују своје одговоре и дебатују о таᵀшости изнетих одговора. Наставник представља узрасту примерен алгоритам/програм који садржи понављање и/или гранање, али и грешку. Саопштава ученицима сврху програма. Поставља питање: „Да ли блокови сложени на овакав начин доводе до описаног решења? Да лије могуће поправити програм?” .Ученици износе предлоге решења и по потреби дебатују о њима.

Препоручени број часова: 3.

Без формалног увођења појма променљива и без инсистирања на дефиницијама, наставник представља ученицима једноставне програме који садрже променљиве.

На самом почетку то треба да буду линијски програми који садрже блок Питај и чекај и блок Одговор, такви да је, на основу интеракције са програмом ученицима лако да предвиде садржај променљиве Одговор (нпр. програм који поставља кориснику неколико питања; програм који кориснику поставља питање Како се зовеш?, а онда му враћа одговарајућу поруку у којој наводи унето име). Наставник треба да омогући ученицима да провере тачност свог предвиђања тако што ће им учинити садржај променљиве видљивим;

— Следећи корак треба да буде представљање програма који садрже променљиву и понављање (програмски циклус) (нпр. програм који од корисника тражи унос броја који ће одредити број понављања неке акције попут исцртавања кратке линије, квадрата и сл.);

— У наредном кораку наставник треба да представи програме који садрже гранање које зависи од интеракције са корисником (нпр. програм који захтева унос одговора на питање на основу кога ће вратити или поруку Твој одговор је тачан или поруку Твој одговор није тачан).

Наставник треба да помогне ученицима да креирају програме у којима се остварује интеракција са корисником коришћењем блокова Питај и чекај и Одговор. То практично значи да креирани програм треба да захтева од корисника да нпр. унесе неки број или реч и да на основу тог уноса изврши одговарајућу акцију (испише поруку, нацрта облик, репродукује звук). По могућности, ти програми треба да садрже понављање и/или гранање. Препоручени број часова: 6.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној на процес учења и достизање исхода учења вреднују се процес и продукти учења. Устаљене методе процене постигнућа ученика, које наставници примењују у другим обавезним предметима и изборним програмима, могуће је примењивати и у настави овог предмета. Ипак, изазови попут чињенице да процена постигнућа заснована само на резултатима практичних задатака које ученици раде није довољан показатељ онога што они знају и умеју, или да је, при сарадничком раду, врло тешко идентификовати допринос сваког појединца, доводи до потребе за издвајањем неколико техника које се посебно препоручују за примену у оквиру предмета Дигитални свет (превасходно зато што у највећој мери корелирају са његовом природом):

— самопроцена: неговање праксе исказивања рефлексивних коментара током представљања онога што су урадили прилика је за развој самоувида и саморегулације у учењу и основа за процену властитог постигнућа ученика;

— вршњачка процена: ова врста процене постигнућа ученика природно се надовезује на процес самопроцене — ученици раде у пару или групи на истом задатку и имају могућност да, делећи одговорност, стварају и исправљају решења, те пружају конструктивне повратне информације. (Ова метода широко је распрострањена у ИТ индустрији од стране професионалних програмера (програмирање у пару) и лако ју је превести у ушоницу);

— отворена питања: знање ученика о концептима који су обухваћени програмом неће увек бити лако уочљиво. Постављање отворених питања један је од начина на који наставник може да процени постигнућа својих ученика, али и да допринесе продубљивању њиховог разумевања конкретног концепта.

Већ знам — Желим да научим — Научио/ла сам: коришћење рубрика за идентификацију онога што већ знају, шта желе да науче и, накнадно, онога што су научили, кориснаје техника коју ученици могу да користе за подршку самосталном учењу, а наставник за процену њихових постигнућа.

Примењујући предложене методе процене постигнућа ученика наставник креира и конзистентно градщ персонализовано и подстицајно образовно окружење. Он прати постигнућа ученика из улоге активног посматрача и ментора. Избегнута је формална ситуација процењивања (наставник не прозива и не пропитује ученике), ^{E}-мме је ниво стреса ученика битно смањен (потенцијално и елиминисан). Јачање самопоуздања ученика и саморегулщије у учењу посебна је добробит која произилази из наведеног

Б. Обавезни изборни наставни предмети

3.9. Верска настава

3.9.1 Верска настава 1. разред

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМЕ**	**САДРЖАЈИ**
- да разуме основна сазнања о темама које ће се обрађивати на настави Православног катихизиса; - бити подстакнут да активно учествује на часовима верске наставе.	**УВОД**	Учимо о нашој вери
- моћи да опише и објасни значење појма заједнице као и његов однос према њему блиским особама (породици); - моћи да препозна да не можемо једни без других; - знати да нас љубав повезује са другима; - знати да се правилно осени крсним знаком; - знати да је Бог Света Тројица (Заједница); - знати да крштењем постајемо.	**ЗАЈЕДНИЦА КАО ОСНОВ ЖИВОТА**	Моја породица Моја школа и другари Ми смо део Божје породице (Цркве)

- знати да заједница са Богом почива на слободи; - знати да је послушност израз љубави; - моћи да препозна да је даривање плод љубави; - моћи да сазна да је молитва разговор са Богом; - моћи да усвоји текст молитве Оче наш; - знати да је Бог Отац створио свет из љубави; - моћи да препозна да је наш живот Божји дар; - знати да Бог жели да живимо у заједници са Њим; - показивати жељу да љубав исказује на конкретан начин; - бити мотивисан да љубав према Богу изражава молитвом.	**ЗАЈЕДНИЦА ЉУБАВИ БОГА, ЧОВЕКА И ПРИРОДЕ**	Послушност Даривање – наша љубав Цео свет на дар Оче наш - зовемо нашег Бога
- моћи да препозна и именује главне личности из библијске приче о Христовом рођењу (уз помоћ иконе празника и по кључним симболима); - моћи да препозна да је прослава празника догађај целе породице кроз који се остварује заједница љубави; - моћи да усвоји текст (садржај) и мелодију песме (Божић, Божић); - моћи да препозна да је Свети Сава посветио свој живот Богу због љубави према Њему; - код ученика ће се развити жеља да активно учествује у прослави Христовог рођења;	**ХРИСТОС СЕ РОДИ!**	Бог долази у овај свет Христос се роди – Божић у мом дому Како је Растко постао Св. Сава Свети Сава, слава у школи и у мојој породици
- код ученика ће се развити жеља да према ближњима подражава пример љубави Светога Саве.		
- моћи да опише појединости библијске повести о стварању света; - моћи да разликује оно што је Бог створио од онога што је човек направио на примерима из непосредног окружења; - знати зашто за Бога кажемо да је Творац; - моћи да објасни, на елементарном нивоу, повезаност људи и природе; - уочити да се у Цркви остварује.	**ЦРКВА - ЗАЈЕДНИЦА СА БОГОМ**	Бог ствара свет Свет је наш дом Прихватимо дарове Божје

- упознати Христово учење као „учење“ о љубави и праштању (на примерима из јеванђељских прича); - препознати и разумети да је права љубав када је показујемо делима; - усвојити садржај и мелодију песме „Знаш ли ко те љуби силно“; - бити у могућности да опише појединости библијске повести о Христовом Васкрсењу; - препознати и именовати главне личности из библијске приче о Христовом Васкрсењу (уз помоћ иконе празника и по кључним симболима); - препознати да је прослава празника догађај целе породице; - моћи да опише прослављање Васкрса у својој породици; - знати обичаје у вези са Васкрсом; - развијати потребу да делима исказују љубав; - развијати жељу да учествује у припремама за прославу овог највећег хришћанског празника.	**ХРИСТОВА ЉУБАВ ПРЕМА ЧОВЕКУ И СВЕТУ**	Христова љубав према човеку и свету Препознајемо Христову љубав Христос васкрсе!
- моћи да преприча одабране приче које говоре о Христовој љубави према свету и човеку; - на елементарном нивоу моћи да објасни међусобну повезаност свих људи и природе; - препознати и именовати поступке људи који су прожети љубављу према природи, људима и Богу; - уочити у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса 1. разреда основне школе; - развијати жељу да се брине о биљкама и животињама и целокупној природи.	**НАША БРИГА О СВЕТУ**	Човек домаћин у свету Радост служења Љубав према људима и природи је љубав према Богу Сваки човек је за нас Христос Научили смо о нашој вери

3.9.2 Верска настава 2. разред

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМЕ**	**САДРЖАЈИ**
- моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 2. разреда основне школе; - моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.	**УВОД**	Ми смо Црква
- знати да се Крштењем постаје члан Цркве; - знати да је Црква заједница потпуно другачија од свих; - знати да је Црква заједница са Богом; - разликовати значења појмова Црква (заједница) и храм (место на којем се сабирамо); - на елементарном нивоу моћи да опише зашто се подижу храмови; - моћи да уочи да је Литургија догађај Цркве; - знати да у Литургији учесвује само онај ко је крштен и ко то жели; - желети да посети храм и боље упозна основна обележја православних храмова.	**МОЈЕ МЕСТО У ЦРКВИ**	Крштењем постајемо чланови Цркве Црква – заједница Храм – место окупљања заједнице Литургија – догађај Цркве Заједница радости
- препознати и именовати основне службе које постоје на Литургији; - знати да свако у Цркви има своју службу; - уочити међусобну повезаност служби у Цркви; - уочити од колико је значаја за неку заједницу окупљање свих њених чланова; - уочити да је и он сам важан и посебан у животу Цркве; - моћи да објасни службу Епископа у Цркви; - моћи да увиди сличност службе Епископа са првосвештеником Христом; - уочити да Епископ предводи молитву Цркве; - моћи да објасни ко су монаси и шта су манастири; - ученик ће бити подстакнут да размишља о својој служби у Цркви.	**ЛИТУРГИЈСКЕ СЛУЖБЕ**	Народ Божји, различите службе Литургијске службе: Епископ, свештеник и ђакон Многе службе, једна Црква Епископ – слика Христова на Литургији Ко су монаси?

- уочити разлог нашег великог поштовања према Богородици; - знати да је Богородица много волела Бога и желела да му служи и да много воли нас; - уочити да Богородицу сматрамо светијом од свих светих; - знати молитву Богородице Дјево; - усвојити текст и мелодију песме „Витлејеме славни граде“; - знати да се приликом Крштења Христовог, Бог открива као Света Тројица; - знати да је Свети Сава наш први Архиепископ; - знати ко је подигао манастир Хиландар; - пожелети да радо учествује у прослављању празника;	**ЖИВОТ У ЦРКВИ – ЛЕПОТА ПРАЗНИКА**	Пресвета Богородица – мајка Христова Божић – Христос се роди! Богојављење – Христос је Син Божји Свети Сава и Свети Симеон
- пожелети да стваралачки (кроз песму, молитву, цртеж), искаже своју љубав и поштовање према Богородици.		
- моћи да увиди и каже зашто приносимо дарове природе Богу; - уочити да су дарови које приносимо Богу, свет у малом; - моћи на елементарном нивоу да препозна и именује литургијске предмете; - уочити да је заједничка трпеза израз љубави; - знати да је Литургија заједничка трпеза око које се окупљају чланови Цркве; - моћи да уочи разлику између Светог Причешћа и друге хране; - уочити сличности елемената Литургије и славе; - код ученика ће се развити жеља да учествује у Литургији.	**ТРПЕЗА ГОСПОДЊА**	Литургија наш дар Богу Литургијски предмети Причешће - храна за живот вечни Слава у мојој породици
- препознати значај празновања Васкрса; - проширити своја знања о Христовом Васкрсењу; - уочити да је Христово Васкрсење изузетан догађај у који је укључена читава природа; - знати да је Христос увек са нама; - исказати свој доживљај Христовог Васкрсења кроз самостални креативни израз.	**СВЕТА ЛИТУРГИЈА – ПРОСЛАВА ВАСКРСЕЊА**	Христос је са нама у Литургији Причешће у мом животу Празнујемо Васкрсење Христово Христово Васкрсење – наше васкрсење

- знати да набројиосновне делове храма; - уочити да је унутрашњост храмова уређена за служење Литургије; - знати да објасни ко су светитељи; - испричати ко су и шта су све чинили светитељи које славимо; - уочити да постоје светитељи и у данашње време; - сазнати о неким светитељима новијег доба; - бити подстакнут на поштовање и правилан однос према храму и иконама; - бити подстакнут да воли природу и друге људе; - бити подстакнут да у свим људима види пријатеље Божје.	**ИКОНА - ПРОЗОР У ВЕЧНОСТ**	Православни храм Икона - прозор у Царство Божје Буди и ти иконописац Царство Божје у светима

3.9.3 Верска настава 3. разред

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМЕ**	**САДРЖАЈИ**
- моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 3. разреда основне школе; - моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.	**УВОД**	Свет је створен за тебе, чувај га!
- препознати неке елементе библијске повести о стварању света;	**БОГ СТВАРА СВЕТ И ЧОВЕКА**	Свето Писмо нам сведочи о настанку света

- моћи да препозна и именује иконе на којима су представљени дани стварања света, на основу библијске повести; - моћи да увиди да је свет скуп конкретних врста живих бића која су уједињена, једна другима потребна и да она чине велику заједницу љубави – Цркву; - моћи да објасни да је свет створен љубављу Божјом; - моћи да разуме да се права слобода изражава као љубав према другим људима, природи и Богу; - уочити да је човек сличан Богу; - бити подстакнут да развија љубав према ближњима, природи и Богу; - развијати жељу и свест о важности бриге према ближњима и природи.		Света некада уопште није било (1. и 2. дан стварања) Све је биље створено и Сунцем обасјано (3. и 4. дан стварања) Све врви од живота (5. и 6. дан стварања) Створен сам да личим на Бога
- знати да је Бог створио свет из љубави и да објасни како зна да Бог воли свет; - препознати да Бог брине о свету и да наведе примере Божјег старања о свету; - увидети кроз своје креативне способности да је човек сличан Богу; - увидети да Бог жели да свет постоји вечно; - увидети да су Бог, људи и природа различити, али да нису потпуно раздељени; - увидети различитост која постоји између Бога и створеног света; - знати да је Бог из бриге према свету и човеку послао свога Сина у свет; - упознати улогу анђела као сарадника Божјих у старању о свету; - уочити да је свет смртан ван заједнице са Богом; - упознати сдржај молитве Анђелу чувару; - усвојити текст и мелодију песме „Анђели певају“; - бити подстакнут да развија свест о томе да је важан зато што га воли Бог и његови ближњи; - бити подстакнут да се труди да воли све људе (чак и оне од којих је веома различит).	**БОГ НАС ВОЛИ**	Бог ствара свет из љубави Бог, људи и природа Свет не може без Бога Бог се брине о свету Божићни весници

- уочити да је човек посредник између Бога и природе и да Бог са природом разговара преко човека; - проширити своје знање о служењу Светога Саве Богу и нашем народу; - уочити да нема љубави без служења ближњима; - упознати библијску повест о Христовом служењу Апостолима; - бити подстакнут да љубав препознаје као служење; - знати да кроз чињење дела љубави према ближњима, постаје сличан Христу и светитељима Божјим.	**ЗАЈЕДНИЦА БОГА И СВЕТА КРОЗ ЧОВЕКА**	Човек домаћин и свештеник у свету Свети Сава Свети Сава брине о нама Радост служења
- препознати да је Литургија захвалност Богу; - уочити да се захвалност Богу показује кроз наше дарове; - уочити да наши дарови хлеб и вино представљају свет у малом;	**ЛИТУРГИЈА-ПРЕОБРАЖЕНИ СВЕТ**	Наши дарови благодарности Литургија - преображај света
- увидити везу Литургије и спасења човека и света; - проширити своја знања о празнику Васкрсења; - увидити шта за створену прируду значи Христово Васкрсење; - усвојити текст и мелодију песме „Људи ликујте“; - бити подстакнут да учествује на Литургији како би показао Богу да жели да буде у заједници са Њим; - бити подстакнут да у себи развија осећај захвалности према Богу и својим ближњима.		Литургија – молитва за спасење човека и света Васкресење Лазарево Васкрсење Христово
- препознати личну одговорност за творевину; - увидити да се загађењем наше околине, загађује цео свет; - увидити да се на православним иконама стварања света и човека, приказује зависност природе од човека; - препознати представе које приказују догађаје везане за стварање света; - уочити у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса трећег разреда основне школе; - бити подстакнут на очување природе и своје животне средине; - бити подстакнут да гледа на природу као на Божју творевину;	**ЧОВЕК И ПРИРОДА**	Све чека на љубав човека Чувамо дарове Божије љубави Стварање света у православној иконографији Икона света створеног за мене

- ученици ће бити подстакнути да уреде школски простор изабраним радовима везаним за стварање и очување света.		

3.9.4 Верска настава 4. разред

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМЕ**	**САДРЖАЈИ**
- стећи основне информације о темама које ће се обрађивати у настави Православног катихизиса током четвртог разреда; - уочити какво је његово предзнање из градива обрађеног у претходном разреду школовања; - желети да активно учествује на часовима верске наставе.	**УВОД**	Дружимо са Богом и светима

- уочити важност постојања заједнице; - уочити разлику између Цркве и сваке друге заједнице; - уочити да је Црква слободна заједница у којој учествују само они који то желе; - знати да се они који су у заједници са Христом називају хришћани и да је Црква њихова заједница; - знати да се заједница Бога, људи и природе зове Црква; - уочити да изван Цркве свет не може постојати вечно; - бити подстакнут да активно учествује у животу Цркве; - бити подстакнут да препознаје живот као дар Божји;	**ЦРКВА ЈЕ НАШ ИЗБОР**	Заједница је основ живота Црква је наш избор Црква је заједница са Светом Тројицом Црква је циљ стварања света Свет изван заједнице са Богом Свет у заједници са Богом

- бити подстакнут да препознаје Живот Вечни као Божји дар.		
- уочити да нас Христос позива у лични однос – заједницу љубави; - увидети да су апостоли људи који су слични нама; - уочити да је вера основ заједнице са Богом; - увидети да су Апостоли позивали људе у заједницу љубави са Христом; - разумети значај Христовог оваплоћења (рађања); - усвојити текст и мелодију песме „Звезда се засја“; - бити подстакнут да доживети Христа као Личност која нам.	**ХРИСТОС НАС СВЕ ЗОВЕ**	Христос позива Апостоле Вера основ заједнице Апостоли позивају свет Човек само срцем јасно види Христос нас зове Божић

- поступно изграђивати свест о томе ко су светитељи; - увидети да су сви позвани да буду светиетљи; - уочити важност светитеља као наших узора за остваривање личног јединства са Богом; - знати какву важност Савине речи и дела имају за нас данас; - уочити да је за остваривање јединства са Богом потребна искрена жеља; - знати да је Литургија начин на који сви остварујемо заједницу са Богом; - препознати да у нашу заједницу са Богом уводимо све оне (и све оно) што волимо; - бити подстакнут да следује светитељима Божјим и да буде добар човек; - бити подстакнут да препознаје љубав као највећу врлину.	**ДИВАН ЈЕ БОГ У СВЕТИМА СВОЈИМА**	Светитељи - сведоци љубави Божје Свети Сава - путеводитељ у живот вечни Успињање ка Христу (опис н.ј – прича о Закхеју) Свети Симеон Богопримац - сусрет са Христом Литургијско путовање заједнице свих светих
- увидети да се грех јавља као последица одсуства истинске љубави; - уочити да је грех наш погрешан избор; - увидети шта је самољубље и по чему се оно разликује од љубави; - увидети да без врлина нема љубави; - уочити да је само врлинама могуће остварити однос љубави са Богом и људима; - упознати најважније хришћанске врлине; - увидети да врлине нису човеку дате, већ да се за њих треба трудити; - увидети да се и врлине усавршавају; - бити подстакнут да следује светитељима Божјим; - бити подстакнут да се труди да у себи развија хришћанске врлине.	**ЗНАЧАЈ ВРЛИНСКОГ ЖИВОТА**	На путу светости Усавршавању нема краја Пут ка вечности Хришћанске врлине Врлинослов – свети нас уче

- уочити да служењем Литургије постајемо учесници Царства Божијег и сједињујемо се са Богом; - упознати садржај молитве «Царе небески»; - увидети да сам изглед православног храма изображава јединство Неба и земље; - код ученика ће се развијати жеља за очувањем природе; - бити подстакнут да уреди школски простор најуспешнијим радовима; - бити подстакнут да и наредне године похађа часове Православног катихизиса; - уочити у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса четвртог разреда основне школе.	**СА НАМА ЈЕ БОГ**	Васкрсење и Педесетница Црква је икона Царства Божијег Црквена уметност - одсјај Царства Божијег

3.10. Грађанско васпитање

Фонд часова:

разред	**недељни фонд часова**	**годишњи фонд часова**
први	1	36
други	1	36
трећи	1	36
четврти	1	36

3.10.1 Грађанско васпитање – 1. разред

Циљ: наставе и учења програма грађанско васпитање је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

ИСХОДИ По завршеном разреду ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– наведе у чему је успешан и у чему жели да напредује; – уочава међусобне разлике и сличности са другим ученицима у одељењу; – понаша се на начин који не угрожава потребе, права и осећања других; – препозна код себе и других основна осећања; – препознаје примере поштовања и кршења права детета у свом окружењу, причама, филмовима; – преиспитује своје поступке и прихвата да не мора увек да буде у праву; – тражи помоћ у ситуацијама кршења својих и туђих права;	**ЉУДСКА ПРАВА** **Ја и други у одељењу**	**Идентитет** Ко сам ја? Наше јаке стране, у чему смо успешни, у чему бисмо волели да напредујемо. Таленти и интересовања која поседујемо. Наше сличности и разлике. Основна осећања (радост, страх, туга, бес) и како се препознају.
		Потребе и права Разлике између жеља и основних животних потреба. **Права детета** **Кршење и заштита права** Препознавање кршења права детета. Коме се обратити у ситуацијама кршења права детета. Одговорност према себи и другима.
	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО	**Функционисање заједнице** Одељење/група као заједница.
– разликује добру и лошу комуникацију у сопственом искуству, ближем окружењу, књижевним делима, филмовима; – комуницира слушајући саговорника и тражи објашњење онога што не разуме;	**Одељење/група као заједница**	Вредности одељења/групе – равноправност, одговорност, солидарност, поштовање и брига за друге, толерантност, праведност, поштење. Уважавање различитости. Правила у одељењу/групи и њихова функција. Одлучивање у одељењу/групи. Одговорност деце и одраслих за функционисање заједнице.

– слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење; – сарађује и преузима различите улоге у групи/тиму; – договара се и одлучује у доношењу одељењских правила и да се понаша у складу са њима; – својим речима образложи неопходност правила која регулишу живот у заједници; – препозна добре стране свог одељења и оно што би требало променити/побољшати; – заједно са вршњацима и наставником учествује у решавању проблема у одељењу; – учествује у изради плана једноставне акције; – са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; – доприноси промоцији акције; – на једноставан начин вреднује изведену акцију	**ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ** **Комуникација и сарадња**	**Комуникација** Слушање/неслушање. Кад разговарамо држимо се теме. Изношење мишљења. Уважавање саговорника. **Сарадња** Групни рад, договарање и сарадња са вршњацима и одраслима
	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ **Акција одељења/групе**	**Планирање и извођење једноставне акције у одељењу/групи** Кораци у планирању и извођењу акције. Чиме се поносимо и чиме нисмо задовољни у одељењу. Избор теме/проблема/активности којом ћемо се бавити. Одређивање циља и израда плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције – видео, фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе – приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу. Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.

Кључни појмови садржаја: различитости, комуникација и права.

Наставна област	**Начин остваривања програма**		**Активности**		**Начин примене и праћења остварености исхода**
	методе рада	**облици рада**	**наставника**	**ученика**	

ЉУДСКА ПРАВА **Ја и други у одељењу**	- монолошка - игровне активности, - дијалошка - илустративна	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	усмерава, наводи на повезивање и примену знања, упознаје, ствара ситуацију, сугерише,	слуша, посматра, уочава, повезује, упоређује, закључује,	- активност на часу - домаћи задаци - сарадња у пару и групи са вршњацима
	- демонсративна - метода практичних радова и радионице		дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, развија кооперативност, надгледа, прати напредовање ученика, оцењује	разликује, групише, примењује стечено знање, испољава, бележи, црта, изражава, дискутује	
ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО **Одељење/група као заједница**	- монолошка - игровне активности, - дијалошка - илустративна - демонсративна - метода практичних радова и радионице	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	усмерава, наводи на повезивање и примену знања, упознаје, ствара ситуацију, сугерише, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, развија кооперативност, надгледа, прати напредовање ученика, оцењује	слуша, посматра, уочава, повезује, упоређује, закључује, разликује, групише, примењује стечено знање, испољава, бележи, црта, изражава, дискутује	- активност на часу - домаћи задаци - сарадња у пару и групи са вршњацима

ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ **Комуникација и сарадња**	- монолошка - игровне активности, - дијалошка - илустративна - демонсративна - метода практичних радова и радионице	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	-усмерава, наводи на повезивање и примену знања, упознаје, ствара ситуацију, сугерише, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, развија кооперативност, надгледа, прати напредовање ученика, оцењује	слуша, посматра, уочава, повезује, упоређује, закључује, разликује, групише, примењује стечено знање, испољава, бележи, црта, изражава, дискутује	- активност на часу - домаћи задаци - сарадња у пару и групи са вршњацима
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ **Акција одељења/групе**	- монолошка - игровне активности, - дијалошка - илустративна - демонсративна - метода практичних радова и радионице	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	усмерава, наводи на повезивање и примену знања, упознаје, ствара ситуацију, сугерише, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, развија кооперативност, надгледа, прати напредовање ученика, оцењује	слуша, посматра, уочава, повезује, упоређује, закључује, разликује, групише, примењује стечено знање, испољава, бележи, црта, изражава, дискутује	- активност на часу - домаћи задаци - сарадња у пару и групи са вршњацима

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета грађанског васпитања:	**рад с подацима и информацијама, сарадња, компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини.**

Корелација са другим предметима:

Грађанско васпитање: Да вам се представим	Српски језик: Моја породица
Грађанско васпитање: Наше сличности и разлике	Свет око нас: У школи се договарамо и поштујемо правила понашања
Грађанско васпитање: Правила понашања	Српски језик: Д. Бојичић: „ Буквар лепог понашања“
Грађанско васпитање: Сарадња	Физичко и здравствено васпитање: Одељењско такмичење са задатом комбинацијом вежби

3.10.2 Грађанско васпитање – 2. разред

Циљ: наставе и учења програма Грађанско васпитање је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

ИСХОДИ По завршеном разреду ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– разликује понашања појединаца која доприносе или ометају функционисање и напредовање групе; – успоставља, гради и чува успешне односе са члановима групе којој припада; – искаже своја осећања и потребе на начин који не угрожава друге; – препозна и уважи осећања и потребе других; – наведе и својим речима објасни основна права детета садржана у Конвенцији о дечјим правима; – прихвата и образлаже на примерима из живота да свако дете има иста права без обзира на различитости; – препозна ситуације кршења својих и туђих права и показује спремност да тражи помоћ; – се договара и одлучује у доношењу правила групе и да се понаша у складу са њима; – наводи примере међусобне повезаности права и одговорности; – разликује ненасилну од насилне комуникације међу члановима групе на	**ЉУДСКА ПРАВА** **Ја и други у различитим групама**	**Групни идентитет** Ко смо ми – сличности и разлике? Групе којима припадамо (породица, одељење, школа, спортски клуб, музичка школа...). Од чега зависи функционисање и напредак групе: комуникација, сарадња, узајамно подржавање, блискост. Понашања појединаца која ојачавају или ометају односе у групи. **Осећања** Изражавање сопствених осећања. Осећања других, како их препознајемо и уважавамо. Веза осећања са мислима и понашањима. **Потребе и права** Моје потребе и потребе других. Осећања, потребе, вредности и начин њиховог остваривања. Веза са правима. **Права детета** Конвенција о дечјим правима. Различити смо, али су нам права иста. Људска права важе свуда и за сваког. **Кршење и заштита права** Нисам посматрач, реагујем на ситуације кршења права деце у одељењу и школи. Знам како и коме да се обратим за помоћ.

примерима из свакодневног живота, из књижевних дела које чита и филмова које гледа; – саслуша излагање саговорника без упадица и са уважавањем; – даје и прихвата предлоге водећи рачуна о интересу свих страна у сукобу;	**ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО** **Школа као заједница**	**Школа као заједница** **Вредности** школе као заједнице – равноправност, одговорност, солидарност, брига за друге, толерантност, праведност, поштење. **Правила** у школи и њихова функција.
– представи шта садржи и чему служи Правилник о безбедности ученика његове школе; – се понаша у складу са Правилником о безбедности ученика; – наводи примере одговорности одраслих и ученика за безбедност у школи; – препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу мобилног телефона и интернета; – сарађује и преузима различите улоге на основу договора у групи; – износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге који могу унапредити безбедност ученика у школи; – учествује у изради плана једноставне акције; – са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; – доприноси промоцији акције;		**Одговорности** ученика и одраслих за функционисање школе као заједнице. **Односи у заједници** Како радим сам, а како у групи? Шта у школи радимо заједно? У чему смо добри? У чему бисмо могли бити бољи? Како комуницирамо у групи? Насилна и ненасилна комуникација. **Сукоби** Узроци сукоба и шта са њима. Сукоб из угла оног другог. Посредовање у сукобу. Конструктивно решавање сукоба.
	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ **Школа као безбедно место**	**Безбедност ученика у школи** Ученици имају право на заштиту и безбедност. Правилник школе о безбедности ученика. Безбедност ученика у школи и школском дворишту, на путу између куће и школе, ван школе – на излету и на настави у природи. Безбедност ученика је одговорност свих – запослених у школи, ученика, родитеља, институција ван школе. Безбедно и небезбедно понашање на интернету. Одговорна употреба мобилног телефона.

– на једноставан начин вреднује изведену акцију.	**ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Школа као безбедно место за све**	**Како учинити школу безбедним местом за све – планирање и извођење једноставне акције.** Кораци у планирању и извођењу акције. Избор теме/проблема/активности којом ћемо се бавити. Одређивање циља и израда плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције – видео-снимци фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе – приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу. Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.

Кључни појмови садржаја: група, школа као заједница, безбедност у школи.

Наставна област	**Начин остваривања програма**		**Активности**		**Начин примене и праћења остварености исхода**
	методе рада	**облици рада**	**наставника**	**ученика**	

ЉУДСКА ПРАВА **Ја и други у различитим групама**	- монолошка - игровне активности, - дијалошка - илустративна - демонсративна - метода практичних радова и радионице	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	усмерава, наводи на повезивање и примену знања, упознаје, ствара ситуацију, сугерише, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, развија кооперативност, надгледа, прати напредовање ученика, оцењује	слуша, посматра, уочава, повезује, упоређује, закључује, разликује, групише, примењује стечено знање, испољава, бележи, црта, изражава, дискутује	- активност на часу - домаћи задаци - сарадња у пару и групи са вршњацима

ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО **Школа као заједница**	- монолошка - игровне активности, - дијалошка - илустративна - демонсративна - метода практичних радова и радионице	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	усмерава, наводи на повезивање и примену знања, упознаје, ствара ситуацију, сугерише, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, развија кооперативност, надгледа, прати напредовање ученика, оцењује	слуша, посматра, уочава, повезује, упоређује, закључује, разликује, групише, примењује стечено знање, испољава, бележи, црта, изражава, дискутује	- активност на часу - домаћи задаци - сарадња у пару и групи са вршњацима

ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ **Школа као безбедно место**	- монолошка - игровне активности, - дијалошка - илустративна - демонсративна - метода практичних радова и радионице	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	-усмерава, наводи на повезивање и примену знања, упознаје, ствара ситуацију, сугерише, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, развија кооперативност, надгледа, прати напредовањеученика, оцењује	слуша, посматра, уочава, повезује, упоређује, закључује, разликује, групише, примењује стечено знање, испољава, бележи, црта, изражава, дискутује	- активност на часу - домаћи задаци - сарадња у пару и групи са вршњацима
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ **Школа као безбедно место за све**	- монолошка - игровне активности, - дијалошка - илустративна - демонсративна - метода практичних радова и радионице	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	усмерава, наводи на повезивање и примену знања, упознаје, ствара ситуацију, сугерише, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, развија кооперативност, надгледа, прати напредовањеученика, оцењује	слуша, посматра, уочава, повезује, упоређује, закључује, разликује, групише, примењује стечено знање, испољава, бележи, црта, изражава, дискутује	- активност на часу - домаћи задаци - сарадња у пару и групи са вршњацима

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета грађанског васпитања:	**рад с подацима и информацијама, сарадња, компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини.**

Корелација са другим предметима:

Грађанско васпитање: Моје потребе и потребе других	Свет око нас: Моје потребе, моје жеље
Грађанско васпитање:Групи којој припадамо	Свет око нас: С вршњацима ван школе
Грађанско васпитање: Сукоби	Српски језик: Душко Трифуновић: „Два јарца“
Грађанско васпитање: Сарадња	Физичко и здравствено васпитање: Одељењско такмичење са задатом комбинацијом вежби

3.10.3 Грађанско васпитање – 3. разред

Циљ: наставе и учења програма Грађанско васпитање је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

ИСХОДИ По завршеном разреду ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

- својим понашањем показује да прихвата различитост других; - препознаје у свом окружењу примере неједнаког поступања према некој особи или групи на основу неког њиховог личног својства; - се понаша на начин који уважава сопствене и туђе потребе, права и осећања у свакодневним ситуацијама;	**ЉУДСКА ПРАВА** **Сви различити, а сви равноправни**	**Различитост** Живот у заједници у којој би сви људи били исти (по полу, узрасту, вери, националности, образовању, интересовању). Различитост као богатство једне друштвене заједнице. Отвореност и затвореност за различитости.Различитости у нашој локалној заједници. **Равноправност мушкараца и жена** Уважавање разлика уз једнака права, одговорности и могућности. Дечаци и девојчице – сличности и разлике, иста права и могућности. **Осетљиве друштвене групе**
- препознаје примере солидарности у свом окружењу, причама, филмовима; - укаже вршњацима на особе или групе у свом окружењу којима је потребна помоћ и подршка; објасни разлику између саосећања, солидарности и сажаљења на датом примеру; - укаже на упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога на приказаним примерима; - наведе неколико институција у свом окружењу које брину о потребама и правима грађана, посебно деце;		Групе којима је услед специфичних разлика потребна додатна подршка како би имале исте шансе и могле равноправно да се укључе у живот заједнице и остваре своје потребе и права. **Стереотипи и предрасуде** Упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога (сви дечаци су, све девојчице су, сви Роми су). Негативно мишљење појединаца о некоме ко се не познаје довољно. Стереотипи и предрасуде као основ за дискриминацију. **Дискриминација** Неједнако поступање према особи или некој групи на основу неког њиховог личног својства (пол, узраст, вера, националност, образовање, инвалидитет), што за последицу има нарушавање њихових права и достојанства. Једнако поступање према неједнакима као вид дискриминације. Етикетирање, ружни надимци као вид дискриминације.

- наведе шта би волео да има у својој локалној заједници што сада недостаје; - тражи помоћ у ситуацијама кршења својих или туђих права; - наведе једно удружење грађана у свом окружењу и опише чиме се бави; -опише на које све начине деца његових/њених година могу да брину о својој локалној заједници; - пажљиво слуша саговорника, слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење; - испољава заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду; - заједно са осталим ученицима учествује у проналажењу особа којима је потребна помоћ, у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању	**ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО** Ја и други у локалној заједници	**Локална заједница** Место где грађани задовољавају највећи број својих потреба и остварују највећи број својих права. Потребе и права које деца задовољавају у локалној заједници – за образовањем, здравственом заштитом, одмором, игром, учествовањем у спортским, кулурним и уметничким активностима. **Комуналне услуге** Услуге од општег интереса за све грађане локалне заједнице – вода, превоз, путеви, паркинг, отпад, осветљење, паркови, пијаце, димничари. **Институције и организације** Локалне заједнице у области образовања, културе, здравља, спорта и рекреације, очувања околине, безбедности, верске организације Активности и допринос удружења грађана у локалној заједници. **Наша локална заједница** Брига наше локалне заједнице о потребама и правима својих грађана,. Брига наше локалне заједнице о деци различитих својстава (пол, узраст, сиромаштво, здравље). Доступност садржаја у нашем окружењу слепим или глувим особама, родитељима са дечијим колицима или особама у инвалидским колицима (пешачки прелази, школа, дом здравља, продавница, превоз). Брига деце о својој локалној заједници – о отпаду, биљкама и животињама, споменицима културе, уметничким делима, потрошњи воде, пружање помоћи онима којима је то потребно. Удружење грађана у нашем окружењу некад и сад

	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Снага узајамне помоћи	**Солидарност** Потреба узајамне бриге и одговорности међу људима. Лажна солидарност. Разлика између саосећања, сажаљења и солидарности. Примери акција солидарности у нашој локалној заједници (мобе, добровољно давање крви и хуманитарне акције за лечење болесних, СМС акције прикупљања новца). Ситуације у којима свакоме може бити потребна помоћ (болест, сиромаштво, ратови, поплаве, земљотреси, пожари, миграције). Медији као подршка солидарности. **Волонтирање** Добровољно ангажовање појединаца и група у пружању помоћи људима, животињама, биљкама. Мотиви волонтера – веровање у снагу узајамне помоћи, човекољубље и хуманост. Волонтерске акције ученика/ученица школе у локалној заједници (чишћење јавних површина, сађење биљака, помоћ старим људима, удомљавање напуштених кућних љубимаца). Активности волонтера Црвеног крста у нашој локалној заједници.
	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Акција солидарности у локалној заједници	**Планирање и извођење акције солидарности у локалној заједници** Утврђивање коме је у заједници потребна помоћ. Одређивање циља акције. Припрема плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције – видео, фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе – приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу. Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.

Кључни појмови садржаја: равноправност, стереотипи и предрасуде, дискриминација, локална заједница, солидарност, волонтирање.

Наставна област	**Начин остваривања програма**		**Активности**		**Начин примене и праћења остварености исхода**
	методе рада	**облици рада**	**наставника**	**ученика**	
ЉУДСКА ПРАВА Сви различити, а сви равноправни	- монолошка - игровне активности, - дијалошка - илустративна - демонсративна	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	усмерава, наводи на повезивање и примену знања, упознаје, ствара ситуацију, сугерише, дискутује, анализира, мотивише,	слуша, посматра, уочава, повезује, упоређује, закључује, разликује, групише, примењује стечено знање,	- активност на часу - домаћи задаци - сарадња у пару и групи са вршњацима - истраживачки рад

	- метода практичних радова и радионице		координира, поставља проблем, развија кооперативност, надгледа, прати напредовање ученика	испољава, бележи, црта, изражава, дискутује, истражује	

ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Ја и други у локалној заједници	- монолошка - игровне активности, - дијалошка - илустративна - демонсративна - метода практичних радова и радионице	- фронтална - индивидуална - у пару - групни	усмерава, наводи на повезивање и примену знања, упознаје, ствара ситуацију, сугерише, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, развија кооперативност, надгледа, прати напредовање ученика, оцењује	слуша, посматра, уочава, повезује, упоређује, закључује, разликује, групише, примењује стечено знање, испољава, бележи, црта, изражава, дискутује, истражује	- активност на часу - домаћи задаци - сарадња у пару и групи са вршњацима - истраживачки рад
ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Снага узајамне помоћи	- монолошка - игровне активности, - дијалошка - илустративна - демонсративна - метода практичних радова и радионице	-фронтална -индивидуална -у пару -групни	-усмерава, наводи на повезивање и примену знања, упознаје, ствара ситуацију, сугерише, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, развија кооперативност, надгледа, прати напредовање ученика, оцењује	слуша, посматра, уочава, повезује, упоређује, закључује, разликује, групише, примењује стечено знање, испољава, бележи, црта, изражава, дискутује	- активност на часу - домаћи задаци - сарадња у пару и групи са вршњацима

ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Акција солидарности у локалној заједници	- монолошка - игровне активности,	- фронтална - индивидуална - у пару	усмерава, наводи на повезивање и примену знања, упознаје,	слуша, посматра, уочава, повезује, упоређује,	- активност на часу - домаћи задаци
	- дијалошка - илустративна - демонсративна - метода практичних радова и радионице	- групни	ствара ситуацију, сугерише, дискутује,анализира, мотивише, координира, поставља проблем, развија кооперативност, надгледа, прати напредовање ученика, оцењује	закључује, разликује, групише, примењује стечено знање, испољава, бележи, црта, изражава, дискутује	- сарадња у пару и групи са вршњацима

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета грађанског васпитања:	• **рад с подацима и информацијама, сарадња, компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација, одговорно** • **учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини.**

Корелација са другим предметима:

Грађанско васпитање- Живот у заједници	Природо и друштво-Мој крај
Грађанско васпитање-Различитости у нашој локалној заједници	Природа и друштво-Поштујемо се и помажемо
Грађанско васпитање- Сарадња	Физичко и здравствено васпитање-Између две ватре

3.10.4 Грађанско васпитање – 4. разред

Циљ: наставе и учења програма Грађанско васпитање је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

ИСХОДИ По завршеном разреду ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

– разликује примере одговорног и неодговорног понашања људи према животној средини; – се понаша у свакодневним ситуацијама на начин који уважава животну средину и рационалну потрошњу ресурса; – образложи важност информисања о стању животне средине и начинима њене заштите; – аргументује добити од заједничког живота људи припадника различитих култура;	**ЉУДСКА ПРАВА Ја и други на планети Земљи**	**Планета Земља припада свима који на њој живе** Узајамни утицај природе и човека. Потребе појединца и опште добро – задовољавање људских потреба без угрожавања будућих генерација. Одговоран однос према свету у коме живимо – *Мисли глобално делуј локално*. **Право на здраву животну средину** Трећа генерација људских права. Вредности на којима почива – право на живот у здравој животној средини; право на одржив економски развој; право на рационално коришћење природних и енергетских ресурса; право на спречавање свих облика загађивања животне средине; право на доступност информација о стању животне средине.

– наведе елементе традиције и културе свог народа и покаже интересовање и поштовање за друге културе и традиције; – образложи значај подршке избеглицама и мигрантима да у новој средини сачувају свој језик, традицију, културу; – наведе примере из свакодневног живота којима се илуструје сусретање различитих култура; – дискутује о томе како непознавање других култура утиче на настанак стереотипа, предрасуда и дискриминације; – препознаје примере прекомерне потрошње; – препознаје у медијима поруке које подстичу прекомерну потрошњу, посебно деце и младих; – критички разматра појаву бацања хране и расипања воде; – процењује важне чињенице о производима које купује читајући декларацију и води рачуна о односу цене и квалитета;	**ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО** Култура и традиција	**Култура и традиција** Материјално и нематеријално наслеђе једне заједнице настало под утицајем свих народа који су ту живели и сада живе. **Културни идентитет** Неговање традиције и културе сопственог народа и поштовање традиције и културе других. **Мултикултуралност и интеркултуралност** Живот поред људи других култура или заједнички живот са њима. **Избеглице и мигранти** Невољно кретање људи из једне у другу културну заједницу. Непознавање других култура као основ за развој стереотипа, предрасуда и дискриминације. Уклопити се у нову средину, а сачувати свој културни идентитет. **Сусретање култура** Сусретање и прожимање различитих култура без губљења културног идентитета.

– испољи заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду; – учествује у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању.	**ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ** Прекомерна потрошња	**Потрошачко друштво** Стварне потребе и прекомерна потрошња. Неравнотежа – гладни и жедни у свету у којем се храна баца а вода расипа. Амбалажа важнија од садржаја – гомилање отпада. Притисак произвођача – нови модели новог модела. Деца – омиљена циљна група произвођача. **Медији и потрошачка култура** Поруке медија у подстицању потрошње. Деца у рекламама. **Права потрошача** Информације од значаја за потрошаче. Однос цене и квалитета производа. Права и одговорност потрошача. Заштита потрошачких права.
	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Еколошка акција	**Планирање и извођење еколошке акције** Одређивање циља и израда плана акције. Извођење и документовање акције. Промоција акције на нивоу школе. Вредновање акције.

Кључни појмови садржаја: право на здраву животну средину, култура, интеркултуралност, права потрошача.

Наставна област	Начин остваривања програма		Активности		Начин примене и праћења остварености исхода
	методе рада	**облици рада**	**наставника**	**ученика**	
ЉУДСКА ПРАВА **Ја и други на планети Земљи**	-монолошка - игровне активности, дијалошка - илустративна -демонсративна - метода практичних радова и радионице	-фронтална -индивидуална -у пару -групни	усмерава, наводи на повезивање и примену знања, упознаје, , сугерише, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, развија кооперативност, надгледа, прати напредовање	слуша, посматра, уочава, повезује, упоређује, закључује, разликује, групише, примењује стечено знање, испољава, бележи, црта, изражава, дискутује, истражује	-активност на часу -домаћи задаци -сарадња у пару и групи са вршњацима истраживачки рад
ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Култура и традиција	-монолошка - игровне активности, -дијалошка -илустративна -демонсративна - метода практичних радова и радионице	-фронтална -индивидуална -у пару -групни	усмерава, наводи на повезивање и примену знања, упознаје, сугерише, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, развија кооперативност, надгледа, прати напредовање ученика, оцењује	слуша, посматра, уочава, повезује, упоређује, закључује, разликује, групише, примењује стечено знање, испољава, бележи, црта, изражава, дискутује, истражује	-активност на часу -домаћи задаци -сарадња у пару и групи са вршњацима истраживачки рад

ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Прекомерна потрошња	-монолошка - игровне активности, -дијалошка -илустративна -демонсративна - метода практичних радова и радионице	-фронтална -индивидуална -у пару -групни	-усмерава, наводи на повезивање и примену знања, упознаје, дискутује, анализира, мотивише, поставља проблем, развија кооперативност, надгледа, прати напредовање ученика, оцењује	слуша, посматра, уочава, повезује, упоређује, закључује, разликује, групише, примењује стечено знање, испољава, бележи, црта, изражава, дискутује, истражује	-активност на часу -домаћи задаци -сарадња у пару и групи са вршњацима истраживачки рад
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Еколошка акција	-монолошка - игровне активности, -дијалошка -илустративна -демонсративна - метода практичних радова и радионице	-фронтална -индивидуална -у пару -групни	усмерава, наводи на повезивање и примену знања, упознаје, сугерише, дискутује, анализира, мотивише, координира, поставља проблем, развија кооперативност, надгледа, прати напредовање ученика, оцењује	слуша, посматра, уочава, повезује, упоређује, закључује, разликује, групише, примењује стечено знање, испољава, бележи, црта, изражава, дискутује	-активност на часу -домаћи задаци -сарадња у пару и групи са вршњацима

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета грађанског васпитања:	• **рад с подацима и информацијама, сарадња,** • **компетенција за учење, естетичка** • **компетенција, комуникација, одговорно учешће у демократском друштву,** • **одговоран однос према околини.**

Корелација са другим предметима:

Грађанско васпитање - Узајамни утицај природе и човека	Природа и друштво – Чувамо богатство и лепоте Србије
Грађанско васпитање – Право на здраву животну заједницу	Природа и друштво – Права и обавезе
Грађанско васпитање – Материјално и нематеријално наслеђе	Природа и друштво – Културна баштина Србије
Грађанско васпитање - Амбалажа важнија од садржаја – гомилање отпада	Ликовна култура – Деколаж

4. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ, ДОДАТНЕ НАСТАВЕ И ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

4.1.1 Допунска настава - Српски језик – 1. разред

ТЕМА	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА	ИСХОДИ
Почетно читање и писање	-Глас и слово; штампана и писана слова ћириличког писма. -Речи и реченице као говорне и писане целине. Текстови засићени словима која се обрађују / текстови предвиђени за глобално читање. - Све врсте текстова који су написани штампаним или писаним словима.	- Учитељ применом различитих метода рада и дидактичких материјала кроз дискусију, анализу, проблемске ситуације и разговор помаже ученицима да савладају основне елементе читања и писања. - Ученици кроз различите моторичке вежбе, вежбе изговора гласова, слушање, учешће у дискусији, посматрање и континуирано залагање настоје да савладају предвиђене садржаје.	1. чита текст поштујући интонацију реченице/стиха;- изражајно рецитује песму; - влада основном техником читања и писања латиничкогтекста; 2. правилно састави дужу и потпуну реченицу и споји више реченица у крађу целину

Језик и језичка култура		- Вођени и слободни разговор – Усмена порука - Причање, препричавање и описивање - Стварне и симулиране ситуације - Слушна порука - питања о сопственом искуству, бићима, предметима, појавама, сликама - Писана порука - континуирано са ученицима кроз различите вежбе указивати на основна правописна правила. - Упућивање ученика на	3. разуме оно што прочита 4. активно слуша и разуме садржај књижевно уметничког текста који му се чита; 5. изрази своје мишљење о понашању ликова у књижевном делу; 6. учтиво учествује у вођеном и слободном разговору; 7. обликује усмену поруку служећи се одговарајућим речима; 8. усмено прича према слици/сликама и о доживљајима; 9. усмено описује ствари из непосредног окружења; 10. бира и користи одговарајуће речи у говору; на правилан начин користи нове речи у свакодневном говору
		коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е уџбеника,и др. Обезбеђивање корелације са сродним предметима Комбиновање различитих врста дидактичког материјала	

Књижевност	-тема, место и време збивања, редослед догађаја; - главни и споредни лик (изглед, основне особине и поступци)	-ученици се мотивишу на читав низ стваралачких активности које настају поводом дела, ученик треба да разликује опис , приповедање, дијалог Усмерено читање краћих и познатих текстова и одговарање на постављена питања у вези са истим Читање непознатих текстова уз навођење ученика да износе своја запажања о њима, читање и учење стихова напамет Неговање љубави према читању	11. уочи главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; 12. одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту; 13. одреди редослед догађаја у тексту.

4.1.2 Српски језик – 2. разред

Наставни предмет	Српски језик, допунска настава
Разред	Други
Циљ	да ученик овлада основним знањем из матерњег језика

Р. БР.	**Исходи или циљеви учења**	**Назив наставне теме/области садржај**	**Начини остваривања програма** (облици рада, наставне методе, наставна средства, корелације)	**Активности наставника и ученика**	**Праћење и процењивање**
	- учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника; - чита ћирилички текст - одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту; - уочи главне и споредне ликове - рецитује песму;	**Назив наставне теме/области:** ЈЕЗИК КЊИЖЕВНОСТ	- Кооперативна - Интерактивна - Перцептивне - Амбијентално учење - Игра - Цртање - Учење кроз игру -Демонстрација (показивање) - Разговор - Учење по моделу - Пројектна нас	-Игре словима речима и сликама - Игре словних комбинација - Чита - Пише - Лепи - Бира садржаје - Истражује -Посматра -Класификује - Именује - Упређује -Описује - Допуњавање -Састављање	Анализира Коментарише записује

	.разликује реченице по облику и значењу; правилно састави дужу и потпуну реченицу и споји више реченица у крађу целину			- Подстиче - Планира - Ораганизује - Бира садржаје - Усмерава - Реализује - Демонстрира - Објашњава - Даје упутства - Контролише - Прати - Вреднује	

4.1.3 Српски језик – 3. разред

Наставни предмет:	**Српски језик – допунска настава**
Разред:	Трећи
Циљ учења наставног предмета:	да ученик овлада основним знањем из матерњег језика

Р. бр.	**Исходи или циљеви учења**	**Назив наставне теме/области садржај**	**Начини остваривања програма** (облици рада, наставне методе, наставна средства, корелације)	**Активности наставника и ученика**	**Праћење и процењивање**

		Назив наставне теме/области: ЈЕЗИК КЊИЖЕВНОСТ	- Кооперативна - Интерактивна - Перцептивне - Амбијентално учење - Игра - Цртање - Учење кроз игру - Демонстрација (показивање) - Разговор - Учење по моделу - Пројектна нас	-Игре словима и речима сликама - Игре словних комбинација - Чита - Пише - Лепи - Бира садржаје - Истражује -Посматра -Класификује - Именује - Упређује -Описује - Допуњавање -Састављање - Подстиче - Планира - Ораганизује - Бира садржаје - Усмерава - Реализује - Демонстрира - Објашњава - Даје упутства - Контролише - Прати - Вреднује	Анализира Коментарише записује

4.1.4 Српски језик – 4. разред

Наставни предмет	**Српски језик, допунска настава**
Разред	**Четврти**
Циљ	Да ученици овладају основним законитостима књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати,да се оспособе да тумаче одабрана књижевна дела,да поступно упознају граматику и правопис,овладавање техником читања и писања на оба писма.

Р. бр.	**Исходи или циљеви учења**	**Назив наставне теме/области садржај**	**Начини остваривања програма** (облици рада, наставне методе, наставна средства, корелације)	**Активности наставника и ученика**	**Праћење и процењивање**
	/чита са разумевањем различите врсте текстова; − укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове; − разликује књижевне врсте: -разликује речи које мењају облик (именице,	**Назив наставне теме/области:** ЈЕЗИК КЊИЖЕВНОСТ	- Кооперативна - Интерактивна - Перцептивне - Амбијентално учење - Игра - Цртање - Учење кроз игру - Демонстрација (показивање) - Разговор - Учење по моделу - Пројектна нас	-Игре словима речима и сликама - Игре словних комбинација - Чита - Пише - Лепи - Бира садржаје - Истражује -Посматра -Класификује - Именује - Упређује	Анализира Коментарише записује

	заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику; – одреди основне реченичне чланове -поштује и примени основна правописна прави-			-Описује - Допуњавање -Састављање - Подстиче - Планира - Ораганизује - Бира садржаје - Усмерава - Реализује - Демонстрира - Објашњава - Даје упутства - Контролише - Прати - Вреднује	

ДОПУНСКА НАСТАВА

4.2.1 Математика– 1. разред

Наставна област	Наставна тема /садражај	Начин остваривања програма		Активности		Циљеви и задаци садржаја програма
		методе рада	облици рада	наставника	ученика	
ГЕОМЕТРИЈА	Просторне релације Величина предмета и бића Геометријска тела: лопта, коцка, квадар, ваљак, пирамида и купа Геометријске фигуре: круг, правоугаоник, квадрат и троугао Права, крива и изломљена линија Затворена и отворена линија Тачка и линија Дуж	- монолошка -демонстративна -дијалошка -илустративна -писаних радова	-индивидуални -фронтални	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче, дискутује -анализира, мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -подстиче на логично мишљење -развија кооперативност	-посматра -уочава -именује -разликује	-оријентисати се у простору користећи одреднице горе, доле, изнад, испод, лево, десно... -разликовати и именовати геометријска тела и фигуре -одређивати положај предмета разликовати и именовати тачку, дуж и линију -умети да их нацрта -упоређивати по облику и дужини

БРОЈЕВИ ДО 100	Бројање, писање и читање бројева Приказивање бројева на бројевној правој Упоређивање бројева Редни бројеви Сабирање и одузимање бројева у оквиру 20 и приказивање на бројевној правој Сабирање и одузимање бројева до 100 без прелаза преко десетице и приказивање на бројевној правој Својства сабирања Откривање непознатог броја у једнакостима с једном операцијом Динар, кованице и новчанице до 100 динара	- монолошка -демонстративна -дијалошка -илустративна -писаних радова -практични рад	-индивидуални -фронтални	-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања подстиче на логично мишљење -развија кооперативност	-посматра -групише -пребројава -броји срећује по редоследу	-користити математичке термине: скуп, елеменат -уочити једноставне правилности -читати, писати и упоређивати бројеве од 0 до 100 -савладати сабирање и одузимање до 100 одређује непознати број -препознаје и именује новчанице до 100

МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	Мерење дужине нестандардним јединицама мере	- монолошка -демонстративна -дијалошка -илустративна -писаних радова -практични рад	-индивидуални -фронтални	-усмерава, сугерише -поставља проблем -подстиче, дискутује -анализира, мотивише наводи на повезивање и примену знања -подстиче на логично мишљење	-упоређује мери и процењује	-мерити дужину: стопом, кораком, лактом, педљом и дужина квадрата квадратне мреже

4.2.2 Математика – 2. разред

Р.бр	**Исходи или циљеви учења**	**Назив наставне теме/области садржај**	**Начини остваривања програма** (облици рада, наставне методе, наставна средства, корелације)	**Активности наставника и ученика**	**Праћење и процењивање**

	-одреди десетице најближе датом броју; − усмено сабира и одузима бројеве до 100; − користи појмове чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац;	БРОЈЕВИ ГЕОМЕТРИЈА МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	Кооперативна - Интерактивна - Перцептивне - Амбијентално учење - Игра - Цртање - Учење кроз игру -Демонстрација (показивање) - Разговор - Учење по моделу - Пројектна настава	Чита - Пише - Лепи - Зацртава ,одсликава - Бира садржаје - Истражује - Математички резонује -Посматра -Класификује - Подстиче - Планира - Ораганизује	Анализира Кометарише Записује

	– примени замену места и здруживање сабирака и чинилаца ради лакшег рачунања; – усмено множи и дели у оквиру прве стотине; – израчуна вредност бројевног израза са највише две операције; – реши текстуални задатак – одреди непознати број у једначини са једном аритметичком операцијом; – изрази одређену суму новца преко различитих апоена; – прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама – разликује дуж, полуправу и праву; – одреди обим геометријске фигуре; – нацрта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи;			- Бира садржаје - Усмерава - Реализује - Демонстрира - Објашњава - Даје упутства - Контролише - Прати - Вреднује	

	− уочи подударне фигуре на датом цртежу; − изрази дужину у различитим јединицама за мерење дужине; − измери дужину дужи и нацрта дуж дате дужине				

4.2.3 Математика – 3. разред

Предмет	Математика допунска
Разред	Трећи
Циљ	да ученик ,овладавајући математичким концептима,знањима и вештинама,развије основе апстрактног и критичког мишљења,позитивне ставове према математици,способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој

Р. бр	**Исходи или циљеви учења**	**Назив наставне теме/области садржај**	**Начини остваривања програма** (облици рада, наставне методе, наставна средства, корелације)	**Активности наставника и ученика**	**Међупредметне компетенције**	**Праћење и процењивање**

		Назив наставне теме/области: БРОЈЕВИ ГЕОМЕТРИЈА МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	Кооперативна - Интерактивна - Перцептивне - Амбијентално учење - Игра - Цртање - Учење кроз игру - Демонстрација (показивање) - Разговор - Учење по моделу - Пројектна настава	Чита - Пише - Лепи -Зацртава ,одсликава - Бира садржаје - Истражује Математички резонује -Посматра Класификује - Подстиче - Планира - Ораганизује - Бира садржаје - Усмерава - Реализује - Демонстрира - Објашњава -Даје упутства -Контролише - Прати - Вреднује	Српски језик - Ликовна култура - Музичка култура - Свет око нас - Физичко и здравствено васпитање	Анализира Кометаарише Записује у педагошку док.

4.2.4 Математика – 4. разред, допунска настава

Р.бр.	**Исходи или циљеви учења**	**Назив наставне теме/области садржај**	**Начини остваривања програма** (облици рада, наставне методе, наставна средства, корелације)	**Активности наставника и ученика**	**Праћење и процењивање**
	- успешно овладају читањем и писањем природних бројева у декадном бројевном систему - знају да решавају једначине - упознају јединице за запремину и површину,	**Назив наставне теме/области:** БРОЈЕВИ ГЕОМЕТРИЈА МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	Кооперативна - Интерактивна - Перцептивне - Амбијентално учење - Игра - Цртање - Учење кроз игру - Демонстрација (показивање) - Разговор - Учење по моделу - Пројектна настава	Чита - Пише - Лепи -Зацртава ,одсликава - Бира садржаје - Истражује - Математички резонује -Посматра -Класификује - Подстиче - Планира - Ораганизује - Бира садржаје - Усмерава - Реализује - Демонстрира - Објашњава - Даје упутства - Контролише - Прати - Вреднује	Анализира Кометаарише Записује у педагошку док.

4.3. Додатна настава

4.3.1 Математика – 3. разред

Наставна област	Наставна тема /садражај	Начин остваривања програма		Активности		Начин примене и праћења остварености исхода
		методе рада	облици рада	наставника	Ученика	
БРОЈЕВИ ДО 1000	Бројеви прве хиљаде Сабирање и одузимање Множење једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељење бројевима прве десетице са и без остатка Зависност резултата од промене компонената једначине облика: a + x = b, a –x = b, x – a = b, a*x=b Неједначине облика: a ± x < b, a ± x > b, x – a < b, x – a > b	-демонстративна -монолошка -дијалошка -писаних радова -истраживачка -илустративна	-индивидуални -фронтални	-усмерава, наводи ствара проблемску ситуацију - сугерише -подстицање -дискутује,анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања	-решава -запажа -уочава -упоређује	- консултације - тестови - такмичења

	Римске цифре D, M. Разломци облика $\frac{m}{n}$ Упоређивање разломака са једнаким имениоцима Децимални запис броја са једном децималом			-подстиче на логично мишљење -развија кооперативност		
ГЕОМЕТРИЈА	Узајамни положаји правих (паралелне праве и праве које се секу) Угао, врсте углова Троугао, врсте троуглова Кружница и круг Правоугаоник и квадрат Обим троугла, квадрата и правоугаоника Цртање паралелних и нормалних правих помоћу лењира Конструкције троугла и кружнице Пресликавање геометријских фигура на квадратној мрежи	-монолошка -дијалошка -демонстративна -писаних радова -илустративна	-индивидуални -фронтални	-усмерава, наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстицање -дискутује - анализира мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања подстиче на логично мишљење	- упоређује - мерери - решава - црта	- консултације - тестови - такмичења

МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	Мерење масе (kg, g, t) Мерење времена (деценија, век, секунд) Мерење дужине (mm, km) Мерење запремине течности (l, dl, cl, ml, hl) Мерење површине геометријских фигура задатом мером	-демонстративна -монолошка -дијалошка -писаних радова -илустративна	-индивидуални -фронтални	-усмерава, наводи - ствара ситуацију сугерише,поставља проблем, подстицање дискутује, анализира, мотивише -наводи на повезивање и примену знања подстиче на логично мишљење	-посматра -уочава -именује -упоређује -разликује	- консултације - тестови - такмичења

4.3.2 Математика, српски – 4. разред

Наставни предмет:	Додатна настава , математика и српски језик
Разред:	Четврти
Циљ учења наставног предмета:	Решава проблемске ситуације,користећи стечена математичка знања. Решава логичко-комбинаторне проблеме. Побољша вокабулар и дикцију.
Годишњи фонд часова:	36
Недељни фонд часова:	1

Р. бр	**Исходи или циљеви учења**	**Назив наставне теме/области садржај**	**Начини остваривања програма** (облици рада, наставне методе, наставна средства, корелације)	**Активности наставника и ученика**	**Међупредметне компетенције**	**Праћење и процењивање**

	-решава логичке задатке -решава проблемске ситуације -усаврши дикцију, рецитује изражајно. -чита и говори о ваншколској литератури	**Назив наставне теме/области:** БРОЈЕВИ ГЕОМЕТРИЈА ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Кооперативна - Интерактивна - Перцептивне - Амбијентално учење - Игра - Цртање - Учење кроз игру - Демонстрација (показивање) - Разговор - Учење по моделу - Пројектна настава	Чита - Пише - Бира садржаје - Истражује - Математички резонује -Посматра -Класификује - Подстиче - Планира - Ораганизује - Бира садржаје - Усмерава - Реализује - Демонстрира - Објашњава - Даје упутства - Контролише - Прати - Вреднује	– Компетенција за учење – Комуникација – Решавање проблема – Сарадња – Рад са подацима и информацијама – Дигитална компетенција	Анализира Кометарише Записује у педагошку док.

4.4. Ваннаставне активности

Од I до IV разреда:

Р.бр	ОБЛАСТ/ТЕМА	Међупредметне компетенције које се развијају	Начин провере остварености образовних стандарда,исхода,циљева учења
1.	Наука, техника	- Комуникација - Одговорно учешће у демократском друштву - Естетичка компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Предузетништво -Дигитална компетенција - Одговоран однос према здрављу	- Праћење кроз евиденцију реализованих активности, разноврсни практични радови- вежбање,изложбе, панои -Текуће праћење рада и понашања ученика на часу и ван часа, -Рад ученика на ваннаставним активностима, разговор, демострација, дискусија,усмена провера, вршњачко испитивање,полигон, провера физичких способности .
2.	Култура, уметност и медији		
3.	Спорт		

*Ваннаставне активности могу бити допуњене садржајима предмета народна традиција и чувари природе.

4.5. ЧОС

1-4. Разред

Р.бр	ИСХОДИ	ТЕМА/ОБЛАСТИ	Начин реализације		Евалуација
			Аквности ученика	**Активности наставника**	
1.	- Усвојио одговоран односа према себи и другима; - Разуме значај здравог живота; чувају и уређују простор у коме живе и уче; препознају негативне појава у човековом односу према животној средини; развија и негује креативности и интересовања -	**Школа**	-прати упуства наставника -усмено описује примере из свакодневног живота -црта -учествује у изради паноа сарађује у раду са вршњацима	-предлаже теме -разрађује задатке -поставља питања -упућује ученике -усмерава и подстиче њихов рад	Свакодневно праћење, процењивање и бележење активности, вештина изражавања, саопштавања и постигнућа ученика на часу у евиденције наставника -Усмено одговарање -Групни рад -Рад у пару -Одговоран однос према раду
2.		**Хигијена и здравље**			
3.		**Лепо понашање**			
4.		**Другарство**			
5.		**Празници и породцица**			

Међупредметне компетенције:

-Комуникација

-Одговорно учешће у демократском друштву

-Естетичка компетенција

-Решавање проблема -Сарадња

4.6.1 Енглески језик 1 разред

Циљ наставе енглеског језика у првом разреду је оспособљавање ученике да на енглеском језику комуницирају у усменом облику, на основном нивоу, о темама из њиховог непосредног окружења, као и подстицање свести о сопственом напредовању ради јачања мотивације за учење језика и олакшавање разумевања других и различитих култура и традиција. Стимулише критичко и креативно мишљење, радозналост и истраживачки дух и омогућава одговарајући социјални и интелектуални развој ученика.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Број часова по теми**	**обрада**	**остали типови**
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			
1. Hello **Здраво** Поздрављање и представљање; именовање бројева до 5; позив на заједничку активност; изражавање упутстава и молби и захавалности.	- поздраве и отпоздраве примењујући једноставна језичка средства; -разумеју јасно постављена једноставна питања личне природе и одговаре на њих; - разумеју и упућују позиве на заједничку активност; - разумеју упутства и молбе и реагују на њих; - упућују молбе и захвалност; - разумеју и користе формалне и неформалне поздраве и поштују устаљена правила учтивости.	Изразе који се користе за поздрављање, представљање, и основну друштвену комуникацију са вршњацима – *Hello! I'm (Betty). What's your name? Hi. My name's Ron. Goodbye. Bye. One, two, three, four, five. Let's play!;* песме и приче које се односе на тему. *Кроз ову, као и кроз теме кјо следе, наставник постепено уводи основну комуникацију у учионици на енглеском језику – налоге и упутства, молбе, захваљивања и сл – *Open/Close your books, please. Listen and draw/circle… Cut and stick. May/Can I go out, please?*	**9**	**3**	**6**

Корелација са другим предм.	Грађанско васпитање, ликовна, музичка и драмска уметност, српски језик, математика.
Стандради постигнућа	
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама.

2. School **Школа** Описивање предмета.	- препознају и именују предмете из непосредног окружења; - разумеју кратке, једноставне описе предмета из непосредног окружења и реагују на њих; - описују предмете из непосредног окружења користећи једноставна језичка средства; - упуте кратке и једноставне молбе, искажу и прихвате захвалност; - уочавају сличности и разлике у школском животу у циљној култури и код нас.	Изразе и речи које се односе на тему; језичке структуре *What's this / that? It's a ruler/rubber. What colour is ti? It's (yellow). Is it a computer? Yes, it is. No, it isn't*; песме и приче које се односе на тему.	**8**	**3**	**5**
Корелација са другим предм.	Грађанско васпитање, ликовна, музичка и драмска уметност, српски језик, свет око нас.				
Стандради постигнућа					
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.				

3. Family and friends Пријатељи и породица Представљање себе и других; тражење и давање основних информација личне природе; изражавање припадања.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - представе себе и другог; - разумеју јасно постављена једноставна питања личне природе и одговаре на њих; - постављају питања личне природе; - изразе припадање; - уочавају сличности и разлике у породичним односима и односима према кућним љубимцима у циљној култури и код нас.	Речи којима се именују чланови породице и кућни љубимци; језичке структуре *Who's this/that? It's my father/mother/grandfather… This is my (dog). Is that your (sister)? Yes, it is. / No, it isn't.*; песме и приче које се односе на тему.	**8**	**3**	**5**
Корелација са другим предм.	Грађанско васпитање, свет око нас, ликовна, музичка и драмска уметност, српски језик.				
Стандради постигнућа					
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.				

4. You and me **Ти и ја** Тражење и давање основних информација личне природе; бројење до 10; описивање живих бића и предмета; исказивање потреба, осета и осећања.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју јасно постављена једноставна питања личне природе и одговаре на њих; - постављају питања личне природе; - препознају и именују бројеве до 10; - разумеју једноставне описе живих бића; - описују жива бића и предмете користећи најједноставнија језичка средства; -разумеју свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих - изразе основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима; - разумеју и примењују правила учтиве комуникације.	Речи које се односе на тему – *happy, sad, hungry, thirsty, fat, thin, small, big;* језичке структуре *How old are you? I'm (six). Are you (happy)? Yes, I am. / No, I'm not. Is (she) sad? Yes, (she) is. No, (she) isn't. She's (thin). It's (big)*; песме и приче које се односе на тему.	**9**	**4**	**5**
Корелација са другим предм.	Грађанско васпитање, свет око нас, ликовна, музичка и драмска уметност, српски језик.				
Стандради постигнућа					
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.				

5. Toys and games **Играчке и игре** Разумевање и давање једноставних упутстава и налога; изражавање припадања/неприпа дања и поседовања/непоседовања;	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју кратка и једноставна упутства и налоге и реагују на њих; дају кратка и једноставна упутства и налоге; - разумеју једноставне исказе којима се изражава припадање / неприпадање, поседовање / непоседовање и реагују на њих; - траже и дају једноставне исказе којима се изражава припадање/ неприпадање, поседовање/ непоседовање	Изразе и речи којима се именују играчке; језичке структуре *Stand up. Clap your hands. Come and sit with me. I Have got a (bike). I haven't got a (robot). Have you got a (robot)? Yes, I have. No, I haven't*; приче и песме које се односе на тему.	**8**	**3**	**5**

Корелација са другим предм.	Грађанско васпитање, свет око нас, ликовна, музичка и драмска уметност, српски језик.
Стандради постигнућа	
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.

6. My body **Моје тело** Разумевање и давање једноставних упутстава и налога; описивање живих бића.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју и реагују на кратке налоге; - дају кратке налоге; - разумеју једноставне описе живих бића; - опишу жива бића користећи једноставна језичка средства; - разумеју и примењују правила учтиве комуникације.	Речи којима се именују делови тела; језичке структуре *Touch your nose. (She) has got (two legs). He hasn't got) (big feet). Has (it) got three eyes? Yes, (it) has. No,(it)* hasn't; приче и песме које се доносе на тему.	**9**	**3**	**6**
Корелација са другим предм.	Грађанско васпитање, свет око нас, ликовна, музичка и драмска уметност, српски језик, математика.				
Стандради постигнућа					
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.				
7. Food **Храна** Изражавање допадања/недопадања; исказивање учтивих молби и захваљивања.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; -разумеју једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагује на њих; траже мишљење и изражава допадање/недопадање једностав-ним језичким средствима; - разумеју кратке и једноставне молбе и реагују на њих; - упуте кратке и једноставне молбе; - искажу и прихвате захвалност на једноставан начин; - уочавају сличности и разлике у начину исхране у циљној култури и код нас.	Речи којима се именује храна; језичке структуре *I like (apples). I don't like (beans). Two bananas, please. Here you are. Thanks*; песме и приче које се односе на тему.	**10**	**3**	**7**

Корелација са другим предм.	Грађанско васпитање, свет око нас, ликовна, музичка и драмска уметност.				
Стандради постигнућа					
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.				
8. My house Моја кућа Исказивање положаја у простору; описивање предмета; изражавање припадања/неприпадања.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставна обавештења о положају у простору и реагују на њих; траже и пружају кратка и једноставна обавештења о положају у простору. - разумеју једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање; тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/ неприпадање; - именују земље у којима се енглески говори као матерњи језик.	Речи којима се именују просторије у стану/кући, намештај и одећа; предлоге за место – *in, on,* under; језичке структуре *Where's the (ball)? It's (in) the wardrobe. Where are the (shoes)? They're (under) the table. His (shoes) are (green).. Her (shirt) is (yellow)*; приче и песме које се односе на тему.	**11**	**3**	**8**
Корелација са другим предм.	Грађанско васпитање, свет око нас, ликовна, музичка и драмска уметност, српски језик.				
Стандради постигнућа					
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.				

Укупан број часова:	**72**	**25**	**47**

4.6.2 Енглески језик 2 разред

Циљ наставе енглеског језика у другом разреду је оспособљавање ученике да на енглеском језику комуницирају у усменом облику, на основном нивоу, о темама из њиховог непосредног окружења, као и подстицање свести о сопственом напредовању ради јачања мотивације за учење језика и олакшавање разумевања других и различитих култура и традиција. Стимулише критичко и креативно мишљење, радозналост и истраживачки дух и омогућава одговарајући социјални и интелектуални развој ученика.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Број часова по теми**	**Обрада**	**Остали типови**
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			
1. We're back Вратили смо се Поздрављање и представљање; описивање предмета.	- поздраве и отпоздраве примењујући једноставна језичка средства; представе себе и другог; - разумеју јасно постављена једноставна питања личне природе и одговаре на њих; - разумеју и користе формалне и неформалне поздраве и поштују устаљена правила учтивости; - уоче сличности и разлике у школама циљне културе и код нас.	Изразе и речи које се односе на тему; језичке садржаје *Hello! My name's (Meg). What's your name?I'm (Jack)What's this/that? It's a (bag/rubber). What are these? They're (apples). What colours is it? It's (red);* песме и приче које се односе на тему. *Наставник води основну комуникацију у учионици на енглеском језику што више – даје налоге и упутства, инсистира на учтивим молбама и захваљивању – *Open/Close your books, please. Listen and draw/circle… Cut and stick. May/Can I go out, please?May I see your workbook? Yes, miss. Thank you.*	**9**	**3**	**6**
Корелација са другим предм.	Грађанско васпитање, ликовна, музичка и драмска уметност, српски језик, математика, свет око нас.				
Стандради постигнућа					
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.				
Време реализације					

2. Party time **Време за забаву** Честитање; изражавање количина; описивање предмета.	- препознају и именују предмете који се односе на тему; - разумеју једноставно исказане честитке и одговоре на њих; упуте једноставне честитке; - разумеју и саопште једноставне исказе који се односе на бројеве и количине; - разумеју једноставне описе предмета; опишу предмете користећи једноставна језичка средства; - празници везани за циљну културу - *Halloween*	Изразе и речи које се односе на тему; језичке садржаје *Happy brthiday (Meg). This is for you. Thank you. How many (dolls)? Two (dolls). What are these? They're (lollipops). What colour are they? They're (red). Are tey (lollipops)? Yes, they are. No, they aren't. She is a cat. She's black and white;* песме и приче које се односе на тему.	**9**	**3**	**6**
Корелација са другим предм.	Грађанско васпитање, ликовна, музичка и драмска уметност, српски језик, свет око нас.				
Стандради постигнућа					
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.				
3. Home and family **Дом и породица** Представљање других; давање информација о себи и тражење и давање онформација о другима; изражавање припадања; описивање места – положаја у простору.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - представе друге; - разумеју јасно постављена једноставна питања личне природе и одговаре на њих; постављају питања личне природе; - изразе припадање; - траже и пруже кратка једноставна обавештења која се односе на опис места – положаја у простору; - уочавају сличности и разлике у породичним односима и односима према кућним љубимцима у циљној култури и код нас.	Речи којима се именују чланови породице и кућни љубимци; језичке садржаје *Who's that? It's my (sister). This is my (grandmother). This is my father, Bill. Where's the puzzle? It's on/in/under the (wardrobe). Where are the balls? They're (on) the (sofa).* ; песме и приче које се односе на тему.	**9**	**3**	**6**

Корелација са другим предм.	Грађанско васпитање, свет око нас, ликовна, музичка и драмска уметност, српски језик.
Стандради постигнућа	
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.
Време реализације	

4. Frinds Пријатељи Изражавање поседовања/непосе довања; изражавање количина; описивање живих бића.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставне исказе којима се изражава поседовање / непоседовање и реагује на њих; - разумеју и саопште једноставне исказе који се односе на бројеве и количине; разумеју једноставне описе живих бића; опишу жива бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; - уочавају сличности и разлике у односу према животињама у земљама циљне културе и код нас.	Речи које се односе на тему; језичке садржаје *I've got (eleven kites). Have you got a pet (cat)? Yes, I have. No, I haven't. (He) has got (fair hair). (She) has got (big ears). This is Lilly, my rabbit. She has got brown eyes, big ears and a small nose. I'm Rosie. I'm black and white. I've got brown eyes and brown ears;* песме и приче које се односе на тему.	**9**	**3**	**6**
Корелација са другим предм.	Грађанско васпитање, свет око нас, ликовна, музичка и драмска уметност, српски језик.				
Стандради постигнућа					
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.				

Време реализације					
5. Animals Животиње Описивање живих бића; изражавање способности; изражавање количина.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставне описе живих бића; опишу жива бића користећи једноставна језичка средства; - разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање способности; траже информацију о туђим способностима и саопште шта они или неко други може/не може/уме/не уме да уради; - разумеју и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине; - уочавају сличности и разлике у односу према животињама у земљама циљне културе и код нас.	Изразе и речи које се односе на тему; језичке садржаје *How many (monkeys) can you see? I can see (three) monkeys. Can you (swim)? Yes, I can. No, I can't. This is a (parrot). It can talk. It can fly, too. This is my lion. It can run, jump and swim. It can't fly.* приче и песме које се односе на тему.	**9**	**4**	**5**
Корелација са другим предм.	Грађанско васпитање, свет око нас, ликовна, музичка и драмска уметност, српски језик.				
Стандради постигнућа					
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.				
Време реализације					

6. My town **Мој град** Описивање места	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставне описе места; опишу места користећи једноставна језичка средства; - разумеју и поштују правила учтивог понашања у јавном простору.	Изразе и речи које се односе на тему; језичке садржаје *This is my town. There is a (park). There are two (restaurants). There are two police stations, too. Is there a zoo in your town? Yes. No.*	**9**	**3**	**6**
Корелација са другим предм.	Грађанско васпитање, свет око нас, ликовна, музичка и драмска уметност, српски језик, математика.				
Стандради постигнућа					
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.				
Време реализације					
7. My favourite food **Моја омиљена храна** Изражавање допадања/недопадања; исказивање потреба.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагују на њих; траже мишљење и изражавају допадање/недопадање једноставним језичким средствима; - разумеју свакодневне исказе у вези са непосредним потребама и реагују на њих; изразе основне потребе, кратким и једноставним језичким средствима; - уочавају сличности и разлике у начину исхране у циљној култури и код нас.	Изразе и речи које се односе на тему; језичке садржаје *What's your favourite food?I like (meat). I don't like (chips). I want (fruit). I don't want (cola). I'm hungry. Me, too. Come with me. I've got sweets and cake. Chips. Yum! They're good/bad for you.* песме и приче које се односе на тему.	**9**	**3**	**6**
Корелација са другим предм.	Грађанско васпитање, свет око нас, ликовна, музичка и драмска уметност.				

Стандради постигнућа	
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.
Време реализације	

8. Clothes **Одећа** Описивање живих бића.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставне описе живих бића; опишу жива бића користећи једноставна језичка средства; - култура одевања.	Изразе и речи које се односе на тему; језичке садржаје *I'm wearing jenas. Look! (He)'s wearing a (hat). (She)'s wearing (glasses). Is (she) wearing (jeans and trainers)? Yes (she) is. No, (she) isn't. This is Mario.* *He's wearing a sombrero. It's a hat.*	**10**	**3**	**7**
Корелација са другим предм.	Грађанско васпитање, свет око нас, ликовна, музичка и драмска уметност, српски језик.				
Стандради постигнућа					
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови слушања, различите технике формативног оцењивања, пројекти.				
Време реализације					

Укупан број часова:	**72**	**25**	**47**

4.6.3 Енглески језик 3. разред

ГОДИШЊИ/ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА

Наставна тема:	**Тип часа**		**Исходи теме:**	

		обрада	утврђивање	провера	укупно	**Време реализације**		**Провера остварености исхода**
1.	**NEW FRIENDS (Hello/At school)** a) Лични идентитет b) Школа и школски живот	4	6	2	12	септембар и прва половина октобра	По завршетку наставне теме ученик ће бити у стању да: – поздрави и отпоздрави, примењујући једноставна језичка средства; – представи себе и другог; – разуме једноставна питања личне природе и одговара на њих; – искаже и прихвати захвалност на једноставан начин; – препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставне описе бића, предмета и места; – опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; – разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине; – разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; – саопшти једноставна упутства и налоге; – размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију;	- иницијално тестирање (почетак септембра) - посматрање - усмено испитивање - тестирање (нестандардизовани и критеријумски тестови) - оцењивање различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање,

2.	**PEOPLE (Let's play/I'm a man)** a) Живи свет b) Уже друштвено окружење	4	7	1	12	друга половина октобра и новембар	По завршетку наставне теме ученик ће бити у стању да: – препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставне описе бића, предмета и места; – опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; – разуме позив на заједничку активност и на прикладан начин реагује на њега; – упути позив на заједничку активност; – разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; – саопшти једноставна упутства и налоге; – размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију;	говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, - ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега - ученички радови - пројектни задаци - домаћи задаци - самоевалуација - портфолио
3.	**HAPPY DAYS (That's me/I can play tennis)** a) Млади - живот деце и омладине b) Празници	4	7	1	12	децембар и јануар	По завршетку наставне теме ученик ће бити у стању да: – препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставне описе бића, предмета и места; – опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; – разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази основне потребе, осете и осећања једноставним језичким средствима; – разуме једноставне текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; – опише радње и способности користећи једноставна језичка средства; – разуме једноставно исказане честитке и одговори на њих; – упути једноставне честитке; – размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију;	

4.	**AT HOME (You've got big ears/ Where's Toto?)** a) Породица b) Становање	4	7	1	12	крај јануара, фебруар и почетак марта	По завршетку наставне теме ученик ће бити у стању да: – препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставне описе бића, предмета и места; – опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; – разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; – тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; – разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; – тражи и пружи једноставна обавештења о положају у простору; – размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију;	
5.	**AROUND TOWN (I like bananas /There's a zoo)** a) У граду b) Исхрана	4	7	1	12	март, април и прва недеља маја	По завршетку наставне теме ученик ће бити у стању да: – разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагује на њих; – тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима; – препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставне описе бића, предмета и места; – опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; – разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине; – разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на хронолошко време; – разуме једноставно исказане честитке и одговори на њих; – упути једноставне честитке; – размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију;	

6.	**GOOD TIMES (A tall hat/ Goodbye)** a) Мода и облачење b) Временске прилике	4	7	1	12	мај и јун	По завршетку наставне теме ученик ће бити у стању да: – препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставне описе бића, предмета и места; – опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; – разуме и, примењујући једноставна језичка средства, наведе најуобичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника; – разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих; – упути кратке и једноставне молбе; – искаже и прихвати извињење на једноставан начин; – разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; – тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; – разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време; – размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију;	
		24	**41**	**7**	**72**			

4.6.4 Енглески језик 4. разред

Редни број наставне теме	Тематска област	Месец										Укупно:
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	

1.	**ЛИЧНИ ИДЕНТИТЕТ - ABOUT ME** a) Hello!	8	4									**12**
	b) Family											
2.	**ПОРОДИЦА И УЖЕ ДРУШТВЕНО ОКРУЖЕЊЕ - PEOPLE** a) Flying b) Help		6	6								**12**
3.	**ЖИВИ СВЕТ – ПРИРОДА, ЉУБИМЦИ, ОЧУВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ - ENVIRONMENT** a) Life b) Time			2	8	2						**12**
4.	**МЛАДИ – ЖИВОТ ДЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ - SHOPPING** a) Places b) The Basket					5	4	3				**12**

5.	**СЛОБОДНО ВРЕМЕ – ЗАБАВА, РАЗОНОДА, ХОБИЈИ - FREE TIME** a) Fun b) Hi, kids!)							6	6			**12**
6.	**СВЕТ ОКО НАС (ЗДРАВЉЕ/ПУТОВАЊА) THE WORLD AROUND US!** a) He's a vet								1	7	4	**12**
	b) Back home!											
Укупно:		**8**	**10**	**8**	**8**	**7**	**4**	**9**	**7**	**7**	**4**	**72**

ГОДИШЊИ/ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА

Наставна тема:	Тип часа				Време реализације	Исходи теме:	Провера остварености исхода
	обрада	утврђивање	провера	укупно			

7.	**ЛИЧНИ ИДЕНТИТЕТ - ABOUT ME** a) Hello! b) Family	4	6	2	12	септембар и прва половина октобра	По завршетку наставне теме ученик ће бити у стању да: – поздрави и отпоздрави, примењујући једноставнија језичка средства; – представи себе и другог; – разуме једноставнија питања личне природе и одговара на њих; – поставља једноставнија питања личне природе; – у неколико једноставнијих везаних исказа саопшти информације личне природе о себи и другима водећи рачуна о приватности и поверљивости; – именује бића, предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставније описе бића, предмета и места; – опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа; – разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; – разуме једноставније исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; – тражи и даје једноставнија обавештења која се односе на припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; – учествује у предлагању садржаја и начина рада.	- иницијално тестирање (почетак септембра) - посматрање - усмено испитивање - тестирање (нестандардизовани и критеријумски тестови) - оцењивање различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких

8.	**ПОРОДИЦА И УЖЕ ДРУШТВЕНО ОКРУЖЕЊЕ - PEOPLE** c) Flying d) Help	4	7	1	12	друга половина октобра и новембар	По завршетку наставне теме ученик ће бити у стању да: – именује бића, предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставније описе бића, предмета и места; – опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа; – разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на хронолошко време; – разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; – размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; – опише радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства – разуме једноставнија упутства, налоге и упозорења и реагује на њих; – саопшти једноставнија упутства, налоге и упозорења уз одговарајуће образложење;	садржаја и језичких структура, - ангажовање и залагање у раду на часу и ван њега - ученички радови - пројектни задаци - домаћи задаци - самоевалуација - портфолио

9.	**ЖИВИ СВЕТ – ПРИРОДА, ЉУБИМЦИ, ОЧУВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ - ENVIRONMENT** c) Life d) Time	4	7	1	12	децембар и јануар	По завршетку наставне теме ученик ће бити у стању да: – именује бића, предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставније описе бића, предмета и места; – опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа; – разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; – размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; – опише радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства – разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на хронолошко време; – разуме једноставније исказане честитке и одговори на њих; – упути једноставније честитке;	

10.	**МЛАДИ – ЖИВОТ ДЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ - SHOPPING** c) Places d) The Basket	4	7	1	12	крај јануара, фебруар и почетак марта	По завршетку наставне теме ученик ће бити у стању да: – именује бића, предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставније описе бића, предмета и места; – опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа; – разуме једноставнија упутства, налоге и упозорења и реагује на њих; – саопшти једноставнија упутства, налоге и упозорења уз одговарајуће образложење; – разуме једноставнија обавештења о положају у простору и реагује на њих; – тражи и пружи једноставнија обавештења о положају у простору; – разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве, количине и цене; – разуме једноставније исказе за изражавање интересовања, допадања/недопадања и реагује на њих; – изражава допадање/недопадање уз најједноставније образложење; – тражи најједноставније образложење допадања/недопадања; – разуме кратке и једноставније молбе и реагује на њих уз одговарајуће образложење; – упути кратке и једноставније молбе; – разуме и, примењујући једноставнија језичка средства, наведе најуобичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника;	
11.	**СЛОБОДНО ВРЕМЕ – ЗАБАВА, РАЗОНОДА, ХОБИЈИ - FREE TIME** c) Fun d) Hi, kids!)	4	7	1	12	март, април и прва недеља маја	По завршетку наставне теме ученик ће бити у стању да: – именује бића, предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставније описе бића, предмета и места; – опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа; – разуме једноставније исказе за изражавање интересовања, допадања/недопадања и реагује на њих; – изражава допадање/недопадање уз најједноставније образложење; – тражи најједноставније образложење допадања/недопадања; – разуме једноставније исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; – тражи и даје једноставнија обавештења која се односе на припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; – тражи и пружи једноставнија обавештења о положају у простору; – разуме једноставније исказане честитке и одговори на њих; – упути једноставније честитке;	

12.	**СВЕТ ОКО НАС (ЗДРАВЉЕ/ ПУТОВАЊА) THE WORLD AROUND US!** c) He's a vet d) Back home!	4	7	1	12	мај и јун	По завршетку наставне теме ученик ће бити у стању да: – именује бића, предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставније описе бића, предмета и места; – опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа; – искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин; – разуме позив на заједничку активност и реагује на одговарајући начин; – упути позив на заједничку активност; – учествује у предлагању садржаја и начина рада. – разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на метеоролошко време; – разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;	

Обавезни стандарди за крај основног образовања

1. СРПСКИ ЈЕЗИК - https://ceo.edu.rs/wp-content/uploads/publikacije/Obrayvoni%20standardi%20za%20prvi%20ciklus/Standardi4_srpski_cir.pdf
2. МАТЕМАТИКА - https://ceo.edu.rs/wpcontent/uploads/publikacije/Obrayvoni%20standardi%20za%20prvi%20ciklus/Standardi4_matematika_cir.pdf
3. ПРИРОДА И ДРУШТВО- https://ceo.edu.rs/wp-content/uploads/publikacije/Obrayvoni%20standardi%20za%20prvi%20ciklus/Standardi4_Prirodai-drustvo.pdf

Линкови ка правилницима за први циклус

1. **http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/viewdoc?uuid=7cb1d37c-1c00-4664-9fdf-b637286e6d32**
2. **http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/viewdoc?uuid=893c4453-c577-4ff2-9a57-19f937dd7107 (од 47.стр)**
3. **http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/viewdoc?uuid=1cd9f883-ccfe-4a73-8ccd-95bc212169e1 (од 7.стр)**
4. **http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/viewdoc?uuid=7f60db16-8760-4e25-bc8a-f69fe1fb2e2c**

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС

ЗА ПЕРИОД 2026-2030. ГОДИНЕ

ЈУН, 2026. ГОДИНЕ

САДРЖАЈ

1. НАСТАВНИ ПЛАН ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА 272
1.1. Начин остваривања принципа и циљева образовања и стандарда постигнућа 274
2. Програми обавезних и изборних предмета по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање 274
А. Обавезни наставни предмети 274
2.1. Српски језик 274
2.1.1 Разред: Пети 275
2.1.2 Разред: Шести 285
2.1.3 Разред: Седми 296
2.1.4 Разред: Осми 309
2.3. Ликовна култура 325
2.3.1 Разред: Пети 325
2.3.2 Разред: Шести 334
2.3.3 Разред: Седми 341
2.3.4 Разред: Осми 348

2.4. Музичка култура 350
2.4.1 Разред: Пети 351
2.4.2 Разред: Шести 361
2.4.3 Разред: Седми 369
2.4.4 Разред: Осми 380
2.5. Историја 392
2.5.1 Разред: Пети 393
2.5.2 Разред: Шести 400
2.5.3 Разред: Седми 413
2.5.4 Разред: Осми 423
2.6. Географија 444
2.6.1 Разред: Пети 444
2.6.2 Разред: Шести 451
2.6.3 Разред: Седми 456
2.6.4 Разред: Осми 467
2.7. Физика 471
2.7.1 Разред: Шести 472
2.7.2 Разред: Седми 488
2.7.3 Разред: Осми 508
2.8. Енглески језик 529
2.8.1 Разред: Пети 529
2.8.2 Разред: Шести 543
2.8.3 Разред: Седми 556
2.8.4 Разред: Осми 570
2.9. Математика 583

2.9.1 Разред: Пети 584
2.9.2 Разред: Шести 594
2.9.3 Разред: Седми 605
2.9.4 Разред: Осми 615
2.10. Биологија 624
2.10.1 Разред: Пети 625
2.10.2 Разред: Шести 635
2.10.3 Разред: Седми 645
2.10.4 Разред: Осми 654
2.11. Хемија 664
2.11.1 Разред: Седми 664
2.11.2 Разред: Осми 678
2.12. Техника и технологија 693
2.12.1 Разред: Пети 693
2.12.2 Разред: Шести 699
2.12.3 Разред: Седми 704
2.12.4 Разред: Осми 709
2.13. Информатика и рачунарство 714
2.13.1 Разред: Пети 714
2.13.2 Разред: Шести 719
2.13.3 Разред: Седми 724
2.13.4 Разред: Осми 729

2.14. Физичко и здравствено васпитање 734
2.14.1 Разред: Пети 735
2.14.2 Разред: Шести 752
2.14.3 Разред: Седми 763
2.14.4 Разред: Осми 778
СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ 791
Б. ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ 795
3.1. Верска настава - православни катихизис (веронаука) 795
3.1.1 Разред: Пети 796
3.1.2 Разред: Шести 799
3.1.3 Разред: Седми 806
3.1.4 Разред: Осми 810
3. 2. Грађанско васпитање 818
3.2.1 Разред: Пети 818
3.2.2 Разред: Шести 826
3.2.3 Разред: Седми 831
3.2.4 Разред: Осми 833
ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТ – ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК 4
3.3. Немачки језик 28
3.4. Руски језик 111
3.5. Шпански језик 171
4. Програм допунске и додатне наставе 578
5. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ 582
6. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКО РЕКРЕАТИВНИХ АКТИВНОСТИ 586
7. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА, ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА 591

8. ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ 598
9. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА 601
10. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ 604
10.1. Ваннаставне активности у првом циклусу 604
10.2. Ваннаставне активности у другом циклусу 605
10.3. Такмичења 605
11. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ 606
12. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ 609
13. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ 612
14. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ 615
15. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ 617
16. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ 620
17. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ 626
18. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ- 628
19. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ДРУГИХ ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ШКОЛЕ КОЈИ УТИЧУ НА ОБРАЗОВНО ВАСПИТНИ РАД 631
19.1. ПРОГРАМ РАДА ПРОДУЖЕНОГ БОРАВКА 631
19.2. ПРОГРАМ РАДА УЧЕНИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА 634
Линкови ка актуелним Правилницима за други циклус 636

1. НАСТАВНИ ПЛАН ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА

Наставни план на основу Правилника о наставном плану за други циклус основног образовања "Просветни гласник" бр. 6/07.

Предмети и фонд часова у старијим разредима

РАЗРЕД	**V**		**VI**		**VII**		**VIII**	
Фонд часова	Н[1]	Г[2]	Н	Г	Н	Г	Н	Г
Обавезни наставни предмети								
Српски језик и књижевност	5	180	4	144	4	144	4	136
Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	68
Ликовна култура	2	72	1	36	1	36	1	34
Музичка култура	2	72	1	36	1	36	1	34
Историја	1	36	2	72	2	72	2	68
Географија	1	36	2	72	2	72	2	68
Физика			2	72	2	72	2	68
Математика	4	144	4	144	4	144	4	136
Биологија	2	72	2	72	2	72	2	68

[1] Н- недељни фонд часова

[2] Г- годишњи фонд часова

Хемија					2	72	2	68

Техника и технолигија	2	72	2	72	2	72	2	68
Информатика и рачунарство	1	36	1	36	1	36	1	34
Физичко и здравствено васпитање	3	72+54	3	72+54	3	108	3	102
УКУПНО	**24**	**918**	**25**	**954**	**28**	**1008**	**28**	**952**

Обавезни изборни предмети								
Верска настава/ Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	34
Страни језик	2	72	2	72	2	72	2	68
УКУПНО	3	108	3	108	3	108	3	136
УКУПНО I + II	**27**	**1026**	**29**	**1062**	**31**	**1116**	**31**	**1054**
Остали облици образовно-васпитног рада								
Редовна наства	27	1026	29	1062	31	1116	31	1054
Слободне наст. активности	1	36	1	36	1	36	1	34
Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	34
Додатна настава	1	36	1	36	1	36	1	34
УКУПНО I+II+III	**30**	**1134**	**32**	**1170**	**34**	**1224**	**34**	**1156**

Час одељењског старешине	1	36	1	36	1	36	1	34
Ваннаставне активности	1	36	1	36	1	36	1	34
Екскурзије	До 2 дана годишње		До 2 дана годишње		До 2 дана годишње		До 3 дана годишње	

***Други страни језик-** Руски језик, Немачки језик и Шпански језик.

1.1. Начин остваривања принципа и циљева образовања и стандарда постигнућа

У глобалним плановима рада наставници ће навести начин праћења и примене образовних стандарда, као и остваривања принципа и циљева учења по разредима и предметима.

Проверавање остваривања циљева учења вршиће се кроз усмена излагања ученика, тестове, есеје, домаће задатке, писмене задатке, активности на часу, праћење практичних радова ученика, графичких радова, прегледом ученичких портфолија, дневника рада и сл. Провере остварености стандарда по предметима и разредима вршиће се путем тестирања и то: а) путем иницијалних тестирања у септембру,

б) полугодишњих тестова у децембру

в) годишњих тестирања у мају- јуну

г) путем завршног теста у осмом разреду у јуну.

Та тестирања радиће се по узору на Заводове анализе остварености стандарда по нивиома постигнућа.

2. Програми обавезних и изборних предмета по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање

А. Обавезни наставни предмети

2.1. Српски језик

Циљ учења **СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ** је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће овладати основним законитостима српског књижевног језика, да стиче основна знања о улози и значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета; да кроз читање и тумачење књижевних дела из српске и светске баштине развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у српској и светској култури, негује љубав према српском језику и књижевности, да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

2.1.1 Разред: Пети

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
пети	5	180

ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА У ПЕТОМ РАЗРЕДУ ПРЕМА СТАНДАРДИМА КВАЛИТЕТА РАДА:

-Упознавање са морфолошким карактеристикама променљивих речи

-Упознавање са морфолошким карактеристикама непроменљивих речи- прилога и предлога

-Упознавање са граматичким и глаголским категоријама глагола

- Грађење и значење глаголских облика и њихова употреба у реченици
- Упознавање са падежним системом
- Одређивање реченичних чланова
- Писање великог слова у вишечланим називима

-Обнављање до сада усвојеног знања о интерпункцијским и правописним правилима

- Писање зареза при набрајању, употреби вокатива и апозиције
- Упознавање са стилским фигурама (епитет, поређење, персонификација) и њихова улога у тексту - Упознавање са књижевним родовима и врстама

-Оспособљавање за уочавање и тумачење узрочно-последичних веза у уметничком тексту, за исказивање властитих судова и закључака приликом анализе текста.

- Карактеристике епске и лирске поезије
- Упознавање са одликама стиха, строфе, риме
- Уочавање разлика између уметничке и народне књижевности

-Типови приповедања

-Упознавање са саставом лексике српског језика

ИСХОДИ По завршеној теми ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ

–разликује књижевни и некњижевни текст –упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности –чита са разумевањем одабране примере осталих типова текстова –одреди род књижевног дела и књижевну врсту – разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности –разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији –анализира елементе композиције лирске песме (строфа, стих); епског дела у стиху и у прози (делови фабуле – поглавље, епизода; стих); драмског дела (чин, сцена, појава) –разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца –разликује облике казивања –увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике –одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту –процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шаљив, ведар, тужан и сл.) –развија имагинацијски богате асоцијације на основу	**Књижевност**	1. Народна песма: *Вила зида град* 2. Народне лирске песме о раду(избор) 3. Народна лирске породичне песме (избор) 4. Бранко Радичевић: *Певам дању, певам ноћу* 5. Милица Стојадиновић Српкиња*:Певам песму* 6. Војислав Илић: *Зимско јутро* 7. Душан Васиљев: *Домовина* 8. Милован Данојлић : *Шљива* 9. Пеђа Трајковић: *Кад књиге буду у моди* 10. Народна песма: *Свети Саво* 11.. Народна песма: *Женидба Душанова* 12. *Епске народне песме старијих времена* (о Немањићима и Мрњавчевићима) 13. Народна приповетка: *Ерo с онога свијета* 14. Народна приповетка: *Дјевојка цара надмудрила* 15. Милован Глишић: *Прва бразда* 16. Стеван Сремац: *Чича Јордан* (одломак) 17. Бранко Ћопић: *Поход на Мјесец* 18. Иво Андрић: *Мостови* 19. Данило Киш: *Дечак и пас* 20. Горан Петровић*: Месец над тепсијом* 21. А. П. Чехов: *Шала* 22. Бранислав Нушић: *Кирија* 23. Душан Радовић: *Капетан Џон Пиплфокс* 24.Љубиша Ћокић: *Биберче*

тема и мотива књижевних дела –одреди тему и главне и споредне мотиве –анализира узрочно-последично низање мотива –илуструје особине ликова примерима из текста – вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове –илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима –уважава националне вредности; негује културноисторијску баштину –наведе примере личне добити од читања –напредује у стицању читалачких компетенција – упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст разликује одломак и целовит прилог у видео продукцији		25.Вук Стефановић Караџић: *Моба и прело* 26.Доситеј Обрадовић: *О љубави према науци* 27.М. Петровић Алас*: У царству гусара* 28.М. Миланковић: *Успомене, доживљаји, сећања* (избор) 29.*Кратки фолклорни облици* 30.Бранислав Нушић: *Хајдуци* 31.Данијел Дефо: *Робинзон Крусо* 32.Марк Твен: *Доживљаји Тома Сојера* 33.Игор Коларов*: Аги и Ема* 34.*Избор из савремене поезије за децу* 35.Јован Јовановић Змај: *Песмо моја* 36.Иван Цанкар: *Десетица* 37.Мирослав Антић: *Шашава песма* 38.Стеван Раичковић: *Прва зарада дрвене Марије* 39.*Народне бајке(избор)* 40.*Ауторске бајке(избор*
–разликује промењљиве речи од непромењљивих – разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају деклинацију –разликује основне функције и значења падежа –употребљава падежне облике у складу са нормом –употребљава глаголске облике у складу са нормом – разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима)	**Граматика**	1. Предикатска реченица – предикат; објекат; прилошке е; одредбпозиција. 2. 3. Промењљиве и непромењљиве речи. 4. 5. Именице. 6. 7. Основне функције и значења падежа. 8. Придеви. I. Заменице – личне заменице. Бројеви. Глаголи и гл. облици – инфинитив, презент, перфекат, футур

–доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; интерпункцијских знакова –користи правопис (школско издање) –правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице –говори јасно поштујући књижевнојезичку норму – течно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове	**Правопис и ортоепија**	1. Велико слово у вишечланим географским називима; у називима институција, предузећа, установа, организација; велико и мало слово у писању присвојних придева. 2. Заменица *Ви* из поштовања. 3. Одрична речца *не*; *нај* у суперлативу; вишечлани бројеви. 4. Интерпункцијски знаци: запета (у набрајању, уз вокатив и апозицију); наводници; црта уместо наводника у управном говору. 5. Место акцента у вишесложним речима. 6. Интонација упитних реченица. 7. Артикулација: гласно читање брзалица (споро, па брзо).
–користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог –издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) –саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште –проналази експлицитно и имлицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту –напамет говори одабране књижевне текстове или одломке	**Језичка култура**	1. Препричавање, причање, описивање – говорни и писани језик; писање писма (приватно, имејл). 2. Богаћење речника: синоними и антоними; некњижевне речи и туђице; отклањање безначајних појединости и сувишних речи. 3. Техника израде писменог састава (тежиште теме, избор и распоред грађе, елементи композиције); пасуси као уже тематске целине. 4. Осам домаћих писмених задатака. 5. Четири школска писмена задатка.

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ	
Књижевност	**ОСНОВНИ НИВО**	СЈ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевих дела са именима аутора тих дела СЈ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) СЈ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму СЈ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) СЈ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноумет. тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог
		СЈ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура (епитет, поређење, ономатопеја) СЈ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноум. текста: мотив, тему, фабулу, лик...
	СРЕДЊИ НИВО	СЈ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало СЈ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноум. дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација СЈ.2.4.5. препознаје и разликује тражене стилске фигуре (персонификација) СЈ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију и њихову повезаност СЈ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту
	НАПРЕДНИ НИВО	СЈ.3.4.1. наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликова, карактеристичних тема и мотива СЈ.3.4.2. издваја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту СЈ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу СЈ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту СЈ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе

		СЈ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноумет. дела позивајући се на само дело

ГРАМАТИКА	**ОСНОВНИ НИВО**	СЈ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставним примерима СЈ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези са облицима речи СЈ.1.3.8. одређује реченичне чланове у типичним примерима СЈ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми СЈ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (презент, перфекат, футур први..) СЈ.1.3.12. познаје основне лексичке односе: синонимију и антонимију СЈ.1.3.13. препознаје различита значења вишезначних речи које се употребљавају у контексту свакодневне комуникације СЈ.1.3.15. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста (једноставни случајеви)
	СРЕДЊИ НИВО	СЈ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи СЈ.2.3.6. одређује реченичне чланове у сложенијим примерима СЈ.2.3.7. препознаје главна значења падежа СЈ.2.3.10. зна значења речи који се јављају у школским текстовима, као и литерарним и медијским текстовима намењеним младима и правилно их употребљава СЈ.2.3.11. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (сложени примери)
	НАПРЕДНИ НИВО	СЈ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама СЈ.3.3.6. зна главна значења падежа и познаје функције обрађених глаголских облика СЈ.3.3.7. уме да одреди значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава, контекста у коме су употребљени СЈ.3.3.8. зна значења речи и фразеологизама у научнопопуларним текстовима, намењеним младима и правилно их употребљава

ПРАВОПИС И ОРТОЕПИЈА	**ОСНОВНИ НИВО**	СЈ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) СЈ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу СЈ.1.2.3. саставља једноставан текст и уме да га организује у смисаоне целине СЈ.1.2.4. уме да преприча текст СЈ.1.2.6. влада основним жанровима писане комуникације; саставља приватно писмо СЈ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем)
		СЈ.1.2.8. примењује правописну норму у једноставним примерима
	СРЕДЊИ НИВО	СЈ.2.2.2. саставља вест СЈ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева
	НАПРЕДНИ НИВО	СЈ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе СЈ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	**ОСНОВНИ НИВО**	СЈ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи СЈ.1.1.4. служи се садржајем да би пронашао одређени део текста СЈ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног СЈ.1.1.7. изводи закључак заснован на једноставнијем тексту
	СРЕДЊИ НИВО	СЈ.2.1.1. чита текст „с оловком у руци” ради учења и извршавања различитих задатака СЈ.2.1.5. проналази, издваја и упоређује информације из два краћа текста
	НАПРЕДНИ НИВО	СЈ.3.1.1. проналази, издваја и упоређује информације из два дужа текста сложеније структуре или више њих (према датим критеријумима) СЈ.3.1.3. изводи закључке засноване на сложенијем тексту

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета српски језик	рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенције за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација.

Начин остваривања програма:

- **методе рада**: Комбиновани метод рада (демонстративни, монолошки, дијалошки, рад на тексту, практичан рад, игровне активности), интерактивн
- **облик рада**: Комбиновани облик рада: фронтални, индивидуални, рад у пару и рад у групи

Активности:

Наставника: Организује наставу, реализује наставу, мотивише ученика, прати постигнућа ученика, припрема наставни материјал, учествује у изради пројеката, формулише образовно-васпитни циљ сваког часа у наставној теми, обрађује садржаје нових наставних јединица, наводи примере на основу којих објашњава појмове из свих области, проверава и увежбава садржаје из претходних разреда, настоји да ученици стекну и задрже добре навике у изговору, координира у раду целокупног одељења, континуирано вреднује и оцењује стечена знања из свих предметних области, информише ученике о резултатима свих видова писмених и усмених провера знања, ствара пријатну атмосферу у учионици, слуша и прати излагања ученика, бележи, даје одмерене коментаре на изражајност читања и на квалитет одговора, саветује, предлаже, мотивише ученике за читање школске и домаће лектире и других књига као драгоцену помоћ у развијању културе изражавања, усмерава и подстиче у раду, прати постигнућа ученика и индивидуализује рад, организује остале облике образовно-васпитних активности у складу са потребама и интересовањима ученика.

Ученика: Ученик учествује у уводном разговору, интерпретира, развија способност разумевања и доживљавања књижевних дела, усваја знања из свих области предмета, изражајно чита и казује, учествује у активностима на часу, пише и чита самосталне радове, запажа значајне појединости, бележи, слуша коментаре наставника и осталих ученика, формулише и исказује своје мишљење уз изграђену културу комуникације (културу сопственог изражавања, слушања и поштовања туђег мишљења), закључује, негује и развија вештине, стиче способности и умећа за стваралачки рад у складу са узрастом, развија способност вредновања позоришне представе, радио-драме и филма, учествује у изради пројеката, припрема паное и презентације, ради тестове, води Дневник читања домаће лектире, пише осам домаћих и четири писмена задатка, уређује портфолио.

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: иницијални, полугодишњи и завршни тест,плакати, илустрације и презентације сегмената програма,свакодневно праћење ученика на часовима, повремене петоминутне провере на крају часа путем усмених или кратких писмених одговора,провера знања путем контролних вежби и тестова, праћење реализације домаћих и писмених задатака, индивидуализовани захтеви; **Корелација са другим предметима :**

Ерo с онога свијета, шаљива народна приповетка	**Историја**: време ропства под Турцима; **Веронаука**: *онај свет*; **Музичка култура**: Јаков Готовац, *Ерo с онога свијета*
Дјевојка цара надмудрила, народна новела	**Ликовна култура**: илустровање текста; **Народна традиција**: реалије – слике из живота нашег народа у прошлости: врсте послова, поштовање родитеља и др.
Небеска Река**,** Гроздана Олујић	**Географија:** реке (планинске, равничарске, понорнице)
Поход на Мјесец, Бранко Ћопић	**Географија**: Грмеч; **Ликовна култура**: илустровање текста; **Народна традиција**: побратим, мотиви из живота нашег народа у прошлости: врсте послова на селу и др.
Зимско јутро, Војислав Илић	**Ликовна култура:** Сликање пејзажа
Епске песме о Немањићима и Мрњавчевићима	**Информатика и рачунарство** употреба интернета и програма за представљање наставног материјала. **Историја**: Немањићи и Мрњавчевићи
Породичне лирске народне песме; успаванке, избор	**Музичка култура**: *Тијо ноћи*
Прва бразда, Милован Глишић	**Верска настава:** часни пост, Преображење, Петровдан, благи дан, крсно име, чесница

2.1.2 Разред: Шести

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
шести	4	144

ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ ПРЕМА СТАНДАРДИМА КВАЛИТЕТА РАДА:

- Увођење ученика у грађење речи
- Упознавање са гласовним системом
- Упознавање гласовних алтернација, њихово уочавање у грађењу и промени речи
- Утврђивање и проширивање знања о значењу и функцији именичких и придевских заменица
- Стицање основних знања о грађењу и значењима глаголских облика предвиђених програмом
- Стицање знања о комуникативној и предикатској реченици

– Оспособљавање ученика за уочавање разлике између дугих и кратких акцената

– Оспособљавање за уочавање и тумачење узрочно-последичних веза у уметничком тексту, за исказивање властитих судова и закључака приликом анализе текста

– Развијање способности за уочавање и тумачење емоција, мотива и песничких слика у лирском тексту

– Постепено упознавање структуре основних облика усменог и писменог изражавања (према захтевима програма) – Богаћење речника

- Обнављање знања о стилским фигурама и упознавање са новим (ономатопеја, градација) -

Правописна решења у вези са гласовним променама, заменицама, глаголским облицима

ИСХОДИ		САДРЖАЈИ
− повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; − чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научнопопуларних текстова; − одреди род књижевног дела и књижевну врсту; − прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; − разликује ауторску приповетку од романа; − анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); − уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; − разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; − разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; − разликује облике казивања; − увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; − одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту; − анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; − анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; − уочава хумор у књижевном делу;	**Књижевност**	*1.Обредне лирске народне песме* (избор) 2. Ђура Јакшић: *Вече* 3. Јован Дучић: *Село* 4. Мирослав Антић: *Плава звезда* 5. Вељко Петровић: *Ратар* 6. Војислав Илић: *Свети Сава* 7. Стеван Раичковић: *Хвала сунцу, земљи, трави* 8. Милован Данојлић: *Овај дечак зове се Пепо Крста* 9. Сергеј Јесењин: *Песма о керуши* 10. Народна песма: *Смрт Мајке Југовића* 11. Народна песма: *Марко Краљевић укида свадбарину* 12. Петар Кочић: *Јаблан* 13. Бранко Ћопић: *Чудесна справа* 14. Иво Андрић: *Аска и вук* 15. Антон Павлович Чехов: *Ванька* 16. Светлана Велмар Јанковић: *Сирото ждребе* (из Књиге за Марка) 17. Коста Трифковић :*Избирачица*(одломак 18. Миодраг Станисављевић: *И ми трку за коња имамо*(одломак) 19. Бранислав Нушић: *Аналфабета* (одломак) 20. Владимир Хулпах: *Смедервска тврђава* 21. Никола Тесла: *Моји изуми* (поглавље по избору) 22. *Епске народне песме о Косовском бој*у (избор) 23. *Епске народне песме о Марку Краљевићу* (избор) 24. Бранислав Нушић: *Аутобиографија* 25. Анђела Нанети: *Мој дека је био трешња*

− разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона;		26. Весна Алексић: *Каљави коњ* 27. Бранко Ћопић: *Орлови рано лете* 28. Ференц Молнар: *Дечаци Павлове улице*

− илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; − уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину; − препоручи књижевно дело уз кратко образложење; упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст;		29. Јасминка Петровић: *Ово је најстрашнији дан у мом животу* 30.Вилијем Саројан: *Зовем се Арам* 31. Џејмс Крис: *Тим Талир или Продати смех* 32. Џек Лондон: *Бели очњак (одломак)*

− повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; − препозна делове речи у вези са њиховим грађењем; − разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; − разликује врсте гласовних прмена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; − одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; − препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; − разликује реченице по комуникативној функцији;	**Граматика**	1.Подела речи по настанку: просте речи и творенице; породица речи, уочавање корена речи. Начини грађења речи. 2.Настанак гласова и говорни органи; подела гласова. Подела сугласника по звучности и по месту изговора. Подела речи на слогове; слоготворно р. 3.Гласовне промене – уочавање у грађењу и промени речи: непостојано а; промена л у о; палатализација; сибиларизација; јотовање; једначење сугласника по звучности; једначење сугласника по месту изговора; губљење сугласника. 4.Заменице: неличне именичке заменице ;придевске заменице. Граматичке категорије заменица: род, број, падеж и лице. 5. Грађење и основна значења глаголских времена: аорист, имперфекат ,плусквамперфекат. 6. Независне предикатске реченице – појам комуникативне функције; подела на обавештајне, упитне, заповедне, жељне и узвичне реченице.
− доследно примењује правописну норму; користи правопис (школско издање); - разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи;	**Правопис и ортоепија**	1.Писање имена васионских тела. 2.Растављање речи на крају реда (основна правила). 3.Правописна решења у вези са гласовним променама. 4.Писање именичких и придевских одричних заменица са предлозима. Писање заменице Ваш великим почетним словом. 5.Правописна решења у вези са писањем обрађених глаголских облика. 6.Дуги и кратки акценти 7.Правилан изговор гласова ђ, ћ, ч, р

– употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање; – разликује и гради аугментативе и деминутиве; – саставља обавештење, вест и кратак извештај; – разуме основна значења књижевног и неуметничког текста; – проналази, повезује и тумачи експлицитно и имлицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту; – драматизује одломак одабраног књижевноуметничког текста; – говори јасно, поштујући стандарднојезичку норму; изражајно чита обрађене књижевне текстове.	**Језичка култура**	1.Текстови у функцији унапређивања језичке културе 2.Анализирање снимљених казивања и читања (звучна читанка). 3. Говорне вежбе на унапред одређену тему. 4.Учтиве форме обраћања. 5.Лексикологија: аугментативи , деминутиви. 6.Правописне вежбе: диктат; допуњавање текста; уочавање и објашњавање научених правописних правила у тексту. 7.Богаћење речника: лексичкосемантичке вежбе, стилске вежбе. 8. Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. 9.Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту (један час за израду задатка и два за анализу и писање унапређене верзије састава).

ОБЛАСТ/ТЕМА	**СТАНДАРДИ**	
Књижевност	**ОСНОВНИ НИВО**	СЈ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевих дела са именима аутора тих дела СЈ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) СЈ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму СЈ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) СЈ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноумет. тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог СЈ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура (епитет, поређење, ономатопеја) СЈ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноум. текста: мотив, тему, фабулу, лик...

	СРЕДЊИ НИВО	СЈ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања СЈ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноум. дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација СЈ.2.4.4. разликује књижевнонаучне врсте: биографију, аутобиографију и научно-популарне текстове СЈ.2.4.5. препознаје и разликује тражене стилске фигуре (хипербола, градација, контраст) СЈ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову повезаност
		СЈ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту СЈ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела
	НАПРЕДНИ НИВО	СЈ.3.4.1. наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликова, карактеристичних тема и мотива СЈ.3.4.2. издваја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту

		СЈ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу СЈ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту СЈ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе СЈ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноумет. дела позивајући се на само дело СЈ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове са другим текстовима који се обрађују у настави

ГРАМАТИКА	**ОСНОВНИ НИВО**	СЈ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама СЈ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставним примерима СЈ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези са облицима речи СЈ.1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу творбених модела СЈ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу) СЈ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним примерима СЈ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми СЈ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта) СЈ.1.3.13. препознаје различита значења вишезначних речи које се употребљавају у контексту свакодневне комуникације СЈ.1.3.15. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста (једноставни случајеви)
	СРЕДЊИ НИВО	СЈ.2.3.1. одређује место акцента у речи СЈ.2.3.2. препознаје гласовне промене СЈ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи СЈ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање) СЈ.2.3.6. одређује реченичне чланове у сложенијим примерима СЈ.2.3.8. препознаје функције и главна значења глаголских облика СЈ.2.3.10. зна значења речи који се јављају у школским текстовима, као и литерарним и медијским текстовима намењеним младима и правилно их употребљава СЈ.2.3.11. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (сложени примери)

	НАПРЕДНИ НИВО	СЈ.3.3.1. дели реч на слогове у сложенијим случајевима СЈ.3.3.2. познаје гласовне промене (уме да их објасни, препозна и именује) СЈ.3.3.3. зна да уочи акцентовани слог и да обележи дуге акценте СЈ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама СЈ.3.3.6. познаје функције и главна значења глаголских облика (уме да их објасни и зна терминологију у вези са њима) СЈ.3.3.7. уме да одреди значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава, контекста у коме су
		употребљени, или на основу њиховог порекла СЈ.3.3.8. зна значења речи и фразеологизама у научнопопуларним текстовима, намењеним младима и правилно их употребљава
ПРАВОПИС И ОРТОЕПИЈА	**ОСНОВНИ НИВО**	СЈ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) СЈ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу СЈ.1.2.3. саставља једноставан текст и уме да га организује у смисаоне целине СЈ.1.2.4. уме да преприча текст СЈ.1.2.6. влада основним жанровима писане комуникације; саставља службено писмо СЈ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем) СЈ.1.2.8. примењује правописну норму у једноставним примерима
	СРЕДЊИ НИВО	СЈ.2.2.2. саставља извештај СЈ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева
	НАПРЕДНИ НИВО	СЈ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе СЈ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	**ОСНОВНИ НИВО**	СЈ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи СЈ.1.1.4. служи се садржајем да би пронашао одређени део текста СЈ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног СЈ.1.1.7. изводи закључак заснован на једноставнијем тексту
	СРЕДЊИ НИВО	СЈ.2.1.1. чита текст „с оловком у руци” ради учења и извршавања различитих задатака СЈ.2.1.5. проналази, издваја и упоређује информације из два краћа текста

	НАПРЕДНИ НИВО	СЈ.3.1.1. проналази, издваја и упоређује информације из два дужа текста сложеније структуре или више њих (према датим критеријумима) СЈ.3.1.3. изводи закључке засноване на сложенијем тексту

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета српски језик	рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенције за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка комперенција, комуникација.

Начин остваривања програма:

-методе рада: Комбиновани метод рада (демонстративни, монолошки, дијалошки, рад на тексту, практичан рад, игровне активности), интерактивни - **облик рада**: Комбиновани облик рада: фронтални, индивидуални, рад у пару и рад у групи **Активности:**

Наставника: Организује наставу, реализује наставу, мотивише ученика, прати постигнућа ученика, припрема наставни материјал, учествује у изради пројеката, формулише образовно-васпитни циљ сваког часа у наставној теми, обрађује садржаје нових наставних јединица, наводи примере на основу којих објашњава појмове из свих области, проверава и увежбава садржаје из претходних разреда, настоји да ученици стекну и задрже добре навике у изговору, координира у раду целокупног одељења, континуирано вреднује и оцењује стечена знања из свих предметних области, информише ученике о резултатима свих видова писмених и усмених провера знања, ствара пријатну атмосферу у учионици, слуша и прати излагања ученика, бележи, даје одмерене коментаре на изражајност читања и на квалитет одговора, саветује, предлаже, мотивише ученике за читање школске и домаће лектире и других књига као драгоцену помоћ у развијању културе изражавања, усмерава и подстиче у раду, прати постигнућа ученика и индивидуализује рад, организује остале облике образовно-васпитних активности у складу са потребама и интересовањима ученика.

Ученика: Ученик учествује у уводном разговору, интерпретира, развија способност разумевања и доживљавања књижевних дела, усваја знања из свих области предмета, изражајно чита и казује, учествује у активностима на часу, пише и чита самосталне радове, запажа значајне појединости, бележи, слуша коментаре наставника и осталих ученика, формулише и исказује своје мишљење уз изграђену културу комуникације (културу сопственог изражавања, слушања и поштовања туђег мишљења), закључује, негује и развија вештине, стиче способности и умећа за стваралачки рад у складу са узрастом, развија способност вредновања позоришне представе, радио-драме и филма, учествује у изради пројеката, припрема паное и презентације, ради тестове, води Дневник читања домаће лектире, пише осам домаћих и четири писмена задатка, уређује портфолио.

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: Иницијални, полугодишњи и завршни тест,плакати, илустрације и презентације сегмената програма, свакодневно праћење ученика на часовима , повремене петоминутне провере на крају часа путем усмених или кратких писмених одговора,провера знања путем контролних вежби и тестова, праћење реализације домаћих и писмених задатака, индивидуализовани захтеви;

Корелација са другим предметима :

Информатика и рачунарство: употреба интернета и програма за представљање наставног материјала.
Историја: Косовски бој, Марко Краљевић, Растко Немањић, време ропства под Турцима, Аустроугарима, Други светски рат Музичка култура: Народне лирске песме

Верска настава: Свети Сава

Ликовна култура: илустровање текста; пејзаж; улога уметности

Физика: Никола Тесла

2.1.3 Разред: Седми

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
седми	4	144

ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ У СЕДМОМ РАЗРЕДУ ПРЕМА СТАНДАРДИМА КВАЛИТЕТА РАДА :

– Стицање знања о грађењу и значењима глаголских облика (футур други, императив, потенцијал, трпни гл. придев, гл. прилог садашњи, гл. прилог прошли)
– Проширивање знања о непроменљивим врстама речи
– Упознавање са појмом синтагме; врсте синтагми
– Проширивање знања о реченици (комуникативна, предикатска, зависна, независна)
– Проширивање знања о реченичним члановима (врсте субјекта и предиката)

– Упознавање са напоредним односима међу реченичним члановима (саставни, раставни и супротни) – Стицање основних знања о конгруенцији
– Оспособљавање ученика за уочавање разлике између дугих акцената (дугосилазни и дугоузлазни)
– Увежбавање правописних правила. Писање скраћеница и правописних знакова
– Оспособљавање за уочавање и тумачење узрочно-последичних веза у уметничком тексту, за исказивање властитих судова и закључака приликом анализе текста

– Упознавање са књижевним врстама као што су путопис, дневник и аутобиографија

– Развијање способности за уочавање и тумачење емоција, мотива и песничких слика у лирском тексту

– Проширивање знања о стилским фигурама (метафора, словенска антитеза, алегорија)

– Постепено упознавање структуре основних облика усменог и писменог изражавања (репортажа, технички и сугестивни опис, писање електронских порука)

– Упознавање, тумачење и читање табела, легенди, графикона, мапа ума, Богаћење речника , Увежбање изражајног казивања

Исходи По завршеној теми ученик ће бити у стању да:	Област/тема	Садржаји

– користи књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима и повезује их са новим делима која чита; – истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; – чита са разумевањем различите врсте текстова и коментарише их, у складу са узрастом; – разликује народну од ауторске књижевности и одлике књижевних родова и основних – књижевних врста; – разликује основне одлике стиха и строфе – укрштену, обгрљену и парну риму; слободни и везани стих; рефрен; – тумачи мотиве (према њиховом садејству или контрастивности) и песничке слике у одабраном лирском тексту; – локализује књижевна дела из обавезног школског програма; – разликује етапе драмске радње; – разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта; – разликује облике казивања (форме приповедања); – идентификује језичко-стилска изражајна средства и разуме њихову функцију; – анализира идејни слој књижевног дела служећи се аргументима из текста;	**Књижевност**	**ЛИРИКА** 1. Јован Дучић: *Подне* 2. Милан Ракић: *Божур* 3. Владислав Петковић Дис: *Међу својима* 4. Милутин Бојић: *Плава гробница* 5. Десанка Максимовић: *Крвава бајка* 6. Стеван Раичковић: *После кише* 7. Јован Јовановић Змај*: Јутутунска јухахаха* 8. Рабиндранат Тагоре: *Папирни бродови* 9. Вислава Шимборска: *Облаци* **ЕПИКА** 1. Народна бајка (једна по избору): *Међедовић / Чудотворни прстен / Златоруни ован* 2. Стефан Митров Љубиша: *Кањош Мацедоновић* (одломак) 3. Радоје Домановић: *Воћа* (одломак) 4. Петар Кочић: *Кроз мећаву* 5. Иво Андрић: *Јелена, жена које нема* (одломак) 6. Данило Киш: *Прича о печуркама / Еолска харфа* 7. Алфонс Доде: *Последњи час /* Владимир Набоков: *Лош дан* 8. *Дневник Ане Франк* (одломак) 9. Ефраим Кишон: *Код куће је најгоре* (једна прича по избору) 10. Афоризми (Душан Радовић и други) 11. Пеђа Милосављевић: *Потера за пејзажима*

		ДРАМА 1. Бранислав Нушић: *Власт* (одломак) 2. Вида Огњеновић: *Кањош Мацедоновић* (одломак) **НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ** 1. Михајло Пупин: *Са пашњака до научењака* (одломак) 2. Јелена Димитријевић: *Седам мора и три океана* („Путем око света“ (одломак) или „Нови свет“ (одломак) / Милош Црњански: *Наша небеса* („Крф, плава гробница“ – одломак)

– уочи разлике у карактеризацији ликова према особинама: физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким; – разликује хумористички од ироничног и сатиричног тона књижевног дела; – критички промишља о смислу књижевног текста и аргументовано образложи свој став; идејним слојем текста; препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину; – размотри аспекте родне равноправности у вези са ликовима књижевно-уметничких текстова; – препоручи књижевно дело уз кратко образложење; – упореди књижевно и филмско дело настало по истом предлошку, позоришну представу и драмски текст; – препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину; – размотри аспекте родне равноправности у вези са ликовима књижевно-уметничких текстова; – препоручи књижевно дело уз кратко образложење; – упореди књижевно и филмско дело настало по истом предлошку, позоришну представу и драмски текст; – разликује глаголске начине и неличне глаголске облике и употреби их у складу са нормом; – одреди врсте непроменљивих речи у типичним случајевима; – уочи делове именичке синтагме; – искаже реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом; – разликује граматички и логички субјекат; – разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником да; – препозна врсте напоредних односа међу реченичним члановима и независним реченицама;		**ДОМАЋА ЛЕКТИРА** 1. Епске народне песме покосовског тематског круга (*Смрт војводе Пријезде, Диоба Јакшића* и песма по избору) 2. Епске народне песме о хајдуцима и ускоцима (*Мали Радојица, Стари Вујадин, Старина Новак и кнез Богосав; Иво Сенковић и ага од Рибника, Ропство Јанковић Стојана)* 3. *Свети Сава у књижевности:*- одломак из *Житија Светог Симеона* ; - избор из народних прича и предања (*Свети Сава и ђаво*, легенде о Светом Сави); - избор из ауторске поезије о Св. Сави (Матија Бећковић: *Прича о Светом Сави*) 4. Мирослав Антић: *Плави чуперак* и *Шашава књига* (избор) 5. Антоан де Сент Егзипери: *Мали Принц;* Момо Капор: *Мали Принц* 6. Јован Стерија Поповић: *Покондирена тиква* 7. Душан Ковачевић: *Свемирски змај* 8. Дејан Алексић: *Ципела на крају света* 9. Јасминка Петровић: *Лето кад сам научила да летим* 10. Градимир Стојковић: *Хајдук у Београду* 11. Антон Павлович Чехов: *Чиновникова смрт* **КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ** Опкорачење. Рефрен. Цезура. Везани и слободни стих.Ауторске лирске песме: рефлексивна и сатирична песма. Језичко-стилска изражајна средства: метафора, алегорија, градација, словенска антитеза, фигуре понављања (асонанца и алитерација). Функција мотива у композицији лирске песме. Песма у прози. Фабула и сиже.Статички и динамички мотиви. Композиција. Епизода. Идејни слој књижевног текста. Хумор, ирониja и сатира. Врсте карактеризације књижевног лика. Унутрашњи

идентификује врсте – доведе у везу значење пословица и изрека са		монолог. Хронолошко и ретроспективно приповедање. Дневник. Путопис. Аутобиографија. Легендарна прича. Предања о постанку бића, места и ствари.Афоризам.Пословице, изреке; питалице; загонетке.Драмска радња; етапе драмске радње: увод, заплет, врхунац, перипетија, расплет. Драмска ситуација. Драма у ужем смислу.

− препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину; − размотри аспекте родне равноправности у вези са ликовима књижевно-уметничких текстова; − препоручи књижевно дело уз кратко образложење; – упореди књижевно и филмско дело настало по истом предлошку, позоришну представу и драмски текст;		
− разликује глаголске начине и неличне глаголске облике и употреби их у складу са нормом; − одреди врсте непроменљивих речи у типичним случајевима; − уочи делове именичке синтагме; − искаже реченични члан речју, предлошко-падежном конструкцијом, синтагмом и реченицом; − разликује граматички и логички субјекат; − разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником да; − препозна врсте напоредних односа међу реченичним члановима и независним реченицама; − идентификује врсте зависних реченица;	**Граматика**	1.Грађење и основна значења глаголских облика: футур II, императив, потенцијал; трпни гл. придев, гл. прилог садашњи и гл. прилог прошли. Подела глаголских облика на просте и сложене и на личне (времена и начини) и неличне. 2.Непроменљиве врсте речи: везници, речце, узвици. 3.Појам синтагме (главни члан и зависни чланови); врсте синтагми: именичке, придевске, прилошке и глаголске. Појам атрибута у оквиру синтагме. 4. Логички субјекат. Сложени глаголски предикат. 5.Реченични чланови исказани речју, предлошкопадежном конструкцијом, синтагмом и реченицом. 6.Напоредни односи међу реченичним члановима – саставни, раставни и супротни. 7.Појам комуникативне и предикатске реченице. 8.Независне предикатске реченице – напоредни односи међу независним реченицама (саставни, раставни, супротни). 9.Зависне предикатске реченице (изричне, односне, месне, временске, узрочне, условне, допусне, намерне, последичне и поредбене). 10.Конгруенција – основни појмови.

– говори на задату тему поштујући књижевнојезичку норму; – разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила; – састави кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа; – напише једноставнији аргументативни текст позивајући се на чињенице; –користи технички и сугестивни опис у изражавању; – препозна цитат и фусноте и разуме њихову улогу; – пронађе потребне информације у нелинеарном тексту; – напише електронску (имејл, SMS) поруку поштујући нормативна правила; – примени различите стратегије читања (информативно, доживљајно, истраживачко и др.); – састави текст репортажног типа (искуствени или фикционални).	**Језичка култура**	1. Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе. 2.Књижевноуметнички и публицистички текстови. 3.Усмени и писмени састави према унапред задатим смерницама. 4.Текст заснован на аргументима. 5.Технички и сугестивни опис. 6.Репортажа. 7. Цитати и фусноте из различитих књижевних и неуметничких текстова. 8.Нелинеарни текстови: табеле, легенде, графикони, мапе ума и друго. 9.Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); вежба аргументовања (дебатни разговор). 10.Правописне вежбе: диктат, исправљање правописних грешака у тексту; запета у зависносложеним реченицама; глаголски облици; електронске поруке. 11.Језичке вежбе: допуњавање текста различитим облицима променљивих речи; допуњавање текста непроменљивим речима; обележавање комуникативне реченице у тексту. 12.Лексичко-семантичке вежбе: изражавање појмова помоћу различитих синтаксичких јединица (реч, синтагма, реченица); проширивање реченица атрибутима 13.Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. 15.Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту
− примени основна правила конгруенције у реченици; − доследно примени правописну норму; − разликује дугосилазни и дугоузлазни акценат;	**Правопис и ортоепија**	1.Правописна решења у вези са обрађеним глаголским облицима. 2.Интерпункција у вези са зависним реченицама (запета, тачка и запета). 3. Писање скраћеница. правописних знакова. 4. Дугоузлазни и дугосилазни акценат.

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ	
Књижевност	**ОСНОВНИ НИВО**	СЈ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевих дела са именима аутора тих дела СЈ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) СЈ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму СЈ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) СЈ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноумет. тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог СЈ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура (епитет, поређење, ономатопеја) СЈ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноум. текста: мотив, тему, фабулу, лик... СЈ.1.4.9. способан је за естетски доживљај дела
	СРЕДЊИ НИВО	СЈ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања СЈ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту

		књижевноум. дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација СЈ.2.4.4. разликује књижевнонаучне врсте: биографију, дневник, аутобиографију и научно-популарне текстове СЈ.2.4.5. препознаје и разликује тражене стилске фигуре (метафора, алегорија) СЈ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову повезаност СЈ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту СЈ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела СЈ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама

	НАПРЕДНИ НИВО	СЈ.3.4.1. наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликова, карактеристичних тема и мотива СЈ.3.4.2. издваја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту СЈ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу СЈ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту СЈ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе СЈ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноумет. дела позивајући се на само дело СЈ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове са другим текстовима који се обрађују у настави

ГРАМАТИКА	**ОСНОВНИ НИВО**	СЈ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставним примерима СЈ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези са облицима речи СЈ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу) СЈ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним примерима СЈ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике)
	СРЕДЊИ НИВО	СЈ.2.3.1. одређује место акцента у речи; зна основна правила акценатске норме СЈ.2.3.5. препознаје подврсте синтаксичких јединица (састав именичке синтагме, независних предикатских реченица) СЈ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима
	НАПРЕДНИ НИВО	СЈ.3.3.3. зна и примењује акценатску норму СЈ.3.3.5. познаје и именује подврсте синтаксичких јединица (састав именичке синтагме, независних предикатских реченица)
ПРАВОПИС И ОРТОЕПИЈА	**ОСНОВНИ НИВО**	СЈ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) СЈ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу СЈ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине
	СРЕДЊИ НИВО	СЈ.2.2.1. саставља ескпозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан СЈ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева

	НАПРЕДНИ НИВО	СЈ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе СЈ.3.2.4. пише резиме дужег и/или сложенијег текста СЈ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	**ОСНОВНИ НИВО**	СЈ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи СЈ.1.1.2. разликује уметнички и неуметнички текст; уме да одреди сврху писања текста СЈ.1.1.3. препознаје различите функционалне стилове на једноставним примерима СЈ.1.1.4. разликује основне делове текста и књиге; препознаје цитат; служи се садржајем да би пронашао одређени део текста СЈ.1.1.5. проналази и издваја информације из текста према датим критеријумима СЈ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног СЈ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след,
		средство – циљ, узрок – последица) и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту СЈ.1.1.8. чита једноставне нелинеарне елементе текста: легенде, табеле, дијаграме и графиконе
	СРЕДЊИ НИВО	СЈ.2.1.1. чита текст „с оловком у руци” ради учења и извршавања различитих задатака СЈ.2.1.2. познаје врсте неуметничких текстова (излагање, технички опис, техничко приповедање) СЈ.2.1.5. проналази, издваја и упоређује информације из два краћа текста или више њих (према датим критеријумима) СЈ.2.1.6. разликује чињеницу од коментара, објективност од пристрасности на једноставним примерима
	НАПРЕДНИ НИВО	СЈ.3.1.1. проналази, издваја и упоређује информације из два дужа текста сложеније структуре или више њих (према датим критеријумима) СЈ.3.1.2. резимира текст СЈ.3.1.3. изводи закључке засноване на сложенијем тексту СЈ.3.1.4. чита и тумачи сложеније нелинеарне елементе текста: вишеструке легенде, табеле

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета српски језик и књижевност	Компетенција за учење Одговорно учешће у демократском друштву, Естетичка компетенција Комуникација, Одговоран однос према околини Рад с подацима и информацијама, Решавање проблема Сарадња, Дигитална компетенција, Одговоран однос према здрављу

Начин остваривања програма:

-методе рада: Комбиновани метод рада (демонстративни, монолошки, дијалошки, рад на тексту, практичан рад, игровне активности), интерактивни. **облик рада**: Комбиновани облик рада: фронтални, индивидуални, рад у пару и рад у групи.

Активности:

Наставника: Организује наставу, реализује наставу, мотивише ученика, прати постигнућа ученика, припрема наставни материјал, учествује у изради пројеката, формулише образовно-васпитни циљ сваког часа у наставној теми, обрађује садржаје нових наставних јединица, наводи примере на основу којих објашњава појмове из свих области, проверава и увежбава садржаје из претходних разреда, настоји да ученици стекну и задрже добре навике у изговору, координира у раду целокупног одељења, континуирано вреднује и оцењује стечена знања из свих предметних области, информише ученике о резултатима свих видова писмених и усмених провера знања, ствара пријатну атмосферу у учионици, слуша и прати излагања ученика, бележи, даје одмерене коментаре на изражајност читања и на квалитет одговора, саветује, предлаже, мотивише ученике за читање школске и домаће лектире и других књига као драгоцену помоћ у развијању културе изражавања, усмерава и подстиче у раду, прати постигнућа ученика и индивидуализује рад, организује остале облике образовно-васпитних активности у складу са потребама и интересовањима ученика.

Ученика: Ученик учествује у уводном разговору, интерпретира, развија способност разумевања и доживљавања књижевних дела, усваја знања из свих области предмета, изражајно чита и казује, учествује у активностима на часу, пише и чита самосталне радове, запажа значајне појединости, бележи, слуша коментаре наставника и осталих ученика, формулише и исказује своје мишљење уз изграђену културу комуникације (културу сопственог изражавања, слушања и поштовања туђег мишљења), закључује, негује и развија вештине, стиче способности и умећа за стваралачки рад у складу са узрастом, развија способност вредновања позоришне представе, радио-драме и филма, учествује у изради пројеката, припрема паное и презентације, ради тестове, води Дневник читања домаће лектире, пише осам домаћих и четири писмена задатка, уређује портфолио.

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: Иницијални, полугодишњи и завршни тест;плакати, илустрације и презентације сегмената програма;свакодневно праћење ученика на часовима ;повремене петоминутне провере на крају часа путем усмених или кратких писмених одговора;провера знања путем контролних вежби и тестова;праћење реализације домаћих и писмених задатака; индивидуализовани захтеви.

Корелација са другим предметима :

Информатика и рачунарство: употреба интернета и програма за представљање наставног материјала, прављење презентација.

Историја: Свети Сава, Стефан Немања, Србија после Косовског боја, Хајдуци и ускоци , време ропства под Турцима, владавина Милана Обреновића, прилике у Србију за време кнеза Михаила Обреновића, Дубровачка република, Први светски рат, Албанска голгота, Други светски рат.

Верска настава: Свети Сава .

Географија: географске одреднице и њихове карактеристике, правилно писање географских назива. Математика: Табеле, легенде, графикони.

Биологија: биљне и животињске врсте.

Ликовна култура: илустровање текста; пејзаж; улога уметности.

Техничко и информатичко образовање: Техничко описивање и приповедање Физика: Михајло Пупин.

Енглески језик: Богаћење речника, пасив, сложен глаголски предикат, писање имејла, условне реченице, врсте речи, реченични чланови. Музичка култура: мелодија, стих, рефрен, песме за певање настале на књижевном тексту.

Грађанско васпитање: усвајање, разумевање и развој основних социјалних и моралних вредности демократски уређеног, хуманог и толерантног друштва.

2.1.4 Разред: Осми

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
осми	4	136

ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ У ОСМОМ РАЗРЕДУ ПРЕМА СТАНДАРДИМА КВАЛИТЕТА РАДА :

- упознавање са настанком и развојем српског књижевног језика;
- разумевање значаја књижевног језика за културу и историју српског народа;
- сврставање српског језика у одговарајућу језичку групу у Европи;
- упознавање дијалеката српског језика; разумевање постојећих језичких прилика у Србији;
- издвајање делова творенице и препознавање основних модела њиховог грађења;

– коришћење садржаја из граматике обрађених у претходним разредима и повезивање са новим градивом; – доследна примена правописне норме; – примењивање основних правила о распореду акцената;

-читање са разумевањем књижевноуметничких текстова и осталих типова текстова;

– тумачење значења, језичке, естетске и структурне особине уметничких текстова, уз коришћење књижевних термина и појмова;

– критичко промишљање о стварности на основу прочитаних дела;

– истицање универзалних вредности књижевног дела и повезивање са сопственим искуством и околностима у којима се живи;

– уочавање слојевитост књижевног дела и међужанровско прожимање;

– повезивање књижевних дела са историјским или другим одговарајућим контекстом;

– уочавање разлике између научног, административног и разговорног функционалног стила;

– уочаваење разлике између речи и лексеме;

– препознавање метафоре и метонимије као лексичких механизама и разумевање значења вишезначних речи карактеристичних за свакодневну комуникацију;

– разумевање значење застарелих речи и неологизама;

– коришћење речника, енциклопедије и лексикона;

– писање приказа, расправе и краћег есеја;

– разликовање индекса, појмовника, библиографије;

ИСХОДИ	ТЕМЕ, ОБЛАСТИ	САДРЖАЈИ
– чита са разумевањем књижевноуметничке текстове и остале типове текстова, примењујући различите стратегије читања; – тумачи значења, језичке, естетске и структурне особине уметничких текстова, користећи књижевне термине и појмове; – критички промишља о стварности на основу прочитаних дела; – истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; – повеже писце и дела из обавезног дела програма од 5. до 8. разреда; – издвоји основне одлике књижевног рода и врсте у конкретном тексту, као и језичко-стилске карактеристике текста у склопу интерпретације; – уочи слојевитост књижевног дела и међужанровско прожимање; – повеже књижевна дела са историјским или другим одговарајућим контекстом; – одреди временски оквир у којем је писац стварао; – разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта; – препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину, поштујући особености сопственог народа и других народа; – учествује у избору књижевних дела и начина њихове обраде и представљања; – објасни настанак и развој српског књижевног језика; – разуме значај књижевног језика за културу и историју српског народа; – сврста српски језик у одговарајућу језичку групу у Европи;	**Књижевност**	**ЛИРИКА** 1. Ђура Јакшић: „Отаџбина” 2. Јован Јовановић Змај: „Светли гробови” 3. Јован Јовановић Змај: „Ђулићи” (избор) 4. Десанка Максимовић: „Пролетња песма” / „Опомена” 5. Момчило Настасијевић: „Труба” 6. Иван В. Лалић: „Ве 7. Марина Цветајева: „Месечев сјај” **ЕПСКО-ЛИРСКЕ ВРСТЕ** 1. Бранко Радичевић: „Ђачки растанак“ (одломак „Ој Карловци, место моје драго...”) 2. Народна епско--лирска песма: „Женидба Милића Барјактара“ **ЕПИКА** 1. Вук Стефановић Караџић: „О народним певачима“ 2. Вук Стефановић Караџић: „Житије Ајдук Вељка Петровића“ (одломак) 3. Доситеј Обрадовић: „Живот и приключенија” (одломак) 4. Прота Матеја Ненадовић: „Мемоари“ (одломак) 5. Петар Петровић Његош: „Горски вијенац“ (одломак „Бадње вече”) 6. Симо Матавуљ: „Пилипенда” 7. Лаза Лазаревић: „Све ће то народ позлатити” 8. Милош Црњански: „Сеобе“ (одломак) / Роман о Лондону („Пролеће је стигло у Лондон”) 9. Бранимир Ћосић: „Покошено поље“ (одломак из прве књиге „Читава једна младост”) 10. Дино Буцати: „Колумбар” 11. Херман Хесе: „Магија књиге” / Нил Гејмен: „Зашто наша будућност зависи од библиотека, читања и сањарења” / Милорад Павић: Роман као држава (избор одломака из огледа: „Кратка историја читања”„Последњих сто

		читалаца", „Нова генерација електронске књиге", „Скакутаво читање или повратак фусноте", „Романи без речи") **ДРАМА** 1. Данило Киш: „Ноћ и магла" 2. Петар Кочић: „Јазавац пред судом" (одломак) 3. Жан Батист Поклен Молијер: „Грађанин племић" (одломак)

		НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ 1. Веселин Чајкановић: „О ускршњим обичајима” 2. Милутин Миланковић: „Кроз васиону и векове“ (одломак) 3. Хилда Дајч: *Писма* − одломак 4. Споменка Крајчевић: „Кругом двојке“ (избор одломака: „Унутрашња пруга”: „Станица пристаниште” – „Почетак и крај”, „Одлазак”; „Станица Калемегдан” – „Гозбе”, „Теорија”; „Станица Браће Барух” – „Извесност”, „Тајна”; „Станица Вуков споменик” – „Простор”, „Булеварска бајка”) 5. Герман Титов: „25 сати у свемиру” **ДОМАЋА ЛЕКТИРА** 1. Народне епске песме новијих времена (тематски круг о ослобођењу Србије: „Почетак буне против дахија”; „Бој на Мишару”, „Бој на Чокешини”...) 2. Љубавне народне лирске песме („Српска дјевојка”, „Љубавни растанак”...); обичајне народне лирске песме (избор) 3. Избор из савремене српске поезије (нпр. Васко Попа: „Очију твојих да није”, Бранко Миљковић: „Критика метафоре”, Војислав Карановић: „О читању поезије”, Момчило Мошо Одаловић: „Ршуме, јеси ли знао Црњанског”, Ана Ристовић: „Гледајући у дрвеће”...) 4. Иво Андрић: „Деца“ („Деца”, „Књига” и „Панорама”) 5. Бранислав Нушић: „Сумњиво лице“ 6. Клод Кампањ: „Због мојих петнаест година“ 7. Давид Албахари: „Мамац“ **ДОПУНСКИ ИЗБОР ЛЕКТИРЕ** (бирати 3–6 дела) 1. Милош Црњански: „Ја, ти и сви савремени парови” 2. Оскар Давичо: „Србија” / „Детињство” (избор) 3. Бранко Ћопић: „Мала моја из Босанске Крупе“

		4. Станислав Винавер: „Ратни другови“ („Аритон”) 5. Народна приповетка: „Усуд“ 6. Вук Стефановић Караџић: „Српски рјечник“(избор, нпр. „Отмица”...); 7. Растко Петровић: „Африка“ (одломци) 8. Радослав Братић: „Мајсторова рука“ (одломак)

		9. Милорад Павић: „Хазарски речник“, одреднице о Ћирилу и Методију (одломци) 10. Душан Ковачевић: „Ко то тамо пева“ 11. Гроздана Олујић: „Гласам за љубав“ 12. Џон Селинџер: „Ловац у житу“ 13. Ричард Бах: „Галеб Џонатан Ливингстон“

		14. Кајо Ритер: „Дечко који није био из Ливерпула“ 15. Џон Бојн: „Дечак у пругастој пиџами“ 16. Сју Таузенд: „Дневник Адријана Мола“. **КЊИЖЕВНИ ТЕРМИНИ И ПОЈМОВИ** Опкорачење. Рефрен. Цезура. Везани и слободни стих.Ауторске лирске песме: рефлексивна и сатирична песма. Језичко-стилска изражајна средства: метафора, алегорија, градација, словенска антитеза, фигуре понављања (асонанца и алитерација). Функција мотива у композицији лирске песме. Песма у прози. Фабула и сиже.Статички и динамички мотиви. Композиција. Епизода. Идејни слој књижевног текста. Хумор, ирониja и сатира. Врсте карактеризације књижевног лика. Унутрашњи монолог. Хронолошко и ретроспективно приповедање. Дневник. Путопис. Аутобиографија. Легендарна прича. Предања о постанку бића, места и ствари.Афоризам.Пословице, изреке; питалице; загонетке.Драмска радња; етапе драмске радње: увод, заплет, врхунац, перипетија, расплет. Драмска ситуација. Драма у ужем смислу. Стилска средства: анафора и епифора, апострофа. Лирске врсте: народне љубавне песме, обичајне песме (сватовске, тужбалице и здравице); љубавна песма (ауторска). Епско-лирске врсте: поема, балада. Драмски спев. Мемоари. Биографија.

– користи садржаје из граматике обрађене у претходним разредима и повеже их са новим градивом; – доследно примени правописну норму;	**Граматика**	Језик Словена у прапостојбини; сеобе Словена и стварање словенских језика. Мисија Ћирила и Методија. Почетак писмености код Срба. Старословенски језик и писма (глагољица и ћирилица). Развој српског књижевног језика: српскословенски, рускословенски, славеносрпски језик. Вук Караџић – реформа језика, писма и правописа. Књижевни језик код Срба од Вука до данас (основни подаци). Основне језичке групе у Европи и место српског језика у породици словенских језика. Дијалекти српског језика: екавски (призренско-тимочки, косовско-ресавски, шумадијско-војвођански) и ијекавски (зетско-рашки и источнохерцеговачки). Народни језик (језик као скуп дијалеката) и књижевни (нормирани) језик. Службена употреба језика и писма према Уставу. Језици националних мањина (основни подаци). Језик – основне особине говорног и писаног језика. Грађење речи: – основни модели: извођење, слагање, префиксација; – просте речи и творенице (изведенице, сложенице, префиксалне творенице);

		– састав твореница: корен, творбена основа, префикс, суфикс. Систематизација претходно обрађених садржаја из фонетике, морфологије и синтаксе. Фонетика: подела гласова и гласовне промене. Морфологија: врсте и подврсте речи и њихове категорије. Синтакса: реченични чланови (састав и функција); независне и зависне реченице; слагање реченичних чланова. Пропагандни текстови (рекламе и слично). Расправа и есеј на задату тему. Приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.). Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); анализа снимљеног разговора; интервју; расправа (дискусија); презентовање чињеница и коментара. Правописне вежбе: диктат, уочавање и објашњавање правописних грешака у тексту; писање имена из страних језика; писање позајмљеница (информатички термини, мејл и сл.); писање сложеница, полусложеница и синтагми; писање црте и цртице; запета у независносложеним реченицама. Језичке вежбе: уочавање и исправљање грешака у неправилно маркираном тексту; попуњавање текста са празнинама; тражење грешака у тексту и исправљање. Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица хомонимима (хомоними и акценти); проналажење одговарајућег синонима; антонимски ланац; одређивање значења метафоре и метонимије у тексту; тумачење застарелих речи и неологизама; дефинисање лексема. Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа начасу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту.

-примени основна правила о распореду акцената; - уочи разлику између научног, административног и разговорног функционалног стила; - пише и говори поштујући карактеристике различитих функционалних стилова; – уочи разлику између речи и лексеме; – препозна метафору и метонимију као лексичке механизме и разумезначење вишезначних речи карактеристичних за свакодневну комуникацију;	**Правопис и ортоепија**	Писање имена из страних језика са акцентом на њихову промену. Спојено и одвојено писање речи (сложенице, полусложенице, синтагме). Генитивни знак. Црта и цртица; други интерпункцијски и правописни знаци. Краткоузлазни и краткосилазни акценат; правила о распореду акцената и неакцентованих дужина (основни појмови).
– именује дијалекте српског језика; – разуме постојеће језичке прилике у Србији; – издвоји делове творенице и препозна основне моделе њиховог грађења; – разуме значење застарелих речи и неологизама; – користи речник, енциклопедију и лексикон; – уочи манипулацију у пропагандним текстовима; – напише приказ, расправу и краћи есеј; – разликује делове текста и књиге – укључујући индекс, појмовник, библиографију – и уме да их користи; – повезује информације и идеје изнесене у тексту, уочава јасно исказане односе и изводи закључак заснован на тексту.	**Језичка култура**	Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе. Текстови писани различитим функционалним стиловима: публицистички стил (репортажа, интервју); административни стил (молба, жалба, уплатница, обрасци, радна биографија; бирократски језик); научни стил (примери из текстова у уџбеницима других наставних предмета; употреба термина). Лексикологија: – једнозначност и вишезначност речи; – лексичка метафора и лексичка метонимија као механизми остваривања вишезначности; – синонимија, антонимија и хомонимија; – застареле речи; нове речи – неологизми; – речник, лексикон, енциклопедија.

ОБЛАСТ/ТЕМА	**СТАНДАРДИ**

Књижевност	**ОСНОВНИ НИВО**	СЈ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од V до VIII разреда) са именима аутора тих дела СЈ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) СЈ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму СЈ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) СЈ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог СЈ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) СЈ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... СЈ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе
	СРЕДЊИ НИВО	СЈ.2.1.1. чита текст користећи различите стратегије читања: „летимично читање” (ради брзог налажења одређених информација); читање „с оловком у руци” (ради учења, ради извршавања различитих задатака, ради решавања проблема); читање ради уживања СЈ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања СЈ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација СЈ.2.4.4. разликује књижевнонаучне врсте: биографију, аутобиографију, дневник и путопис и научнопопуларне текстове

		СЈ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност СЈ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама
	НАПРЕДНИ НИВО	СЈ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело СЈ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави

ГРАМАТИКА	**ОСНОВНИ НИВО**	СЈ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама СЈ.1.3.2. уочава разлику између књижевне и некњижевне акцентуације СЈ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставним примерима СЈ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи СЈ.1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела СЈ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу) СЈ.1.3.7. разликује основне врсте независних реченица (обавештајне, упитне, заповедне) СЈ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима СЈ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми СЈ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта) СЈ.1.3.17. разликује појмове књижевног и народног језика; зна основне податке о развоју књижевног језика код Срба (од почетака до данас) СЈ.1.3.18. зна основне податке о пореклу и дијалекатској разуђености српског језика СЈ.1.3.19. зна основне податке о језицима националних мањина
	СРЕДЊИ НИВО	СЈ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи СЈ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање) СЈ.2.3.5. препознаје подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) СЈ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима СЈ.2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици СЈ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика
	НАПРЕДНИ НИВО	СЈ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму СЈ.3.3.1. дели реч на слогове у сложенијим случајевима СЈ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело СЈ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави

ПРАВОПИС И ОРТОЕПИЈА	**ОСНОВНИ НИВО**	СЈ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) СЈ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу СЈ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине

		СЈ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем)
	СРЕДЊИ НИВО	СЈ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан СЈ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева
	НАПРЕДНИ НИВО	СЈ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе СЈ.3.2.4. пише резиме дужег и/или сложенијег текста СЈ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	**ОСНОВНИ НИВО**	СЈ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи СЈ.1.1.2. разликује уметнички и неуметнички текст; уме да одреди сврху текста: експозиција (излагање), дескрипција (описивање), нарација (приповедање), аргументација, пропаганда СЈ.1.1.3. препознаје различите функционалне стилове на једноставним примерима СЈ.1.1.4. разликује основне делове текста и књиге (наслов, наднаслов, поднаслов, основни текст, поглавље, пасус, фуснота, садржај, предговор, поговор); препознаје цитат; служи се садржајем да би пронашао одређени део текста СЈ.1.1.5. проналази и издваја основне информације из текста према датим критеријумима СЈ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног СЈ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство – циљ, узрок – последица и сл.) и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту СЈ.1.1.8. чита једноставне нелинеарне елементе текста: легенде, табеле, дијаграме и графиконе СЈ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) СЈ.1.2.5. свој језик прилагођава медијуму изражавања* (говору, односно писању), теми, прилици и сл.; препознаје и употребљава одговарајуће језичке варијетете (формални или неформални) СЈ.1.2.6. влада основним жанровима писане комуникације: саставља писмо; попуњава различите обрасце и формуларе с којима се сусреће у школи и свакодневном животу СЈ.1.3.12. познаје основне лексичке појаве: једнозначност и вишезначност речи; основне лексичке односе: синонимију, антонимију, хомонимију; метафору* као лексички механизам СЈ.1.3.14. зна значења речи и фразеологизама који се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.), као и оних који се често јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.) СЈ.1.3.15. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (једноставни случајеви) СЈ.1.3.16. служи се речницима, приручницима и енциклопедијама
	СРЕДЊИ НИВО	СЈ.2.1.3. препознаје и издваја језичка средства карактеристична за различите функционалне стилове СЈ.2.1.4. разликује све делове текста и књиге, укључујући индекс, појмовник и библиографију и уме њима да се користи

		CJ.2.1.5. проналази, издваја и упоређује информације из два краћа текста или више њих (према датим критеријумима) CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерентан CJ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај CJ.2.2.3. пише резиме краћег и/или једноставнијег текста CJ. 2.3.9. познаје метонимију* као лексички механизам CJ.2.3.11. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (сложенији примери)
	НАПРЕДНИ НИВО	CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста
Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета српски језик и књижевност		Компетенција за учење Одговорно учешће у демократском друштву, Естетичка компетенција, Комуникација, Одговоран однос према околини Рад с подацима и информацијама, Решавање проблема, Сарадња, Дигитална компетенција, Одговоран однос према здрављу

Начин остваривања програма:

-методе рада: Комбиновани метод рада (демонстративни, монолошки, дијалошки, рад на тексту, практичан рад, игровне активности), интерактивни. **облик рада**: Комбиновани облик рада: фронтални, индивидуални, рад у пару и рад у групи.

Активности:

Наставника: Организује наставу, реализује наставу, мотивише ученика, прати постигнућа ученика, припрема наставни материјал, учествује у изради пројеката, формулише образовно-васпитни циљ сваког часа у наставној теми, обрађује садржаје нових наставних јединица, наводи примере на основу којих објашњава појмове из свих области, проверава и увежбава садржаје из претходних разреда, настоји да ученици стекну и задрже добре навике у изговору, координира у раду целокупног одељења, континуирано вреднује и оцењује стечена знања из свих предметних области, информише ученике о резултатима свих видова писмених и усмених провера знања, ствара пријатну атмосферу у учионици, слуша и прати излагања ученика, бележи, даје одмерене коментаре на изражајност читања и на квалитет одговора, саветује, предлаже, мотивише ученике за читање школске и домаће лектире и других књига као драгоцену помоћ у развијању културе изражавања, усмерава и подстиче у раду, прати постигнућа ученика и индивидуализује рад, организује остале облике образовно-васпитних активности у складу са потребама и интересовањима ученика.

Ученика: Ученик учествује у уводном разговору, интерпретира, развија способност разумевања и доживљавања књижевних дела, усваја знања из свих области предмета, изражајно чита и казује, учествује у активностима на часу, пише и чита самосталне радове, запажа значајне појединости, бележи, слуша коментаре наставника и осталих ученика, формулише и исказује своје мишљење уз изграђену културу комуникације (културу сопственог изражавања, слушања и поштовања туђег мишљења), закључује, негује и развија вештине, стиче способности и умећа за стваралачки рад у складу са узрастом, развија способност вредновања позоришне представе, радио-драме и филма, учествује у изради пројеката, припрема паное и презентације, ради тестове, води Дневник читања домаће лектире, пише осам домаћих и четири писмена задатка, уређује портфолио.

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда:Иницијални, полугодишњи и завршни тест;плакати, илустрације и презентације сегмената програма;свакодневно праћење ученика на часовима ;повремене петоминутне провере на крају часа путем усмених или кратких писмених одговора;провера знања путем контролних вежби и тестова;праћење реализације домаћих и писмених задатака; индивидуализовани захтеви.

Корелација са другим предметима :

Информатика и рачунарство: употреба интернета и програма за представљање наставног материјала, прављење презентација.

Историја: Свети Сава, Немањићи, Први српски устанак, Карађорђе Петровић, Сеча кнезова, Хајдуци, Други српски устанак(Милош Обреновић- В. С. Караџић), стварање државе у Црној Гори (П. П. Његош), историјска основа Горског вијенца, историја Срба од 1878. До 1903. Године, Србија у балканским ратовима, Први светски рат, Други светски рат Верска настава: Свети Сава, Ускрс .

Географија: Милутин Миланковић, географске одреднице и њихове карактеристике, правилно писање географских назива. Математика: Табеле, легенде, графикони.

Биологија: биљне и животињске врсте.

Ликовна култура: средњовековна уметност, фреско- сликарство, романтизам у српској уметности, реализам у српској уметности Енглески језик: Богаћење речника, пасив, сложен глаголски предикат, писање имејла, условне реченице, врсте речи, реченични чланови.

Музичка култура: мелодија, стих, рефрен, песме за певање настале на књижевном тексту. Грађанско васпитање: усвајање, разумевање и развој основних социјалних и моралних вредности демократски уређеног, хуманог и толерантног друштва

Литература (за наставнике и ученике)

Цветник *–Читанка за српски језик и књижевност за 8. разред основне школе,* Зона Мркаљ, Зорица Несторовић; Klett, 2021. ***Српски језик и књижевност 8, граматика*** , Весна Ломпар; Klett ,2021.

Српски језик и књижевност 8, радна свеска, *Весна Ломар, Зона Мркаљ, Зорица Несторовић****;;*** Klett, 2021. ***Граматика*** - Весна Ломпар, Klett.

.

2.3. Ликовна култура

Циљеви и задаци:

Циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе јесте да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

Задаци:

- развијање способности ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената: линија, облика, боја;
- стварање услова да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да упознају њихова визуелна и ликовна својства;
- развој способности ученика за визуелно памћење и повезивање опажених информација као основе за увођење у визуелно мишљење;
- развијање осетљивости за ликовне и визуелне вредности, које се стичу у настави, примењују у раду и животу; - развијање моторичких способности ученика и навике за лепо писање;
- подстицање интересовања и стварање потребе код ученика за посећивањем музеја, изложби, као и за чување културних добара и естетског изгледа средине у којој ученици живе и раде;
- стварање услова да се упознавањем ликовних уметности боље разумеју природне законитости и друштвене појаве;
- омогућавање разумевања и позитивног емоционалног става према вредностима израженим и у делима различитих подручја уметности;
- развијање способности за препознавање основних својстава традиционалне, модерне и савремене уметности.

2.3.1 Разред: Пети

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
пети	2	72

Оперативни задаци:

- поступно развијање способности ученика за визуелно памћење и предочавање; - поступно оспособљавање ученика за артикулисано ликовно

изражавање упознавањем слободног ритмичког компоновања ликовних елемената: линија,

облика, боја;

- поступно оспособљавање ученика за ликовно изражавање у стварању колажа, светлинских објеката и у обликовању и преобликовању употребних предмета,

- даље развијање способности ученика за конструисање, комбинаторику и обликовање,

- проширивање сазнања и искустава ученика у коришћењу различитих материјала и средстава за рад у процесу ликовног изражавања;

- мотивисање ученика на активан однос према актуелним питањима која се на заштиту и унапређење човекове природне и културне средине.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ

– опише ритам који уочава у природи, окружењу и уметничким делима; – пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте ритма; – гради правилан, неправилан и слободан визуелни ритам, спонтано или с одређеном намером; – користи, у сарадњи са другима, одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналног визуелног ритма; – разматра, у групи, како је учио/ла о визуелном ритму и где та знања може применити; – направи, самостално, импровизовани прибор од одабраног материјала; – искаже своје мишљење о томе зашто људи стварају уметност; – опише линије које уочава у природи, окружењу и уметничким	**Ритам**	Поступци за безбедно и одговорно коришћење и одржавање прибора и радне површине. Материјал из природе, вештачки материјал, материјал за рециклажу, рециклирани материјал, импровизовани прибор, школски прибор и материјал, професионални прибор. Ритам у природи (смена дана и обданице, смена годишњих доба, таласи, падавине...). Ритам у простору (распоред тродимензионалних облика у природи, урбаним срединама и у ближем окружењу ученика). Ритам у структури (грађи) облика. Ритам у текстури природних и вештачких материјала. Врсте ритма. Правилан и неправилан ритам. Слободан ритам. Спонтани ритам (ритам линија, облика, мрља). Функције ритма – понављање боја, линија и/или облика да би се постигла динамичност (живост) или ред. Утисак који различите врсте ритма остављају на посматрача. Субјективни утисак кретања и оптичка илузија кретања. Ритам као принцип компоновања у делима ликовних уметности.

делима; – пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте линија; – гради линије различитих вредности комбинујући материјал, угао и притисак прибора/материјала; – користи одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналних цртежа; – црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог; – разматра, у групи, како је учио/ла о изражајним својствима линија и где се та знања примењују; – искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности; – пореди облике из природе, окружења и уметничких дела према задатим условима; – гради апстрактне и/или фантастичне облике користећи одабране садржаје као подстицај за стваралачки рад; – наслика реалне облике у простору самостално мешајући		Ритам у другим врстама уметности. Примена визуелног ритма у свакодневном животу. Различити ритмови као подстицај за стваралачки рад – звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи и окружењу, плес.... Уметничко наслеђе – значај праисторијског наслеђа на простору Србије и у свету.
	Линија	Врсте линија и изражајна својства линија. Линије у природи и окружењу. Линија као ивица тродимензионалних облика. Изражајна својства линија у односу на прибор, материјал, притисак и угао под којим се држи прибор/материјал. Савремена средства за цртање – дигитална табла и оловка за цртање, 3Д оловка, апликативни програми за цртање...Својства линије у апликативном програму за цртање. Цртање светлом; Уметнички цртеж, аматерски цртеж, дечји цртеж, схематски цртеж, технички цртеж, научне илустрације... Врсте уметничког цртежа – скица, студија, илустрација, стрип, карикатура, графити... Занимања у којима јенеопходна вештина слободоручног цртања. Поступци грађења цртежа додавањем и одузимањем линија. Лавирани цртеж. Линеарни цртеж. Цртеж у боји. Текстура (ликовни елемент). Поступци грађења текстуре линијама. Ритам линија. Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи иокружењу, текст, писмо...).

боје да би добио/ла жељени тон; – обликује препознатљиве тродимензионалне облике		Читање (декодирање) цртежа, стрипа, карикатуре, графита, рекламних порука... Уметничко наслеђе – значај наслеђа првих цивилизација
одабраним материјалом и поступком; – преобликује предмет за рециклажу дајући му нову употребну вредност; – комбинује ритам, линије и облике стварајући оригиналан орнамент за одређену намену; – објасни зашто је дизајн		важан и ко дизајнира одређене производе; – разматра, у групи, како је учио/ла о облицима и где та знања примењује; – искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно; – пореди различите начине комуницирања од праисторије до данас; – обликује убедљиву поруку примењујући знања о ритму, линији, облику и материјалу; – изрази исту поруку писаном, вербалном, невербалном и визуелном комуникацијом; – тумачи једноставне визуелне информације; – објасни зашто је наслеђе културе важно.

Дводимензионални и тродимензионални облици. Правилни геометријски облици (геометријске фигуре и тела). Правилни облици у природи и у ликовној уметности. Неправилни облици. Својства облика. Величина облика. Боја облика. Реална и имагинарна функција облика. Карактеристични детаљи и својства по којима је облик препознатљив. Светлост као услов за опажање облика. Изглед облика посматраног из различитих углова. Стилизовање облика. Статични облици. Кретање облика (кретање статичних облика помоћу ветра и воде, карактеристично кретање бића и машина). Распоред облика у простору и њихово дејство на посматрача. Положај облика у равни – линија хоризонта, планови и величина облика у односу на растојање од посматрача. Преклапање, прожимање, додиривање облика.

Поступци грађења апстрактних и фантастичних облика (превођење реалних облика у апстрактне одузимањем карактеристичних детаља, **Облик** превођење реалних облика у фантастичне додавањем неочекиваних детаља, грађење имагинарних и апстрактних облика на основу једне, две и три информације...).

Луминообјекти. ЛЕД технологија у савременој уметности.

Обликовање простора светлом.

Обликовање (дизајн) употребних предмета. Преобликовање материјала и предмета за рециклажу.

Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, кретање у природи и окружењу, уметничка дела, етно наслеђе, садржаји других наставних предмета...).

Орнамент и орнаментика. Функција орнамента. Симетрија. Ритам линија, боја и облика у орнаменту. Уметничко наслеђе – наслеђе етно културе.

Значајни римски споменици на тлу Србије

	Визуелно споразумевање	Различите врсте комуникације од праисторије до данас. Невербална комуникација- читање информација, израз лица и карактеристичан положај тела. Читање визуелних информација (декодирање). Визуелно изражавање. **Уметничко наслеђе**.

Кључни појмови: Ритам, низ, ред, компоновање, линија, контура, текстура, илустрација, карикатура, асамблаж, облик, боја.

ОБЛАСТ/ТЕМА	**СТАНДАРДИ (ученик уме да:)**	
Ритам	**ОСНОВНИ НИВО**	**ЛК.1.1.1. реализује и користи основне медије, материјале и технике визуелних уметности.** **ЛК.1.1.3.**описује свој рад и радове других
	СРЕДЊИ НИВО	**ЛК.2.1.1.**познаје и користи основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности. **ЛК.2.1.2.** образлаже свој рад и радове других. **ЛК.2.2.1.**одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт. **ЛК.2.3.1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени концепт**
	НАПРЕДНИ НИВО	**ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности** **ЛК.3.1.2.**одабира адекватна средства помоћу којих ће ма њбољи начин реализовати своју идеју **ЛК.3.2.2.** изводи радове са одређеном намером користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат **ЛК.3.3.4.** разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живота
Линија	**ОСНОВНИ НИВО**	**ЛК.1.1.1. реализује и користи основне медије, материјале и технике визуелних уметности.** **ЛК.1.1.3.**описује свој рад и радове других

	СРЕДЊИ НИВО	**ЛК.2.1.1.**познаје и користи основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности. **ЛК.2.1.2.** образлаже свој рад и радове других. **ЛК.2.2.1.**одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт. **ЛК.2.3.1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени концепт**
	НАПРЕДНИ НИВО	**ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности** **ЛК.3.1.2.**одабира адекватна средства помоћу којих ће ма њбољи начин реализовати своју идеју **ЛК.3.2.2.** изводи радове са одређеном намером користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат **ЛК.3.3.4.** разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живота
Облик	**ОСНОВНИ НИВО**	**ЛК.1.1.1. реализује и користи основне медије, материјале и технике визуелних уметности.** **ЛК.1.1.3.**описује свој рад и радове других
	СРЕДЊИ НИВО	**ЛК.2.1.1.**познаје и користи основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и

		материјала визуелних уметности. **ЛК.2.1.2.** образлаже свој рад и радове других. **ЛК.2.2.1.**одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт. **ЛК.2.3.1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени концепт**
	НАПРЕДНИ НИВО	**ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности** **ЛК.3.1.2.**одабира адекватна средства помоћу којих ће ма њбољи начин реализовати своју идеју **ЛК.3.2.2.** изводи радове са одређеном намером користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат **ЛК.3.3.4.** разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живота

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета математика	рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенције за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка комперенција, комуникација.

Начин остваривања програма

- **Методе рада**: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, решавање проблема-хеуристички приступ, комбинована -
  Облик рада: фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални.

Активности

Наставника:организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђује материјал, повезује садржаје

Ученика: активан приступ при излагању новог градива и изради задатака на часу, практична примена стечених знања,активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује,организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији,самосталан рад, рад у групи, домаћи задаци.

Корелација са другим предметима :

ликовна култура – музичка култура – биологија – техника и технологија	Слободно ритмичко компоновање - ритам и композиција - текстуре природних материјала и облика - простор и композиција
Ликовна култура – математика – техника и технологија - биологија	Линија - линије, врсте линија - техничке линије - линије у природи
Ликовна култура – математика – биологија - техника и технологија	Облик - облик, геометријски облици - облици из природе - облик, перспектива
Ликовна култура – математика - биологија	Орнамент - симетрија, геометрија - биљни и цветни мотиви
Ликовна култура - техника и технологија	Светлински објекти и колаж - објекти
Ликовна култура - техника и технологија – српски језик	Визуелно споразумевање - знак, симбол - симбол, персонификација
Ликовна култура - техника и технологија	Обликовање и пребликовање употребних предмета - обликовање – преобликовање

Литература (за наставнике и ученике) 1. ***Ликовна култура 5*** *за пети разред основне школе*; ћирилица, Мирјана Живковић, Креативни центар.

2.3.2 Разред: Шести

Фондчасова:

разред	**Недељнифондчасова**	**Годишњифондчасова**
шести	1	34

Оперативни задаци Ученици треба да:

- развијају ликовно-естетски сензибилитет (осетљивост) за спонтани ритам бојених мрља, линија, текстуру, светлину, боју и чулну осетљивост и осећајност за визуелно споразумевање и свет уобразиље у ликовним делима;

- покажу интересе и способности за самостално откривање визуелних појава и законитости света облика: светло-тамно, облик-боја, простор, композиција;
- посматрају и естетски доживљавају дела ликовних уметности;
- развијају љубав према ликовном наслеђу;
- оспособљавају се за стваралачко преношење визуелно-ликовних искустава у природно-друштвено научна подручја и тако развију интересовање за оплемењивање и заштиту природе и смисао за унапређивање културе живљења; - развијају способности за креативно и апстрактно мишљење;
- развијају способности сарадње и самопоуздања у тимском раду;
- развијају индивидуално истраживање односа ликовних елемената на примерима националног и светског ликовног уметничког наслеђа.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
− користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; − прави разноврсне текстуре на подлогама, облицима или у апликативном програму; − користи изражајна својства боја у ликовном раду и свакодневном животу; − обликује, самостално, или у сарадњи са другима, употребне предмете од материјала за рециклажу; − изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником;	**БОЈА**	Пигментне боје (хроматске и ахроматске боје; основне и изведене боје). Дејство боја (утисак који боја оставља на посматрача; топле и хладне боје; комплементарне боје). Светлост и боја (светлост као услов за опажање боје, разлике у опажању боја; валер; градација и контраст). Примена боја (технике и средства: акварел, темпера, мозаик, витраж, апликативни програми...; изражајна својства боја у керамици, скулптури, графици, таписерији, дизајну одеће и обуће, индустријском дизајну...; примена у свакодневном животу ученика). Уметничко наслеђе (музеји и експонати).

− опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; − идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука; − повезује карактеристичан експонат и одговарајући музеј;	**КОМУНИКАЦИЈА**	Комуникативна улога уметности (теме, мотиви и поруке у визуелним уметностима; улога уметности у свакодневном животу). Уметничко наслеђе (уметност некад и сад).
− разматра са другима шта и како је учио и где та знања може применити.	**ТЕКСТУРЕ**	Текстура (врсте текстура – тактилна и визуелна; текстуре у природи и уметничким делима, материјали и текстура, облик и текстура, линија и текстура, ритам и текстура). Уметничко наслеђе (грађевине, скулптуре и паркови).
	УОБРАЗИЉА	Стваралачка уобразиља (стварност и машта, значај маште; разноврсне информације као подстицај за стварање – снови, бајке, митови, легенде...). Уметничко наслеђе (необична уметничка остварења).
	ПРОСТОР	Амбијент (елементи који чине амбијент – дизајн ентеријера, атмосфера, корисници; утицај амбијента на расположење, активност и учење; обликовање школског простора; поставка изложбе).

Кључни појмови садржаја: простор, боја, текстура

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета музичка култура	рад с подацима и информацијама, решавањепроблема, сарадња, компетенцијезаучење, одговорноучешће у демократскомдруштву, естетичкакомперинција, комуникација.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Кључни појмови су међусобно чврсто повезани и чине конструкцију, основу за развијање програма. Централни појам је простор, јер се све што видимо и доживљавамо налази у простору. Из овог појма су изведени остали кључни појмови. У првом разреду их има три: простор – облик, линија; у другом разреду четири: простор – облик, линија, боја; у трећем пет: простор – облик, линија, боја, текстура и од четвртог шест: простор – облик, линија, боја, текстура, светлина.

Понављање истих кључних појмова из разреда у разред не подразумева понављање истих садржаја и активности. У сваком разреду кључни појмови се разматрају из другог угла и надограђују новим појмовима и подпојмовима. У програму су назначени кључни појмови који се нарочито надограђују у датом разреду (испод табеле).

Централни појам, простор, указује на то да програм није усмерен на ускостручне садржаје, већ на свет у коме ученик живи и одраста и који треба свесно да опажа, доживљава и истражује из различитих углова. Сви садржаји везани за визуелну уметност (укључујући и уметничка остварења из ближе и даље прошлости) у блиској су вези са савременим светом и ученици треба постепено, до краја школовања, да истражују и откривају те везе.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У првој колони табеле дати су исходи који се достижу до краја школске године. Исходи воде ка постепеном развијању компетенција. Достижни су за сваког ученика, у мањој или већој мери. Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Да би се омогућили услови за напредовање ученика, у настави треба да доминирају задаци (ликовни, пројектни, истраживачки), који циљају више исхода и међупредметних компетенција.

У другој колони табеле предложени су називи целина, а у трећој појмови, подпојмови и теме за разговор и истраживање. Нови модел наставе и учења није усмерен на садржаје, па структура програма није прописана. Наставник има слободу да осмисли називе, број и редослед наставних тема и наставних јединица, а у складу са дидактичким принципима и условима у школи.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Боја

У овој целини предложени су појмови, подпојмови и теме за разговор, а које су везане за изражајне могућности материјала и техника које ученик користи. Наставник нуди само основне информације и корисне савете. Ученици треба да знају да понекад не могу да добију жељени тон зато што сликарске боје које се производе као школски прибор садрже мање пигмента. Ако ученици не могу да набаве квалитетан школски прибор, решење може да буде додавање течних тонера за фасадне боје, који се набављају у фарбари. Тонери и паковање беле еколошке боје за зидове довољни су за одељење. Цртеже и слике које сматрају неуспелим могу да искористе за колаж. У шестом разреду раде и једноставне пројекте. Наставник може да понуди две или више техника, а да ученици гласају коју ће учити или да се поделе на групе

према одабраној техници. Скице се раде и бирају у школи, а пројекти могу да се довршe код куће. Уколико ученици желе да раде чворовану таписерију не морају да користе вуну, могу да исеку траке од пластичних кеса. Витраж могу да праве од папира и фолија у боји, а могу и да сликају на пластичним флашама. Најједноставније је да код куће, уз помоћ одраслих, одесеку дно и део флаше тако да добију посуду за оловке. Пластика се лако осликава акварел бојама. Ако желе да имитирају витраж могу да користе и црни перманентни маркер. За мозаик могу да користе пластичне чепове...

Наставник може да подстакне ученике на размишљање и истраживање питањима и одабраним информацијама. На пример, причом о томе шта значе боје у неким културама, да ли животиње умеју да сликају, да ли постоји веза између тонова у музици и тонова у визуелној уметности, које две боје би употребили да изразе одређену емоцију, како су боје добиле своје називе...

Није пожељно оптерећивати ученике проширеним информацијама (о валерским кључевима, адитивном мешању боја...); боље је да се о томе разговара у следећим разредима, када буду имали више предзнања и када буду више користили савремену технологију. Ученици треба да добију само елементарне информације о утицају светлости на опажање боја. Важније је да знају да је нормално да постоје разлике у опажању тонова – постоје незнатне разлике у грађи ока, на опажање утичу и околне боје, на различитим мониторима иста слика има другачије тонове (остало ће учити касније). Ако желе да одштампају на мајици слику коју су урадили у апликативном програму потребно је да слику из RGB система (црвена, зелена, плава) пребаце у CMYK систем (цијан, магента, жута и кључ, односно катран/црна), који се користи у штампи (остале информације могу да добију од наставника Информатике).

У оквиру целине, предложена је и додатна тема за разговор, „Музеји и експонати“, везана за музеје и карактеристичне експонате који се у њима чувају. Пожељно је да се ученици прво упознају са музејима у Србији, а ученици који наставу слушају на матерњем језику треба да добију основне информације о најзначајнијим музејима у матичној држави. Разговор прате одговарајући визуелни садржаји, а заинтересовани ученици могу да раде и истраживачке задатке.

Комуникација

У овој целини су предложене теме за разговор о садржају уметничких дела и рекламних (визуелних и аудиовизуелних) порука. Наставник не нуди анализу дела коју ученици записују и меморишу без разумевања. Смисао учења је да ученици доживе уметничко дело, да размишљају о њему и слободно изражавају своје мишљење. Наставник их само подстиче питањима. Ученици треба да разговарају и о томе колико су рекламе на телевизији и интернету ефикасне, колико могу да их заинтересују, а на који начин их одбијају... Наставник може да подстакне ученике да самостално истражују тако што ће поставити одговарајуће питање. На пример: да ли има скривених порука у уметничким делима? У ликовном раду ученици бирају материјал и технику којом ће најефикасније изразити неки садржај (идеју, поруку, став...).

У оквиру целине, предложена је и додатна тема за разговор, „Уметност некад и сад“, односно поређење неке теме (садржаја ликовног дела) кроз епохе.

Текстуре

У овој целини су груписани предлози везани за истраживање изражајних могућности традиционалних цртачких, вајарских и сликарских техника. Уколико ученици желе да цртају или сликају текстуру у апликативном програму, то могу да раде као пројекат.

У додатној теми за разговор, „Грађевине, скулптуре и паркови“, фокус није на текстури, већ на значајним грађевинама, скулптурама у пленеру и парковима у нашој земљи. Наставник може да прикаже презентацију и да упореди наше наслеђе са светским, нарочито значај за културни туризам и идентитет краја или земље.

Уобразиља

У овој целини су груписани предлози везани за разговор о значају маште (уобразиље, имагинације) у уметности, науци и свакодневним ситуацијама када је потребно пронаћи решење за неки проблем. И у шестом разреду ученици уче о томе како да пронађу подстицај за развијање креативних идеја. Наставник прво показује репрезентативна остварења светских и домаћих уметника заснована на сновима, бајкама, митовима и легендама. Ученици треба самостално да одаберу податке (снове, бајке, митове или легенде) који их подстичу на рад.

Додатну тему, „Необична уметничка остварења“, потребно је везати за самостално истраживање и формирање дигиталне збирке „необичних“ савремених остварења. Збирка може да буде индивидуална или одељенска. Наставник може да подстакне ученике приказивањем неколико визуелних примера (хидропонична лампа дизајнера Марка Вучковића, радови Сесилије Вебер из серије Natural Humans, уличне слике Џулијана Бивера, подводни музеј у Канкуну, хотел од леда у Шведској...). Ученици бирају врсту уметничких радова које ће истраживати (куће за становање, ципеле, одећа, накит, скулптуре, аутомобили...).

Простор

У овој целини су груписани предлози везани за пројектну наставу и обликовање простора у школи. Уколико школа има могућности, ученици могу да обликују башту у школском дворишту. Идеје се могу пронаћи на интернету ако се у претраживач унесе: „bottle tower gardening“, „plastic bottles art“, „school garden projects“, „recycled garden ornaments“ или „garden ornaments for schoolyard“. Уколико школа нема таквих могућности, могу да обликују део учионице или хола. Сврха ових активности је да ученици науче како да од доступних материјала направе нешто што ће им користити у свакодневном животу. На пример, од пластичних флаша се могу направити фотеље, клупе, сточићи, полице, жардињере, вазе, лампе, лустери... Употребни предмети које ученици праве самостално или у заједничком раду не треба да имају само употребну, већ и естетичку вредност. Други предлог је симулација музејске поставке или изложбе. Ученици треба да осмисле

поставку, да сами распоређују експонате, дизајнирају позивнице за родитеље... Сврха ових активности је да се оспособљавају за презентовање радова.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Исходи су формулисани тако да до краја разреда сви ученици могу да их достигну (у мањој или већој мери) уколико су радили разноврсне задатке од којих сваки циља више исхода и међупредметних компетенција.

Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су:

- Однос према раду (припремљен је за час; одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...);
- Однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима...)
- Однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања...)
- Разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме визуелне информације...; раздваја битно од небитног...)
- Повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, феномене, идеје, дела...)
- Оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје претходне радове...)
- Организација композиције (примењује одговарајуће принципе компоновања, знања о перспективи, правцу, смеру...)
- Вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад, идеју, доживљај, опажање, емоције...)
- Употреба техника (бира одговарајућу технику у односу на идеју; примењује одговарајући процес; бира одговарајући материјал/подлогу; истражује могућности технике и материјала)...

Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка.

Самопроцена радова је вербална и писана, а захтеви се уводе постепено. Најефикаснија је метода 3, 2, 1. Ученик сам припрема листић на коме уписује име, презиме, датум. Затим кратко наводи: 3 ствари које сам научио на часу, 2 примера која илуструју то што сам научио, 1 ствар која ми није јасна или питање које бих поставио. Када се разговара о ликовним делима, ученик пише: 3 речи којима бих описао дело, 2 ствари које ми се највише допадају на делу, 1 ствар коју не разумем. Када се разговара о уметнику: 3 ствари због којих је уметник значајан, 2 дела која ми се највише свиђају, 1 питање које бих поставио уметнику. Листићи се предају наставнику, да би имао потпунији увид у

напредовање ученика, а наставник их враћа ученику следећег часа. Листићи могу да се лепе у свеску (ликовни дневник) или чувају у блоку. Када се ученик ликовно изражава: 3 ствари о којима сам размишљао током рада, 2 ствари које ми се свиђају на мом раду, 1 ствар коју бих променио. Или: 3 речи којима бих описао свој рад, 2 разлога због којих је мој рад оригиналан, 1 ствар коју бих урадио другачије. Листићи се лепе на полеђину рада, а садрже и назив рада. Важно је да ученик не наводи више од једне нејасноће или грешке, ни у случају када му ништа није јасно или сматра да је рад упропашћен. Издвајање само једне нејасноће или грешке постепено оспособљава ученика да идентификује најважнији пропуст и да се фокусира на његово уклањање или да дође до бољих идеја. Ученике је потребно навикавати да листиће попуњавају брзо. Понекад је најважније оно чега се првог сете.

Вербална самопроцена подразумева излагање свих радова и поређење ликовних решења

.

Корелацијасадругимпредметима : Ликовна култура – музичка култура Слободно ритмичко изражавање бојеним мрљама, линијама, светлинама,

Ликовна култура – техничко и информатичко образовање – српски језик	облицима и волуменима - ритам, ритмичност, композиција Визуелно споразумевање - знаци, симболи - симбол, персонификација
Ликовна култура - техничко и информатичко образовање - биологија	Текстура - квалитет површине предмета - квалитет површине природних облика
Ликовна култура – физика – српски језик	Светлина - светлина, светлост - градација
Ликовна култура – биологија – физика - географија	Боја - природне боје - светлост, боја, механичко мешање боја - природне боје, топле и хладне боје
Ликовна култура – српски језик	Свет уобразиље у делима ликовне уметности - персонификација

Литература (занаставнике и ученике)

1. ***Ликовна култура 6,*** *уџбеник за шести разред основне школе – Сања Филиповић, Клетт.*

2.3.3 Разред: Седми

Фонд часова*:*

разред	**Недељнифондчасова**	**Годишњифондчасова**
седми	1	34

Оперативни задаци Ученици
треба да:

- проширују искуства у ликовном изражавању и развију ликовно-естетски сензибилитет за: арабеску, пропорције, композицију и простор, обједињавање покрета игре и звука и фотографију
- упознају основне елементе ликовне организације и припреме се за самостално и колективно преобликовање одређеног простора - се оспособе да повезују ликовни рад са литерарним и сценским изразом, звуком и покретом
- упознају вредности споменика културе и своју културну баштину.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– користи традиционалне технике и одабрана савремена средства за ликовна истраживања; – изражава, одабраним ликовним елементима, емоције, стање или имагинацију; – обликује композиције примењујући основна знања о пропорцијама и перспективи;	**ПРОСТОР И КОМПОЗИЦИЈА**	Композиција. Боје и емоције, стилизација облика. Композиција линија, композиција боја, композиција облика. Равнотежа, контраст, понављање и степеновање облика, варијације. Орнамент и арабеска. Пропорције. Пропорције главе и тела. Перспектива. Колористичка, ваздушна, линеарна перспектива.

– користи, сам или у сарадњи са другима, одабране изворе, податке и информације као подстицај за стваралачки рад; – разговара о одабраним идејама, темама или мотивима у уметничким остварењима различитих култура и епоха; – уважава себе и друге када снима, обрађује и дели дигиталне фотографије; – учествује у заједничком креативном раду који обједињује различите уметности и/или уметност и технологију;	**КОМУНИКАЦИЈА**	Теме. Историјска, религијска и митолошка тема. Оригинал, копија и плагијат. Дигитална фотографија. Кадар, селфи и аутопортрет. Анимација. Процес креирања, стори борд. Сцена. Обједињавање покрета, игре и звука. Презентације.

– прави, самостално или у тиму, презентације о одабраним темама повезујући кључне текстуалне податке и визуелне информације; – представи своје и радове других, кратко, аргументовано и афирмативно; – предлаже идеје за уметничку рециклажу, хуманитарне акције кроз ликовно стваралаштво или обилазак места и установа културе; – разматра своја интересовања и могућности у односу на занимања у визуелним уметностима.	**УМЕТНОСТ ОКО НАС**	Уметност и технологија. Уметничка занимања и продукти. Савремена технологија и уметност. Уметност око нас. Уметничка рециклажа, уметнички пројекти, хуманитарне акције... Наслеђе.

Кључни појмови: Перспектива, пропорција, контраст, аутопортрет, равнотежа, арабеска, оригинал, копија, плагијат, анимација, стори-борд...

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ (ученик уме да:)	
Простор и композиција	**ОСНОВНИ НИВО**	**ЛК.1.1.1. реализује и користи основне медије, материјале и технике визуелних уметности.** **ЛК.1.1.3.**описује свој рад и радове других
	СРЕДЊИ НИВО	**ЛК.2.1.1.**познаје и користи основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности. **ЛК.2.1.2.** образлаже свој рад и радове других.
		ЛК.2.2.1.одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт. **ЛК.2.3.1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени концепт**

	НАПРЕДНИ НИВО	**ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности** **ЛК.3.1.2.**одабира адекватна средства помоћу којих ће ма њбољи начин реализовати своју идеју **ЛК.3.2.2.** изводи радове са одређеном намером користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат **ЛК.3.3.4.** разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живота
Комуникација	**ОСНОВНИ НИВО**	**ЛК.1.1.1. реализује и користи основне медије, материјале и технике визуелних уметности.** **ЛК.1.1.3.**описује свој рад и радове других
	СРЕДЊИ НИВО	**ЛК.2.1.1.**познаје и користи основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности. **ЛК.2.1.2.** образлаже свој рад и радове других. **ЛК.2.2.1.**одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт. **ЛК.2.3.1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени концепт**
	НАПРЕДНИ НИВО	**ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности** **ЛК.3.1.2.**одабира адекватна средства помоћу којих ће ма њбољи начин реализовати своју идеју **ЛК.3.2.2.** изводи радове са одређеном намером користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат **ЛК.3.3.4.** разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живота
Уметност око нас	**ОСНОВНИ НИВО**	**ЛК.1.1.1. реализује и користи основне медије, материјале и технике визуелних уметности.** **ЛК.1.1.3.**описује свој рад и радове други
	СРЕДЊИ НИВО	**ЛК.2.1.1.**познаје и користи основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности. **ЛК.2.1.2.** образлаже свој рад и радове других. **ЛК.2.2.1.**одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт. **ЛК.2.3.1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени концепт**

	НАПРЕДНИ НИВО	**ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности** **ЛК.3.1.2.**одабира адекватна средства помоћу којих ће ма њбољи начин реализовати своју идеју **ЛК.3.2.2.** изводи радове са одређеном намером користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат **ЛК.3.3.4.** разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живота

Начин остваривања програма

Методерада: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, решавањепроблема-хеуристичкиприступ, комбинована **Обликрада**: фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални.

Активности

Наставника:организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђујематеријал, повезујесадржаје

Ученика: активанприступприизлагањуновогградива и израдизадатаканачасу, практичнапримена стеченихзнања,активноучешће у раду,самопроцењивањенапретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решавапроблем, закључује,организује, повезујезнањасадругимобластима, ослањасенапретходноискуство

Начинпримене и праћењеисхода и образовнихстандарда: свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији,самосталан рад, рад у групи, домаћи задаци, писмене провере (иницијалнитест, писмени задаци, контролневежбе, провераод 15 мин., полугодишњитест, завршнитест, тестовипонивоимаобразовнихстандарда)

Корелација са другим предметима : музичка култура, биологија, географија, математика, историја, техничко и технологија, информатика и рачунарство...

Литература (занаставнике и ученике)

Ликовна култура за седми разред основне школе – Клетт _ Сања Филиповић

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета музичка култура	рад с подацима и информацијама, решавањепроблема, сарадња, компетенцијезаучење, одговорноучешће у демократскомдруштву, естетичкакомперентција, комуникација.

2.3.4 Разред: Осми

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
осми	1	34

Циљ наставе и учења: Циљ наставе и учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа

Оперативни задаци Ученици
треба да се:

- оспособе да опажају и представљају: слободне композиције, визуелне метафорике, контраста, јединства и доминанте у простору, фантастике;
- формирају навике за виши ниво културе рада, квалитет производа, културу живота и слободног времена;
- ликовно-визуелно описмене, развију креативне способности, припремају за ефикасно и савремено укључивање у рад односно за различита занимања.

ИСХОДИ	ТЕМА	САДРЖАЈИ
Бира одговарајући прибор,материјал,технику,уређај и апликативни програм за изражавање идеја,имагинације,емоција,ставова,порука.	КОМПОЗИЦИЈА	Примена принципа компоновања. Простор и пропорције (ергономија,перспектива)
Користи разноврсне податке и информације као подстицај за стваралачки рад.	НАСЛЕЂЕ	Културна баштина (значај, заштита и промоција наслеђа).Најзначајнија уметничка остварења и уметници, локалитети и споменици на територији Србије и у свету.

Примењује знања о елемнтима и принципима компоновања у стваралачком раду и свакодневном животу. Реализује једноставне ликовне пројекте, самостално и у сарадњи са другима. Дискутује аргументовано са другима о својим и радовима других уважавајући различита мишљења. Прави презентације усклађујући слику и текст и приказујући кључне податке и визуелне информације Тумачи садржаје одабраних уметничких дела и одабрану визуелну метафорику.	КОМУНИКАЦИЈА	Декодирање слике (теме,мотиви,поруке,метафора,алегорија) Пројекти (цртеж,слика,скулптура,дигитална фотографија,филм,анимација,игрице,стрип,графити,мурали)...

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

У оквиру наставне теме **Композиција**_посебно ће се развијати међупредметне компетенције:

- естетичка компетенција,
- комуникација,
- решавање проблема,
- сарадња,

–компетенција за учење,

–предузетништво,

–однос према животној средини,

–одговоран однос према здрављу,

–дигитална компетенција

У оквиру наставне теме **Наслеђе** посебно ће се развијати међупредметне компетенције:

- естетичка компетенција,
- комуникација, –одговорно учешће,
- решавање проблема,
- сарадња,

–компетенција за учење,

–однос према животној средини,
–дигитална компетенција
У оквиру наставне теме **Комуникација** посебно ће се развијати међупредметне компетенције:
–естетичка компетенција,
– комуникација,
– решавање проблема,
– сарадња,
–одговорно учешће,
–компетенција за учење,
–однос према животној средини,
–одговоран однос према здрављу,
–дигитална компетенција

2.4. Музичка култура

Циљеви и задаци

Циљ учења музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа. Остали циљеви и задаци наставе музичке културе су:

- оспособљавање за разумевање могућности музичког изражавања;
- развијање осетљивости за музичке вредности;
- неговање способности извођења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музичких порука;
- подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике); - развијање критичког мишљења;

- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности;
- упознавање занимања музичке струке.

2.4.1 Разред: Пети

Фонд часова:

разред	Недељни број часова	Годишњи број часова
пети	**2**	**72**

Оперативни задаци:

Ученици треба да:

- певају песме по слуху;
- обраде просте и сложене тактове;
- усвајају нове елементе музичке писмености;
- свирају на дечјим музичким инструментима;
- изводе дечје, народне и уметничке игре;
- импровизују мелодије на задани текст;
- упознају звуке нових инструмената; - слушају вредна дела уметничке и народне музике.

ИСХОДИ У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

- наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији и античком добу; - објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања; - искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу човека; - реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз музику у смислу ритуалног понашања и пантеизма, - идентификује утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и сл.); - класификује инструменте по начину настанка звука; - опише основне карактеристике удараљки; - препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике када се музика изводи; - користи могућности ИКТ-а у примени знања о музичким инструментима (коришћење доступних апликација - изражава се покретима за време слушања музике; - вербализује свој доживљај музике; - идентификује ефекте којима различити елементи музичке изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања; - анализира слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте;	**ЧОВЕК И МУЗИКА**	<u>Човек у праисторији</u> Улога музике у првобитном друштву; Човек и ритуал: улога музике у ритуалу (музичкоантрополошка истраживања); Магијска моћ музике; Елементи музичког тока: покрет, ритам (ритам као основа ритуала), коло/групни плес; Покрет: порекло плеса; Слушање/доживљај ритма телом; Најстарија фолклорна музичка традиција у Србији и светске баштине. <u>Човек Антике</u> Божанска природа музике: - митолошка свест античког човека; - музички атрибути богова; - музика и држава. Музика у храму и музика на двору;Примери различитих инструмената и музичких облика у античким цивилизацијама; Улога и место музике у античким цивилизацијама: Индија, Сумер/Вавилон, Кина, Египат, Грчка, Рим; Појава првих нотација, пентатоника;
	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	Најстарији инструменти: тело, удараљке, дувачки, жичани; Удараљке - настанак, првобитни облик и развој; Ритмичке удараљке као најједноставнија група инструмената; Мелодијске удараљке;

- илуструје примере коришћења плесова и музике према намени у свакодневном животу (војна музика, обредна музика, музика за забаву...); - критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; - понаша се у складу са правилима музичког бонтона; - користи могућности ИКТ-а за слушање музике; - пева и свира самостално и у групи; - примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација);	**СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ**	Елементи музичке изражајности - темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената; Слушање вокалних, вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција, домаћих и страних композитора; Слушање дела најстарије фолклорне традиције српског и других народа; Слушање народних и уметничких дела инспирисаних
- кроз свирање и покрет развија сопствену координацију и моторику;		фолклором народа и народности, различитог садржаја, облика и расположења, као и музичких прича

- користи различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; - искаже своја осећања у току извођења музике; - примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке програма, аудио снимака...); - користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; - изражава своје емоције осмишљавањем мањих музичких целина; - комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; - учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; - користи могућности ИКТ-а за музичко стваралаштво.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	**Певање** Певање песама по слуху самостално и у групи; Певање песама из нотног текста солмизацијом; Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација певањем; Певање песама у комбинацији са покретом; **Свирање** Свирање песама и лакших инструменталних дела по слуху на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима; Свирање дечјих, народних и уметничких композиција из нотног текста; Извођење дечијих, народних и уметничких игара; Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација на инструментима или покретом;
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука; Креирање покрета уз музику коју ученици изводе; Осмишљавање музичких питања и одговора, ритмичка допуњалка, мелодијска допуњалка са потписаним текстом, састављање мелодије од понуђених мотива; Импровизација мелодије на задати текст; Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима; Израда једноставних музичких инструмената; Реконструкција музичких догађаја у стилу старих цивилизација.

Кључни појмови садржаја: мелодија, ритам,динамика, темпо, покрет, музички инструменти, праисторија, античке цивилизације.

Музичка култура - општи стандарди постигнућа на крају 5. Разреда

ОБЛАСТИ/ТЕМА	НИВО	СТАНДАРДИ
Знање и разумевање	Основни	У области Знање и разумевање, ученик уме да: МК. 1.1.1. препозна основне елементе музичке писмености МК. 1.1.2. опише основне карактеристике - музичких инструмената и састава - историјско–стилских периода - музичких жанрова - народног стваралаштва
	Средњи	У области Знање и разумевање ученик уме да анализира повезаност: МК. 2.1.1. музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу (на пример, брз темпо са живахним карактером) МК. 2.1.2. структуре и драматургије одређеног музичког жанра (на пример, оперски финале са догађајима у драми) МК. 2.1.3. облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота

	Напредни	У области Знање и разумевање ученик: МК. 3.1.1. зна функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела МК. 3.1.2. разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора МК: 3.1.3. критички и аргументовано образлаже свој суд МК: 3.1.4. уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетичком контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом)
Слушање музике	Основни	У области Слушање музике ученик уме, на основу слушања музичких примера, да именује: МК. 1.2.1. музичке изражајне елементе МК. 1.2.2. извођачки састав МК. 1.2.3. музичке жанрове МК. 1.2.4. српски музички фолклор
	Средњи	У области Слушање музике ученик уме да: МК. 2.2.1. опише и анализира карактеристике звучног примера кроз садејство опажених музичких елемената (на пример, узбуркана мелодија као резултат специфичног ритма, темпа, агогике, динамике, интервалске структуре) МК. 2.2.2. препозна структуру одређеног жанра
	Напредни	У области Слушање музике ученик уме да анализира слушни пример и открије везу опажених карактеристика са: МК. 3.2.1. структуралном и драматуршком димензијом звучног примера МК. 3.2.2. жанровским и историјско–стилским контекстом звучног примера МК. 3.2.3. контекстом настанка и примене различитих облика музичког фолклора
Музичко извођење	Основни	У области Музичко извођење ученик уме да: МК. 1.3.1. пева једноставне дечије, народне или популарне композиције МК. 1.3.2. изводи једноставне дечије, народне или популарне композиције на бар једном инстументу

	Напредни	У области Музичко извођење ученик уме да: МК. 3.3.1. изведе разноврсни музички репертоар певањем и свирањем као солиста и у школским ансамблима.
Музичко стваралаштво	Основни	У области Музичко стваралашта ученик уме да: МК. 1.4.1. направи музичке инструменте користећи предмете из окружења МК. 1.4.2. осмисли мање музичке целине на основу понуђених модела МК. 1.4.3. изводи пратеће ритмичке и мелодијско–ритмичке деонице на направљеним музичким инструментима МК. 1.4.4. учествује у одабиру музике за дати жанровски и историјски контекст.
	Напредни	У области Музичко стваралаштво ученик уме да: МК. 3.4.1. осмишљава пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте МК. 3.4.2. импровизује и/или компонује мање музичке целине (ритмичке и мелодијске) у оквиру различитих жанрова и стилова МК. 3 4.3. осмисли музику за школску представу, приредбу или перформанс.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета музичка култура	Компентенција за учење Естетичка компотенција, Комуникација Рад са подацима и информацијама, Сарадња Одговоран однос према здрављу

Активности:

-наставника:организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђује материјал, повезује садржаје

-**ученика**: активан приступ при излагању новог градива, практична примена стечених знања,активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, ,закључује, организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство.

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика, активности ученика на часовима, домаћи задаци, певање, свирање, музичко стваралаштво, слушање музичких примера, рад на пројекту, израда креативних задатака на одређену тему, допринос ученика за време групног рада и рада у пару, кратке писане провере (15 мин), специфичне вештине.

- **методе рада:** монолошка, дијалошка, демонстрације, метода ИКТ (примена веб - алата за учење), истраживачка метода, слушање аудио промера, гледање видео примера. - **облик рада**: фронтални, индивидуални, рад у пару и групи рад.

Корелација са другим предметима

Српски језик	Народне песме, фолклорна музичка традиција, коледарске, додолске, лазаричке, крстоношке, краљичке песме; старограде песме
Енглески језик	Песме из мјузикла и цртаних филмова. Р. Роџерс "Солмизација", "Скале и арпеђо"
Историја	Праисторија. античке цивилизације, Месопотамија, Кина, Египат, Индија, античка Грчка, Рим
Географија	Композитори и песме из различитих земаља. песме из Италије, Белгије, Финске, Русије; А. Вивалди, Годишња доба
Биологија	Хигијена човека, гласа и гласних жица
Математика	Нотне вредности, такт, мера.
Информатика и рачунарство	Употреба интернета, видео примери
Ликовна култура	Праисторија, античке цивилизације, М. Мусоргски "Слике са изложбе".
Немачки језик	Песма из Немачке "Птица пева"
Верска настава	Химна Светом Сави, духовне песме

Препоручене композиције за слушање: Химне Државна; химна Химна Светом Сави

Народне песме и игре: Ј. Јовичић – Војвођанска свита; С. Стевић – Бела вило (избор); Коледарска песма; Играј, играј Лазаро – Лазаричка; Крстоноше крста носе – Крстоношке; Орач оре равно поље – Краљичка; Додолска песма **Човек и музика:**

Песме примитивних племена – Worldmusic, Афрички бубњеви

Pagandrumming :https://www.youtube.com/ watch?v=63w_8KHrEZQ

Vanuatu Women's Water Music https://www.youtube.com/ watch?v=vUUVEvffzSI

Ритуална игра северноамеричких Индијанаца

Композиције старог века: Byzantine Hymns Good Friday

Звуци реконструисаних старогрчких инструмената– лира, аулос, Грчка музика, Епитаф деи Сеикилос(EpitaphedeiSeikilios) AtriummusicaedeMadrid

Кинеска музика, ZhengQu (Планине и воде)

Кинеска мелодија заснована на пентатоници

NamMyohoRengeKyo – TheLotusSutra,https://www.youtube. com/watch?v=r364h19dXio

Композиције инспирисане музиком старих епоха: Жан Филип Рамо, LesIndesGalantes: LesSauvages (балет опера); Дворжак, Симфонија из Новог света 3. став; А. Хачатурјан, Игра сабљама из балета „Гајана"; Бела Барток, Алегро Барбаро ; Игор Стравински, Посвећење пролећа; Рихард Штраус, опера Салома: Dance of the seven veilshttps:// www.youtube.com/watch?v=bL2fGdfG3X0 ; Оливије Месијан, композиције инспирисане звуцима птица; Клод Дебиси, Danses sacree et profanehttps://www.youtube. com/watch?v=f51LBBLzS8M

Домаћи композитори: С. Мокрањац – II руковет; С. Мокрањац – V руковет; П. Коњовић – Велика чочечка игра из опере „Коштана"; М. Тајчевић – Балканске игре (избор); С. Христић – игра „Грлица", „Биљана платно белеше" из балета „Охридска легенда"; Љубица Марић, Бранково коло ; Љубица Марић, Праг сна; Вера Миланковић, Сењачка рапсодија https://www.youtube. com/watch?v=bf1rvfmlNPo; Вера Миланковић EinekleinePopmusic; Трио Бора Дугић – Чаробна фрула (избор); Бора Дугић, Игра скакаваца, Месечина

Страни композитори: А. Вивалди – „Годишња доба" (Пролеће, Лето, Јесен, Зима); Жан Филип Рамо, Hippolyte and Aricie: A la Chasse; Јозеф Хајдн, „Коњаник",Гудачки квартет, г-мол, оп.74, бр. 3, III став; Лудвиг ван Бетовен, Шеста симфонија ; Л. В. Бетовен – Менует из II става Сонатине у Г-дуру оп. 49; В. А. Моцарт – Мала ноћна музикаI и III став МозАртквартет Eine kleine World music; Јоханес Брамс, Симфонија бр. 3, трећи став; Рихард Вагнер, Танхојзер: Први чин, друга сцена „У Венерином брду"; Е. Григ – Буђење пролећа; Едвард Григ, Пер Гинт, свита бр. 1; А. Дворжак – Хумореска; Б. Сметана – Влтава; М. Мусоргски – Слике са изложбе (избор) ; Арам Хачатуријан, „Адађо" из Спартакуса ; К. Орф – 4 кратка комада за ксилофон ; Лирој Андерсон Писаћа машина; Хауард Шор, Господар прстенова (Isengard; UrukHai) **Видео примери за композиције**

П.И.Чајковски – Игра малих лабудова из балета Лабудово језеро https://www.youtube.com/watch?v=oiMOinQU5AY https://www.youtube.com/watch?v=MDy_XrWfxHY

Pagan drumming:https://www.youtube.com/ watch?v=63w_8KHrEZQ

Vanuatu Women's Water Music https://www.youtube.com/ watch?v=vUUVEvffzSI

Nam Myoho Renge Kyo – The Lotus Sutra,https://www.youtube. com/watch?v=r364h19dXio

Рихард Штраус, опера Салома: Dance of the seven veilshttps:// www.youtube.com/watch?v=bL2fGdfG3X

Клод Дебиси, Danses sacree et profanehttps://www.youtube. com/watch?v=f51LBBLzS8M

Вера Миланковић, Сењачка рапсодија, https://www.youtube. com/watch?v=bf1rvfmlNPo Препоручене композиције за певање и свирање: Химне Државна химна, Химна Светом Сави

Народне песме и игре: Густа ми магла паднала (по слуху), Ајде, Јано (по слуху), Банатско коло, Повела је Јела,Девојачко коло, Ти једина ,У ливади под јасеном, Пред Сенкином кућом ,Ми смо деца весела, Коларићу, панићу ,Овим шором, јагодо, Девојчица платно бели овако ,Шетња.

Дечје песме: Бајоне, Срећна Нова свој деци света; К. Орф, Динг, донг; Д. Деспић, Шума на киши; М. Милојевић, На ливади; Песма из Русије, Нека увек буде сунце; Песма из Финске, Пролеће у шуми; Песма из Белгије, Нек свуд љубав сја; Песма из Италије, Сад зиме више нема; Р. Роџерс, Солмизација; К. Бабић, Веверица; Стеван Шром, Јагње моје; М. М. Протић, Циц. **Свирање на Орфовим инструментима:** Вишњичица род родила; Дивна, Дивна; Дед` поиграј, медо; Птице се враћају.

Међупредметна повезаност:

Српски језик : фолклорна музичка традиција, коледарске, додолске, лазаричке, крстоношке, краљичке песме Немачки језик: песма из Немачке ``Птице се враћају``

Енглески језик: Р. Роџерс , Солмизација

Историја: човек праисторије; музика антике, Месопотамија, Кина, Египат, Индија, античка Грчка, Рим.

Географија: песме из Италије, Белгије, Финске, Русије; А. Вивалди, Годишња доба

Ликовна култура: М. Мусоргски ``Слике са изложбе``

Верска настава: божићне песме и обичаји, химна Светом Сави

Литература: Др Александра Паладин и Драгана Михајловић Бокан: Музичка култура за пети разред основне школе, Нови Логос, Београд, 2019.

2.4.2 Разред: Шести

Фонд часова:

разред	Недељни број часова	Годишњи беој часова
шести	1	36

ИСХОДИ У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
-повеже различите видове музичког изражавања са друштвеноисторијским амбијентом у коме су настали; -наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период средњег века и ренесансе; -уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси, -опише улогу музике у средњовековној Србији; - уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; -издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима; - објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; - одреди врсту музичког инструмента са диркама по изгледу и звуку;	**ЧОВЕК И МУЗИКА**	Средњи век Ранохришћанска музика. Византијско певање. Грегоријански корал. Рани облици вишегласја – мотет. Световна музика средњег века: трубадури, трувери минезенгери._Духовна и световна музика у средњовековној Европи и Србији. Музика средњег века као инспирација за уметничку и популарну музику. Ренесанса Развој духовног и световног вишегласја. Мотет, миса, мадригал. Највећи представници ренесансне вокалне музике: Ђ. П. да Палестрина, О. ди Ласо. Инструментална музика ренесансе.
	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	Инструменти са диркама: оргуље, чембало, клавир, хармоника, челеста. Народни инструменти.

- са опише разлику у начину добијања звука код исктрумената		

диркама; - препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; - разликује вокално инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе - коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте - идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе; - уочи сличности и разлике између православне и (римо)католичке духовне музике; - идентификује елементе средњовековне музике као инспирацију у музици савременог доба; - изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/или електронске инструменте, самостално и у групи; - примењује правилну технику певања; - примењује различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; -развије координацију и моторику кроз свирање и покрет; - примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању;	**СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ**	Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне средњовековне и ренесансне музике. Слушање вокалних, вокалноинструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних омпозитора. Слушање дела традиционалне народне музике. Слушање дела инспирисаних фолклором.
	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Певање песама по слуху самостално и у групи. Певање песама из нотног текста солмизацијом. Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских мотива у стилу музике средњег века и ренесансе. Певање песама у комбинацији са покретом. Свирање по слуху дечјих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима. Свирање из нотног текста дечјих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим нструментима Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом

- користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; - комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; -учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; - изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; - критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; - користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво	**МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО**	Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука. Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Стварање мелодије на задати текст. Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима. Реконструкција музичких догађаја у стилу средњег века и ренесансе.

Кључни појмови садржаја: покрет, ритам, мелодија, инструменти, динамика, темпо, текст, световна музика, духовна музика, вишегласје, народна музичка традиција, музички инструменти.

Задаци:

- неговање способности извоёења музике (певање/свирање);
- стицање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музике;
- подстицање креативности у свим музичким активностима (извоёење, слушање, истраживање и стварање музике);
- упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности; - припремање програма за културну и јавну делатност школе;
- упознавање занимања музичке струке.

Музичка култура - општи стандарди постигнућа на крају 6. Разреда

ОБЛАСТИ/ТЕМА	НИВО	СТАНДАРДИ
Знање и разумевање	Основни	У области Знање и разумевање, ученик уме да: МК. 1.1.1. препозна основне елементе музичке писмености МК. 1.1.2. опише основне карактеристике - музичких инструмената и састава - историјско–стилских периода - музичких жанрова - народног стваралаштва
	Средњи	У области Знање и разумевање ученик уме да анализира повезаност: МК. 2.1.1. музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу (на пример, брз темпо са живахним карактером) МК. 2.1.2. структуре и драматургије одређеног музичког жанра (на пример, оперски финале са догађајима у драми) МК. 2.1.3. облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота
	Напредни	У области Знање и разумевање ученик: МК. 3.1.1. зна функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела МК. 3.1.2. разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора МК: 3.1.3. критички и аргументовано образлаже свој суд МК: 3.1.4. уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетичком контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом)
Слушање музике	Основни	У области Слушање музике ученик уме, на основу слушања музичких примера, да именује: МК. 1.2.1. музичке изражајне елементе МК. 1.2.2. извођачки састав МК. 1.2.3. музичке жанрове МК. 1.2.4. српски музички фолклор

	Средњи	У области Слушање музике ученик уме да: МК. 2.2.1. опише и анализира карактеристике звучног примера кроз садејство опажених музичких елемената (на пример, узбуркана мелодија као резултат специфичног ритма, темпа, агогике, динамике, интервалске структуре) МК. 2.2.2. препозна структуру одређеног жанра
	Напредни	У области Слушање музике ученик уме да анализира слушни пример и открије везу опажених карактеристика са: МК. 3.2.1. структуралном и драматуршком димензијом звучног примера МК. 3.2.2. жанровским и историјско–стилским контекстом звучног примера МК. 3.2.3. контекстом настанка и примене различитих облика музичког фолклора

Музичко извођење	Основни	У области Музичко извођење ученик уме да: МК. 1.3.1. пева једноставне дечије, народне или популарне композиције МК. 1.3.2. изводи једноставне дечије, народне или популарне композиције на бар једном инстументу
	Напредни	У области Музичко извођење ученик уме да: МК. 3.3.1. изведе разноврсни музички репертоар певањем и свирањем као солиста и у школским ансамблима.
Музичко стваралаштво	Основни	У области Музичко стваралашта ученик уме да: МК. 1.4.1. направи музичке инструменте користећи предмете из окружења МК. 1.4.2. осмисли мање музичке целине на основу понуђених модела МК. 1.4.3. изводи пратеће ритмичке и мелодијско–ритмичке деонице на направљеним музичким инструментима МК. 1.4.4. учествује у одабиру музике за дати жанровски и историјски контекст.
	Напредни	У области Музичко стваралаштво ученик уме да: МК. 3.4.1. осмишљава пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте МК. 3.4.2. импровизује и/или компонује мање музичке целине (ритмичке и мелодијске) у оквиру различитих жанрова и стилова МК. 3 4.3. осмисли музику за школску представу, приредбу или перформанс.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета музичка култура	Компентенција за учење Естетичка компотенција, Комуникација Рад са подацима и информацијама , Сарадња Одговоран однос према здрављу

Начин остваривања програма

- **Методе рада:** монолошка, дијалошка, демонстративна, метода рада са текстом, метода обраде песме по слуху, метода стваралачког рада, практичан рад.
- **Облик рада:** фронтални, групни, рад у пару, индивидуални или комбиновани.

Активности наставника – подстиче ученике да опажају, примењују, препознају, упоређују, изводе закључке, повезују знања са другим областима и другим предметима, решавају проблеме, практично примењују...

Активности ученика – ученици активно учествују у настави, посматрају, бележе, изводе закључке, музицирају, слушају звучне примере, врше самопроцењивање и сл.).

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика, активности ученика на часовима, домаћи задаци, певање, свирање, музичко стваралаштво, слушање музичких примера, рад на пројекту, израда креативних задатака на одређену тему, допринос ученика за време групног рада и рада у пару, кратке писане провере (15 мин), специфичне вештине **Корелација са другим предметима**

Српски језик	Народне песме, старограде песме
Енглески језик	Песме из мјузикла и цртаних филмова
Историја	Средњи век. Ренесанса.
Географија	Композитори и песме из различитих земаља, Италија "Сад зиме више нема", Енглеска "Рунолист".
Биологија	Животиње и биљке "Рунолист", "Птице"
Математика, Физика	Штимовање инструмената са диркама
Информатика и рачунарство	Употреба интернета, видео примери
Ликовна култура	Средњи век и ренесанса
Верска настава	Химне и тропари, духовне песме

Избор композиција за слушање:Химне, Државна химна, Химна Светом Сави, Народне песме и игре Ансамбл Ренесанс: избор (Скомрашка игра, Ситан бибер)

Човек и музика, Средњи век: Византијско певање Дивна Љубојевић: Тебе појем Грегоријански корал Кир Стефан Србин: Нињa сили Кир Стефан Србин: Ниње сили, Д. П. Аксентијевић Никола Србин: Херувимска песма, глас други, Д. П. Аксентијевић Осмогласник: Бог Господ, глас четврти; Алилуја, глас шести; Д. П. Аксентијевић Исаија Србин: Agios o teos (Свети Боже) Исаија Србин, Алилуја Божићни тропар Рождество твоје Тропар Светом Сави Адам де ла Ал: Игра о Робену и Мариони

Ренесанса: В. Бирд, The Bells. FVB I/69. Роберт Хил, чембало П. Пасеро, Мадригал Il est bel et bon, commere, mon mari. Непознати аутор, Greensleeves О. ди Лассо, Ехо М. Преториус, Кокошји плес (Ballet des coqs) Ђ. П. да Палестрина, Миса папе Марчела (Кирие), Миса Бревис (Глориа) К. Жанекен, Певање птица

Композиције инспирисане музиком средњег века и ренесансе Ера, Амено Никло Винсент и хор Црвене армије, Амено К. Орф, Кармина Бурана (O Fortuna; Veni, veni, venias **Музички инструменти,** Оргуље: J.

С. Бах, Токата и Фуга де-мол

Чембало: J. С. Бах, Добро темперовани клавир, Прелудијум и фуга Це-дур J. Пахелбел: Канон (верзија на чембалу)

Клавир: Д. Деспић, Музички речник; В. Миланковић, Кончертино на српске теме О. Месијан, Petites esquisses d'oiseaux (композиције инспирисане звуцима птица) Ф. Лашини, Клавирске композиције инспирисане звуцима природе Е. Сати, Gymnopédie No.1 (клавир) Ф. Лист, Мађарска рапсодија бр. 5 М. Мусоргски, Стари замак К. Дебиси, Дечји кутак, Арабеска бр.1 Н. Паганини, Ла кампанела Л. ван Бетовен, За Елизу

Хармоника: В. А. Моцарт, Турски марш (Соната за клавир а-мол), аранжман за хармонику, гитару и контрабас (Золтан Орос трио) Љ. Павковић, Народна песма и народно оро (хармоника), у извођењу Љубише Павковића J. Дербенко, Рок Токата **Челеста:** П. И. Чајковски, Игра шећерне виле

Елементи музичке писмености 6/8 такт: Градска песма: Бледи месец загрлио Н. Грбић: Ово је Србија Ге-дур: В. А. Моцарт: Мала ноћна музика, I став Ђ. Верди: Корачница (из опере Аида), С. Ст. Мокрањац: Џанум насред села, Осма руковет де-мол: С. Ст. Мокрањац: Текла вода текелија, Трећа руковет Канон

Видео примери Sumer is icumen in (1260) https://www.youtube.com/watch?v=B2Tk1JseYkU Ансамбл Ренесанс: Гаета, https://www.youtube.com/watch?v=Pb7yByKAICw Алфонсо X: Cantigas De Santa Maria - Rosa Das Rosas, CSM 10 https://www.youtube.com/watch?v=Z7ys8yG6oI Традиционална песма из Енглеске: Scarborough Fair https://www.youtube.com/watch?v=M8kX3rWvBmQ Грегоријански корал, Хвалите Господа (Alleluia) https://www.youtube.com/watch?v=WacH0_3rt-c FAUN https://www.youtube.com/watch?v=zOvsyamoEDg Средњовековни плес: https://www.youtube.com/watch?v=3DlA-3krzbE Hymn of Acxiom - Coastal Sound Youth Choir https://www.youtube.com/watch?v=4H_HOw4sBeM Ренесансни плес: Recercada Primera https://www.youtube.com/watch?v=q2lobVuxjAU&t=40s Анонимус: La Folia di Rodrigo Martinez https://www.youtube.com/watch?v=AUxAvwJ_bnE К. Жанекен: Le chant des oiseaux https://www.youtube.com/watch?v=XoTfSQOqOis Tsung Tsung: https://www.youtube.com/watch?v=e3oNVmSaMsE J. С. Бах: Токата и фуга, де-мол, BWV 565 https://www.youtube.com/watch?v=Nnuq9PXbywA Џ. Бери: Тема из филма Џејмс Бонд: https://www.youtube.com/watch?v=fQfZj4c75uo Д. П.

Аксентијевић и група Запис, Невен вене https://www.youtube.com/watch?v=i8yeFpR1eI Ступови: Лази, Лазо, Лазаре https://www.youtube.com/watch?v=bYH42oeD11M

ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА ПЕВАЊЕ И СВИРАЊЕ

Химне Државна химна Химна Светом Сави

Човек и музика: А. де ла Ал: Игра Робина и Марион Д. Љубојевић: Црквена химна Статије, Божићни тропар Ђакон Петар Којић: Молитва Господња Оче наш, Ј. Преторијус: Канон Живела музика В. Ђорђевић: Канон Сви петлићи лепо поје

Елементи музичке писмености: Такт 6/8: Б. Трудић: На студенцу; М. Ђурђевић: Анђели певају. Пунктирани ритам:В. А. Моцарт: Гле, игре ли красне; К. Станковић: Сећаш ли се оног сата; Ђорђевић/Милосављевић: Примили смо вести тазе. Шеснаестине: Б. Станчић: Вејавица вејала Синкопа: Д. Краљић: Чамац на Тиси Лествица Ге-дур:А. Моцарт: Мала ноћна музика, I став; Р. Роџерс: Рунолист; Дечја песма из Италије: Сад зиме више нема ; Ја посејах лубенице (двоглас). Лествица де-мол:Источниче живоносни; Тавна ноћи; Све птичице запјевале; Расти, расти мој зелени боре; Небо је тако ведро; Ђ. Б. Перголези: Где је онај цветак жути ; Ж. Ф. Рамо: Тамбурин ; Заспо Јанко (двоглас); Растко (двоглас), аранжман Предраг Миодраг. Лествица Еф-дур:Шкрипи ђерам; Л. ван Бетовен: Ода радости; Ј. С. Бах: Ах што волим; С. Ст. Мокрањац: Ал је леп овај свет. **Литература:** Др Александра Паладин и Драгана Михајловић Бокан: Музичка култура за седми разред основне школе, Нови Логос, Београд, 2019.

Литература: 1. ***Музичка култура 6,*** *уџбеник за шести разред основне школе,* - Александра Паладин, Драгана Михајловић Бокан *(Нови Логос)*

2.4.3 Разред: Седми

Фонд часова:

Разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
Седми	1	36

Оперативни задаци Оперативни задаци су:

- певање и свирање, по слуху и из нотног текста; песме и теме из познатих композиција
- упознавање музике праисторије, античке епохе, средњег века, ренесансе, барока и класицизма кроз сагледавање друштвене функције музике, видова музицирања, карактеристичних жанрова, облика и инструмената епохе, као и најистакнутијих стваралачких личности - утврђивање појмова из основа музичке писмености
- обрада мелодијског мола, обрада акорада на главним ступњевима, појам каденце
- обрада мешовитих тактова (7/8, 5/8 - на примерима народних песама)

- утврђивање и обрада појмова мелодија, ритам, метар, темпо, динамика, хармонија, полифонија, хомофонија, фактура.

ИСХОДИ У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

– препозна врсту жичаних инструмента по изгледу и звуку; – опише начин добијања тона код жичаних инструмената; – повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средства музичке уметности карактеристична за период барока и класицизма; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у бароку и класицизму; препозна – инструмент или групу према врсти композиције у – оквиру датог музичког стила; објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; – извођачке и техничке могућности инструмената; – разликује музичке форме барока и класицизма; идентификује репрезентативне музичке примере – најзначајнијих представника барока и класицизма; идентификује елементе музике барока и класицизма као инспирацију у музици савременог – доба; изводи музичке примере користећи глас, покрет и – инструменте, самостално и у групи; користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина	**ЧОВЕК И МУЗИКА**	<u>Барок.</u> Рођење опере. Клаудио Монтеверди. Облици вокално-инструменталне музике (ораторијум, кантата). Инструментална музика: солистичко, камерно и оркестарско музицирање. Инструментални облици: свита, кончерто гросо. Антонио Вивалди, Јохан Себастијан Бах и Георг Фридрих Хендл. <u>Класицизам</u> Појам сонате и симфоније. Жанрови класичне музике – опера, црквени жанрови, симфонијска, концертантна, камерна (посебно гудачки квартет), солистичка музика. Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт и Лудвиг ван Бетовен. Развој српске црквене музике.
	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	Жичани: трзалачки и гудачки. Градитељске школе. Појам симфонијског оркестра Српски народни музички инструменти.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне музике барока и класицизма. Слушање вокалних, вокално-иструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора. Слушање дела традиционалне народне музике.

– кроз певање, свирање и покрет; комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; учествује у креирању		
– школских приредби, догађаја и пројеката; изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, – глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); учествује у школским приредбама и манифестацијама; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; понаша се – у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; критички – просуђује утицај музике на здравље; користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, – извођење и стваралаштво. –	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Певање песама по слуху и из нотног текста (солмизацијом) самостално и у групи. Певање песама у комбинацији са покретом. Певање и свирање из нотног текста народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима. Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом. Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике барока, класицизма.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање ритмичке пратње. Реконструкција музичких догађаја у стилу барока и класицизма.

Кључни појмови садржаја: барок, ораторијум, кантата, свита, кончерто гросо, класицизам, соната, симфонија, камерна музика.

Музичка култура - општи стандарди постигнућа на крају 7. разреда

ОБЛАСТИ/ТЕМА	НИВО	СТАНДАРДИ

Знање и разумевање	Основни	У области Знање и разумевање, ученик уме да: МК. 1.1.1. препозна основне елементе музичке писмености МК. 1.1.2. опише основне карактеристике - музичких инструмената и састава - историјско–стилских периода - музичких жанрова - народног стваралаштва
	Средњи	У области Знање и разумевање ученик уме да анализира повезаност: МК. 2.1.1. музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу (на пример, брз темпо са живахним карактером) МК. 2.1.2. структуре и драматургије одређеног музичког жанра (на пример, оперски финале са догађајима у драми) МК. 2.1.3. облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота

	Напредни	У области Знање и разумевање ученик: МК. 3.1.1. зна функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела МК. 3.1.2. разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора МК: 3.1.3. критички и аргументовано образлаже свој суд МК: 3.1.4. уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетичком контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом)
Слушање музике	Основни	У области Слушање музике ученик уме, на основу слушања музичких примера, да именује: МК. 1.2.1. музичке изражајне елементе МК. 1.2.2. извођачки састав МК. 1.2.3. музичке жанрове МК. 1.2.4. српски музички фолклор

	Средњи	У области Слушање музике ученик уме да: МК. 2.2.1. опише и анализира карактеристике звучног примера кроз садејство опажених музичких елемената (на пример, узбуркана мелодија као резултат специфичног ритма, темпа, агогике, динамике, интервалске структуре) МК. 2.2.2. препозна структуру одређеног жанра
	Напредни	У области Слушање музике ученик уме да анализира слушни пример и открије везу опажених карактеристика са: МК. 3.2.1. структуралном и драматуршком димензијом звучног примера МК. 3.2.2. жанровским и историјско–стилским контекстом звучног примера МК. 3.2.3. контекстом настанка и примене различитих облика музичког фолклора
Музичко извођење	Основни	У области Музичко извођење ученик уме да: МК. 1.3.1. пева једноставне дечије, народне или популарне композиције МК. 1.3.2. изводи једноставне дечије, народне или популарне композиције на бар једном инстументу
	Напредни	У области Музичко извођење ученик уме да: МК. 3.3.1. изведе разноврсни музички репертоар певањем и свирањем као солиста и у школским ансамблима.
Музичко стваралаштво	Основни	У области Музичко стваралашта ученик уме да: МК. 1.4.1. направи музичке инструменте користећи предмете из окружења МК. 1.4.2. осмисли мање музичке целине на основу понуђених модела МК. 1.4.3. изводи пратеће ритмичке и мелодијско–ритмичке деонице на направљеним музичким инструментима МК. 1.4.4. учествује у одабиру музике за дати жанровски и историјски контекст.
	Напредни	У области Музичко стваралаштво ученик уме да: МК. 3.4.1. осмишљава пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте МК. 3.4.2. импровизује и/или компонује мање музичке целине (ритмичке и мелодијске) у оквиру различитих жанрова и стилова

		МК. 3 4.3. осмисли музику за школску представу, приредбу или перформанс.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета музичка култура	Компентенција за учење Естетичка компотенција, Комуникација Рад са подацима и информацијама , Сарадња Одговоран однос према здрављу

Начин остваривања програма

- **Методе рада:** монолошка, дијалошка, демонстративна, метода рада са текстом, метода обраде песме по слуху, метода стваралачког рада, практичан рад, метода ИКТ (примена веб - алата за учење).
- **Облик рада:** фронтални, групни, рад у пару, индивидуални или комбиновани.

Активности:

Активности наставника – подстиче ученике да опажају, примењују, препознају, упоређују, изводе закључке, повезују знања са другим областима и другим предметима, решавају проблеме, практично примењују... **Активности ученика** – ученици активно учествују у настави, посматрају, бележе, изводе закључке, музицирају, слушају звучне примере, врше самопроцењивање и сл.).

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика, активности ученика на часовима, домаћи задаци, певање, свирање, музичко стваралаштво, слушање музичких примера, рад на пројекту, израда креативних задатака на одређену тему, допринос ученика за време групног рада и рада у пару, кратке писане провере (15 мин), специфичне вештине. **Корелација са другим предметима**

Српски језик	Народне песме, старограданске песме

Енглески језик	Песме из мјузикла
Историја	Барок 17. век, Класицизам 18. век кроз обраду музичко стилских периода и композитора. Први светски рат, балкански ратови, обрада песме "Креће се лађа француска" и "Тамо далеко"
Географија	Композитори и песме из различитих земаља, Европа - Немачки композитори Ј. С. Бах; Г. Р. Хендл; Л. в. Бетовен.Италија - А. Вивалди, К. Монтеверди. Аустрија В. А. Моцарт; Ј. Хајдн.
Биологија	Хигијена човека, гласа и гласних жица
Математика, Физика	Штимовање гудачких инструмената
Информатика и рачунарство	Употреба интернета, видео примери
Ликовна култура	Уметност и технологија - мјузикл, филм
Немачки језик	Немачки композитори Ј.С.Бах; Г. Ф. Хендл и Л.в. Бетовен
Верска настава	Химна Светом Сави, духовне песме

ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА ПЕВАЊЕ И СВИРАЊЕ

Химне

Државна химна, Химна Светом Сави, Химна школе

Човек и музика:Марк Антоан Шарпантје, *Те Деум;* Волфганг Амадеус Моцарт, *Мала ноћна музика;* Лудвиг ван Бетовен, *Ода радости*, *IX симфонија*

Елементи музичке писмености: Народна песма из *Србије, Дуње ранке,* Харолд Арлен, *Изнад дуге,* Волфганг Амадеус Моцарт, *Чежња за пролећем,* Александар Јорговић, *Циц;* Георг Фридрих Хендл, канон *Игра коло весело;* Јохан Себастијан Бах, *Радост и весеља сласт*, из кантате *О селу;* Јозеф Хајдн, *Јесење лишће* из 3. става ораторијума *Годишња доба;* Волфганг Амадеус Моцарт, *Арија Папагена* из опере *Чаробна фрула;* Лудвиг ван Бетовен, *Птич'ја туга;* Лудвиг ван Бетовен, *Ода радости*, тема из IV става *Симфоније бр. 9*

Народне песме и игре: *Чије је оно девојче (Ђурђеле); Вита јела до неба; Врбо, врбице; Дум дага дум; Фатише коло врањске девојке; Ој, голубе, мој голубе; 'Ајде Јано, коло да играмо; Море, изгрејала, нане, сјајна месечина; Жубор вода жуборила; Пуче пушка; Играле се делије; Чај горо, лане моје, причувај ми овце; Ти момо, ти девојко;* Руска народна песма, *Каљинка*

Староградске песме: *Диван је кићени Срем; Ој, јесенске дуге ноћи; Пред Сенкином кућом; Не лудуј лело, чуће те село; Ти једина*

Духовне песме: *Везак је везла Дјева Марија: Божићу, наша радости:* Стеван Стојановић Мокрањац, *Тебе појем; Тропар за Божић; Тропар Светом Сави; Помози нам вишњи Боже;* Корнелије Станковић, *Многаја љета*

Песме из балканских ратова и Првог светског рата: *Креће се лађа француска: Тамо далеко*

Канони: : Михаел Преторијус, *Живела музика***;** Михаел Преторијус *Освану дан;* Георг Фридрих Хендл, *Игра коло весело* (канон); Јозеф Хајдн, *Интервали;* Лудвиг ван Бетовен, *Скала*

ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА СЛУШАЊЕ

Химне: Државна химна; Химна Светом Сави: Химна школе

Народне песме и игре: Сјајна месечина мила нане (Бела Паланка); Горанине, Ђафанине; Ваљевска подвала; Уродиле жуте крушке

Човек и музика: ***Барок;*** Марк Антоан Шарпантје, *Те Деум;* Георг Фридрих Хендл, *Алелуја*, ораторијум *Месија;* Жан Жозеф Муре, *Рондо* из *Симфоније фанфара;* Јохан Себастијан Бах, *Бранденбуршки концерт бр. 3*, финале; Јохан Себастијан Бах, *Токата и фуга, де-мол:* Јохан Себастијан Бах, *Токата, Це-дур;* Јохан Себастијан Бах, *Ваздух;* Антонио Вивалди, *Четири годишња доба* (избор): Антонио Вивалди, Арија *Agitata da due venti;* Георг Фридрих Хендл: Арија *Lascia ch'io pianga*, опера *Риналдо*; Георг Фридрих Хендл: Музика за ватромет; Јохан Пахелбел, *Канон у Де-дуру***. *Класицизам;*** Волфганг Амадеус Моцарт, *Мала ноћна музика;* Волфганг Амадеус Моцарт, *Турски марш;* Волфганг Амадеус Моцарт, *Lacrimosa* из *Реквијема;* Волфганг

Амадеус Моцарт, *Клавирски концерт бр. 21 Елвира Мадиган*, 2. став ; Лудвиг ван Бетовен, *За Елизу;* Лудвиг ван Бетовен, *Месечева соната*, 1. став ; Лудвиг ван Бетовен, *V симфонија*, 1. став; Лудвиг ван Бетовен, *IX симфонија*, 4. став, финале; Франц Јозеф Хајдн, *Симфонија изненађења;* Волфганг Амадеус Моцарт, *Арија краљице ноћи*, опера *Чаробна фрула*

Композиције инспирисане музиком барока и класицизма и савремене обраде: Томазо Албинони, *Адађо, ге-мол;* Тони Бритен, *Химна Лиге шампиона;* Јохан Себастијан Бах, *Токата и фуга, де-мол*, изводи Ванеса Ме

Музички инструменти: Гудачки: Антонио Вивалди, *Четири годишња доба* (избор); Антоњин Дворжак, *„Амерички квартет"* оп. 96, бр.12, Еф-дур; Антоњин Дворжак, *Багателе за гудачки трио и хармонијум*, 5. став; Бенџамин Бритн, *Simple Symphony for String Quartet Op. 4*; Хауард Шор, *Господар прстенова (The Shire);* Стив Јаблонски, тема из филма *Трансформери: The Score – Arrival To Earth* ***Виолина:*** Јохан Себастијан Бах: *Партита бр.3, Гавота, BWV 1006:*Јохан Себастијан Бах: *Партита, Е-дур*, *Прелудијум,* BWV 1006; Ђузепе Тартини, *Ђаволји трилер*, 3. став; Франц Шуберт, *Пчела:* Феликс Менделсон, *Виолински концерт, е-мол*, оп. 64, 3. став; Николо Паганини, *Ла кампанела*, 3. став; Џон Вилијамс, тема из филма *Шиндлерова листа;* ***Виола:***Јохан Кристиан Бах, *Концерт за виолу, це-мол;* Јоханес Брамс, *Соната за , еф-мол*, оп. 120, бр. 1; Ребека Кларк, *Соната за виолу*, *Импетуозо;****Виолончело:***Јохан Себастијан Бах, *Свита за виолончело бр.1, Прелудијум;* Лудвиг ван Бетовен, *V симфонија*, 2. став; Енио Мориконе, тема из филма *Габриелова обоа*, изводи Јо Јо Ма; ***Контрабас:***Камиј Сен Санс, *Слон*; Јохан Баптист Ванхал, *Концерт за контрабас*, *Дедур*: **Трзалачки:** ***Харфа:*** Георг Фридрих Хендл, *Концерт за харфу и оркестар*; Михаил Глинка, *Варијације на Моцартову тему*; Мануел де Фаља, *Шпански плес*; Вера Миланковић, *Ноктурно;* ***Гитара:***Франциско Тарега, *Сећање на Алхамбру;* Јохан Себастијан Бах, *Бранденбуршки концерт бр. 3, Алегро*, изводи Чет Еткинс; Ерик Клептон, *Лејла*, инструментал; Волфганг Амадеус Моцарт, *Турски марш*, изводи Ингвие Малмстен; ***Тамбура:*** Јаника Балаж и Тамбурашки оркестар, *Осам тамбураша;* Тамбураши, *Вратиће се роде;* Народна песма, *Саградићу шајку,* изводе Звонко Богдан и Тамбурашки оркестар Јанике Балажа; ***Мандолина:*** Енио Мориконе и Нино Рота, *Тема љубави* из филма *Кум*; Лудвиг ван Бетовен, *Сонатина за мандолину и фортепиано, Це-дур;* ***Лаута:***Јохан Себастијан Бах, *Токата и фуга де-мол*, изводи Ванеса Ме; Јохан Георг Конради, *Свита за лауту;* Душан Богдановић, *Псалм, Пасакаља и Ричеркар, на тему старе босанске песме*, изводи Един Карамазов; ***Цитра:*** Антонио Вивалди, *Концерт за лауту, Де-дур;* Роналд Бинге, *Елизабетанска серенада*; ***Балалајка*****:** Руска традиционална песма, *Каљинка;* Морис Жар, *Ларина тема* из филма *Ларина песма;*

Видео примери: ***Барок:*** Јохан Себастијан Бах, *Токата и фуга, де-мол* https://www.youtube.com/watch?v=Nnuq9PXbywA; Антонио Вивалди, Арија *Agitata da due venti*, Ћећилиа Бартоли https://www.youtube.com/watch?v=6czLBVqo_zw; Георг Фридрих Хендл, *Музика на води* https://www.youtube.com/watch?v=C6dHO2F2OHc ; Хенри Пурсел, *Abdelazer* https://www.youtube.com/watch?v=TUxbcJIOHNY;Жан Батист Лили, арија из опере *Изис* https://www.youtube.com/watch?v=bPnNA8yTD8E; Франсоа Купрен, *Les Coucous Benevoles*, на харпсикорду изводи Клаудио ди Вероли https://www.youtube.com/watch?v=xFlX2XSGCIQ; Луи Клод Дакен, *Le Coucou* https://www.youtube.com/watch?v=e28jSNgr4c4; Ђироламо Фрескобалди, *L`Amoroso* - https://www.youtube.com/watch?v=QEbuVWAbkZo Ђироламо Фрескобалди, *Aria detta la Frescobala* https://www.youtube.com/watch?v=InSbiGcUp34; Барокни плес https://www.youtube.com/watch?v=-3-N3qtib24; Yanni, *The Storm* https://www.youtube.com/watch?v=BNi9fOjXx-Y; Јохан Себастијан Бах, *Токата и фуга де-мол,* изводи Ванеса Ме https://www.youtube.com/watch?v=Hg8Fa_EUQqY; ***Класицизам:***Инсерт из филма *Амадеус* https://www.youtube.com/watch?v=-ciFTP_KRy4 ; MozART Group, *Eine Kleine World Music* https://www.youtube.com/watch?v=fAO9LR9gZB0; 2 Cellos, *Whole Lotta Love vs. Beethoven 5th Symphony* https://www.youtube.com/watch?v=x8yymm3DtVA; *Line Riders - Beethoven's 5th* https://www.youtube.com/watch?v=vcBn04IyELc ; Инсерт из филма *Coping*

Beethoven https://www.youtube.com/watch?v=qXlsrzLUq1I; The Muppets, *Ode To Joy* https://www.youtube.com/watch?v=VnT7pT6zCcA ; ***Гудачки инструменти:*** Виторио Монти, *Csárdás,* изводи Немања Радуловић https://www.youtube.com/watch?v=XIJM2kZgYiI; 2 CELLOS, *Thunderstruck* https://www.youtube.com/watch?v=uT3SBzmDxGk; Камиј Сен Санс, *Лабуд* https://www.youtube.com/watch?v=FZ8X2HS_low; Николај Римски Корсаков, *Бумбаров лет,* за два контрабаса https://www.youtube.com/watch?v=kLvC1046t7w; ***Трзалачки инструменти:***Ане Вансхоторс, *A bird came flying* https://www.youtube.com/watch?v=BBrSypv7y_E; Петар Ильич Чајковски, каденца из балета *Лабудово језеро* https://www.youtube.com/watch?v=v53lusUi088; Харолд Арлен, *Over The Rainbow*, изводи Томи Емануел*https://www.youtube.com/watch?v=0cHeNscKZN0;* Пако де Лусиа, *Flamenco - Alegrias* https://www.youtube.com/watch?v=jGfx_e4Dhk8; Стивен Ворбек, *Palegia's Song* из филма *Мандолина капетана Корелија*, https://www.youtube.com/watch?v=IOMmwyfPEio&t=18s; Антонио Вивалди, *Концерт за лауту, Де-дур https://www.youtube.com/watch?v=hyHd4rDUd5g*; Роналд Бинге, *Елизабетанска серенада https://www.youtube.com/watch?v=sMOt05cG_mc*; Морис Жар, *Ларина тема из филма Ларина песма https://www.youtube.com/watch?v=bWh3aAodUJk*; ***Савремене обраде традиционалне музике:***Yanni, *World Dance* https://www.youtube.com/watch?v=Fn8lodDV4Zw; Традиционална из Македоније, *Зајди, зајди* (извођење Тошета Проеског) https://www.youtube.com/watch?v=vM9WWE6YXTg; Традиционална из Македоније, *Јовано, Јованке* https://www.youtube.com/watch?v=beh-bnTHxcw.

Литература: Др Александра Паладин и Драгана Михајловић Бокан: Музичка култура за седми разред основне школе, Нови Логос, Београд, 2020.

2.4.4 Разред: Осми

Фонд часова:

Разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
Осми	1	34

Оперативни задаци Ученик
уме да:
- препозна основне елементе музичке писмености - опише основне карактеристике:
– музичких инструмената;
– историјско-стилских периода;
–музичких жанрова;
–народног стваралаштва.
Ученик уме да анализира повезаност:

- музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком; - изражајности (нпр. брз темпо са живахним карактером);
- структуре и драматургије одређеног музичког жанра (нпр. оперски финале са - догађајима у драми); - облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота. Ученик:
- зна функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела;
- разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора;
- критички и аргументовано образлаже свој суд;
- уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетичком контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом).

Ученици умеју да:

- препознају теме из познатих композиција домаћих и страних аутора;
- упознају музику различитих жанрова ;
- буду ангажовани у свим музичким активностима и сами стварају музику;
- активно учествују у припремању програма за такмичења и јавне наступе;
- стечена стваралачка искуства и искуства у слушању музике користе за процену својих и других музичких дела.

ИСХОДИ У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

– повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у роматизму, импресионизму и савременом добу; – препознаје националне игре у делима уметничке музике; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период романтизма, импресионизма и савременог доба; – разликује музичке форме романтизма, импресионизма и савременог доба; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма, импресионизма и савременог доба; – идентификује елементе музике ранијих епоха као инспирацију у музици савременог доба;	**Човек и музика**	Романтизам Програмска и апсолутна музика Соло песма Клавирска минијатура Националне и стилизоване игре (полка, мазурка, чардаш, казачок, сиртаки, валцер, танго...) Музичко-сценска дела Сметана, Дворжак, Шопен, Лист, Шуберт, Шуман, Паганини, Верди, Пучини, Росини, Чајковски, Бородин, Мусоргски, Мокрањац Импресионизам Равел, Дебиси Савремено доба Жанрови: Џез, популарна музика, апстрактна музика. Импровизација (појам) Стравински, Прокофјев, Коњовић, Константин Бабић, Вера Миланковић

– препозна врсту дувачких инструмента по изгледу и звуку; – опише начин добијања тона код дувачких инструмената; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању и реализацији школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у комуникацији и заједничком музицирању; – се понаша у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује утицај музике на здравље;	**Музички инструменти** **Слушање музике** **Извођење музике** **Музичко стваралаштво**	**Дувачки инструменти** Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне музике романтизма, импресионизма и савременог доба. Слушање вокалних, вокалноинструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора. Слушање дела традиционалне народне музике. Певање песама по слуху и из нотног текста (солмизацијом) самостално и у групи. Певање песама у мешовитим тактовима (7/8, 5/8) по слуху. Певање песама у комбинацији са плесним покретом. Певање и свирање из нотног текста народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима. Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом. Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике романтизма, импресионизма и савременог доба. Импровизација Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање ритмичке пратње. Реконструкција музичких догађаја у стилу романтизма, импресионизма и савремене музике. Израда дувачких инструмената од доступних материјала.

– користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.		

Музичка култура - општи стандарди постигнућа на крају 8. Разреда

ОБЛАСТИ/ТЕМА	НИВО	СТАНДАРДИ
Знање и разумевање	Основни	Ученик уме да: 1.1.1 препознаје елементе музичке писмености 1.1.2 опише карактеристике музичких жанрова, историјско-стилских периода, музичких инструмената и састава и народног стваралаштва
	Средњи	2.1.1 Ученик анализира повезаност музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу 2.1.2 Ученик анализира повезаност структуре и драматургије одређеног музичког жанра 2.1.3 Ученик анализира повезаност облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота
	Напредни	3.1.1Ученик зна функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела 3.1.2 Ученик разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора 3.1.3 Ученик критички и аргументовано образлаже свој суд 3.1.4 Ученик уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетичком контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом
Слушање музике	Основни	Ученик уме да: 1.2.1 именује музичке изражајне елементе 1.2.2 извођачки састав 1.2.3 музичке жанрове 1.2.4 српски музички фолклор
	Средњи	2.2.1 Ученик уме да опише и анализира карактеристике звучног примера кроз садејство опаженим музичких елемената 2.2.2 Ученик уме да препозна структуру одређеног жанра

	Напредни	Ученик уме да анализира слушни пример и открије везу опажених карактеристика са: 3.2.1 структуралном и драматуршком димензијом звучног примера 3.2.2 жанровским и историјско-стилским контекстом звучног примера 3.2.3 контекстом настанка и примене различитих облика музичког фолклора
Извођење музике	Основни	Ученик уме да: 1.3.1 пева једноставне дечије, народне и популарне композиције 1.3.2 изводи једноставне дечије, народне и популарне композиције на бар једном инструменту
	Напредни	3.3.1 Ученик уме да изведе разноврсни музички репертоар певањем и свирањем као солиста и у школским ансамблима
Музичко стваралаштво	Основни	1.4.1 Ученик уме да прави једноставније музичке инструменте 1.4.2 Ученик уме да осмисли мање музичке целине на основу понуђених модела 1.4.3 Ученик изводи пратеће ритмичке и мелодијско-ритмичке деонице на направљеним инструментима 1.4.4 Ученик уме да учествује у одабиру музике за дати жанровски и историјски контекст
	Напредни	3.4.1 Учник уме да осмишља пратеће аранжмане за орфов инструментариј и друге задате музичке инструменте 3.4.2 Ученик уме да импровизује и/или компонује мање музичке целине у оквиру различитих жанрова и стилова 3.4.3 Ученик уме да осмисли музику за школску представу, приредбу или перформанс

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета музичка култура	Компентенција за учење Естетичка компетенција, Комуникација Рад са подацима и информацијама ,Сарадња Одговоран однос према здрављу

Начин остваривања програма

Методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, метода рада са текстом, метода обраде песме по слуху, метода стваралачког рада, слушање аудио примера, гледање видео примера, практичан рад, метода ИКТ (примена веб - алата за учење). **Облик рада:** фронтални, групни, рад у пару, индивидуални или комбиновани.

Активности наставника – подстиче ученике да опажају, примењују, препознају, упоређују, изводе закључке, повезују знања са другим областима и другим предметима, решавају проблеме, практично примењују...

Активности ученика – ученици активно учествују у настави, посматрају, бележе, изводе закључке, музицирају, слушају звучне примере, врше самопроцењивање и сл.

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика, активности ученика на часовима, домаћи задаци, певање, свирање, музичко стваралаштво, слушање музичких примера, рад на пројекту, израда креативних задатака на одређену тему, допринос ученика за време групног рада и рада у пару, специфичне вештине.

Корелација са другим предметима

Српски језик	Народне песме, старограде песме
Енглески језик	Песме из мјузикла
Историја	Романтизам 19. век, Импресионизам, Експресионизам, Савремена музика 20. век кроз обраду музичко стилских периода и композитора. Први светски рат, Други светски рат кроз обраду музичких периода и композитора. Србија, српска музика и српски композитори у 20. веку.
Географија	Композитори и песме из различитих земаља, Европе као и чувена оперска позоришта у нашој земљи и у свету. Различите игре, различитог народа.
Биологија	Хигијена човека, гласа и гласних жица
Математика, Физика	Штимовање дувачких инструмената, Проналазак фонографа, теремин.
Информатика и рачунарство	Употреба интернета, видео примери, електронска музика

Ликовна култура	Уметност и технологија - мјузикл, филм. Импресионизам у сликарству, сценографија у опери и балету, мјузиклу и оперети.
Немачки језик	Немачки композитори
Верска настава	Химна Светом Сави, духовне песме

ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА СЛУШАЊЕ

Химне

Државна химна, Химна Светом Сави **Традиционалне песме и игре**

Ај, мене мајка једну има Рум, дум, дум, Фатише коло врањске девојке, Буњевачко момачко коло Сокол ми литна, Јано Ти, једина, Градином цвеће цветало

Човек и музика

Романтизам Франц Шуберт, Аве Мариа Франц Шуберт, За музику Франц Шуберт, Серенада Николо Паганини, Капричо бр. 24 и 5, изводи Немања Радуловић Николо Паганини, Ла кампанела, III став Овај акт можете погледати на адреси /eli/rep/pg/ministarstva/pravilnik/2019/11/2/sg2.6.2021. Zakon 87/216 Феликс Менделсон, Концерт за виолину у е-молу, Оп. 64 Феликс Менделсон, Свадбени марш, Сан летње ноћи Фредерик Шопен, Мазурка Оп. 24, бр. 1 Фредерик Шопен, Валцер бр. 19, а-мол Фредерик Шопен, Валцер бр.2, Оп. 64 Фредерик Шопен, Револуционарна етида Фредерик Шопен, Минутни валцер Фредерик Шуман, Сањарење Франц Лист, Ла кампанела Франц Лист, Клавирски концерт бр.1 Беджих Сметана, Гудачки квартет бр. 1 Беджих Сметана, Влтава Јохан Штраус, Тик так брза полка Јохан Штраус, Трич трач полка Јохан Штраус, валцер Приче из бечке шуме Јохан Штраус, валцер Гласови пролећа Јоханес Брамс, Лаку ноћ Пјотр Иљич Чајковски, Клавирски концерт Оп. 1, бе-мол Антоњин Дворжак, Симфонија из Новог света, бр. 9, IV став Антоњин Дворжак, Словенска игра бр. 1, 2, 6 и 8 Антоњин Дворжак, Концерт за виолончело Б, е-дур Антоњин Дворжак, Хумореска бр. 7, Оп. 101 Модест Мусоргски, Слике са изложбе Сергеј Рахмањинов, Клавирски концерт бр. 2, це-мол Корнелије Станковић, Што се боре мисли моје Мокрањац, Козар Мокрањац, Приморски напјеви Мокрањац, Мокрањац, избор из Руковети **Опере**

Ђоакино Росини, Дует мачака Ђоакино Росини, Арија Фигара, опера Севиљски берберин Ђоакино Росини, Chi disprezza gli infelici, опера Кир у Вавилону Ђузепе Верди, Хор Јевреја, опера Аида Ђакомо Пучини, Нико не спава, опера Турандот Амилкаре Понкјели, Игра сатова из опере Ла Ђоконда Александар Бородин, Половецке игре, опера Кнез Игор Лео Делиб, Дует цвећа, опера Лакме Жорж Бизе, Арија Хабанера из опере Кармен Петар Коњовић, Цанум насред села, опера Коштана Петар Коњовић, Велика чочечка игра, опера Коштана Жак Офенбах, Птице у сенци, оперета Хофманове приче **Балет**

Жан Батист Лили, Menuet des Trompettes Лео Делиб, Игра сатова, балет Копелија Овај акт можете погледати на адреси /eli/rep/pg/ministarstva/pravilnik/2019/11/2/sg2.6.2021. Zakon 88/216 Адолф Адам, балет Жизела Пјотр Иљич Чајковски, балет Крцко Орашчић Пјотр Иљич Чајковски, Плес малих лабудова, балет Лабудово језеро Пјотр Иљич Чајковски, финале, балет Лабудово језеро Пјотр Иљич Чајковски, Валцер из балета Успавана лепотица Стеван Христић, Грлица из балета Охридска легенда Стеван Христић, Коло из балета Охридска легенда **Националне и стилизоване игре** (полка, мазурка, чардаш, казачок, сиртаки, валцер, танго)

Јоханес Брамс, Мађарска игра бр. 5 Виторио Монти, Чардаш Микис Теодоракис, Сиртаки Антонио Карлос Жобим, Самба са једном нотом Импресионизам Габриел Форе, Павана, Оп. 50 Ерик Сати, Гимнопедија Клод Дебиси, Потопљена катедрала Клод Дебиси, Месечина Морис Равел,

Болеро Савремена музика Игор Стравински, Игра костура, балет Жар птица Игор Стравински, Игра Жар птице, балет Жар птица Игор Стравински, инсерт из Свите Жар птица Игор Стравински, балет Петрушка Арам Хачатурјан, Игра сабљама, Свита Гајане Дмитри Шостакович, Други валцер Густав Холст, Јапанска свита Густав Холст, Самерсет рапсодија Љубица Марић, Праг сна Дарко Краљић, Девојко мала Јован Јовичић, Војвођанска свита Војислав Костић, За Београд Дејан Деспић, Дивертименто Кончертанте Оп. 51 Ханс Цимер, Пирати са Кариба, тема Хајао Мијазаки, Замак на небу https://www.youtube.com/watch?v=nrTu7BAjjCA

Композиције инспирисане музиком романтизма, импресионизма и савременог доба

Бора Дугић, Зов за недостижном лепотом Бубуша Симић, Велики градски валцер Јадранка Стојаковић, Што те нема Монти, Чардаш Пол де Сеневил, Брак из љубави

Музички инструменти

Габриел Форе, Павана Оп. 50 Артуро Маркез Márquez Arturo Danzón No. 2 Антоњин Дворжак, Словенска игра бр. 7 Овај акт можете погледати на адреси /eli/rep/pg/ministarstva/pravilnik/2019/11/2/sg2.6.2021. Zakon 89/216 Камиј Сен Санс, Соната за обоу, Де-дур, Оп.166, I став Енио Мориконе, Габријелова обоа Дејан Деспић – 7 пасторала за обоу соло Анте Гргин, Duettino Scherzando за два кларинета Радивој Лазић – Властимир Перичић, Хумореска за кларинет и клавир Боки Милошевић – одломци из одабраних дела Антонио Вивалди, Концерт за фагот е-мол Лирој Андерсон, Празник трубача Избор песама са фестивала Драгачевска труба Луис Армстрон Мајлс Дејвис Морис Равел, Болеро (соло тромбон) Камиј Сен-Санс, Концерт за хорну Оп. 94 Хауард Шор, Господар прстенова (The Fellowship; Gondor) Георг Филип Телеман, Песма о изгубљеној љубави Бела Барток, Румунски плесови Сз.68. ББ76: II Браул (Allegro) Станислав Бинички, Марш на Дрину **Видео примери**

Традиционална песма са Косова, Горанине, Ћафанине https://www.youtube.com/watch?v=SI3UltfEWhA Николо Паганини, Каприччо бр. 24 и 5, изводи Немања Радуловић https://www.youtube.com/watch? v=rgCo54r3DUk Лист и Шопен https://www.youtube.com/watch?v=8Uc2vtj7vvs&t=163s Јохан Штраус, Тик так брза полка https://www.youtube.com/watch?v=99k-g8H447U Волфганг Амадеус Моцарт, Арија краљице ноћи, опера Чаробна фрула https://www.youtube.com/watch? v=XH7cPtG8kGg Ђоакино Росини, Дует мачака https://www.youtube.com/watch?v=QNyR6rsGDyg Ђоакино Росини, Chi disprezza gli infelici, опера Кир у Вавилону https://www.youtube.com/watch? v=ffZiEgC4Tu0 Амилкаре Понкјели, Игра сатова из опере Ла Ђоконда https://www.youtube.com/watch?v=tOBp7H8RN4M Лео Делиб, Дует цвећа, опера Лакме, https://www.youtube.com/watch?v=Zm4HWjnwdWk Петар Коњовић, Ћанум насред села, опера Коштана https://www.youtube.com/watch?v=t0qoPLSQv0U Петар Коњовић, Велика чочечка игра, опера Коштана https://www.youtube.com/watch?v=_5UCmwGVsnE Жак Офенбах, Птице у сенци, оперета Хофманове приче https://www.youtube.com/watch?v=TcTMm7q3PE Жан Батист Лили, Menuet des Trompettes https://www.youtube.com/watch?v=sZ4AM0ayFBA Лео Делиб, Игра сатова, балет Копелија https://www.youtube.com/watch?v=ryFyVpqbqGQ Лео Делиб, Мазурка, балет Копелија, **Националне и стилизоване игре**

Полка https://www.youtube.com/watch?v=dONXZBrje2w Мазурка https://www.youtube.com/watch?v=lRl1T7CAD0E Чардаш https://www.youtube.com/watch?v=dF-x3ASonHw Казачок https://www.youtube.com/watch?v=QGDoSJmEyMc Сиртаки

https://www.youtube.com/watch?v=T4chpyTIE5Q Микос Теодоракис, Сиртаки https://www.youtube.com/watch?v=qR1-3gYXsfE https://www.youtube.com/watch?v=ls3gevqqqD0 Валцер На лепом, плавом Дунаву https://www.youtube.com/watch?v=EHFJWCCsWWQ Танго https://www.youtube.com/watch?v=NY0MLG-IrSU Фламенко https://www.youtube.com/watch?v=sFUC5ROtN8M Јоханес Брамс, Мађарска игра бр. 5 https://www.youtube.com/watch?v=H19jByxrqlw Виторио Монти, Чардаш https://www.youtube.com/watch?v=XIJM2kZgYiI Микис Теодоракис, Сиртаки, https://www.youtube.com/watch?v=T4chpyTIE5Q Антонио Карлос Жобим, Самба са једном нотом https://www.youtube.com/watch?v=PYdrhTL3VBk

Импресионизам

Клод Дебиси, Арабеска https://www.youtube.com/watch?v=A6s49OKp6aE Клод Дебиси, Месечина https://www.youtube.com/watch?v=k8JwihcysWo Морис Равел, Болеро https://www.youtube.com/watch?v=iOcu7GD8pcE **Савремено доба**

Игор Стравински, Игра костура, балет Жар птица https://www.youtube.com/watch?v=SP-dQBhcvtg Игор Стравински, Игра Жар птице, балет Жар птица https://www.youtube.com/watch?v=a9OuxgP19ak Игор Стравински, инсерт из Свите Жар птица https://www.youtube.com/watch?v=OdJdB_Gq1a4 Игор Стравински, балет Петрушка https://www.youtube.com/watch?v=UaRZfSKPw5A https://www.youtube.com/watch?v=Y7H5dEbyxsg Сергеј Прокофјев, Плес витезова, балет Ромео и Јулија https://www.youtube.com/watch?v=92YhJ4ZVmCg Арам Хачатурјан, Игра сабљама, Свита Гајане https://www.youtube.com/watch?v=mUQHGpxrz-8 Дмитри Шостакович, Други валцер https://www.youtube.com/watch?v=cPiCejN-Wek **Дувачки инструменти**

Клод Дебиси, Сиринкс https://www.youtube.com/watch?v=aw53VrbI4l0 Џон Вилијамс, Хедвигина тема, https://www.youtube.com/watch?v=l-3tNc6UwE Џон Вилијамс, Хедвигина тема, https://www.youtube.com/watch?v=cXRlDCyqZJw Енио Мориконе, Габријелова обоа https://www.youtube.com/watch?v=FtE3hoR_Nvo Антоњин Дворжак, Симфонија из Новог света, II став https://www.youtube.com/watch?v=0HhrxVx1Ztc Бени Гудман, Певај, певај, певај https://www.youtube.com/watch?v=t4yGKj23jgQАстор Пјацола, Танго етида бр.3 https://www.youtube.com/watch?v=4qzAi7JoKGE Сергеј Прокофиев, Шехерезада https://www.youtube.com/watch?v=au0qOBAJ-nA Пол Дик, Чаробњаков ученик https://www.youtube.com/watch?v=ScUEgUZbpbU Квин, Боемска рапсодија https://www.youtube.com/watch?v=tO527C0KUSs Хауард Гудл, Срећан Божић, Мр Бин https://www.youtube.com/watch?v=vvR66bZBCIk Ђорђе Замфир, Усамљени пастир https://www.youtube.com/watch?v=orLw2QBiN8 Необични дувачки инструменти https://www.youtube.com/watch?v=v62YjjV-Roo&t=61s Станислав Бинички, Марш на Дрину https://www.youtube.com/watch?v=Prv8a9Wp7Sg

ИЗБОР КОМПОЗИЦИЈА ЗА ПЕВАЊЕ И СВИРАЊЕ

Химне

Државна химна Химна Светом Сави **Човек и музика**

Јоаханес Брамс, Лаку ноћ Беджих Сметана, Моја звезда Франц Шуберт, Липа Ј. Ф. Рајхард, Љубица Традиционална песма, Ђурђевдан Традиционална песма из источне Србије, Mandra mea cu carpa mura Традиционална ромска песма, Ђелем, ђелем Традиционална мађарска игра, Леп је он (Az a szep) Традиционална руска песма, Каљинка Традиционална мађарска песма, Nyulacska Традиционална русинска песма, Зродзели ше тарки Традиционална мађарска песма, Нек се чује нек се зна да Жужа воли Јаноша Енглеска духовна песма, Прекрасна милост (Amazing Grace) Александар Бородин, Половецке игре,Радмила Какарлајић, Анђелина, зумба, зумба Макс Фридман/Џими де Најт, Rock Araund the Clock Џон Ленон/Пол Макартни, Let It Be Герард Матос Родригез, Танго Ла кумпарсита https://www.youtube.com/watch?v=NY0MLG-IrSU Елементи музичке писмености: Густа ми магла паднала Море, изгрејала, нане Пуче пушка ,Ајде Јано, коло да играмо Запевала сојка птица Оро се вије Јовано, Јованке Станиша Коруновић, Мај Станиша Коруновић, Пробуђена жаба Бијело дугме, Липе цвату Момчило Бајагић Бајага, Буђење раног пролећа Карл Ман/Дејв Апел, Let`s Twist again **Традиционалне и песме домаћих аутора**

Ој, цоко, цоко, црно око Тај таврље Уродиле жуте крушке Шкрипи ђерам Текла вода Текелија Леле дуње ранке Тамо далеко Војтек Шистех, Ој, Србијо, мила мати Николас Балон, Креће се лађа француска Станислав Бинички, Марш на Дрину **Старограде песме**

Ти једина Моја мала нема мане Мој Милане Јутрос ми је ружа процветала Што се боре мисли моје Ајде Като Небо је тако ведро У тем Сомбору

Духовне песме

Стеван Стојановић Мокрањац, Тебе појем Тропар за Божић Тропар Светом Сави Помози нам вишњи Боже Корнелије Станковић, Многаја љета **Литература:Уџбеник за осми разред,** Др Александра Паладин и Драгана Михајловић Бокан: Музичка култура за осми разред основне школе, Нови Логос, Београд, 2020.

2.5. Историја

Циљ и задаци

Циљ изучавања наставног предмета историја је културни развој и хуманистичко образовање ученика. Циљ наставе историје је и да допринесе разумевању историјског простора и времена, историјских процеса и токова, као и развијању националног и европског идентитета и духа толеранције код ученика

Задаци наставе историје су да ученици, уочавајући узрочно-последичне везе, разумеју историјске процесе и токове, улогу истакнутих личности у развоју људског друштва и да познају националну и општу историју (политичку, економску, друштвену,културну...), као и историју суседних народа и држава.

2.5.1 Разред: Пети

Фонд часова:

разред	**Недељни фонд часова**	**Годишњи фонд часова**
Пети	1	36

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
– разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум, еру); – лоцира одређену временску одредницу на временској ленти; – разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости; – именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догађаје; – разврста историјске изворе према њиховој основној подели;	**ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ**	Основни садржаји: Појам прошлости и историја као наука о прошлости људског друштва. Хронологија – рачунање времена. Подела прошлости и периодизација историје. Историјски извори – дефиниција, основна подела и установе у којима се чувају. Проширени садржаји: Сродне науке и помоћне историјске науке. Историја око нас. Историјско наслеђе – тековине

– повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају (архив, музеј, библиотека); – наведе главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији; – разликује основне одлике каменог и металног доба;	**ПРАИСТОРИЈА**	Основни садржаји: Основне одлике праисторије (начин живота људи, проналасци). Подела праисторије (камено, метално доба). Проширени садржаји: Најважнији праисторијски локалитети у Европи и Србији (Ласко, Алтамира, Лепенски Вир, Винча...)

– лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока; – користећи историјску карту доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока; – одреди место припадника друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку; – наведе најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока; – идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог истока;	**СТАРИ ИСТОК**	Основни садржаји: Појам Старог истока – географске одлике, најзначајније цивилизације (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија). Друштвени односи (робовласничко и теократско друштво) и државно уређење (монархија – царства/ краљевства) у цивилизацијама Старог истока. Основне одлике привреде и свакодневни живот – обичаји,

– разликује врсте писама цивилизација Старог истока; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа народа Старог истока на савремени свет; – користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум или век; – изложи, у усменом или писаном облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом; – прикупи и прикаже податке из различитих извора информација везаних		занимања, култура исхране и становања. Култура и историјско наслеђе народа Старог истока – религија (монотеизам и политеизам), писмо, књижевност, уметност, наука, цивилизацијске тековине (математика, архитектура, календар, иригациони систем, саобраћајна средства, медицина, закони...). Проширени садржаји: Специфичности египатске религије. Специфичности религија цивилизација Месопотамије. Основне одлике јудаизма. Најважније цивилизације Далеког истока (Индија, Кина)

за одређену историјску тему; – визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом; – опише особености природних услова и географског положаја античке Грчке; – лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе античке Грчке; – приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античкој Грчкој; – идентификује узроке и последице грчко- персијских ратова и Пелопонеског рата; – истражи основна обележја и значај религије старих Грка; – разликује легенде и митове од историјских чињеница; – наведе значај и последице освајања Александра Великог; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античке Грчке и хеленистичког доба на савремени свет;	**АНТИЧКА ГРЧКА**	Основни садржаји: Појам античке Грчке – географске одлике. Најстарији период грчке историје (Критска и Микенска цивилизација). Грчки митови (појам, примери) и хомерски епови. Колонизација и основне одлике привреде. Полиси – Спарта и Атина (појам полиса, структура друштва, државно уређење). Грчко-персијски ратови. Пелопонески рат – узроци и последице. Култура и свакодневни живот (религија, олимпијске игре, митологија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хеленистичко доба и његова култура. Историјско наслеђе (институције, закони, књижевност, позориште, филозофија, демократија, медицина, уметност, архитектура, беседништво, олимпијске игре). Проширени садржаји: Пелопонески рат (ток рата, најважнији догађаји и личности). Најистакнутије личности: Драконт, Перикле, Филип II, Аристотел, Архимед...

– користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античке Грчке и хеленизма у одговарајући миленијум, век или деценију; – израчуна временску удаљеност између појединих догађаја;		Грчка митологија, пантеон. Седам светских чуда античког доба

– користи основне историјске појмове; – лоцира на историјској карти простор настанка и ширења Римске државе; – наведе основне разлике између античке римске републике и царства; – разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима; – истражи основна обележја и значај религије античког Рима; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античком Риму; – наведе најзначајније последице настанка и ширења хришћанства; – лоцира на карти најважније римске локалитете на територији Србије; – користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античког Рима у одговарајући миленијум, век или деценију.	**АНТИЧКИ РИМ**	Основни садржаји: Појам античког Рима – географске одлике и периодизација. Оснивање Рима (легенда о Ромулу и Рему). Структура друштва и уређење Римске републике. Ширење Римске државе (освајања и провинције, привреда). Рим у доба царства – принципат и доминат. Култура и свакодневни живот (религија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хришћанство – појава и ширење. Пад Западног римског царства (почетак Велике сеобе народа, подела царства и пад Западног царства). Историјско наслеђе (абецеда, календар, медицина, уметност, архитектура, путеви, водовод, канализација, терме, римски бројеви, хришћанство, римско наслеђе на територији Србије). Проширени садржаји: Етрурци. Римска војска. Римски градови на територији Србије. Најистакнутије личности: Ханибал, Цицерон, Јулије Цезар, Клеопатра, Октавијан Август, Константин Велики...). Римски пантеон. Гладијаторске борбе

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета историје	Компетенција за учење, Рад са подацима и информацијама, Комуникација, Естетичка компетенција, Сарадња, Дигитална компетенција

Начин остваривања програма

- **Методе рада**: Монолошко-дијалошка, дијалошка, илустративно-демонстративна, текст метода -

Облик рада: Фронтални, групни, индивидуални, комбиновани

Активности

Наставника (организатор и реализатор наставе, партнер у комуникацији, мотивише ученика, праћење практичног рада, праћење постигнућа ученика...) **-** Организација и реализација наставе, Мотивација ученика, Праћење постигнућа ученика.

Ученика (разговор, слушање, описивање, посматрање, уочавање, израда практичног рада, стварање, експериментисање...) **–** Разговор, Слушање, Посматрање, уочавање и описивање, Закључивање.

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда:

усмено излагање	тест	есеј	домаћи задатак	писмени задатак	активност на часу	праћење практичног рада	дневник рада	тест практичних вештина	самостални практични рад	графички рад
*	*	–	*	–	*	–	*	–	*	-

(обележити * начине који се користе)

Корелација са другим предметима: пређене наставне јединице из историје за V разред, српски језик и књижевност, ликовна култура, географија, веронаука

Литература (за наставнике и ученике):

Гордана Субаков Симић, Марина Дрндарски : Историја за 5. разред основне школе, Нови Логос, од 2019.године.

2.5.2 Разред: Шести

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
Шести	2	72

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
− образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; − пореди историјске појаве; − наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку;	**ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ**	Основне одлике периода средњег века и новог века (појмови *средњи век*, *нови век*, *прединдустријско доба*, хронолошки и просторни оквири). Историјски извори за историју средњег века и раног новог века и њихова сазнајна вредност (писани и материјални).

− на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); − сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; − приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; − на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом веку; − идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века;	**ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ**	Велика сеоба народа и стварање нових држава у Европи (германска и словенска племена, Бугари, Мађари, Викинзи). Најзначајније државе раног средњег века (Франачка држава, Византијско царство, Арабљани). Религија у раном средњем веку (христијанизација и хришћанска црква, Велики раскол, ислам). Феудално друштво (структура, друштвене категорије, вазални односи). Српске земље и Балканско полуострво (досељавање Срба и Хрвата, односи са староседеоцима и суседима, формирање српских земаља, христијанизација, ширење писмености).

− изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице;		Истакнуте личности: Јустинијан, Карло Велики, кнез Властимир, цар Симеон, Јован Владимир, Василије II, краљ Михаило, Ћирило и Методије.

− пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку; − разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку; − на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; − образлаже најважније последице научнотехничких открића у периоду средњег и раног новог века; − идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку; − илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; − разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; − илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву; − користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу	**ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ**	Државно уређење (типови европских монархија; република). Сусрети и прожимања цивилизација и народа (хришћанство, ислам, јудаизам, Крсташки ратови, најзначајнији путописци и њихова путовања – Марко Поло, Ибн Батута и др). Српске земље и суседи (краљевина и царство, деспотовина, аутокефална црква, односи са Византијом, Угарском, Бугарском, Венецијом, османска освајања у југоисточној Европи). Свакодневни живот у Европи и српским земљама (двор и дворски живот, живот на селу и граду – занимања, родни односи, правоверје и јереси, куга). Опште одлике средњовековне културе (верски карактер културе, витешка култура, културне области, школе и универзитети, проналасци; писана и визуелна култура код Срба, легенде – Косовска, о краљу Артуру...). Истакнуте личности: Фридрих Барбароса, Ричард Лавље Срце, Саладин, Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Сава Немањић, краљ Милутин, Стефан Душан, кнез Лазар и кнегиња Милица, Твртко I Котроманић, Стефан Лазаревић, деспот Ђурађ, султанија Мара, Ђурађ Кастриот Скендербег, Балшићи, Црнојевићи, Мехмед II Освајач.

одабраних историјских извора и литературе; − повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); − учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.	**ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ** **(Прединдустријско доба)**	Прединдустријско доба (хронолошки оквири, научна и техничка открића, штампа, промене у начину производње, банкарство, успон градова – примери Фиренце, Венеције, Антверпена...). Велика географска открића и колонизација (истакнути морепловци и њихова путовања, сусрет са ваневропским цивилизацијама – Северна и Јужна Америка, Индија, Африка, Кина, Јапан, Аустралија; последице). Опште одлике културе раног новог века (основна обележја хуманизма и ренесансе; књижевност, политичка мисао, промене у свакодневном животу, обичаји и веровања – прогон „вештица”...). Реформација и противреформација (узроци, протестантизам, католичка реакција – улога језуита; верски сукоби и ратови). Појава апсолутистичких монархија (промене у државном уређењу, централизација државе, положај владара). Врхунац моћи Османског царства (освајања, држава и друштво). Живот Срба под османском, хабзбуршком и млетачком

		влашћу (обнова Пећке патријаршије; мењање верског и културног идентитета – исламизација, покатоличавање, унијаћење; учешће у ратовима, отпори и сеобе, положај и привилегије, Војна крајина).

		Истакнуте личности: Јохан Гутенберг, Изабела Кастиљска, Кристифор Колумбо, Фернандо Магелан, Леонардо да Винчи, Микеланђело Буонароти, Николо Макијавели, Никола Коперник, Исак Њутн, Мартин Лутер, Карло V и Филип II Хабзбуршки, Елизабета I, Вилијам Шекспир, Луј XIV, Сулејман Величанствени, Мехмед-паша Соколовић, Арсеније III Црнојевић, Арсеније IV Јовановић.

Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима - размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја - и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ (ученик уме да:)
Основи проучавања прошлости	ИС.1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице ИС.1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода ИС.1.1.4. уме да одреди ком веку припадају важне године из прошлости ИС.1.1.5. уме да одреди ком историјском периоду припадају важне године из прошлости ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације
Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку	ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје

	ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје ИС.1.1.9. зна на ком простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје ИС 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда ИС.2.2.1. уме да закључи о ком догађају, феномену и личности је реч на основу садржаја карактеристичних писаних историјских извора ИС.2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора ИС 3.1.1. уме да примени знање из историјске хронологије ИС.3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости

Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку	ИС.1.1.4. уме да одреди ком веку припадају важне године из прошлости ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС 1.1.7. именује најважније појаве из националне историје ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје ИС.1.1.9. зна на ком простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје ИС 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда ИС.2.2.1. уме да закључи о ком догађају, феномену и личности је реч на основу садржаја карактеристичних писаних историјских извора ИС.2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора ИС 3.1.1. уме да примени знање из историјске хронологије ИС.3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости
Европа, свет и српске земље у раном новом веку (Прединдустријско доба)	ИС.1.1.4. уме да одреди ком веку припадају важне године из прошлости ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје ИС.1.1.9. зна на ком простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје ИС 1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч

	ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда ИС.2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом ИС 2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје ИС 2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости ИС.3.1.1. уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен) ИС 3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета историје	Компетенција за учење, Рад са подацима и информацијама, Комуникација, Естетичка компетенција, Сарадња, Дигитална компетенција

Начин остваривања програма

Назив теме / садржај	Начини и поступци остваривања програма (Дидактичко-методичко упутство)

Основи проучавања прошлости	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву,евентуално виртуелна посета музеју, локалитету... Проналажење примера од стране ученика Коришћење БИГЗ-овог е -уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ; едмодо платформе и др.

Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку	Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, историјске карте, историјских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: географија, веронаука, ликовно, музичко, грађанско, српски језик кроз интегративну наставу и тематско повезивање Стално коришћење историјске карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, табела, ППТ, питања Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника, едмодо платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Обележавање Дана словенске писмености

Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада Корелација са сродним предметима: географија, ликовно и музичко васпитање, верска настава, грађанско васпитање, кроз интегративну наставу и тематско повезивање Коришћење уџбеничких текстова, историјских извора и њихова анализа Стално коришћење историјске карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме друштвене лествице, питања, ППТ, шеме Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника, едмодо платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Коришћење ресурса локалне историје Савиндан
Европа, свет и српске земље у раном новом веку (Прединдустријско доба)	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада Корелација са сродним предметима: географија, ликовно и музичко васпитање, верска настава, грађанско васпитање, кроз интегративну наставу и тематско повезивање Коришћење уџбеничких текстова, историјских извора и њихова анализа Стално коришћење историјске карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме друштвене лествице, питања, ППТ, шеме Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Коришћење е-уџбеника, едмодо платформе и др.
	Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Коришћење ресурса локалне историје

Методе рада: Монолошко-дијалошка, дијалошка, илустративно-демонстративна, текст метода **Облик рада:** Фронтални, групни, индивидуални, комбиновани

Активности

Наставника (организатор и реализатор наставе, партнер у комуникацији, мотивише ученика, праћење практичног рада, праћење постигнућа ученика...) - Организација и реализација наставе, Мотивација ученика, Праћење постигнућа ученика.

Ученика (разговор, слушање, описивање, посматрање, уочавање, израда практичног рада, стварање, експериментисање...) – Разговор, Слушање, Посматрање, уочавање и описивање, Закључивање.

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда:

Иницијално тестирање, Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика, Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова, Домаћи задатак , Писана провера-вежба 10. Мин, Процењивање рада у пару и у групи, Есеј, прича, Индивидуални рад, Мини истраживање, Сумативно оцењивање, Карта, Индивидуални рад: панои, ППТ - мини истраживање: личности. Догађаји, Карта - провера градива из целокупне историје 5 разреда-извлачење цедуљица са 5 појмова, које треба да покажу за 1 минут, Прегледање свески, Израда ленти времена, Самоевалуација и евалуација, Писана провера градива

Корелација са другим предметима :

Литература (за наставнике и ученике):

1. ***Историја 6,*** *уџбеник са одабраним историјским изворима за шести разред основне школе (Нови Логос)* - Душко Лопандић, Ивана Петровић

2.5.3 Разред: Седми

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
− доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима;	**ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ**	Основне одлике, хронолошки и просторни оквири периода од Индустријске револуције до завршетка Првог светског рата. Историјски извори за изучавање периода од Индустријске револуције до завршетка Првог светског рата и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио и визуелни).

– – изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; – уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; – препознаје основне карактеристике различитих идеологија; – анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике; – уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости;	**ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА (до средине XIX века)**	Индустријска револуција (парна машина и њена примена; промене у друштву, јачање грађанске и појава радничке класе). Политичке револуције (узроци, последице и обележја, европске монархије уочи револуција, просветитељске идеје, примери америчке и француске револуције; појмови уставности и поделе власти, Декларација о правима човека и грађанина, укидање феудализма). Наполеоново доба (Наполеонова владавина, ратови, тековине, Бечки конгрес). Свакодневни живот и култура (промене у начину живота). Источно питање и балкански народи (политика великих сила, борба балканских народа за ослобођење). Живот Срба под османском и хабзбуршком влашћу. Српска револуција 1804–1835 (основна обележја, ток Првог и Другог српског устанка, последице и значај). Развој модерне српске државе (аутономија Кнежевине Србије, успостава државе, оснивање образовних и културних установа). Црна Гора у доба владичанства (основна обележја државног и друштвеног уређења).

–		
уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; – препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава		Истакнуте личности: Џејмс Ват, Волтер, Катарина II, Марија Терезија, Робеспјер, Наполеон Бонапарта, вожд Карађорђе,
(грађанска права, парламентаризам, уставност);		кнез Милош, кнегиња Љубица, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, прота Матеја Ненадовић, Петар I и Петар II Петровић Његош, Сава Текелија, митрополит Стефан Стратимировић.

ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА	Рађање модерних држава, међународни односи и кризе (револуције 1848/49 – „пролеће народа”, политичке идеје, настанак модерне Италије и Немачке, успон САД и грађански рат, борба за колоније у Африци и Азији, Персија, Индија, Кина, опадање Османског царства). Промене у привреди, друштву и култури (Друга индустријска револуција, људска права и слободе – право гласа, укидање робовласништва, положај деце и жена; култура, наука, образовање, свакодневни живот). Кнежевина и Краљевина Србија и њено окружење (развој државних установа и политичког живота, унутрашња и спољна политика, међународно признање – Берлински конгрес; културна и просветна политика, свакодневни живот; положај Срба под хабзбуршком и османском влашћу). Истакнуте личности: Ђузепе Гарибалди, Ото фон Бизмарк, Наполеон III, краљица Викторија, Абрахам Линколн, Карл Маркс, браћа Лимијер, Алфред Нобел, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило, краљ Милан, краљица Наталија и краљ Александар Обреновић, књаз Никола Петровић, Илија Гарашанин, Јован Ристић, Никола Пашић, Стојан Новаковић, патријарх Јосиф Рајачић, Катарина Ивановић, Светозар Милетић, Бењамин Калај, Алекса Шантић.

–

ЕВРОПА, СВЕТ, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД НА ПОЧЕТКУ XX ВЕКА	Међународни односи и кризе (формирање савеза, сукоби око колонија, Руско-јапански рат, Мароканска криза, Анексиона криза, Либијски рат, балкански ратови). Култура, наука и свакодневни живот (Светска изложба у Паризу, примена научних достигнућа, положај жена). Краљевина Србија и њено окружење (Мајски преврат, политички живот, унутрашња и спољна политика; појава југословенства, наука, култура, свакодневни живот, положај Срба под аустроугарском и османском влашћу, Црна Гора –

–

анализирајући дате примере, уочава утицај

–

научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу;

− пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у индустријско доба;

− приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку;

− уочава историјске промене, поређењем политичке карте савременог света са историјским картама других епоха;

− пореди информације приказане на историјској карти са информацијама датим у другим симболичким модалитетима;

− повеже визуелне и текстуалне
информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни);

− пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности;

− анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја;

− уочава специфичности у тумачењу одређених историјских догађаја и појава на основу поређења извора различитог порекла;

– уочи пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима историјских извора; – употреби податке из графикона и табела у елементарном истраживању; – презентује, самостално или у групи, резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ; – упоређује, анализира и уочава разлике између својих и ставова других; – раздваја битно од небитног у историјској нарацији; – препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва; – идентификује историјске споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.		доношење устава, проглашење краљевине; учешће Србије и Црне Горе у балканским ратовима). Велики рат (узроци и повод, савезништва и фронтови, Србија и Црна Гора у рату; преломнице, ток и последице рата; аспекти рата – технологија рата, пропаганда, губици и жртве, глад и епидемије; човек у рату – живот у позадини и на фронту; живот под окупацијом и у избеглиштву; Велики рат у сећању). Истакнуте личности: Алберт Ајнштајн, Пјер и Марија Кири, Сигмунд Фројд, Михајло Пупин, Никола Тесла, Хенри Форд, Вилхелм II, Николај II Романов, Вудро Вилсон, краљ Петар и престолонаследник Александар Карађорђевић, Јован Цвијић, Надежда Петровић, Арчибалд Рајс, Милунка Савић, Флора Сендс, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић, Драгутин Димитријевић Апис.

Кључни појмови садржаја: револуција, индустријско доба, Источно питање, људска права, уставност, Сретењски устав, уставна и парламентарна монархија, република, Кнежевина Србија, Краљевина Србија, Велики рат, либерализам, национализам, социјализам, империјализам, колонијализам, расизам.

–

Начин остваривања програма

Ученици у 7-и разред улазе са знањем о основним историјским појмовима,са одређеним животним искуствима и уобличеним ставовима и на томе треба пажљиво градити ново знање,вештине,ставове и вредности. Да би сви ученици достигли предвиђене исходе,потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и да према њима планира и прилагођава наставне активности. Битно је искористити велике могућности ,које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости,која је у основи сваког сазнања. Наставни садржаји треба да буду представљени као „прича“,богата информацијама и детаљима,не зато да би оптеретили памћење ученика,већ да би им историјски догађаји,појаве и процеси били предочени јасно,детаљно,живо и динамично. Посебно место у настави историје имају питања,како она која поставља наставник ученицима,тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици илиште су сазнали ван ње, користећиразличите изворе информација. Добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести,не само у фази утврђивања и систематизације градива,већ и у самој обради наставних садржаја.У зависности од циља који наставник жели да оствари,питања могу бити различите функције,као што су:фокусирање пажње на неки садржај или аспект,подстицање поређења,трагање за појашњењем. Настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томекако је нешто било,већ и зашто и какве последице из тога проистичу.Треба искористити утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе,јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика. Пожељно је ибегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница,јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина. У настави треба, кад год је то могуће,примењивати дидактички концепт мултипесперктивности.

Одређене теме,по могућности,треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета,а посебну пажњу треба посветити оспособљавању ученика за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија (употреба интернета, прављење Powerpoint презентација, коришћење дигиталних, аудиовизуелних материјала).

Корелација са другим предметима:

Историја - географија - ликовна култура	Европа од краја 15. до краја 18. века—Азија, Африка, Северна и Јужна Америка; Ренесансна уметност
Историја - српски језик - географија	Српски народ под страном влашћу од 16. до 18. Века —Књижевност(хајдуци и ускоци) - Турска
Историја - географија- музичка култура-ликовна култура	Европа и свет од краја 18. до 70-их година 19. века — Северна Америка —Романтизам - Романтизам
Историја - српски језик	Србија и Црна Гора: модерне српске државе—Књижевност

Литература:

Драгомир Бонџић и Коста Николић: Историја за 7. разред основне школе, Завод за уџбенике, Београд, 2014. године

2.5.4 Разред: Осми

Фонд часова:

разред	**Недељни фонд часова**	**Годишњи фонд часова**
Осми	2	68

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
- именује периоде прошлости и историјске периоде и наводи граничне догађаје - повезује историјске изворе са установама у којима се чувају - именује Савремено доба и наводи граничне догађаје - користи основне историјске појмове	**Основи проучавања прошлости**	Основне одлике периода од завршетка Првог светског рата до наших дана. Историјски извори за изучавање периода од завршетка Првог светског рата до наших дана и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио-визуелни, усмена сведочанства, дигитални)

- пореди историјске периоде - разврстава историјске изворе према њиховој основној подели и према историјском периоду - пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихових сазнајних вредности - Користи основне историјске појмове - Сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту -Повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени) -Поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи -Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност -Изражава своје ставове на аргументован начин - Доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима - Приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у савременом добу - Препознаје основне карактеристике различитих идеологија - Изводи закључак о повезаности националне историје са	**Европа, свет и српски народ у југословенској држави у периоду између два рата**	Последице Великог рата (демографски и материјални губици, одраз рата у друштвеном и културном животу, Мировна конференцијау Паризу – нова карта Европе и света). Револуције у Русији и Европи (узроци, ток и последице). Стварање југословенске државе (југословенска идеја, процес и носиоци уједињења, међународно признање и границе). Политичке и друштвено-економске прилике у Европи и свету (либералне демократије, тоталитарне идеологије економске кризе; култура, наука и уметност, свакодневни живот). Југословенска краљекраљевина (простор, становништво и друштво; конституисање државе, политички живот; међународни положај економске прилике; култура, улога двора; национално и верско питање). Истакнуте личности: Николај II Романов, Владимир Иљич Лењин, Роза Луксембург, Александар Флеминг, Пабло Пикасо, Волт Дизни, Чарли Чаплин, Сергеј Ејзенштајн, Бенито Мусолини, Адолф Хитлер, Јосиф Стаљин, Френклин Рузвелт, Александар I, Марија, Петар II и Павле Карађорђевић,Никола Пашић

регионалном и европском, на основу датих примера - Уочава пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима историјских извора - Анализира и процењује ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја - Упоређује, анализира и уочава разлике између свог и ставова других - Уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом свету -Употреби податке из табеле у једноставном истраживању Наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у савременом добу - Анализирајући дате примере уочава утицај научнотехнолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу - Идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту		Стјепан Радић, Милан Стојадиновић, Драгиша Цветковић, Влатко Мачек, Слободан Јовановић, Милутин Миланковић, Исидора Секулић, Ксенија Атанасијевић, Милена Павловић Барили, Иван Мештровић
	Други светски рат	Свет у рату –узроци, међународне кризе, сукоби и освајачка политика тоталитарних држава; почетак и ток рата, зараћене стране, савезништва, фронтови, најважније операције, нови начини ратовања, ратна свакодневица; страдање цивила и ратни злочини; крај рата и победа Антифашистичке коалиције. Југославија и српски народ у рату-улазак у рат, војни пораз, окупација, подела, квислиншке творевине; геноцид и злочини; устанак, антифашистичка борба и грађански рат; војне операције, живот у рату. Последице рата-људски и материјални губици; демографске и друштвене промене, миграције, уништавање културног наслеђа; суђења за ратне злочине, стварање ОУН. Истакнуте личности: Френклин Рузвелт, Винстон Черчил, Јосиф Стаљин, Адолф Хитлер, Бенито Мусолини, цар Хирохито, Франциско Франко, Мао Цедунг, Ана Франк, Петар II Карађорђевић, Драгољуб Михаиловић, Јосип Броз Тито, Милан Недић, Анте Павелић, Диана Будисављевић.

-Уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности -Наведе примере како су идеје о родној верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва; -Доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима -Изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском на основу датих примера Препознаје основне карактеристике различитих идеологија -Користи основне историјске појмове -На карти показује места где су се десили одређени догађаји - Приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у Савременом добу - Сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту - Самостално или у групи реализује једноставне задатке	**Европа, свет и српски народ у југословенској држави у периоду хладног рата**	Свет после Другог светског рата – блоковска подела, трка у наоружању, глобална димензија хладног рата, ратна жаришта и кризе, деколонизација, европске интеграције, покрети еманципације-покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети; научна достигнућа, освајање свемира, медији, популарна култура. Југославија и српски народ после Другог светског ратаизградња новог државног и друштвеног уређења, једнопартијски систем, однос власти према политичким противницима, међународни положај, економске и културне прилике, самоуправљање, несврстаност, свакодневица, популарна култура, нове тенденције у култури. Истакнуте личности: Џон Кенеди, Никита Хрушчов, Махатма Ганди, Голда Меир, Мартин Лутер Кинг, Роза Паркс, Нелсон Мендела, Енди Ворхол, Јосип Броз, Александар Ранковић, Милован Ђилас, Иво Андрић,
		Милош Црњански, Александар Петровић, Мира Траиловић, Душан Ковачевић.

- Доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима - Препознаје основне карактеристике различитих идеологија - Пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у Савременом добу - Изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера - Уочава пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима историјских извора - Анализира и процењује ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја - Упоређује, анализира и уочава разлике између свог и ставова других - Уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом свету -Употреби податке из табеле у једноставном истраживању - Повезује визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни) -Уочи одраз историјских догађаја и појава у књижевним и уметничким делима -Објасни значење појмова геноцид и Холокауст -Препозна пропаганду, стереотипе, идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији - Идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликта - Доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима - Користи основне историјске појмове	**Европа, свет и српска држава и народ у савременим процесима**	Свет после Хладног рата –пад Берлинског зида; слом комунизма у Европи, распад СССР-а, нова политичка карта Европе, стварање Европске уније, доминација САД, локални конфликти и интервенције великих сила, процеси глобализације, Четврта индустријска револуција (дигитални медији, интернет, друштвене мреже и мобилна телефонија), претња тероризма, миграције, савремени културни покрети. Српски народ на крају XX и на почетку XXI века-криза СФРЈ 80-их година, међунационалне тензије, увођење вишестраначког политичког система, распад СФРЈ, грађански рат и стварање нових држава, интернационализација сукоба и међународне интервенције, економске прилике и свакодневни живот, ратни злочини, страдање цивилног становништва, разарање културног наслеђа, НАТО агресија на СРЈ, последице ратова, политичке промене 2000.године, република Србија као самостална држава, питање статуса Косова и Метохије, односи у региону, српски народ у дијаспори и региону, процес придруживања ЕУ, култура и спорт. Истакнуте личности: Роналд Реган, Михаил Горбачов, Маргарет Тачер, Бил Гејтс, Владимир Путин, Ангела Меркел, Слободан Милошевић, Фрањо Туђман, Алија Изетбеговић, Зоран Ђинђић, Војислав Коштуница

- Сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту - Наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у Савременом добу - Анализира и процени ближе хронолошко порекло извора		

на основу садржаја - Уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву: односи између великих сила, позиција Србије и Југославије - Пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности - Препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва - Приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у савременом добу - Уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву - Повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом - Презентује самостално, или у групи , резултате једноставног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе користећи ИКТ - Анализира историјске догађаје и појаве на основу доступног аудио-визуелног материјала -Препозна на примерима из савремене историје важност поштовања људских права -Препозна пропаганду, стереотипе, идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији - Доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима - Користи основне историјске појмове -		

Сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту		

- Наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у Савременом добу - Анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја - Пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности - Препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне		

личности и догађаје из историје државе и друштва - Приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у савременом добу - Уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву - Повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом - Презентује самостално, или у групи , резултате једноставног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе користећи ИКТ - Препозна историјску димензију политичких, културних и технолошких промена у савременом свету и републици Србији – Изведе закључке о узроцима, току и последицама ратова условљених распадом СФРЈ користећи изворе различитог порекла и сазнајних вредности - Анализира историјске догађаје и појаве на основу доступног аудио-визуелног материјала –Препозна пропаганду, стереотипе, идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији – Наведе примере како су идеје о родној верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва; -визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом;		

-користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност у одговарајући историјски период, догађај и век ; -лоцира на историјској карти најважније појмове		

Савременог доба -у излагању историјске нарације користи основне научне појмове;		

Неки од препоручених начина прилагођавања програма образовања ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

-просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) -што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка, као и надареним ученицима -размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...

-коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета историје	Компетенција за учење; Дигитална компетенција; Рад са подацима и информацијама; Комуникација; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Сарадња;

Начин остваривања програма

Назив теме / садржај	Начини и поступци остваривања програма (Дидактичко-методичко упутство)
Основи проучавања прошлости	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: уџбеника, илустрација, шема, графикона Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима савременог доба, историјском архиву, евентуално виртуелна посета музеју, локалитету из савременог доба... Проналажење примера извора за период Савременог доба од стране ученика Коришћење БИГЗ-овог е -уџбеника: тестови, видео записи са питањима и др
Европа, свет и српски народ у југословенској држави у периоду између два рата	Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика, историјске карте, историјских извора, различитих графичких организатора, ППТ, видео материјали, пројектна настава; израда шема и др. Корелација са сродним предметима: српским језиком (Дучић, Нушић) географија (Европе, Света, Југославије), веронаука, ликовно (споменичко наслеђе међуратног периода, Дали, Пикасо, М.П. Барили), музичко (Химна Југославије), грађанско (људска права, тоталитарне идеологије) кроз интегративну наставу и тематско повезивање. Стално коришћење историјске карте. Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура (Друштво народа, тоталитарне идеологије), илустрација (плакати), ППТ, видео записи (убиство краља Александра у Марсеју и др.), квиз на кахуу и др. Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву, евентуално виртуелна посета Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернет страница, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Хибридна настава: коришћење е-уџбеника, едмодо платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације

Други светски рат	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада Корелација са сродним предметима: географија (фронтови, битке: Свет, Европа, Југославија), ликовно (карикатуре, плакати) и грађанско васпитање (људска права, савези), кроз интегративну наставу и тематско повезивање Коришћење уџбеничких текстова, историјских извора и њихова анализа Стално коришћење историјске карте
	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура (односи између великих сила), илустрација (плакати),

	питања, филмова (нпр. Дечак у пругастој пиџами, Дара из Јасеновца и др.), ППТ, шеме и табеле Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Хибридна настава: коришћење е-уџбеника, едмодо платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Коришћење ресурса локалне историје Обележавање места великих страдања српског и других народа у Другом светском рату (27. јануар, 22. април...и др.)

Европа, свет и српски народ у југословенској држави у периоду хладног рата	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада Корелација са сродним предметима: географија (ОУН, ЕУ, блоковска подела, несврстани, СФРЈ, Србија), ликовно (плакати, карикатуре) и музичко васпитање (Елвис Присли, Битлси), верска настава, грађанско васпитање (антиратни и антирасни покрети, демократија), српски језик (Иво Андрић) кроз интегративну наставу и тематско повезивање Коришћење уџбеничких текстова, историјских извора и њихова анализа Стално коришћење историјске карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, филмова (Европске интеграције, ратна жаришта и др.), ППТ, шеме, табеле.. Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања, Коришћење е-уџбеника, едмодо платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Коришћење ресурса локалне историје
Европа, свет и српска држава и народ у савременим процесима	Припремање наставника за часове, водећи рачуна о особеностима одељења Користити разноврсне технике/методе и облике рада Корелација са сродним предметима: географија (пад Берлинског зида, ЕУ, Распад СФРЈ, Србија), ликовно (плакати, карикатуре), грађанско васпитање (тероризам), биологија (еколошки покрети), информатика (интернет, Четврта индустријска револуција, мобилна телефонија, апликације) кроз интегративну наставу и тематско повезивање Коришћење уџбеничких текстова, историјских извора и њихова анализа Стално коришћење историјске карте Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, филмова (НАТО агресија 1999, Распад СФРЈ и др.), ППТ, шеме, табеле.. Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања Хибридна настава: коришћење е-уџбеника, едмодо платформе и др. Постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Коришћење ресурса локалне историје
Иницијално тестирање, Систематизација Историјска карта, личности, догађаји...	Коришћење разноврсних техника сумирања градива: ленте времена, мапе ума, табеле Проверавање знања историјско-географских појмова, кроз испитивање на карти Коришћење е-уџбеника и едмодо платформе, каху квиза

Методе рада: Монолошко-дијалошка, дијалошка, илустративно-демонстративна, текст метода **Облик рада:** Фронтални, групни, индивидуални, комбиновани

Активности

Наставника (организатор и реализатор наставе, партнер у комуникацији, мотивише ученика, праћење практичног рада, праћење постигнућа ученика...) - Организација и реализација наставе, Мотивација ученика, Праћење постигнућа ученика.

Ученика (разговор, слушање, описивање, посматрање, уочавање, израда практичног рада, стварање, експериментисање...) – Разговор, Слушање, Посматрање, уочавање и описивање, Закључивање.

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда:

Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика, Посматрањем наставника, Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова, Истраживачки задаци везани за ист.изворе из Савременог доба, Домаћи задатак, Процењивање рада у пару и у групи, Дебата, Мини истраживачки задаци (пројектни задаци, породична и локална историја), Писана провера, Есеј, прича, Показивање на карти, Процењивање рада у пару и групи (нпр пројектна настава, активности...), Вежба 15 минута, Индивидуални рад: мини истраживање (пројектни задаци-Моја породица у, Другом светском рату и др.), панои, предавања и др., Учествовање у неговању сећања, Посматрање наставника, Сумативно оцењивање, Карта, Индивидуални рад: панои, ППТ - мини истраживање (пројектни задаци):Моја породица у СФРЈ; личности. Догађаји, Индивидуални рад: панои, ППТ - мини истраживање (пројектни задаци):нпр. Моја породица 90-их и 00-их; Иницијално тестирање, Карта - провера градива из целокупне историје 8. разреда-извлачење цедуљица са 5 појмова, које треба да покажу за 45 секунди, Прегледање свески , Израда ленти времена, Самоевалуација и евалуација

Корелација са другим предметима:

Историја - српски језик - географија	Независне Србија и Црна Гора; Срби под страном влашћу Аустро- Угарске и Турске — Књижевност - Границе и величина Србије
Историја - српски језик - музичка култура-географија	Први светски рат; Србија и Црна Гора у Првом светском рату—Књижевност(Плава гробница)-; Музика новог доба; Становништво и насеља Србије
Историја - ликовна култура - музичка култура	Свет и Европа између Првог и Другог светског рата—Импресионизам- Музика новог доба

Историја - ликовна култура - српски језик –географија	Други светски рат; Југославија у Другом светском рату—Реализам – Књижевност - Становништво и насеља Србије
Историја - географија	Свет после Другог светског рата—Срби ван граница Србије

Литература:

1. ***Историја 8,*** *уџбеник са одабраним историјским изворима за осми разред основне школе (Нови Логос),* Ратомир Миликић, Ивана Петровић

2.6. Географија

Циљ наставе географије је да ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да упознају и разумеју географске објекте, појаве, процесе и законитости у простору, њихове узрочно-последичне везе и односе, развију географску писменост и географски начин мишљења, свести и одговорног односа према свом завичају, држави, континенту и свету као целини.

2.6.1 Разред: Пети

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
пети	1	36

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ: Ученици треба да:

- Упознају предмет проучавања, поделу и значај географије као наставног предмета и науке уопште
- Стекну основна знања о васиони и васионским телима и њиховим основним својствима
- Стекну основна знања о Сунчевом систему
- Стекну знања о планети Земљи, њеном постанку, облику и величини
- Стекну основна знања о Земљиним кретањима и њиховим последицама
- Стекну основна знања и вештине из картографије и да се оспособе за коришћење географске карте као извора информације и орјентације - Уоче и разумеју појаве и процесе у географском омотачу Земље
- Схвате унутрашњу грађу Земље и разумеју данашњи распоред копна и мора и изглед рељефа
- Стекну основна знања о атмосфери, времену, клими и основним климатским типовима
- Разумеју потребу очувања и заштите атмосфере

- Оспособе за коришћење географске литературе, интернета и различитог илустрованог материјала - Развијају способности за активно стицање и примену знања из географије кроз самостално учење и истраживање

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
- повеже постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком; - повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-техничким прогресом; - на примерима покаже значај учења географије за свакодневни живот човека; - разликује појмове васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља; - објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему; - разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; - одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене; - помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику;	**ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА**	Ширење географских хоризоната и велика географска открића. Одговорност човека према планети Земљи.
	ВАСИОНА	Васиона, галаксија, Млечни пут, звезде, сазвежђа. Сунчев систем: Сунце, планете, сателити, Месец, месечеве мене, астероиди.
	ПЛАНЕТА ЗЕМЉА Облик Земље и структура њене површине	Облик и димензије Земље, распоред копна и воде на Земљи Сила Земљине теже, глобус, екватор, полови.
	ПЛАНЕТА ЗЕМЉА Земљина кретања	Ротација Земље и последица ротације: смена обданице и ноћи, привидно кретање Сунца, локално време. Револуција Земље и последице револуције: неједнака дужина обданице и ноћи током године, смена годишњих доба, календар, топлотни појасеви.

- помоћу карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана; - примерима објасни деловање Земљине теже на географски омотач; - разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице; - повеже смер ротације са сменом дана и ноћи; повеже нагнутост земљине осе са различитом осветљеношћу површине Земље; - повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева; - разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље); - разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље; - наведе спољашње силе (ветар, вода) Земље; - помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и раседање); - разликује хипоцентар и епицентар и наведе трусне зоне у свету и у Србији; - наведе поступке које ће предузети за време земљотреса; - опише процес вулканске ерупције и њене последице; - помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово	**ПЛАНЕТА ЗЕМЉА Унутрашња грађа и рељеф Земље**	Постанак и унутрашња грађа Земље, литосферне плоче: кретање плоча, промена положаја континената. Вулканизам и земљотреси: елементи, настанак, зоне појава у свету и Србији, последице и шта радити у случају земљотреса. Стене: магматске, седиментне, метаморфне. Постанак рељефа процесима набирања и раседања, планине, низије, надморска и релативна висина. Обликовање рељефа дејством воде (радом река, таласа, леда, растварање стена) и ветра. Човек и рељеф (позитивни и негативни утицаји).
	ПЛАНЕТА ЗЕМЉА Ваздушни омотач Земље	Атмосфера (састав, структура и значај). Време и клима: климатски елементи и појаве (температура, притисак, влажност ваздуха, падавине, облачност, ветар). Климатски чиниоци, основни типови климе. Човек и клима (атмосферске непогоде, утицај човека на климу).

коришћење; - помоћу карте, цртежа и мултимедија објашњава настанак планина и низија и разликује надморску и релативну висину; - разликује ерозивне и акумулативне процесе; - наведе примере деловања човека на промене у рељефу (бране, насипи, копови); - опише структуру атмосфере; - наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...); - разликује појам времена од појма клима; - наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе; - графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм) користећи ИКТ; - користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира своје активности у складу са њима; - наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања; наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека (екстремне температуре и падавине, град, гром, олуја);		
- уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе; наведе и опише својства морске воде; - помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива; - наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току); - разликује типове језерских басена према начину постанка; - наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства; - наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње; - наведе примере утицаја човека на загађивање вода и предвиђа последице таквог понашања;	**ПЛАНЕТА ЗЕМЉА** **Воде на Земљи**	Светско море и његова хоризонтална подела, својства морске воде (сланост, температура, боја, провидност), кретање морске воде (таласи, цунами, плима и осека, морске струје). Воде на копну: подземне воде и извори, реке, језера и ледници. Човек и вода – поплаве и бујице, заштита вода од загађења.

- помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи; - помоћу карте наведе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима; - опише утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских врста; - наведе примере за заштиту живог света на Земљи	**ПЛАНЕТА ЗЕМЉА** **Биљни и животињски свет на Земљи**	Распростирање биљног и животињског света на Земљи. Угроженост и заштита живог света

Кључни појмови: географија, васиона, Земља.

ОБЛАСТ/ТЕМА	**СТАНДАРДИ (ученик уме да:)**	
ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА	**ОСНОВНИ НИВО**	ГЕ.1.2.3. именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу, биосферу)
	СРЕДЊИ НИВО	ГЕ 2.2.1. препознаје њихове основне одлике
	НАПРЕДНИ НИВО	ГЕ.3.1.1.доноси закључке о везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу географске анализе.
ВАСИОНА	**ОСНОВНИ НИВО**	ГЕ.1.2.1. именује небеска тела у Сунчевом систему и наводи њихов распоред
	СРЕДЊИ НИВО	ГЕ.2.2.1.описује небеска тела и њихова кретања
	НАПРЕДНИ НИВО	ГЕ 3.2.2. доноси закључке о васионском простору и распореду небеских тела, њиховим везама на основу географских чињеница
ПЛАНЕТА ЗЕМЉА	**ОСНОВНИ НИВО**	ГЕ.1.2.2.описује облик Земље и препознаје појаве и процесе везане за њена кретања
	СРЕДЊИ НИВО	ГЕ.2.2.2.разликује и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе у Земљиним сферама (литосфери, атмосфери, хидросфери, биосфери)

	НАПРЕДНИ НИВО	ГЕ.3.2.1.препознаје димензије Земље и објашњава последице Земљиног облика и њених кретања ГЕ.3.2.2.објашњава физичко-географске законитости у географском омотачу (климатску и биогеографску зоналност) и наводи мере за његову заштиту, обнову и унапређивање

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета географија	рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенције за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација.

Начин остваривања програма

Методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, решавање проблема-хеуристички приступ, комбинована **Облик рада**: фронтални, рад у паровима, рад у групи, индивидуални.

Активности

Наставника:организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђује материјал, повезује садржаје

Ученика:активан приступ при излагању новог градива и изради задатог на часу, практична примена стечених знања, активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује,организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство.

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији,самосталан рад, рад у групи, домаћи задаци, писмене провере (иницијални тест, контролне вежбе, провера од 15 мин., полугодишњи тест, завршни тест, тестови по нивоима образовних стандарда)

Корелација са другим предметима :

Географија - Биологија; увод у географију - увод у биологију

Географија - Природа и друштво; Географска карта (садржај, подела карата по садржају) - Елементи географске карте

Географија - Ликовна култура; Географски елементи карте и њихово представљање на карти - Линија, Врсте облика

Географија – Математика; Географска карта, размер, подела карате према размеру - Јединице мере за дужину Географија

- Математика; Географска ширина и географска дужина - Мерење углова

Литература (за наставнике и ученике)

1. ***Географија,*** *уџбеник за пети разред основне школе (Креативни центар)- Драган Милошевић, 2019.*

2.6.2 Разред: Шести

Фонд часова:

Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
2	72

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ: ученици треба да:

- упознају основне појаве, процесе и феномене у хидросфери и географски размештај хидрографских објеката, као и њихове одлике; - схвате значај вода за живот на Земљи;
- упознају биљни и животињски свет, утицај природних фактора и човека на њихов развој, хоризонтални и вертикални распоред, као и међусобну условљеност и значај;
- упознају људске активности које утичу на квалитет животне средине и схвате неопходност њеног очувања, унапређивања и заштите;
- упознају основне појмове из географије становништва и насеља, схвате значај и улогу природних, друштвених и привредних чинилаца и њихово јединство;
- схвате појмове природне и географске средине и појам географске регије;
- стекну основна знања о привреди, њеној подели и факторима развоја;
- упознају најважније међународне организације и интеграцијске процесе у Европи и свету, као и њихов значај за политички, економски и културни развој;
- разумеју значај и домете међународних организација у очувању мира и безбедности и развијању пријатељских односа међу народима;
- упознају најважније природне, друштвене и економскогеографске одлике Европе и специфичности њених регија и држава;
- самостално користе географску карту као извор географских информација у процесу стицања нових знања и истраживања и у свакодневном животу;
- се оспособе за коришћење географске литературе и различитог илустративног материјала ради лакшег савлађивања наставног градива и оспособљавања за самостални рад;
- поседују осећање социјалне припадности и привржености сопственој породици, нацији и култури, познају традицију и учествују у њеном очувању;
- познају и поштују традицију и идентитет других народа, заједница и социјалних група.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
	ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	Друштвена географија, предмет проучавања и подела
- Успоставља везе између физичкогео-графских и друштвеногеографских објеката, појава и процеса; - одређује математичкогеографски положај на Земљи; - анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте; - оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе; - доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора; - анализира компоненте популационе динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света; - анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и културних група; - анализира географски положај насеља; - објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету; - доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима; - уз помоћ географске карте анализира утицај природних	**ГЕОГРАФСКА КАРТА**	Географска/картографска мрежа Географска ширина и географска дужина, часовне зоне Појам карте и њен развој кроз историју Елементи карте (математички, географски и допунски) Картографски знаци и методе за представљање рељефа на карти Подела карата према садржају и величини размера Оријентација у простору и оријентација карте, мерење на карти, сателитски навигациони систем
	СТАНОВНИШТВО	Основни појмови о становништву: демографски развитак и извори података о становништву Број и распоред становништва на Земљи Природно кретање становништва Миграције становништва Структуре становништва: биолошке и друштвено-економске Савремени демографски процеси у Србији, Европи и свету
	НАСЕЉА	Појам и настанак првих насеља Положај и географски размештај насеља Величина и функције насеља, Типови насеља, Урбанизација Град – унутрашња структура и односи са околним простором Село и рурални процеси

и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности; - доводи у везу размештај привредних објеката и квалитет животне средине; - вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету;	**ПРИВРЕДА**	Привреда, привредне делатности и сектори привреде Пољопривреда и географски простор Индустрија и географски простор Саобраћај, туризам и географски простор Ванпривредне делатности Развијени и неразвијени региони и државе и савремени геоекономски односи у свету Концепт одрживог развоја
	ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ	Појам и настанак првих држава Географски положај државе Величина и компактност територије државе Појам и функција државних граница, Главни град Облик владавине Политичкогеографска карта Европе после Другог светског рата
- објасни политичко-географску структуру државе; - представи процесе који су довели до формирања савремене политичкогеографске карте света; - објасни како се издвајају географске регије; - илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе.	**ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ**	Географске регије и регионална географија Положај и границе Европе Природне карактеристике Европе Становништво Европе, Насеља Европе. Привреда Европе, Географске регије Европе

Кључни појмови: географска карта, становништво, насеља, привреда, државе, интеграциони процеси, Европа

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ (ученик уме да:)	
ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	**ОСНОВНИ НИВО**	ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред
	СРЕДЊИ НИВО	ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва
	НАПРЕДНИ НИВО	ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља

ГЕОГРАФСКА КАРТА	**ОСНОВНИ НИВО**	ГЕ.1.1.1. разме појам оријентације и наводи начине оријентисања ГЕ.1.1.2. описује начине представљања Земљине површине (глоб и географска карта) ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте
	СРЕДЊИ НИВО	ГЕ.2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти ГЕ.2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке: на немој карти, картографским изражајним
		средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом
	НАПРЕДНИ НИВО	ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте
СТАНОВНИШТВО	**ОСНОВНИ НИВО**	ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред
	СРЕДЊИ НИВО	ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва
	НАПРЕДНИ НИВО	ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља
НАСЕЉА	**ОСНОВНИ НИВО**	ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред
	СРЕДЊИ НИВО	ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва
	НАПРЕДНИ НИВО	ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља
ПРИВРЕДА	**ОСНОВНИ НИВО**	ГЕ.1.3.2. дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране
	СРЕДЊИ НИВО	ГЕ.2.3.1. дефинише привреде гране и разврстава привредне делатности по привредним гранама
	НАПРЕДНИ НИВО	ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности
	ОСНОВНИ НИВО	ГЕ.1.3.2. дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране

ДРЖАВА И И НТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ	**СРЕДЊИ НИВО**	ГЕ.2.3.2. именује међународне рганизације у свету (EU, UNICEF, UN, UNESCO, FAO, Црвени крст)
	НАПРЕДНИ НИВО	ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности
ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	**ОСНОВНИ НИВО**	ГЕ.1.4.1. препознаје основне природне и друштвене одлике наше државе и континента
	СРЕДЊИ НИВО	ГЕ.2.4.1. описује природне и друштвене одлике наше државе и наводи њене географске регије
	НАПРЕДНИ НИВО	ГЕ.3.4.1. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у нашој земљи и уме да издвоји географске регије ГЕ.3.4.2. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у Европи и уме да издвоји географске регије

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета географија	рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенције за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација.

Начин остваривања програма

Методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, решавање проблема-хеуристички приступ, комбинована **Облик рада**: фронтални, рад у паровима, рад у групи, индивидуални.

Активности

Наставника: организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђује материјал, повезује садржаје

Ученика: активан приступ при излагању новог градива и изради задатог на часу, практична примена стечених знања, активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује,организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда:

свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији,самосталан рад, рад у групи, домаћи задаци, писмене провере (иницијални тест, контролне вежбе, провера од 15 мин., полугодишњи тест, завршни тест, тестови по нивоима образовних стандарда)

Корелација са другим предметима :

Биологија , Историја , Математика

Информатика и рачунарство , Верска настава , Физика

Литература (за наставнике и ученике)

1. ***Географија,*** *уџбеник за шести разред основне школе (Клетт, 2019)* - Тања Парезановић

2.6.3 Разред: Седми

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
седми	2	72

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ: ученици треба да:

- стекну знања о битним природногеографским одликама ваневропских континената, њихових регија и појединих држава
- стекну знања о друштвеногеографским одликама ваневропских континената, њихових регија и појединих држава
- се оспособе за праћење и разумевање економских и друштвених активности и промена у савременом свету и њиховом доприносу општем развоју и напретку човечанства
- упознају регионалне разлике и комплементарност савременог света;
- разумеју проблеме у савременом свету (пренасељеност, неједнак привредни развој, недостатак хране, воде, енергије, минералних сировина, еколошки проблеми, болести, ратови и друго)
- развијају национални идентитет и упознају значај толеранције у мултиетничким, мултијезичким и мултикултуралним срединама у свету;
- упознају различите културе континената, њихових регија и држава и кроз то развијају општу културу
- развијају жељу и стичу потребу за даље образовање и самообразовање са циљем да се што успешније укључе у даље стручно оспособљавање

- кроз рад у настави географије проширују знања из картографије и оспособе се за самостално коришћење географске карте у стицању нових знања и у свакодневном животу
- оспособе за самостално коришћење географске литературе и различитог графичког и илустративног материјала у циљу лакшег савладавања наставног градива и оспособљавања за самостални рад.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ / ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе, ртове;	**РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА**	Регионална географија, принципи регионализације. Хомогеност и хетерогеност географског простора.

– проналази на карти државе проучаване регије и именује их; – приказује на немој карти: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове; – класификује облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену територију; – анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; – објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; – проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; – укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; – тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама;	**ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ**	Јужна Европа – културно- цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, туризам, политичка подела. Државе Јужне Европе: државе бивше СФРЈ, Италија, Шпанија и Грчка – основне географске карактеристике. Средња Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела. Немачка – основне географске карактеристике. Западна Европа – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела. Француска и Уједињено Краљевство – основне географске карактеристике. Северна Европа – природни ресурси и економски развој, народи, политичка подела. Норвешка – основне географске карактеристике. Источна Европа – културно-цивилизацијске тековине, етничка хетерогеност, природни

– описује узроке и последице урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; – доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава; уз – помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и описује различите начине издвајања регија; – објасни формирање политичке карте света; – објашњава узроке и последице глобалних феномена као што су сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демографска експлозија и пренасељеност, – болести и епидемије, политичка нестабилност; доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичкогеографским – одликама простора; препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним – државама; анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама које улажу напоре на – очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи; изводи закључак о могућим решењима за коришћење чистих извора енергије у државама чија се привреда заснива највише на експлоатацији нафте и угља;		ресурси и економски развој, политичка подела. Руска Федерација – основне географске карактеристике. Европска унија – пример интеграционих процеса.
	АЗИЈА	Географски положај, границе и величина Азије. Природне одлике Азије. Становништво Азије. Насеља Азије. Привреда Азије. Политичка и регионална подела. Југозападна Азија – природни ресурси и економски развој, културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, урбанизација, политичка подела. Јужна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, урбанизација, политичка подела. Југоисточна Азија – природни ресурси и економски развој, политичка подела. Источна Азија – културно-цивилизацијске тековине, савремени демографски процеси, етничка хетерогеност, природни ресурси и економски развој, урбанизација, политичка подела. Централна Азија – природни ресурси, политичка подела, насеља и становништво.

− истражује утицај Европске уније на демографске, економске и политичке процесе у Европи и свету; − описује улогу међународних организација у свету.	**АФРИКА**	Географски положај, границе и величина Африке. Природне одлике Африке. Становништво Африке. Насеља Африке. Привреда Африке. Политичка и регионална подела. Афрички Медитеран и Сахарска Африка. Подсахарска Африка**.**
	СЕВЕРНА АМЕРИКА	Географски положај, границе, величина и регионална подела Северне Америке. Природне одлике Северне Америке. Становништво Северне Америке. Насеља Северне Америке. Привреда Северне Америке. Политичка подела.
	ЈУЖНА АМЕРИКА	Географски положај, границе и величина Јужне Америке. Природне одлике Јужне Америке. Становништво Јужне Америке. Насеља Јужне Америке. Привреда Јужне Америке. Политичка подела.

	АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА	Географски положај, границе и величина Аустралије и Океаније. Природне одлике Аустралије. Колонијални период и становништво Аустралије. Насеља Аустралије. Привреда Аустралије. Океанија – основна географска обележја. Политичка и регионална подела.
	ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ	Основне географске одлике Антарктика – откриће, назив, географски положај, природне одлике, природни ресурси и научна истраживања. Основне географске одлике Арктика – откриће, назив, географски положај, природне одлике, природни ресурси и савремена научна истраживања.

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ (ученик уме да:)	
РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА	**ОСНОВНИ НИВО**	ГЕ.1.1.1. разуме појам регионална географија
	СРЕДЊИ НИВО	ГЕ.2.2.2. разликује и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе у географским регијама
	НАПРЕДНИ НИВО	ГЕ.3.2.2. објашњава физичко-географске и друштвено-економске законитости регија
ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ	**ОСНОВНИ НИВО**	ГЕ.1.1.3. препознаје географске регије Европе
	СРЕДЊИ НИВО	ГЕ.2.2.2. разликује и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе у географским регијама Европе
	НАПРЕДНИ НИВО	ГЕ.3.2.2. објашњава физичко-географске и друштвено-економске законитости регија Европе
АЗИЈА	**ОСНОВНИ НИВО**	ГЕ.1.1.3. препознаје географске регије Азије
	СРЕДЊИ НИВО	ГЕ.2.2.2. разликује и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе у географским регијама Азије
	НАПРЕДНИ НИВО	ГЕ.3.2.2. објашњава физичко-географске и друштвено-економске законитости регија Азије
АФРИКА	**ОСНОВНИ НИВО**	ГЕ.1.1.3. препознаје географске регије Африке
	СРЕДЊИ НИВО	ГЕ.2.2.2. разликује и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе у географским регијама Африке

	НАПРЕДНИ НИВО	ГЕ.3.2.2. објашњава физичко-географске и друштвено-економске законитости регија Африке
	ОСНОВНИ НИВО	ГЕ.1.1.3. препознаје географске регије Северне Америке

Кључни појмови: континенти, државе, поларне области.

СЕВЕРНА АМЕРИКА	**СРЕДЊИ НИВО**	ГЕ.2.2.2. разликује и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе у географским регијама Северне Америке
	НАПРЕДНИ НИВО	ГЕ.3.2.2. објашњава физичко-географске и друштвено-економске законитости регија Северне Америке
ЈУЖНА АМЕРИКА	**ОСНОВНИ НИВО**	ГЕ.1.1.3. препознаје географске регије Јужне Америке
	СРЕДЊИ НИВО	ГЕ.2.2.2. разликује и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе у географским регијама Јужне Америке
	НАПРЕДНИ НИВО	ГЕ.3.2.2. објашњава физичко-географске и друштвено-економске законитости регија Јужне Америке
АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА	**ОСНОВНИ НИВО**	ГЕ.1.1.3. препознаје географске регије Аустралије и Океаније
	СРЕДЊИ НИВО	ГЕ.2.2.2. разликује и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе у географским регијама Аустралије и Океаније
	НАПРЕДНИ НИВО	ГЕ.3.2.2. објашњава физичко-географске и друштвено-економске законитости регија Аустралије и Океаније
ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ	**ОСНОВНИ НИВО**	ГЕ.1.1.3. препознаје географске регије поларних области
	СРЕДЊИ НИВО	ГЕ.2.2.2. разликује и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе у географским регијама поларних области
	НАПРЕДНИ НИВО	ГЕ.3.2.2. објашњава физичко-географске и друштвено-економске законитости регија поларних области

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета географија	рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенције за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација.

Начин остваривања програма

Методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, решавање проблема-хеуристички приступ, комбинована **Облик рада**: фронтални, рад у паровима, рад у групи, индивидуални.

Активности

Наставника: организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђује материјал, повезује садржаје

Ученика: активан приступ при излагању новог градива и изради задатог на часу, практична примена стечених знања, активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује,организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда:

свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији,самосталан рад, рад у групи, домаћи задаци, писмене провере (иницијални тест, контролне вежбе, провера од 15 мин., полугодишњи тест, завршни тест, тестови по нивоима образовних стандарда)

Корелација са другим предметима :

Географија - Историја; Природногеографске и друштвеногеографске одлике југозападне Азије - Месопотамија

Геоорафија - Хемија; Географска обележја северне Африке - вода и значај воде за живи свет

Географија - Историја; Источна Азија, природногеографске одлике - Стари исток

Географија - Историја; Географска обележја Египта - стари Египат

Географија - Историја; Америка, откриће, природно географске одлике - Велика географска открића

Географија - Биологија; Друштвеноекономске одлике средње Америке - Кожни систем Географија

- Билологија; Неоклонијализам и глобализација - Људи данас

Литература (за наставнике и ученике)

1. Географија 7, уџбеник за седми разред основне школе (Клетт), Тања Плазинић

2.6.4 Разред: Осми

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
осми	2	68

ОБЛАСТ / ТЕМА		Исходи На крају теме, ученик ће бити у стању да:	Међупредметне компетенције	МЕСЕЦ										О	У
				IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI		
1.	**ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ**	– анализира тематске карте и статистичке податке и графички их приказује; – одреди географски положај Србије и доведе га у везу са историјско – географским развојем; – учествује у предлагању и реализацији истраживачког пројекта у локалној средини; – анализира карактеристике граница и пограничних крајева Србије.	– компетенција за учење – комуникација – дигитална компетенција – одговоран однос према околини – одговоран однос према здрављу	6										4	2

2.	**ФИЗИЧКО – ГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ**	– учествује у предлагању и реализацији истраживачког пројекта у локалној средини; – анализира тематске карте и статистичке податке и графички их приказује; – опише узроке и последице геотектонских процеса на територији Србије; – класификује облике рељефа на територији Србије и именује репрезентативне; – анализира утицај климатских фактора и климатских елемената на климу Србије; – класификује и описује својства водних објеката користећи карту Србије; – наводи начине коришћења вода Србије; – препознаје ефекте утицаја физичко-географских процеса на човека и адекватно реагује у случају природних непогода; – доведи у везу распро-страњеност биљних и животињских врста и физичко – географске карактеристике простора.	– одговорно учешће у демократском друштву – предузимљивости орјентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – естетичка компетенција	3	8	8								12	7
3.	**ДРУШТВЕНО – ГЕОГРАФСКЕ**	– Ученик објашњава популациону динамику становништва Србије: кретање броја становника, природни прираштај и миграције;	– компетенција за учење – комуникација – дигитална компетенција – одговоран однос према околини				9	1	7	10	3			20	10

	ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	– Ученик изводи закључке о утицају популационе динамике на структуре становништва у нашој земљи; – Ученик изводи закључке о важности предузимања мера популационе политике; – Ученик израђује и анализира графичке приказе структура становништва; – Ученик објашњава утицај природних и друштвених фактора на настанак, развој и трансформацију насеља у нашој земљи; – Ученик, уз помоћ карте Србије и других извора информација, анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности у нашој земљи; – Ученик ће бити у стању да повезује размештај привредних делатности са квалитетом животне средине у нашој земљи;	– одговоран однос према здрављу – одговорно учешће у демократском друштву – предузимљивости орјентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – естетичка компетенција												

		– Ученик ће моћи да препознаје ефекте производње и коришћења различитих извора енергије на квалитет животне средине.													
4.	**ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ**	– Ученик описује репрезентативне објекте природне и културне баштине и означава их на карти; – Ученик процењује важност очувања природне и културне баштине Србије.	– компетенција за учење – комуникација – дигитална компетенција – одговоран однос према околини – одговоран однос према здрављу – одговорно учешће у демократском друштву – предузимљивости орјентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – естетичка компетенција								3			2	1
5.	**ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА**	– Описује положај своје општине и округа. – Набраја важне саобраћајнице свог краја. – Описује природне одлике свог краја. – Зна да наброји туристичка места и објекте. – Способан је да нацрта контурне карте краја са речном мрежом, а затим да их попуњава појединим елементима из географских садржаја које изучава. – Анализира становништво са аспекта густине насељености, природни прираштај, структуре становништва и миграције. – Објашњава главне привредне делатности и гране свог краја. – Објашњава које су перспективе развитка места, општине и краја.										2		1	1

6.	**СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ**	– Ученик објашњава утицај историјских и савремених миграција на размештај Срба у свету. – Ученик одређује просторни размештај Срба у окружењу: – објашњава одлике геопростора у којима живе; – разуме значај успостављања чвршћих веза са матицом; – препознаје напоре и начине очувања националног интегритета;	– компетенција за учење – комуникација – дигитална компетенција – одговоран однос према околини – одговоран однос према здрављу – одговорно учешће у демократском друштву										6	2	5	3
		– разуме значај повезивања са дијаспором; – сагледава разлоге окупљања у локалне заједнице; – сагледава потребу Србије за деловањем у циљу повезивања са дијаспором.	– предузимљивости орјентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – естетичка компетенција													

Начин остваривања програма

Методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, решавање проблема-хеуристички приступ, комбинована **Облик рада**: фронтални, рад у паровима, рад у групи, индивидуални.

Активности

Наставника:организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђује материјал, повезује садржаје

Ученика:активан приступ при излагању новог градива и изради задатог на часу, практична примена стечених знања, активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује, организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда:свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, домаћи задаци, писмене провере (иницијални тест, контролне вежбе, провера од 15 мин., полугодишњи тест, завршни тест, тестови по нивоима образовних стандарда)

Корелација са другим предметима :

Српски језик

Биологија Историја

Математика

Информатика и рачунарство

Верска настава

Физика

Литература (за наставнике и ученике)

1. ***Географија 8,*** *уџбеник за осми разред основне школе (Клетт, 2021), Тања Плазинић*

2.7. Физика

Циљ и задаци

Општи циљ наставе *физике* јесте да ученици упознају природне појаве и основне природне законе, да стекну основну научну писменост, да се оспособе за уочавање и распознавање физичких појава у свакодневном животу и за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање, оформе основу научног метода и да се усмере према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

Циљ наставе физике јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да упознају природне појаве и основне природне законе, да се оспособе за уочавање и распознавање физичких појава у свакодневном животу и за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање, да оформе основу научног метода и да се усмере према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

Задаци:

- стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе физике сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе физике буду у пуној мери реализовани
- развијање функционалне писмености

- упознавање основних начина мишљења и расуђивања у физици
- разумевање појава, процеса и односа у природа на основу физичких закона
- развијање способности за активно стицање знања о физичким појавама путем истраживања,
- подстицање радозналости, способности рационалног расуђивања, самосталности и критичког мишљења,
- развијање вештине јасонг и прецизног истраживања,
- развијање логичкоги и апстрактног мишљења,
- разумевање смисла и метода остваривања експеримената и значаја мерења,
- решавање једноставних проблема и задатака у оквиру наставних садржаја,
- развијање способности за примену знања из физике,
- уочавање и разумевање повезаности физичких појаваи екологије и развијање свести о потреби заштите, обнове и унапређивања животне средине развијање радних навика и склоности ка изучавању наука о природи,
- развијање свести о сопственим знањима , способностима и даљој професионалној оријентацији.

2.7.1 Разред: Шести

Фонд часова

Разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
шести	2	72

ИСХОДИ: По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

− разликује врсте кретања према облику путање и према промени брзине и одређује средњу брзину;

- објашњава узајамно деловање тела у непосредном додиру (промена брзине, правца и смера кретања, деформација тела) и узајамно деловање тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично и магнетно деловање);
- разликује деловање силе Земљине теже од тежине тела;
- повезује масу и инерцију, разликује масу и тежину тела, препознаје их у свакодневном животу и решава различите проблемске задатке (проблем ситуације);
- демонстрира утицај трења и отпора средине на кретање тела и примењује добре и лоше стране ових појава у свакодневном животу;
- демонстрира појаву инерције тела, деформације тела под дејством силе, узајамно деловање наелектрисаних тела и узајамно деловање магнета, притисак чврстих тела и течности;
- разликује преношење силе притиска кроз чврста тела и течности и наводи примере примене (хидраулична преса, кочнице аутомобила, ходање по снегу...);
- познаје примену хидростатичког притисака (принцип рада водовода, фонтане);
- изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (SI) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега);
- процењује вредност најмањег подеока код мерних инструмената (односно, тачност мерења);
- мери тежину, дужину, време, запремину и масу и на основу мерених вредности одређује густину и притисак;
- одређује средњу вредност мерене величине и грешку мерења;
- решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (брзина, тежина, густина, притисак чврстих тела и течности...).

ИСХОДИ **По завршетку теме ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРАЖАЈ**

	Увод	Физика као природна наука. Физика и математика. Физика и техника. Физика и медицина. Методе истраживања у физици (посматрање, мерење, оглед...). Огледи који илуструју различите физичке појаве (из свакодневног живота). *Демонстрациони огледи:* - Како савити млаз воде? - Мехури од сапунице имају облик сфере, зашто? - Када настаје електрично пражњење? - Направи дугу. - Опишимо лик предмета у равном и сферном огледалу. Улога мерења у физици и у свакодневном животу (мерење времена, дужине, површине и запремине...).

-ученик разликује врсте кретања према облику путање и према промени брзине и одређује средњу брзину; -ученик решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке; -ученик изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (СИ) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега);	**Кретање**	Кретање у свакодневном животу. Релативност кретања. Појмови и величине којима се описује кретање (путања, пут, време, брзина, правац и смер кретања). Векторски карактер брзине. Подела кретања према облику путање и брзини тела. Зависност пређеног пута и брзине од времена код равномерног праволинијског кретања. Променљиво праволинијско кретање. Средња брзина. *Демонстрациони огледи:* - Кретање куглице по Галилејевом жљебу. - Кретање мехура ваздуха (или куглице) кроз вертикално постављену дугу провидну цев са течношћу. ***Лабораторијске вежбе*** Одређивање средње брзине променљивог кретања тела и сталне брзине равномерног кретања помоћу стаклене цеви са мехуром (или куглицом).

-ученик објашњава узајамно деловање тела у непосредном додиру (промена брзине, правца и смера кретања, деформација тела) и узајамно деловање тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично и магнетно деловање); -ученик демонстрира утицај трења и отпора средине на кретање тела и примењује добре и лоше стране ових појава у свакодневном животу;	**Сила**	Узајамно деловање два тела у непосредном додиру и последице таквог деловања: покретање, заустављање и промена брзине тела, деформација тела (истезање, сабијање, савијање), трење при кретању тела по хоризонталној подлози и отпор при кретању тела кроз воду и ваздух. Узајамно деловање два тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично, магнетно). Сила као мера

-ученик демонстрира појаву деформације тела под дејством силе, узајамно деловање наелектрисаних тела и узајамно деловање магнета; -разликује деловање силе Земљине теже од тежине тела; -ученик изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (СИ) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега); -ученик решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке.		узајамног деловања два тела, правац и смер деловања. Векторски карактер силе. Слагање сила истог правца. Процена интензитета силе демонстрационим динамометром. Сила Земљине теже. Тежина тела као последица деловања силе Земљине теже. *Демонстрациони огледи.* - Истезање и сабијање еластичне опруге. Трење при клизању и котрљању. Слободно падање. - Привлачење и одбијање наелектрисаних тела. Привлачење и одбијање магнета.
-ученик изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (СИ) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега); -ученик процењује вредност најмањег подеока код мерних инструмената (односно, тачност мерења); ученик мери време, дужину и запремину, одређује површину и запремину; -ученик решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке; -ученик одређује средњу вредност мерене величине и грешку мерења.	**Мерење**	Основне и изведене физичке величине и њихове јединице (префикси микро, мили, кило, мега). Међународни систем мера. Мерила и мерни инструменти (опсег и тачност). Директно и индиректно мерење. Појам средње вредности мерене величине и грешке мерења при директним мерењима. *Демонстрациони огледи.* - Мерење дужине (метарска трака, лењир), запремине (мензура) и времена (часовник, хронометар). - Приказивање неких мерних инструмената (вага, термометри, електрични инструменти). ***Лабораторијске вежбе*** **1.** Мерење димензија тела лењиром са милиметарском поделом. **2.** Мерење запремине чврстих тела неправилног облика помоћу мензуре. **3.** Мерење еластичне силе при истезању и сабијању опруге.

		4. Мерење силе трења при клизању или котрљању тела по равној подлози.

-ученик повезује масу и инерцију, разликује масу и тежину тела, препознаје их у свакодневном животу и решава различите проблемске задатке (проблем ситуације); -ученик демонстрира појаву инерције тела; -ученик мери масу и запремину тела и на основу мерених вредности одређује густину; -ученик мери тежину тела;		Инертност тела. Закон инерције (Први Њутнов закон механике). Маса тела на основу појма о инертности и о узајамном деловању тела. Маса и тежина као различити појмови. Мерење масе тела вагом. Густина тела. Средња густина тела.

-ученик решава квалитативне и квантитативне задатке везано за густину; -ученик изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (СИ) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега).	**Маса и густина**	Одређивање густине чврстих тела. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине. *Демонстрациони огледи.* - Илустровање инертности тела. - Судари двеју кугли (а) исте величине, од истог материјала, (б) различите величине, од истог материјала, (в) исте величине, од различитог материјала. - Мерење масе вагом. - Течности различитих густина у истом суду - "течни сендвич" - Суво грожђе у газираној води. -Мандарина са кором и без коре у води. ***Лабораторијске вежбе*** **1.** Одређивање густине чврстих тела правилног и неправилног облика. **2.** Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине. **3.** Калибрисање еластичне опруге и мерење тежине тела динамометром.

-ученик разликује преношење силе притиска кроз чврста тела и течности и наводи примере примене (хидраулична преса, кочнице аутомобила, ходање по снегу...); -ученик познаје примену хидростатичког притисака (принцип рада водовода, фонтане); -мери тежину тела, одређује површину и на основу измерених вредности зна да одреди притисак чврстих тела; -решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке везано за притисак; -ученик изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (СИ) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега).	**Притисак**	Притисак чврстих тела. Притисак у мирној течности. Хидростатички притисак. Спојени судови. Атмосферски притисак. Торичелијев оглед. Зависност атмосферског притиска од надморске висине. Барометри. Преношење спољњег притиска кроз течности и гасове у затвореним судовима. Паскалов закон и његова примена. -Пројектна настава *Демонстрациони огледи.* - Зависност притиска чврстих тела од величине додирне површине и од тежине тела. - Стаклена цев са покретним дном за демонстрацију хидростатичког притиска. - Преношење притиска кроз течност (стаклена цев с мембраном, Херонова боца, спојени судови). - Хидраулична преса (нпр. два медицинска инјекциона шприца различитих попречних пресека спојена силиконским цревом). -Ог леди који илуструју разлику притисака ваздуха (како се ваздух може "видети", како свећа може да гори под водом). - Огледи који илуструју деловање атмосферског притиска. ***Лабораторијска вежба*** **1.** Одређивање зависности хидростатичког притиска од дубине воде

Корелација:

Физика - појмови и величине којима се описује кретање	Математика - бројевна права
Физика - мерне јединице	Математика - претварање јединица
Физика - одређивање пређеног пута и времена кретања код праволинијског кретања	Математика - примена линеарних једначина са једном непознатом
Физика - рпк	Физичко васпитање - контранапад кошарка
Физика - променљиво праволинијско кретање	Физичко васпитање - атлетика трчање 30м
Физика - узајамно деловање два тела у непосредном додиру и последице, гравитација	ТИТ - грађевинарство
Физика - тежина тела	Физичко васпитање - бацање кугле
Физика - узајамно деловање два тела у непосредном додиру	Физичко васпитање - кошарка блок у нападу
Физика - узајамно деловање два тела у непосредном додиру и која нису деформација сабијање	Физичко васпитање - кошарка наскок код скок – шута
Физика - инерција, маса	Физичко васпитање - бацање кугле
Физика - узајамно деловање два тела у непосредном додиру	Ликовна култура - текстуралне и тактилне вредности површине и облика
Физика - одређивање површине	Математика - појам површине
Физика - физичке величине и њихово мерење, табела предметака	Математика - примена степена
Физика - претварање мерних јединица	Математика - појам запремине полиедара

Физика - средња вредност мерене величине и грешке при мерењу	Математика - средња вредност
Физика - лабораторијске вежбе	ТИТ - Физичке величине – експеримент
Физика - Маса и густина тела	Математика - Појам запремине полиедара
Физика - Притисак чврстих тела	Биологија - Коренов притисак

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета физика	1) компетенција за учење; 2) одговорно учешће у демократском друштву; 3) естетичка компетенција; 4) комуникација; 5) одговоран однос према околини; 6) одговоран однос према здрављу; 7) предузимљивост и оријентација ка предузетништву; 8) рад са подацима и информацијама; 9) решавање проблема; 10) сарадња 11)дигиталне компетенције

ОБЛАСТ/ТЕМА	**СТАНДАРДИ**

КРЕТАЊЕ	**ОСНОВНИ НИВО**	ФИ.1.2.1. уме да препозна врсту кретања према облику путање ФИ.1.2.2. уме да препозна равномерно кретање ФИ.1.2.3. уме да израчуна средњу брзину, пређени пут или протекло време ако су му познате друге две величине ФИ.1.4.1. уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе, запремине, температуре и времена ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време ФИ.1.4.4. уме да препозна јединице за брзину
	СРЕДЊИ НИВО	ФИ.2.2.2. зна шта је механичко кретање и које га физичке величине описују ФИ.2.6.1. разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност ФИ.2.6.2. уме да препозна векторске физичке величине, нпр. брзину и силу ФИ.2.6.3. уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина ФИ.2.7.1.Ученик уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења.
	НАПРЕДНИ НИВО	ФИ.3.4.1. уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице SI система ФИ.3.7.1. уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2. уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом
СИЛА	**ОСНОВНИ НИВО**	ФИ.1.1.1. уме да препозна гравитациону силу и силу трења које делују на тела која мирују или се крећу равномерно ФИ.1.1.2. уме да препозна смер деловања магнетне и електростатичке силе ФИ.1.4.1. уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока ФИ.1.4.5. зна основна правила мерења, нпр. нула ваге, хоризонтални положај, затегнута мерна трака ФИ.1.4.6. зна да мери дужину, масу, запремину, температуру и време,сила
	СРЕДЊИ	ФИ.2.1.1. уме да препозна еластичну силу, силу потиска и особине инерције

	НИВО	ФИ.2.1.2. зна основне особине гравитационе и еластичне силе, и силе потиска ФИ.2.1.4. разуме како односи сила утичу на врсту кретања ФИ.2.4.1. уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке ФИ.2.4.3. уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу ФИ.2.6.1. разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност ФИ.2.6.2. уме да препозна векторске физичке величине, нпр. брзину и силу ФИ.2.6.3. уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина ФИ.2.7.1.Ученик уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења.
	НАПРЕДНИ НИВО	ФИ.3.7.1. уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2. уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом

МЕРЕЊЕ	**ОСНОВНИ НИВО**	ФИ.1.2.2. уме да препозна равномерно кретање ФИ.1.2.3. уме да израчуна средњу брзину, пређени пут или протекло време ако су му познате друге две величине ФИ.1.4.1. уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе, запремине, температуре и времена ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време ФИ.1.4.4. уме да препозна јединице за брзину ФИ.1.4.5. зна основна правила мерења, нпр. нула ваге, хоризонтални положај, затегнута мерна трака ФИ.1.4.6. зна да мери дужину, масу, запремину, температуру и време ФИ.1.7.1.Ученик поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији. ФИ.1.7.2.Ученик уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији.
	СРЕДЊИ НИВО	ФИ.2.1.1. уме да препозна еластичну силу, силу потиска и особине инерције ФИ.2.1.2. зна основне особине гравитационе и еластичне силе, и силе потиска ФИ.2.4.1. уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке ФИ.2.4.2. уме да препозна дозвољене јединице мере изван SI, нпр. литар или тону ФИ.2.4.3. уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу, нпр. километре у метре ФИ.2.4.4. зна када мерења понављамо више пута ФИ.2.7.1. уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења ФИ.2.7.2. уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата ФИ.2.7.3. уме да реализује експеримент по упутству
	НАПРЕДНИ НИВО	ФИ.3.4.1. уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице SI система ФИ.3.4.3. зна шта је грешка мерења. ФИ.3.7.1. уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2. уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом

МАСА И ГУСТИНА	**ОСНОВНИ НИВО**	ФИ.1.4.1. уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе, запремине, температуре и времена ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време ФИ.1.4.5. зна основна правила мерења, нпр. нула ваге, хоризонтални положај, затегнута мерна трака ФИ.1.4.6. зна да мери дужину, масу, запремину, температуру и време ФИ.1.7.1.Ученик поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији. ФИ.1.7.2.Ученик уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији.
	СРЕДЊИ НИВО	ФИ.2.1.1. уме да препозна еластичну силу, силу потиска и особине инерције ФИ.2.1.2. зна основне особине гравитационе и еластичне силе, и силе потиска ФИ.2.1.5. разуме и примењује концепт густине ФИ.2.4.1. уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке ФИ.2.4.2. уме да препозна дозвољене јединице мере изван SI, нпр. литар или тону ФИ.2.4.3. уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу, нпр. километре у метре ФИ.2.4.4. зна када мерења понављамо више пута ФИ.2.6.1. разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност ФИ.2.6.2. уме да препозна векторске физичке величине, нпр. брзину и силу ФИ.2.6.3. уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина ФИ.2.7.1. уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења ФИ.2.7.2. уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата ФИ.2.7.3. уме да реализује експеримент по упутству
	НАПРЕДНИ НИВО	ФИ.3.4.1. уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице SI система ФИ.3.4.3. зна шта је грешка мерења ФИ.3.7.1. уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2. уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом

ПРИТИСАК	**ОСНОВНИ НИВО**	ФИ.1.1.1. уме да препозна гравитациону силу и силу трења које делују на тела која мирују или се крећу равномерно ФИ.1.1.3. разуме принцип спојених судова ФИ.1.4.1. уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе, запремине, температуре и времена ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време ФИ.1.7.1.Ученик поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији. ФИ.1.7.2.Ученик уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији.
	СРЕДЊИ НИВО	ФИ.2.1.5. разуме и примењује концепт густине ФИ.2.1.6. зна да хидростатички притисак зависи од висине стуба флуида2.4.1.Ученик уме да користи важније изведене јединице Si система за притисак. ФИ.2.4.1. уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке ФИ.2.4.2. уме да препозна дозвољене јединице мере изван SI, нпр. литар или тону ФИ.2.4.3. уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу, нпр. километре у метре ФИ.2.4.4. зна када мерења понављамо више пута ФИ.2.6.1. разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност ФИ.2.6.2. уме да препозна векторске физичке величине, нпр. брзину и силу ФИ.2.6.3. уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина ФИ.2.7.1. уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења ФИ.2.7.2. уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата ФИ.2.7.3. уме да реализује експеримент по упутству

	НАПРЕДНИ НИВО	ФИ.3.1.3. зна шта је притисак чврстих тела и од чега зависи ФИ.3.1.4. разуме и примењује концепт притиска у флуидима ФИ.3.4.1. уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице SI система ФИ.3.4.3. зна шта је грешка мерења ФИ.3.7.1. уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2. уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: Иницијални и завршни тест (на крају већих целина), кратке писмене провере,индивидуализовани захтеви, практичан рад на рачунару, усмена провера знања, праћење ученика на редовним часовима,демонстрационе огледе,предавања,решавање квантитативних,квалитативних и графичких задатака,лабораторијских вежби,пројеката,усмено испитивање,контролне вежбе.

Литература (за наставнике и ученике):

1. ***Физика ,*** *уџбеник са збирком задатака и лабораторијским вежбама за шести разред основне школе, Нови Логос (2019)-* Александар Кандић, Горан Попарић
2. ***Физика 6,*** *збирка задатака за шести разред основне школе - Александар Кандић, Горан Попарић*

2.7.2 Разред: Седми

Фонд часова

Разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
седми	2	72

ИСХОДИ: По завршетку седмог разреда ученик ће бити у стању да:

1. разликује скаларне и векторске величине
2. користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички
3. анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијског кретања са сталним убрзањем
4. примени Њутнове законе динамике на кретања тела из окружења
5. покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како може променити њено деловање
6. демонстрира појаве: инерције тела,убрзаног кретања,кретање тела под дејством сталне силе, силе трења и сила акције и реакције на примерима из окружења
7. самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента
8. покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела на примеру из окружења
9. наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу

10. прикаже како сила потиска утиче на понашање тела потопљених у течност и наведе услове пливања тела на води
11. повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења
12. разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом
13. демонстрира важење закона одржања енергије на примерима из окружења
14. решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања...).
15. разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са једног тела на друго
16. анализира промене стања тела(димензија, запремине и агрегатног стања) приликом грејања или хлађења
17. наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења

Школски програм за други циклус основног образовања и васпитања

ИСХОДИ **По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМЕ**	**САДРЖАЈИ**
-да разликује изразе физичких закона од дефиниције физичких величина; -да препознаје врсте кретања -да користи на нивоу примене брзину(средњу и тренутну) и убрзање, -да разуме зависност физичких величина и њихових мерних јединица -да разуме релативност кретања, -да уме да мери и израчунава брзину и убрзање праволинијског равномерног, односно неравномерног кретања . -користи на нивоу примене II и III Њутнов закон механике на једноставним примерима из окружења, -да уме да изврши динамичко мерење силе, -да разликује скаларне од векторских физичких величина(време, маса, брзина, убрзање и сила). -објасни зависност брзине и пређеног пута од времена код рпк и рппк праволинијског кретања са сталним убрзањем -самостално изведе експеримент из области кинематике(убрзање) и динамике(сила), прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента	**СИЛА И КРЕТАЊЕ**	-Иницијални тест -Сила као узрок промене брзине тела. Појам убрзања. -Успостављање везе између силе, масе тела и убрзања. Други Њутнов закон. -Динамичко мерење силе. -Међусобно деловање два тела – силе акције и реакције. Трећи Њутнов закон. Примери -Равномерно променљиво праволинијско кретање. Интензитет, правац и смер брзине и убрзања. -Тренутна и средња брзина тела. -Зависност брзине и пута од времена при равномерно променљивом праволинијском кретању. -Графичко представљање зависности брзине тела од времена код равномерно променљивог праволинијског кретања. ***Лабораторијске вежбе*** 1. Одређивање сталног убрзања при кретању куглице низ жљеб. 2. Провера Другог Њутновог закона помоћу покретног тела (колица) или помоћу Атвудове машине. *Демонстрациони огледи:* – Илустровање инерције тела помоћу папира и тега. – Кретање куглице низ Галилејев жљеб. – Кретање тела под дејством сталне силе. – Мерење силе динамометром.

-решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела)		– Илустровање закона акције и реакције помоћу динамометара и колица, колица са опругом и других огледа (реактивно кретање балона и пластичне боце).

- да разуме безтежинско стање тела и наведе примере из окружења, -да зна за утицај силе Земљине теже и других тела у гравитационом пољу и колико износи убрзање Земљине теже у просеку - да упозна силу трења и силу отпора средине на примерима из окружења и од чега зависе, -да наведе врсте силе трења и примере из свакодневног живота -да се упозна са слободним падом, хитцом навише и хитцом наниже(кретањима тела у гравитационом пољу и покаже на једноставним примерима из свакодневног живота или наведе). -покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како може променити њено деловање -решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (хитци,трење). -самостално изведе експеримент из области трење и кретање под утицајем силе теже), прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента	**КРЕТАЊЕ ТЕЛА ПОД ДЕЈСТВОМ СИЛЕ ТЕЖЕ. СИЛА ТРЕЊА**	-Убрзање при кретању тела под дејством силе теже. Галилејев оглед. -Слободно падање тела, бестежинско стање. Хитац навише и хитац наниже. -Силе трења и силе отпора средине (трење мировања, клизања и котрљања). Утицај ових сила на кретање тела. ***Лабораторијске вежбе*** 1. Одређивање убрзања тела које слободно пада. 2. Одређивање коефицијента трења клизања. ***Демонстрациони огледи:*** – Слободно падање тела различитих облика и маса (Њутнова цев, слободан пад везаних новчића…). – Падање тела у разним срединама. – Бестежинско стање тела (огледи са динамометром, с два тега и папиром између њих, са пластичном чашом која има отвор на дну и напуњена је водом). – Трење на столу, косој подлози и сл. – Мерење силе трења помоћу динамометра.

-да уме да слаже и разлаже векторске физичке величине(силу), -да разуме статички случај равнотеже тела када је резултанта сила, које делују на тело, једнака нули, -да користи равнотежу момента силе, -да може да примени Архимедов закон и да може да објасни силу потеска у течностима и гасовима на примерима из окружења. -покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела на примеру из окружења -наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу -демонстрира како сила потиска утиче на понашање тела потопљених у течност и наведе услове пливања тела на води и гасова у ваздуху -да покаже од чега зависи стабилност тела -решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке(равнотежа полуге, сила потиска). -самостално изведе експеримент из области равнотеже, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента	**РАВНОТЕЖА ТЕЛА**	-Деловање две силе на тело, појам резултујуће силе кроз различите примере слагања сила. Разлагање сила. -Појам и врсте равнотеже тела. Полуга, момент силе. Равнотежа полуге и њена примена. -Сила потиска у течности и гасу. Архимедов закон и његова примена. Пливање и тоњење тела. ***Лабораторијске вежбе*** 1. Одређивање густине чврстог тела применом Архимедовог закона. *Демонстрациони огледи:* – Врсте равнотеже помоћу лењира или штапа. – Равнотежа полуге. – Услови пливања тела (тегови и стаклена посуда на води, Кар- тезијански гњурац, суво грожђе у минералној води, свеже јаје у води и воденом раствору соли, мандарина са кором и без коре у води, пливање коцке леда на води…).
- да разуме да је рад силе једнак промени енергије, -да на практичном примеру уме да израчуна снагу и кофицијент корисног дејства разних машина и уређаја,	**МЕХАНИЧКИ**	-Механички рад. Рад силе. Рад силе теже и силе трења. -Квалитативно увођење појма механичке енергије тела. Кинетичка енергија тела. Потенцијална енергија. Гравитациона

-да зна да се укупна енергија у механици састоји од збира кинетичке и потенцијалне енергије, -да може на нивоу примене да се користи законом одржања енергије, -да користи јединице енергије рада и снаге у SI. -повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења -разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом -демонстрира важење закона одржања енергије на примерима из окружења -решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење, равнотежа полуге, сила потиска, закони одржања...). -самостално изведе експеримент из области енергија,ра и снага, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента	**РАД И ЕНЕРГИЈА. СНАГА**	потенцијална енергија тела. -Веза између промене механичке енергије тела и извршеног рада. -Закон о одржању механичке енергије. -Снага. Коефицијент корисног дејства. **Лабораторијске вежбе** 1. Одређивање рада силе под чијим дејством се тело креће по ра- зличитим подлогама. 2. Провера закона одржања механичке енергије помоћу колица. *Демонстрациони огледи:* – Илустровање рада утрошеног на савладавање силе трења при клизању тела по различитим подлогама, уз коришћење динамометра. – Коришћење потенцијалне енергије воде или енергије надуваног балона за вршење механичког рада. – Примери механичке енергије тела. Закон о одржању механичке енергије (Галилејев жљеб; математичко клатно; тег са опругом)

-да зна и уме да разликује Целзијусову и Келвинову темпертурну скалу и колика је разлика између њих а да је њихова промена иста -да зна да је количина топлоте и топлотна енергија исти појам -да уме да објасни аномалију воде -да зна да се укупна енергија тела(система тела) састоји од кинетичке, потенцијалне и унутрашње енергије, -да зна да топлота и рад представљају два начина промене унутрашње енергије тела, -да зна да топлота увек прелази са тела веће температуре на тело ниже температуре у топлотном контакту до топлотне равнотеже -да зна да постоји веза између унутрашње енергије и кретања молекула тела, -да користи јединице количине топлоте,специфичне топлоте и температуре у SI. -разликује појмове температуре и количине топлоте и		-Честични састав супстанције: молекули и њихово хаотично кретање. -Топлотно ширење тела. Појам и мерење температуре. -Унутрашња енергија и температура. -Количина топлоте. Специфични топлотни капацитет. Топлотна равнотежа. -Агрегатна стања супстанције. -Завршни тест ***Лабораторијске вежбе*** 1. Мерење температуре мешавине топле и хладне воде после успостављања топлотне равнотеже. *Демонстрациони огледи:* – Дифузија и Брауново кретање. – Ширење чврстих тела, течности и гасова (надувани балон на стакленој посуди – флаши и две посуде са хладном и топлом водом, Гравесандов прстен, издужење жице, капилара...).

прикаже различите механизме преноса топлоте са једног тела на друго -анализира промене стања тела (димензија, запремине и агрегатног стања,густине) приликом промене температуре(грејања или хлађења) на примерима из свакодневног живота -наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења -да познаје појмове струјања, провођења и зрачење топлоте у свакодневном животу -решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (температура и количина топлоте и топлотне равнотеже)	**ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ**	Честични састав супстанције: молекули и њихово хаотично кретање. Топлотно ширење тела. Појам и мерење температуре. Унутрашња енергија и температура. Количина топлоте. Специфични топлотни капацитет. Топлотна равнотежа. Агрегатна стања супстанције. *Демонстрациони огледи*: − Дифузија и Брауново кретање.
-самостално изведе експеримент из топлотне појаве, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента		Ширење чврстих тела, течности и гасова (надувани балон на стакленој посуди - флаши и две посуде са хладном и топлом водом, Гравесандов прстен, издужење жице, капилара...). Лабораторијска вежба 1. Мерење температуре мешавине топле и хладне воде после успостављања топлотне равнотеже.

ОБЛАСТ/ТЕМА	**СТАНДАРДИ**

СИЛА И КРЕТАЊЕ	**ОСНОВНИ НИВО**	ФИ.1.2.1. уме да препозна врсту кретања према облику путање ФИ.1.2.2. уме да препозна равномерно кретање ФИ.1.2.3. уме да израчуна средњу брзину, пређени пут или протекло време ако су му познате друге две величине ФИ.1.4.1. уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе, запремине, температуре и времена ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време ФИ.1.4.4. уме да препозна јединице за брзину ФИ.1.4.5. зна основна правила мерења, нпр. нула ваге, хоризонтални положај, затегнута мерна трака ФИ.1.4.6. зна да мери дужину, масу, запремину, температуру и време ФИ.1.7.1. поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији ФИ.1.7.2. уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији

	СРЕДЊИ НИВО	ФИ.2.1.1. уме да препозна еластичну силу, силу потиска и особине инерције ФИ.2.1.4. разуме како односи сила утичу на врсту кретања ФИ.2.2.1. уме да препозна убрзано кретање ФИ.2.2.2. зна шта је механичко кретање и које га физичке величине описују ФИ.2.4.1. уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке ФИ.2.4.2. уме да препозна дозвољене јединице мере изван SI, нпр. литар или тону

		ФИ.2.4.3. уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу, нпр. километре у метре ФИ.2.4.4. зна када мерења понављамо више пута ФИ.2.6.1. разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност ФИ.2.6.2. уме да препозна векторске физичке величине, нпр. брзину и силу ФИ.2.6.3. уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина ФИ.2.7.1.Ученик уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења. ФИ.2.7.2. уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата ФИ.2.7.3. уме да реализује експеримент по упутству
	НАПРЕДНИ НИВО	ФИ.3.2.1. уме да примени односе између физичких величина које описују равномерно променљиво праволинијско кретање ФИ.3.4.1. уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице SI система ФИ.3.4.3. зна шта је грешка мерења ФИ.3.7.1. уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2. уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом
КРЕТАЊЕ ТЕЛА ПОД ДЕЈСТВОМ СИЛЕ ТЕЖЕ. **СИЛЕ ТРЕЊА.**	**ОСНОВНИ НИВО**	ФИ.1.1.1. уме да препозна гравитациону силу и силу трења које делују на тела која мирују или се крећу равномерно ФИ.1.1.2. уме да препозна смер деловања магнетне и електростатичке силе ФИ.1.4.1. уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе, запремине, температуре и времена ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време ФИ.1.4.4. уме да препозна јединице за брзину ФИ.1.4.5. зна основна правила мерења, нпр. нула ваге, хоризонтални положај, затегнута мерна трака ФИ.1.4.6. зна да мери дужину, масу, запремину, температуру и време ФИ.1.7.1. поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији

		ФИ.1.7.2. уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији
	СРЕДЊИ НИВО	ФИ.2.1.1. уме да препозна еластичну силу, силу потиска и особине инерције ФИ.2.1.2. зна основне особине гравитационе и еластичне силе, и силе потиска ФИ.2.1.4. разуме како односи сила утичу на врсту кретања ФИ.2.2.1. уме да препозна убрзано кретање ФИ.2.2.2. зна шта је механичко кретање и које га физичке величине описују ФИ.2.4.1. уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке ФИ.2.4.2. уме да препозна дозвољене јединице мере изван SI, нпр. литар или тону ФИ.2.4.3. уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу ФИ.2.6.1. разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици, нпр.
		директну и обрнуту пропорционалност ФИ.2.6.2. уме да препозна векторске физичке величине, нпр. брзину и силу ФИ.2.6.3. уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина ФИ.2.7.1.Ученик уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења. ФИ.2.7.2. уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата ФИ.2.7.3. уме да реализује експеримент по упутству

	НАПРЕДНИ НИВО	ФИ.3.2.1. уме да примени односе између физичких величина које описују равномерно променљиво праволинијско кретање ФИ.3.4.1. уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице SI система ФИ.3.4.3. зна шта је грешка мерења ФИ.3.7.1. уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2. уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом
РАВНОТЕЖА ТЕЛА	**ОСНОВНИ НИВО**	ФИ.1.1.1. уме да препозна гравитациону силу и силу трења које делују на тела која мирују или се крећу равномерно ФИ.1.2.1. уме да препозна врсту кретања према облику путање ФИ.1.4.1. уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе, запремине, температуре и времена ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време ФИ.1.4.4. уме да препозна јединице за брзину ФИ.1.4.5. зна основна правила мерења, нпр. нула ваге, хоризонтални положај, затегнута мерна трака ФИ.1.4.6. зна да мери дужину, масу, запремину, температуру и време ФИ.1.7.1. поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији ФИ.1.7.2. уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији

	СРЕДЊИ НИВО	ФИ.2.1.1. уме да препозна еластичну силу, силу потиска и особине инерције ФИ.2.1.2. зна основне особине гравитационе и еластичне силе, и силе потиска ФИ.2.1.3. уме да препозна када је полуга у стању равнотеже ФИ.2.1.4. разуме како односи сила утичу на врсту кретања ФИ.2.1.5. разуме и примењује концепт густине ФИ.2.1.6. зна да хидростатички притисак зависи од висине стуба флуида ФИ.2.4.1. уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке ФИ.2.4.2. уме да препозна дозвољене јединице мере изван SI, нпр. литар или тону ФИ.2.4.3. уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу, нпр. километре у метре ФИ.2.4.4. зна када мерења понављамо више пута ФИ.2.6.1. разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност ФИ.2.6.2. уме да препозна векторске физичке величине, нпр. брзину и силу
		ФИ.2.6.3. уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина ФИ.2.7.1. уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења ФИ.2.7.2. уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата ФИ.2.7.3. уме да реализује експеримент по упутству
	НАПРЕДНИ НИВО	ФИ.3.1.1. разуме и примењује услове равнотеже полуге ФИ.3.1.2. зна какав је однос сила које делују на тело које мирује или се равномерно креће ФИ.3.1.3. зна шта је притисак чврстих тела и од чега зависи ФИ.3.1.4. разуме и примењује концепт притиска у флуидима ФИ.3.4.1. уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице SI система ФИ.3.4.3. зна шта је грешка мерења. ФИ.3.7.1. уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2. уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом

МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА. СНАГА	**ОСНОВНИ НИВО**	ФИ.1.1.1. уме да препозна гравитациону силу и силу трења које делују на тела која мирују или се крећу равномерно ФИ.1.2.1. уме да препозна врсту кретања према облику путање ФИ.1.4.1. уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе, запремине, температуре и времена ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време ФИ.1.4.4. уме да препозна јединице за брзину ФИ.1.4.5. зна основна правила мерења, нпр. нула ваге, хоризонтални положај, затегнута мерна трака ФИ.1.4.6. зна да мери дужину, масу, запремину, температуру и време ФИ.1.7.1. поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији ФИ.1.7.2. уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији
	СРЕДЊИ НИВО	ФИ.2.1.2. зна основне особине гравитационе и еластичне силе, и силе потиска ФИ.2.1.5. разуме и примењује концепт густине ФИ.2.4.1. уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке ФИ.2.4.2. уме да препозна дозвољене јединице мере изван SI, нпр. литар или тону ФИ.2.4.3. уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу, нпр. километре у метре ФИ.2.4.4. зна када мерења понављамо више пута ФИ.2.5.3. уме да препозна појмове рада и снаге ФИ.2.5.1. зна да кинетичка и потенцијална енергија зависе од брзине, односно висине на којој се тело налази ФИ.2.6.1. разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност ФИ.2.6.2. уме да препозна векторске физичке величине, нпр. брзину и силу

		ФИ.2.6.3. уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина

		ФИ.2.7.1. уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења ФИ.2.7.2. уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата ФИ.2.7.3. уме да реализује експеримент по упутству
	НАПРЕДНИ НИВО	ФИ.3.2.1. уме да примени односе између физичких величина које описују равномерно променљиво праволинијско кретање ФИ.3.4.1. уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице SI система ФИ.3.4.3. зна шта је грешка мерења ФИ.3.5.1. разуме да се укупна механичка енергија тела при слободном паду одржава ФИ.3.7.1. уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2. уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом

ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ	**ОСНОВНИ НИВО**	ФИ.1.4.1. уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе, запремине, температуре и времена ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време ФИ.1.4.5. зна основна правила мерења, нпр. нула ваге, хоризонтални положај, затегнута мерна трака ФИ.3.5.1. разуме да се укупна механичка енергија тела при слободном паду одржава ФИ.3.5.2. уме да препозна карактеристичне процесе и термине који описују промене агрегатних стања ФИ.1.4.6. зна да мери дужину, масу, запремину, температуру и време ФИ.1.7.1. поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији

		ФИ.1.7.1.Ученик поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији. ФИ.1.7.2.Ученик уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији.

	СРЕДЊИ НИВО	ФИ.2.4.1. уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке ФИ.2.4.2. уме да препозна дозвољене јединице мере изван SI, нпр. литар или тону ФИ.2.4.3. уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу, нпр. километре у метре ФИ.2.4.4. зна када мерења понављамо више пута ФИ.2.5.4. зна да унутрашња енергија зависи од температуре ФИ.2.5.5. зна да запремина тела зависи од температуре ФИ.2.6.1. разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност ФИ.2.6.2. уме да препозна векторске физичке величине, нпр. брзину и силу ФИ.2.6.3. уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина ФИ.2.7.1. уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења ФИ.2.7.2. уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата ФИ.2.7.3. уме да реализује експеримент по упутству
	НАПРЕДНИ НИВО	ФИ.3.4.1. уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице SI система ФИ.3.4.3. зна шта је грешка мерења ФИ.3.5.2. уме да препозна карактеристичне процесе и термине који описују промене агрегатних стања
		ФИ.3.7.1. уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2. уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом

Начин остваривања програма:

-методе рада: демонстрациона; вербална;илустративна; текстуална; метода практичних радова; експериментално-лабораторијска.

-облик рада: индивидуални;фронтални; групни рад;рад у паровима;тимски рад.

Активности:

-наставника:организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђује материјал, повезује садржаје

-ученика: активан приступ при излагању новог градива и изради задатака на часу, практична примена стечених знања,активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује,организује, повезује знања са другим областима,дискутују и решавају рачунске задатке.

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда:

-Усмено: Одговори-индивидуални и извештаји у оквиру групе, (ангажованост, учешће у раду и активност на часу, дискусија), излагање садржаја тема или предавања уз одговарајуће демонстрационе огледе, решавање квалитативних и квантитативних задатака.

-Писмено: Контролне вежбе, тестови (15 мин, провере знања, завршни годишњи тест), пројекат, самостални практичан рад, школски и домаћи задаци, сређене лабораторијске вежбе.

Међупредметне компетенције

-компетенција за учење;

-естетичка компетенција;

-комуникација;

-одговоран однос према здрављу;

-предузимљивост и оријентација ка предузетништву;

-рад са подацима и информацијама;

-решавање проблема;

-сарадња

-дигиталне компетенције

Корелације

Физика - Сила као узрок промене брзине тела. Појам убрзања.	ТИТ - Мерење и контрола (Мерење силе и убрзања)
Физика - Убрзање при кретању тела под дејством силе теже	Физичко васпитање - Бацање кугле, скок у даљ
Физика - физика као природна наука	Хемија - Структура атома
Физика - сила Земљине теже	Физичко васпитање - одбојка смеч
Физика - сила земљине теже-хитац навише	Физичко васпитање - атлетика скок у вис
Физика - Момент силе и полуга	ТИТ - Мерење и контрола,Мерење момента
Физика - Деловање две силе на тело дуж истог правца	Математика - Праве, колинеарност, углови, вектори
Физика - равнотежа тела,појам врста,равнотежа полуге	Физичко васпитање - кошарка основни кош.стаб у нападу
Физика - појам и мерење температуре	Хемија – мерење масе, запремине и температуре
Физика – Равнотежа	Физичко васпитање – Гимнастика и ходање по греди

Литература (за наставнике и ученике):

1. ***Физика** 7, уџбеник за седми разред основне школе, Нови Логос* - Милена Богдановић, Александар Кандић, Горан Попарић
2. Физика 7, збирка задатака за седми разред основне школе - Братислав Јовановић, Срђан Зрнић

2.7.3 Разред: Осми

Фонд часова:

Разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
осми	2	68

ИСХОДИ: По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- разликује физичке величине које су одређене само бројном вредношћу (време, маса, температура, рад, енергија, количина наелектрисања, електрични напон и струја) од оних које су дефинисане интензитетом, правцем и смером (брзина, убрзање, сила, јачина електричног и магнетног поља ...),
- уме да слаже и разлаже силу, јачину електричног поља...
- разликује различите врсте кретања (транслаторно, осцилаторно, таласно) и да зна њихове карактеристике, - зна основне карактеристике звука и светлости,
- зна да је брзина у вакуму највећа постојећа брзина у природи,
- разуме да је рад силе једнак промени енергије и на нивоу примене користи трансформацију енергије у рад и обрнуто, - примењује законе одржаја (масе, енергије, количине наелектрисања),
- зна услове за настанак струје и Омов закон, - прави разлику између температуре и топлоте,
- уме да разликује мерним иннструментима,
- користи јединице Међународног система (СИ) за одговарајуће физичке величине.
- образовни стандарди-наставни програм

исходи		**садржаји**
повезује физичке величине које описују осцилације и таласе; – описује карактеристике звука, ултразвука и инфразвука и наводи примере примене ултразвука; – демонстрира и објасни: осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу, осциловање жица и ваздушних стубова; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из наведене области.	**ОСЦИЛАТОРНО И ТАЛАСНО КРЕТАЊЕ**	Осцилаторно кретање (осциловање тела обешеног о опругу, осциловање куглице клатна). Појмови и величине којима се описује осциловање тела (амплитуда, период, фреквенција). Закон о одржању механичке енергије при осциловању тела. Механички таласи. Основни параметри којима се описује таласно кретање (таласна дужина, фреквенција, брзина). Звук. Карактеристике звука и звучна резонанција. **Демонстрациони огледи:** Осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу (у ваздуху и у течности). Осциловање жица и ваздушних стубова (ксилофон, различите затегнуте жице, једнаке стаклене флаше са различитим нивоима воде). Одакле долази звук (гумено црево са два левка, канап и две пластичне чаше...). Таласи (таласна машина или када). Демонстрација звучне резонанције променом висине ваздушног стуба (дужа стаклена цев са водом) **Лабораторијске вежбе:** 1. Мерење периода осциловања клатна или периода осциловања тега на опрузи 2. Одређивање убрзања Земљине теже помоћу математичког клатна

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА
–	**Садржаји**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	Садржаји
анализира примере одбијања и преламања светлости, тоталне рефлексије (огледала, сочива) и користи лупу и микроскоп; – демонстрира и објасни: појаву сенке, функционисање ока и корекцију вида; – примењује превентивне мере заштите од буке. – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из наведене области.	**СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ**	Карактеристике светлости. Праволинијско простирање светлости (сенка и полусенка, помрачење Сунца и Месеца). Закон одбијања светлости. Равна и сферна огледала и конструкција ликова предмета. Брзина светлости у различитим срединама. Индекс преламања и закон преламања светлости. Тотална рефлексија. Преламање светлости кроз призму и сочива. Одређивање положаја ликова код сочива. Оптички инструменти. Лупа и микроскоп. **Демонстрациони огледи:** Сенке. Хартлијева плоча за илустровање закона о одбијању и преламању светлости. Преламање светлости (штапић делимично урођен у чашу с водом, новчић у чаши са водом и испод ње). Преламање беле светлости при пролазу кроз призму. Преламање светлости кроз сочиво, око и корекција вида (оптичка клупа, геометријска оптика на магнетној табли, стаклена флаша са водом као сочиво). Лупа и микроскоп. **Лабораторијске вежбе:** 1. Провера закона одбијања светлости коришћењем равног огледала.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ ТЕМА**	**Садржаји**
		2. Одређивање жижне даљине сабирног сочива.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	Садржаји
демонстрира узајамно деловање наелектрисаних тела и објасни од чега оно зависи; – прикаже и опише електрично поље, израчуна силу којом поље делује на наелектрисање и повеже електрични напон и јачину електричног поља; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из наведене области.	**ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ**	Наелектрисавање тела. Елементарна количина наелектрисања. Закон о одржању количине наелектрисања. Узајмно деловање наелектрисаних тела. Кулонов закон. Електрично поље (линије сила, хомогено и нехомогено поље). Рад силе електричног поља. Напон. Веза напона и јачине хомогеног електричног поља. Електричне појаве у атмосфери. **Демонстрациони огледи:** Наелектрисавање чврстих изолатора и проводника. Електрофор, електрично клатно и електроскоп. Линије сила електричног поља (перјанице, гриз у рицинусовом уљу и јаком електричном пољу). Фарадејев кавез. Антистатичке подлоге. Инфлуентна машина. Мехури сапунице у електричном пољу. Модел громобрана.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ ТЕМА**	**Садржаји**
– објасни провођење струје кроз метале, течности и гасове и упореди отпорности металних проводника на основу њихових карактеристика; – наводи и користи различите изворе електричне струје (EMS) и зна да их разврста ради рециклаже; – познаје основне елементе електричног кола и уме да их повеже, изабере одговарајући опсег мерног инструмента и мери јачину	**ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА**	Електрична струја (једносмерна, наизменична). Услови за настајање електричне струје и извори струје (EMS). Мерење електричне струје и напона. Електрична отпорност проводника. Проводници и изолатори. Омов закон за део струјног кола. Рад и снага електричне струје. Џул-Ленцов закон. Омов закон за цело струјно коло. Везивање отпорника. Електрична струја у течностима и гасовима. Мере заштите од електричне струје (жива бића, објекти и електрични уређаји).

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	Садржаји
струје и напон, одређује вредност отпорности редно и паралелно везаних отпорника и резултате прикаже табеларно и графички; – описује ефекте који се испољавају при протицању електричне струје; – препозна основна својства наизменичне струје, израчуна потрошњу електричне енергије у домаћинству и да се придржава основних правила безбедности при коришћењу електричних уређаја у свакодневном животу; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из наведене области.		**Демонстрациони огледи:** Демонстрациони амперметар у струјном колу. Регулисање електричне струје у колу реостатом и потенциометром. Графитна мина (оловке) као потенциометар. Мерење електричне отпорности омметром. Загревање проводника при протицању електричне струје. Протицање електричне струје у воденом раствору кухињске соли. Лимун као батерија. Пражњење у Гајслеровим цевима помоћу Теслиног трансформатора. **Лабораторијске вежбе:** 1. Зависност електричне струје од напона на отпорнику (таблични и графички приказ зависности). 2. Одређивање електричне отпорности отпорника у колу помоћу амперметра и волтметра. 3. Мерење електричне струје и напона у колу са серијски и паралелно повезаним отпорницима и одређивање еквивалентне отпорности

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	Садржаји
– описује узајамно деловање два паралелна проводника са струјом, деловање магнетног поља на струјни проводник и принцип рада електромагнета и електромотора; – објасни принцип рада компаса и природу Земљиног магнетног поља; – користи компас и апликације за паметне телефона за оријентацију у природи; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из наведене области;	**МАГНЕТНО ПОЉЕ**	Магнетно поље сталних магнета. Магнетно поље Земље. Магнетно поље електричне струје. Дејство магнетног поља на струјни проводник. Допринос Николе Тесле и Михајла Пупина развоју науке о електромагнетним појавама и њиховој примени. **Демонстрациони огледи:** . Линије сила магнетног поља потковичастог магнета и магнетне шипке. Магнетна игла и школски компас. Ерстедов оглед. Електромагнет. Узајамно деловање два паралелна проводника кроз које протиче струја.
– објасни структуру атомског језгра и нуклеарне силе; – опише радиоактивност, врсте зрачења, радиоактивне изотопе, познаје њихово дејство, примену и мере заштите; – разликује фисију и фузију и наводи могућности њихове примене.	**ЕЛЕМЕНТИ АТОМСКЕ И НУКЛЕАРНЕ ФИЗИКЕ**	Структура атома (језгро, електронски омотач). Нуклеарне силе. Природна радиоактивност. Радиоактивно зрачење (алфа, бета и гама зраци) и њихово дејство на биљни и животињски свет. Заштита од радиоактивног зрачења. Вештачка радиоактивност. Фисија и фузија. Примена нуклеарне енергије и радиоактивног зрачења. **Демонстрациони оглед**. Детекција присуства радиоактивног зрачења. (школски ГајгерМилеров бројач).

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	Садржаји
	ФИЗИКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ	Значај физике за развој других природних наука Допринос физике развоју савремене медицине (ултразвук, ЕКГ, скенер, магнетна резонанција, Гама нож…) Физика и савремене технологије (интернет, мобилна телефонија, даљинско управљање, нанофизика....)

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ	
ОСЦИЛАТОРНО	ОСНОВНИ НИВО	ФИ.1.2.1.Ученик/ученица уме да препозна врсту кретања према облику путање Ученик уме да на основу облика путање препозна врсту кретања: такође, препознаје да је кретање детета на љуљашци осцилаторно, док је кретање листа кога носи ветар криволинијско.

И ТАЛАСНО КРЕТАЊЕ	СРЕДЊИ НИВО	ФИ.2.2.3.Ученик/ученица уме да препозна основне појмове који описују осцилаторно кретање Ученик уме да препозна основне појмове који описују осцилаторно кретање. Тако, на пример, зна шта су равнотежни положај, ученик зна шта је период осциловања. ФИ.2.6.1.Ученик/ученица разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност Разумевање ученика подразумева да речима исказану математичку везу између физичких величина уме да преточи у конкретну математичку релацију. Од математичких зависности ученици разумеју само директну пропорционалност (сразмерност): y ∼ x, сразмерност са квадратом: y ∼ x2 и обрнуту пропорционалност (сразмерност): y 1/x. Очекује се да је ученик способан да успешно реши овај задатак и у случајевима који се односе на њему непознате физичке законе. Примена ових математичких законитости подразумева способност да из успостављених математичких веза ученик тачно израчуна односно одреди тражену величину, тј. да је способан да једнакост (зависност) „реши“ по траженој величини. ФИ.2.7.3.Ученик/ученица уме да реализује експеримент по упутству
	НАПРЕДНИ НИВО	ФИ.3.2.2.Ученик/ученица уме да примени односе између физичких величина који описују осцилаторно кретање Ученик зна везе основних величина којима описујемо осцилаторно кретање. То подразумева да је ученик способан да квалитативно одреди односе између периода осциловања, фреквенције и броја осцилација код осцилатора, тј. везу периода осциловања и дужине клатна код математичког клатна. Провера овог дела стандарда се обавља питањима типа: „Ако се повећа величина А, шта ће бити са величином В?“ или „Како треба променити величину А да би се величина В повећала (смањила)?“ Поред препознавања квалитативних односа између поменутих величина, ученик уме да израчуна вредност периода и фреквенције ако су дати број осцилација и време, као и да повеже директно период и фреквенцију. Како осцилације спадају у тежи део градива, задаци који проверавају овај стандард треба да буду формулисани тако да ученику одмах буде

	ОСНОВНИ НИВО	јасно о којем градиву је реч. Дакле, или користити речи осцилатор, тј. математичко клатно, или у неком реалном систему (љуљашка, срце...) користити термине период или време потребно да се изврши једна цела осцилација, фреквенција или број осцилација у јединици времена. ФИ.3.2.3.Ученик/ученица зна како се мењају положај и брзина при осцилаторном кретању Ученик уме да уочи карактеристичне положаје при осцилаторном кретању математичког клатна, као и тега на еластичној опрузи. Уме да одреди равнотежни и амплитудске положаје, као и да упореди брзине тела у различитим положајима. Зна да је брзина тела највећа при проласку кроз равнотежни положај а да је нула када се тело налази у амплитудском положају, тј. да се брзина при осцилаторном кретању стално мења. ФИ.3.2.4.Ученик/ученица зна основне физичке величине које описују таласно кретање Ученик зна шта је таласна дужина и уме да је препозна на графички приказаном таласу. Разуме да при таласном кретању свака честица средине осцилује и зна да израчуна период и фреквенцију таласа. Зна шта је амплитуда таласа. ФИ.3.2.5.Ученик/ученица уме да препозна основне особине звука Ученик зна да звук представља механички талас који може да се простире кроз све материјалне средине, различитим брзинама, које су најмање у гасовима, а највеће у чврстим телима. ФИ.3.7.1. Ученик/ученица уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2.Ученик/ученица уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом
СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ	СРЕДЊИ НИВО	ФИ.2.7.2.Ученик/ученица уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата ФИ.2.7.3.Ученик/ученица уме да реализује експеримент по упутству

	НАПРЕДНИ НИВО	ФИ.3.2.5.Ученик/ученица уме да препозна основне особине светлости Ученик зна да светлост представља електромагнетни талас који може да се простире и кроз вакуум, и да је при томе та брзина простирања увек иста и да износи 300 000 km/s. Знају да се ништа не може кретати брзином већом од ове. ФИ.3.2.6. Ученик/ученица зна како се прелама и одбија светлост Ученик разуме да је тело, које није самосветлеће, видљиво само ако светлосни зраци падају прво на тело, одбијају се од њега и долазе до ока посматрача. Зна закон одбијања светлости. Зна да је положај лика предмета у води померен у односу на стварни положај предмета због преламања светлости. Ученик зна да лупа (односно микроскоп или телескоп) прелама светлост и да је због те особине користимо за увећање лика. ФИ.3.7.1. Ученик/ученица уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2.Ученик/ученица уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом
ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ	ОСНОВНИ НИВО	ФИ.1.1.2.Ученик/ученица уме да препозна смер деловања електростатичке силе Ученик уме да препозна да ће интеракција бити највећа у случају кад су наелектрисана тела, међусобно најближи.
	СРЕДЊИ НИВО	ФИ.2.4.1.Ученик/ученица уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке Ученик уме да користи важније изведене јединице: за силу, притисак, рад и енергију, снагу, напон и јачину струје. ФИ.2.6.1.Ученик/ученица разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност Разумевање ученика подразумева да речима исказану математичку везу између физичких величина уме да преточи у конкретну математичку релацију. Од математичких зависности ученици разумеју само директну пропорционалност (сразмерност): $y \sim x$, сразмерност са квадратом: $y \sim x2$ и обрнуту пропорционалност (сразмерност): y 1/x. Очекује се да је ученик способан да успешно реши овај задатак и у случајевима који се односе на њему непознате физичке законе. Примена ових математичких законитости подразумева способност да из успостављених математичких веза ученик тачно израчуна односно одреди тражену величину, тј. да је способан да једнакост (зависност) „реши“ по траженој величини.

	НАПРЕДНИ НИВО	ФИ.3.7.1. Ученик/ученица уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2.Ученик/ученица уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом
ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА	ОСНОВНИ НИВО	ФИ.1.3.1.Ученик/ученица уме да препозна да струја тече само кроз проводне материјале Ученик препознаје да струја може да тече само кроз проводне материјале: на пример, да би струја протекла кроз неку течност, она мора бити проводна, или: отворено струјно коло може се затворити металним новчићем, али не може гумицом. ФИ.1.4.1.Ученик/ученица уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока Ученик користи одговарајуће аналогне уређаје за мерење (амперметар, волтметар) и зна да одреди колика је вредност најмањег подеока на мерној скали и очитава вредност измерене физичке величине. Резултати теста показују да ученици успешно препознају величину најмањег подеока само када је најмањи подеок 1/2, 1/5 или 1/10 већег подеока. Ученик зна да запише измерену бројну вредност са одговарајућом јединицом мере. ФИ.1.4.2.уме да препозна мерила и инструменте за мерење напона и јачине струје Ученик препознаје основна и најједноставнија мерила и инструменте за мерење неких основних физичких величина. Тако, на пример, ученик препознаје да је амперметар и волтметар уређаји за мерење јачине струје и напона. Препознавање се састоји у томе да ученик бира одговор из понуђеног скупа мерила и уређаја. ФИ.1.4.5.Ученик/ученица зна основна правила мерења
	СРЕДЊИ НИВО	ФИ.2.3.1.Ученик/ученица зна да разликује електричне проводнике и изолаторе Зна да метали, водени раствори неких супстанци, као и гасови при одређеним условима, могу да затворе електрично коло, тј. да проводе електричну струју. ФИ.2.3.2.Ученик/ученица зна називе основних елемената електричног кола Ученик зна називе основних елемената електричног кола (извор, отпорник, прекидач и проводник) и зна да их препозна у простом колу. ФИ.2.3.3.Ученик/ученица уме да препозна да ли су извори напона везани редно или паралелно Ученик зна да се за повећање напона користи редна веза извора електромоторне силе: на пример, зна да повеже три идентичне батерије како би добио три пута већи напон. Ученик зна да се редна веза остварује везивањем позитивног пола једног извора за негативни пол следећег, а да се паралелна веза остварује везивањем свих позитивних полова у једну тачку и свих негативних у другу тачку. Ученик зна да је у

		случају паралелне везе напон једнак напону појединачног елемената. ФИ.2.3.4. Ученик/ученица уме да израчуна отпор, јачину струје или напон ако су му познате друге две величине Ученик у тексту уме да препозна физичке величине које се односе на проста електрична кола. Користи образац I=U/R и може да израчуна једну величину ако су му познате друге две. ФИ.2.3.5.Ученик/ученица уме да препозна топлотне ефекте електричне струје Ученик зна да електрична струја има и топлотне ефекте, на пример да може да се користи за грејање. ФИ.2.3.6.Ученик/ученица разуме појмове енергије и снаге електричне струје Ученик зна да се електрични уређаји карактеришу електричном снагом која се најчешће изражава у киловатима. Зна да је потрошња електричне енергије једнака производу снаге уређаја и времена његовог коришћења, што се изражава у киловат-часовима. Ученик треба да разуме да потрошња електричне енергије зависи од искоришћене снаге уређаја и времена његовог коришћења. ФИ.2.4.1.Ученик/ученица уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке Ученик уме да користи важније изведене јединице: за снагу електричне струје, напон и јачину струје. ФИ.2.5.2.Ученик/ученица уме да препозна појаве код којих се електрична енергија троши на механички рад Ученик уме да препозна да се у уређајима и процесима у којима постоји механичко кретање електрична енергија троши на механички рад. На пример, зна да електромотор, односно уређаји који га садрже, служе за претварање електричне енергије у механички рад. ФИ.2.7.1.Ученик/ученица уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења ФИ.2.7.2.Ученик/ученица уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата ФИ.2.7.3.Ученик/ученица уме да реализује експеримент по упутству

	НАПРЕДНИ НИВО	ФИ.3.3.1.Ученик/ученица зна како се везују отпорници и инструменти у електричном колу Ученик зна да се две отпорности у колу могу међусобно повезати редно или паралелно. Поред тога, ученик зна да се амперметар у коло везује редно, а волтметар паралелно. ФИ.3.4.2.Ученик/ученица уме да мери јачину струје и напон у електричном колу Овај стандард се односи само на мерење једносмерних струја и напона. Од ученика се очекује да зна да изабере одговарајући опсег јачине струје или напона. Проверу остварености стандарда, из разлога безбедности, не треба проверавати на изворима који се напајају из градске мреже, односно на самој мрежи. ФИ.3.7.1. Ученик/ученица уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2.Ученик/ученица уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом

МАГНЕТНО ПОЉЕ	ОСНОВНИ НИВО	ФИ.1.1.2.Ученик/ученица уме да препозна смер деловања магнетне силе Ученик зна да стални магнети имају два пола, N и S, и да тела могу бити позитивно или негативно наелектрисана. На основу тога ученик препознаје када је узајамно деловање између два тела привлачно, односно одбојно. Поред тога што препознаје смер интеракције, ученик уме да препозна да ће интеракција бити највећа у случају кад су магнети међусобно најближи. ФИ.1.3.2.Ученик/ученица уме да препозна магнетне ефекте електричне струје Ученик препознаје да се калем кроз који протиче електрична струја понаша као шипкасти магнет. Зна да су

		полови на крајевима калема и да по престанку протицања електричне струје калем губи магнетна својства.
	СРЕДЊИ НИВО	ФИ.2.5.2.Ученик/ученица уме да препозна појаве код којих се електрична енергија троши на механички рад Ученик уме да препозна да се у уређајима и процесима у којима постоји механичко кретање електрична енергија троши на механички рад. На пример, зна да електромотор, односно уређаји који га садрже, служе за претварање електричне енергије у механички рад.
	НАПРЕДНИ НИВО	ФИ.3.7.1.Ученик/ученица уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења ФИ.3.7.2.Ученик/ученица уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом
ЕЛЕМЕНТИ АТОМСКЕ И НУКЛЕАРНЕ ФИЗИКЕ	Ова област је изостала због недостатака емпиријских налаза који би упућивало на то да ученици знају више од онога што је описано стандардима за предмет Хемија.	
ФИЗИКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ	Ова област је изостала због недостатака емпиријских налаза који би упућивало на то да ученици знају више од онога што је описано стандардима за предмет Хемија.	

Начин остваривања програма:

- **методе рада**: демонстрациона; вербална;илустративна; текстуална; метода практичних радова; експериментално-лабораторијска.
- - **облик рада**: индивидуални;фронтални; групни рад;рад у паровима;тимски рад.

Активности:

-наставника:организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђује материјал, повезује садржаје

-**ученика**: активан приступ при излагању новог градива и изради задатака на часу, практична примена стечених знања,активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује,организује, повезује знања са другим областима, дискутују и решавају рачунске задатке.

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда:

1. излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе;
2. решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем - ситуација;
3. лабораторијским вежбама;
4. домаћим задацима
5. коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, истраживачки задаци, вршњачко учење, допунска настава, додатни рад...); 6. систематским праћењем рада сваког ученика.

Међупредметне компетенције

-компетенција за учење; естетичка компетенција; комуникација; одговоран однос према здрављу; предузимљивост и оријентација ка предузетништву; рад са подацима и информацијама; решавање проблема; сарадња и дигиталне компетенције

Корелације

Садржај предмета	Предмет са којим се врши корелација	Тема предмета у корелацији	Начин праћења корелације
Оптички инструменти	Биологија	Чула	Наставник физике на свом часу усменом провером
Електрична отпорност проводника	Техника и технологија	Електрична струја	Наставник физике на свом часу усменом провером

Литература (за наставнике и ученике):

Физика 8, уџбеник за осми разред основне школе и ***Физика 8,*** *збирка задатака са лабораторијским вежбама за осми разред основне школе* - Татјана Мишић, Љубиша Нешић,Марина Најдановић Лукић (Вулкан).

2.8. Енглески језик

ГОДИШЊИ ПРОГРАМ РАДА

2.8.1 Разред: Пети

Наставни предмет: **Енглески језик** Разред: **пети**

Школа: _____ Уџбеник: ***To the Top Plus 1,*** **Дата Статус**

Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Број часова по теми**	**Обрада**	**Остали типови**
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			
1. Hello	Поздрављање; Представљање себе и других и тражење/ коришћење молби и захтева;	давање информација о себи и другима; разумевање и			

Корелација са другим предм.	који се односе на Речи и изразе који се односе на тему; језичке поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе;	структуре *What's your name? I'm…* *What's your phone number?*	**3**	**0**	**3**
Стандарди постигнућа	- поздраве и отпоздраве, представе себе и другог користећи једноставна језичка средства;	*Two bins.* ***(Plurals, regular –s)*** *a door, an apple* ***(a vs an)***			
Начин провере постигнућа	- у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима;	*This is an umbrella. What's that? It's a chair.* ***(this/that)***			
	- уз дуже паузе, описују предмете из непосредног окружења	*What colour is this? It's…*			
	- разумеју једноставнији опис живих бића, предмета и места и положаја у простору;	*Open your books.* ***(Imperative)*** Именовање предмета и боја.			
	- опишу жива бића, предмете и места и положаја у простору, користећи једноставнија језичка средства; - постављају и одговарају на 2-3 повезана питања, о познатим темама				
	- разумеју и реагују на једноставне молбе.				
	српски језик и књижевност, математика, географија, грађанско васпитање				
	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.15. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.				
	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				

	-	Речи и изразе који се односе на тему; језичке			
2. School days Представљање себе и других и тражење/ давање информација о себи и другима; давање информација о себи и другима; изражавање интересовања, допадања/недопадања; изражавање хронолошког времена;	препознају и именују појмове који се односе на тему; - поставе и одговоре на једноставнија питања личне природе; - разумеју, траже и дају једноставнија обавештења о хронолошком времену у ширем комуникативном контексту - размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - поставе и одговоре на једноставнија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања; - изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење; -уочавају сличности и разлике у култури становања у БВ и САД.	структуре *Family members, animals, parts of the body, I'm… You're… My, your Where… from? am, is, are* ***(the verb be),*** *How old…? Who? What?* текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**8**	**3**	**5**
Корелација са другим предм.	географија, српски језик и књижевност, ликовна култура, грађанско васпитање, час одељенског старешине, физичко васпитање, изабрани спорт				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.15. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				

-		Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *My best friend's name is Anya.* ***(possessive case)*** *Whose?Whose bag is that? Is that your brother?* ***(possessive adjectives)*** *He's got dark brown hair.* ***(the verb have got)*** *These are caps.* ***(these/those),*** *The children have got lots of bikes.* ***(plurals, regular/irregular)*** текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**9**	**4**	**5**
3. People Описивање живих бића, предмета и места и положаја у простору; изражавање припадања и поседовања; давање информација о себи и тражење/давање основних информација о себи и другима у ширем друштвеном контексту;	препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју и формулишу једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност; -разумеју једноставнији опис живих бића, предмета и места и положаја у простору; - питају и кажу шта неко има / нема и чије је нешто; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - разумеју једноставније текстове у којима се описују сталне и уобичајене радње/активности; - уочавају сличности и разлике у култури становања.				
Корелација са другим предм.	ЧОС, српски језик и књижевност, биологија, географија, музичка култура				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.15. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				

	-	Речи и изразе који се односе на тему; језичке			
4. Time out Описивање догађаја у садашњости; изражавање допадања/недопадања; тражење/давање основних информација о себи и другима;	препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују сталне и уобичајене радње/активности; - размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - опишу сталне, уобичајене радње/активности користећи неколико везаних исказа; - разумеју, траже и дају једноставнија обавештења о хронолошком времену у ширем комуникативном контексту; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - опишу дневни / недељни распоред активности; - разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања; - изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење.	структуре *My brother rides his bike every day. Do you like comedies? We don't play basketball every day.* ***(The Present Simple Tense)*** *at the weekend* ***(prepositions of time)***, *I love listening to pop music.* ***(like, love, hate, enjoy + noun/-ing form)*** *Helen is often late for school.* ***(adverbs of frequency)*** текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**5**	**2**	**3**
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност, музичка култура				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.15. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				

5. The first written test Описивање догађаја у садашњости – тренутних и сталних/уобичајен их догађаја/активност и; изражавање интересовања, допадања/недопадања.	- опишу сталне, уобичајене и тренутне догађаје / активности користећи неколико везаних исказа; - разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на жеље, интересовања и изражавање допадања и недопадања; - опишу своје и туђе жеље и интересовања и изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење.	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у темама 1, 2, 3 и 4; задатке слушања, читања и вођеног писања.	**3**	**0**	**3**
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена и писмена провера кроз задатке.				

6. Places Описивање карактеристика места; описивање способности у садашњости; описивање живих бића, предмета и места и положаја у простору; изражавање молби, захтева; исказивање предлога;	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставне описе живих бића, појава и места и опишу их користећи једноставна језичка средства; -упореде и опишу карактеристике живих бића, појава и места, користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније предлоге и одговоре на њих; - упуте једноставан предлог; -разумеју једноставније текстове у којима се описују способности у садашњости; - размене информације које се односе на способности; - опишу сталне способности у садашњости користећи неколико везаних исказа.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *The TV is on the table.* ***(prepositions of place)*** *There's a cinema in the city. There are two banks near my house.* ***(There is.../There are...)*** *There is a fire station in my town. The fir station is in Bond Street.* ***(a/an vs the)*** *She can swim.* ***(the verb can)*** *Let's go to the zoo.* ***(Let's)*** текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**9**	**3**	**6**
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност, географија, историја, информатика и рачунарство, музичка култура, ЧОС				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.15. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	Број часова по теми	Обрада	Остали типови
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			

7. Food Исказивање тему; структуре *There are some apples, too. (**countable and** uncountable nouns),* *There's an orange and some ice* осећања; непосредним и конкретним потребама и *cream in the fridge.* ***(a(n)/some)*** *There is some bread* изражавање осећањима; *on the table. Is there any milk in the fridge?* присуства/одсуств - изразе, основне потребе, осете и осећања ***(some/any)*** *Would you like some soup?* ***(would like +*** а нечега; једноставнијим језичким средствима; ***noun)*** *How much water do you drink? How many eggs* изражавање - разумеју једноставне исказе који се односе на *have we got?* ***(How much… / How many…)*** *Can you* допадања/ присуство/одсуство нечега и реагују на њих; *see him?* ***(object personal pronouns)*** текстове и недопадања; -разумеју и реагују на једноставније исказе који се дијалоге који се односе на тему и интеркултурне изражавање молби, односе на описвање допадања и недопадања; садржаје (слушају, читају, говоре и пишу). захтева, - изразе допадање и недопадање уз једноставно захвалности; образложење; исказивање количина;	- препознају и именују појмове који се односе на Речи и изразе који се односе на тему; језичке потреба, осета и - разумеју и реагују на свакодневне - разумеју и једноставне молбе и захтеве и реагују на њих; - упуте једноставне молбе и захтеве; - затраже и пруже кратко обавештење; - разумеју једноставније изразе који се односе на количину нечега; - питају и кажу колико нечега има/ нема, користећи једноставија језичка средства; - на једноставан начин наруче јело и/или пиће у ресторану; - уоче сличности и разлике у начину исхране у различитим земљама света.		**8**	**3**	**5**
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност, ЧОС, музичка култура				
Стандарди **постигнућа**	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12.				

2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.3.1. 2.3.2.

Начин провере Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и **постигнућа** различите технике формативног оцењивања.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Број часова по теми**	**Обрада**	**Остали типови**
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			

8. Celebrations у – Описивање догађаја и садашњости тренутних сталних/ уобичајених догађаја/ активности; а; изрицање обавез исказивање метеоролошког времена; и описивање честитање празника рођендана. и	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују тренутне радње; - размене информације које се односе на тренутне радње/активности; - разумеју и и размене информације које се односе на тренутне и сталне /уобичајене радње/активности - опишу сталне, уобичајене и тренутне догађаје / активности користећи неколико везаних исказа; - разумеју и реагују на своје и туђе обавезе; - размене једноставније информације које се односе на своје и туђе обавезе и правила понашања; - разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на жеље, интересовања и изражавање допадања и недопадања; - разумеју честитку и одговоре на њу; - упуте пригодну честитку; - разумеју и, примењујући једноставнија језичка средства, опишу начин прославе рођендана, као и време и начин прославе празника у земљама енглеског говорног подручја; - разумеју, траже и дају једноставнија обавештења метеоролошким приликама у ширем комуникативном контексту; - опишу метеоролошке прилике и климатске услове.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *They are sitting outside in the garden.* ***(Present Progressive Tense)*** *Why are you wearing that old jacket? Because I like it.* ***(Why…? / Because…)*** *I ususally read comics in my free time. I'm reading a great book now.* ***(Present Simple Tense vs Present Progressive Tense)*** *Police officers have to wear wear a uniform.* ***(have to)*** текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**7**	**3**	**4**
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност, ЧОС, информатика и рачунарство, ликовна култура, географија, музичка култура				

Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3.
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Број часова по теми**	**Обрада**	**Остали типови**
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			
9. Holiday Описивање догађаја способности у прошлости.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју краће текстове у којима се описују догађаји и способности у прошлости; - размене информације у вези са догађајима и способностима у прошлости; - опишу у неколико везаних исказа догађај из прошлости; - опишу неки историјски догађај.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *He visited his grandparents last week. We went swimming yesterday.* ***(Past Simple Tense – regular and irregular verbs)****, Where was Charlie two days ago? He was at the cinema.* ***(time expressions)*** *They travelled by car.* ***(by+ means of transport)*** *I lived in France in 2015.* ***(in+years)*** текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**8**	**3**	**5**
Корелација са другим предм.	географија, српски језик и књижевност, час одељенског старешине, историја				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.7. 2.3.8.				

Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Број часова по теми**	**Обрада**	**Остали типови**
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			
10. The second written test	- разумеју једноставне описе живих бића, појава и места и опишу их користећи једноставна језичка средства; -упореде и опишу карактеристике живих бића, појава и места, користећи једноставнија језичка средства; - разумеју, траже и дају једноставнија обавештења метеоролошким приликама у ширем комуникативном контексту; - опишу метеоролошке прилике и климатске услове.	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у темама 6, 7, 8 и 9; задатке слушања, читања и вођеног писања.	**3**	**0**	**3**
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.5. 2.3.6.				

Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена и писмена провера кроз задатке.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	**ИСХОДИ** **По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ** **Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**	**Број часова по теми**	**Обрада**	**Остали типови**
11. Our world Исказивање жеља, планова и намера; изрицање обавеза; позив на заједничку активност; описивање живих бића и предмета;	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју жеље планове и намере и реагују на њих; - размене једноставне исказе у вези са својим и туђим жељама, плановима и намерама; - саопште шта они или неко други желе, планирају, намеравају; - разуме и реагују на своје и туђе обавезе; -упоређују предмете и жива бића; -упореде и опишу карактеристике живих бића, појава и места, користећи једноставнија језичка средства.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *I'm going to visit my cousins.* ***(Future- be going to)*** *I'm having a party this Saturday.* ***(Present Progressive Tense with future meaning)*** *tomorrow/tonight/next month/on an hour/soon* ***(time expressions)*** *You mustn't shout. You're in the library.* ***(must/mustn't)*** *I'm hungry. I will make a sandwich.* ***(Future-will)*** *Paul is taller than his sister. Hilary is the best student in our class.* ***(comparative and superlative forms)*** текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**9**	**3**	**6**
Корелација са другим предм.	географија, српски језик и књижевност, музичка култура				

Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.5. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.5. 2.3.6.			
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.			
Укупан број часова:		**72**	**24**	**48**

2.8.2 Разред: Шести

ГОДИШЊИ ПРОГРАМ РАДА

Наставни предмет: **Енглески језик** Разред: **шести**

Школа: _____ Уџбеник: ***To the Top Plus 2,*** **Дата Статус**

Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Број часова по теми**	**Обрада**	**Остали типови**
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			

1. Hello

Поздрављање; Представљање себе и других и тражење/ давање информација о себи и другима;; тражење/давање основних информација о себи и другима; изражавање припадања и поседовања; изражавање хронолошког времена.	текстове који се односе на Речи и изразе који се односе на тему; језичке **4 0 4** поздрављање, представљање и тражење/давање структуре *How old…? / What…?* информација личне природе; *Where… from? What.. ? When… ?(**Question words**)* - поздраве и отпоздраве, представе себе и другог *What's your name? I'm…* користећи једноставнија језичка средства; *What year are you in? I'm in year 6 (**The verb be**)* - размене једноставније информације личне *What's the time?* природе; *Have you got any brothers or sisters? Yes, I've got… / No, I haven't. (**The verb have got**)* - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; *Can you speak French? (**The verb can**)* - опишу радње, способности и умећа користећи *How many skateboards are there? (**How many?**)* неколико везаних исказа; *There are two skateboards?(**There is/are, Plural forms**)* - разумеју једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност; *Look at the board.. **(Imperative)*** - формулишу једноставније исказе који се односе (Интер)културни садржаји: устаљена правила на поседовање и припадност; учтиве комуникације.
Корелација са другим предм.	Именовање чланова породице, држава, националности, дана и месеци.
Стандарди постигнућа	српски језик и књижевност, географија, грађанско васпитање, ЧОС, биологија
Начин провере постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.15. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.

- разумеју једноставније

2. My life Описивање сталних, уобичајених и тренутних догађаја/активности и и способности; тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих.	- разумеју једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; - разумеју једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; - размене појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; - разумеју једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагују на њих; - изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење; - разумеју једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагују на њих; - изражавају мишљење, слагање/неслагање и дају кратко образложење; - разумеју једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност; - формулишу једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност; - питају и кажу шта неко има/нема и чије је нешто;	Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *Jack wakes up at 7 a.m. every morning (**Present Simple**), I usually play football on Friday afternoon. (**Adverbs of frequency**), How often do you do the washing-up? Once a day. What about you?(**How often?**), at the weekend (**Prepositions of time**), Sorry, I can't go out now. I'm doing my homework. (**Present Progressive**), My brother and I are going to a concert tonight. We go to a concert once a month. (**Present Simple vs Present Progressive**), see, like, love, hate, want, think, need, understand (**Stative verbs**), Have we got anything to eat? There isn't any food in the fridge. (**Some / Any / No / Every**), They are rollerblading. Look at them. (**Subject pronouns, Object pronouns**), Janet and I have got new bikes. My bike is red and hers is blue. (**Possessive adjectives, Possessive pronouns**), Whose computer is that? It's my parent's / parents'.* (***Possessive case, Question words***) текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**8**	**3**	**5**
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност, ЧОС, ликовна култура, техника и технологија, грађанско васпитање				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.11. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3.				

Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.

3. Believe it or not **провере постигнућа**

Описивање радњи у прошлости.	- разумеју једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у структури прошлости; - размене појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; - опишу у неколико краћих, везаних исказа *It was raining and Sam was walking in the forest. (**Past** Progressive), While I was listening to music, my mum came home. I was walking in the forest when it started raining. (**Past Simple - Past Progressive**, **Time clauses: when, while**), She's a terrible singer. She sings terribly. They're very good artists. They paint well. (**Adverbs of manner**), I used to play football when I was a child**. (used to**),	Речи и изразе који се односе на тему; језичке **10 4 6**	*Where were you last night?* *B: I was at my cousin's house. You see, I couldn't sleep so I went there and we played computer games. (**Past Simple, The verb could**)* искуства, догађај личност и сл. текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).			
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност, музичка култура, ЧОС, географија, физичко и здравствено васпитање, ликовна култура, историја					
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.11. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3.					
Начин	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.					

4. A visit to a city Описивање бића, предмета, места, појава; разумевање и давање упутстава: исказивање просторних односа и упустава за оријентацију у простору; изношење предлога и савета, упућивање позива за учешће у заједничкој активности и реаговање на њих.	- разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и следе једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; - пруже једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; - разумеју једноставнија питања која се односе на оријентацију/положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговоре на њих; - затраже и разумеју обавештења о оријентацији/положају предмета и бића у простору и правцу кретања; - опишу правац кретања и просторне односе једноставним, везаним исказима; - разумеју једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; - упуте предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; - затраже и пруже додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; - разумеју уобичајене молбе и захтеве и реагују на њих;	Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *Can you help me with the cleaning? May I open the door? (**can / could / may / might**), in front of behind, opposite, between, next to (**Prepositions of place**), up, down, into, out of, through, across, along, from to around (**Prepositions of movement**), Let's... / Why don't we...? / Shall we...? / Would you like...? / Do you want...? / How about...? / What about...?, My room is cleaner than my brother's. (**Comparative forms**), Maria is as beautiful as her mother. (**as + adjective + as**), Geography is less interesting than history. (**less + adjective + than**), Which is the most expensive means of transport? (**Superlative forms**), This is the least interesting book of the three. (**the least + adjective**), Which sights can I visit? (**Which...?**)* текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**7**	**3**	**4**

Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност, географија, биологија, ЧОС, ликовна култура

Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.11. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3. 2.3.5. 2.3.7. 2.3.8.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				
5. The first written test Описивање догађаја у садашњости – тренутних и сталних/уобичајен их догађаја/активност и; изражавање интересовања, допадања/недопадања.	- опишу радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа; - разумеју једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност; - формулишу једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност; - разумеју једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагују на њих; - формулишу једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност; - размене појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; - опишу у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; - разумеју једноставнија питања која се односе на оријентацију/положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговоре на њих.	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у темама 1, 2, 3 и 4; задатке слушања, читања и вођеног писања.	**3**	**0**	**3**
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност				

Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.11. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3. 2.3.5. 2.3.7. 2.3.8.
Начин провере постигнућа	Писмена провера кроз задатке.

6. Science matters Описивање будућих радњи (планова, намера, предвиђања); изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, честитања и захвалности.	- разумеју једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагују на њих; - размене једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; - саопште шта они или неко други планира, намерава, предвиђа; - честитају, захвале се и извине се користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и следе једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; - пруже једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *If you eat a lot, you get fat. (**Zero Conditional**), What are you going to do tomorrow afternoon? (**Future be going to**), I can't find my cat anywhere. - I'll help you look for it. (**Future will (offers, promises, requests, onthe-spot decisions, warnings, threats)**, I believe he will be late again. (**Future will (predictions**), If you come to the party, you'll have a great time. (**Conditional Sentences Type 1**),* текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**9**	**4**	**5**
Корелација са другим предм.	физика, биологија, српски језик и књижевност, географија, информатика и рачунарство, музичка култура, ликовна култура, математика, историја				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Број часова по теми**	**Обрада**	**Остали типови**
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			
7. Danger Описивање бића, предмета, места, појава: описивање радњи у прошлости.	- разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости; - размене појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *Have you ever tried bungee jumping? (**Present Perfect Simple**), Have you ever visited Italy?* *- Yes, I have. I've visited Rome twice but I've never visited Venice. (**Time expressions ever, never, before, always, just, so far, once, twice**), I've visited Spain twice so far. I visited Spain two years ago. (**Present Perfect Simple vs Past Simple**), I have already bought the tent. (**Time expressions (yet, already),** How long has he been a mechanic? For twenty years**. (How long?, for, since**),* текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**11**	**4**	**7**
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност, музичка култура, ЧОС, биологија, физичко и здравствено васпитање, географија, ликовна култура, физика				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.11. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3.				

Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Број часова по теми**	**Обрада**	**Остали типови**
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			
8. Nowadays Изрицање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза; изражавање количине, бројева и цена; Описивање бића, предмета, места, појава;.	- разумеју једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагују на њих; - размене једноставније информације које се односе на забране и правила понашања у школи и на јавном месту, као и на своје и туђе обавезе; - саопште правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства; - разумеју једноставније изразе који се односе на количину и цену; - питају и саопште колико нечега има/нема, користећи једноставнија језичка средства; - питају/кажу/израчунају колико нешто кошта: - разумеју једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;	Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *A new clothes shop opened last week. Steve bought an expensive car. The shop is in Park Street. (**A/An, The**), Can you give me my trainers?- Which ones? (**One / Ones),** How much / How many does this laptop cost? - €595.90.; I've got a lot of old CDs. Lots of people surf the Internet nowadays. **(How much? / How many? / Much / Many / A lot of / Lots of / Loads of / A few / A little**), That's the girl who/that lives next door. (**Relative pronouns: who / which / that / whose**), The building where he works is next to the library. (**Relative adverb: where**), You mustn't use your mobile phone on a plane. (**Must / Have to**)* текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**9**	**3**	**6**

	- опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства.				
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност, информатика и рачунарство, ликовна култура, ЧОС, музичка култура, техника и технологија				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.3. 1.3.4. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.11. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.17. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.7. 2.3.8.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТ	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**			

И (Комуникативне функције)	**По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:**	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**	**Број часова по теми**	**Обрада**	**Остали типови**
9. The second written test	- разумеју једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; - опишу и упореде жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе - разумеју једноставније изразе који се односе на количину и цену; - питају и саопште колико нечега има/нема, користећи једноставнија језичка средства.	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у темама 6, 7 и 8; задатке слушања, читања и вођеног писања.	**3**	**0**	**3**
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.3. 1.3.4. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.11. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.17. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.7. 2.3.8.				
Начин провере постигнућа	Писмена провера кроз задатке.				

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Број часова по теми**	**Обрада**	**Остали типови**
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			
10. Feeling good Исказивање жеља, интересовања, потреба, осета и осећања; изражавање мишљења; изношење предлога и савета.	- разумеју уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима и реагују на њих; - изразе жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; - изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење; - разумеју једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; - изражавају мишљење, слагање/неслагање и дају кратко образложење; - разумеју једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; - упуте предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; - затраже и пруже додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *You should stay in bed. You shouldn't go to school. (**Should**), Running is good for your health. (**ing form**), I've decided to visit Germany this year. We may get a hamster for a pet. (**Full Infinitive / Bare Infinitive**)* текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**8**	**3**	**5**
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност, физичко и здравствено васпитање, ЧОС, информатика и рачунарство, биологија				

Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.5. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.5. 2.3.6.			
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.			
Укупан број часова:		**72**	**24**	**48**

2.8.3 Разред: Седми

Наставни предмет: **Енглески језик** Разред: **седми**

Школа: _____ Уџбеник: ***To the Top Plus 3,*** **Дата Статус**

Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Број часова по теми**	**Обрада**	**Остали типови**
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			
1. Hello Поздрављање; Представљање себе	и других и тражење/ давање основних информација о себи и другима; изражавање припадања и поседовања; исказивање				

способности у садашњости	односе на тему: именовање **2 0 2** изражавање способности и умећа; чланова породице, школског прибора и израза који - опише, способности и умећа; користећи неколико се односе на језик учионице језичке структуре везаних исказа; ***Possessive case*** *(The girl's hair is brown),* ***Adjectives-***
Корелација са другим предм.	- разуме једноставније текстове који се односе на ***Adverbs*** *(She is a terrible singer. She sings terribly),* поздрављање, представљање и тражење/давање ***the verb can*** *(Can you run fast?),* ***Personal Pronouns*** информација личне природе; *(I'm Kelly.)* ***Possessive Adjectives*** *(My father's brother*
Стандарди постигнућа	- поздрави и отпоздрави, представи себе и другог *lives in Spain.),* ***Possessive Pronouns*** *(Is thet notebook* користећи једноставнија језичка средства; *yours?),* ***Imperative*** *(Read the text.)*
Начин провере постигнућа	- размени једноставније информације личне (Интер)културни садржаји: устаљена правила природе; учтиве комуникације. ~~у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;~~

	- разуме неколико исказа у низу који се односе на Речи и изразе који се	српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ЧОС, физичко и здравствено васпитање, информатика и рачунарство 1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.			

2. Module 1 BATTLE OF THE TEENS Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; описивање радњи у садашњости и прошлости;	- разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости и прошлости; - разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; - размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости и прошлости; - разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства;	Речи и изразе који се односе на тему: занимања, одећа, придеви који се односе на описивање осећања; језичке структуре ***Present Simple vs. Present Progressive*** *(When my grandparents come to London, they usually stay at a hotel. But this week they're staying with us at our new house.),* ***Stative verbs*** *(I love pop music), too/enough (This shirt is too big for me.),* ***comparison of adjectives and adverbs*** *(Geography is more interesting than Maths.),* ***Past Simple*** *(We went to the cinema.),* ***used to*** *(When I was young I didn't use to live here. I used to live in Ireland.),* ***countable and uncountable nouns*** *(I've got some money in my wallet.),* ***some/any/no/every and their compounds*** *(I haven't got any nice belts. Is there a shop that sells belts anywhere near here?).* текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**9**	**4**	**5**
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност, физика, техника и технологија, географија, биологија, ликовна култура, култура, музичка култура				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 3.1.1. 3.1.6.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				

3. Module 2	- разуме једноставније исказе који се односе на Речи и изразе који се односе на тему: путовања и		**10**	**2**	**8**
TRAVELLING AROUND - размени обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; (планова, намера, - саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа;	одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; једноставније исказе у вези са *well in the test.),* ***Relative adverb: where*** *(The hostel* ***to*** *(I'm going to travel to Australia next summer.),* описивање се ***Future will*** *(I'll help you tidy your room.),* ***Zero*** чињеница, и односе на описивање чињеница и могућности у ***conditional*** *(If you mix blue and yellow, you get* могућности у садшњости; *green.),* ***Conditional Sentences Type 1*** *(If you tell Bill* садашњости; - разуме једноставније текстове који се односе на *your secret, everybody will find out.),* ***Time Clauses*** оријентација у оријентацију у простору; *(Present- Future) (I'll call you after I finish doing my* простору. - пита и саопшти где се неко налази или где се *homework.)* ***all/both/neither/ none/ either*** *(All my* нешто дешава;	смештај, временске прилике, изрази који се односе на припремање хране, локације на мапи, животиње; језичке структуре ***Relative pronouns who/ which/*** Описивање ***that/ whose*** *(Fred Aston is the student who/that did* будућих радњи *classmates went to Peter's party last night but none of them had a good time.);* текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).			
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност, ЧОС, физичко и здравствено васпитање				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.4. 1.3.5. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3. 2.3.8. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.4. 3.1.5. 3.1.5. 3.1.6. 3.1.8. 3.1.10. 3.1.12. 3.1.16. 3.1.17. 3.1.18. 3.1.19. 3.1.20. 3.1.22. 3.1.23. 3.1.24. 3.1.26. 3.1.27. 3.1.29. 3.1.30. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.2.4. 3.3.1. 3.3.2. 3.3.3.				

Начин провере постигнућа Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.

4. Module 3 :ET ACTIVE Описивање радн прошло изражавање допадања и недопадања; описивање ња, предмета, ста, појава, њи, стања и збивања;	- разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; - изрази допадање и недопадање уз једноставније образложење; - разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; - изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење - разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета, бића и места у простору и правац кретања и одговори на њих; - затражи и разуме обавештења о оријентацији/положају предмета, бића и места у простору и правцу кретања; - опише правац кретања и просторне односе једноставнијим, везаним исказима - разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости; - размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;	Речи и изразе који се односе на тему: спортови и такмичења, кућни послови, слободне активности, сопртска опрема, фразални глаголи; језичке структуре ***Present Perfect Simple*** *(Henry has already bought a present for Anna but he hasn't given it to her yet.),* ***Time expressions*** *(Henry has already bought a present for Anna but he hasn't given it to her yet.),* ***Present Perfect Simple vs. Past Simple*** *(My best friend moved to a town by the coast last year but I haven't visited him yet.),* ***Present Perfect Simple: for - since*** *(We've been living in this house for six months. We've been living in this house since March.),* ***Clauses of result*** *(It was so hot yesterday that we went to the beach.);* текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**7**	**3**	**4**

	- опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; - опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.;			
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност, географија, биологија, ЧОС, ликовна култура, физичко и здравствено васпитање			

Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.4. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.4. 3.1.5. 3.1.5. 3.1.6. 3.1.8. 3.1.10. 3.1.12. 3.1.15. 3.1.16. 3.1.17. 3.1.18. 3.1.19. 3.1.20. 3.1.22. 3.1.23. 3.1.24. 3.1.26. 3.1.27. 3.1.28. 3.1.29. 3.1.30. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.2.4. 3.3.1. 3.3.2. 3.3.3.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				
5. The first written test Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; описивање радњи у садашњости; описивање радњи у прошлости.	- опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; - опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости.	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у темама 1, 2, 3 и 4; задатке слушања, читања и вођеног писања.	**3**	**0**	**3**
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.6. 3.1.7. 3.1.8. 3.1.10. 3.1.11. 3.1.16. 3.1.17. 3.1.18. 3.1.19. 3.1.20. 3.1.23. 3.1.24. 3.1.25. 3.1.29. 3.1.30. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.2.4. 3.3.1. 3.3.2.				

Начин провере постигнућа	Писмена провера кроз задатке.

6. Module 4 THE UNEXPLAINED Описивање радњи у прошлости; описивање појава.	− разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости; − размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; − опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; − опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.; − разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; − изрази допадање и недопадање уз једноставније образложење; − разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; − изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење.	Речи и изразе који се односе на тему: речи које се односе на сујеверје, злочине, глаголи који се користе за нарацију, грађење речи; језичке структуре ***Past Simple - Past Progressive*** *(She was watching TV when the phone rang.)*, ***Time clauses: when, while, as, as soon as*** *(As soon as we saw the strange light, we ran away.),* ***Question tags*** *(You went to the video arcade last night, didn't you?),* ***Prepositions of time/ place/movement*** *(We're leaving on 11th February.);* текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**11**	**4**	**7**
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност, физичко и здравствено васпитање, историја, географија, ЧОС, физика				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.6. 3.1.8. 3.1.16. 3.1.17. 3.1.25. 3.1.29. 3.1.3.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:	Број часова по теми	Обрада	Остали типови
7. Module 5 LET'S COMMUNICATE Исказивање жеља, интересовања, потреба, осета и осећања; изражавање способности у садашњости и прошлости; изрицање обавеза и забрана.	- разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и реагује на њих; - изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; - разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; - размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; - опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа; - разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; - размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту.	Речи и изразе који се односе на тему: изрази који се користе у телефонском разговору, речи које се односе на гестикулацију, речи које се односе на компјутере, изрази са ‘way’; језичке структуре ***can/could/ may/ will/ would/ might*** *(Would you do the washing-up?);* ***must/ have to/ need (to)****(I need to speak to Jane before she leaves.),* ***full infinitive*** *(I was happy to get an e-mail from Jim.),* ***bare infinitive*** *(Young children shouldn't watch TV all day.),* ***-ing form*** *(Can you buy a newspaper before coming home?);* текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**10**	**4**	**6**

Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност, историја, информатика и рачунарство, географија, ЧОС
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.6. 3.1.7. 3.1.8. 3.1.10. 3.1.11. 3.1.16. 3.1.17. 3.1.18. 3.1.19. 3.1.20. 3.1.23. 3.1.24. 3.1.25. 3.1.29. 3.1.30. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.2.4. 3.3.1. 3.3.2.
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Број часова по теми**	**Обрада**	**Остали типови**
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			

8. Module 6 H20 Изражавање количине, димензија и цена; описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања.	- разуме једноставније исказе који се односе на количину, димензије и цене; - размени информације у вези са количином, димензијама и ценама - разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства.	Речи и изразе који се односе на тему: речи које се односе на димензије, море, једрење, животну средину, бројеви преко 100; језичке структуре ***a/an*** *(There's an armachair and a sofa in the living room.),* ***the*** *(The Earth looks beautiful from the moon,),* ***so/ neither/ too/ either*** *(I went waterskiing on my holiday. - So did I.),* ***Passive Voice (Present Simple - Past Simple / Present Perfect Simple - Future 'will' - modal verbs)*** *(Old wrecks are visited by thousands of divers every year.).* текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**9**	**4**	**5**
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност, фитика, биологија, математика, географија, историја, музичка култура, ЧОС				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.6. 3.1.7. 3.1.8. 3.1.10. 3.1.11. 3.1.16. 3.1.17. 3.1.18. 3.1.19. 3.1.20. 3.1.23. 3.1.24. 3.1.25. 3.1.29. 3.1.30. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.2.4. 3.3.1. 3.3.2.			
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.				

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТ	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**			

И (Комуникативне функције)	**По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:**	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**	**Број часова по теми**	**Обрада**	**Остали типови**
9. The second written test Описивање будућих радњи (планова, намера, предвиђања); изношење предлога и савета, упућивање позива за учешће у заједничкој активности и реаговање на њих; исказивање жеља, интересовања, потреба, осета и осећања.	- изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима. - саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа; - упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе.	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у темама 4, 5, и 6; задатке слушања, читања и вођеног писања.	**3**	**0**	**3**
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност				

Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.4. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.23. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.4. 3.1.5. 3.1.6. 3.1.8. 3.1.10. 3.1.12. 3.1.16. 3.1.17. 3.1.18. 3.1.19. 3.1.20. 3.1.22. 3.1.23. 3.1.24. 3.1.26. 3.1.27. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.2.4. 3.3.1. 3.3.2. 3.3.3.
Начин провере постигнућа	Писмена провера кроз задатке.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Број часова по теми**	**Обрада**	**Остали типови**
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			
10. Module 7 − разуме једноставније предлоге, савете и позиве Речи и изразе који се односе на тему: речи које се **8 3 5 STAND BY ME** на заједничке активности и одговори на њих уз односе на озледе и прву помоћ, изрази са 'time'; одговарајуће образложење; језичке структуре ***Subject - Object Questions*** *(Who*					
Разумевање и − упути предлоге, савете и позиве на заједничке *saw the accident),* ***Negative Questions*** *(Haven't I seen* давање упутстава; активности користећи ситуационо прикладне *you before?),* ***Reflexive Pronouns*** *(He did it by* комуникационе моделе; изражавање молби, затражи и пружи додатне информације у вези *himself.),* ***Should*** *(You should go to the doctor.),*					
− захтева, са предлозима, саветима и позивима на ***Reported Speech (Commands, Requests)*** *(My mother* обавештења. заједничке активности; *told me to clean my room and not to watch TV);*					

− разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на текстове и дијалоге који се односе на тему и њих; интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).
− упути уобичајене молбе и захтеве;
− разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;
- пружи једноставнија упутства у вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота.

Корелација са другим предм. српски језик и књижевност, ЧОС, географија, информатика и рачунарство

Стандарди постигнућа

1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.6. 3.1.7. 3.1.8. 3.1.10. 3.1.11. 3.1.16. 3.1.17. 3.1.18. 3.1.19. 3.1.20. 3.1.23. 3.1.24. 3.1.25. 3.1.29. 3.1.30. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.2.4. 3.3.1. 3.3.2.

Начин провере постигнућа Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.

Укупан број часова:	**72**	**24**	**48**

2.8.4 Разред: Осми

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Број часова по теми**	**Обрада**	**Остали типови**
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			
1. Teen age у Описивање догађаја садашњости; у описивање догађаја прошлости; изражавање осећања, мишљења, допадања/ и недопадања; изражавање молб и захтева.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју краће и дуже текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње; - размењују информације које се односе на догађаје у садашњости; - разумеју сложеније исказе који се односе на описивање догађаја у прошлости; - размењују информације које се односе на искуства и догађаје у прошлости користећи сложенија језичка средства; - опишу сталне, уобичајене и тренутне догађаје / активности и способности користећи сложенија језичка средства у неколико везаних исказа; -разумеју основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика. -пишу обична и електронска писма у којима са пријатељима и познаницима договарају активности и једноставним језичким средствима обрађују/спомињу узрасно релевантне теме.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *Colin enjoys cooking and cooks every Sunday. She travels abroad twice a month.* ***(Present Simple Tense)****. He's making chicken with mushrooms today.* ***(Present Progressive Tense)*** *What time did you get home yesterday? I got home at 7 o'clock. My sister has travelled abroad twice.* ***(Past Simple Tense) (Present Perfect Tense).*** *She used to spend her time surfing the net. Dear Sophie... All the best,* текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**10**	**2**	**8**

Корелација са другим предм.	Српски језик и књижевност, час одељенског старешине, информатика и рачунарство, музичка култура
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.6. 3.1.10. 3.1.11. 3.1.15. 3.1.16. 3.1.17. 3.1.18. 3.1.19. 3.1.20. 3.1.21. 3.1.22. 3.1.23 3.1.24. 3.1.25. 3.1.28. 3.1.29. 3.1.30. 3.1.31. 3.1.32. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.2.4. 3.3.1. 3.3.2. 3.3.3.
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања, пројекти ученика.

2. Travel Описивање догађаја и обавеза у прошлости; описивање живих бића и предмета; тражење и давање/одбијање дозволе; изражавање предлога, молби извињења и захвалности; тражење и давање информација која се односе на путовање;	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју сложеније исказе који се односе на описивање догађаја у прошлости; - размењују информације које се односе на искуства и догађаје у прошлости користећи сложнија језичка средства; - описују жива бића предмете користећи сложенија језичка средства; - размењују информације везане за дату комуникативну функцију; - разумеју и траже дозволе уз одговарајуће образложење и реагују на њих; - разумеју молбе и реагују на њих; - изражавају молбе користећи учтива језичка средства;	Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *While captain was sailing through the Mediterranean, a pirate ship attacked his ship. We were boarding the ship when we saw Ted.* ***(Past Simple Tense- све употребе и упоредно са Past Progressive Tense)****, The flight was longer than I expected. It's the most exciting experience I've ever had. The more you study, the better you do at school.* ***(Comparisons)*** *Hello, how can I help you? I'd like to book a flight. How much will it cost?* текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**9**	**3**	**6**

	-размењују информације, траже одређени предмет, објашњење, услугу, повезујући неколико краћих исказа у смислену целину.				
Корелација са другим предм.	Српски језик и књижевност, час одељенског старешине				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2 1.3.3. 1.3.4. 1.3.5. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.2. 2.3.3. 2.3.4. 2.3.7. 2.3.8. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.4. 3.1.5. 3.1.6. 3.1.8. 3.1.9. 3.1.10. 3.1.11. 3.1.12. 3.1.14. 3.1.16. 3.1.17. 3.1.18. 3.1.19. 3.1.20. 3.1.21. 3.1.22. 3.1.23. 3.1.24. 3.1.25. 3.1.26. 3.1.27. 3.1.28. 3.1.29. 3.1.30. 3.1.31. 3.1.32. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.2.4. 3.3.1. 3.3.2. 3.3.6.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, задаци у радној свесци, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања, пројекти ученика.				

3. Team spirit Изражавање предвиђања и одлука; исказивање планова, намера, жеља и амбиција у будућности; изражавање мишљења, описивање живих бића и предмета.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју краће и дуже текстове који се односе на изражавање предвиђања и одлука; исказивање планова и намера у будућности; - размењују сложеније информације које се односе на изражавање предвиђања и одлука; - опишу планове, намере, амбиције, жеље, одлуке и предвиђања у будућности у неколико једноставнијих/сложенијих везаних исказа; - разумеју општи смисао и већину фраза и израза у текстовима на тему савремене музике.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *If you get lost, ask for directions. Max may be late for work if he doesn't take a taxi. What would you do if you won €100.000? If I were in your shoes I'd call a police.* ***(Conditional Sentences Type 1 and 2)****, Don't worry, we'll win the race. Look at all those people at the bus stop. It's going to be crowded on the bus.* ***(Future will/going to),*** текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**10**	**3**	**7**
Корелација са другим предм.	Час одељенског старешине, српски језик и књижевност, биологија, физичко васпитање, изабрани спорт, музичка култура				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.15. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3. 2.3.4. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.4. 3.1.5. 3.1.6. 3.1.7. 3.1.8. 3.1.9. 3.1.10. 3.1.11. 3.1.12. 3.1.14. 3.1.16. 3.1.17. 3.1.18. 3.1.19. 3.1.20. 3.1.22. 3.1.23. 3.1.24. 3.1.26. 3.1.27. 3.1.29. 3.1.30. 3.1.31. 3.1.32. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.2.4. 3.3.1. 3.3.2. 3.3.3 3.3.4. 3.3.5. 3.3.6.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, задаци у радној свесци, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања, пројекти ученика.				

4. The first written test	Описивање догађаја, стања и појава у садашњости, прошлости и будућности;	Лексику и језичке структуре које се односе на тему

-разумеју краће и дуже текстове који се односе на и наведене комуникативне функције, а које су	се описивање предмета, као и краће и дуже текстове радиле у темама 1, 2 и 3; задатке слушања, читања **3 0 3** који се односе на описивање радњи, стања и појава и вођеног писања. у садашњости, прошлости и будућности; - размене сложеније информације које се односе на изражавање предвиђања и одлука; исказивање планова, намера, жеља и амбиција у будућности.				
Корелација са другим предм.	Српски језик и књижевност				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.15. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3. 2.3.4. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.4. 3.1.5. 3.1.6. 3.1.7. 3.1.8. 3.1.9. 3.1.10. 3.1.11. 3.1.12. 3.1.14. 3.1.16. 3.1.17. 3.1.18. 3.1.19. 3.1.20. 3.1.22. 3.1.23. 3.1.24. 3.1.26. 3.1.27. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.2.4. 3.3.1. 3.3.2. 3.3.3. 3.3.4. 3.3.5. 3.3.6.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, задаци у радној свесци, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања, пројекти ученика.				
5. Action - препознају и именују појмове који се односе на мишљења, слагања - разумеју краће и дуже текстове који се односе на описивање предмета, као и краће и дуже текстове који се односе на описивање радњи, стања и појава	Изражавање тему; Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *Albert is given an activity gift by his parents* **9 4 5** *every year. The stadium won't be completed in time for the cup final. Dinner had been served by the time we arrived at the party.*				
Корелација са другим предм.	Српски језик и књижевност, ЧОС, физичко васпитање				
Helmets should be worn at all times. стања и појава; *The beach was so crowded that we couldn't sit anywhere.*	описивање радњи - опишу у неколико везаних исказа предмете, као и ***(Passive Voice)*** *(Verbs with two objects)* радње, стања и појаве у садашњости, прошлости и будућности; текстове и дијалоге који се односе на тему и - разумеју сложеније исказе који се односе на интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и тражење и давање информација везаних за пишу).				

спортске догађаје и реагују на њих; - разумеју значај циљног језика у контексту комуникације на глобалном нивоу.
-разумеју основни смисао и могу да издвоје главне информације из аутентичних телевизијских емисија о познатим, узрасно адекватним темама које слушају/гледају у смисленим целинама. -пруже одговарајуће информације које се односе на филмску уметност.

Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.3. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.11. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.1.27. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3. 2.3.4. 2.3.7. 2.3.8. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.4. 3.1.5. 3.1.6. 3.1.7. 3.1.8. 3.1.9. 3.1.10. 3.1.11. 3.1.12. 3.1.13. 3.1.14. 3.1.15. 3.1.16. 3.1.17. 3.1.18. 3.1.19. 3.1.20. 3.1.21. 3.1.22. 3.1.23. 3.1.24. 3.1.25. 3.1.26. 3.1.27. 3.1.28. 3.1.29. 3.1.30. 3.1.31. 3.1.32. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.2.4. 3.3.1. 3.3.2. 3.3.3. 3.3.4. 3.3.6. 3.3.8. 3.3.9.
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена и писмена провера кроз задатке.

6. Being human Описивање људи, њихових склоности навика и искустава; описивање обавеза и задужења;. изражавање одлука, предвиђања и нереалних и жеља; исказивање савета;	- препознају и именују појмове који се односе на тему; -разумеју и саопштавају сложеније исказе који се односе на изражавање одлука и предвиђања -разумеју краће и дуже текстове који се односе на изражавање предвиђања и одлука; исказивање планова и намера у будућности; - размењују сложеније информације које се односе на изражавање предвиђања и одлука; -разумеју краће и дуже текстове који се односе на описивање људи, њихових склоности, навика и искустава, као и на описивање обавеза и задужења; - размењују сложеније исказе који се односе на описивање људи, њихових склоности навика и искустава; - описују људе, њихове склоности, навике и искуства користећи сложенија језичка средства; - описују обавезе и задужења.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *Jack may/might/could be at home now. Ring and see. Those red things can't be berries. They're too small. I must buy a new pair of jeans for the party. You mustn't/can't use the equipment in the gym unless you get permission from the instructor. You needn't have told everybody about the mistake I made! Yous should think carefully about which car to buy.* ***(Modal verbs)****, I don't want to put the blame on anybody.* ***(Verbs with prepositions)*** текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**9**	**4**	**5**
Корелација са другим предм.	Историја, српски језик и књижевност, ЧОС				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.11. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.4. 3.1.5. 3.1.6. 3.1.7. 3.1.8. 3.1.9. 3.1.10. 3.1.11. 3.1.12. 3.1.14. 3.1.16. 3.1.17. 3.1.18. 3.1.19. 3.1.20. 3.1.21. 3.1.22. 3.1.23. 3.1.24. 3.1.25. 3.1.27. 3.1.28. 3.1.29. 3.1.30. 3.1.31. 3.1.32. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.2.4. 3.3.1. 3.3.2. 3.3.3. 3.3.6.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, задаци у радној свесци, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања, пројекти ученика.				

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:	Број часова по теми	Обрада	Остали типови
7. Colour Описивање догађаја у прошлости; преношење својих и туђих мишљења и исказа у садашњости и прошлости.	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју краће и дуже текстове који се односе на описивање догађаја у прошлости; - опишу догађаје у прошлости користећи једноставнија/ сложенија језичка средства; - разумеју и саопште сложеније исказе који се односе на преношење својих и туђих мишљења и речи у садашњости и прошлости; - упоређују и уочавају сличности и разлике у начину живота у земљама циљне културе и код нас.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *We want to paint the living room. Would you be willing to help? Judy might visit us tonight, so we should prepare something for dinner.* ***(Full infinitive/Bare infinitive)*** *Shopping is my idea of having fun. How about going out tonight?* ***(-ing form)*** *Lillian said that she had to buy some new make-up.* ***(Reported speech - statements)*** *The detective wondered where Jack was going.* ***(Reported speech - questions)****The police officer ordered the driver to stop the car.* ***(Reported speech – commands, requests)*** текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**9**	**3**	**6**
Корелација са другим предм.	Српски језик и књижевност, ликовна култура				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.3. 1.3.4. 1.3.5. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.11. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.1.27. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3. 2.3.4. 2.3.7. 2.3.8. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.4. 3.1.5. 3.1.6. 3.1.7. 3.1.8. 3.1.9. 3.1.10. 3.1.11. 3.1.12. 3.1.13. 3.1.14. 3.1.15. 3.1.16. 3.1.17. 3.1.18. 3.1.19. 3.1.20. 3.1.22. 3.1.23. 3.1.24. 3.1.25. 3.1.26. 3.1.27. 3.1.29. 3.1.30. 3.1.31. 3.1.32. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.2.4. 3.3.1.				

	3.3.2. 3.3.3. 3.3.4. 3.3.5. 3.3.6. 3.3.8. 3.3.9.
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, задаци у радној свесци, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања, пројекти ученика.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Број часова по теми**	**Обрада**	**Остали типови**
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			
8. The second written test Описивање догађаја, стања и појава у садашњости, прошлости и будућности;	- разумеју текстове који се односе на описивање радњи, стања и појава у садашњости, прошлости и будућности; - опишу у неколико везаних исказа стања и појаве у садашњости, прошлости и будућности - опишу у неколико везаних исказа предмете, као и радње, стања и појаве у садашњости, прошлости и будућности.	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у темама 6, 7 и 8; задатке слушања, читања и вођеног писања.	**3**	**0**	**3**
Корелација са другим предм.	Српски језик и књижевност				

Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.15. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3. 2.3.4. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.4. 3.1.5. 3.1.6. 3.1.7. 3.1.8. 3.1.9. 3.1.10. 3.1.11. 3.1.12. 3.1.14. 3.1.16. 3.1.17. 3.1.18. 3.1.19. 3.1.20. 3.1.22. 3.1.23. 3.1.24. 3.1.26. 3.1.27. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.2.4. 3.3.1. 3.3.2. 3.3.3. 3.3.4. 3.3.5. 3.3.6.

Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена и писмена провера кроз задатке.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне функције)	**ИСХОДИ**	**НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ**	**Број часова по теми**	**Обрада**	**Остали типови**
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој комуникацији:	**Ученици у усменој комуникацији уче и увежбавају:**			

9. Consumer society Описивање предмета; описивање радњи стања и појава; тражење и давање информација која се односе на куповину; изражавање количина и цена;	- препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју сложенији опис предмета, радњи, стања и збивања; - опишу предмете, радње, стања и збивања користећи позната језичка средства; - разумеју сложеније исказе који се односе тражење и давање информација везаних за куповину и реагују на њих; - пруже одговарајуће информације које се односе на куповину; - разумеју и саопште исказе који се односе на изражавање количина и цена.	Речи и изразе који се односе на тему; језичке структуре *legal –illegal, satisfaction-dissatisfaction, responsible-irresponsible, lead-mislead* ***(opposites)*** *All the students have studied hard for the final exam. I liked both dresses, but in the end I bought neither of them. Would you like coffee or tea? Either, I don't mind. Neither Ben nor Carmen seem to understand what the problem is.* ***(All/ Both / Neither / None / Either)*** *What a great idea! This is such a great offer!* ***(exclamatory sentences)*** текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	**6**	**3**	**3**
Корелација са другим предм.	српски језик и књижевност, биологија, грађанско васпитање, час одељенског старешине				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.3. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.11. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.1.27. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3. 2.3.4. 2.3.7. 2.3.8. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.4. 3.1.5. 3.1.6. 3.1.7. 3.1.8. 3.1.9. 3.1.10. 3.1.11. 3.1.12. 3.1.13. 3.1.14. 3.1.15. 3.1.16. 3.1.17. 3.1.18. 3.1.19. 3.1.20. 3.1.21. 3.1.22. 3.1.23. 3.1.24. 3.1.25. 3.1.26. 3.1.27. 3.1.28. 3.1.29. 3.1.30. 3.1.31. 3.1.32. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.2.4. 3.3.1. 3.3.2. 3.3.3. 3.3.4. 3.3.6. 3.3.8. 3.3.9.			
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима, задаци у радној свесци, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања, пројекти ученика.				
Укупан број часова:			**68**	**22**	**46**

2.9. Математика

Циљеви и задаци

Циљеви

Циљ наставе математике у основној школи јесте: да ученици усвоје елементрана математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву; да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање; као и да доприносе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развитку личности ученика.

Задаци

Задаци наставе математике јесу:

- да ученици стичу знања неопходна за разумевање квантитативних и просторних односа и законитости у разним појавама у природи, друштву и свакодневном животу;
- да ученици стичу основну математичку културу потребну за откривање улоге и примене математике у различитим подручјима човекове делатности (математичко моделовање), за успешно настављање образовања и укључивање у рад;
- да развија ученикову способност посматрања, опажања и логичког, критичког, стваралачког и апстрактног мишљења;
- да развија културне, радне, етичке и естетске навике ученика, као и математичку радозналост у посматрању и изучавању природних појава;
- да ученици стичу способност изражавања математичким језиком, јасност и прецизност изражавања у писменом и усменом облику; - да ученици усвоје основне чињенице о скуповима, релацијама и пресликавањима;
- да ученици савладају основне операције с природним, целим, рационалним и реалним бројевима, као и основне законе тих операција;
- да ученици упознају најважније равне и просторне геометријске фигуре и њихове узајамне односе;
- да оспособи ученике за прецизност у мерењу, цртању и геометријским конструкцијама; да ученицима омогући разумевање одговарајућих садржаја природних наука и допринесе радном и политехничком васпитању и образовању;
- да изграђује позитивне особине ученикове личности, као што су: истинољубивост, упорност, систематичност, уредност, тачност, одговорност, смисао за самостални рад;

- да интерпретацијом математичких садржаја и упознавањем основних математичких метода допринесе формирању правилног погледа на свет и свестраном развитку личности ученика;
- да ученици стичу навику и обучавају се у коришћењу разноврсних извора знања.

2.9.1 Разред: Пети

Фонд часова:

Разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
Пети	4	144

Задаци:

Ученике треба оспособити да:

- умеју да формирају и графички приказују скупове и њихове подскупове;
- изводе скуповне операције и правилно употребљавају одговарајуће ознаке;
- схватају смисао речи „и", „или", „не", „сваки", „неки";
- схвате познате геометријске фигуре (права, дуж, полуправа, раван, кружница, круг, угао и др.) и као скупове тачака, уз њихово адекватније описивање, примењујући при томе скуповне операције и ознаке;
- знају да пресликају дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом;
- упознају углове уз трансверзалу паралелних правих, углове са паралелним крацима и њихова својства, као и да умеју да цртају праву паралелну датој правој;
- упознају дељивост природних бројева и основна правила дељивости;
- умеју да одређују најмањи заједнички садржалац и највећи заједнички делилац;
- схвате појам разломка, умеју да га записују на разне начине и врше прелаз с једног начина на други; - умеју да упоређују разломке и да их илуструју на бројевној правој;
- стекну довољну увежбаност у извођењу основних рачунских операција с разломцима (у оба записа);
- могу да читају, састављају и израчунавају мање сложене бројевне изразе;

- умеју да реше једноставније једначине и неједначине у вези са разломцима;
- увиђају математички садржај у текстуалним задацима и да га могу изразити математичким језиком;
- упознају осну симетрију и њена својства, као и да умеју да изводе конструкције симетрале дужи, симетрале угла и нормале на дату праву кроз дату тачку.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
– израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); – реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); – примени правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама; – разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце; – одреди и примени НЗС и НЗД; – изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке; – правилно користи речи *и*, *или*, *не*, *сваки* у математичко-логичком смислу;	**ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ**	Први део Својства операција сабирања, множења, одузимања и дељења у скупу N_0. Дељење са остатком у скупу N_0 (једнакост $a=bq+r,\ 0\leq r<b$). Својства дељивости; чиниоци и садржаоци природног броја. Дељивост са 2, 5 и декадним јединицама. Дељивост са 4 и 25. Дељивост са 3 и 9. Скупови и скуповне операције: унија, пресек и разлика. Други део Прости и сложени бројеви. Ератостеново сито

– анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким писмом; – опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупречник, тангента, тетива) и одреди положај тачке и праве у односу на круг; – нацрта праву паралелну датој правој користећи геометријски прибор; – упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски; – преслика дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом; – правилно користи геометријски прибор; – идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упоредни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе; – нацрта праву нормалну на дату праву користећи геометријски прибор; – измери дати угао и нацрта угао задате мере; – упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно; – реши задатак применом основних својстава паралелограма		Растављање природних бројева на просте чиниоце. Заједнички делилац и највећи заједнички делилац. Еуклидов алгоритам за налажење НЗД. Заједнички садржалац и најмањи заједнички садржалац. Веза између НЗД и НЗС.
	ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ	Тачке и праве; односи припадања и распореда. Однос правих у равни; паралелност. Мерење дужине и једнакост дужи. Кружница и круг. Кружница и права. Преношење и надовезивање дужи. Централна симетрија. Вектор и транслација.
	УГАО	Угао, централни угао; једнакост углова. Надовезивање углова (суседни углови, конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова). Упоредни углови; врсте углова. Мерење углова, сабирање и одузимање мере углова. Угао између две праве; нормалне праве; унакрсни углови. Углови на трансверзали. Транслација и углови.

– прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке у оба записа и преводи их из једног записа у други; – одреди месну вредност цифре у запису децималног броја – заокругли број и процени грешку заокругљивања; – израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину; – реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; – одреди проценат дате величине; – примени размеру у једноставним реалним ситуацијама; – примени аритметичку средину датих бројева; – сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по потреби користи калкулатор или расположиви софтвер;	**РАЗЛОМЦИ**	Први део Појам разломка облика a/b ($a, b \in \overline{N}$). Придруживање тачака бројевне полуправе разломцима. Проширивање, скраћивање и упоређивање разломака. Децимални запис разломка и превођење у запис облика a/b ($b \neq 0$). Упоређивање бројева у децималном запису. Заокругљивање бројева. Други део Основне рачунске операције с разломцима (у оба записа) и њихова својства. Изрази. Једначине и неједначине у скупу разломака. Трећи део Примене разломака (проценти, аритметичка средина, размера). Основна неједнакост $p < (p+q)/2 < q$.
– идентификује осносиметричну фигуру и одреди њену осу симетрије Симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи геометријски прибор Конструише симетралу дужи, симетралу угла, и примењује њихова својства Конструише праву која је нормална на дату праву или паралелна датој правој.	**ОСНА СИМЕТРИЈА**	Оса симетрија у равни и њене особине. Оса симетрије фигуре. Симетрала дужи и конструкција нормале. Симетрала угла.

Кључни појмови: операције са природним бројевима,скуповне операције,НЗС и НЗД,врсте углова и операције са угловима,операције са разломцима,проценат,симетрије и транслација.

Математика-општи стандарди постигнућа на крају 5. разреда

ОБЛАСТ/ТЕМА		СТАНДАРДИ (ученик уме да:)
ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА1.1.4.**изврши једну основну рачунску операцију , помажући се сликом кад је то потребно **МА1.1.5.**дели са остатком једноцифреним бројем и зна када је један број дељив другим **МА1.1.6.**користи целе бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелним представама
	СРЕДЊИ НИВО	**МА2.1.2.**израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда. **МА2.1.3.**примени основна правила дељивости са 2,3,5 , 9 и декадним јединицама **МА2.1.4.**користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама
	НАПРЕДНИ НИВО	**МА3.1.1.**одреди вредност сложенијег бројевног израза **МА3.1.2.**оперише са појмом дељивости у проблемским ситуацијама **МА3.1.3.**користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама
ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ **УГАО**	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА1.3.1.**влада појмовима: дуж, полуправа, права, раван и угао (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор) **МА1.3.3.** влада појмовима: круг, кружна линија (издваја њихове основне елементе, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор)
	ОСНОВНИ НИВО	**МА1.3.1.**влада појмовима: дуж, полуправа, права, раван и угао (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује неке врсте углова и паралелне и нормалне праве)
	СРЕДЊИ НИВО	**МА2.3.1.**одреди суплементнкомплементне углове, упоредне и унакрсне углове; рачуна са њима ако су изражени у целим степенима
	НАПРЕДНИ НИВО	**МА3.3.1.**рачуна са угловима укључујући и претварање угаоних мера; закључује користећи особине паралелних и нормалних правих, укључујући углове на трансверзали

РАЗЛОМЦИ	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА1.1.1.**прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе, рационалне) **МА1.1.2.**преведе децимални запис броја у разломак и обратно **МА1.1.3.**упореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно **МА1.1.4.**изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирањаи одузимања разломака само са истим имениоцем); рачуна, на пример 1/5 од n, где је n дати природан број **МА1.2.1.** реши линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану
	СРЕДЊИ НИВО	**МА2.1.1.**упореди по величини бројеве записане у различитим облицима **МА2.1.2.**одреди супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност броја; израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа
	НАПРЕДНИ НИВО	**МА3.1.1.**одреди вредност сложенијег бројевног израза
ОСНА СИМЕТРИЈА	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА1.3.6.**интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до поклапања)
	СРЕДЊИ НИВО	**МА2.3.6.**уочи осносиметричне фигуре и да одреди осу симетрије; користи подударност и везује је са карактеристичним својствима фигура (нпр. паралелност и једнакост страница паралелограма)
	НАПРЕДНИ НИВО	**МА3.3.6.**примени подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета математика	– рад с подацима и информацијама, – решавање проблема, сарадња, – компетенције за учење, – одговорно учешће у демократском друштву, – – естетичка комперенција, комуникација.

Начин остваривања програма

- **Методе рада**: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, решавање проблема-хеуристички приступ, комбинована
- **Облик рада**: фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални.

Активности

Наставника:организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђује материјал, повезује садржаје

Ученика: активан приступ при излагању новог градива и изради задатака на часу, практична примена стечених знања,активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује,организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији,самосталан рад, рад у групи, домаћи задаци, писмене провере (иницијални тест, писмени задаци, контролне вежбе, провера од 15 мин., полугодишњи тест, завршни тест, тестови по нивоима образовних стандарда)

Корелације (међупредметна повезаност)

Математика / Српски језик

- читање са разумевањем различитих врста текстова и коментарисање истих у складу са узрастом

Математика / Историја

- Природни бројеви / Основи проучавања прошлости (разликовање основних временских одредница (година, деценија, век, миленијум, ера); лоцирање одређене временске одреднице на временској ленти; разврставање историјских извора према њиховој основној подели; израчунавање временске удаљености између појединих догађаја)

Математика / Географија

- Основни геометријски појмови / Облик земље (појам круга) – Осна симетрија / Земљина кретања (ротација, револуција)

Математика / Биологија

- Скупови / Порекло и разноврсност живота (груписање живих бића према њиховим заједничким особинама)
- Скупови / Наслеђивање и еволуција (груписање података о варијабилности организама унутар једне врсте)

- Скупови / Човек и здравље (здрава исхрана – груписање намирница)
- Разломци / Порекло и разноврсност живота; Јединство грађе и функције као основа живота;Наслеђивање и еволуција (примене разломака – проценти, аритметичка средина, размера)

Математика / Ликовна култура

- Природни бројеви / Визуелно споразумевање (комуникација путем бројева и симбола)
- Основни геометријски појмови / Линија (права, дуж, полуправа, раван)
- Основни геометријски појмови / Облик (свођење неправилних облика на геометријске) – Осна симетрија / Облик (обликовање и преобликовање предмета)

Математика / Музичка култура

- Скупови / Музички инстументи (класификовање инструмената по начину настанка звука)
- Разломци / Музичко стваралаштво (подела на половине, четвртине, осмине...)

Математика / Техника и технологија

- Скупови / Саобраћај (класификовање врста саобраћаја и саобраћајних средстава према намени)
- Скупови / Ресурси и производња (Повезивање својстава природних материјала са применом)
- Основни геометријски појмови / Техничка и дигитална писменост (примена различитих врста линија на техничком цртежу; цртање различитих геометријских облика)
- Основни геометријски појмови / Конструктивно моделовање (мерење и обележавање предмета/модела)
- Разломци / Техничка и дигитална писменост (цртање једноставних предмета у одговарајућој размери)
- Осна симетрија / Техничка и дигитална писменост (примена симетрале дужи, симетричности фигура)

Математика / Информатика и рачунарство

- Природни бројеви и дељивост / Рачунарство (скупови и скуповне операције, математичко-логички смисао речи „и“, „или“, „не“, „сваки“, „неки“, израза „ако...онда“; алгоритми аритметике (сабирање, множење, дељење с остатком, Еуклидов алгоритам) и њихова интерпретација - навођење редоследа корака у решавању једноставног логичког проблема)

Математика / Физичко и здравствено васпитање

- Угао / Атлетика (бацање кугле)
- Разломци / Атлетика (децималан број / мерење – трчање, скок у вис, скок у даљ)

Литература (за наставнике и ученике)

Математика, *уџбеник за пети разред основне школе*- Небојша Икодиновић, Слађана Димитријевић (Клетт, 2019)

Математика, *збирка задатака за пети разред основне школе*- Бранислав Поповић, Марија Станић, Ненад Вуловић, Сања Милојевић (Клетт,2019)

2.9.2 Разред: Шести

Разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
Шести	4	144

Задаци:

Ученике треба оспособити да:

- схвате потребу увођења негативних бројева, структуру скупова целих и рационалних бројева, те појмове супротног броја, реципрочног броја и апсолутне вредности броја;
- усвоје основне рачунске операције у скуповима Z и Q и довољно увежбају извођење тих операција, уз коришћење њихових својстава;
- могу да читају, састављају разне једноставније изразе са рационалним бројевима и израчунају њихову вредност;
- упознају и умеју да решавају једноставније једначине и неједначине у скупу рационалних бројева;
- упознају правоугли координатни систем и његову примену;
- умеју да састављају разне таблице и цртају одговарајуће графиконе-дијаграме разних стања, појава и процеса;
- добро упознају директну и обрнуту пропорционалност и практичне примене
- разумеју процентни начин изражавања и могу да га примењују у практичним задацима;
- познају класификацију троуглова и четвороуглова и знају њихова основна својства;
- схвате релацију подударности и њена својства и умеју да је примењују у извођењу основних конструкција троугла и четвороугла;
- схвате једнакост површи геометријских фигура и правила о израчунавању површина троуглова, паралелограма и других четвороуглова;
- примењују правила за израчунавање површине троугла и четвороугла у разним практичним задацима;
- усвајају елементе дедуктивног закључивања (правилно формулисање исказа; правилно коришћење речи „ако... тада" и „ако и само ако"; увиђају потребу за доказивањем и умеју да изводе неке једноставније доказе).

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
− прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој целе и рационалне бројеве (записане у облику разломка или у децималном запису); − одреди супротан број, апсолутну вредност и реципрочну вредност рационалног броја; − израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева;	**ЦЕЛИ БРОЈЕВИ**	Скуп целих бројева (Z). Супротан број. Апсолутна вредност целог броја. Приказ целих бројева на бројевној правој. Упоређивање целих бројева. Основне рачунске операције у скупу Z и њихова својства. Изрази са целим бројевима.

− реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; − примени пропорцију и проценат у реалним ситуацијама; − прикаже податке и зависност између две величине у координатном систему (стубичасти, тачкасти и линијски дијаграм); − тумачи податке приказане табелом и графички; − класификује троуглове односно четвороуглове на основу њихових својстава; − конструише углове од 90° и 60° и користи њихове делове за конструкције других углова; − уочи одговарајуће елементе подударних троуглова; − утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности; − конструише троугао, паралелограм и трапез на основу задатих елемената (странице и углови троуглова и четвороуглова и дијагонала четвороугла); − примени својства троуглова и четвороуглова у једноставнијим проблемским задацима;	**РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ**	Први део Скуп рационалних бројева. Супротан број. Апсолутна вредност рационалног броја. Приказ рационалних бројева на бројевној правој. Упоређивање рационалних бројева. Основне рачунске операције у скупу Q и њихова својства. Изрази са рационалним бројевима. Једначине и неједначине: $ax + b = c$; $ax + b \leq c$; $ax + b < c$; $ax + b \geq c$; $ax + b > c$ ($a, b, c \in Q, a \neq 0$). Други део Координатни систем. Приказ података у координатном систему. Приказ зависности међу величинама. Размере, пропорције и проценти. Директна пропорционалност. Обрнута пропорционалност.

− сабира и одузима векторе и користи их у реалним ситуацијама; − одреди центар описане и уписане кружнице троугла; − примењује особине централне и осне симетрије и транслације у једноставнијим задацима; − израчуна површину троугла и четвороугла користећи обрасце или разложиву једнакост.	**ТРОУГАО**	Први део Појам троугла. Обим троугла. Једнакокраки и једнакостранични троуглови. Висина троугла. Углови троугла. Збир углова троуглова. Врсте троуглова према угловима. Однос између страница и углова троугла. Неједнакост троугла. Конструкције неких углова (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°) Други део Основне конструкције троуглова. Појам подударности и ставови подударности. Централна симетрија и подударност. Осна симетрија и подударност. Центар описане и уписане кружнице троугла.

	ЧЕТВОРОУГАО	Четвороугао. Углови четвороугла. Збир углова четвороугла. Паралелограм. Особине паралелограма. Услови да четвороугао буде паралелограм. Ромб, правоугаоник и квадрат. Конструкција паралелограма. Сабирање и одузимање вектора. Множење вектора бројем. Трапез. Особине трапеза. Средња линија троугла и трапеза. Конструкције трапеза.
		Делтоид.
	ПОВРШИНА ЧЕТВОРОУГЛА И ТРОУГЛА	Појам површине фигуре, површина правоугаоника и квадрата. Једнакост површина подударних фигура. Површина паралелограма, троугла, трапеза. Површина четвороугла с нормалним дијагоналама.

Кључни појмови: цео број, апсолутна вредност, рационалан број, изрази, једначине и неједначине, координатни систем, пропорција, конструкције углова, троуглова и четвороуглова, паралелограм, ромб, трапез, делтоид, центар описаног и уписаног круга, површине троуглова и четвороуглова

Математика-општи стандарди постигнућа на крају 6. разреда

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ (ученик уме да:)	
ЦЕЛИ БРОЈЕВИ	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА.1.1.1.**прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе, рационалне) **МА.1.1.3.** упореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно **МА.1.1.4.** изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се
		сликом кад је то потребно (у случају сабирањаи одузимања разломака само са истим имениоцем); рачуна, на пример 1/5 од n, где је n дати природан број **МА.1.1.6.** користи целе бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелним представама
	СРЕДЊИ НИВО	**МА.2.1.2.** одреди супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност броја; израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа **МА.2.1.4.** користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама
	НАПРЕДНИ НИВО	**МА.3.1.1.** одреди вредност сложенијег бројевног израза **МА.3.1.3.** користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама
ТРОУГАО	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА.1.3.1.**влада појмовима: дуж, полуправа, права, раван и угао (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује неке врсте углова и паралелне и нормалне праве) **МА.1.3.2.**влада појмовима: троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; ученик разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата и правоугаоника на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку; **МА.1.3.6.** интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до поклапања)
	СРЕДЊИ НИВО	**МА.2.3.2.** одреди однос углова истраница у троуглу, збир углова у троуглу и четвороуглу

	НАПРЕДНИ НИВО	**МА.3.3.2.** користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеза, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише **МА.3.3.6.** примени подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката

РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА.1.1.1.** прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе, рационалне) **МА.1.1.2.** преведе децимални запис броја у разломак и обратно **МА.1.1.3.** упореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно **МА.1.1.4.** изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирањаи одузимања разломака само са истим имениоцем); рачуна, на пример 1/5 од n, где је n дати природан број **МА.1.5.3.** податке из табеле прикаже графиконом и обрнуто
	СРЕДЊИ НИВО	**МА.2.1.1.** упореди по величини бројеве записане у различитим облицима **МА.2.1.2.** одреди супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност броја; израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа **МА.2.1.4.** користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама **МА.2.5.2.** чита једноставне дијаграме и табеле и на основу њих обради податке по једном критеријуму (нпр. одреди аритметичку средину за дати скуп података; пореди вредности узорка са средњом вредношћу)
		МА.2.5.3. обради прикупљене податке и представи их табеларно или графички; представља средњу вредност медијаном
	НАПРЕДНИ НИВО	**МА.3.1.3.** користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама **МА.3.5.2.** тумачи дијаграме и табеле **МА.3.5.3.** прикупи и обради податке и сам састави дијаграм или табелу; црта график којим представља међузависност величина

ЧЕТВОРОУГАО	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА.1.3.2.** влада појмовима: троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; ученик разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата и правоугаоника на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку; **МА.1.3.6.** интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до поклапања)
	СРЕДЊИ НИВО	**МА.2.3.1.** одреди суплементне и комплементне углове, упоредне и унакрсне углове; рачуна са њима ако су изражени у целим степенима **.** уочи осносиметричне фигуре и да одреди осу симетрије; користи подударност и везује је са карактеристичним својствима фигура (нпр. паралелност и једнакост страница паралелограма)
	НАПРЕДНИ НИВО	**МА.3.3.2.** користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеза, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише **МА.3.3.6.** примени подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката
ПОВРШИНА ТРОУГЛОВА И ЧЕТВОРОУГЛОВА	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА.1.3.2.** влада појмовима: троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; ученик разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата и правоугаоника на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку; **МА.1.3.6.** интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до поклапања) **МА.1.4.1.** користи одговарајуће јединице за мерење дужине, површине, запремине, масе, времена и углова
	СРЕДЊИ НИВО	
	НАПРЕДНИ НИВО	**МА.3.4.1.** по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета математика	– рад с подацима и информацијама, – решавање проблема, сарадња, – компетенције за учење, – одговорно учешће у демократском друштву, – – естетичка комперинција, комуникација.

Начин остваривања програма

- **Методе рада**: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, решавање проблема-хеуристички приступ, комбинована
  Облик рада: фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални

Активности

Наставника:организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђује материјал, повезује садржаје

Ученика: активан приступ при излагању новог градива и изради задатака на часу, практична примена стечених знања,активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује,организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији,самосталан рад, рад у групи, домаћи задаци, писмене провере (иницијални тест, писмени задаци, контролне вежбе, провера од 15 мин., полугодишњи тест, завршни тест, тестови по нивоима образовних стандарда)

Корелације (међупредметна повезаност):

Математика / Српски језик

- читање са разумевањем различитих врста текстова и коментарисање истих у складу са узрастом

Математика / Географија

- Рационални бројеви (Координатни систем; Приказ података у координатном систему; Приказ зависности међу величинама; Размере, пропорције и проценти) / Географска карта (одређивање математичко - географског положаја на земљи; оријентација у простору коришћењем географске карте)

Математика / Физика

- Рационални бројеви / Кретање (решавање квалитативних, квантататативних и графичких задатака који се односе на кретање и брзину тела)
- Рационални бројеви / Сила (решавање графичких и рачунских задатака; примена пропорције) – Рационални бројеви / Мерење (превођење веће мерне јединице у мању и обрнуто; одређивање средње вредности мерене величине и грешке мерења)
- Рационални бројеви / Маса и густина (решавање задатака повезано са основним рачунским операцијама у скупу рационалних бројева)
- Рационални бројеви / Притисак (решавање задатака усвајањем појмова директне и обрнуте пропорционалности)

- Вектори / Сила (слагање сила истог правца)

Математика / Биологија

- Рационални бројеви / Јединство грађе и функције као основа живота (тумачење података приказаних табелом и графички; табеларно и графичко представљање података и извођење закључака)
- Рационални бројеви / Живот у екоститему (тумачење података приказаних табелом и графички; табеларно и графичко представљање података и извођење закључака)
- Рационални бројеви / Наслеђивање и еволуција (тумачење података приказаних табелом и графички; табеларно и графичко представљање података и извођење закључака)
- Рационални бројеви / Порекло и разноврсност живота (тумачење података приказаних табелом и графички; табеларно и графичко представљање података и извођење закључака)

Математика / Ликовна култура

- Троугао и четвороугао / Боја (обликовање предмета, положај и величина предмета)

Математика / Техника и технологија

- Троугао; Четвороугао / Техничка и дигитална писменост (техничко цртање у грађевинарству)

Математика / Информатика и рачунарство

- Цели бројеви / Рачунарство (коришћење математичких израза за израчунавање у једноставнијим програмима)

Математика / Физичко и здравствено васпитање

- Троугао / Основе тимских и спортских игара (сарадња играча у троуглу у рукомету, кошарци...)

Литература (за наставнике и ученике)

Математика 6 : уџбеник за 6. разред основне школе / Небојша Икодиновић, Слађана Димитријевић – Београд : Клетт, 2019;

Математика 6 : збирка задатака са решењима за шести разред основне школе / Бранислав Поповић, Марија Станић, Сања Милојевић, Ненад Вуловић – Београд : Клетт, 2019.

2.9.3 Разред: Седми

Фонд часова:

Разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
Седми	4	144

Оперативни задаци:

Ученике треба оспособити да:

- схвате појам квадрата рационалног броја и квадратног корена
- умеју да одреде приближну вредност броја $\sqrt{a}$ ($a \in Q, a \geq 0$)
- схватају реалне бројеве као дужинске мере, односно као тачке на бројевној правој одређене дужима које представљају такву меру - упознају појам степена и операције са степенима (изложилац степена природан број)
- умеју да изводе основне рачунске операције с полиномима, као и друге идентичне трансформације ових израза (назначене у програму) - упознају правоугли координатни систем и растојање између тачака у координатном систему;
- упознају директну пропорционалност и продужену пропорцију;
- знају Питагорину теорему и умеју да је примене код свих изучаваних геометријских фигура у којима се може уочити правоугли троугао - познају најважнија својства многоугла и круга; умеју да конструишу поједине правилне многоуглове (са 3, 4, 6, 8 и 12 страница) и да цртају друге правилне многоуглове рачунајући централни угао и преносећи га угломером
- знају најважније обрасце у вези с многоуглом и кругом и да умеју да их примене у одговарајућим задацима - знају да пресликају дати геометријски објекат ротацијом
- схвате релацију подударности и њена својства и умеју да је примењују у извођењу сложенијих конструкција троугла; - пројектни задатак – обрада података (средња вредност, медијана и мод);

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
– израчуна степен реалног броја и квадратни корен потпуног квадрата и примени одговарајућа својства операција; – одреди бројевну вредност једноставнијег израза са реалним бројевима; – на основу реалног проблема састави и израчуна вредност једноставнијег бројевног израза са реалним бројевима; – одреди приближну вредност реалног броја и процени апсолутну грешку; – нацрта график функције $y = kx$, $k \in R\setminus\{0\}$; – примени продужену пропорцију у реалним ситуацијама; – примени Питагорину теорему у рачунским и конструктивним задацима; – правилно користи геометријски прибор; – трансформише збир, разлику и производ полинома; – примени формуле за разлику квадрата и квадрат бинома;	**РЕАЛНИ БРОЈЕВИ**	Квадрат рационалног броја. Решавање једначине $x^2 = a (a \geq 0)$; постојање ирационалних бројева (на пример решавање једначине $x^2 = 2$). Реални бројеви и бројевна права. Квадратни корен, једнакост $\sqrt{a^2} = \lvert a \rvert$. Децимални запис реалног броја; приближна вредност реалног броја; апсолутна грешка.Основна својства операција с реалним бројевима. Функција директне пропорционалности $y = kx$, $k \in R\setminus\{0\}$. Продужена пропорција.
	ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА	Питагорина теорема (директна и обратна). Важније примене Питагорине теореме. Конструкције тачака на бројевној правој које одговарају ирационалним бројевима Растојање између две тачке у координатном систему.

– растави полином на чиниоце (користећи дистрибутивни закон и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата); – примени трансформације полинома на решавање једначина; – примени својства страница, углова и дијагонала многоугла; – израчуна површину многоугла користећи обрасце или разложиву једнакост; – конструише ортоцентар и тежиште троугла; – примени ставове подударности при доказивању једноставнијих тврђења и у конструктивним задацима; – примени својства централног и периферијског угла у кругу;	**ЦЕЛИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ**	Први део Степен чији је изложилац природан број; степен декадне јединице чији је изложилац цео број; операције са степенима; степен производа, количника и степена. Други део Алгебарски изрази. Полиноми и операције (мономи, сређен облик, трансформације збира, разлике и

– израчуна обим и површину круга и његових делова; – преслика дати геометријски објекат ротацијом; – одређује средњу вредност, медијану и мод.		производа полинома у сређени облик полинома). Квадрат бинома и разлика квадрата. Растављање полинома на чиниоце коришћењем дистрибутативног закона, формуле за квадрат бинома и разлику квадрата. Примене.
	МНОГОУГАО	Појам многоугла. Врсте многоуглова. Збир углова многоугла. Број дијагонала многоугла. Правилни многоуглови (појам, својства, конструкције). Обим и површина многоугла. Тежишна дуж троугла. Ортоцентар и тежиште троугла. Сложеније примене ставова подударности.
	КРУГ	Централни и периферијски угао у кругу. Обим круга, број π. Дужина кружног лука. Површина круга, кружног исечка и кружног прстена. Ротација.
	ОБРАДА ПОДАТАКА	Средња вредност, медијана и мод.

Кључни појмови:реални број,степен,квадратни корен,Питагорина теорема,полином,многоугао,ортоцентар и тежиште, круг, број π, ротација и средња вредност.

Математика-општи стандарди постигнућа на крају 7. разреда

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ (ученик уме да:)	
РЕАЛНИ БРОЈЕВИ	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА.1.1.1.** прочитаизапишеразличитеврстебројева(природне, целе, рационалне) **МА.1.1.3.**упореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно **МА.1.1.4.** изврши једнуосновну рачунску операцију са бројевима истог записа,помажући се сликом кад је то потребно
	СРЕДЊИ НИВО	**МА.2.1.1.**упореди по величини бројеве записане у различитим облицима **МА.2.1.2.** одреди супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност броја; израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа **МА.2.1.4.** користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама **МА.2.2.2.** зна шта је квадратни корен **МА.2.2.4.** уочи зависност међу променљивим, зна функцију y = ax и графички

		интерпретира њена својства; везује за та својства појам директне пропорционалности и одређује непознати члан пропорције **МА.2.4.3.** дату величину искаже приближном вредношћу
	НАПРЕДНИ НИВО	**МА.3.1.1.** одреди вредност сложенијег бројевног израза **МА.3.1.3.** користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама **МА.3.2.2.** користи особине квадратног корена **МА.3.4.2.** процени и заокругли дате податке и рачуна са таквим приближним вредностима; изражава оцену грешке
ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА.1.3.2.** влада појмовима: троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уме да израчуна непознату страницу правоуглог троугла користећи Питагорину теорему)

	СРЕДЊИ НИВО	**МА.2.3.2.** решава задатке користећи Питагорину теорему
	НАПРЕДНИ НИВО	**МА.3.3.2.** користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеза, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка **МА.3.4.1.** по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима
ЦЕЛИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА.1.1.6.** користи целе бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелним представама **МА.1.2.2.** израчуна степен датог броја, зна основне операције са степенима **МА.1.2.3.** сабира, одузима и множи мономе
	СРЕДЊИ НИВО	**МА.2.1.4.** користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама **МА.2.2.2.** оперише са степенима и зна шта је квадратни корен **МА.2.2.3.** сабира и одузима полиноме, уме да помножи два бинома и да квадрира бином
	НАПРЕДНИ НИВО	**МА.3.1.3.** користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама **МА.3.2.2.** користи особине степена и квадратног корена **МА.3.2.3. з**на и примењује формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; увежбано трансформише алгебарске изразе и своди их на најједноставнији облик
МНОГОУГАО	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА.1.3.2.** влада појмовима: троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; ученик разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата и правоугаоника на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку) **МА.1.3.6.** интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до поклапања)
	СРЕДЊИ НИВО	**МА.2.3.1.** одреди суплементне и комплементне углове, упоредне и унакрсне углове; рачуна са њима ако су изражени у целим степенима **МА.2.3.2.** одреди однос углова и страница у троуглу, збир углова у троуглу и четвороуглу **МА.2.3.6.** користи подударност и везује је са карактеристичним својствима фигура (нпр.
		паралелност и једнакост страница паралелограма)

	НАПРЕДНИ НИВО	**МА.3.3.2.** користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеза, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише **МА.3.3.6.** примени подударност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката **МА.3.4.1.** по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима
КРУГ	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА.1.3.3.** влада појмовима: круг, кружна линија (издваја њихове основне елементе, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; уме да израчуна обим и површину круга датог полупречника)
	СРЕДЊИ НИВО	**МА.2.3.3.** користи формуле за обим и површину круга и кружног прстена
	НАПРЕДНИ НИВО	**МА.3.3.3.** одреди централни и периферијски угао, рачуна површину исечка, као и дужину лука
ОБРАДА ПОДАТАКА	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА.1.5.2.** **п**рочита и разуме податак са графикона, дијаграма или из табеле, и одреди минимум или максимум зависне величине **МА.1.5.3.** податке из табеле прикаже графиконом и обрнуто
	СРЕДЊИ НИВО	**МА.2.5.2.** чита једноставне дијаграме и табеле и на основу њих обради податке по једном критеријуму (нпр. одреди аритметичку средину за дати скуп података; пореди вредности узорка са средњом вредношћу) **МА.2.5.3.** обради прикупљене податке и представи их табеларно или графички; представља средњу вредност медијаном
	НАПРЕДНИ НИВО	**МА.3.5.2.** тумачи дијаграме и табеле **МА.3.5.3.** прикупи и обради податке и сам састави дијаграм или табелу; црта график којим представља међузависност величина

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета математика	– рад с подацима и информацијама, решавање – проблема, сарадња, компетенције за учење, – одговорно учешће у демократском друштву, – – естетичка комперинција, комуникација.

Начин остваривања програма

Методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, решавање проблема-хеуристички приступ, комбинована **Облик рада**: фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални.

Активности

Наставника:организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђује материјал, повезује садржаје

Ученика: активан приступ при излагању новог градива и изради задатака на часу, практична примена стечених знања,активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује,организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији,самосталан рад, рад у групи, домаћи задаци, писмене провере (иницијални тест, писмени задаци, контролне вежбе, провера од 15 мин., полугодишњи тест, завршни тест, тестови по нивоима образовних стандарда)

Корелације (међупредметна повезаност):

Математика / Српски језик

- читање са разумевањем различитих врста текстова и коментарисање истих у складу са узрастом

Математика / Хемија

- Реални бројеви (продужена пропорција) / Израчунавања у хемији (израчунавања у вези с масеним процентним саставом раствора; израчунавања на основу једначина хемијских реакција – стехиометрија)

- Обрада података (средња вредност) / Израчунавања у хемији (израчунавање релативне атомске масе)

Математика / Физика

- Реални бројеви / Сила и кретање (анализирање зависности брзине и пређеног пута од времена код праволинијског кретања са сталним убрзањем; решавање квалитативних, квантитивних и графичких задатака)
- Питагорина теорема / Сила и кретање (стрма раван)
- Обрада података / Сила и кретање (прикупљање података мерењем)
- Реални бројеви / Примена приликом решавања задатака

Математика / Музичка култура

- Реални бројеви / Ухвати ритам (изговарање бројалице у ритму)

Математика / Ликовна култура

- Реални бројеви / Простор и композиција (обликовање композиције применом основних знања о пропорцији) – Круг; Многоугао / Простор и

композиција (орнамент и арабеска – мотиви геометрије)

Математика / Биологија

- Обрада података / Наслеђивање и еволуција (прикупљање и анлизирање података о животним циклусима почевши од оплођења)

Математика / Историја

- Обрада података / Употреба података из графикона и табела у елементарном истраживању

Математика / Физичко и здравствено васпитање

- Обрада података / Физичке способности (упоређивање резултата тестирања са вредностима за одговарајући узраст)

Математика / Техника и технологија

- Круг; Многоугао / Техничка и дигитална писменост (ортогонално и просторно приказивање предмета скицом и техничким цртежом)

Математика / Информатика и рачунарство

- Круг / Рачунарство (цртање основних геометријских облика – круг, кружница; цртање сложенијих облика – кружни лук, исечак, прстен)

– Многоугао / Рачунарство (цртање сложенијих објеката)

Математика / Верска настава ученик ће
бити у стању да:

- уочи да су знање и учење важни у његовом животу
- кроз очигледне примере и експерименте закључи да постоје различити начини сазнања

Литература (за наставнике и ученике)

1. Математика 7 : уџбеник за 7. разред основне школе / Небојша Икодиновић, Слађана Димитријевић – Београд : Клетт, 2020

2. Математика 7 : збирка задатака са решењима за седми разред основне школе / Бранислав Поповић, Марија Станић, Сања Милојевић, Ненад Вуловић

– Београд : Клетт, 2020

2.9.4 Разред: Осми

Фонд часова:

Разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
Осми	4	136

Оперативни задаци: Ученике треба оспособити да:

- схвате појам размере дужи и својства пропорције;
- примени Талесову теорему у геометријским задацима и реалном контексту;
- примени сличност троуглова у геометријским задацима и реалном контексту.
- умеју да преведу на математички језик и реше једноставније текстуалне задатке;
- користе елементе дедуктивног закључивања (и изводе једноставније доказе у оквиру изучаваних садржаја).
- схвате основна својства једнакости и неједнакости;
- умеју да решавају линеарне једначине (неједначине) и системе линеарних једначина с једном и две непознате на основу еквивалентних трансформација, као и да решења тумаче графички; - могу да изразе математичким језиком и реше одговарајуће текстуалне задатке (нарочито помоћу једначина); могу да уоче функционалне зависности у разним областима и да их приказују на различите начине, а нарочито - да потпуније схвате појам функције и њеног графика;
- прошире и продубе знање о функцијама упознавањем линеарне функције и њених својстава, тако да могу поуздано да цртају и читају разне графике у вези с том функцијом;
- схвате међусобне односе тачака, правих и равни у простору; - упознају најбитније чињенице о пројекцијама на раван;

- упознају геометријска тела (призму, пирамиду, ваљак, купу и лопту), њихове елементе и својства; умеју да цртају мреже и да израчунавају површину и запремину тела;
- примењују знања о геометријским телима у пракси, повезујући садржаје математике и других области, па тако стичу одређену политехничку културу;
- примењују елементе дедуктивног закључивања.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
– примени Талесову теорему у геометријским задацима и реалном контексту; – примени сличност троуглова у геометријским задацима и реалном контексту;	**СЛИЧНОСТ**	Пропорционалне величине. Талесова теорема. Сличност троуглова. Примене сличности.
– анализира односе тачака, правих и равни у простору и запише те односе математичким писмом; – представља цртежом односе геометријских објеката у равни и простору и користи их приликом решавања задатака; – уочи правоугли троугао у простору и примени Питагорину теорему у геометријским задацима и реалном контексту.	**ТАЧКА, ПРАВА И РАВАН**	Однос тачке и праве, тачке и равни. Односи правих; мимоилазне праве. Односи праве и равни, нормала на раван, растојање тачке од равни. Односи две равни. Ортогонална пројекција на раван (тачке, дужи и праве). Угао између праве и равни. Полиедар.
– реши линеарну једначину и неједначину; – реши реалне проблеме користећи линеарну једначину, или неједначину.	**ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИНЕ С ЈЕДНОМ НЕПОЗНАТОМ**	Линеарна једначина. Решавање линеарних једначина с једном непознатом. Линеарна неједначина. Решавање линеарних неједначина с једном непознатом. Примена у реалним ситуацијама.
– израчуна површину и запремину праве призме; – примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама.	**ПРИЗМА**	Призма: појам, врсте, елементи. Мрежа праве призме. Површина праве призме. Запремина праве призме.

– израчуна површину и запремину четворостране пирамиде(основа правоугаоник), правилне тростране и шестостране пирамиде; – примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама. – нацрта и анализира график линеарне функције. – реши систем линеарних једначина са две непознате; – реши реалне проблеме користећи систем линеарних једначина са две непознате. – израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте; – примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама.	**ПИРАМИДА**	Пирамида; појам, врсте, елементи. Мрежа пирамиде. Површина пирамиде. Запремина пирамиде.
	ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА	Линеарна функција ($y = kx + n$). График линеарне функције; нула и знак функције, монотоност. Имплицитни облик задавања линеарне функције. Цртање и читање графика линеарних функција.
	СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА С ДВЕ НЕПОЗНАТЕ	Појам линеарне једначине с две непознате. Појам система од две линеарне једначине с две непознате. Решавање система методом замене и методом супротних коефицијената; графичка интерпретација система. Примена у реалним ситуацијама.
	ВАЉАК, КУПА И ЛОПТА	Ваљак и његови елементи. Мрежа ваљка.Површина и запремина правог ваљка. Купа и њени елементи. Мрежа купе. Површина и запремина праве купе. Појам лопте и сфере. Пресеци лопте (сфере) и равни. Површина и запремина лопте.

Кључни појмови:сличност, линеарна функција, систем линеарних једначина, призма, пирамида, ваљак, купа и лопта.

Математика-општи стандарди постигнућа на крају 8. разреда

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ (ученик уме да:)	
СЛИЧНОСТ	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА.1.3.1.** влада појмовима: дуж, полуправа, права, раван и угао (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује неке врсте углова и паралелне и нормалне праве) **МА.1.3.2.** влада појмовима: троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; ученик разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата и правоугаоника на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку;
		уме да израчуна непознату страницу правоуглог троугла примењујући Питагорину теорему)
	СРЕДЊИ НИВО	**МА.2.3.2.** одреди однос углова и страница у троуглу, збир углова у троуглу и четвороуглу и да решава задатке користећи Питагорину теорему
	НАПРЕДНИ НИВО	**МА.3.3.1.** рачуна са угловима укључујући и претварање угаоних мера; закључује користећи особине паралелних и нормалних правих, укључујући углове на трансверзали **МА.3.3.6.** примени подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката
ТАЧКА, ПРАВА И РАВАН	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА.1.3.1.** влада појмовима: дуж, полуправа, права, раван и угао (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује неке врсте углова и паралелне и нормалне праве)
	СРЕДЊИ НИВО	**МА.2.3.2.** одреди однос углова и страница у троуглу, збир углова у троуглу и четвороуглу и да решава задатке користећи Питагорину теорему
	НАПРЕДНИ НИВО	**МА.3.3.6.** примени подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката

ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА.1.2.1.** реши линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану
НЕЈЕДНАЧИНЕ С ЈЕДНОМ НЕПОЗНАТОМ	**СРЕДЊИ НИВО**	**МА.2.2.1.** реши линеарне једначине и системе линеарних једначина са две непознате **МА.2.2.5.** користи једначине у једноставним текстуалним задацима
	НАПРЕДНИ НИВО	**МА.3.2.1.** саставља и решава линеарне једначине и неједначине и системе линеарних једначина са две непознате **МА.3.2.5.** користи једначине, неједначине и системе једначина решавајући и сложеније текстуалне задатке
ПРИЗМА	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА.1.3.2.** влада појмовима: троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; ученик разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата и правоугаоника на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку; уме да израчуна непознату страницу правоуглог троугла примењујући Питагорину теорему) **МА.1.3.4.** влада појмовима: коцка и квадар (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе и рачуна њихову површину и запремину)
	СРЕДЊИ НИВО	**МА.2.3.4.** влада појмовима: призма и пирамида; рачуна њихову површину и запремину када су неопходни елементи непосредно дати у задатку
	НАПРЕДНИ НИВО	**МА.3.3.2.** користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеза, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише **МА.3.3.4.** израчуна површину и запремину призме и пирамиде, укључујући случајеве када

		неопходни елементи нису непосредно дати **МА.3.3.6.** примени подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката

ПИРАМИДА	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА.1.3.2.** влада појмовима: троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; ученик разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата и правоугаоника на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку; уме да израчуна непознату страницу правоуглог троугла примењујући Питагорину теорему) **МА.1.3.4.** влада појмовима: коцка и квадар (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе и рачуна њихову површину и запремину)
	СРЕДЊИ НИВО	**МА.2.3.4.** влада појмовима: призма и пирамида; рачуна њихову површину и запремину када су неопходни елементи непосредно дати у задатку
	НАПРЕДНИ НИВО	**МА.3.3.2.** користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеза, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише **МА.3.3.4.** израчуна површину и запремину призме и пирамиде, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати **МА.3.3.6.** примени подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката
ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА	**ОСНОВНИ НИВО**	**МА.1.2.4.** одреди вредност функције дате таблицом или формулом
	СРЕДЊИ НИВО	**МА.2.2.4.** уочи зависност међу променљивим, зна функцију y=ax и графички интерпретира њена својства; везује за та својства појам директне пропорционалности и одређује непознати члан пропорције **МА.2.2.5.** користи једначине у једноставним текстуалним задацима
	НАПРЕДНИ НИВО	**МА.3.2.4.** разликује директно и обрнуто пропорционалне величине и то изражава одговарајућим записом; зна линеарну функцију и графички интерпретира њена својства
СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА	**ОСНОВНИ НИВО**	
	СРЕДЊИ НИВО	**МА.2.2.1.** реши линеарне једначине и системе линеарних једначина са две непознате

С ДВЕ НЕПОЗНАТЕ	**НАПРЕДНИ НИВО**	**МА.3.2.1.** саставља и решава линеарне једначине и неједначине и системе линеарних једначина са две непознате **МА.3.2.5.** користи једначине, неједначине и системе једначина решавајући и сложеније текстуалне задатке
	ОСНОВНИ	**МА.1.3.3.** влада појмовима: круг, кружна линија (издваја њихове основне елементе, уочава

ВАЉАК, КУПА И ЛОПТА	**НИВО**	њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; уме да израчуна обим и површину круга датог полупречника) **МА.1.3.5.** влада појмовима: купа, ваљак и лопта (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе)
	СРЕДЊИ НИВО	**МА.2.3.3.** користи формуле за обим и површину круга и кружног прстена **МА.2.3.5.** израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте када су неопходни елементи непосредно дати у задатку
	НАПРЕДНИ НИВО	**МА.3.3.3.** одреди централни и периферијски угао, рачуна површину исечка, као и дужину лука **МА.3.3.5.** израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати

Начин остваривања програма

- **Методе рада**: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, решавање проблема-хеуристички приступ, комбинована -

Облик рада: фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални.

Активности

Наставника:организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђује материјал, повезује садржаје

Ученика: активан приступ при излагању новог градива и изради задатака на часу, практична примена стечених знања,активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује,организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији,самосталан рад, рад у групи, домаћи задаци, писмене провере (иницијални тест, писмени задаци, контролне вежбе, провера од 15 мин., полугодишњи тест, завршни тест, тестови по нивоима образовних стандарда)

Корелације (међупредметна повезаност):

Математика / Српски језик

- читање са разумевањем различитих врста текстова и коментарисање истих у складу са узрастом Математика / Биологија
- Површина и запремина / Јединство грађе и функције као основа живота (однос површине и запремине у биолошким системима)

Математика / Физика

- Тачка, права, раван / Светлосне појаве (праволинијско простирање светлости; закон одбијања светлости, рефлексија, преламање светлости) – Призма / Светлосне појаве (преламање светлости кроз призму)
- Ваљак / Електрична струја (извори струје – Лекланшеов елемент; електрична отпорност проводника)
- Системи линеарних једначина с две непознате / решавање проблемских задатака применом система Математика / Физичко и здравствено васпитање
- Права / Атлектика (праволинијско трчање)
- Права / Одбојка (тројни блок)
- Лопта / Основе тимских и спортских игара (одбојка, кошарка, рукомет, фудбал)

Математика / Информатика и рачунарство

- Линеарна финкција / Рачунарство (прорачуни)

Литература (за наставнике и ученике)

Математика 8, уџбеник за осми разред основне школе, Небојша Икодиновић ,Слађана Димитријевић, издавачка кућа ‘’Клетт’’ 2020;

Математика 8, збирка задатака за осми разред основне школе са решењима уз збирку задатака за осми разред основне школе, Бранислав Поповић, Марија Станић, Ненад Вуловић, Сања Милојевић, издавачка кућа ‘’Клетт’’ 2020.

2.10. Биологија

Циљеви и задаци

Циљ: Циљ наставе и учења биологије је да ученик изучавањем живих бића у интеракцији са животном средином развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем

Задаци:

Задаци наставе биологије јесу да ученици:

- схвате улогу и значај биологије за напредак човечанства и одрживог развоја;
- разумеју поступност у развоју живог света;
- схвате да су жива бића груписана према сродности у пет царстава;
- стекну основна знања о грађи и функционисању живих бића;
- развију способност повезивања појмова и процеса у живим бићима и стекну знања о разноврсности и распрострањености живих бића;
- схвате узајамне односе живих бића и животне средине,као и динамику кружења материје и протицања енергије; - развију осећање одговорности према стању животне средине;
- схвате степен угрожености биосфере и улогу сваког појединца у њеној заштити и унапређивању;
- упознају грађу и функционисање човечијег организма;
- стекну неопходне хигијенске навике за очување сопственог здравља и здравља других људи;
- схвате да је полност саставни део живота и да човекова полност подразумева поштовање норми понашања које обезбеђују хумане односе међу људима;
- користе методе посматрања, мерења и експеримента;
- приликом избора будућег занимања имају јасну представу о занимањима везаним за биологију, што ће им омогућити квалитетно професионално усмеравање.

2.10.1 Разред: Пети

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
пети	2	72

Задаци: Ученици треба да:

- схвате појам биологије као науке значајне за напредак човечанства и одрживог развоја;
- буду оспособљени за руковање једноставним лабораторијским прибором, лупом или микроскопом, као и да умеју да израде једноставне привремене препарате;
- упознају основну јединицу грађе живих бића;
- упознају разноврсност живих бића;
- схвате појам ботанике као научне области биологије;
- упознају и знају да објасне основну спољашњу грађу вегетативних биљних органа;
- знају да објасне грађу и улогу цвета, плода и семена;
- схвате процесе и начине опрашивања и оплођења;
- упознају царство биљака и најзначајније групе;
- упознају основне елементе заштите и степен угрожености биљака делатностима човека у природи;
- развију интересовање за проширивање знања у одговарајућим институцијама (ботаничка башта, природњачки музеј, библиотеке);
- упознају царство гљива и њихове основне карактеристи

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМЕ**	**САДРЖАЈИ**
- истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;	**ПОРЕКЛ И О РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА**	Жива бића, нежива природа и биологија. Особине живих бића: ћелијска грађа, исхрана, дисање, излучивање, надражљивост, покретљивост, размножавање, раст и развиће. Једноћелијски и вишећелијски организми. Основе класификације: главни(морфолошки) карактери и особине важне за класификацију. Формирање скупова карактера који се уклапају једни у друге (груписање живих бића).
- групише жива бића према њиховим заједничким особинама; - одабира макро- морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића;		Исхрана. Храна као извор енергије и градивних супстанци потребних за обављање свих животних процеса. Дисање као размена гасова у различитим срединама. Излучивање. Надражљивост. Покретљивост - кретање. Размножавање: бесполно и полно. Раст и развиће. Дужина живота. Промене које човек пролази током развића; пубертет и полна зрелост

- идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење; - једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље;	**ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА**	Живот у воденој и копненој средини - изглед, прилагођености на начин живота Живот у води - изглед, прилагођености на начин живота. Живот на копну - изглед, прилагођености на начин живота. Живот под земљом - изглед, прилагођености на начин живота. - прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке; - разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине,на моделима из свакодневног живота; - поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате; - користи доступну ИКТ и другу опрему у

- прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке; - разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине,на моделима из свакодневног живота; - поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате; - користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;	**НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА**	истраживању, обради података и приказу резултата;
- доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи; - направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу; - предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасилан начин; - илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих	**ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ**	Жива бића из непосредног окружења. Позитиван и негативан утицај људина жива бића и животну средину. Заштита живих бића и животне средине. Пројекат очувања природе у мом крају. Дивље животиње као кућни љубимци - да или не. Значај врста за човека (самоникло јестиво, лековито, отровно биље; животиње као храна и могући преносиоци болести, отровне животиње).

дејстава;		
- идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања.	**ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ**	Здрава исхрана и унос воде. Енергетски напици. Штетност дуванског дима и психоактивних супстанци. Физичка активност и здравље.

Кључни појмови:порекло,јединство грађе,наслеђивање,екосистем,човек и здравље.

Биологија-општи стандарди постигнућа на крају 5. разреда

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ	
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	**ОСНОВНИ НИВО**	БИ.1.1.1.; Наводи особине живих бића – ћелијска грађа, рађање, раст и развој, дисање, исхрана, излучивање, размножавање, реакција организма на дражи, старење, смрт – на одабраном моделу. БИ.1.1.2.; . Дефинише појам врсте и именује систематске категорије. БИ.1.1.3.; Разврстава бића у одређене категорије по њиховим сличностима и разликама. БИ.1.1.4.; Уме да уочи везе међу организмима на дрвету живота. БИ.1.6.2. Очитава резултате истраживања/експеримента приказаних на различите начине. БИ.1.6.3. Поштује безбедносна правила приликом лабораторијског и теренског рада.

	СРЕДЊИ НИВО	БИ.2.1.1. Уочава да се вишећеличност независно развила у неколико еукриотских група (биљке, гљиве, животиње). БИ.2.1.2. Повезује прилагођености одређене групе организама са начином живота, условима средине и њиховом животном формом. БИ.2.1.3. Примењује правила класификације и користи дихотомне кључеве за препознавање организама у непосредном окружењу. БИ.2.1.4. Корисати доказе еволуције (постојање и настанак фосила, предачке форме укључујући и предачке форме човека) за тумачење филогенетских низова. БИ.2.6.2. Уме да симболички прикаже резултате истраживања/експеримента. БИ.2.6.3. Уме да безбедно рукује лабораторијским прибором и опремом за теренски рад.
	НАПРЕДНИ НИВО	БИ.3.1.1. Анализира корелацију између животне форме и распрострањења одређених група организама. БИ.3.1.2. Уочава везу између систематских и филогенетских категорија, успостављајући везе међу организмима на стаблу живота у односу на време настанка (геолошка доба). БИ.3.1.3. Селектује и вреднује информације о настанку и развоју живота на Земљи. БИ.3.6.3. Уме самостално да осмисли једноставан експеримент за проверу појава и процеса код живих бића и резултате прикаже на различите начине.
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	**ОСНОВНИ НИВО**	БИ.1.2.1. Уочава основне елементе грађе ћелије (ћелијска мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије) и процесе који се у њој одвијају (дисање, исхрана, деоба ћелије). БИ.1.2.2. Дефинише нивое организације организма (ћелија, ткива, органи, органски системи, организам). БИ.1.2.3. Разликује и пореди основне морфолошке и анатомске карактеристике одабраних представника таксона. БИ.1.2.4. Уме да наведе основне чињенице о јединству грађе и функције методски одабраних представника живих бића. БИ.1.6.1. При доношењу одлука у свакодневом животу препознаје елементе научног метода (посматрање, уочавање, праћење, описивање, закључивање) и према упутству реализује једноставне експерименте (у лабораторији и на терену).

	СРЕДЊИ НИВО	БИ.2.2.1. Уме да објасни улогу и значај ћелијских органела уметаболизму ћелије (ендоплазмични ретикулум, рибозоми, хлоропласти, центриоле, лизозоми). БИ.2.2.2. Повезује грађу различитих типова ћелија са њиховом улогом у организму. БИ.2.2.3. Тумачи основне чињенице о грађи и начину функционисања организама, као и сличности и разлике у обављању животних процеса (нпр. исхране, дисања, излучивања). БИ.2.2.4. Објашњава значај усаглашеног деловања више органа и органских система за нормално функционисање организма. БИ.2.6.1. Уме да евидентира и систематизује податке истраживања/експеримента и процени њихову релевантност за извођење закључка.
	НАПРЕДНИ НИВО	БИ.3.2.1. Успоставља везу између различитих метаболичких процеса са опстанком организама у различитим условима средине. БИ.3.2.2. Пореди функционисање органа и органских система код различитих група организама. БИ.3.2.3. Успоставља везу између усаглашеног функционисања и понашања организама у променљивим условима средине и објашњава је на примерима.
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	**ОСНОВНИ НИВО**	БИ.1.3.1. Дефинише појам наследних особина и објашњава на примерима. БИ.1.3.2. Разликује полно од бесполног размножавања и разуме значај полног размножавања за разноврсност живог света. БИ.1.3.3. Описује животне циклусе код организама (од настанка зигота, преко развића, зрелости, старења и смрти). БИ.1.3.4. Наводи примере природне селекције (конкуренција, мимикрија, упозоравајућа обојеност, коеволуција). БИ.1.3.5. Наводи примере вештачке селекције (стварање раса и сорти гајених организама).
	СРЕДЊИ НИВО	БИ.2.3.1. Разликује и описује ћелијске деобе (митозу и мејозу) и објашњава њихову улогу у животном циклусу вишећелијског организма. БИ.2.3.2. Уме да објасни функцију генетичког материјала у ћелији (хромозом, ДНК, ген). БИ.2.3.3. Препознаје промене код живих бића условљене утицајима спољашње средине. БИ.2.3.4. Уме да објасни деловање природне и вештачке селекције на примерима.

	НАПРЕДНИ НИВО	БИ.3.3.1. Објашњава разлику између полних и телесних ћелија у погледу хромозома и деоба. БИ.3.3.2. Уочава везу између филогенетског положаја и стадијума животног циклуса. БИ.3.3.3. Успоставља везу између природне селекције и наследне варијабилности које доводе до еволутивних промена. БИ.3.3.4. Тумачи правила наслеђивања на примерима (првенствено доминантно рецесивног наслеђивања). БИ.3.6.3. Уме самостално да осмисли једноставан експеримент за проверу појава и процеса код живих бића и резултате прикаже на различите начине.
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	**ОСНОВНИ НИВО**	БИ.1.4.1. Дефинише основне еколошке појмове и разуме њихово значење (животна средина, станиште, животна заједница, популација, еколошка ниша, екосистем, биодиверзитет, биосфера). БИ.1.4.2. Препознаје типичне представнике екосистема у непосредном окружењу и одговорно се односи

		према њима. БИ.1.4.3. Описује значај биодиверзитета и властите одговорности за његову заштиту. БИ.1.4.4. Препознаје утицаје људског деловања на животну средину, основне мере заштите животне средине и разуме значај тих мера са аспекта одрживог развоја. БИ.1.6.3. Поштује безбедносна правила приликом лабораторијског и теренског рада.
	СРЕДЊИ НИВО	БИ.2.4.1. Описује основне односе међу члановима екосистема и објашњава како делови екосистема утичу једни на друге. БИ.2.4.2. Увиђа значај циклуса кружења најважнијих елемената у екосистему. БИ.2.4.3. Разликује типичне екосистеме и њихове најважније представнике у Србији (биодиверзитет Србије). БИ.2.4.4. Успоставља везу између узрока и последица штетног дејства загађујућих супстанци на живи свет и животну средину.

	НАПРЕДНИ НИВО	БИ.3.4.1. Уме да објасни преносе супстанце и енергије у екосистему, као и развој и еволуцију екосистема. БИ.3.4.2. Процењује значај мера заштите, очувања и унапређења животне средине и зна како може да их примени. БИ.3.4.3. Повезује распоред биома на Земљи са чиниоцима који га одређују. БИ.3.4.4. Анализира конфликт између потребе развоја људског друштва и очувања природе и биодиверзитета. БИ.3.4.5. Вреднује значај примене принципа одрживог развоја у свакодневном животу. БИ.3.6.2. Користи више извора информација током истраживачког рада.
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	**ОСНОВНИ НИВО**	БИ.1.5.1. Именује и одређује положај органа човека и описује њихове улоге. БИ.1.5.2. Познаје биолошки смисао адолесценције. БИ.1.5.3. Уме да идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања. БИ.1.5.4. Препознаје најчешће болести, стања, деформитете и уме да примени мере превенције, а посебно значај вакцинације у склопу тих мера.
	СРЕДЊИ НИВО	БИ.2.5.1. Уочава повезаност између грађе и функције органа и органских система човека. БИ.2.5.2. Уме да објасни физиолошке процесе организма човека и њихову повезаност. БИ.2.5.3. Уме да општа знања о променама у пубертету, повеже са сопственим искуствима и одговорно се понаша у вези са репродуктивним здрављем. БИ.2.5.4. Процењује када може сама себи да помогне и када је поребно потражити лекарску помоћ.
	НАПРЕДНИ НИВО	БИ.3.5.1. Тумачи садејство нервног и ендокриног система у одржавању хомеостазе организма човека. БИ.3.5.2. Тумачи улогу нервоги ендокриног система на настанак промене у адолесценцији. БИ.3.5.2. Објашњава механизме и поремећаја функције органских система и истиче значај имунитета. БИ.3.5.3. Вреднује различите животне стилове и утицај медија на понашање младих. БИ.3.5.4. Повезује настанак болести, а посебно болести зависности са ризичним облицима понашања и стресом (односно поремећајима психичког стања и здравља личности).

Међупредметне компетенције које се могу развити преко исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета биологија	**Рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенције за учење, одговоран однос према околини, дигитална компетенција, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и предузетништво, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација.**

Дидактичко-методичко остваривања програма:

Програм наставе и учења биологије оријентисан је на процес учења и остваривање исхода. Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи биологију. Они омогућавају да се циљ наставе биологије достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа. Исходи представљају ученичка постигнућа и као такви су основна водиља наставнику који креира наставу и учење. Програм наставе и учења биологије је тематски конципиран. За сваку област/тему предложени су садржаји. Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода биологије је настава усмерена на учење у школи, што значи да ученик треба да учи: – смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из биологије и других предмета; – проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема; – дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине; – критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената; – кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

Начини прилагођавања:

За рад са даровитим ученицима биће органозовани посебни часови (додатна настава), на којима ће се ученици спремати за такмичења локалног и међународног нивоа, али и радити школске, локалне и међународне пројекте. За ученике који теже савладавају градиво биће организована допунска настава. Ученици који раде по индивидуалном образовном раду имаће посебан план рада зависно од њихових могућности.

Активности:

Активности **наставника**– обухватају различите активности у току часа:као предавач, демонстратор, активни учесник у дебати, координатор ученичких активности, ауторитет у образовном и васпитном смислу,евалуатор,усмерава активности ученика, подстиче ученике на размишљање

Активности **ученика** – слуша, посматра, описује, упоређује, истражује, предлаже акције, илуструје примерима, идентификује, групише, повезује,демонстрира,планира,процењује,проверава...

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: иницијални тест, праћење напредовања, усмена одговарања, активност на часу, самосталан рад, рад у групи, рад у тиму, рад на пројектним з адацима, тестови који помажу да се сагледа постигнуће ученика и оствареност исхода.

Корелација са другим предметима :

Математика - представљање група организама Веновим дијаграмима, Физичко и здравствено васпитање – Физичка активност и здравље, Информатика и рачунарство - ИКТ опрема користи за прикупљање, обраду података и представљање резултата истраживања или огледа, Географија – одговорност човека према планети Земљи, Техника и технологија - израда кућица и хранилица за птице, Ликовна култура - цртање и обележавање, Српски језик и књижевност - писање есеја, извештаја.

Литература (за наставнике и ученике).

Биологија 5, *уџбеник за пети разред основне школе,* Гордана Субаков Симић, Марина Дрндарски (Нови Логос, 2019)

2.10.2 Разред: Шести

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
шести	2	72

Задаци:

Ученици треба да:

- уоче потребу за класификовањем живог света због његове велике разноврсности;

- уочавају сличности и разлике у грађи и начину живота биљака, гљива и животиња;
- упознају основне појмове о природном систему животиња;
- упознају животни простор, начин живота, грађу, разноврсност и значај праживотиња;
- упознају животни простор, начин живота, спољашњу грађу и основе унутрашње грађе,разноврсност и значај сунђера, дупљара, црва, мекушаца, зглавкара и бодљокожаца;
- схвате улогу инсеката у природи;
- упознају болести које изазивају или преносе животиње, начин преношења и превенцију;
- упознају животни простор, начин живота, грађу, разноврсност и значај риба, водоземаца,гмизаваца, птица и сисара; • схвате значај бриге о потомству птица и сисара;
- схвате значај одговорног односа према животињама;
- сазнају основне научне чињенице о току и развоју живота на Земљи и етапе земљине историје; • знају да живот на Земљи има историју са којом се могу упознати на основу фосилних остатака (записа);
- разумеју еволуцију живог света и схвате њен значај у формирању савременог биолошког мишљења.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМЕ**	**САДРЖАЈИ**
-упореди грађу животиња биљака и бактерија на нивоу ћелија и организма; -повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и организма; -одреди положај органа човека и њихову улогу; -цртежом или моделом прикаже основне елементе	**ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА**	Грађа живих бића-спољашња и унутрашња.Грађа људског тела:хијерархијски низ од организма до ћелије. Једноћелијски организми-бактерија,амеба,ћелија квасца.Удруживање ћелија у колоније.Вишећелијски организми-одабрани примери гљива,биљака и животиња. Основне животне функције на нивоу организма:исхрана,дисање,транспорт и елиминација штетних

грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; користи лабораторијски прибор и микроскоп за изрраду и посматрање готових и самостално израђених препарата; -хумано поступа са животињама које истражује		супстанци,размножавање. Разлике у грађи биљака,гљива и животиња и у начину функционисања,као и сличности и разлике у обављању основних животних процеса. Откриће ћелије и микроскопа. Основна грађа ћелије (мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије, хлоропласти) Разлика између бактеријске, биљне и животињске ћелије.Ћелијско дисање,стварање енергије,основне чињенице о фотосинтези

-Направи разлику између животне средине,станишта, популације, екосистема и еколошке нише; -размотри односе међу члановима једне популације,као и односе као и односи између различитих популација на конкретним примерима; -илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином;	**ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ**	Популација,станиште,екосистем,еколлошке нише,адаптације,животне форме,трофички односи-ланци исхране. Абиотички и биотички фактори.Значај абиотичких и биотичких фактора.Антропогени фактор и облици загађења. Угрожавање живих бића и њихова заштита.
Истражи утицај средине на испољавање особина,поштујући принципе научног метода; Идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту-илустрацији; -повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом;	**НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА**	Наследни материјал (ДНК, гени). Телесне и полне ћелије. Пренос наследног материјала. Наследне особине(везе између гена и особина,утицај спољашње средине) Индивидуална варијабилност. Природна селекција на одабраним примерима.Вештачка селекција. Значај гајених биљака и припитомљених животиња за човека.

Групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на земљи, -одреди положај непознате врсте на „дрвету живота“,на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама;	**ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА**	Постанак живота на Земљи(прве ћелије без једра,појава ћелија са једром,појава вишећеличности). „Дрво живота“(заједничко порекло и основни принципи филогеније,сродност и сличност) Организми без једра.Организми са једром. Положај основних група једноћелијских и вишећелијских организама на „дрвету живота“.
-прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања; -одржава личну хигијену и хигијену простора у циљу спречавања инфекције; -доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; -повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине; -користиИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказивању резултата; -табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; -разматра, у групи, шта и како је учинио/учинила и где та знања може да примени.	**ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ**	Обољења која изазивају,односно преносе бактерије и животиње. Бактерије и антибиотици. Путеви преношења заразних болести. Поврде и прва помоћ:повреде коже,убоди инсеката и других бескичмењака, тровање храном, сунчаница и топлотни удар.Превенција и понашање у складу са климатским параметрима. Последице болести зависности.Алкохолизам.

Кључни појмови: научни метод, грађа живих бића, животне функције, популација, екосистем, еколошки фактори, еколошка ниша, наследни материјал, селекција, „дрво живота”, хигијена, болести зависности, здравље, заштита животне средине.

Биологија-општи стандарди постигнућа на крају 6. разреда

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ	
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	**ОСНОВНИ НИВО**	БИ.1.1.1.; Наводи особине живих бића – ћелијска грађа, рађање, раст и развој, дисање, исхрана, излучивање, размножавање, реакција организма на дражи, старење, смрт – на одабраном моделу. БИ.1.1.2.; . Дефинише појам врсте и именује систематске категорије. БИ.1.1.3.; Разврстава бића у одређене категорије по њиховим сличностима и разликама. БИ.1.1.4.; Уме да уочи везе међу организмима на дрвету живота. БИ.1.6.2. Очитава резултате истраживања/експеримента приказаних на различите начине. БИ.1.6.3. Поштује безбедносна правила приликом лабораторијског и теренског рада.
	СРЕДЊИ НИВО	БИ.2.1.1. Уочава да се вишећеличност независно развила у неколико еукриотских група (биљке, гљиве, животиње). БИ.2.1.2. Повезује прилагођености одређене групе организама са начином живота, условима средине и њиховом животном формом. БИ.2.1.3. Примењује правила класификације и користи дихотомне кључеве за препознавање организама у непосредном окружењу. БИ.2.1.4. Користи доказе еволуције (постојање и настанак фосила, предачке форме укључујући и предачке форме човека) за тумачење филогенетских низова. БИ.2.6.2. Уме да симболички прикаже резултате истраживања/експеримента. БИ.2.6.3. Уме да безбедно рукује лабораторијским прибором и опремом за теренски рад.

	НАПРЕДНИ НИВО	БИ.3.1.1. Анализира корелацију између животне форме и распрострањења одређених група организама. БИ.3.1.2. Уочава везу између систематских и филогенетских категорија, успостављајући везе међу организмима на стаблу живота у односу на време настанка (геолошка доба). БИ.3.1.3. Селектује и вреднује информације о настанку и развоју живота на Земљи. БИ.3.6.3. Уме самостално да осмисли једноставан експеримент за проверу појава и процеса код живих бића и резултате прикаже на различите начине.
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	**ОСНОВНИ НИВО**	БИ.1.2.1. Уочава основне елементе грађе ћелије (ћелијска мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије) и процесе који се у њој одвијају (дисање, исхрана, деоба ћелије). БИ.1.2.2. Дефинише нивое организације организма (ћелија, ткива, органи, органски системи, организам). БИ.1.2.3. Разликује и пореди основне морфолошке и анатомске карактеристике одабраних представника таксона. БИ.1.2.4. Уме да наведе основне чињенице о јединству грађе и функције методски одабраних представника живих бића. БИ.1.6.1. При доношењу одлука у свакодневом животу препознаје елементе научног метода (посматрање, уочавање, праћење, описивање, закључивање) и према упутству реализује једноставне експерименте (у лабораторији и на терену).
	СРЕДЊИ НИВО	БИ.2.2.1. Уме да објасни улогу и значај ћелијских органела уметаболизму ћелије (ендоплазмични ретикулум, рибозоми, хлоропласти, центриоле, лизозоми). БИ.2.2.2. Повезује грађу различитих типова ћелија са њиховом улогом у организму. БИ.2.2.3. Тумачи основне чињенице о грађи и начину функционисања организама, као и сличности и разлике у обављању животних процеса (нпр. исхране, дисања, излучивања). БИ.2.2.4. Објашњава значај усаглашеног деловања више органа и органских система за нормално функционисање организма. БИ.2.6.1. Уме да евидентира и систематизује податке истраживања/експеримента и процени њихову релевантност за извођење закључка.
	НАПРЕДНИ НИВО	БИ.3.2.1. Успоставља везу између различитих метаболичких процеса са опстанком организама у

		различитим условима средине. БИ.3.2.2. Пореди функционисање органа и органских система код различитих група организама. БИ.3.2.3. Успоставља везу између усаглашеног функционисања и понашања организама у променљивим условима средине и објашњава је на примерима.

НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	**ОСНОВНИ НИВО**	БИ.1.3.1. Дефинише појам наследних особина и објашњава на примерима. БИ.1.3.2. Разликује полно од бесполног размножавања и разуме значај полног размножавања за разноврсност живог света. БИ.1.3.3. Описује животне циклусе код организама (од настанка зигота, преко развића, зрелости, старења и смрти). БИ.1.3.4. Наводи примере природне селекције (конкуренција, мимикрија, упозоравајућа обојеност, коеволуција). БИ.1.3.5. Наводи примере вештачке селекције (стварање раса и сорти гајених организама).
	СРЕДЊИ НИВО	БИ.2.3.1. Разликује и описује ћелијске деобе (митозу и мејозу) и објашњава њихову улогу у животном циклусу вишећелијског организма. БИ.2.3.2. Уме да објасни функцију генетичког материјала у ћелији (хромозом, ДНК, ген). БИ.2.3.3. Препознаје промене код живих бића условљене утицајима спољашње средине. БИ.2.3.4. Уме да објасни деловање природне и вештачке селекције на примерима.
	НАПРЕДНИ НИВО	БИ.3.3.1. Објашњава разлику између полних и телесних ћелија у погледу хромозома и деоба. БИ.3.3.2. Уочава везу између филогенетског положаја и стадијума животног циклуса. БИ.3.3.3. Успоставља везу између природне селекције и наследне варијабилности које доводе до еволутивних промена. БИ.3.3.4. Тумачи правила наслеђивања на примерима (првенствено доминантно рецесивног наслеђивања). БИ.3.6.3. Уме самостално да осмисли једноставан експеримент за проверу појава и процеса код живих бића и резултате прикаже на различите начине.

ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	**ОСНОВНИ НИВО**	БИ.1.4.1. Дефинише основне еколошке појмове и разуме њихово значење (животна средина, станиште, животна заједница, популација, еколошка ниша, екосистем, биодиверзитет, биосфера). БИ.1.4.2. Препознаје типичне представнике екосистема у непосредном окружењу и одговорно се односи према њима. БИ.1.4.3. Описује значај биодиверзитета и властите одговорности за његову заштиту. БИ.1.4.4. Препознаје утицаје људског деловања на животну средину, основне мере заштите животне средине и разуме значај тих мера са аспекта одрживог развоја. БИ.1.6.3. Поштује безбедносна правила приликом лабораторијског и теренског рада.
	СРЕДЊИ НИВО	БИ.2.4.1. Описује основне односе међу члановима екосистема и објашњава како делови екосистема утичу једни на друге. БИ.2.4.2. Увиђа значај циклуса кружења најважнијих елемената у екосистему. БИ.2.4.3. Разликује типичне екосистеме и њихове најважније представнике у Србији
	НАПРЕДНИ НИВО	БИ.2.4.4. Успоставља везу између узрока и последица штетног дејства загађујућих супстанци на живи свет и животну средину. БИ.3.4.1. Уме да објасни преносе супстанце и енергије у екосистему, као и развој и еволуцију екосистема. БИ.3.4.2. Процењује значај мера заштите, очувања и унапређења животне средине и зна како може да их примени. БИ.3.4.3. Повезује распоред биома на Земљи са чиниоцима који га одређују. БИ.3.4.4. Анализира конфликт између потребе развоја људског друштва и очувања природе и биодиверзитета. БИ.3.4.5. Вреднује значај примене принципа одрживог развоја у свакодневном животу. БИ.3.6.2. Користи више извора информација током истраживачког рада.
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	**ОСНОВНИ НИВО**	БИ.1.5.1. Именује и одређује положај органа човека и описује њихове улоге. БИ.1.5.2. Познаје биолошки смисао адолесценције. БИ.1.5.3. Уме да идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања. БИ.1.5.4. Препознаје најчешће болести, стања, деформитете и уме да примени мере превенције, а посебно значај вакцинације у склопу тих мера.

	СРЕДЊИ НИВО	БИ.2.5.1. Уочава повезаност између грађе и функције органа и органских система човека. БИ.2.5.2. Уме да објасни физиолошке процесе организма човека и њихову повезаност. БИ.2.5.3. Уме да општа знања о променама у пубертету, повеже са сопственим искуствима и одговорно се понаша у вези са репродуктивним здрављем. БИ.2.5.4. Процењује када може сама себи да помогне и када је поребно потражити лекарску помоћ.
	НАПРЕДНИ НИВО	БИ.3.5.1. Тумачи садејство нервног и ендокриног система у одржавању хомеостазе организма човека. БИ.3.5.2. Тумачи улогу нервоги ендокриног система на настанак промене у адолесценцији. БИ.3.5.2. Објашњава механизме и поремећаја функције органских система и истиче значај имунитета. БИ.3.5.3. Вреднује различите животне стилове и утицај медија на понашање младих. БИ.3.5.4. Повезује настанак болести, а посебно болести зависности са ризичним облицима понашања и стресом (односно поремећајима психичког стања и здравља личности).

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета биологија	**Рад са подацима и информацијама,решавање проблема, сарадња, компетенције за учење, одговоран однос према околини, дигитална компетенција, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и предузетништво, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка комперенција, комуникација.**

Дидактичко-методичко остваривања програма:

Програм наставе и учења биологије оријентисан је на процес учења и остваривање исхода. Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи биологију. Они омогућавају да се циљ наставе биологије достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа. Исходи представљају ученичка постигнућа и као такви су основна водиља наставнику који креира наставу и учење. Програм наставе и учења биологије је тематски конципиран. За сваку област/тему предложени су садржаји. Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода биологије је настава усмерена на учење у школи, што значи да ученик треба да учи: – смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из биологије и других предмета; – проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема; – дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине; – критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената; – кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

Начини прилагођавања:

За рад са даровитим ученицима биће органозовани посебни часови (додатна настава), на којима ће се ученици спремати за такмичења локалног и државног нивоа, али и радити школске, локалне и међународне пројекте. За ученике који теже савладавају градиво биће организована допунска настава. Ученици који раде по индивидуалном образовном плану имаће посебан план рада зависно од њихових могућности.

Активности:

Активности **наставника**– обухватају различите активности у току часа:као предавач, демонстратор, активни учесник у дебати, координатор ученичких активности, ауторитет у образовном и васпитном смислу,евалуатор,усмерава активности ученика, подстиче ученике на размишљање

Активности **ученика** – слуша, посматра, описује, упоређује, истражује, предлаже акције, илуструје примерима, идентификује, групише, повезује,демонстрира,планира,процењује,проверава...

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: иницијални тест, праћење напредовања, усмена одговарања, активност на часу, самосталан рад, рад у групи, рад у тиму, рад на пројектним задацима, тестови који помажу да се сагледа постигнуће ученика и оствареност исхода.

Корелација са другим предметима :

Математика - представљање група организама Веновим дијаграмима, Физичко и здравствено васпитање – Физичка активност и здравље, Информатика и рачунарство - ИКТ опрема користи за прикупљање, обраду података и представљање резултата истраживања или огледа, Географија – одговорност човека према планети Земљи, Техника и технологија - израда кућица и хранилица за птице, Ликовна култура - цртање и обележавање, Српски језик и књижевност - писање есеја, извештаја. **Литература (за наставнике и ученике)**

1. ***Биологија 6,*** *уџбеник из два дела за шести разред основне школе (Нови Логос, 2019)* - Гордана Субаков Симић, Марина Дрндарски

2.10.3 Разред: Седми

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
седми	2	72

Задаци:

Ученици треба да:

• науче основне податке о развоју људске врсте, етапе у развоју савременог човека и еволутивни положај човека данас; • стекну знања о грађи ћелија и ткива и повезаности органа и органских система у организам као целину; • упознају основну грађу и улогу коже;

• упознају облик и грађу костију и мишића;

• упознају грађу и функцију нервног система и чула;

• упознају грађу и функцију жлезда са унутрашњим лучењем и њихову повезаност са нервним системом;

• упознају грађу и функцију система органа за варење;

• упознају грађу и функцију система органа за дисање;

• упознају грађу и функцију система органа за циркулацију;

• упознају грађу и функцију система органа за излучивање и њихов значај за промет материја;

• упознају грађу и функцију система органа за размножавање, фазе у полном сазревању човека и биолошку регулацију процеса везаних за пол;

• упознају најчешћа обољења и повреде органских система човека;

• науче основна правила пружања прве помоћи;

• развијају неопходне хигијенске навике;

• схвате значај здравствене културе и репродуктивног здравља; • схвате значај и улогу породице у развоју, опстанку, напретку људског друштва као и последице њеног нарушавања.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ** ПРЕПОРУЧЕНИ
– прикупи и анализира податке о животним циклусима почевши од оплођења; – упореди бесполно и полно размножавање; – идентификује разлике између митозе и мејозе на основну промене броја хромозома и њихове улоге у развићу и репродукцији; – одреди однос између гена и хромозома и основну улогу генетичког материјала у ћелији;	**НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА**	Улога и значај једра у метаболизму ћелије. Деоба ћелије (хромозоми, настајање телесних и полних ћелија). ДНК и појам гена (алел, генотип, фенотип) Прво Менделово правило, крвне групе, трансфузија и трансплантација. Наслеђивање пола. Наследне болести. Животни циклуси биљака и животиња. Смена генерација. Једнополни и двополни организми. Значај и улога полног размножавања.

– шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу; – одреди положај организма на дрвету живота на основу прикупљених и анализираних информација о његовој грађи; – упореди организме на различитим позицијама на „дрвету живота“ према начину на који обављају животне процесе; – користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињскихткива; – разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева; – повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу данашњих и изумрлих врста – фосила; – идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима; – илуструје примерима однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције; – упореди прикупљене податке о изабраној врсти и њеној бројности на различитим стаништима; – повеже утицај абиотичких чинилаца у одређеној животној области – биому са животним формама које га насељавају;	**ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА**	Основни принципи организације живих бића. Појам симетрије – типични примери код једноћелијских и вишећелијских организама; биолошки значај. Симетрија, цефализација и сегментација код животиња. Присуство/одсуство биљних органа, (симетрија и сегментација код биљака). Ћелије са специфичном функцијом: мишићне, крвне, нервне, ћелије затварачице... Грађа и улога ткива, органа, органских система и значај за функционисање организма. Компаративни преглед грађе главних група биљака, гљива и животиња – сличности и разлике у обављању основних животних процеса на методски одабраним представницима.
	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	Основни принципи систематике (Карл Лине, биномна номенклатура). Приказ разноврсности живота кроз основне систематске категорије до нивоа кола и класе. Докази еволуције, фосили и тумачење филогенетских низова (предачке и потомачке форме, прелазни фосили).
	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	Састав и структура популација. Популациона динамика (природни прираштај и миграције). Абиотички фактори и биотички односи као чиниоци природне селекције (адаптације).
– анализира разлику између сличности и сродности организама на примерима конвергенције и дивергенције;		Мреже исхране. Животне области. Конвергенција и дивергенција животних форми. Заштита природе. Заштита биодиверзитета.

– идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране; – предложи акције заштите биодиверзитета и учествује у њима; – анализира задати јеловник са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране; – идентификује поремећаје исхране на основу типичних симптома (гојазност, анорексија, булимија); – планира време за рад, одмор и рекреацију; – доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; – аргументује предности вакцинације; – примени поступке збрињавања лакших облика крварења; – расправља о различитости међу људима са аспекта генетичке варијабилности, толеранције и прихватања различитости.	**ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ**	Примери наследних болести. Особине и грађа вируса. Болести изазване вирусима. Имунитет, вакцине. Пулс и крвни притисак. Прва помоћ: повреде крвних судова (практичан рад). Принципи уравнотежене исхране и поремећаји у исхрани. Значај правилног чувања, припреме и хигијене намирница; тровање храном. Промене у адолесценцији. Здрави стилови живота (сан, кондиција, итд). Последице болести зависности – наркоманија.

Кључни појмови: правила наслеђивања особина, принципи грађе и функције, систематика, докази еволуције, структура популације, адаптације, мреже исхране, вируси, уравнотежена исхрана, прва помоћ, адолесценција, животне области, заштита биодиверзитета

Биологија-општи стандарди постигнућа на крају 7. разреда

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ	
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	**ОСНОВНИ НИВО**	БИ.1.1.1.Наводи особине живих бића – ћелијска грађа, рађање, раст и развој, дисање, исхрана, излучивање, размножавање, реакција организма на дражи, старење, смрт – на одабраном моделу. БИ.1.1.2.Дефинише појам врсте и именује систематске категорије. БИ.1.1.3. Разврстава бића у одређене категорије по њиховим сличностима и разликама. БИ.1.1.4.Уме да уочи везе међу организмима на дрвету живота. БИ.1.6.2.Очитава резултате истраживања/експеримента приказаних на различите начине. БИ.1.6.3. Поштује безбедносна правила приликом лабораторијског и теренског рада.
	СРЕДЊИ НИВО	БИ.2.1.1.Уочава да се вишећеличност независно развила у неколико еукриотских група (биљке, гљиве, животиње). БИ.2.1.2.Повезује прилагођености одређене групе организама са начином живота, условима средине и њиховом животном формом.
		БИ.2.1.3.Примењује правила класификације и користи дихотомне кључеве за препознавање организама у непосредном окружењу. БИ.2.1.4.Користи доказе еволуције (постојање и настанак фосила, предачке форме укључујући и предачке форме човека) за тумачење филогенетских низова. БИ.2.6.2. Уме да симболички прикаже резултате истраживања/експеримента. БИ.2.6.3. Уме да безбедно рукује лабораторијским прибором и опремом за теренски рад.
	НАПРЕДНИ НИВО	БИ.3.1.1. Анализира корелацију између животне форме и распрострањења одређених група организама. БИ.3.1.2. Уочава везу између систематских и филогенетских категорија, успостављајући везе међу организмима на стаблу живота у односу на време настанка (геолошка доба). БИ.3.1.3. Селектује и вреднује информације о настанку и развоју живота на Земљи. БИ.3.6.3. Уме самостално да осмисли једноставан експеримент за проверу појава и процеса код живих бића и резултате прикаже на различите начине.

ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	**ОСНОВНИ НИВО**	БИ.1.2.1. Уочава основне елементе грађе ћелије (ћелијска мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије) и процесе који се у њој одвијају (дисање, исхрана, деоба ћелије). БИ.1.2.2. Дефинише нивое организације организма (ћелија, ткива, органи, органски системи, организам). БИ.1.2.3. Разликује и пореди основне морфолошке и анатомске карактеристике одабраних представника таксона. БИ.1.2.4. Уме да наведе основне чињенице о јединству грађе и функције методски одабраних представника живих бића. БИ.1.6.1. При доношењу одлука у свакодневом животу препознаје елементе научног метода (посматрање, уочавање, праћење, описивање, закључивање) и према упутству реализује једноставне експерименте (у лабораторији и на терену).
	СРЕДЊИ НИВО	БИ.2.2.1. Уме да објасни улогу и значај ћелијских органела уметаболизму ћелије (ендоплазмични ретикулум, рибозоми, хлоропласти, центриоле, лизозоми). БИ.2.2.2. Повезује грађу различитих типова ћелија са њиховом улогом у организму. БИ.2.2.3. Тумачи основне чињенице о грађи и начину функционисања организама, као и сличности и разлике у обављању животних процеса (нпр. исхране, дисања, излучивања). БИ.2.2.4. Објашњава значај усаглашеног деловања више органа и органских система за нормално функционисање организма. БИ.2.6.1. Уме да евидентира и систематизује податке истраживања/експеримента и процени њихову релевантност за извођење закључка.
	НАПРЕДНИ НИВО	БИ.3.2.1. Успоставља везу између различитих метаболичких процеса са опстанком организама у различитим условима средине. БИ.3.2.2. Пореди функционисање органа и органских система код различитих група организама. БИ.3.2.3. Успоставља везу између усаглашеног функционисања и понашања организама у променљивим условима средине и објашњава је на примерима.

НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	**ОСНОВНИ НИВО**	БИ.1.3.1. Дефинише појам наследних особина и објашњава на примерима. БИ.1.3.2. Разликује полно од бесполног размножавања и разуме значај полног размножавања за разноврсност живог света. БИ.1.3.3. Описује животне циклусе код организама (од настанка зигота, преко развића, зрелости, старења и смрти). БИ.1.3.4. Наводи примере природне селекције (конкуренција, мимикрија, упозоравајућа обојеност, коеволуција). БИ.1.3.5. Наводи примере вештачке селекције (стварање раса и сорти гајених организама).
	СРЕДЊИ НИВО	БИ.2.3.1. Разликује и описује ћелијске деобе (митозу и мејозу) и објашњава њихову улогу у животном циклусу вишећелијског организма. БИ.2.3.2. Уме да објасни функцију генетичког материјала у ћелији (хромозом, ДНК, ген). БИ.2.3.3. Препознаје промене код живих бића условљене утицајима спољашње средине. БИ.2.3.4. Уме да објасни деловање природне и вештачке селекције на примерима.
	НАПРЕДНИ НИВО	БИ.3.3.1. Објашњава разлику између полних и телесних ћелија у погледу хромозома и деоба. БИ.3.3.2. Уочава везу између филогенетског положаја и стадијума животног циклуса. БИ.3.3.3. Успоставља везу између природне селекције и наследне варијабилности које доводе до еволутивних промена. БИ.3.3.4. Тумачи правила наслеђивања на примерима (првенствено доминантно рецесивног наслеђивања). БИ.3.6.3. Уме самостално да осмисли једноставан експеримент за проверу појава и процеса код живих бића и резултате прикаже на различите начине.

ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	**ОСНОВНИ НИВО**	БИ.1.4.1. Дефинише основне еколошке појмове и разуме њихово значење (животна средина, станиште, животна заједница, популација, еколошка ниша, екосистем, биодиверзитет, биосфера). БИ.1.4.2. Препознаје типичне представнике екосистема у непосредном окружењу и одговорно се односи према њима. БИ.1.4.3. Описује значај биодиверзитета и властите одговорности за његову заштиту. БИ.1.4.4. Препознаје утицаје људског деловања на животну средину, основне мере заштите животне средине и разуме значај тих мера са аспекта одрживог развоја. БИ.1.6.3. Поштује безбедносна правила приликом лабораторијског и теренског рада.
	СРЕДЊИ НИВО	БИ.2.4.1. Описује основне односе међу члановима екосистема и објашњава како делови екосистема утичу једни на друге. БИ.2.4.2. Увиђа значај циклуса кружења најважнијих елемената у екосистему. БИ.2.4.3. Разликује типичне екосистеме и њихове најважније представнике у Србији (биодиверзитет Србије). БИ.2.4.4. Успоставља везу између узрока и последица штетног дејства загађујућих супстанци на живи свет и животну средину.
	НАПРЕДНИ НИВО	БИ.3.4.1. Уме да објасни преносе супстанце и енергије у екосистему, као и развој и еволуцију екосистема.
		БИ.3.4.2. Процењује значај мера заштите, очувања и унапређења животне средине и зна како може да их примени. БИ.3.4.3. Повезује распоред биома на Земљи са чиниоцима који га одређују. БИ.3.4.4. Анализира конфликт између потребе развоја људског друштва и очувања природе и биодиверзитета. БИ.3.4.5. Вреднује значај примене принципа одрживог развоја у свакодневном животу. БИ.3.6.2. Користи више извора информација током истраживачког рада.
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	**ОСНОВНИ НИВО**	БИ.1.5.1. Именује и одређује положај органа човека и описује њихове улоге. БИ.1.5.2. Познаје биолошки смисао адолесценције. БИ.1.5.3. Уме да идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања. БИ.1.5.4. Препознаје најчешће болести, стања, деформитете и уме да примени мере превенције, а посебно значај вакцинације у склопу тих мера.

	СРЕДЊИ НИВО	БИ.2.5.1. Уочава повезаност између грађе и функције органа и органских система човека. БИ.2.5.2. Уме да објасни физиолошке процесе организма човека и њихову повезаност. БИ.2.5.3. Уме да општа знања о променама у пубертету, повеже са сопственим искуствима и одговорно се понаша у вези са репродуктивним здрављем. БИ.2.5.4. Процењује када може сама себи да помогне и када је поребно потражити лекарску помоћ.
	НАПРЕДНИ НИВО	БИ.3.5.1. Тумачи садејство нервног и ендокриног система у одржавању хомеостазе организма човека. БИ.3.5.2. Тумачи улогу нервоги ендокриног система на настанак промене у адолесценцији. БИ.3.5.2. Објашњава механизме и поремећаја функције органских система и истиче значај имунитета. БИ.3.5.3. Вреднује различите животне стилове и утицај медија на понашање младих. БИ.3.5.4. Повезује настанак болести, а посебно болести зависности са ризичним облицима понашања и стресом (односно поремећајима психичког стања и здравља личности).

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета Биологија	**Рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенције за учење, одговоран однос према околини, дигитална компетенција, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и предузетништво, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка комптенција, комуникација.**

Дидактичко-методичко остваривања програма:

Програм наставе и учења биологије оријентисан је на процес учења и остваривање исхода. Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи биологију. Они омогућавају да се циљ наставе биологије достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа. Исходи представљају ученичка постигнућа и као такви су основна водиља наставнику који креира наставу и учење. Програм наставе и учења биологије је тематски конципиран. За сваку област/тему предложени су садржаји. Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода биологије је настава усмерена на учење у школи, што значи да ученик треба да учи: – смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из биологије и других предмета; – проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема; – дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине; – критички: поређењем

важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената; – кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

Начини прилагођавања:

За рад са даровитим ученицима биће организовани посебни часови (додатна настава), на којима ће се ученици спремати за такмичења локалног и државног нивоа, али и радити школске, локалне и међународне пројекте. За ученике који теже савладавају градиво биће организована допунска настава. Ученици који раде по индивидуалном образовном плану имаће посебан план рада зависно од њихових могућности.**Активности:**

Активности **наставника**– обухватају различите активности у току часа: као предавач, демонстратор, активни учесник у дебати, координатор ученичких активности, ауторитет у образовном и васпитном смислу, евалуатор, усмерава активности ученика, подстиче ученике на размишљање Активности **ученика** – слуша, посматра, описује, упоређује, истражује, предлаже акције, илуструје примерима, идентификује, групише, повезује, демонстрира, планира, процењује,проверава...

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: иницијални тест, праћење напредовања, усмена одговарања, активност на часу, самосталан рад, рад у групи, рад у тиму, рад на пројектним задацима, тестови који помажу да се сагледа постигнуће ученика и оствареност исхода.

Корелација са другим предметима :

Математика - представљање група организама Веновим дијаграмима, Физичко и здравствено васпитање – Физичка активност и здравље, Информатика и рачунарство - ИКТ опрема користи за прикупљање, обраду података и представљање резултата истраживања или огледа, Географија – одговорност човека према планети Земљи, Техника и технологија - израда кућица и хранилица за птице, Ликовна култура - цртање и обележавање, Српски језик и књижевност - писање есеја, извештаја.

Литература (за наставнике и ученике)

1. ***Биологија 7,*** *уџбеник за осми разред основне школе (Нови Логос)* Гордана Субаков Симић, Марина Дрндарски

2.10.4 Разред: Осми

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова

Осми	2	68

Задаци: Ученици треба да:

- Упознају појам биолошке разноврсности и њен значај за опстанак и еволуцију живота на Земљи;
- Науче и схвате нивое организације живог света у природи;
- Упознају предметистраживања екологије и њен значај; - Упознају компоненте животне средине;
- Упознају еколошке фактореи њихов значај за живи свет;
- Схвате основне односе исхране и повезаност живих бића у ланцима исхране;
- Схвате узајамне односе живих бића и животне средине и динамикуодноса материје и енергије;
- Схвате значај еколошке равнотеже за одржање екосистема;
- Упознају основне типове екосистема и животне услове у њима;
- Стекну знања у вези са изворима и последицама загађивања животне средине;
- Упознају глобалне последице загађивања животне средине;
- Упознају појам и концепцију одрживог развоја;
- Разумеју улогу и значај личног ангажовања у заштити животне средине;
- Упознају природне ресурсе,њихову ограниченост и значај рационалног коришћења;
- Изграде ставове, развију знања и умења неопходна за заштиту животне средине и допринос одрживом развоју;
- Развију еколошку, здравствену и културу живљења.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМЕ**	**САДРЖАЈИ**

– повеже грађу ћелијских органела са њиховом улогом у метаболизму ћелије; – повеже однос површине и запремине ћелије и тела са начином обављања основних животних функција; – идентификује регулаторне механизме у одржавању хомеостазе; – илуструје примерима везу између физиолошких одговора живих бића и промена у спољашњој средини; -одговорно се односи према свом здрављу -изрази критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота -повеже промене настале у пубертету са деловањем хормона - идентификује поремећаје у раду органа и система органа изазваних нездравим начином живота -доведе у везу промену животних услова са еволуцијом живота на планети -истажи давно нестале екосистеме -повеже промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена -повеже промене наследног материјала са настанком нових врста путем природне селекције -установи узрочно последичну везу између губитка врста у екосистему и негативних последица у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране -критички процени последице људских делатности у односу на расположиве ресурсе на Земљи.	**ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА**	–Улога и значај појединих ћелијских органела у метаболизму ћелије: једро, ендоплазмични ретикулум, рибозоми, хлоропласти, центриоле, лизозоми. –Матичне ћелије − ћелије програмиране за различите функције. – Принцип економичности грађе и функције живих бића улога и значај ензима. –Ендокрини систем и хуморална регулација. Регулаторна улога хормона биљака и животиња. –Надажљивост, проводљивост, контрактилност. –Чулно-нервни систем животиња. –Рефлексни лук. –Поремећаји функције ендокриног система, нервног система и чула. –Неуротрансмитери, нервни импулси, драж, надражај. – Хомеостаза − принцип повратне спреге. – Фотосинтеза – Ћелијско дисање. –Транспирација. –Температурна регулација.
	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	– Резултати стандардних лабораторијских анализа крви и урина. – Биолошки смисао адолесценције (родни и полни идентитет у контексту хормонске активности и индивидуалне генетичке варијабилности). – Заштита од полно преносивих болести контрацепција. – Одговорност за сопствено здравље

– Повеже утицај еколошких чинилаца са распоредом карактеристичних врста које насељавају простор Србије; – Истражи присуство инвазивних врста у својој околини и вероватне путеве насељавања – Истражи разлоге губитка биодиверзитета на локалном подручју;	**ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА**	– „Календар живота“, еволуција различитих група организама кроз геолошка доба и велика изумирања. – Значај алги (цијанобактерија) и биљака за продукцију O2 и озонског омотача, као заштита од УВ зрака, и услов за развој осталих живих бића. – Строматолити. – Излазак из воде на копно.
	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	– Улуткавање и пресвлачење инсеката. – Пубертет и адолесцецијачовека. – Цветање, плодоношење и сазревање плодова биљака. – Теорија еволуције. Постанак нових врста кроз еволуционе процесе. – Еволуција човека.
	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	– Еволуција и развој екосистема. Концепт климакса. – Циклуси кружења основних супстанци у природи (H_2O, C, N) и њихова повезаност. – Азотофиксација, микориза, симбиоза, симбионтски организми(лишајеви). – Ограниченост ресурса (капацитет средине) и одрживи развој. – Нестанак врста и фактори угрожавања (H.I.P.P.O. концепт). – Типични екосистеми Србије. – Ретке и угроженеврсте Србије. – Интродукције и реинтродукције и инвазивне врсте. – Последице глобалних промена.

Кључни појмови:грађа живих бића,метаболизам,матичне ћелије,хуморална регулација, неуротрансмитери,хомеостаза, транспирација, адолесценција, контрацепција, цијанобактерије, строматолити, азотофиксација, комплекс климакса, азотофиксација, микориза, симбиоза,капацитет средине,одрживи развој, интродукција, реинтродукција, инвазивне врсте.

Биологија-општи стандарди постигнућа на крају 8. разреда

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ	
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	**ОСНОВНИ НИВО**	БИ.1.2.1. Уочава основне елементе грађе ћелије (ћелијска мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије) и процесе који се у њој одвијају (дисање, исхрана, деоба ћелије). БИ.1.2.2. Дефинише нивое организације организма (ћелија, ткива, органи, органски системи, организам). БИ.1.2.3. Разликује и пореди основне морфолошке и анатомске карактеристике одабраних представника таксона. БИ.1.2.4. Уме да наведе основне чињенице о јединству грађе и функције методски одабраних представника живих бића. БИ.1.6.1. При доношењу одлука у свакодневном животу препознаје елементе научног метода (посматрање, уочавање, праћење, описивање, закључивање) и према упутству реализује једноставне експерименте (у лабораторији и на терену).
	СРЕДЊИ НИВО	БИ.2.2.1. Уме да објасни улогу и значај ћелијских органела уметаболизму ћелије (ендоплазмични ретикулум, рибозоми, хлоропласти, центриоле, лизозоми). БИ.2.2.2. Повезује грађу различитих типова ћелија са њиховом улогом у организму. БИ.2.2.3. Тумачи основне чињенице о грађи и начину функционисања организама, као и сличности и разлике у обављању животних процеса (нпр. исхране, дисања, излучивања). БИ.2.2.4. Објашњава значај усаглашеног деловања више органа и органских система за нормално функционисање организма. БИ.2.6.1. Уме да евидентира и систематизује податке истраживања/експеримента и процени њихову релевантност за извођење закључка.

	НАПРЕДНИ НИВО	БИ.3.2.1. Успоставља везу између различитих метаболичких процеса са опстанком организама у различитим условима средине. БИ.3.2.2. Пореди функционисање органа и органских система код различитих група организама. БИ.3.2.3. Успоставља везу између усаглашеног функционисања и понашања организама у променљивим условима средине и објашњава је на примерима.
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	**ОСНОВНИ НИВО**	БИ.1.5.1. Именује и одређује положај органа човека и описује њихове улоге. БИ.1.5.2. Познаје биолошки смисао адолесценције. БИ.1.5.3. Уме да идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања. БИ.1.5.4. Препознаје најчешће болести, стања, деформитете и уме да примени мере превенције, а посебно значај вакцинације у склопу тих мера.
	СРЕДЊИ НИВО	БИ.2.5.1. Уочава повезаност између грађе и функције органа и органских система човека. БИ.2.5.2. Уме да објасни физиолошке процесе организма човека и њихову повезаност. БИ.2.5.3. Уме да општа знања о променама у пубертету, повеже са сопственим искуствима и одговорно

		се понаша у вези са репродуктивним здрављем. БИ.2.5.4. Процењује када може сама себи да помогне и када је поребно потражити лекарску помоћ.
	НАПРЕДНИ НИВО	БИ.3.5.1. Тумачи садејство нервног и ендокриног система у одржавању хомеостазе организма човека. БИ.3.5.2. Тумачи улогу нервоги ендокриног система на настанак промене у адолесценцији. БИ.3.5.2. Објашњава механизме и поремећаја функције органских система и истиче значај имунитета. БИ.3.5.3. Вреднује различите животне стилове и утицај медија на понашање младих. БИ.3.5.4. Повезује настанак болести, а посебно болести зависности са ризичним облицима понашања и стресом (односно поремећајима психичког стања и здравља личности).

ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	**ОСНОВНИ НИВО**	БИ.1.1.1.Наводи особине живих бића – ћелијска грађа, рађање, раст и развој, дисање, исхрана, излучивање, размножавање, реакција организма на дражи, старење, смрт – на одабраном моделу. БИ.1.1.2.Дефинише појам врсте и именује систематске категорије. БИ.1.1.3. Разврстава бића у одређене категорије по њиховим сличностима и разликама. БИ.1.1.4.Уме да уочи везе међу организмима на дрвету живота. БИ.1.6.2.Очитава резултате истраживања/експеримента приказаних на различите начине. БИ.1.6.3. Поштује безбедносна правила приликом лабораторијског и теренског рада.
	СРЕДЊИ НИВО	БИ.2.1.1.Уочава да се вишећеличност независно развила у неколико еукриотских група (биљке, гљиве, животиње). БИ.2.1.2.Повезује прилагођености одређене групе организама са начином живота, условима средине и њиховом животном формом. БИ.2.1.3.Примењује правила класификације и користи дихотомне кључеве за препознавање организама у непосредном окружењу. БИ.2.1.4.Корисати доказе еволуције (постојање и настанак фосила, предачке форме укључујући и предачке форме човека) за тумачење филогенетских низова. БИ.2.6.2. Уме да симболички прикаже резултате истраживања/експеримента. БИ.2.6.3. Уме да безбедно рукује лабораторијским прибором и опремом за теренски рад.
	НАПРЕДНИ НИВО	БИ.3.1.1. Анализира корелацију између животне форме и распрострањења одређених група организама. БИ.3.1.2. Уочава везу између систематских и филогенетских категорија, успостављајући везе међу организмима на стаблу живота у односу на време настанка (геолошка доба). БИ.3.1.3. Селектује и вреднује информације о настанку и развоју живота на Земљи. БИ.3.6.3. Уме самостално да осмисли једноставан експеримент за проверу појава и процеса код живих бића и резултате прикаже на различите начине.
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	**ОСНОВНИ НИВО**	БИ.1.3.1. Дефинише појам наследних особина и објашњава на примерима. БИ.1.3.2. Разликује полно од бесполног размножавања и разуме значај полног размножавања за разноврсност живог света. БИ.1.3.3. Описује животне циклусе код организама (од настанка зигота, преко развића, зрелости, старења и смрти).

		БИ.1.3.4. Наводи примере природне селекције (конкуренција, мимикрија, упозоравајућа обојеност, коеволуција).

		БИ.1.3.5. Наводи примере вештачке селекције (стварање раса и сорти гајених организама).
	СРЕДЊИ НИВО	БИ.2.3.1. Разликује и описује ћелијске деобе (митозу и мејозу) и објашњава њихову улогу у животном циклусу вишећелијског организма. БИ.2.3.2. Уме да објасни функцију генетичког материјала у ћелији (хромозом, ДНК, ген). БИ.2.3.3. Препознаје промене код живих бића условљене утицајима спољашње средине. БИ.2.3.4. Уме да објасни деловање природне и вештачке селекције на примерима.

	НАПРЕДНИ НИВО	БИ.3.3.1. Објашњава разлику између полних и телесних ћелија у погледу хромозома и деоба. БИ.3.3.2. Уочава везу између филогенетског положаја и стадијума животног циклуса. БИ.3.3.3. Успоставља везу између природне селекције и наследне варијабилности које доводе до еволутивних промена. БИ.3.3.4. Тумачи правила наслеђивања на примерима (првенствено доминантно рецесивног наслеђивања). БИ.3.6.3. Уме самостално да осмисли једноставан експеримент за проверу појава и процеса код живих бића и резултате прикаже на различите начине.

ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	**ОСНОВНИ НИВО**	БИ.1.4.1. Дефинише основне еколошке појмове и разуме њихово значење (животна средина, станиште, животна заједница, популација, еколошка ниша, екосистем, биодиверзитет, биосфера). БИ.1.4.2. Препознаје типичне представнике екосистема у непосредном окружењу и одговорно се односи према њима. БИ.1.4.3. Описује значај биодиверзитета и властите одговорности за његову заштиту. БИ.1.4.4. Препознаје утицаје људског деловања на животну средину, основне мере заштите животне средине и разуме значај тих мера са аспекта одрживог развоја. БИ.1.6.3. Поштује безбедносна правила приликом лабораторијског и теренског рада.
	СРЕДЊИ НИВО	БИ.2.4.1. Описује основне односе међу члановима екосистема и објашњава како делови екосистема утичу једни на друге. БИ.2.4.2. Увиђа значај циклуса кружења најважнијих елемената у екосистему. БИ.2.4.3. Разликује типичне екосистеме и њихове најважније представнике у Србији (биодиверзитет Србије). БИ.2.4.4. Успоставља везу између узрока и последица штетног дејства загађујућих супстанци на живи свет и животну средину.
	НАПРЕДНИ НИВО	БИ.3.4.1. Уме да објасни преносе супстанце и енергије у екосистему, као и развој и еволуцију екосистема. БИ.3.4.2. Процењује значај мера заштите, очувања и унапређења животне средине и зна како може да их примени. БИ.3.4.3. Повезује распоред биома на Земљи са чиниоцима који га одређују. БИ.3.4.4. Анализира конфликт између потребе развоја људског друштва и очувања природе и биодиверзитета. БИ.3.4.5. Вреднује значај примене принципа одрживог развоја у свакодневном животу. БИ.3.6.2. Користи више извора информација током истраживачког рада.

Дидактичко-методичко остваривања програма:

Програм наставе и учења биологије оријентисан је на процес учења и остваривање исхода. Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи биологију. Они омогућавају да се циљ наставе биологије достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа. Исходи представљају ученичка постигнућа и као такви су основна водиља наставнику који креира наставу и учење. Програм наставе и учења биологије је тематски конципиран. За сваку област/тему предложени су садржаји. Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода биологије је настава усмерена на учење у школи, што значи да ученик треба да учи: – смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из биологије и других предмета; – проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема; – дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине; – критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената; – кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

У настави биологије предвиђено је 18 часова додатне наставе. **Активности:**

Активности **наставника**– обухватају различите активности у току часа:као предавач, демонстратор, активни учесник у дебати, координатор ученичких активности, ауторитет у образовном и васпитном смислу,евалуатор,усмерава активности ученика, подстиче ученике на размишљање Активности **ученика** – слуша, посматра, описује, упоређује, истражује, предлаже акције, илуструје примерима, идентификује, групише, повезује,демонстрира,планира,процењује,проверава...

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: иницијални тест, праћење напредовања, усмена одговарања, активност на часу, самосталан рад, рад у групи, рад у тиму, рад на пројектним задацима, тестови који помажу да се сагледа постигнуће ученика и оствареност исхода.

Корелација са другим предметима :

Математика - представљање група организама Веновим дијаграмима, Физичко и здравствено васпитање – Физичка активност и здравље, Информатика и рачунарство - ИКТ опрема користи за прикупљање, обраду података и представљање резултата истраживања или огледа, Географија – одговорност човека према планети Земљи, Техника и технологија - израда кућица и хранилица за птице, Ликовна култура - цртање и обележавање,

Српски језик и књижевност - писање есеја, извештаја. **Литература (за наставнике и ученике)**

1. ***Биологија 8,*** *уџбеник за осми разред основне школе* - Милица Маркелић, Ива Лакић, Невена Кузмановић, Катарина Зељић (Вулкан)

2.11. Хемија

Циљ наставе хемије јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и:

- развијање функционалне хемијске писмености
- разумевање промена и појава у природи на основу знања хемијских појмова, теорија, модела и закона
- развијање способности комуницирања коришћењем хемијских термина, хемијских симбола, формула и једначина - развијање способности за извођење једноставних хемијских истраживања
- развијање способности за решавање теоријских и експерименталних проблема
- развијање логичког и апстрактног мишљења и критичког става у мишљењу Завод за унапређивање образовања и васпитања
- развијање способности за тражење и коришћење релевантних информација у различитим изворима (уџбеник, научно-популарни чланци, Интернет)
- развијање свести о важности одговорног односа према животној средини, одговарајућег и рационалног коришћења и одлагања различитих супстанци у свакодневном животу
- развијање радозналости, потребе за сазнавањем о својствима супстанци у окружењу и позитивног става према учењу хемије
- развијање свести о сопственим знањима и способностима и даљој професионалној оријентацији.

2.11.1 Разред: Седми

Фонд часова:

Разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
Седми	2	72

Циљ учења Хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу и тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и животној средини.

ИСХОДИ **По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМЕ**	**САДРЖАЈИ**
-идентификује и објашњава појмове који повезују хемију са другим наукама и различитим професијама и принципима одрживог развоја; – објашњава основну разлику између хемијских елемената и једињења, и препознаје примере хемијских елемената и једињења у свакодневном животу; – објашњава по чему се разликују чисте супстанце од смеша и илуструје то примерима; – налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику;	1. ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС	Предмет изучавања хемије. Везе између хемије и других наука. Примена хемије у различитим делатностима и свакодневном животу. Супстанца. Врсте супстанци: хемијски елементи, хемијска једињења и смеше. <u>Демонстрациони огледи:</u> демонстрирање узорака елемената, једињења и смеша.

-правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; -експериментално појединачно и у групи испита, опишеи објасни физичка и хемијска својства супстанцииз физичке и хемијске промене супстанци; – повезује физичка и хемијска својства супстанци са применом у свакодневно животу и различитим професијама; – налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику; – тумачи ознаке са амбалаже супстанци/комерцијалних производа;	2.ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА	Хемијска лабораторија и експеримент. Лабораторијско посуђе и прибор. Физичка и хемијска својства супстанци. Физичке и хемијске промене супстанци. Демонстрациони огледи:демонстрирање правилног руковања лабораторијским посуђем и прибором, и правилног извођења основних лабораторијских техника рада; испитивање физичких и хемијских својстава и промена супстанци. Лабораторијска вежба 1: основне лабораторијске технике рада: мешање, уситњавање и загревање супстанци. Лабораторијска вежба 2: физичка својства супстанци, мерење масе, запремине и температуре супстанце. Лабораторијска вежба 3: физичке и хемијске промене супстанци.
– објашњава основну разлику између хемијских елемената и једињења, и препознаје примере хемијских елемената и једињења у свакодневном животу; – представља структуру атома помоћу модела и хемијских симбола; – разликује хемијске елементе на основу хемијских симбола; – повезује распоред електрона у атому елемента с	3. АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ	Атоми хемијских елемената. Хемијски симболи. Грађа атома: атомско језгро и електронски омотач. Атомски и масени број, изотопи. Распоред електрона по нивоима у атомима елемената. Периодни систем елемената (ПСЕ), закон периодичности и веза између броја и распореда електрона по нивоима у атомима елемената и положаја елемената у ПСЕ. Племенити гасови. Својства и примена.

положајем елемента у Периодном систему елемената и својствима елемента; – налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику;		Демонстрациони огледи: формулисање претпоставке о честичној грађи супстанци. Лабораторијска вежба 4: одређивање валентног нивоа и броја валентних електрона.
– објашњава основну разлику између хемијских елемената и једињења, и препознаје примере хемијских елемената и једињења у свакодневном животу; – представља структуру атома, молекула и јона помоћу модела, хемијских симбола и формула; – разликује хемијске елементе и једињења на основу хемијских симбола и формула; – разликује типове хемијских веза, препознаје тип хемијске везе у супстанцама и повезује са својствима тих супстанци; – налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику;	4. МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА	Ковалентна веза: молекули елемената и молекули једињења. Атомска и молекулска кристална решетка. Јонска веза и јонска кристална решетка. Валенца. Хемијске формуле и називи. Демонстрациони огледи: својства супстанци са ковалентном и јонском везом. Лабораторијска вежба 5: упоређивање својстава супстанци са јонском и супстанци са ковалентном везом.

– објашњава по чему се разликују чисте супстанце од смеша и илуструје то примерима; – разликује хомогене и хетерогене смеше, наводи примере из свакодневног живота и раздваја састојке смеша; – објасни процес растварања супстанце и квантитативно значење растворљивости супстанце; – изводи израчунавања у вези с масеним процентним саставом раствора; – налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику;	5. ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ	Смеше: хомогене и хетерогене. Раствори – хомогене смеше. Растварање и растворљивост. Вода и ваздух – хомогене смеше у природи. Масени процентни састав смеша. Раздвајање састојака смеша: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета. Демонстрациони огледи: састав и својства смеша; раствори и њихова својства; растворљивост; незасићени, засићени и презасићени раствори; раздвајање састојака смеша. Лабораторијска вежба 6: испитивање растворљивости супстанци. Лабораторијска вежба 7: раздвајање састојака смеша: декантовање, цеђење и одвајање помоћу магнета.

– тумачи ознаке са амбалаже супстанци / комерцијалних производа;		

-напише једначине хемијских реакција и објасни њихово квалитативно и квантитативно значење; -квантитативно тумачи хемијске симболе и формуле – налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику;	6. ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ	Хемијске реакције. Закон о одржању масе. Хемијске једначине. Демонстрациони огледи: мерење и упоређивање укупне масе супстанци пре и после хемијске реакције у отвореном и затвореном реакционом систему. Лабораторијска вежба 8: састављање једначина хемијских реакција.
-квантитативно тумачи хемијске симболе и формуле користећи појмове релативна атомска и молекулска маса, количина супстанце и моларна маса; – налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику;	7. ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ	Релативна атомска и релативна молекулска маса. Количина супстанце и мол. Моларна маса. Закон сталних односа маса. Масени процентни састав једињења. Израчунавања на основу једначина хемијских реакција. Лабораторијска вежба 9: мерење масе супстанце и израчунавање моларне масе и количине супстанце.
-опише и објасни физичка и хемијска својства водоника и кисеоника; – разликује оксиде, киселине, хидроксиде и соли на основу хемијске формуле и назива, и опише основна својства ових класа једињења; – индикаторима испита и на pH скали процени киселост раствора; – налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику; -тумачи ознаке са амбалаже супстанци/комерцијалних производа	8. ВОДОНИК И КИСЕОНИК И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА. СОЛИ	Водоник. Кисеоник. Оксидација, сагоревање и корозија. Оксиди: хемијске формуле, називи и основна својства. Киселине: хемијске формуле, називи и основна својства. Хидроксиди (базе): хемијске формуле, називи и основна својства. Мера киселости раствора: pH-скала. Неутрализација – хемијска реакција киселина и хидроксида (база). Соли: формуле и називи. Демонстрациони огледи: испитивање кисело-базних својстава раствора помоћу индикатора; реакција неутрализације. Лабораторијска вежба 10: испитивање кисело-базних својстава раствора помоћу индикатора.

ХЕМИЈА-општи стандарди постигнућа на крају 7. разреда

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ (ученик уме да:)	
ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС	**ОСНОВНИ НИВО**	**ХЕ 1.1.1.** зна да прави разлику између елемената ,једињења и смеша из свакодневног живота ,на основу њихове сложености **ХЕ 1.1.2.**зна о практичној примени елемената ,једињења и смеша из сопственог окружења,на основу њихових својстава **ХЕ 1.1.3.**зна на основу којих својстава супстанце могу да се разликују,којим врстама промена супстанце подлежу,као и да се при променама укупна маса супстанци не мења **ХЕ 1.1.8.**зна значење термина: супстанца, смеша , елемент,једињење **ХЕ 1.1.12.**уме да у једноставним огледима испита својства супстанци(агрегатно стање, мирис,боју, магнетна својстава,растворљивост), као и да та својства опише **ХЕ 1.6.1.**уме дабезбедно рукује основном опремом за експериментални рад и рад са супстанцама **ХЕ 1.6.2.**уме даизведе експеримент према датом упутству
	СРЕДЊИ НИВО	**ХЕ 2.1.2**. зна значење термина: материја, хомогена смеша, хетерогена смеша, **ХЕ 2.6.3.** уме да изводи једноставна уопштавања и систематизацију резултата
	НАПРЕДНИ НИВО	**ХЕ 3.1.1.**разуме разлику између чистих супстанци (елементи и једињења) и смеша на основу врсте честица које их изграђују **ХЕ 3.1.2.** разуме како је практична примена супстанци повезана са њиховим својствима

ХЕМИЈСКА ЛАБОРАТОРИЈА	**ОСНОВНИ НИВО**	**ХЕ 1.1.1.** зна да прави разлику између елемената ,једињења и смеша из свакодневног живота ,на основу њихове сложености **ХЕ 1.1.2.**зна о практичној примени елемената ,једињења и смеша из сопственог окружења,на основу њихових својстава **ХЕ 1.1.3.**зна на основу којих својстава супстанце могу да се разликују,којим врстама промена супстанце подлежу,као и да се при променама укупна маса супстанци не мења **ХЕ 1.1.8.**зна значење термина: супстанца, смеша , елемент,једињење **ХЕ 1.1.9.** уме да загрева супстанцу на безбедан начин **ХЕ 1.1.10.** да измери масу, запремину и температуру супстанце **ХЕ 1.1.12.**уме да у једноставним огледима испита својства супстанци(агрегатно стање,мирис,боју,магнетна својстава,растворљивост),као и да та својства опише **ХЕ 1.6.1.**уме дабезбедно рукује основном опремом за експериментални рад и рад са супстанцама **ХЕ 1.6.2.**уме даизведе експеримент према датом упутству
	СРЕДЊИ НИВО	**ХЕ 2.1.7.** у огледима испитује својства супстанции да податке о супстанцама приказује табеларно или шематски **ХЕ 2.6.1.** уме да прикупи податке посматрањем и мерењем и да при том користи одговарајуће инструменте **ХЕ 2.6.2.** уме да табеларно и графички прикаже резултате посматрања или мерења **ХЕ 2.6.3.** уме да изводи једноставна уопштавања и систематизацију резултата
	НАПРЕДНИ НИВО	**ХЕ 3.1.2.**разуме како је практична примена супстанци повезана са њиховим својствима **ХЕ 3.1.8.**уме да осмисли експериментални поступак према задатом циљу/проблему/питању за истраживање,да бележи и приказује резултате табеларно и графички, формулише објашњење/а и изведе закључак/е **ХЕ 3.6.1.** препозна питање/проблем које се може експериментално истражити **ХЕ 3.6.2.** постави хипотезе **ХЕ 3.6.3**. планира и изведе експеримент за тестирање хипотезе **ХЕ 3.6.4.** донесе релевантан закључак на основу резултата добијених у експерименталном раду
АТОМИ И	**ОСНОВНИ НИВО**	**ХЕ 1.1.6.**квалитативно значење симбола најважнијих хемијских елемената **ХЕ 1.1.8.** зна значење следећих термина: супстанца ,смеша, елемент, једињење, атом

ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ	**СРЕДЊИ НИВО**	**ХЕ 2.1.2** . зна значење термина: материја, хомогена смеша, хетерогена смеша, анализа, синтеза,изотоп
	НАПРЕДНИ НИВО	**ХЕ 3.1.2.**разуме како је практична примена супстанци повезана са њиховим својствима **ХЕ 3.1.4.** разуме структуру атома, молекула и јона, које их елементарне честице изграђују и како од њиховог броја зависи наелектрисање атома ,молекула и јона

МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ И ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА	**ОСНОВНИ НИВО**	**ХЕ 1.1.1.** зна да прави разлику између елемената ,једињења и смеша из свакодневног живота ,на основу њихове сложености **ХЕ 1.1.2.**зна о практичној примени елемената ,једињења и смеша из сопственог окружења,на основу њихових својстава **ХЕ 1.1.3.**зна на основу којих својстава супстанце могу да се разликују,којим врстама промена супстанце подлежу,као и да се при променама укупна маса супстанци не мења **ХЕ 1.1.4.** зна да су чисте супстанце изграђене од атома, молекула и јона, и да се те честице међусобно разликују по наелектрисању и сложености грађе **ХЕ 1.1.5.** зна тип хемијске везе у молекулима елемената, ковалентним и јонским једињењима **ХЕ 1.1.6.**квалитативно значење симбола најважнијих хемијских елемената, хемијских формула најважнијих представника класа неорганских и органских једињења **ХЕ 1.1.8.** зна значење следећих термина: супстанца ,смеша, елемент, једињење, атом ,молекул, јон, ковалентна веза, јонска веза, оксид
	СРЕДЊИ НИВО	**ХЕ 2.1.1.** зна како тип хемијске везе одређује својства супстанци (температуре топљења и кључања, као и растворљивост супстанци) **ХЕ 2.1.4.** зна да саставља формуле најважнијих представника класа неорганских
	НАПРЕДНИ НИВО	**ХЕ 3.1.1.** разуме разлику између чистих супстанци (елемената и једињења) и смеша на основу врста честица које их изграђују **ХЕ 3.1.3.** разумеда су својства супстанци и промене којима подлежу условљене разликама на нивоу честица **ХЕ 3.1.4.** разуме структуру атома, молекула и јона, које их елементарне честице изграђују и како од њиховог броја зависи наелектрисање атома ,молекула и јона

ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ	**ОСНОВНИ НИВО**	**ХЕ 1.1.1.** зна да прави разлику између елемената ,једињења и смеша из свакодневног живота ,на основу њихове сложености **ХЕ 1.1.2.**зна о практичној примени елемената ,једињења и смеша из сопственог окружења,на основу њихових својстава **ХЕ 1.1.4.** зна да су чисте супстанце изграђене од атома, молекула и јона, и да се те честице међусобно разликују по наелектрисању и сложености грађе **ХЕ 1.1.5.** зна тип хемијске везе у молекулима елемената, ковалентним и јонским једињењима **ХЕ 1.1.7.** зна шта су раствори,како настају и примере раствора у свакодневном живот **ХЕ 1.1.8.** зна значење следећих термина: супстанца ,смеша, елемент, једињење, атом ,молекул, јон, ковалентна веза, јонска веза, оксид **ХЕ 1.1.10.** да измери масу, запремину и температуру супстанце ХЕ 1.1.11. да састави апаратуру и изведе поступак цеђења **ХЕ 1.1.12.**уме да у једноставним огледима испита својства супстанци(агрегатно стање,мирис,боју,магнетна својстава,растворљивост),као и да та својства опише ХЕ 1.2.10. безбедно рукује супстанцама, посуђем и прибором **ХЕ 1.6.1.**уме дабезбедно рукује основном опремом за експериментални рад и рад са супстанцама

	СРЕДЊИ НИВО	**ХЕ 2.1.2**. зна значење термина: материја, хомогена смеша, хетерогена смеша, анализа, синтеза,изотоп... **ХЕ 2.1.3.** зна шта је засићен, незасићен и презасићен раствор **ХЕ 2.1.5.** уме да изабере најпогоднији начин за повећање брзине растварања супстанце (повећањем температуре растварача, уситњавањем супстанце, мешањем) **ХЕ 2.1.6.** уме да промени концентрацију раствора додавањем растворене супстанце или растварача (разблаживање и концентровање) **ХЕ 2.1.9.** уме да израчуна масу растворене супстанцеи растварача на основу процентног састава и обрнуто **ХЕ 2.1.10**. уме да направи раствор одређеног процентног састава

	НАПРЕДНИ НИВО	**ХЕ 3.1.5.**разуме зависност растворљивости супстанце од природе супстанце и растварача ХЕ 3.1.7. на основу својства састојака смеше да изабере и изведе одговарајући поступак за њихово раздвајање **ХЕ 3.1.8.** уме да осмисли експериментални поступак према задатом циљу/ проблему/питању за истраживање, да бележи и приказује резултат табеларно и графички, формулише објашњење/а и изведе закључак/е **ХЕ 3.1.9.** уме да израчуна процентну заступљеност неке супстанце у смеши
ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ	**ОСНОВНИ НИВО**	**ХЕ 1.1.5.** зна тип хемијске везе у молекулима елемената, ковалентним и јонским једињењима **ХЕ 1.1.6.** зна квалитативно значење симбола најважнијих хемијских елемената, хемијских формула најважнијих представника класа неорганских и органских једињења,и квалитативно значење хемијских једначина реакције оксидације **ХЕ 1.1.8.** зна значење термина:супстанца, смеша ,раствор, растварање, елемент, једињење, атом, молекул, јон, ковалентна веза јонска веза, оксид, оксидација, киселина, база, со, индикатор
	СРЕДЊИ НИВО	**ХЕ 2.1.2.** зна значење термина: материја, хомогена смеша, хетерогена смеша, анализа, синтеза,изотоп **ХЕ 2.1.4.** зна да саставља формуле најважнијих представника класа неорганских и органских једињења, и хемијске реакције неутрализације **ХЕ 2.2.1.** зна да на основу назива оксида састави хемијску формулу **ХЕ 2.2.2.** пише једначине хемијских реакција синтезе и анализе бинарних једињења
	НАПРЕДНИ НИВО	**ХЕ 3.1.4.** разуме структуру атома, молекула и јона, које их елементарне честице изграђују и како од њиховог броја зависи наелектрисање атома ,молекула и јона
ИЗРАЧУНАВАЊ А У ХЕМИЈИ	**ОСНОВНИ НИВО**	**ХЕ 1.1.1.** зна да прави разлику између елемената ,једињења и смеша из свакодневног живота ,на основу њихове сложености **ХЕ 1.1.2.**зна о практичној примени елемената ,једињења и смеша из сопственог окружења,на основу њихових својстава **ХЕ 1.1.4.** зна да су чисте супстанце изграђене од атома, молекула и јона, и да се те честице међусобно разликују по наелектрисању и сложености грађе **ХЕ 1.1.5.** зна тип хемијске везе у молекулима елемената, ковалентним и јонским једињењима **ХЕ 1.1.6.** зна квалитативно значење симбола најважнијих хемијских елемената, хемијских формула најважнијих представника класа неорганских и органских једињења,и квалитативно значење хемијских

		једначина реакције оксидације **ХЕ 1.1.8.** зна значење термина:супстанца, смеша ,раствор, растварање, елемент, једињење, атом, молекул, јон, ковалентна веза јонска веза, оксид, оксидација, киселина, база, со, индикатор
	СРЕДЊИ НИВО	**ХЕ 2.1.2.** зна значење термина: материја, хомогена смеша, хетерогена смеша, анализа, синтеза,изотоп **ХЕ 2.1.8.** уме да израчуна процентни састав једињења на основу формуле и масу реактаната и производа на основу хемијске једначине, тј.да покаже на основу израчунавања да се укупна маса супстанци не мењапри хемијским реакцијама **ХЕ 2.2.1.** пише једначине хемијских реакција синтезе и анализе бинарних једињења
	НАПРЕДНИ НИВО	**ХЕ 3.1.9.** уме да израчуна процентну заступљеност неке супстанце у смеши,да изводи стехиометријска израчунавања која обухватају реактант у вишку и однос масе и количине супстанце **ХЕ 3.6.1.** препозна питање/проблем које се може експериментално истражити **ХЕ 3.6.2.** постави хипотезе **ХЕ 3.6.3**. планира и изведе експеримент за тестирање хипотезе **ХЕ 3.6.4.** донесе релевантан закључак на основу резултата добијених у експерименталном раду

ВОДОНИК И КИСЕОНИК И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА; СОЛИ	**ОСНОВНИ НИВО**	**ХЕ 1.1.1.** зна да прави разлику између елемената ,једињења и смеша из свакодневног живота ,на основу њихове сложености **ХЕ 1.1.2.**зна о практичној примени елемената ,једињења и смеша из сопственог окружења,на основу њихових својстава **ХЕ 1.1.4.** зна да су чисте супстанце изграђене од атома, молекула и јона, и да се те честице међусобно разликују по наелектрисању и сложености грађе **ХЕ 1.1.5.** зна тип хемијске везе у молекулима елемената, ковалентним и јонским једињењима **ХЕ 1.1.6.** зна квалитативно значење симбола најважнијих хемијских елемената, хемијских формула најважнијих представника класа неорганских и органских једињења,и квалитативно значење хемијских једначина реакције оксидације **ХЕ 1.1.7.** зна шта су раствори,како настају и примере раствора у свакодневном живот **ХЕ 1.1.8.** зна значење термина:супстанца, смеша ,раствор, растварање, елемент, једињење, атом, молекул, јон, ковалентна веза јонска веза, оксид, оксидација, киселина, база, со, индикатор **ХЕ 1.2.1.** зна основна физичка и хемијска својства неметала и метала (агрегатно стање,проводљивост топлоте и електрицитета и реакцију са кисеоником) **ХЕ 1.2.3.** зна да препозна метале(Na,Mg, Al, Fe, Zn, Cu, Pb, Ag, Au) на основу њихових физичких и хемијских својстава **ХЕ 1.2.4.** зна да на основу формуле именује основне класе неорганских једињења **ХЕ 1.2.5.** зна примере оксида , киселина, база и соли у свакодневном животу као и практичну примену ових једињења **ХЕ 1.2.6.** зна основна физичка и хемијска својства оксида,киселина,база и соли **ХЕ1.2.7.**уме да утврди основна физичка својства оксида(агрегатно стање,боја и мирис) **ХЕ1.2.8.** уме да докаже кисело-базна својства супстанци помоћу индикатора
	СРЕДЊИ НИВО	**ХЕ 2.1.2.**зна значење термина: анализа, синтеза,анхидрид...

		ХЕ 2.1.4.зна да саставља формуле најважнијих представника класа неорганских једињења,и једначине хемијских реакција неутрализације **ХЕ 2.2.1.** зна да на основу назива оксида и киселина, састави формулу ових супстанци **ХЕ 2.2.3.**уме да експерименталним путем испита растворљивост и хемијску реакцију оксида са водом
	НАПРЕДНИ НИВО	**ХЕ 3.1.2.**разуме како је практична примена супстанци повезана са њиховим својствима **ХЕ 3.1.8.**уме да осмисли експериментални поступак према задатом циљу/проблему/питању за истраживање,да бележи и приказује резултате табеларно и графички, формулише објашњење/а и изведе закључак/е **ХЕ 3.2.1.** разуме да су физичка и хемијска својства неметала одређена структуром њихових атома/молекула **ХЕ 3.2.2.**разуме хемијска својства оксида (реакција са водом,киселинама,базама) **ХЕ 3.2.3.**разуме да општа својства киселина зависе од њихове структуре(реакција са хидроксидима,металима, карбонатима,бикарбонатима и базним оксидима) **ХЕ 3.2.4.** разуме да општа својства база зависе од њихове структуре (реакција са киселинама и са киселим оксидима) **ХЕ 3.2.5.** разуме да физичка и хемијска својства соли зависе од њихове структуре **ХЕ 3.2.6.**уме да изведе реакцију неутрализације

Кључни појмови: материја и супстанца, физичка и хемијска својства супстанци, физичке и хемијске промене супстанци, елементи, једињења, хомогене и хетерогене смеше, поступци за раздвајање састојака смеша, атом, симболи хемијских елемената, грађа атома, изотопи, релативна атомска маса, релативна молекулска маса, електронски омотач, периодни систем елемената, молекули, јони, хемијска веза, валенца, раствори, растворљивост, масени састав, хемијске реакције, типови хемијских реакција, хемијске једначине, закон одржања масе, закон сталних односа маса, количина супстанце, мол, моларна маса, оксиди, киселине, хидроксиди, соли, pH вредност.

Начин остваривања садржаја програма:

методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална,рад у лабораторији (експериментална), решавање проблемахеуристички приступ, комбинована, кооперативна, интерактивна, перцептивна, учење кроз игру, учење по моделу, амбијентално учење
облик рада: фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални, комбиновани

Активности

Наставника-припрема, планира, организује, посматра,предаје, објашњава, демонстрира огледе и изводи експерименте,усмерава активности ученика, помаже,слуша,предвиђа, подстиче ученике на размишљање и сарадњу, задаје ученицима задатке, прати, анализира и вреднује активност и сарадњу ученика на часу, процењује, одлучује, проверава усвојеност појмова, бележи запажања, ради евалуацију.

Ученик-слуша, памти, планира, усваја нова знања, дефинише нове појмове,именује, посматра, препознаје, упоређује, уочава, разликује, закључује, сарађује, примењује, чита, пише, црта, комбинује, решава проблеме, развија тачност, уредност и одговорност према раду, смисао за појмовно и апстрактно мишљење, пажљиво прати излагање наставника и осталих ученика, процењује сопствени рад и напредак, користи различите изворе знања, мисаоно се ангажује, користи своја постојећа знања и искуства, активан је у саопштавању и преношењу својих опажања, изводи огледе.

Начин праћења и процењивања квалитета програма

Континуирано кроз праћење напредовања ученика и праћење, планирање, остваривање и вредновање наставних садржаја.

Праћење и вредновање резултата напредовања ученика је у функцији остваривања исхода, а започиње иницијалном проценом достигнутог нивоа знања, у односу на који ће се одмеравати даљи напредак и формирати оцена. Сваки наставни час и свака активност ученика је прилика за формативно оцењивање, односно регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности.

Корелације са другим предметима

Физика (мерење, агрегатно стање супстанци, честични састав супстанце, молекули и њихово хаотично кретање) Биологија (абиотички и биотички еколошки фактори) Математика (пропорција, одређивање средње вредности)

Литература:

Хемија 7 , *уџбеник за седми разред основне школе (Нови Логос),* Татјана Недељковић, Драгана Анђелковић.

2.11.2 Разред: Осми

Разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
Осми	**2**	**68**

Циљ учења Хемије је да ученик развије систем основних хемијских појмова и вештине за правилно руковање лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, да се оспособи за примену стеченог знања и вештина за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способност апстрактног и критичког мишљења, способности за сарадњу, тимски рад, и одговоран однос према себи, другима и живптној средини.

ИСХОДИ **По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМЕ**	**САДРЖАЈИ**
- правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини - изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикаже податке, формулише објашњења и изведе закључке - наведе заступљеност метала и њихових неорганских једињења у живој и неживој природи	**МЕТАЛИ, ОКСИДИ И ХИДРОКСИДИ**	Метали у неживој и живој природи. Општа физичка и хемијска својства. Алкални и земноалкални метали. Гвожђе, бакар, алуминијум, олово и цинк, њихове легуре и практична примена. Оксиди метала и хидроксиди, својства и примена. Демонстрациони огледи:

- испита и опише физичка својства метала, и повеже их с њиховом практичном применом - испита и опише хемијска својства метала, и објасни их на основу структуре атома и положаја метала у Периодном систему елемената - напише формуле и именује оксиде метала и хидроксиде (базе) - испита , опише и објасни својства оксида метала и хидроксида (база), препозна на основу формуле или назива представнике ових једињења у свакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом - напише и тумачи једначине хемијских реакција метала и њихових једињења		реакција Na, K, Mg и Ca са водом; реакција MgO и CaO са водом и испитивање својства насталог раствора помоћу лакмус-хартије; испитивање електропроводљивости раствора натријумхидроксида. Лабораторијска вежба I : испитивање физичких својстава метала; реакција метала са киселинама.
- правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини - изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикаже податке, формулише објашњења и изведе закључке - наведе заступљеност неметала и њихових неорганских једињења у живој и неживој природи - испита и опише физичка својства неметала, и повеже их с њиховом практичном применом - испита и опише хемијска својства неметала, и објасни их на основу структуре атома и положаја неметала у Периодном систему елемената - пише формуле и именује оксиде неметала и киселина - испита , опише и објасни својства оксида неметала и киселина, препозна на основу формуле или назива представнике ових једињења у свакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом	**НЕМЕТАЛИ, ОКСИДИ И КИСЕЛИНЕ**	Неметали у неживој и живој природи. Општа физичка и хемијска својства неметала. Халогени елементи, сумпор, азот, фосфор и угљеник. Оксиди неметала и киселине, својства и примена. Демонстарциони огледи: добијање сумпор-диоксида и испитивање његових својстава; разблаживање концентроване сумпорне киселине; добијање угљен-диоксида и испитивање његових својстава; испитивање електропроводљивости дестиловане воде и хлороводоничне киселине; доказивање базних својстава воденог раствора амонијака. Лабораторијска вежба II испитивање физичких својстава неметала Лабораторијска вежба III: доказивање киселости неорганских киселина помоћу лакмус-хартије

-пише и тумачи једначине хемијских реакција неметала и њихових једињења		
- правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини - изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикаже податке, формулише објашњења и изведе закључке - наведе заступљеност неорганских једињења у живој и неживој природи - напише формуле и именује соли	**СОЛИ**	Добијање соли. Формуле соли и називи. Дисоцијација соли. Физичка и хемијска својства соли. Примена соли. Демонстрациони огледи: реакција неутрализације хлороводоничне киселине и раствора натријумхидроксида;

- испита , опише и објасни својства соли, препозна на основу формуле или назива представнике ових једињења у свакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом - препозна физичке и хемијске промене неорганских супстанци у окружењу, и представи хемијске промене хемијским једначинама		реакција између метала и киселине; хемијске реакције соли између калцијум-карбоната и хлороводоничне киселине, раствора гвожђе(III)-хлорида и натријумхидроксида, раствора сребро-нитрата и натријумхлорида. Лабораторијска вежба IV: Добијање соли и испитивање растворљивости различитих соли у води; добијање баријум-сулфата, доказивање угљеник-диоксида и настајање калцијумкарбоната
- наведе заступљеност органских једињења у живој и неживој природи - разликује својства неорганских и органских супстанци и објашњава разлику на основу њихових структура	**ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА И ЊИХОВА ОПШТА СВОЈСТВА**	Својства атома угљеника и многобројних органских једињења. Функционалне групе и класе органских једињења. Општа својства органских једињења. Демонстрациони огледи: упоређивање својстава органских и неорганских једињења; доказивање угљеника у органским супстанцама

- наведе заступљеност угљоводоника у живој и неживој природи - препозна физичке и хемијске промене угљоводоника у окружењу и представи хемијске промене хемијским једначинама - напише формуле и именује представнике угљоводоника имајући у виду структурну изомерију - разликује угљоводонике са аспекта чиста супстанца и смеша, величина молекула, структура, порекло и то повезује са њиховом улогом и применом - испита, опише и објасни физичка и хемијска својства представника угљоводоника и повеже својства тих једињења са њиховом практичном применом - објасни и хемијским једначинама представи хемијске промене карактеристичне за угљоводонике - изведе стехиометријска израчунавања и израчуна масену процентну заступљеност супстанци у смеши угљоводоника	**УГЉОВОДОНИЦИ**	Подела угљоводоника. Номенклатура. Изомерија. Физичка својства угљоводоника. Хемијска својства угљоводоника. Полимери. Нафта и земни гас. Демонстрациони огледи: Испитив ање растворљивости и сагоревање n-хексана (медицински бензин); разликовање засићених и незасићених ацикличних угљоводоника (реакција са калијум-перманганатом). Лабораторијска вежба V: састављање модела молекула угљоводоника, писање структурних формула и именовање угљоводоника.
- наведе неке од загађујућих супстанци ваздуха, воде и земљишта и опише њихов утицај на животну средину		

- правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини	**ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА СА КИСЕОНИКОМ**	Алкохоли – номенклатура, својства и примена. Карбоксилне киселине – номенклатура, својстав и примена. Масне киселине.

- изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикаже податке, формулише објашњења и изведе закључке - наведе заступљеност органских једињења са кисеоником у живој и неживој природи - препозна физичке и хемијске промене органских једињења са кисеоником у окружењу, и представи хемијске промене хемијским једначинама - напише формуле и именује представнике класа органских једињења са кисеоником имајући у виду структурну изомерију - разликује органска једињења са кисеоником са аспекта чиста супстанца и смеша, величина молекула, структура, порекло и то повезује са њиховом улогом и применом - испита, опише и објасни физичка и хемијска својства представника органских ејдињења са кисеоником и повеже својства тих једињења са њиховом практичном применом - објасни и хемијским једначинама представи хемијске промене карактеристичне за поједине класе органских једињења са кисеоником		Естри – номенклатура, својства и примена. Демонстрациони огледи: Добијање алкохола алкохолним врењем; доказивање киселости карбоксилних киселина; лабораторијско добијање и испитивање својстава етил-етаноата. Лабораторијска вежба VI: Физичка и хемијска својства органских једињења са кисеоником; испитивање растворљивости алкохола и карбоксилних киселина са различитим бројем атома угљеника у молекулу у води и неполарном растварачу; реакција етанске и лимунске киселине са натријумхидрогенкарбонатом

- правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини - изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикаже податке, формулише објашњења и изведе закључке - наведе заступљеност биолошки важних органских једињења у живој природи - опише физичка својства: агрегатно стање и растворљивост масти и уља, угљених хидрата, протеина и растворљивост витамина - опише основу структуре молекула који чине масти и уља, угљене хидрате и протеине - објасни сапонификацију триацилглицерола и хидрогенизацију незасићених триацилглицерола, наведе производе хидролизе дисахарида и полисахарида и опише услове под којима долази до денатурације протеина - наведе заступљеност у природи и улоге масти и уља, угљених хидрата, протеина и витамина у живим организмима и доведе их у везу са здрављем и правилном исхраном људи	**БИОЛОШКИ ВАЖНА ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА**	Масти и уља. Угљени хидрати у прегледу: моносахариди (глукоза и фруктоза), дисахариди (сахароза и лактоза), полисахариди (скроб и целулоза). Аминокиселине. Протеини. Витамини. Демонстрациони огледи: сапонификација масти – сапуни. Лабораторијска вежба VII: Испитивање растворљивости масти и уља, и угљених хидрата у води; доказивање скроба; денатурација протеина.
- рукује супстанцама и комерцијалним производима у складу с ознакама опасности, упозорења и обавештења на амбалажи, придржава се правила о начину чувања производа и одлагању отпада - наведе загађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта и опише њихов утицај на животну средину - критички процени последице људских активностикоје доводе до загађивања воде, земљишта и ваздуха - објасни значај планирања и решавања проблема заштите животне средине	**ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗЕЛЕНА ХЕМИЈА**	Загађивачи, загађујуће супстанце и последице загађивања. Рециклажа. Зелена хемија.

ХЕМИЈА-општиобразовни стандардипостигнућанакрају8. Разреда

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ (ученик уме да:)	
МЕТАЛИ, ОКСИДИ И ХИДРОКСИДИ МЕТАЛА	**ОСНОВНИ НИВО**	**ХЕ 1.2.1.** зна основна физичка и хемијска својства неметала и метала (агрегатно стање,проводљивост топлоте и електрицитета и реакцију са кисеоником) **ХЕ 1.2.3.** зна да препозна метале(Na,Mg, Al, Fe, Zn, Cu, Pb, Ag, Au) на основу њихових физичких и хемијских својстава **ХЕ 1.2.4.** зна да на основу формуле именује основне класе неорганских једињења **ХЕ 1.2.5.** зна примере оксида , киселина, база и соли у свакодневном животу као и практичну примену ових једињења **ХЕ 1.2.6.** зна основна физичка и хемијска својства оксида,киселина,база и соли **ХЕ1.2.7.**уме да утврди основна физичка својства оксида(агрегатно стање,боја и мирис) **ХЕ1.2.8.** уме да докаже кисело-базна својства супстанци помоћу индикатора **ХЕ1.2.10.** уме да безбедно рукује супстанцама,посуђем и прибором
	СРЕДЊИ НИВО	**ХЕ 2.1.2.**зна значење термина: анализа, синтеза,анхидрид **ХЕ 2.1.4.**зна да саставља формуле најважнијих представника класа неорганских једињења,и једначине хемијских реакција неутрализације **ХЕ 2.2.1.** зна да на основу назива оксида, киселина,база и соли састави формулу ових супстанци **ХЕ 2.2.2.** зна да пише једначине хемијских реакција синтезе и анализе бинарних једињења **ХЕ 2.2.3.**уме да експерименталним путем испита растворљивост и хемијску реакцију оксида са водом

	НАПРЕДНИ НИВО	**ХЕ 3.1.8.**уме да осмисли експериментални поступак према задатом циљу/проблему/питању за истраживање, да бележи и приказује резултате табеларно и графички, формулише објашњење/а и изведе закључак/е **ХЕ 3.2.1.** разуме да су физичка и хемијска својства неметала и метала одређена структуром њихових атома/молекула **ХЕ 3.2.2.**разуме хемијска својства оксида (реакција са водом,киселинама,базама) **ХЕ 3.2.4.** разуме да општа својства база зависе од њихове структуре (реакција са киселинама и са киселим оксидима)
НЕМЕТАЛИ,	**ОСНОВНИ НИВО**	**ХЕ1.2.1.**зна основна физичка и хемијска својства неметала и метала (агрегатно стање,проводљивост

ОКСИДИ НЕМЕТАЛА И КИСЕЛИНЕ		топлоте и електрицитета и реакцију са кисеоником) **ХЕ1.2.4.**зна да на основу формуле именује основне класе неорганских једињења **ХЕ1.2.5.**зна примере оксида , киселина, база и соли у свакодневном животу као и практичну примену ових једињења **ХЕ1.2.6.**зна основна физичка и хемијска својства оксида,киселина,база и соли **ХЕ1.2.7.**уме да утврди основна физичка својства оксида(агрегатно стање,боја и мирис) **ХЕ1.2.8.** уме да докаже кисело-базна својства супстанци помоћу индикатора **ХЕ1. 2.10.**уме да безбедно рукује супстанцама,посуђем и прибором
	СРЕДЊИ НИВО	**ХЕ 2.1.2.**зна значење термина: анализа, синтеза,анхидрид... **ХЕ 2.1.4.**зна да саставља формуле најважнијих представника класа неорганских једињења,и једначине хемијских реакција неутрализације **ХЕ 2.2.1.** зна да на основу назива оксида и киселина, састави формулу ових супстанци **ХЕ 2.2.2.** зна да пише једначине хемијских реакција синтезе и анализе бинарних једињења **ХЕ 2.2.3.**уме да експерименталним путем испита растворљивост и хемијску реакцију оксида са водом **ХЕ 2.2.4.**уме да испита најважнија хемијска својства киселина (реакција са карбонатима и металима)
	НАПРЕДНИ НИВО	**ХЕ 3.1.8.**уме да осмисли експериментални поступак према задатом циљу/проблему/питању за истраживање, да бележи и приказује резултате табеларно и графички, формулише објашњење/а и изведе закључак/е **ХЕ 3.2.1.** разуме да су физичка и хемијска својства неметала одређена структуром њихових атома/молекула **ХЕ 3.2.2.**разуме хемијска својства оксида (реакција са водом,киселинама,базама) **ХЕ 3.2.3.**разуме да општа својства киселина зависе од њихове структуре(реакција са хидроксидима,металима, карбонатима,бикарбонатима и базним оксидима)
СОЛИ-ДОБИЈАЊЕ, СВОЈСТВА И ПРИМЕНА	**ОСНОВНИ НИВО**	**ХЕ1.2.4.**зна да на основу формуле именује основне класе неорганских једињења **ХЕ1.2.5.**зна примере оксида , киселина, база и соли у свакодневном животу као и практичну примену ових једињења **ХЕ 1.2.6.** зна основна физичка и хемијска својства оксида,киселина,база и соли **ХЕ1.2.9.**уме да испита растворљивост соли **ХЕ1.2.10.**уме да безбедно рукује супстанцама,посуђем и прибором

	СРЕДЊИ НИВО	**ХЕ 2.1.2.**зна значење термина: анализа, синтеза,неутрализација, анхидрид **ХЕ 2.1.4.**зна да саставља формуле најважнијих представника класа неорганских једињења,и једначине хемијских реакција неутрализације **ХЕ 2.2.1.** зна да на основу назива оксида, киселина,база и соли састави формулу ових супстанци **ХЕ 2.2.2.** зна да пише једначине хемијских реакција синтезе и анализе бинарних једињења
	НАПРЕДНИ НИВО	**ХЕ 3.1.8.**уме да осмисли експериментални поступак према задатом циљу/проблему/питању за истраживање, да бележи и приказује резултате табеларно и графички, формулише објашњење/а и изведе закључак/е **ХЕ 3.2.3.**разуме да општа својства киселина зависе од њихове структуре(реакција са

		хидроксидима,металима, карбонатима,бикарбонатима и базним оксидима) **ХЕ 3.2.4.** разуме да општа својства база зависе од њихове структуре (реакција са киселинама и са киселим оксидима) **ХЕ 3.2.5.** разуме да физичка и хемијска својства соли зависе од њихове структуре **ХЕ 3.2.6.**уме да изведе реакцију неутрализације
УГЉОВОДОНИЦИ	**ОСНОВНИ НИВО**	**ХЕ 1.3.1.**зна формуле,називе и функционалне групе најважнијих угљоводоника **ХЕ 1.3.2.**зна основна физичка и хемијска својства угљоводоника **ХЕ 1.3.3.** зна практични значај угљоводоника у свакодневном животу
	СРЕДЊИ НИВО	**ХЕ 2.1.2.**зна значење термина: супституција, адиција, изомер **ХЕ 2.2.2.** зна да пише једначине хемијских реакција синтезе и анализе бинарних једињења **ХЕ 2.3.1.**зна да пише једначине хемијских реакција сагоревања угљоводоника
	НАПРЕДНИ НИВО	**ХЕ 3.3.1** разуме хемијске реакције угљоводоника **ХЕ 3.3.2.**разуме видове практичне примене угљоводоника **ХЕ 3.3.3.**уме да пише једначине хемијских реакција угљоводоника

ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА СА КИСЕОНИКОМ	**ОСНОВНИ НИВО**	**ХЕ 1.3.1.**зна формуле,називе и функционалне групе најважнијих угљоводоника,алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара **ХЕ 1.3.2.**зна основна физичка и хемијска својства угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара **ХЕ 1.3.3.** зна практични значај угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара у свакодневном животу
	СРЕДЊИ НИВО	**ХЕ 2.3.1.**зна да пише једначине хемијских реакција сагоревања угљоводоника
		ХЕ 2.2.2. зна да пише једначине хемијских реакција синтезе и анализе бинарних једињења
	НАПРЕДНИ НИВО	**ХЕ 3.3.1** разуме хемијске реакције угљоводоника,алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара **ХЕ 3.3.2.**разуме видове практичне примене угљоводоника,алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара на основу својстава која имају **ХЕ 3.3.3.**уме да пише једначине хемијских реакција угљоводоника,алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара
ИОЛОШКИ ВАЖНА ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА	**ОСНОВНИ НИВО**	**ХЕ 1.4.1.** зна да наведе физичка својства (агрегатно стање и растворљивост) масти и уља, угљених хидрата ,протеина **ХЕ 1.4.2.** зна примере и заступљеност) масти и уља, угљених хидрата ,протеина
	СРЕДЊИ НИВО	**ХЕ 2.4.1.** зна најважније улоге масти и уља, угљених хидрата и протеина у живим организмима
	НАПРЕДНИ НИВО	**ХЕ 3.4.1.** зна основу структуре молекула који чине масти и уља,угљене хидрате и протеине **ХЕ 3.4.2.**разуме основна хемијска својства масти и уља (сапонификацију и хидролизу), угљених хидрата и протеина
ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗЕЛЕНА ХЕМИЈА	**ОСНОВНИ НИВО**	**ХЕ 1.5.1.**значај безбедног поступања са супстанцама, начинима њиховог правилног одлагања, а са циљем очувања здравља и животне средине

Кључни појмови садржаја: метали, неметали, оксиди, киселине, хидроксиди, соли, угљоводоници, адиција, супституција, полимери, алкохоли, карбоксилне киселине, естри, масти и уља, угљени хидрати, протеини, загађујуће супстанце, рециклажа, зелена хемија.

Начин остваривања садржаја програма: **методе рада**: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална,рад у лабораторији (експериментална), решавање проблемахеуристички приступ, комбинована, кооперативна, интерактивна, перцептивна, учење кроз игру, учење по моделу, амбијентално учење **облик рада**: фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални, комбиновани

Активности

Наставника-припрема, планира, организује, посматра,предаје, објашњава, демонстрира огледе и изводи експерименте,усмерава активности ученика, помаже,слуша,предвиђа, подстиче ученике на размишљање и сарадњу, задаје ученицима задатке, прати, анализира и вреднује активност и сарадњу ученика на часу, процењује, одлучује, проверава усвојеност појмова, бележи запажања, ради евалуацију.

Ученик- слуша, памти, планира, усваја нова знања, дефинише нове појмове,именује, посматра, препознаје, упоређује, уочава, разликује, закључује, сарађује, примењује, чита, пише, црта, комбинује, решава проблеме, развија тачност, уредност и одговорност према раду, смисао за појмовно и апстрактно мишљење, пажљиво прати излагање наставника и осталих ученика, процењује сопствени рад и напредак, користи различите изворе знања, мисаоно се ангажује, користи своја постојећа знања и искуства, активан је у саопштавању и преношењу својих опажања, изводи огледе.

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда:

У настави орјентисаној на достизање исхода вреднује се процес и продукти учења. Приликом вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша учење и резултат. Свака активност је прилика за процену напредовања и давања повратне информације (формативно проверавање), а ученике треба оспособљавати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода.

Таква пракса праћења напредовања ученика поставља их у позицију да повезују и примењују научене појмове у контекстима обухваћеним демонстративним огледима, доприноси развоју концептуалног разумевања и критичког мишљења.

Праћење напредовања ученика требало би да обухвати све нивое презентовања хемијских садржаја : макроскопски, честични и симболички ниво. Питањима би требало подстицати ученике да предвиде шта ће се десити, да оправдају избор, објасне зашто и како се нешто десило, повежу различите области садржаја, извуку корисне податке , али и да процењују шта нису разумели. Ученике би требало охрабривати да презентују, објашњавају и бране стратегије које користе у решавању проблема.

Оцењивање (сумативно проверавање) је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење остваривања циља, исхода и стандарда постигнућа.Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа, писмене провере и практичног рада. Важно је активности ученика у процесу наставе и учења, формативног и сумативног проверавања буду усаглашене према очекиваним исходима, и да се приликом оцењивања од ученика не очекује испуњавање захтева за које нису имали прилику да током наставе развију потребна знања и вештине.

Улога наставника је да води питањима и сугестијама резоновање ученика, као и да пружа повратне информације.Наставник континуирано прати и вреднује , осим постигнића ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад.

Корелација са другим предметима

- Техника и технологија (материјали) ,Географија (привреда Србије) ,Физика (електрична струја, проводници и изолатори,структура атома, радиоактивност) ,Биологија (екологија и животна средина, глобалне последице загађења животне средине, животна средина и одрживи развој) Математика .

Литература: ***Хемија 8****, уџбеник за осми разред основне школе (Нови Логос, 2020), Татјана Недељковић.*

2.12. Техника и технологија

Циљ васпитно-образовног рада је да доприноси техничко - технолошком васпитању и образовању ученика; формирању стваралачке личности; стицању основних техничко - технолошких знања, умења и вештина и оспособлавању за њихову примену у учењу, раду и свакодневном животу; стицању радних навика; развијању интересовања и способности за техничко стваралаштво и проналазаштво; упознавању економских, социјалних, техничко — технолошких, еколошких и етичких аспеката рада и производње и њиховог утицаја на развој друштва.

Задаци наставе технике и технологије су:

- да помаже схватању законитости природних и техничких наука,
- да даје претпоставке за свесну примену науке у техници, технологији и другим облицима друштвено корисног рада, - да помаже развоју стваралачког и критичког мишљења,
- да помаже развоју општих техничких склоности и способности,
- да помаже савладавању основних принципа руковања различитим средствима рада, објектима технике и управљања технолошким процесима, - да развија прецизност у раду, упорност и истрајност приликом решавања задатака,
- да стекну радне навике и оспособе се за међусобну сарадњу и тимски рад,
- да навикну на правилну примену одговарајућих мера заштите на раду и стичу знања о потреби - заштите радне и животне средине,
- да помаже избору струке и занимања.

2.12.1 Разред: Пети

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
пети	2	72

Оперативни задаци:

Ученици треба да се:

- упознају са програмом технике и технологије,
- упознају са организацијом рада у кабинету за технику и технологију и мерама заштите.
- стекну представу о четири основна вида саобраћаја: друмски, железнички, водни и ваздушни,
- стекну знање о начинима регулисања друмског саобраја,
- упознају пут од идеје до реализације,
- упознају елементе техничког цртања,
- науче приказивати своје идеје помоћу скице,
- науче како се врши избор материјала за реализају своје идеје, као и редослед операција и алата при обликовању материјала,
- упознају основну конфигурацију рачунара и науче повезати основне елементе конфигурације рачунара,
- науче укључити рачунар у рад и функцију тастатуре, упознају неке могућности употребе рачунара са готовим програмима.
- реализују своју идеју уз примену конструкторских комплета и готових елемената.
- упознају врете и карактеристична својства лако обрадивих материјала: дрво, картон, кожа, пластичне масе, - упознају основне принципе механичке обраде материјала,
- науче правилно да користе прибор и алат за механичку обраду материјала.
- упознају могућности коришпења енергије сунца, ветра и воде, се навикавају на штедњу енергије**.**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
– описује улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање – разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју – наводи занимања у области технике и технологије – процењује сопствена интересовања у области технике и технологије – организује радно окружење у кабинету правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу.	**ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ**	Појам, улога и значај технике и технологије на развој друштва и животног окружења. -Подручја човековог рада и производње, занимања и послови у области технике и технологије. -Правила понашања и рада у кабинету. -Организација радног места у кабинету и примена мера заштите на раду. -Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу.

– процени како би изгледао живот људи без саобраћаја – класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени – наводи професије у подручју рада саобраћај	**САОБРАЋАЈ**	Улога, значај и историјски развој саобраћаја. Врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени. Професије у подручју рада саобраћај. Употреба информационих техологија у савременом саобраћају

– направи везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија – разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила – правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим		Саобраћајна сигнализација – изглед и правила поступања. Правила и прописи кретања пешака, возача бицикла и дечијих возила (ролери, скејт, тротинет) у саобраћају – рачунарска симулација и саобраћајни полигон. Обавезе и одговорност деце као учесника у саобраћају. Заштитна опрема потребна за безбедно управљање бициклом и дечијим возилима.
– самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет – правилно чита технички цртеж – преноси податке између ИКТ уређаја – примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару – користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима – користи Интернет сервисе за претрагу и приступање online ресурсима – преузима одговорност за рад представи идеје и планове за акције које предузима користећи савремену информационокомуникациону технологију и софтвер.	**ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ**	Прибор за техничко цртање (оловка, гумица, лењир, троугаоници, шестар). Формати цртежа (А3, А4). Размера. Типови и дебљине линија (пуна дебела линија; пуна танка линија; пуна танка линија извучена слободном руком; испрекидана танка линија; црта-тачка-црта танка линија). Геометријско цртање (цртање паралелних правих, цртање нормале на дату праву, цртање углова помоћу лењира и троугаоника). Елементи котирања (помоћна котна линија, котна линија, показна линија, котни завршетак, котни број – вредност). Цртање техничког цртежа са елементима (типови линија, размера и котирање). Пренос података између ИКТ уређаја (рачунар, таблет, smartphone, дигитални фотоапарат). Апликација за дигиталну обраду слике. Операције подешавања осветљености и контраста слике. Промена величине/резолуције слике, издвајање дела слике. Креирање документа у програму за обраду текста. Форматирање текста, уметање слике и графике. Интернет претрага и приступ online ресурсима.

– повезује својства природних материјала са применом – објасни технологије прераде и обраде дрвета, производњу папира, текстила и коже – сече, спаја и врши заштиту папира, текстила, коже и дрвета – правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега) – направи план израде једноставног производа и план управљања отпадом самостално израђује једноставан модел	**РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА**	Природни ресурси на Земљи: енергија и материјали. Управљање отпадом (рециклажа; заштита животне средине). Врсте, својства и примена природних материјала. Технологија прераде и обраде дрвета. Технологија прераде и обраде коже. Текстилна технологија. Технологија производње папира. Поступци ручне обраде и спајања папира, текстила, коже и дрвета – сечење/резање, спајање (лепљење) и заштита (лакирање). Коришћење алата и прибора за ручну обраду и спајање наведених материјала – маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега.
– самостално проналази информације потребне за израду предмета/модела користећи ИКТ и Интернет сервисе – одабира материјале и алате за израду предмета/модела – мери и обележава предмет/модел – ручно израђује једноставан предмет/модел користећи папир и/или дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате – користи програм за обраду текста за креирање документа реализованог решења – самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ – показује иницијативу и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха	**КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ**	Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, текстила, коже коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата. Приказивање идеје, поступка израде и решења/производа. Тимски рад и подела задужења у тиму.

– планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова		

Кључни појмови: Техника, технологија, животно и радно окружење, скица, технички цртеж, техничка документација идеја, реализација, моделовање, прибор за цртање, саобраћај, алати, материјал, ИКТ уређаји.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета математика	рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција, одговоран однос према здрављу, компетенције за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка комперенција, комуникација,одговоран однос према околини

Начин остваривања програма

Методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, комбинована, метода учења путем открића, метода практичног рада, метода графичког рада **Облик рада**: фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални.

Активности

Наставника:организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђује материјал, повезује садржаје

Ученика: активан приступ при излагању новог градива и изради задатака на часу, практична примена стечених знања,активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује,организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији,самосталан рад, рад у групи, домаћи задаци, писмене провере (иницијални тест), усмено одговарање, израда техничких цртежа, израда модела, полугодишња провера знања, провера знања на крају школске године.

Корелација са другим предметима :

Техника и технологија /Математика - Графичке комуникације/Геометрија (угао, оса симетрије)

Техника и технологија /Географија - Графичке комуникације / Картографија (размера)

Техника и технологија /Историја - Увод/праисторија

Техника и технологија /Информатика и рачунарство - Информатичке технологије / Оперативни системи, програм за обраду текста

Техника и технологија / Енглески језик - Информатичке технологије / Unit 6: (видео игре) Техника и технологија /Ликовна култура - Графичке комуникације / Линија, облик

Литература (за наставнике и ученике)

Техника и технологија *за пети разред основне школе*, уџбенички комплет (Клетт,2019), Ненад Стаменовић, Алекса Вучићевић

2.12.2 Разред: Шести

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
шести	2	72

Оперативни задаци:

Ученици треба да се:

-упознају са програмом технике и технологије са организацијом рада у кабинету за технику и технолигију и мерама заштите. - Упознају се са саобраћајним системима, управљањем и правилима саобраћаја

-упознају елементе техничког цртања у грађевинарству, - науче приказивати своје идеје помоћу скице,

-науче како се врши избор материјала за реализају своје идеје, као и редослед операција и алата при обликовању материјала,

-упознају основну конфигурацију рачунара и науче повезати основне елементе конфигурације рачунара, - упознају врете и карактеристична својства грађевинских материјала,

-науче правилно да користе прибор и алат за механичку обраду материјала.

-упознају могућности коришпења енергије сунца, ветра и воде, се навикавају на штедњу енергије**.**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
– упознавање са развојем и значајем грађевинарства и урбанизма - препозначањ савремене културе становања - класификује кућне инсталације	**ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ**	-Значај и развој грађевинарства. -Просторно и урбанистичко планирање -Култура становања
– повезује развој и значај грађевинарства и урбанизма - разуме начин функционисања и примене кућних инсталацциј – анализира карактеристике савремене културе становања - разуме просторно и урбанистичко планирање		-Кућне инсталације
-класификује врсте саобраћајних објеката према намени; - повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају; - повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе; - демонстрира правилно и безбедно понашање и кретање пешака и возача бицикла на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације;	**САОБРАЋАЈ**	-Саобраћајни системи -Прописна инфраструктура - безбедност учесника -Управљање саобраћајном сигнализацијом -Правила безбедног кретања пешака и возача бицикла у јавном саобраћају

скицира просторни изглед грађевинског објекта - чита и црта грађевински технички цртеж уз помоћ наставника - користи рачуарске апликације за техничко цртање грађевинских објеката уз помоћ наставника - успешно креира дигиталну презентацију и презентује је	**ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ**	-Фазе у изградњи грађевинског објекта, ситуациони план Скица, технички цртеж (ортогонална пројекција и перспектива) -Котирање и симболи -Цртање пресека у грађевинарству -Техничко цртање помоћу рачунара -Представљање идеја и решења уз коришћење дигиталних презентација
класификује грађевинске материјале према врсти и својствима Процењује могућности њихове примене са утицајем на животну средину; Реализује активност која указује на важност рециклаже; образложи на примеру коришћење обновљивих извора енергије и начине њиховог претварања у корисне облике енергије; Повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије; описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране; Изради модел грађевинске машине или пољопривредне машине уз примену мера заштите на раду;	**РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА**	Подела, врсте и карактеристике грађевинских материјала -Техничка средства у грађевинарству -Организација рада у грађевинарству -Рециклажа материјала у грађевинарству и заштита животне средине -Техничка средства у пољопривреди -Организација рада у пољопривреди. -Рециклажа материјала у пољопривреди заштита животне средине, Обновљиви извори енергије -Мере за рационално и безбедно коришћење топ. енергије Моделовање машина и уређаја у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије
Самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта и образложи избор Самостално проналази информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ; Креира планску документацију (листу материјала, редослед операција, процену трошкова) користећи програм за обраду текста;	**КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ**	-Израда техничке документације -Израда макете/ модела у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије Представљање идеје, поступка израде и решења производа Одређивање тржишне вредности производа укључујући и оквирну процену трошкова

Припрема и организује радно окружење одређујући одговарајуће алате, машине и опрему у складу са захтевима посла и материјалом који се обрађује; Израђује макету/модел поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алат укључујући и оквирну процену трошкова;		-Представљање производа и креирање дигиталие презентације

Кључни појмови: Грађевинска техника, архитектура, урбанизам, грађевинарство, стилови градње, грађевински материјали, грађевински објекти, планирање, етика становања, цртање у грађевинарству, сиболи, шеме.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета математика	рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција, одговоран однос према здрављу, компетенције за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка комперинција, комуникација, одговоран однос према околини

Начин остваривања програма

Методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, комбинована, метода учења путем открића, метода практичног рада, метода графичког рада

Облик рада: фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални.

Активности

Наставника:организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђује материјал, повезује садржаје

Ученика: активан приступ при излагању новог градива и изради задатака на часу, практична примена стечених знања,активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује,организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији,самосталан рад, рад у групи, домаћи задаци, писмене провере (иницијални тест), усмено одговарање, израда техничких цртежа, израда модела, полугодишња провера знања, провера знања на крају школске године.

Корелација са другим предметима :

Техника и технологија /Историја - Основне одлике средњег века

Техника и технологија /Географија - Насеља , Техника и технологија /Ликовно - Топле и хладне боје Техника и технологија /Ликовна култура - Комплеметарне боје

Литература (за наставнике и ученике)

Техника и технологија *за шести разред основне школе, Едука 2019,* Зоран Д. Лапчевић.

2.12.3 Разред: Седми

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
седми	2	72

Оперативни задаци:

Ученици треба да се:

- упознају са програмом технике и технологије,
- упознају са организацијом рада у кабинету за технику и технологију и мерама заштите.
- стекну представу о машинама спољашњег и унутрашњег транспорта, подсистемима код возила друмског саобраћаја (погонски, преносни)
- стекну знање о начинима регулисања друмског саобраја,
- упознају специфичности техничких цртежа у машинству, ортогонално и просторно приказивање предмета, коришћење функција и алата програма за CAD и 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета.

-науче како се врши избор материјала за реализају своје идеје, као и редослед операција и алата при обликовању материјала,
- упознају основну конфигурацију рачунара и науче повезати основне елементе конфигурације рачунара, - реализују своју идеју уз примену конструкторских комплета и готових елемената.

- упознају врете и карактеристична својства машинских материјала
- упознају основне принципе механичке обраде материјала, - науче правилно да користе прибор и алат за механичку обраду материјала. - упознају могућности коришпења енергије сунца, ветра и воде,
- се навикавају на штедњу енергије

Литература (за наставнике и ученике)

Техника и технологија 7 *за седми разред основне школе;* уџбенички комплет, едука 2020, Зоран Д.Лапчевић.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
- повеже развој машина и њихов допринос подизању квалитета живота и рада; - повеже ергономију са здрављем и конфором људи при употреби техничких средстава; - анализира да ли је коришћење одређене познате технике и технологије у складу са очувањем животне средине; - истражи могућности смањења трошкова енергије у домаћинству; - повеже занимања у области производних техника и технологија са сопственим интересовањем	**ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ**	- Појам, улога и развој машина и механизама. - Енергије у домаћинству и могућности уштеде. - Утицај дизајна и правилне употребе техничких средстава на здравље људи. - Зависност очувања животне средине од технологије. - Професије (занимања) у области производних техника и технологија.
- Разликује врсте транспортних машина; - Повеже подсистеме код возила друмског саобраћаја са њиховом улогом; - Провери техничку исправност бицикла; - Демонстрира поступке одржавања бицикла или мопеда	**САОБРАЋАЈ**	-Машине спољашњег и унутрашњег транспорта. - Подсистеми код возила друмског саобраћаја (погонски, преносни, управљачки, кочиони). -Исправан бицикл/мопед као битан предуслов безбедног учешћа у саобраћају

-самостално црта скицом и техничким цртежом предмете користећи ортогонално и просторно приказивање; - користи CAD технологију за креирање техничке документације; - образложи предности употребе 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета; - управља моделима користећи рачунар; - објасни улогу основних компоненти рачунара, таблета, паметних телефона и осталих савремених ИКТ уређаја;	**ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ**	- Специфичности техничких цртежа у машинству. -Ортогонално и просторно приказивање предмета. -Коришћење функција и алата програма за CAD. -Употреба 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета. -Основне компоненте ИКТ уређаја. -Управљање и контрола коришћењем рачунарске технике и интерфејса. -Вештачка интелигенција - појмови; примери технологија управљаних вештачком интелигенцијом

објасни улогу и значај вештачке интелигенције и примену у свакодневном животу		

- аргументује значај рационалног коришћења расположивих ресурса на Земљи; - идентификује материјале који се користе у машинству и на основу њихових својстава процењује могућност примене; - користи прибор за мерење у машинству водећи рачуна о прецизности мерења; - врши операције обраде материјала који се користе у машинству, помоћу одговарајућих алата, прибора и машина и примени одговарајуће мере заштите на раду;	**РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА**	-Рационално коришћење ресурса на Земљи и очување и заштита животне средине. -Материјали у машинству (пластика, метали, легуре и др.). Мерење и контрола – појам и примена мерних средстава (мерила). -Технологија обраде материјала у машинству (обрада материјала са и без скидања струготине, савремене технологије обраде). -Елементи машина и механизама (елементи за везу,
- објасни улогу одређених елемената машина и механизама на једноставном примеру; - образложи значај примене савремених машина у машинској индустрији и предности роботизације производних процеса; - објасни основе конструкције робота; - класификује погонске машине – моторе и повеже их са њиховом применом		елементи за пренос снаге и кретања, специјални елементи). Производне машине: врсте, принцип рада, појединачна и серијска производња. -Појам, врсте, намена и конструкција робота (механика, погон и управљање). -Погонске машине – мотори (хидраулични, пнеуматски, топлотни). -Моделовање погонских машина и/или школског мини робота.

-самостално/тимски истражи и реши задати проблем у оквиру пројекта; - изради производ у складу са принципима безбедности на раду; - тимски представи идеју, потупак израде и производ; - креира рекламу за израђен производ; - врши е-коресподенцију у складу са правилима и препорукама са циљем унапређења продаје; -процењује свој рад и рад других на основу постављених критеријума (прецизност, педантност и сл.).	**КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ**	-Проналажење информација, стварање идеје и дефинисање задатка. -Самосталан/тимски рад на пројекту. -Израда техничке документације изабраног модела ручно или уз помоћ рачунарских апликација. -Реализација пројекта - израда модела коришћењем алата и машина у складу са принципима безбедности на раду. - Представљање идеје, поступака израде и производа. - Процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума. -Употреба електронске коресподенције са циљем унапређења производа. -Одређивање оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела

Кључни појмови: Машине, механизми, машински елементи, техничко цртање у машинству, робот, структура рачунара, обрада метала, мерење и контрола, ортогонална пројекција, перспектива, изометрија, диметрија

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета математика	рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција, одговоран однос према здрављу, компетенције за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка комперенција, комуникација, одговоран однос према околини

Начин остваривања програма

Методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, комбинована, метода учења путем открића, метода практичног рада, метода графичког рада **Облик рада**: фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални.

Активности

Наставника:организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђује материјал, повезује садржаје

Ученика: активан приступ при излагању новог градива и изради задатака на часу, практична примена стечених знања,активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује,организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији,самосталан рад, рад у групи, домаћи задаци, писмене провере (иницијални тест), усмено одговарање, израда техничких цртежа, израда модела, полугодишња провера знања, провера знања на крају школске године.

Корелација са другим предметима :

Техника и технологија /Хемија - Машински материјали у корелацији са садржајем из области метали и легуре

Техника и технологија /Физика - Мерење у корелацији са садржајем мерење масе, силе, момента

Техника и технологија /Математика - Техничко цртање у машинству/Геометрија, Многоугао, круг, сличност, перспектива Техника и технологија /Информатика и рачунарство - Информатичке технологије/ Израда презентација Техника и технологија /Хемија - Материјали/Метали, оксиди метала и хидроксиди, Неметали, оксиди неметала и киселине

2.12.4 Разред: Осми

Фонд часова:

разред	**Недељни фонд часова**	**Годишњи фонд часова**
осми	2	68

Оперативни задаци:

Ученици треба да:

- прошире знања о основним командама оперативног система,
- прошире знања о коришћењу интернета и електронске поште,

- прошире знања о коришћењу основних програма за обраду текста, табела и слике,
- обуче се за припрему презентација,
- упознају подсистеме електроенергетског система,
- стекну појам о дистрибуцији електричне енергије,
- упознају електроинсталациони материјал и елементе према стандардима наведених електроматеријала,
- упознају основне електротехничке симболе,
- науче да читају електротехничке шеме, а једноставније да користе у практичном раду,
- стекну основна практична знања и умења у састављању електричних струјних кола,
- упознају основне делове електротермичких и електродинамичких апарата и уређаја у домаћинству,
- науче да правилно користе електричне уређаје и апарате,
- упознају основне електронске елементе,
- науче симболе и шеме у електроници

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
-процењује значај електротехнике, рачунарства и мехатронике у животном и радном окружењу -анализира опасности од неправилног коришћења електричних апарата и уређаја и познаје поступке пружања прве помоћи образлаже важност енергетске ефикасности електричних уређаја у домаћинству -повезује професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике са сопственим интересовањима	**ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ**	Увод у електротехнику, рачунарство и мехатронику Електрична инсталација – опасност и мере заштите Примена електричних апарата и уређаја у домаћинству, штедња енергије и енергетска ефикасност Професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике

- упореди карактеристике електричних и хибридних саобраћајних средстава са конвенционалним -разуме значај електричних и електронских уређаја у саобраћајним средствима	**САОБРАЋАЈ**	Саобраћајна средства на електропогон – врсте и карактеристике. Хибридна возила. Електрични и електронски уређаји у саобраћајним средствима. Основи телекомуникација

-користи доступне телекомуникационе уређаје и сервисе -класификује компоненте ИКТ уређаја према намени -процени значај управљања процесима и уређајима помоћу ИКТ -црта електричне шеме правилно користећи симболе -користи софтвере за симулацију рада електричних кола - састави електромеханички модел и управља њиме помоћу интерфејса -објасни систем производње, трансформације и преноса електричне енергије	**ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ**	Основне компоненте ИКТ уређаја Управљање процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ Основни симболи у електротехници Рачунарски софтвери за симулацију рада електричних кола Израда и управљање електромеханичким моделом
–самостално/тимски истражује и осмишљава пројекат; –креира документацију, развије и представи бизнис план производа; –састави производ према осмишљеном решењу; –састави и управља једноставним школским роботом или	**РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА**	Електроенергетски систем. Производња, трансформација и пренос електричне енергије. Обновљиви извори електричне енергије. Електроинсталациони материјал и прибор. Кућне електричне инсталације.

мехатроничким моделом; –представи решење готовог производа/модела; –процењује свој рад и рад других и предлаже унапређење реализованог пројекта.		Састављање електричних кола Коришћење фазног испитивача и мерење електричних величина мултиметром. Електричне машине. Електротехнички апарати и уређаји у домаћинству. Основни електронике. Рециклажа електронских компоненти.
- самостално/тимски истражи и реши задати проблем у оквиру пројекта; -изради производ у складу са принципима безбедности на раду; - тимски представи идеју, потупак израде и производ; - креира рекламу за израђен производ; - врши е-коресподенцију у складу са правилима и препорукама са циљем унапређења продаје; - процењује свој рад и рад других на основу постављених критеријума (прецизност, педантност и сл.).	**КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ**	Моделовање електричних машина и уређаја Огледи са електропанелима Коришћење интерфејса за управљање помоћу рачунара Израда једноставног школског робота сопствене конструкције или из конструкторског комплета Рад на пројекту: –израда производа/модела; –управљање моделом; –представљање производа/модела.

Кључни појмови: Електротехника, машинство, мехатроника, рачунарство, електромагнетизам, електрична струја, струјна кола, електроинсталациони материјал и прибор, електротехнички симболи и шеме, структура рачунара, хардвер, софтвер.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета математика	рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција, одговоран однос према здрављу,компетенције за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка комперенција, комуникација, одговоран однос према околини

Начин остваривања програма

Методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, комбинована, метода учења путем открића, метода

практичног рада, метода графичког рада **Облик рада**: фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални.

Активности

Наставника:организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђује материјал, повезује садржаје

Ученика: активан приступ при излагању новог градива и изради задатака на часу, практична примена стечених знања,активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује,организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији,самосталан рад, рад у групи, домаћи задаци, писмене провере (иницијални тест), усмено одговарање, израда техничких цртежа, израда модела, полугодишња провера знања, провера знања на крају школске године.

Корелација са другим предметима :

Техника и технологија /Хемија - Гвожђе, алуминијум и бакар

Техника и технологија /Физика - Џулов закон

Техника и технологија /Физика - Магнетно поље

Техника и технологија /Информатика и рачунарство - Рад са графичким објектима Техника и технологија /Ликовна култура - Амблем, симбол, знак

Литература (за наставнике и ученике)

Техника и технологија 8 : уџбенички кимплет за 8. разред основне школе / Едука, 2022, Зоран Д.Лапчевић

2.13. Информатика и рачунарство

Циљ учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

2.13.1 Разред: Пети

Фонд часова:

разред	недељни фонд часова	годишњи фонд часова
Пети	1	36

ИСХОДИ По завршеном разреду ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
- Наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу - правилно користи ИКТ уређаје - именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаје - прави разлику између хардвера, софтвера и сервера - прилагоди радно окружење кроз основна подешавања	**ИКТ**	- Предмет изучавања информатике и рачунарства - ИКТ уређаји, јединство хардвера и софтвера - подешавање радног окружења - организација података

- креира дигиталну слику и примени основне акције едитовања и форматирања - креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и форматирања - примени алате за снимање и репродукцију аудио и видео записа - креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и форматирања - сачува и организује податке - разликује основне типове датотека		- рад са сликама - рад са текстом - рад са мултимедијом - рад са презентацијама - пројектни задатак

- врши корелацију из других предмета и да кроз више фаза дође до решења неког пројекта, пратећи упутсва наставника и сарђујући у тиму са осталим ученицима.		

- Реагује исправно када се нађе у потенцијално небезбедној ситуацији у коришћењу ИКТ уређаја - доводи у везу значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине - разликују безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету - реагује исправно када дође у контакт са непримереним садржајем или са непознатим особама путем интернета - самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај - спроводи поступке за заштиту личних података и разуме значај ауторских права на инернету - препознаје ризик зависности од технологије и доводи га у везу са својим здрављем - рационлно управља временом које проводи у раду са технологијом и на интернету - врши корелацију из других предмета и да кроз више фаза дође до решења неког пројекта, пратећи упутсва наставника и сарђујући у тиму са осталим ученицима.	**Дигитална писменост**	- Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин - правила безедног рада на интернету - претраживање интернета, одабир резултата и преузимање садржаја - заштита приватности личних података заштита здравља, ризик зависности од технолигије и управљање временом

- Изводи скуповне операције (унија, пресек, разлика) и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке - схвати математичко-логички смисао речи „и“, „или“, „не“, „сваки“, „неки“, „ако...онда“ - зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски - наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема - креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу (Scratch) примењује програмске структуре, блокове наредби, математичке операторе за израчунавање и анализира алгоритам пројекта - пише програме тако што повезује појмове сценарио и алгоритам - у визуелном програмском окружењу (Scratch) ради са појмовима: објекат-лик, објекат-позорница, алати и датотека програма -пише програм кроз рад са блоковима и наредбама користећи поједине структуре сходно ситуацијама - дискутује програм, проналази и отклања грешке у програму - врши корелацију из других предмета и кроз више фаза долази до решења неког пројекта, пратећи упутсва наставника и сарђујући у тиму са осталим ученицима. -прати оствареност исхода у домаћим задацима обрађених на рачунару у којима видимо самостално - напредује и развија креативност у раду коришћењем стечених знања.	**Рачунарство**	- увод у логику и скупове:унија, пресек, разлика, речи „и“, „или“, „не“, „сваки“, „неки“, „ако...онда“ - увод у алгоритме аритметике: сабирање, множење, дељење с остатком, Еуклидов алгоритам - увод у тему програмирања - радно окружење изабраног софтвера за визуално програмирање - Scratch - алати за рад са графичким објектима, текстом, звуком и видеом - програм – категорије, блоковои наредби, инструкције - програмске структуре (линијска, циклична, разграната) -пројектни задатак
		Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног задатка у групи у корелацији са другим предметима. Представљање резултата пројектног задатка.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета информатике и рачунарства	компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и орјентација ка предузетништву, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција

Начин остваривања програма

Методе рада:монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, комбинована, метода учења путем открића, метода практичног рада
Облик рада:фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални

Активности

Наставника:организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђује материјал, повезује садржаје

Ученика: активан приступ при излагању новог градива и изради задатака на часу, практична примена стечених знања,активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује,организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији,самосталан рад, рад у групи, домаћи задаци, писмене провере (иницијални тест), усмено одговарање,практичан рад, полугодишња провера знања, провера знања на крају школске године.

Корелација са другим предметима :

Предмет	Садржај
Информатика и рачунарство/Техника и технологија	Оперативни систем (Графичко радно окружење оперативног система) /Информатичке технологије(Оперативни системи, програм за обраду текста)
Информатика и рачунарство/ Техника и технологија	Обрада текста (Унос и кориговање текста, Рад са документима, Формат странице, подешавање маргина, Форматирање знакова, Форматирање пасуса)/Информатичке технологије(Програм за обраду текста)

Информатика и рачунарство/Српски језик	Обрада текста(Унос и кориговање текста)/ Научно популарни и информативни текстови
Информатика и рачунарство/Српски језик	Обрада текста(Рад са сликама и цртање у програму за обраду текста)/Именске речи (именице, заменице, придеви бројеви)
Информатика и рачунарство /Биологија	Рад са текстом(Цртање у програму за обраду текста)/Грађа биљних оранизама
Информатика и рачунарство /Енглески језик	Информатичке технологије/ Unit 5 (The world –Project 2 third edition)
Информатика и рачунарство /Ликовна култура	Графичке комуникације/Линија, облик

Напомена: У току рада кроз пројектне задатке биће још корелација са другим предметима у зависности од тема које буду изабрали ученици, па ћемо накнадно уписати.

Литература (за наставнике и ученике)

Информатика и рачунарство , Уџбеник за пети разред основне школе, Клетт 2019, Светлана Мандић.

2.13.2 Разред: Шести

Фонд чавава:

разред	**Недељни**	**годишњи фонд часова**
Шести	1	36

ИСХОДИ По завршеном разреду ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

- едитује текст (креира табеле, фусноте, садржаја...на уређају и у облаку) - креира презентације - креира једноставне анимације	**ИКТ**	- текст процесор (на рачунару и у облаку) - програми за графику (на рачунару и у облаку) - програми за ММ презентације (на рачунару и у облаку) -блог/сајт - web алати - Е-пошта, чет, форум

- објасни појам, начин рада и предности рачунарских мрежа - објасни како раде најважнији мрежни сервиси (пр. World Wide Web) - објасни како функционише претраживање, како се бирају и рангирају резултати претраге - процени квалитет дигиталних садржаја - користи технологију безбедно, етички и одговорно - разликују основне лиценце за дељење садржаја и поштују ауторска права - препознају прихватљиво/неприхватљиво понашање на мрежи спроведу одговарајуће процедуре како би пријавили непримерене дигиталне садржаје или нежељене контакте и потражили помоћ препознају ризик зависности од технологије и рационално управљају временом које проводе на интернету - креира, чува, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве online/offline алате - користи могућност рачунарских мрежа за комуникацију и сарадњу	**Дигитална писменост**	- поступци и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи - ауторска права и симболи који представљају лиценцу -заштита здравља

- коришћењем текстуалног програмског језика опште намене, формира рачунарски програм који за задате нумеричке вредности исписује и/или исцртава одговарајући резултат - у оквиру програма користи променљиве, петље и подпрограме (процедуре/функције/методе), као и нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности (једнодимензионе) -отклања синтаксне грешке и грешке у раду програма Python, коришћењем исписа међурезултата - објасни појам алгоритма као апстрахованог поступка који је имплементиран програмом - реши базичне алгоритамске проблеме над секвенцама вредности попут рачунања статистика (бројање, минимум, максимум, збир), секвенцијалног проналажења и инверзија редоследа, као и да у	**Рачунарство**	- упознавање са изабраним програмским језиком и развојним окружењем Pythona на тривијалном примеру програма (треба изабрати програмски језик који је заступљен у пракси, има доступно модерно развојно окружење и штити програмера од компромитовања меморије и сличних грешака које почетник тешко решава) - упознавање (кроз примере, објашњења и задатке за самостални рад) са елементима програмског језика Python и одговарајућим алгоритмима, при чему ће се брзо увести сви концепти програмског језика који су планирани, тако што се неће задржавати на продубљивању сложености проблема који се решава
задатку који је формулисан као опис реалног или замишљеног догађаја препозна могућност примене таквог алгоритма и на основу тога формира програм који представља решење задатка		само са одређеним подскупом концепата (петље ће се радити иако нису обрађени комплексни логички услови и гранања, а на низове ће се прећи пре него што се исцрпи тема секвенцијалне обраде без низова)
- изврши анализе које укључују статистике по групама; - сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка; - сарадднички осмисли и спроведе фазе пројектног задатка; - самовредднује своју улогу у оквиру пројектног задатка/тима; - креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; - поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; - вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен.	**Пројектна настава**	- Онлајн упитник (креирање типови питања, дељење − нивои приступа и безбедност). - Онлајн упитник (прикупљање и обрада података, визуализација). - Отворени подаци. - Инфографик. - Управљање дигиталним уређајима (програмирање уређаја). - Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. - Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима.

		- Вредновање резултата пројектног задака

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета информатике и рачунарства	компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и орјентација ка предузетништву, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција

Начин остваривања програма:

Методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, комбинована, метода учења путем открића, метода практичног рада
Облик рада: фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални

Активности

Наставника: организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђује материјал, повезује садржаје

Ученика: активан приступ при излагању новог градива и изради задатака на часу, практична примена стечених знања, активно учешће у раду, самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује, организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, домаћи задаци, писмене провере (иницијални тест), усмено одговарање, практичан рад, полугодишња провера знања, провера знања на крају школске године.

Корелација са другим предметима:

Предмет	Садржај
Информатика и рачунарство/Српски језик	Рад са текстом (Креирање и форматирање табела)/Лични глаголски облици
Информатика и рачунарство/Техничко и информатичко образовање	Рад са текстом (Креирање и форматирање табела)/Подела и врсте грађевинских материјала)
Информатика и рачунарство/Енглески језик	Интернет(Претраживање интернета)/Унит 2: Thefuture (саобраћај и транспорт+) -наука(свемир, сунчев систем)
Информатика и рачунарство/Техничко и информатичко образовање	Интернет и графика /Информатичке технологија
Информатика и рачунарство /Математика	Рад са графиком и цртежом у Pythonu /Круг, Троугао, Квадрат, Правоугаоник, Многоугао

Напомена: У току рада кроз пројектне задатке биће још корелација са другим предметима у зависности од тема које буду изабрали ученици, па ћемо накнадно уписати.

Литература (за наставнике и ученике)

Информатика и рачунарство 6 *за шести разред основне школе, Клетт 2019, Светлана Мандић.*

2.13.3 Разред: Седми

Фонд часова

разред	недељни фонд часова	годишњи фонд часова

Седми	1	36

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– разликује визуелну презентацију и логичку структуру текста; – користи алате за стилско обликовање документа и креирање прегледа садржаја у програму за обраду текста; – објасни принципе растерске и векторске графике и модела приказа боја; – креира растерску слику у изабраном програму; – креира векторску слику у изабраном програму; – користи алате за уређивање и трансформацију слике; – креира гиф анимацију; – креира видео-записакоришћењем алата за снимање екрана; – разликује појмове URL, DNS, IP адреса; – објасни појмове хипервеза и хипертекст;	**ИКТ**	Обележавање логичке структуре и генерисање прегледа садржаја текстуалног документа. Карактеристике рачунарске графике (пиксел, резолуција, RGB и CMYK модели приказа боја, растерска и векторска графика). Рад у програму за растерску графику. Рад у програму за векторску графику. Израда гиф анимација. Коришћење алата за снимање екрана.

– креира, форматира и шаље електронску пошту; – обавља електронску комуникацију на сигуран, етички одговоран и безбедан начин водећи рачуна о приватности; – препозна непримерени садржај, нежељене контакте и адекватно се заштити; – сарадnички креира и дели документе у облаку водећи рачуна о одговарајућим нивоима приступа; – подешава хипервезе према делу садржаја, другом документу или веб локацији; – уз помоћ програмске библиотеке текстуалног програмског језика исцртава елементе 2Д графике;	**ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ**	URL, DNS, IP адреса. Хипервеза и хипертекст. Електронска пошта, креирање налога, слање и пријем поште. Електронска пошта (контакти, безбедност, нежељена пошта). Рад на дељеним документима (текстуалним документима /
– употребљава петље и генератор насумичних бројева за исцртавање сложенијих облика;		презентацијама /упитницима...) у облаку.

– планира, опише и имплементира решење једноставног проблема; – проналази и отклања грешке у програму; – сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка: – креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације; – креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; – поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен.	**РАЧУНАРСТВО**	Рад са изабраним текстуалним програмским језиком у области 2Д графике. Основне карактеристике изабране графичке библиотеке. Методе за исцртавање основних геометријских облика. Подешавање боја и положаја објеката. Примена петљи и случајно генерисаних вредности на исцртавање геометријских облика.
	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК	Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. Вредновање резултата пројектног задака.

Кључни појмови садржаја: логичка структура и садржај документа, пиксел, резолуција, растерска и векторска графика, RGB и CMYK палете боја, гиф анимација, хипервеза, URL, електронска пошта, текстуални програмски језик, 2Д графика.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета информатике и рачунарства	компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и орјентација ка предузетништву, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција

Начин остваривања програма

Методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, комбинована, метода учења путем открића, метода практичног рада
Облик рада: фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални

Активности

Наставника: организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђује материјал, повезује садржаје

Ученика: активан приступ при излагању новог градива и изради задатака на часу, практична примена стечених знања, активно учешће у раду, самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује, организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, домаћи задаци, писмене провере (иницијални тест), усмено одговарање, практичан рад, полугодишња провера знања, провера знања на крају школске године.

Корелација са другим предметима:

Предмет	Садржај
Информатика и рачунарство/Физика	ИКТ-Логичка структура текстуалног докумената/ Појмови и физичке величине којима се описује осцилаторно кретање. Закон одржања механичке енергије приликом осциловања тела

Информатика и рачунарство/Хемија	ИКТ-Логичка структура текстуалног документа / Заступљеност неметала у природи и њихова основна својства
Информатика и рачунарство/Математика	ИКТ-Цртање основних графичких елемената / Круг, исечак, кружни прстен
Информатика и рачунарство/Сви предмети Информатика и рачунарство/Српски језик	Хипертекст и хиперлинк /Сви предмети (појам хипервезе (hyperlink) и хипертекста (hypertext) - ова знања примењују у програмима за обраду текста и израду мултимед. презентација додајући и подешавајући хипервезе према делу текста у документу, другом докумену или према неком садржају на интернету.) Рад у облаку (Cloud Computing)/Сви предмети . Хипертекст и хиперлинк/Глаголски облици
Информатика и рачунарство/Математика	Цртање сложенијих објеката / Површина кружног исечка
	Цртање сложенијих објеката / Многоугао
Информатика и рачунарство/ Техника и технологија	Рад са табелама/ Историја архитектуре

Напомена: У току рада кроз пројектне задатке биће још корелација са другим предметима у зависности од тема које буду изабрали ученици, па ћемо накнадно уписати.

Литература (за наставнике и ученике)

Информатика и рачунарство, *уџбеник за седми разред основне школе, Едука,* Катарина Алексић, Катарина Вељковић, Милош Бајчетић, Дарко Крсмановић

2.13.4 Разред: Осми

Фонд часова:

разред	**недељни фонд часова**	**годишњи фонд часова**
Осми	1	34

ИСХОДИ По завршеном разреду ученик ће бити у стању да:	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
- унесе и мења податке у табели; - разликује типове података у ћелијама табеле; - сортира и филтрира податке по задатом критеријуму; користи формуле за израчунавање статистика; - представи визуелно податке на одговарајући начин; - примени основне функције форматирања табеле, сачува је у пдф формату и одштампа; - приступи дељеном документу, коментарише и врши измене унутар дељеног документа;	**ИКТ**	- Радно окружење програма за табеларне прорачуне. Креирање радне табеле и унос података (нумерички, текстуални, датум, време....). - Формуле и функције. - Примена формула за израчунавање статистика. - Сортирање и филтрирање података. - Груписање података и израчунавање статистика по групама. - Визуелизација података − израда графикона. - Форматирање табеле (вредности и ћелија) и припрема за штампу. - Рачунарство у облаку − дељене табеле (нивои приступа, измене и коментари).
- разуме на које све начине делимо личне податке приликом коришћења интернета; - разуме потенцијалне ризике дељења личних података путем интернета, поготову личних података деце; - разуме везу између ризика на интернету и кршења права; објасни појам „отворени подаци”;	**ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ**	- Заштита личних података - Права детета у дигиталном добу - Отворени подаци

- Успостави везу између отварања података и стварања услова за развој иновација и привредних грана за које су доступни отворени подаци; - унесе серију (низ) података; - изврши једноставне анализе низа података (израчуна збир, просек, проценте, ...); - графички представи низове података (у облику линијског, стубичастог или секторског дијаграма); - унесе табеларне податке или их учита из локалних датотека и сними их; - изврши основне анализе и обраде табеларних података (по врстама и по колонама, сортирање, филтрирање, ...); - изврши анализе које укључују статистике по групама; - сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка; - сараднички осмисли и спроведе фазе пројектног задатка; - самовредднује своју улогу у оквиру пројектног задатка/тима; креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; - поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; - вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен.	**РАЧУНАРСТВО**	- Програмски језици и окружења погодни за анализу и обраду података (Jupyter, Octave, R, ...). - Унос података у једнодимензионе низове. - Једноставне анализе низова података помоћу библиотечких функција (сабирање, просек, минимум, максимум, сортирање, филтрирање). - Графичко представљање низова података. - Унос и представљање табеларно записаних података. - Анализе табеларно записаних података (нпр. просек сваке колоне, минимум сваке врсте, ...). - Обраде табеларно записаних података (сортирање, филтрирање, ...). - Груписање података и одређивање статистика за сваку групу.
	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАЦИ	- Онлајн упитник (креирање типови питања, дељење − нивои приступа и безбедност). - Онлајн упитник (прикупљање и обрада података, визуализација). - Отворени подаци. - Инфографик. - Управљање дигиталним уређајима (програмирање уређаја). - Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. - Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. - Вредновање резултата пројектног задака

Кључни појмови садржаја: анализа података, табеларни прорачуни, статистика, визуализација података, дељене табеле, лични подаци, отворени подаци, инфографик.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета информатике и рачунарства	компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и орјентација ка предузетништву, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција

Начин остваривања програма

Методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, комбинована, метода учења путем открића, метода практичног рада
Облик рада: фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални

Активности

Наставника: организује, осмишљава, слуша, анализира, разговара, објашњава, образлаже, усмерава, упућује, наводи, подстиче, процењује, вреднује, води, мотивише, контролише, прати, обезбеђује материјал, повезује садржаје

Ученика: активан приступ при излагању новог градива и изради задатака на часу, практична примена стечених знања, активно учешће у раду, самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује, организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, домаћи задаци, писмене провере (иницијални тест), усмено одговарање, практичан рад, полугодишња провера знања, провера знања на крају школске године.

Корелација са другим предметима:

Предмет	Садржај
Информатика и рачунарство/Физика	**ИКТ/Рачунарство** - Креирање радне табеле, унос података, функције и графикони / Физика – Омов закон

Информатика и рачунарство/Хемија	**ИКТ/Рачунарство**-Креирање радне табеле, унос података, функције и графикони /**Хемија** – Мера киселости раствора, PH скала и/или Угљоводоници
Информатика и рачунарство/Математика	**ИКТ/Рачунарство** - Креирање радне табеле, унос података, функције и графикони/**Математика** Обрада података (средња вредност, и/или медијана)
Информатика и рачунарство/Физичко и	**ИКТ-Рачунарство** - Креирање радне табеле, унос података, функције и графикони/**Физичко** –
здравствено васпитање	Иницијална мерења ученика: телесна висина, телесна тежина, скок у даљ из места, гипкост, издржај у згибу висом, трчање 4 x 10 м, shutle run, јачина трбушног зида (број понављања за 30 секунди)
Информатика и рачунарство/Географија	**ИКТ-Рачунарство** - Креирање радне табеле, унос података, функције и графикони /Становништво Србије (Демографски подаци: Број становника, густина насељености, природни прираштај (наталитет, морталитет), народи и нац.мањине

Напомена: У току рада кроз пројектне задатке биће још корелација са другим предметима у зависности од тема које буду изабрали ученици, па ћемо накнадно уписати. **Литература (за наставнике и ученике)**

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО 8, уцбеник за 8.разред, Едука (2022) – Катарина Алексић, Катарина Вељковић, Милош Бајчетић и Дарко Крсмановић.

2.14. Физичко и здравствено васпитање

Циљнаставе и учењафизичког и здравственогваспитањаједаученикунапређујефизичкеспособности, моторичкевештине и знањаизобластифизичке и здравственекултуре, радиочувањаздравља и применеправилног и редовногфизичкогвежбања у савременимусловимаживота и рада.

Задаци наставе физичког и здравственогваспитања су:

- подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела; - развој и усавршавање моторичких способности;
- стицање моторичких умења која су, као садржаји, утврђени програмом физичког васпитања и стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
- усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаних циљем овог васпитно-образовног подручја; - формирање морално-вољних квалитета личности; - оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада.

Оперативни задаци:

- развој основних моторичких способности, првенствено гипкости, брзине и координације;
- стицање и усавршавање моторичких умења и навика предвиђених програмом физичког васпитања;
- примена стечених знања, умења и навика у сложенијим условима (кроз игру, такмичења и сл.);
- задовољавање социјалних потреба за потврђивањем и групним поистовећивањем и др; - естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности;
- усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика.

2.14.1 Разред: Пети

Фонд часова

разред	недељни фонд часова	годишњи фонд часова
5.	2+1.5(офа)	72+54 (офа)

ИСХОДИ **По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

– примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби; – изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања) и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; – упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак; – комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу; – доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама; – одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; – користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри; – процени сопствене могућности за вежбање у гимнастици; – користи елементе технике у игри; – примењује основна правила рукомета у игри; – учествује на унутародељењским такмичењима; – изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; – игра народно коло; – изведе кретања у различитом ритму; – изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; – контролише и одржава тело у води;	**ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ**	**Обавезни садржаји:** Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.

– преплива 25м слободном техником;		

– скочи у воду на ноге; – поштује правила понашања у и око водене средине; – објасни својим речима сврху и значај вежбања; – користи основну терминологију вежбања; – поштује правила понашања у и на просторима за вежбање у школи и ван ње, као и на спортским манифестацијама; – примени мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; – примени и поштује правила тимске и спортске игре у складу са етичким нормама; – навија и бодри учеснике на такмичењима и решава конфликте на социјално прихватљив начин; – користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортскорекративних активности; ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ Обавезни садржаји Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности Атлетика Обавезни садржаји		

Техника истрајног трчања. Истрајно трчање – припрема за крос. Техника спринтерског трчања. Техника високог и ниског старта.		

Скок увис (прекорачна техника). Бацање лоптице (до 200 г). Препоручени садржаји Техника штафетног трчања. Скок удаљ. Бацања кугле 2 кг. Бацање „вортекс-а". Тробој. Спортска Гимнастика Обавезни садржаји Вежбе на тлу. Прескоци и скокови. Вежбе у упору. Вежбе у вису. Ниска греда. Гимнастички полигон. Препоручени садржаји Вежбе на тлу (напредне варијанте). Висока греда. Трамболина. Прескок. Коњ са хватаљкама. Вежбе у упору (сложенији састав). Вежбе у вису (сложенији састав). – прихвати сопствену победу и пораз у складу са „ферплејом"; – примењује научено у физичком и здравственом васпитању у ванредним ситуацијама; – препозна лепоту покрета и кретања у физичком вежбању и спорту; – направи план дневних активности;		

– наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље;		

– разликује здраве и нездраве начине исхране; – направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника; – примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања; – препозна врсту повреде; – правилно реагује у случају повреде; – чува животну средину током вежбања.		

	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	**Атлетика**	**Обавезни садржаји:** Техника истрајног трчања Истрајно трчање – припрема за крос Техника спринтерског трчања Техника високог и ниског старта Скок увис (прекорачна техника) Бацање лоптице (до 200 g) **Проширени садржаји** Техника штафетног трчања Скок удаљ Бацања кугле 2 kg Бацање „вортекс-а” Тробој

		Спортска гимнастика	**Обавезни садржаји:** Вежбе на тлу Прескоци и скокови Вежбе у упору Вежбе у вису Ниска греда Гимнастички полигон **Проширени садржаји:** Вежбе на тлу (напредне варијанте) Висока греда Трамболина Прескок Коњ са хватаљкама Вежбе у упору (сложенији састав) Вежбе у вису (сложенији састав)
		Основе тимских и спортских игара	**Обавезни садржаји:** Рукомет/минирукомет: Основни елементи технике и правила; – вођење лопте, – хватања и додавања лопте, – шутирања на гол,

			– финтирање, – принципи индивидуалне одбране – основна правила рукомета/минирукомета Спортски полигон **Препоручени садржаји** Напредни елементи технике, тактике и правила игре: – хватања котрљајућих лопти, – дриблинг, – шутирања на гол, – финтирање, – основни принципи колективне одбране.
		Плес и ритимика	**Обавезни садржај:** Покрети уз ритам и уз музичку пратњу Ритмичка вежба без реквизита Скокови кроз вијачу Народно коло „Моравац” Народно коло из краја у којем се школа налази Основни кораци друштвених плесова **Препоручени садржаји** Вежбе са обручем Вежбе са лоптом Сложенији скокови кроз вијачу

	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	**Физичко вежбање и спорт**	Циљ и сврха вежбања у физичком и здравственом васпитању Основна правила Рукомета/минирукомета и Малог фудбала Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе) Чување и одржавање материјалних добара која се користе у физичком и здравственом васпитању Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање Упознавање ученика са најчешћим облицима насиља у физичком васпитању и спорту „Ферплеј” (навијање, победа, пораз, решавање конфликтних ситуација).Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта. Значај развоја физичких способности за сналажење у ванредним ситуацијама. Физичко вежбање и естетика. Планирање дневних активности.
		Здравствено васпитање	Физичка активност, вежбање и здравље. Основни принципи вежбања и врсте физичких активности. Одржавање личне опреме за вежбање и поштовање здравствено хигијенских мера пре и после вежбања. Лична и колективна хигијена пре и после вежбања. Утицај правилне исхране на здравље и развој људи. Исхрана пре и после вежбања. Прва помоћ. Вежбање и играње на чистом ваздуху, чување околине приликом вежбања.

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ (ученик уме да:)	
		Школски програм за други циклус основног образовања и васпитања ФВ1.1.3. Ученик правилно трчи варијантама технике трчањана кратке, средње и дуге стазе и мери резултат.
АТЛЕТИКА	**ОСНОВНИ НИВО**	ФВ1.1.4. Зна терминологију, значај трчања, основе тренинга и пружа прву помоћ. ФВ1.1.5. Ученик зна правилно да скаче удаљ згрчном варијантом тенике и мери дужину скока. ФВ1.1.6. Зна терминологију, основе тренинга и пружа прву помоћ. ФВ1.1.7.Ученик зна правилно да скаче увис варијантом техником маказице. ФВ1.1.8. Зна терминологију, основе тренинга и пружа прву помоћ. ФВ1.1.9. Ученик/ученица правилно баца куглу из места и мери дужину хица. ФВ1.1.10. Зна правила такмичења, сигурносна правила, влада терминологијом, основама тренинга и пружа прву помоћ.
	СРЕДЊИ НИВО	ФВ2.1.3. Ученик правилно изводи варијанту технике штафетног трчања. ФВ2.1.7. Ученик/ученица зна правила за такмичење ФВ2.1.4. Ученик/ученица зна правилно да скаче удаљ техником увинућа. ФВ2.1.5. Ученик/ученица зна правилно да скаче увис лећном варијантом технике. ФВ2.1.6. Ученик/ученица правилно баца куглу лећном варијантом технике. ФВ2.1.8. Ученик/ученица учествује на такмичењу у једној атлетској дисциплини.
	НАПРЕДНИ НИВО	ФВ3.1.3. Ученик правилно изводи варијанту технике штафетног трчања. ФВ3.1.4. Ученик/ученица учествује на такмичењу атлетском петобоју. ФВ3.1.5. Зна правила за учествовање на такмичењу атчетском петобоју.
РУКОМЕТ	**ОСНОВНИ НИВО**	ФВ1.1.1. Ученик/ученица на основном нивоу игра рукомет, примењујући основне лементе технике, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз уважавање других ФВ 1.1.2. Зна функцију рукомета, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и пружа прву помоћ.

	СРЕДЊИ НИВО	ФВ2.1.1. Ученик/ученица игра рукомет примењујући више нивоа технике. већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других. ФВ2.1.2. Зна функцију и значај рукомета, већи број правила. Принципе и утицај тренинга.
	НАПРЕДНИ НИВО	ФВ3.1.1. Ученик/ученица игра рукомет примењујући сложене елементе технике, испуњава тактичке задатке, учествује у организацији утакмице и суди на уткамици. ФВ3.1.2. Зна тактику рукометасистем такмичења, начин организовања утакмице и суди.

ВЕЖБЕ НА ТЛУ И СПРАВАМА	**ОСНОВНИ НИВО**	ФВ1.1.11. Ученика/ученица правилно изводи вежбе на тлу. ФВ1.1.19 Зна назив вежбе, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ ФВ1.1.12. Ученик/ученица правилно изводи прескок разношку или згрчу уз помоћ. ФВ1.1.13. Ученик/ученица изводи вежбе на греди и комбинације вежби на греди. ФВ1.1.14 Ученица правилно изводи основне вежбе на двовисинском разбоју ФВ1.1.16. Ученик правилно изводи основне вежбе на круговима ФВ1.1.17. Ученик правилно изводи основне вежбе на паралелном разбоју ФВ1.1.18. Ученик правилно изводи основне вежбе на вратилу.
	СРЕДЊИ НИВО	ФВ2.1.9. Ученик/ученица на средњем нивоу правилно изводи сложеније вежбе на тлу, чува и помаже, поштује сигурносна правила. ФВ2.1.17. Зна назив вежбе основе организације рада на справама и пружа прву помоћ. ФВ2.1.10. Ученик/ученица правилно изводи згрчку. ФВ2.1.11. Ученица правилно изводи вежбе и комбинације вежби на греди. ФВ2.1.12. Ученица правилно изводи вежбе и комбинације вежби на двовисинском разбоју. ФВ2.1.14. Ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на круговима. ФВ2.1.15. Ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на паралелном разбоју. ФВ2.1.16. Ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на вратилу.

	НАПРЕДНИ НИВО	ФВ3.1.6. Ученик/ученица правилно изводи вежбе и комбинације вежби на тлу. ФВ3.1.7. Ученик/ученица правилно изводи згрчку и разношку са изразитијом фазом лета. ФВ3.1.8. Ученица правилно изводи вежбе и комбинације вежби на греди. ФВ3.1.9. Ученица правилно изводи вежбе и комбинације вежби на двовисинском разбоју. ФВ3.1.11. Ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на круговима. ФВ3.1.12. Ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на паралелном разбоју. ФВ3.1.13. Ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на вратилу ФВ3.1.14. Ученик учествује у гимнастичком петобоју, а ученица у гимнастичком четворобоју ФВ3.1.15. Зна мере сигурности, чување и помагање, назив вежбе, основеорганизације рада и учествује на школском такмичењу.
ПЛЕС	**ОСНОВНИ НИВО**	ФВ1.1.20.Ученик/ученица се успешно креће у ритму и темпу музичке пратњеу простору основним облицима кретања (ходање, трчање)
	СРЕДЊИ НИВО	ФВ2.1.18. Ученик/ученица повезује просторном и временски плесне елемене у целину, изводи и реализује најмање један одабрани дечији плес. ФВ2.1.19. Влада основном терминологијом, препознаје и разликује друштвене и народне плесове.
	НАПРЕДНИ НИВО	ФВ3.1.16. Ученик/ученица самостално изводи сопствену композицију покрета и кретања уз музичку пратњу и успешномоторички и у ритму реализује одабрани народни плес, друштвени и дечији плес, влада основама тренинга и учествује на такмичењу. ФВ3.1.17. Зна терминологију плесова и систем такмичења.
ЗНАЊА О ФИЗИЧКОМ ВЕЖБАЊУ И ФИЗИЧКОМ ВАСПИТАЊУ	**ОСНОВНИ НИВО**	ФВ1.2.1. Ученик/ученица зна смисао за Физичког васпитања. ФВ1.2.2. Ученик/ученица зна утицај физичког вежбања. ФВ1.2.3. Ученик/ученица зна основне појмове везане за физичко вежбање. ФВ1.2.4 Ученик/ученица зна безбедност током вежбања. ФВ1.2.5. Ученик/ученица зна основна правила спортских игара.
	СРЕДЊИ НИВО	ФВ2.2.1. Ученик/ученица зна терминологију ФВ2.2.2. Ученик/ученица зна основе тренинга ФВ2.2.3. Ученик/ученица зна да дозира оптерећење током тренинга
	НАПРЕДНИ НИВО	ФВ3.2.1. Ученик/ученица зна правила индивидуалних спортских грана и спортских игара ФВ3.2.2. Ученик/ученица зна основе система такмичења ФВ3.2.3 Ученик/ученица зна начин организовања такмичења.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета физичког и здравственог васпитања:	Одговорно учешће у демократском друштву, комуникација, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу, решавање проблема, сарадња.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, комбинована **Облик рада**:
фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални.

Активности

Наставника: дискусија, анализирање, објашњавање, показивање, поређење, мерење, упоређивања

Ученика: активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује,организује, ослања се на претходно искуство, ходање,трчање, вежбање, анализирање, такмичење, мерење, скакање.

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: свакодневна посматрања, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, активности ученика на часу, начин извођења елемената,иницијално тестирање

Корелације (међупредметна повезаност):

Физика/физичко и здравствено васпитање

- Променљиво праволиниско кретање/рукомет –трокорак
- Слободан пад/рукомет - додавање лопте
- Сила,снага/рукомет - игра пивота
- Деформација-истезање/рукомет - игра голмана

Математика/ физичко и здравствено васпитање

- Лопта/Рукомет - контрола лопте

Музичка култура/ физичко и здравствено васпитање

- Вивалди годишња доба/ритм.гимнастика вежбе са обручевима
- Моцарт мала ноћна музика/ритм.гимнастика вежбе са вијачим
- Народна музика Дивна,Дивна/плес Дивна ,Дивна

Историја/ физичко и здравствено васпитање

- Култура Старе Грчке/ атлетика штафетно трчање - Грчко - Персијски ратови/атлетика скок у даљ
- Култура Старе Грчке/бацања...

2.14.2 Разред: Шести

Фонд часова

разред	**недељни фонд часова**	**годишњи фонд часова**
6.	2+1.5(офа)	72+54(офа)

ИСХОДИ	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	САДРЖАЈИ

- примени комплексе простих и општеприпремних вежби у већем обиму и интензитету у самосталном вежбању; - користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; - упоређује резултате тестирања са вредностима за свој узраст; - примени досегнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; - разликује атлетске дисциплине; - развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; - одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; - схвати вредност спортске гимнастике за сопствени развој; - изведе елементе кошаркашке технике; - примени основна правила кошарке; - користи елементе кошарке у игри; - примени основне елементе тактике у одбрани и нападу; - учествује на унутар одељенским такмичењима; - изведе кретања у различитом ритму; - игра народно коло; - изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; - контролише покрете и одржава тело у води; - преплива 25 м техником краула и лећног краула; - процени своје способности и вештине у води; - скочи у воду на главу;	Физичке способности		Основни садржаји Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.
		Атлетика	Обавезни садржаји Техника штафетног трчања. Скок удаљ. Бацања кугле 2 кг. Истрајно трчање - припрема за крос. Скок увис (опкорачна техника). Бацање "вортекс-а". Проширени садржаји Тробој.
		Спортска гимнастика	Основни садржаји Вежбе на тлу. Прескоци и скокови. Вежбе у упору. Вежбе у вису. Греда. Гимнастички полигон. Проширени садржаји Вежбе на тлу (напредне варијанте). Висока греда. Трамболина. Прескок. Коњ са хватаљкама. Вежбе у упору (сложенији састав). Вежбе у вису (сложенији састав).

- поштује правила понашања у води, и око водене средине; - објасни својим речима значај примењених вежби; - процени ниво сопствене дневне физичке активности; - препозна начине за побољшање својих физичких способности; - препозна могуће последице недовољне физичке активности; - правилно се понаша на вежбалиштима као и на спортским манифестацијама; - примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; - примерено се понаша као посматрач на такмичењима; - решава конфликте на друштвено прихватљив начин; - пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности; - прихвати победу и пораз; - вреднује спортове без обзира на лично интересовање; - примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; - процени лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; - подстиче породицу на потребу примене редовне физичке активности; - повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; - примени препоручени дневни ритам рада, исхране и одмора; - користи здраве намирнице у исхрани; - користи само препоручене додатке исхрани; - примењује здравствено-	**ТИМСКЕ ДИСЦИПЛИНСКЕ ВЕШТИНЕ**	**Основе тимских и спортских игара**	Основи садржаји Кошарка: Основни елементи технике и правила: - кретање у основном ставу у одбрани, - контрола лопте у месту и кретању, - вођење лопте, - дриблинг, - хватања и додавања лопте, - шутирања, - принципи индивидуалне одбране, - откривање и покривање (сарадња играча), - основна правила кошарке. Проширени садржаји Напредни елементи технике, тактике и правила игре: - дриблинг (сложеније варијанте), - финтирање. Основни принципи колективне одбране и напада.

хигијенске мере у вежбању; - правилно реагује након повреда; - чува животну средину током вежбања; - препозна последице конзумирања дувана.			

		Плес и ритмика	Основи садржаји Вежбе са вијачом. Народно коло "Моравац". Народно коло из краја у којем се школа налази. Проширени садржаји Састав са обручем. Састав са лоптом. Кратки састав са вијачом. Енглески валцер
		Пливање	Основни садржаји Предвежбе у обучавању технике пливања. Техника краула. Техника пливања леђног краула. Одржавање на води ради самопомоћи. Проширени садржаји Роњење у дужину 5-10 м
		Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима

	Физичка и здравствена култура	**Физичко вежбање и спорт**	Основни садржаји Основна правила вежбања. Основна правила Кошарке и правила Рукомета. Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању. Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање. Облици насиља у физичком васпитању и спорту. "Ферплеј" (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација). Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта. Развој физичких способности у функцији сналажења у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...). Повезаност физичког вежбања и естетике. Значај вежбања у породици. Планирање вежбања у оквиру дневних активности.
		Здравствено васпитање	Основни садржаји Значај физичке активности за здравље. Поштовање здравствено-хигијенских мера пре и после вежбања. Последице неодржавања хигијене - хигијена пре и после вежбања. Значај употребе воћа и поврћа у исхрани. Последице неправилне исхране и прекомерног уношења енергетских напитака. Поступци ученика након повреда (тражење помоћи). Вежбање и играње у различитим временским условима (упутства за игру и вежбање на отвореном простору). Чување околине на отвореним просторима изабраним за вежбање. Последице конзумирања дувана.

ОБЛАСТ/ТЕМА	СТАНДАРДИ	
АТЛЕТИКА	**ОСНОВНИ НИВО**	ФВ.1.1.3. Ученик/ученица правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мери резултат. ФВ.1.1.4. Зна терминологију, значај трчања, основе тренинга и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.5. Ученик/ученица зна правилно да скаче удаљ згрчном варијантом технике и мери дужину скока. ФВ.1.1.6. Зна терминологију, основе тренинга и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.7. Ученик/ученица зна правилно да скаче увис варијантом технике маказице. ФВ.1.1.8. Зна терминологију, основе тренинга и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.9. Ученик/ученица правилно баца куглу из места и мери дужину хица. ФВ.1.1.10. Зна правила за такмичење, сигурносна правила, влада терминологијом, основама тренинга и пружа прву помоћ.
	СРЕДЊИ НИВО	ФВ.2.1.3. Ученик/ученица правилно изводи варијанту технике штафетног трчања. ФВ.2.1.7. Ученик/ученица зна правила за такмичење. ФВ.2.1.4. Ученик/ученица зна правилно да скаче удаљ варијантом технике увинуће. ФВ.2.1.7. Ученик/ученица зна правила за такмичење. Фв.2.1.5. Ученик/ученица зна правилно да скаче увис леђном варијантом технике. ФВ.2.1.7. Ученик/ученица зна правила за такмичење. ФВ.2.1.6. Ученик/ученица правилно баца куглу леђном варијантом технике. ФВ.2.1.7. Ученик/ученица зна правила за такмичење. ФВ.2.1.8. Ученик/ученица учествује на такмичењу у једној атлетској дисциплини.
	НАПРЕДНИ НИВО	ФВ.3.1.3. Ученик/ученица правилно изводи варијанту технике штафетног трчања. ФВ.3.1.4. Ученик/ученица учествује на такмичењу у атлетском петобоју. ФВ.3.1.5. Зна атлетска правила неопходна за учествовање на такмичењу у атлетском петобоју.

СПОРТСКА ГИМНАСТИКА	**ОСНОВНИ НИВО**	ФВ.1.1.11. Ученик/ученица правилно изводи вежбе на тлу. ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.12. Ученик/ученица правилно изводи прескоке разношку или згрчку уз помоћ ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ ФВ.1.1.13. Ученик/ученица изводи вежбе и комбинације вежби на греди. ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.14. Ученица правилно изводи основне вежбе на двовисинском разбоју. ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.15. Ученик правилно изводи основне вежбе на коњу са хватаљкама. ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.16. Ученик правилно изводи основне вежбе на круговима. ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.17. Ученик правилно изводи основне вежбе на паралелном разбоју.

		ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.18. Ученик правилно изводи основне вежбе на вратилу. ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ.

	СРЕДЊИ НИВО	ФВ.2.1.9. Ученик/ученица на средњем нивоу правилно изводи сложеније вежбе на тлу, чува и помаже, поштује сигурносна правила. ФВ.2.1.17. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.2.1.10. Ученик/ученица правилно изводи згрчку. СаДржаЈ: вежба: згрчка преко козлића или коња. ФВ.2.1.11. Ученица правилно изводи вежбе и комбинације вежби на греди ФВ.2.1.17. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби и основе организације рада. ФВ.2.1.12. Ученица правилно изводи вежбе и комбинације вежби на двовисинском разбоју ФВ.2.1.17. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби и основе организације рада. ФВ.2.1.13. Ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на коњу са хватаљкама. ФВ.2.1.17. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби и основе организације рада. ФВ.2.1.14. Ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на круговима. ФВ.2.1.17. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби и основе организације рада. ФВ.2.1.15. Ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на паралелном разбоју. ФВ.2.1.17. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби и основе организације рада. ФВ.2.1.16. Ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на вратилу.

		ФВ.2.1.17. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби и основе организације рада.

	НАПРЕДНИ НИВО	ФВ.3.1.6. Ученик/ученица правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на тлу. ФВ.3.1.7. Ученик/ученица правилно изводи згрчку и разношку са изразитијим фазама лета. ФВ.3.1.8. Ученица правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на греди. ФВ.3.1.9. Ученица правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на двовисинском разбоју. ФВ.3.1.10. Ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на коњу са хватаљкама. ФВ.3.1.11. Ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на круговима. ФВ.3.1.12. Ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на паралелном разбоју. ФВ.3.1.13. Ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на вратилу. ФВ.3.1.14. Ученик учествује у гимнастичком петобоју, а ученица учествује у гимнастичком четворобоју. ФВ.3.1.15. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби, основе организације рада и учествује на школском такмичењу.
ОСНОВЕ ТИМСКИХ И СПОРТСКИХ ИГАРА	**ОСНОВНИ НИВО**	ФВ.1.1.1. Ученик/ученица игра кошарку примењујући основне елементе технике, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других. ФВ.1.1.2. Зна функцију кошарке, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и пружа прву помоћ.
	СРЕДЊИ НИВО	ФВ.2.1.1. Ученик/ученица игра кошарку примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других.
	НАПРЕДНИ НИВО	ФВ.2.1.2. Зна функцију и значај кошарке, већи број правила, принципе и утицај тренинга. ФВ.3.1.1. Ученик/ученица игра кошарку примењујући већи број одговарајућих елемената технике, испуњавајући тактичке задатке, такмичи се, учествује у организацији утакмице и суди на утакмицама. ФВ.3.1.2. Зна тактику кошарке, систем такмичења, начин организовања утакмице и да суди.
ПЛЕС И РИТМИКА	**ОСНОВНИ НИВО**	ФВ.1.1.20. Ученик/ученица се успешно креће у ритму и темпу музичке пратње у простору основним облицима кретања (ходање, трчање).
	СРЕДЊИ НИВО	ФВ.2.1.18. Ученик/ученица повезује просторно и временски плесне елементе у целину, изводи и реализује најмање један одабрани дечији плес. ФВ.2.1.19. влада основном терминологијом, препознаје и разликује друштвене и народне плесове

	НАПРЕДНИ НИВО	ФВ.3.1.16. Ученик/ученица самостално изводи сопствену композицију покрета и кретања уз музичку пратњу и успешно моторички у ритму и темпу реализује одабрани народни, друштвени и дечији плес; влада основама тренинга и учествује на такмичењу. ФВ.3.1.17. Зна терминологију плесова и систем такмичења.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета физичког и здравственог васпитања:	Одговорно учешће у демократском друштву, комуникација, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу, решавање проблема, сарадња.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, комбинована **Облик рада**:
фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални.

Активности

Наставника: дискусија, анализирање, објашњавање, показивање, поређење, мерење, упоређивања

Ученика: активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем,

закључује,организује, ослања се на претходно искуство, ходање,трчање, вежбање, анализирање, такмичење, мерење, скакање.

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: свакодневна посматрања, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, активности ученика на часу, начин извођења елемената,иницијално тестирање

Корелације (међупредметна повезаност):

Физика/физичко и здравствено васпитање

- Узајамно деловање два тела/ кошарка блок у нападу
- Узајамно деловање два тела у непосредном додиру деформација сабијање/кошарка наскок код скок – шута
- Равнотежа тела,појам врста,равнотежа полуге/кошарка основни кош.стаб у нападу
- Равномерно праволиниско кретање/контранапад кошарка - Променљивио праволинијско кретање/атлетика трћање 30м

Биологија/физичко и здравствено васпитање

- Срце и крвни систем/трчање

Математика/ физичко и здравствено васпитање

- Угао/кошарка демаркирање(оштар,туп,прав угао)

Музичка култура/ физичко и здравствено васпитање - Музика
на тлу Србије/плес Моравац

- Антонио Вивалди/рит.гимнастика вежбе са вијачом

2.14.3 Разред: Седми

Фонд часова **3 ЧАСА НЕДЕЉНО, 108 ЧАСОВА НА ГОДИШЊЕМ НИВОУ**

ИСХОДИ **По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
− примени комплексе простих и општеприпремних вежби	**ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ**	**Основни садржаји** Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој гипкости.

одговарајућег обима и интензитета у самосталном вежбању; − сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим ситуацијама; − упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника са вредностима за свој узраст; − примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; − примени атлетске дисциплине у складу са правилима; − развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; − одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела;			Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	**Атлетика**	**Основни садржаји** Техника спринтерског трчања. Истрајно трчање – припрема за крос. Техника штафетног трчања Скок удаљ. Бацања кугле. Скок увис. Бацање „вортекс-а”. **Проширени садржаји** Скок увис (леђна техника). Тробој.

− примени вежбања из гимнастике за развој моторичких способности; − изведе елементе одбојкашке технике; − примени основна правила одбојке; − користи елементе технике у игри; − примени основне тактичке елементе спротских игара; − учествује на такмичењима између одељења; − изведе кретања у различитом ритму; − игра народно коло; − изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; − изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; − преплива 25 m техником краула, леђног краула и прсном техником; − процени своје способности и вештине у води; − скочи у воду на ноге и на главу; − рони у дужину у складу са својим могућностима; − поштује правила понашања у води, и око водене средине; − уочи ризичне ситуације у води и око ње;		**Спортска гимнастика**	**Основни садржаји:** Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе: Тло Прескок Трамполина Вратило Двовисински разбој Паралелни разбој Кругови Коњ са хватаљкама Греда. **Проширени садржаји:** Натлу исправама сложеније вежбе и комбинације вежби.
		Основе тимских и спортских игара	**Одбојка:** Основни елементи технике, тактике и правила игре. **Футсал:** Игра уз примену правила. **Рукомет:** Игра уз примену правила. **Кошарка:** Сложенији елементи технике, тактике и правила игре. **Активност по избору.**

− вреднује утицај примењених вежби на организам; − процени ниво сопствене дневне физичке активности; − користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности;		**Плес и ритимика**	**Основни садржаји** Вежбе са вијачом. Вежбе са обручем. Вежбе са лоптом. Народно коло „Моравац”.

− процени последице недовољне физичке активности; − примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; − одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; − примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама;			Народно коло из краја у којем се школа налази. Енглески валцер. **Проширени садржаји** Састав са обручем. Састав са лоптом. Састав са вијачом. Основни кораци rock n roll.

− примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; − решава конфликте на друштвеноприхватљив начин; − пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекративних активности; − прихвати победу и пораз; − уважи различите спортове без обзира на лично интересовање; − примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; − повеже значај вежбања за одређене професије; − вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; − подстиче породицу на редовно вежбање; − повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; − коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама; − користи здраве намирнице у исхрани;		**Пливањеи ватерполо**	**Основни садржаји Пливање** Техника краула. Техника прсног пливања. Одржавање на води на разне начине и самопомоћ. Роњење у дужину до 10 m. Пливање 25 m одабраном техником на време. **Проширени садржаји** Мешовито пливање (две технике). **Ватерполо** Пливање са лоптом. Хватање и додавање. Шут на гол. **Проширени садржаји** **Пливање** Мешовито пливање. Игре у води. **Ватерполо** Основни елементи тактике и игра.
		Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима
		Физичко вежбање и спорт	**Основни садржаји** Основна подела вежби.

− разликује корисне и штетне додатке исхрани; − примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; − правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда; − чува животну средину током вежбања; − препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака; − води рачуна о репродуктивним огранима приликом вежбања.	**ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА**		Функција скелетно-мишићног система. Основна правила одбојке. Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању. Облици насиља у физичком васпитању и спорту. Навијање, победа, пораз решавање спорних ситуација. Писани и електронски извори информација из области физчког васпитања и спорта. Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама. Значај вежбања за одбрамбенобезбедносне потребе. Повезаност физичког вежбања и естетике. Породица и вежбање Планирање вежбања.

		Здравствено васпитање	**Основни садржаји** Утицај аеробног вежбања (ходања, трчања и др.) на кардио-респираторни систем. Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања. Значај употребе воћа и поврћа и градивних материја (протеини и беланчевине) у исхрани. Подела енергетских напитака и последице њиховог прекомерног конзумирања. Прва помоћ након површинских повреда (посекотина и одеротина).
			Вежбање у различитим временским условима. Чување околине при вежбању. Последице конзумирања дувана и алкохола. Додаци исхрани – суплементи. Вежбање и менструални циклус. Значај заштите репродуктивних органа приликом вежбања.

ОБЛАСТ/ТЕМА	**СТАНДАРДИ**

АТЛЕТИКА	**ОСНОВНИ НИВО**	ФВ.1.1.3. Ученик/ученица правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мери резултат. ФВ.1.1.4. Зна терминологију, значај трчања, основе тренинга и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.5. Ученик/ученица зна правилно да скаче удаљ згрчном варијантом технике и мери дужину скока. ФВ.1.1.6. Зна терминологију, основе тренинга и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.7. Ученик/ученица зна правилно да скаче увис варијантом технике маказице. ФВ.1.1.8. Зна терминологију, основе тренинга и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.9. Ученик/ученица правилно баца куглу из места и мери дужину хица. ФВ.1.1.10. Зна правила за такмичење, сигурносна правила, влада терминологијом, основама тренинга и пружа прву помоћ.
	СРЕДЊИ НИВО	ФВ.2.1.3. Ученик/ученица правилно изводи варијанту технике штафетног трчања. ФВ.2.1.7. Ученик/ученица зна правила за такмичење. ФВ.2.1.4. Ученик/ученица зна правилно да скаче удаљ варијантом технике увинуће. ФВ.2.1.7. Ученик/ученица зна правила за такмичење. Фв.2.1.5. Ученик/ученица зна правилно да скаче увис леђном варијантом технике. ФВ.2.1.7. Ученик/ученица зна правила за такмичење. ФВ.2.1.6. Ученик/ученица правилно баца куглу леђном варијантом технике. ФВ.2.1.7. Ученик/ученица зна правила за такмичење. ФВ.2.1.8. Ученик/ученица учествује на такмичењу у једној атлетској дисциплини.
	НАПРЕДНИ НИВО	ФВ.3.1.3. Ученик/ученица правилно изводи варијанту технике штафетног трчања. ФВ.3.1.4. Ученик/ученица учествује на такмичењу у атлетском петобоју. ФВ.3.1.5. Зна атлетска правила неопходна за учествовање на такмичењу у атлетском петобоју.

СПОРТСКА ГИМНАСТИКА	**ОСНОВНИ НИВО**	ФВ.1.1.11. Ученик/ученица правилно изводи вежбе на тлу. ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.12. Ученик/ученица правилно изводи прескоке разношку или згрчку уз помоћ ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ ФВ.1.1.13. Ученик/ученица изводи вежбе и комбинације вежби на греди. ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.14. Ученица правилно изводи основне вежбе на двовисинском разбоју. ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.15. Ученик правилно изводи основне вежбе на коњу са хватаљкама. ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.16. Ученик правилно изводи основне вежбе на круговима. ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.17. Ученик правилно изводи основне вежбе на паралелном разбоју. ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.18. Ученик правилно изводи основне вежбе на вратилу. ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ.

	СРЕДЊИ НИВО	ФВ.2.1.9. Ученик/ученица на средњем нивоу правилно изводи сложеније вежбе на тлу, чува и помаже, поштује сигурносна правила. ФВ.2.1.17. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.2.1.10. Ученик/ученица правилно изводи згрчку. СаДржаЈ: вежба: згрчка преко козлића или коња. ФВ.2.1.11. Ученица правилно изводи вежбе и комбинације вежби на греди ФВ.2.1.17. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби и основе организације рада. ФВ.2.1.12. Ученица правилно изводи вежбе и комбинације вежби на двовисинском разбоју ФВ.2.1.17. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби и основе организације рада. ФВ.2.1.13. Ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на коњу са хватаљкама. ФВ.2.1.17. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби и основе организације рада. ФВ.2.1.14. Ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на круговима. ФВ.2.1.17. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби и основе организације рада. ФВ.2.1.15. Ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на паралелном разбоју. ФВ.2.1.17. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби и основе организације рада. ФВ.2.1.16. Ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на вратилу. ФВ.2.1.17. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби и основе организације рада.

	НАПРЕДНИ НИВО	ФВ.3.1.6. Ученик/ученица правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на тлу. ФВ.3.1.7. Ученик/ученица правилно изводи згрчку и разношку са изразитијим фазама лета. ФВ.3.1.8. Ученица правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на греди. ФВ.3.1.9. Ученица правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на двовисинском разбоју. ФВ.3.1.10. Ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на коњу са хватаљкама. ФВ.3.1.11. Ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на круговима. ФВ.3.1.12. Ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на паралелном разбоју. ФВ.3.1.13. Ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на вратилу. ФВ.3.1.14. Ученик учествује у гимнастичком петобоју, а ученица учествује у гимнастичком четворобоју. ФВ.3.1.15. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби, основе организације рада и учествује на школском такмичењу.

ОСНОВЕ ТИМСКИХ И СПОРТСКИХ ИГАРА	**ОСНОВНИ НИВО**	ФВ.1.1.1. Ученик/ученица игра спортску игру примењујући основну технику, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других. ФВ.1.1.2. Зна функцију спортске игре, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.1. Ученик/ученица игра кошарку примењујући основне елементе технике, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других. ФВ.1.1.2. Зна функцију кошарке, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.1. Ученик/ученица на основном нивоу игра одбојку примењујући основне елементе технике, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других. ФВ.1.1.2. Зна функцију одбојке, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и пружа прву помоћ. Основна сврха учења одбојке на часовима Физичког васпитања је: а) оспособљавање ученика да играју одбојку б) откривање талената за спорт в) формирање школске екипе г) пружање прилике онима који тренирају да покажу своје умеће РУКОМЕТ ФВ.1.1.1. Ученик/ученица на основном нивоу игра рукомет примењујући основне елементе технике, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других. ФВ.1.1.2. Зна функцију рукомета, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и пружа прву помоћ. Повреда голмановог простора у рукомету је када играч који поседује лопту: а) нагази линију 6 м б) нагази аут линију в) нагази линију 9 м г) скоком у простор од 6 м шутира на гол ФУДБАЛ ФВ.1.1.1. Ученик/ученица на основном нивоу игра фудбал примењујући основне елементе технике, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других. ФВ.1.1.2. Зна функцију фудбала, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и пружа прву помоћ.
	СРЕДЊИ НИВО	Фв.2.1.1. Ученик/ученица игра спортску игру примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену

		личност уз поштовање других. Фв.2.1.2. Зна функцију и значај спортске игре, већи број правила, принципе и утицај тренинга. ФВ.2.1.1. Ученик/ученица игра кошарку примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других. ФВ.2.1.2. Зна функцију и значај кошарке, већи број правила, принципе и утицај тренинга ФВ.2.1.1. Ученик/ученица на средњем нивоу игра одбојку примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других ФВ.2.1.2. Зна функцију и значај одбојке, већи број правила, принципе и утицај тренинга. ФВ.2.1.1. Ученик/ученица игра рукомет примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других. ФВ.2.1.2. Зна функцију и значај рукомета, већи број правила, принципе и утицај тренинга. Колико у рукометној утакмици траје казна искљученом играчу? а) 30 сек б) 1 мин в) 3 мин г) 2 минута. ФВ.2.1.1. Ученик/ученица игра фудбал примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других. ФВ.2.1.2. Зна функцију и значај фудбала, већи број правила, принципе и утицај тренинга.

	НАПРЕДНИ НИВО	ФВ.3.1.1. Ученик/ученица игра спортску игру примењујући сложене елементе технике, испуњавајући тактичке задатке, учествује у организацији утакмице и суди на утакмицама. ФВ.3.1.2. Зна тактику игре, систем такмичења, начин организовања утакмице и суди. ФВ.3.1.1. Ученик/ученица игра кошарку примењујући већи број одговарајућих елемената технике, испуњавајући тактичке задатке, такмичи се, учествује у организацији утакмице и суди на утакмицама. ФВ.3.1.2. Зна тактику кошарке, систем такмичења, начин организовања утакмице и да суди. ОДБОЈКА ФВ.3.1.1. Ученик/ученица на напредном нивоу игра одбојку примењујући сложене елементе технике, испуњавајући тактичке задатке, учествује у организацији утакмице и суди на утакмицама. ФВ.3.1.2. Зна тактику одбојке, систем такмичења, начин организовања утакмице и суди. Колико пута, по одбојкашким правилима, један играч може дотаћи лопту приликом блокирања? а) једном б) два пута в) пет пута д) неограничен број пута РУКОМЕТ ФВ.3.1.1. Ученик/ученица игра рукомет примењујући сложене елементе технике, испуњавајући тактичке задатке, учествује у организацији утакмице и суди на утакмицама. ФВ.3.1.2. Зна тактику рукомета, систем такмичења, начин организовања утакмице и суди. Код извођења слободног бацања у рукомету, противнички играчи морају бити удаљени од извођача најмање: а) 5 метара б) 1 метар в) 3 метра г) 2 метра ФУДБАЛ
		ФВ.3.1.1. Ученик/ученица игра фудбал примењујући сложене елементе технике, испуњавајући тактичке задатке, такмичи се, учествује у организацији утакмице и суди на утакмицама. ФВ.3.1.2. Зна тактику фудбала, систем такмичења, начин организовања утакмице и суди.
ПЛЕС И РИТМИКА	**ОСНОВНИ НИВО**	ФВ.1.1.20. Ученик/ученица се успешно креће у ритму и темпу музичке пратње у простору основним облицима кретања (ходање, трчање).
	СРЕДЊИ НИВО	ФВ.2.1.18. Ученик/ученица повезује просторно и временски плесне елементе у целину, изводи и реализује најмање један одабрани дечији плес. ФВ.2.1.19. влада основном терминологијом, препознаје и разликује друштвене и народне плесове

	НАПРЕДНИ НИВО	ФВ.3.1.16. Ученик/ученица самостално изводи сопствену композицију покрета и кретања уз музичку пратњу и успешно моторички у ритму и темпу реализује одабрани народни, друштвени и дечији плес; влада основама тренинга и учествује на такмичењу. ФВ.3.1.17. Зна терминологију плесова и систем такмичења.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета физичког и здравственог васпитања:	Одговорно учешће у демократском друштву, комуникација, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу, решавање проблема, сарадња.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, комбинована **Облик рада**:
фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални.

Активности

Наставника: дискусија, анализирање, објашњавање, показивање, поређење, мерење, упоређивања

Ученика: активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује,организује, ослања се на претходно искуство, ходање,трчање, вежбање, анализирање, такмичење, мерење, скакање.

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: свакодневна посматрања, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, активности ученика на часу, начин извођења елемената,иницијално тестирање

Корелације (међупредметна повезаност):

Физика/физичко васпитање

Сила земљине теже/ Одбојка смеч ,Сила земљине теже/атлетика скок у вис, Променљиво праволиниско/атлетика трчање 30м ,Математика/ физичко васпитање , Права/ Одбојка тројни блок , Лопта/ Одбојка додавање лопте прсти, Биологија/физичко васпитање - Систем органа за дисање Одбојка /пријем игра либера

- Мишићни систем/ Одбојка скок у блоку

- Систем органа за дисање/крос
- Мишићни систем/гимнастика став о шакама
- Срце и крвни систем/атлетика трчање умереним интензитетом

2.14.4 Разред: Осми

Фонд часова:

разред	недељни фонд часова	годишњи фонд часова
осми	3	102

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у самосталном вежбању; – сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим ситуацијама; – упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника са вредностима за свој узраст; – примени достигнути ниво усвојене технике кретања у	**ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ**	**Основни садржаји:** Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој гипкости. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.
игри, спорту и свакодневном животу; – примени атлетске дисциплине у складу са правилима; – развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; – одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела;	**МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ**	**Атлетика** Истрајно трчање Спринтерско трчање. Штафетно трчање Скок удаљ. Бацања кугле. Скок увис (лељна техника). Бацање „вортекс-а“. Четворобој

– примени вежбања из гимнастике за развој моторичких способности; – изведе елементе одбојкашке технике; – примени основна правила одбојке; – користи елементе технике у игри; – примени основне тактичке елементе спротских игара; – учествује на унутародељенским такмичењима; – изведе кретања у различитом ритму; – игра народно коло; – изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; – изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; – вреднује утицај примењених вежби на организам;		**Спортска гимнастика**	**Основни садржаји:** Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе: Тло Прескок Трамполина Вратило Двовисински разбој Паралелни разбој Кругови Коњ са хватаљкама Греда **Проширени садржаји:** На тлу и справама сложеније вежбе и комбинације вежби

- процени ниво сопствене дневне физичке активности; - користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности; - процени последице недовољне физичке активности – примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; – примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; – решава конфликте на друштвеноприхватљив начин; – пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекративних активности; – прихвати победу и пораз; – уважи различите спортове без обзира на лично		**Тимске и спортске игаре**	**Футсал:** Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила **Рукомет:** Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила. **Кошарка:** Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила. **Одбојка:** Елементи технике и тактике. Игра уз примену правила. **Активност по избору.**

интересовање;
– примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама;

– повеже значај вежбања за одређене професије; – вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; – подстиче породицу на редовно вежбање; – повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; – коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама; – користи здраве намирнице у исхрани; – разликује корисне и штетне додатке исхрани; – примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; – правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда; – чува животну средину током вежбања; – препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака; – води рачуна о репродуктивним огранима приликом вежбања.		**Плес и ритимика**	Вежбе са вијачом. Вежбе са обручем. Народно коло „Моравац“. Народно коло из краја у којем се школа налази. Енглески валцер.
		Пливање и ватерполо	Техника краула, леђног краула и прсног пливања. Одржавање на води на разне начине и самопомоћ Роњење у дужину 10,15 м. Скокови на ноге и главу Мешовито пливање Игре у води Помоћ другима у води **Ватерполо** Пливање са лоптом Хватање и додавање Основни елементи тактике и игра
		Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима. Полигон са препрекама.

	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	**Физичко вежбање и спорт**	**Основни садржаји:** Подела моторичких способности. Функција срчано дисајног система . Основна правила и тактика спортских игара. Понашање на такмичењима и спортским манифестацијама. Чување и одржавање простора,справа и реквизита који се користе у вежбању. Превенција насиља у физичком васпитању и спорту. Решавање спорних ситуација Коришћење писаних и електронских извора информација из области физичког васпитања и спорта. Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама. Значај и улога физичког вежбања за професионална занимања у спорту, образовању, здравству, војсци, полицији и др. Структура физичке културе.
		Здравствено васпитање	**Основни садржаји:** Утицај различитих вежбања (ходања, трчања и др.) на кардио-респираторни систем, скелетно мишићни систем и организам. Здравствено-хигијенске мере пре и после

			вежбања. Значај правилне исхране. енергетскии напитци и њихова штетност. Прва помоћ након површинских повреда, уганућа и прелома. Значај вежбања у природи.. Чување околине при вежбању. Последице конзумирања дувана и алкохола и психоактивних супстанци. Правилно конзумирање додатака исхрани. Мере заштите репродуктивног здравља у процесу вежбања.

ОБЛАСТ/ТЕМА	**СТАНДАРДИ**	
АТЛЕТИКА	**ОСНОВНИ НИВО**	ФВ.1.1.3. Ученик/ученица правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мери резултат. ФВ.1.1.4. Зна терминологију, значај трчања, основе тренинга и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.5. Ученик/ученица зна правилно да скаче удаљ згрчном варијантом технике и мери дужину скока. ФВ.1.1.6. Зна терминологију, основе тренинга и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.7. Ученик/ученица зна правилно да скаче увис варијантом технике маказице. ФВ.1.1.8. Зна терминологију, основе тренинга и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.9. Ученик/ученица правилно баца куглу из места и мери дужину хица. ФВ.1.1.10. Зна правила за такмичење, сигурносна правила, влада терминологијом, основама тренинга и пружа прву помоћ.

	СРЕДЊИ НИВО	ФВ.2.1.3. Ученик/ученица правилно изводи варијанту технике штафетног трчања. ФВ.2.1.7. Ученик/ученица зна правила за такмичење. ФВ.2.1.4. Ученик/ученица зна правилно да скаче удаљ варијантом технике увинуће. ФВ.2.1.7. Ученик/ученица зна правила за такмичење. Фв.2.1.5. Ученик/ученица зна правилно да скаче увис леђном варијантом технике. ФВ.2.1.7. Ученик/ученица зна правила за такмичење. ФВ.2.1.6. Ученик/ученица правилно баца куглу леђном варијантом технике. ФВ.2.1.7. Ученик/ученица зна правила за такмичење. ФВ.2.1.8. Ученик/ученица учествује на такмичењу у једној атлетској дисциплини.
	НАПРЕДНИ НИВО	ФВ.3.1.3. Ученик/ученица правилно изводи варијанту технике штафетног трчања. ФВ.3.1.4. Ученик/ученица учествује на такмичењу у атлетском петобоју. ФВ.3.1.5. Зна атлетска правила неопходна за учествовање на такмичењу у атлетском петобоју.
СПОРТСКА ГИМНАСТИКА	**ОСНОВНИ НИВО**	ФВ.1.1.11. Ученик/ученица правилно изводи вежбе на тлу. ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.12. Ученик/ученица правилно изводи прескоке разношку или згрчку уз помоћ ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ ФВ.1.1.13. Ученик/ученица изводи вежбе и комбинације вежби на греди. ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.14. Ученица правилно изводи основне вежбе на двовисинском разбоју. ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.15. Ученик правилно изводи основне вежбе на коњу са хватаљкама. ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.16. Ученик правилно изводи основне вежбе на круговима. ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.17. Ученик правилно изводи основне вежбе на паралелном разбоју. ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.18. Ученик правилно изводи основне вежбе на вратилу.

		ФВ.1.1.19. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ.

	СРЕДЊИ НИВО	ФВ.2.1.9. Ученик/ученица на средњем нивоу правилно изводи сложеније вежбе на тлу, чува и помаже, поштује сигурносна правила. ФВ.2.1.17. Зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ. ФВ.2.1.10. Ученик/ученица правилно изводи згрчку. СаДржаЈ: вежба: згрчка преко козлића или коња. ФВ.2.1.11. Ученица правилно изводи вежбе и комбинације вежби на греди ФВ.2.1.17. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби и основе организације рада. ФВ.2.1.12. Ученица правилно изводи вежбе и комбинације вежби на двовисинском разбоју ФВ.2.1.17. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби и основе организације рада.

		ФВ.2.1.13. Ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на коњу са хватаљкама. ФВ.2.1.17. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби и основе организације рада. ФВ.2.1.14. Ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на круговима. ФВ.2.1.17. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби и основе организације рада. ФВ.2.1.15. Ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на паралелном разбоју. ФВ.2.1.17. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби и основе организације рада. ФВ.2.1.16. Ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на вратилу. ФВ.2.1.17. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби и основе организације рада.
	НАПРЕДНИ НИВО	ФВ.3.1.6. Ученик/ученица правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на тлу. ФВ.3.1.7. Ученик/ученица правилно изводи згрчку и разношку са изразитијим фазама лета. ФВ.3.1.8. Ученица правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на греди. ФВ.3.1.9. Ученица правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на двовисинском разбоју. ФВ.3.1.10. Ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на коњу са хватаљкама. ФВ.3.1.11. Ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на круговима. ФВ.3.1.12. Ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на паралелном разбоју. ФВ.3.1.13. Ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на вратилу. ФВ.3.1.14. Ученик учествује у гимнастичком петобоју, а ученица учествује у гимнастичком четворобоју. ФВ.3.1.15. Зна мере сигурности, чување и помагање, називе вежби, основе организације рада и учествује на школском такмичењу.

ОСНОВЕ ТИМСКИХ И СПОРТСКИХ ИГАРА	**ОСНОВНИ НИВО**	ФВ.1.1.1. Ученик/ученица игра спортску игру примењујући основну технику, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других. ФВ.1.1.2. Зна функцију спортске игре, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.1. Ученик/ученица игра кошарку примењујући основне елементе технике, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других. ФВ.1.1.2. Зна функцију кошарке, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и пружа прву помоћ. ФВ.1.1.1. Ученик/ученица на основном нивоу игра одбојку примењујући основне елементе технике, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других. ФВ.1.1.2. Зна функцију одбојке, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и пружа прву помоћ. Основна сврха учења одбојке на часовима Физичког васпитања је: а) оспособљавање ученика да играју одбојку б) откривање талената за спорт в) формирање школске екипе г) пружање прилике онима који тренирају да покажу своје умеће РУКОМЕТ ФВ.1.1.1. Ученик/ученица на основном нивоу игра рукомет примењујући основне елементе технике, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других.
		ФВ.1.1.2. Зна функцију рукомета, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и пружа прву помоћ. Повреда голмановог простора у рукомету је када играч који поседује лопту: а) нагази линију 6 м б) нагази аут линију в) нагази линију 9 м г) скоком у простор од 6 м шутира на гол ФУДБАЛ ФВ.1.1.1. Ученик/ученица на основном нивоу игра фудбал примењујући основне елементе технике, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других.

		ФВ.1.1.2. Зна функцију фудбала, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и пружа прву помоћ.
	СРЕДЊИ НИВО	Фв.2.1.1. Ученик/ученица игра спортску игру примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других. Фв.2.1.2. Зна функцију и значај спортске игре, већи број правила, принципе и утицај тренинга. ФВ.2.1.1. Ученик/ученица игра кошарку примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других. ФВ.2.1.2. Зна функцију и значај кошарке, већи број правила, принципе и утицај тренинга ОДБОЈКА ФВ.2.1.1. Ученик/ученица на средњем нивоу игра одбојку примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других ФВ.2.1.2. Зна функцију и значај одбојке, већи број правила, принципе и утицај тренинга. РУКОМЕТ ФВ.2.1.1. Ученик/ученица игра рукомет примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других. ФВ.2.1.2. Зна функцију и значај рукомета, већи број правила, принципе и утицај тренинга. Колико у рукометној утакмици траје казна искљученом играчу? а) 30 сек б) 1 мин в) 3 мин г) 2 мин ФУДБАЛ ФВ.2.1.1. Ученик/ученица игра фудбал примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других. ФВ.2.1.2. Зна функцију и значај фудбала, већи број правила, принципе и утицај тренинга.

	НАПРЕДНИ НИВО	ФВ.3.1.1. Ученик/ученица игра спортску игру примењујући сложене елементе технике, испуњавајући тактичке задатке, учествује у организацији утакмице и суди на утакмицама. ФВ.3.1.2. Зна тактику игре, систем такмичења, начин организовања утакмице и суди. ФВ.3.1.1. Ученик/ученица игра кошарку примењујући већи број одговарајућих елемената технике, испуњавајући тактичке задатке, такмичи се, учествује у организацији утакмице и суди на утакмицама. ФВ.3.1.2. Зна тактику кошарке, систем такмичења, начин организовања утакмице и да суди. ОДБОЈКА ФВ.3.1.1. Ученик/ученица на напредном нивоу игра одбојку примењујући сложене елементе технике, испуњавајући тактичке задатке, учествује у организацији утакмице и суди на утакмицама. ФВ.3.1.2. Зна тактику одбојке, систем такмичења, начин организовања утакмице и суди. Колико пута, по одбојкашким правилима, један играч може дотаћи лопту приликом блокирања? а) једном б) два пута в) пет пута д) неограничен број пута РУКОМЕТ ФВ.3.1.1. Ученик/ученица игра рукомет примењујући сложене елементе технике, испуњавајући тактичке задатке, учествује у организацији утакмице и суди на утакмицама. ФВ.3.1.2. Зна тактику рукомета, систем такмичења, начин организовања утакмице и суди. Код извођења слободног бацања у рукомету, противнички играчи морају бити удаљени од извођача најмање: а) 5 метара б) 1 метар в) 3 метра г) 2 метра ФУДБАЛ ФВ.3.1.1. Ученик/ученица игра фудбал примењујући сложене елементе технике, испуњавајући тактичке задатке, такмичи се, учествује у организацији утакмице и суди на утакмицама. ФВ.3.1.2. Зна тактику фудбала, систем такмичења, начин организовања утакмице и суди.
ПЛЕС И РИТМИКА	**ОСНОВНИ НИВО**	ФВ.1.1.20. Ученик/ученица се успешно креће у ритму и темпу музичке пратње у простору основним облицима кретања (ходање, трчање).
	СРЕДЊИ НИВО	ФВ.2.1.18. Ученик/ученица повезује просторно и временски плесне елементе у целину, изводи и реализује најмање један одабрани дечији плес. ФВ.2.1.19. влада основном терминологијом, препознаје и разликује друштвене и народне плесове

	НАПРЕДНИНИВО	ФВ.3.1.16. Ученик/ученица самостално изводи сопствену композицију покрета и кретања уз музичку пратњу и успешно моторички у ритму и темпу реализује одабрани народни, друштвени и дечији плес; влада основама тренинга и учествује на такмичењу. ФВ.3.1.17. Зна терминологију плесова и систем такмичења.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета физичког и здравственог васпитања:	Одговорно учешће у демократском друштву, комуникација, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу, решавање проблема, сарадња.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, комбинована **Облик рада**:
фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални.

Активности;

Наставника: дискусија, анализирање, објашњавање, показивање, поређење, мерење, упоређивања

Ученика: активно учешће у раду,самопроцењивање напретка, запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, закључује,организује, ослања се на претходно искуство, ходање,трчање, вежбање, анализирање, такмичење, мерење, скакање.

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: свакодневна посматрања, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, активности ученика на часу, начин извођења елемената,иницијално тестирање

Корелације (међупредметна повезаност):

Физичко и здравствено васпитање/информатика и рачунарство

- Иницијална мерења ученика - креирање радне табеле, унос података, функције и графикони

Физичко и здравствено васпитање/физика

- Бацање кугле, скок у даљ - убрзање при кретању тела под дејством силе теже
- одбојка смеч - сила Земљине теже
- атлетика скок у вис - сила земљине теже-хитац навише

- кошарка основни кош.стаб у нападу - равнотежа тела,појам врста,равнотежа полуге
- Гимнастика и ходање по греди - Равнотежа

-Физичко и здравствено васпитање – Биологија

- Атлетика и трчање - Кардиоваскуларни и респираторни систем
- Вежбе обликовања и растезања - Коштано – зглобно апарат

-Физичко и здравствено васпитање/Музичка култура

- плес и ритам - Народне и друштвене игре

СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ

Слободне наставне активности	Разред	Циљ активности	Годишњи фонд
Животне вештине	5/6	**Циљ** учења слободне наставне активности *Животне вештине* је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће му омогућити да боље разуме различите животне ситуације и изазове, повећа капацитет да на одговоран начин брине о себи, другима и околини и понаша се у складу са културом безбедности.	36
Медијска писменост	5/6	**Циљ** учења слободне наставне активности *Медијска писменост* је да подстакне развој медијске културе ученика и допринесе јачању способности разумевања, деконструкције и креирања медијских садржаја, које ће ученику помоћи за даљи когнитивни, емоционални и социјални развој у савременом медијацентричном окружењу.	36

Вежбањем до здравља	5/6	**Циљ** учења слободне наставне активности *Вежбањем до здравља* је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове и вредности од значаја за одговоран однос према сопственом здрављу, физичком вежбању и здравим животним навикама	36
Цртање, вајање и сликање	5/6	**Циљ** учења слободне наставне активности *Цртање, вајање и сликање* је да ученик кроз ликовни рад развија стваралачко мишљење и унапређује визуелно опажање, естетичке критеријуме и способност ликовног изражавања.	36
Чувари природе	5/6	**Циљ** учења слободне наставне активности је да ученици стекну знања, понашање, ставове и вредности који су потребни за очување и унапређење животне средине, биодиверзитета, природе и одрживог развоја.	36
Музиком кроз живот	5/6	**Циљ** учења слободне наставне активности *Музиком кроз живот* је да ученик развија стваралачко и креативно мишљење кроз практичан рад, мотивацију, интелектуални, социјални, емоционални и морални развој, свест о сопственом здрављу, опажање, осетљивост за естетику, радозналост и самопоуздање како би био оспособљен за креативно решавање проблема и имао одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа.	36

Сачувајмо нашу планету	5/6	**Циљ** учења слободне наставне активности Сачувајмо нашу планету јесте развијање функционалне писмености из области заштите животне средине, разумевање односа човек – природа са циљем бољег схватања света који га окружује, лакше сналажење у природном и социјалном окружењу и формирање одговорног и активног појединца у циљу разумевања и примене концепта одрживог развоја.	36
Моја жиотна средина	7/8	**Циљ** учења слободне наставне активности је да допринесе развоју компетенција потребних за одговорну улогу у друштву у погледу очувања животне средине, биодиверзитета и одрживог развоја.	36/34
Уметност	7/8	**Циљ** учења слободне наставне активности *Уметност* је да ученик развија вештине комуникације и сарадње, критичко и стваралачко мишљење, осетљивост за естетику, радозналост, мотивацију за истраживање и изражавање у различитим медијима као и одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа.	36/34
Предузетништво	7/8	Циљ учења слободне наставне активности *Предузетништво* је да допринесе развоју иновативности и предузимљивости код ученика, способности да се идеје претворе у акцију, способности за тимски рад и коришћење разноврсних извора знања ради бољег разумевања друштвених процеса и	36/34
		појава и преузимања одговорне улоге у савременом друштву.	

Домаћинство	7/8	Циљ учења слободне наставне активности *Домаћинство* је да ученици интегришу и функционализују знања стечена у оквиру различитих предмета у контексту свакодневног живота, да унапреде вештине и формирају навике у вези са важним активностима у свакодневном животу у области становања, одевања, исхране и употребе различитих материјала.	36/34
Филозофија са децом	7/8	Циљ учења слободне наставне активности *Филозофија са децом* је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће подстаћи и убрзати његов интелектуални развој и унапредити вештине размишљања, закључивања, самосталног, критичког и креативног мишљења.	36/34

Ученици у сваком разреду, од петог до осмог, бирају један од три програма СНА који школа нуди што значи да ће сваки ученик током другог циклуса основног образовања и васпитања похађати четири различита програма. Ученици и њихови родитељи се пре избора упознају са понуђеним програмима на часу одељенског старешине, на родитељском састанку, путем сајта школе, лифлета и др. Одабрани програми СНА су за ученика обавезни а успех се изражава описном оценом и не утиче на општи успех.

Б. ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

3.1.Верска настава - православни катихизис (веронаука)

Циљеви и задаци:

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) јесте да пружи целовит православни поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот(историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот(будућу димензију идеалног).То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење(литургијско, као и подвижничко искуство Православне цркве) овухвата све позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање. Све то остварује се како на информативно-сазнајном тако и на доживљајном и делатном плану, уз настојање да се доктринарне поставке спроведу у свим сегментима живота(однос с Богом, са светом, с другим људима и са собом.

Задаци наставе православног катихизиса (веронауке) јесу да код ученика:

- Развије отвореност и однос према Богу, другачијем и савршенијем уодносу на нас, као и отвореност према другим личностима, према људима као ближњима, а тиме се буди и развија свест о заједници са Богом и са људима и посредно се сузбија екстремни индивидуализам и егоцентризам; - Развије способност за постављање питања о целини и коначном смислу постојања човека и света, о људској слободи , о животу у заједници, о феномену смрти, о односу са природом која нас окружује, као и сопственој одговорности за друге, за свет као творевину Божију и за себе; - Развије тежњу ка одговорном обликовању заједничког живота са другим људима из сопственог народа и сопствене цркве или верске заједнице , као и са људима, народима, верским заједницама и културамадругачијим од сопствене, ка изналажењу равнотеже између заједнице и властите личности и ка остварењу сусрета са светом , са природом, и пре и после свега, са Богом;

- Изгради способност за дубље разумевање и вредновање културе и цивилизације у којој живе, историје човечанства и људског стваралаштва у науци и другим областима;

- Изгради уверење да свет и живот имају вечни смисао, као и способност за разумевање и преиспитивање сопственог односа Богу,

људима и природи.

3.1.1 Разред: Пети

Фонд часоа:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
Пети	**1**	**36**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
• моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 5. разреда основне школе; • моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном циклусу школовања. • моћи да именује неке политеистичке религије. • моћи да наведе неке од карактеристика политеистичких религија и културе старог века • моћи да уочи да се Бог откривао изабраним људима, за разлику од паганских божанстава; • моћи да објасни да је рођење Христово догађај који дели историју на стару и нову еру; • моћи да наведе неке од библијских књига, њихове ауторе и оквирно време настанка	**I – УВОД** **1. Упознавање садржаја програма и начина рада**	• Упознавање са садржајем програма и начином рада • Прелиминарна систематизација
	II - РЕЛИГИЈА И КУЛТУРА СТАРОГ СВЕТА **2. Религија и култура старог света** **3. Човек тражи Бога**	• Религија и култура старог света • Човекова жеђ за Богом и вечним животом • Митови и легенде
	III - ОТКРИВЕЊЕ - СВЕТ БИБЛИЈЕ **4. Божје Откровење** **5. Свето Писмо (настанак, подела)**	• Божије Откровење • Свето Писмо (настанак, подела)

• моћи да разликује Стари и Нови Завет • бити подстакнут да се односи према Библији као светој књизи; • моћи да преприча библијску причу о постању и доживи је као дело љубави Божије • моћи да увиди да је Бог поред видљивог света створио и анђеле • моћи да преприча библијску приповест о стварању човека и уочи да је човек сличан Богу јер је слободан • бити подстакнут на развијање осећаја личне одговорности према природи; • моћи да наведе неке од последица првородног греха по човека и читаву створену природу; • моћи да преприча неку од библијских прича до Аврама; • моћи да повеже причу о Нојевој барци са Црквом • бити подстакнут на послушност као израз љубави према Богу; • моћи да наведе неке од најважнијих старозаветних личности и догађаја • моћи да уочи везу старозаветних праотаца и патријараха са Христом • моћи да исприча да јеврејски народ прославља Пасху као успомену на излазак из Египта • моћи да извуче моралну поуку из библијских приповести • моћи да препозна старозаветне личности и догађаје у православној	**IV - СТВАРАЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА** **6. Стварање света** **7. Стварање човека** **8. Прародитељски грех** **9. Човек изван рајског врта**	• Шестоднев • Стварање човека „по икони и подобију“ • Прародитељски грех • Човек изван рајског врта (Каин и Авељ, Ноје, Вавилонска кула)
	V - СТАРОЗАВЕТНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА **10. Аврам и Божји позив** **11. Исак и његови синови** **12. Праведни Јосиф** **13. Мојсије** **14. Пасха**	• Аврам и Божији позив • Исак и његови синови • Праведни Јосиф • Мојсије • Пасха
	VI - ЗАКОН БОЖЈИ **15. На гори Синају** **16. Десет Божјх заповести** **17. Закон Божји као педагог за**	• Добијање Божијих заповести на гори Синају • Садржај Десет Божјих заповести

иконографији. • моћи да преприча библијски опис давања Десет Божијих заповести Мојсију; • моћи да наведе и протумачи на основном нивоу Десет Божјих заповести; • моћи да разуме да је од односа према Заповестима зависила и припадност Божијем народу; • бити подстакнут да примени вредности Декалога у свом свакодневном животу. • моћи да препозна на слици Ковчег Завета и Скинију и да у једној реченици каже шта је мана • моћи да именује најважније личности јеврејског народа у Обећаној земљи • моћи да уочи да је Светиња над светињама посебно место Божијег присуства • знати да је цар Давид испевао Псалме у славу Божију • моћи да наведе неке од старозаветних пророка • моћи да уочи да су старозаветни пророци најављивали долазак Месије • увидети значај покајања и молитве као „жртве угодне Богу“ на основу одељака поучних и пророчких књига	**Христа** **VII - МЕСИЈАНСКА НАДА** **18. „Земља меда и млека”** **19. Цар Давид** **20. Соломон и јерусалимски храм** **21. Псалми Давидови** **22. Старозаветни пророци** **23. Месијанска нада**	• Смисао Декалога као припреме за Христа • Насељавање Обећане земље (Исус Навин, Самсон...) • Цар Давид • Соломон и јерусалимски храм • Псалми Давидови • Старозаветни пророци • Месијанска нада

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета математика	рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенције за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка комперенција, комуникација.

<u>Начин остваривања програма</u>

Методе рада: монолошка , дијалошка, комбинована **Облик**
рада: фронтални, индивидуални, рад у пару, тимски рад **Активности**

Наставника: Наводи, ствара ситуацију, мотивише, прати, даје упутства , исписује **Ученика**:
Пишу, цртају, певају, праве, слушају, повезују, закључују

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: Прати активност, путем квиза, домаћи

Корелација са другим предметима :

- Српски језик и књижевност
- Историја
- Географија
- Биологија
- Ликовна култура
- Музичка култура
- Грађанско васпитање

3.1.2 Разред: Шести

Фонд часоа:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
Шести	**1**	**36**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ

• моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 6. разреда основне школе; • моћи да уочи какво је његово	**I – УВОД** **1. Упознавање садржаја програма и начина рада**	• Упознавање са садржајем програма и начином рада
предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања. • моћи да каже да су Јевреји пред долазак Месије били под Римском окупацијом и да су међу њима постојале поделе • моћи да препозна да су Јевреји очекивали Месију на основу старозаветних пророштава • моћи да преприча живот Светог Јована Претече и Крститеља Господњег и каже да је он припремао народ за долазак Христа	**II - ПРИПРЕМА СВЕТА ЗА ДОЛАЗАК СИНА БОЖЈЕГ** **2. Историјске околности пред долазак Христов** **3. Јеврејско ишчекивање Месије** **Свети Јован Претеча**	• • • Историјске околности пред долазак Христов Старозаветна пророштва о доласку Месије Свети Јован Претеча
• моћи да доживи врлински живот и покајање као припрему за сусрет са Христом; • моћи да закључи да је доласком Исуса Христа Бог склопио Нови Завет са људима. • моћи да наведе неке од новозаветних књига и околности њиховог настанка; • моћи да пронађе одређени библијски одељак;	**III - УВОД У НОВИ ЗАВЕТ** **5. Нови Завет је испуњење Старог Завета** **6. Новозаветни списи** **Јеванђелисти**	• Нови Завет је испуњење Старог Завета • Новозаветни списи (настанак, подела,функција, аутори...) • Јеванђелисти

• моћи да каже да се Библија користи на богослужењима; • моћи да именује Јеванђелисте и препозна њихове иконографске симболе; • бити подстакнут на читање Светог Писма. • моћи да преприча догађај Благовести и да препозна да је то „почетак спасења“; • моћи да препозна службу анђела као гласника и служитеља Божијих; • моћи да препозна Богородичино прихватање воље Божије као израз слободе; • моћи да уочи да је за разлику од Еве, Богородица послушала Бога • моћи да преприча неке од догађаја из живота Пресвете Богородице и повеже их са Богородичиним празницима; • моћи да преприча библијски опис Рођења Христовог;	**IV - БОГОЧОВЕК – ИСУС ХРИСТОС** **8. Пресвета Богородица – Благовести** **9. Богородичини празници** **10. Рођење Христово** **11. Христос је Богочовек** **12. Крштење Христово** **13. Христова чуда 14. Новозаветне заповести и Беседа на гори 15. Христос – „пут, истина и живот”** **16. Лазарева Субота и Цвети** **17. Тајна Вечера – прва Литургија** **18. Страдање Христово Васкрсење Христово**	• Пресвета Богородица – Благовести • Богородичини празници • Рођење Христово • Христос је Богочовек • Крштење Христово • Христова чуда • Новозаветне заповести и Беседа на гори • Христос – Онај који је наш „пут, истина и живот“ • Лазарева Субота и Цвети • Тајна Вечера – прва Литургија • Страдање Христово • Васкрсење Христово

• моћи да препозна да је Христос дошао на свет да сједини Бога и човека • моћи да преприча библијски опис Христовог Крштења, поста и кушања; • моћи да препозна да су Христова чуда израз Његове љубави према људима; • моћи да увиди разлику између старозаветног закона и новозаветних заповести о љубави; • бити подстакнут да прихвати Христа за свој животни узор; • моћи да преприча догађаје Васкрсења Лазаревог и Уласка у Јерусалим; • моћи да увиди контрадикторност између очекивања јеврејског народа спрам Христове личности; • моћи да хронолошки наведе догађаје Страсне седмице; • моћи да преприча библијски опис Тајне Вечере и у приносу хлеба и вина препозна Свету Литургију; • моћи да преприча библијски опис Христовог Страдања и Васкрсења моћи да кроз тумачење тропара Христовог Васкрсења препозна да је Христос победио смрт и омогућио свима васкрсење из мртвих; • моћи да преприча догађаје Вазнесења и Педесетнице; • моћи да каже да је силаском Духа Светог на апостоле рођена Црква Христова; • моћи да именује неколико светих апостола и наведе неке од догађаја из њиховог живота;	**V - ЦРКВА ДУХА СВЕТОГА** **20. Вазнесење и Педесетница** **21. Црква у Јерусалиму 22. Павле – апостол незнабожаца** **23. Прогони хришћана Свети цар Константин и крштење царства**	• Вазнесење и Педесетница • Заједница у Јерусалиму, према извештају из Дела апосолских • Мисионарско дело светог апостола Павла • Гоњења Цркве • Свети цар Константин и крштење царства

• моћи да уочи да су у Римском царству хришћани били гоњени и наведе неке од примера мучeништва; • моћи да објасни значај доношења Миланског едикта; моћи да усвоји вредност толеранције међу људима различитих верских убеђења;		

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета математика	рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенције за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка комперенција, комуникација.

Начин остваривања програма

Методе рада: монолошка , дијалошка, комбинована **Облик рада**: фронтални, индивидуални, рад у пару, тимски рад

Активности

Наставника: Наводи, ствара ситуацију, мотивише, прати, даје упутства , исписује

Ученика: Пишу, цртају, певају, праве, слушају, повезују, закључују

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: Прати активност, путем квиза, домаћи

Корелација са другим предметима :

- Српски језик и књижевност
- Историја
- Географија - Ликовна култура
- Музичка култура
- Грађанско васпитање

3.1.3 Разред: Седми

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
Седми	1	36

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
• моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 7. разреда основне школе; • моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања. • моћи да уочи да су знање и учење важни у његовом животу;	**I – УВОД** **1. Упознавање садржаја програма и начина рада**	Упознавање са садржајем програма и начином рада •
• моћи да кроз очигледне примере и експерименте закључи да постоје различити начини сазнавања • моћи да кроз примере из личног искуства уочи да једино онај кога заволимо за нас постаје личност - непоновљиво и бескрајно важно биће; • моћи да повезује личносно познање са нашим познањем Бога; • моћи да препозна да нам Христос открива Бога као љубавну заједницу три личности; • моћи да вреднује своје понашање на основу љубави коју исказује према својим ближњима; бити подстакнут на одговорније обликовање заједничког живота са другима. • моћи да уочи да је Црква на	**II – БОГОПОЗНАЊЕ** **2. Процес сазнавања** **3. Личносно познање** **4. Познање Бога** **Бог је један, али није сам**	• Процес сазнавања као дело целе личности: чула, разум, слободна воља, искуство • Личносно познање, упознавање кроз љубав • Познање Бога • Бог је један, али није сам (Бог је заједница три личности: Отац, Син и Свети Дух)

Саборима решавала проблеме са којима се сусретала кроз историју; • бити подстакнут да своје проблеме и несугласице са другима решава кроз разговор и заједништво; • знати да је Симбол вере установљен на Васељенским саборима; • умети да интерпретира Симбол вере; • знати да се Симбол вере изговара на Крштењу и Литургији;	**III - СИМВОЛ ВЕРЕ** **6. Сабори као израз јединства Цркве 7. Васељенски сабори** **8. Симбол вере** **Богочовек Христос**	• Сабори као израз јединства Цркве • Васељенски сабори • Симбол вере • Христос је истинити Бог и истинити Човек

• моћи да уочи да појам Богочовека описује Христа као истинитог Бога и истинитог Човека; • моћи да увиди да Црква Светим Тајнама повезује човека са Богом у најважнијим моментима његовог живота (рођење и духовно рођење – Крштење, венчање и Брак, Црквена брига за болесне у јелеосвећењу...) моћи да увиди да је Литургија извор и циљ свих Тајни Цркве; • знати да је Причешће врхунац светотајинског живота • моћи да препозна Крштење и Миропомазање као Тајне уласка у Цркву; • бити подстакнут да на покајање гледа као на промену начина живота; • моћи да увиди да су брак и монаштво два пута која воде ка Богу; • моћи да разликује и именује службе у Цркви (епископ, свештеник, ђакон и народ); • моћи да препозна своју службу у Цркви; • моћи да у молитвословљима уочи важност природних елемената (воде, грожђа, жита, светлости...)	**IV - СВЕТОТАЈИНСКИ ЖИВОТ ЦРКВЕ** **10. Светотајински живот Цркве** **11. Света Литургија – светајна Цркве** **12. Свете Тајне крштења и миропомазања 13. Света Тајна исповести** **14. Света Тајна брака** **15. Монашка заједница** **16. Света Тајна рукоположења** **17. Молитвословља Цркве**	• Светотајински живот Цркве • Света Литургија као светајна Цркве • Свете Тајне Крштења и Миропомазања • Света Тајна Исповести • Света Тајна брака (слика Христа и Цркве) • Монашка заједница (искорак ка животу будућег века) • Света Тајна Рукоположења • Молитвословља Цркве

• бити подстакнут на учествовање у светотајинском животу Цркве; • моћи да препозна да култура и писменост Словена имају корен у мисионарској делатности просветитеља равноапостолних Кирила и Методија; • моћи да објасни просветитељску улогу и значај Светога Саве за српски народ; бити подстакнут да доживи српске светитеље као учитеље хришћанских врлина; • моћи да препозна неговање српских православних обичаја као начин преношења искуства вере и прослављања Бога и светитеља • моћи да препозна евхаристијску симболику у елементима Крсне Славе; • бити подстакнут да прослављање Крсне славе везује за Литургију • бити подстакнут да доживи, вреднује и негује богатство и лепоту српске културне баштине.	**V - СРПСКА ЦРКВА КРОЗ ВЕКОВЕ** **18. Света браћа Кирило и Методије** **19. Свети Сава** **20. Срби светитељи** **21. Крсна слава и обичаји** **22. Српска црквена баштина**	• Света браћа Кирило и Методије • Свети Сава • Срби светитељи (вероучитељ ће на више часова описати живот и подвиге неколико светитеља Српске Цркве по избору: - Света лоза Немањића - Св. цар Лазар - Св. Василије Острошки - Св. Николај Жички и Охридски - Св. Петар Цетињски - Св. Вукашин из Клепаца) • Крсна слава и обичаји (литије, храмовне и градске славе...) • Српска црквена баштина

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета математика	рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенције за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка комперенција, комуникација.

Начин остваривања програма

Методе рада: монолошка , дијалошка, комбинована **Облик рада**: фронтални, индивидуални, рад у пару, тимски рад **Активности**

Наставника: Наводи, ствара ситуацију, мотивише, прати, даје упутства , исписује

Ученика: Пишу, цртају, певају, праве, слушају, повезују, закључују

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: Прати активност, путем квиза, домаћи
Корелација са другим предметима :

- Српски језик и књижевност
- Географија
- Биологија
- Историја
- Ликовна култура
- Музичка култура

3.1.4 Разред: Осми

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
Осми	1	34

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
• моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 8. разреда основне школе;	**I – УВОД** **1. Упознавање садржаја програма и начина рада**	• Упознавање са садржајем програма и начином рада

• моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања. • моћи да увиди да је човек икона Божија јер је слободна личност и да је служба човекова да буде спона између Бога и света. • моћи да увиди да се човек остварује као личност у слободној заједници љубави са другим. • бити подстакнут да учествује у литургијској заједници. • моћи да сагледа грех као промашај људског назначења; • моћи да разликује слободу од самовоље; • моћи да увиди да човек може бити роб својих лоших особина и навика; • бити подстакнут да увиди вредност ближњега у сопственом животу; • моћи да усвоји став да једино кроз љубав човек може	**II - ЧОВЕК ЈЕ ИКОНА БОЖЈА 2. Човек - икона Божја и свештеник твари 3. Хришћанско схватање личности 4. Грех као промашај човековог назначења 5. Новозаветне заповести Божје 6. Слобода и љубав у хришћанском ето су**	• Човек - икона Божја и свештеник твари • Хришћанско схватање личности • Грех као промашај човековог назначења • Две велике заповести о љубави • Слобода и љубав у хришћанском етосу
	III - ПОДВИЖНИЧКО – ЕВХАРИСТИЈСКИ ЕТОС 7. Хришћански подвиг	• Хришћански подвиг • Примери подвига: свети људи су имали различите подвиге • Хришћански пост (духовни смисао,

превазићи конфликт;

- моћи да вреднује своје поступке

- моћи да увиди да је молитва разговор са Богом;
- бити подстакнут да преиспита и обогати свој молитвени живот;
- моћи да схвати личну молитву као припрему за саборну молитву;
- моћи да објасни значење речи Литургија и Евхаристија;
- моћи да однос међу члановима Цркве пореди са повезаношћу удова у људском телу;
- моћи да препозна неке од елемената Литургије;
- моћи да увиди да Молитва Господња има литургијску основу;

IV – ЛИТУРГИЈА **12. Молитва - лична и саборна** **13. Црква је Тело Христово** **14. Божанствена Литургија** **(опис тока Литургије)** **15. Литургијски простор (делови храма)** **16. Освећење времена**	• Молитва - лична и саборна • Црква је Тело Христово • Божанствена литургија - Проскомидија - Литургија речи (јектенија, мали вход, читања) - Евхаристија (велики вход, анафора, Молитва Господња, причешће) • Литургијски простор (делови храма) • Повезивање времена са литургијским доживљајем вечности (дневни, недељни и годишњи богослужбени круг)

на основу Христових заповести о љубави.

- моћи да увиди да је подвиг начин живота у Цркви; моћи да препозна различите подвиге као путеве који воде ка истом циљу;
- моћи да објасни кад и како се пости;
- моћи да увиди смисао и значај поста;

Богу;

- бити подстакнут на пост и молитву као начин служења
- бити подстакнут да развија хришћанске врлине; • бити подстакнут да се критички односи према својим поступцима;
- бити подстакнут да чита Житија Светих; • бити подстакнут да заснује свој однос према Богу на захвалности

8. Подвизи Светитеља начин поста, евхаристијски,

9. Пост једнодневни и вишедневни пост) •

10. Хришћанске врлине Основне хришћанске врлине

11. Евхаристијски поглед на свет	Евхаристијски поглед на свет

• моћи да наведе најважније делове храма и препозна њихову богослужбену намену. • моћи да именује нека богослужења и да зна да постоје покретни и непокретни празници; • бити подстакнут да активније учествује у богослужењима; • моћи да објасни да је Бог створио свет са циљем да постане Царство Божије; • моћи да објасни да Царство Божије у пуноћи наступа по другом Христовом доласку и васкрсењу мртвих; • моћи да објасни да је Бог створио човека као сарадника на делу спасења; • моћи да препозна да је Литургија икона Царства Божијег;	**V - ЦАРСТВО БОЖЈЕ 17. Царство Божје – циљ стварања** **18. Живот будућег века** **19. Сведоци Царства Божјег** **20. Обожење – циљ хришћанског живота** **21. Знаци присутва Царства Божјег у овом свету (чуда, мошти...) Икона – прозор у вечност**	• Царство Божије – циљ стварања • Васкрсење мртвих и живот будућег века • Етос хришћана као сведочанство Царства Божијег • Обожење – живот у савршеној заједници с Богом и другима • Знаци присутва Царства Божијег у овом свету (чуда, мошти...) • Икона – прозор у вечност
• бити подстакнут да активније учествује у Светој Литургији. • моћи да преприча догађај Преображења Господњег; • моћи да повеже појмове светости и обожења са дејством Светога Духа • моћи да препозна да је предукус Царства Божијег присутан у моштима, чудотворним иконама, исцељењима... • моћи да препозна разлику између православне иконографије и световног сликарства; • моћи да препозна икону као символ Царства Божијег; • бити подстакнут да на правилан начин изражава поштовање према хришћанским светињама.		

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета математика	рад с подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња, компетенције за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка комперенција, комуникација.

Начин остваривања програма

Методе рада: монолошка , дијалошка, комбинована

Облик рада: фронтални, индивидуални, рад у пару, тимски рад

Активности

Наставника: Наводи, ствара ситуацију, мотивише, прати, даје упутства , исписује **Ученика**: Пишу, цртају, певају, праве, слушају, повезују, закључују

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда: Прати активност, путем квиза, домаћи

Корелација са другим предметима :

- Српски језик и књижевност, Историја, Биологија
- Ликовна култура, Музичка култура
- Грађанско васпитање
- Техника и технологија

Начин остваривања програма:

Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве.

На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада.

Врсте наставе

Настава се реализује кроз следеће облике наставе:

- теоријска настава (33 часа)
- практична настава (1 час)

Место реализације наставе

- Теоријска настава се реализује у учионици;
- Практична настава се реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;

Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе

- Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже.
- Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно
- Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставнихсредстава.
- Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика.
- У остваривању савремене наставе наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу.
- Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота.

3. 2. Грађанско васпитање

Циљ наставе и учења грађанског васпитања је да ученик изучавањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.

3.2.1 Разред: Пети

Разред	пети
Недељни фонд часова	1 час
Годишњи фонд часова	36 часова
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ТЕМА и кључни појмови садржаја**
- разликује жеље од потреба и повезује их са правима; - штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; - учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; - аргументује потребу посебне заштите права детета;	**ЉУДСКА ПРАВА** **Права детета** Потребе, жеље и права. Права и правила у учионици. Права детета у документима о заштити права Посебност права детета и људска права. Конвенција о правима детета. Врсте права.

- на примеру препозна да ли су права детета уграђена у документе којимасе уређује рад школе; - наведе примере и показатеље остварености и кршења дечијих права изисторијских догађаја, књижевних дела, свакодневног живота; - наведе основна права у дигиталном окружењу и примере њиховогкршења;	Права у дигиталном окружењу (право на приватност, безбедност). Показатељи остварености и кршења дечијих права. Конвенција о правима детета у документима која се односе на школу.
- искаже свој став о значају правила за функционисање заједнице; - наведе начине демократског одлучивања; - објасни улогу и одговорност појединца и група у заштити дечијих права; - одговорно се понаша у дигиталном окружењу; - тражи помоћ у ситуацији кршења сопствених или туђих права или некогвида насиља;	**ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО** **Заједнице којима припадамо** Права и функционисање заједнице Заједнице којима припадамо. Школа као заједница.Одлучивање у учионици и школи.Гласање и консензус као демократски начини одлучивања. Одговорности и обавезе у заједници. Одговорност деце и одраслих. Одговорно понашање у дигиталном окружењу.

- прихвати и дружи се са ученицима у групи без обзира на уоченесличности или разлике ; - препозна предрасуде, стереотипе, дискриминацију, нетолеранцију поразличитим основама, као и говор мржње на примерима из свакодневног живота и дигиталног окружења; - разликује врсте насиља и могуће начине реаговања; - прави разлику између безбедног и небезбедног понашања на друштвениммрежама; - анализира сукобе из различитих углова препознајући потребе учесникасукоба и предлаже решења прихватљива за све стране у сукобу; - образложи предности конструктивног начина решавања сукоба; - учествује у препознавању проблема у својој школи који се тичу дечијихправа; - прикупља податке користећи различите изворе и критички их процењује; - активно учествује у тиму поштујући правила тимског рада; - у дискусији примени вештину активног слушања, износи свој ставзаснован на аргументима, комуницира на неугрожавајући начин;	**ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ** **Сукоби и насиље** Наши идентитети, сличности и разлике (раса, пол, национална припадност, друштвено порекло, вероисповест, политичка или друга уверења, имовно стање, култура, језик, старост и инвалидитет). Стереотипи и предрасуде. Дискриминација. Толеранција. Говор мржње. Сукоби и начини решавања сукоба. Предности конструктивног решавања сукоба. Врсте насиља: физичко, активно и пасивно, емоционално, социјално, сексуално, дигитално. Реаговање на насиље. **ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ** **Акција у школи у корист права детета** Идентификација проблема и тражење могућих решења проблема. Планирање и извођење акције. Анализа акције и вредновање ефеката.

- креира дигитални или други садржај (постере, инфографике или видеозаписе) за потребе извођења акције; - учествује у планирању и извођењу акције, процени њене ефекте ипрепозна пропусте.	

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Смернице за остваривање овог програма дате су у Општем упутству за остваривање програма наставе и учења за пети разред основне школе и у овом дидактичко-методичком упутству које изражава његове специфичности. Ова два упутства се допуњују и заједно дају наставнику целовиту слику о овом програму, начину планирања и остваривања, као и о праћењу и вредновању напредовања ученика. Осим тога, додатну помоћ наставници могу добити консултујући следеће материјале који су доступни у електронској форми. Сет од 3 књиге Савета Европе Референтни оквир компетенција за демократску културу (РОКДК). На сајту Завода за унапређивање образовања и васпитања доступан је Приручник за наставнике грађанског васпитања у другом циклусу основног образовања и васпитања који даје шири увид у област из којих су теме програма, појашњење кључних појмова садржаја, речник, примере подстицаја и активности, листу ресурса; материјали за реализацију грађанског васпитања разврстани по врстама права, као и Приручник за наставнике Наши ученици у свету критичког мишљења и медијске писмености.

Садржај програма за 5. разред је подељен на четири области (Људска права, Демократско друштво, Процеси у савременом свету и Грађански активизам) које се налазе у свим програмима грађанског васпитања за други циклус основног образовања и васпитања, јер се ради о концепту спиралног програма. Теме по областима се спирално развијају, што значи да се постојећи садржаји из разреда у разред проширују и продубљују, а многи исходи се надграђују или се, ако су у питању вештине, унапређују. Типични примери таквих исхода су они који се односе на комуникацију. Активно слушање и конструктивно реаговање су исходи који се постепено унапређују кроз бројне активности и садржаје. Слично је и са јачањем осетљивости за потребе и права других, препознавање дискриминације, одговорно понашање у дигиталном окружењу и других исхода који се не могу брзо и лако остварити обрадом само једног програмског садржаја и најчешће се тичу вештина. Све четири области су једнако важне, а наставник их, у непосредном раду са ученицима, интегрише јер између њих постоји јака повезаност.

У програму су наведени садржаји које наставник може да допуњује, проширује и мења према конкретним потребама и плану сопственог рада, али увек имајући у виду исходе које треба остварити. Сазнајни исходи се најлакше достижу (нпр. наведе начине демократског одлучивања), али тек кад су остварени исходи који се односе и на ставове и вештине, општи циљ програма може се достићи у потпуности.

Зато није довољно познавати принципе конструктивне комуникације, већ треба и комуницирати на такав начин. У овом програму постоје многи исходи који су вештине и манифестују се у понашању ученика, али треба имати у виду да је за њихово остварење потребно више времена и више прилика да се научено непосредно практикује. Образовање за демократију није исто што и образовање о демократији. Зато овај програм тежиште не ставља на знања, већ на вештине применљиве у свакодневном животу у демократској заједници, на демократске ставове и вредности о универзалности права, једнакости, слободи и одговорности, социјалној осетљивости и припадности заједници, уз спремност да се активно делује за сопствену добит, као и добит других. Пуно простора у програму добили су садржаји који се односе на дигитално окружење из разлога што пракса показује да се код ученика у петом разредуповећава интересовање за нове дигиталне технологије; важно је да се у том периоду поставе темељи одговорног односа према њиховом коришћењу, способност да се разликује безбедно од небезбедног дигиталног окружења, као и да се повеже њихова злоупотреба са кршењем људских/дечијих права.

Прегледом исхода може се видети да међу њима има и оних који нису лако проверљиви у условима учионице. Примери таквих исхода су: штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; одговорно се понаша у дигиталном окружењу; у ситуацији кршења сопствених или туђих права или неког вида насиља тражи помоћ. Они су нашли своје место у програму јер су значајни за циљ Грађанског васпитања, али за проверу њихове остварености потребне су одређене ситуације. Зато наставник при планирању часова треба да осмисли активности у којима ће се симулирати ситуације кршења права или насиља и у којима ће ученици имати прилику да демонстрирају вештину којом штите своја права на начин који не угрожава друге и њихова права или да препознају насиље и наведу коме би се обратили за помоћ. Остваривање овако постављених исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада, као и одабир и коришћење одговарајућих техника рада са ученицима. Наставници су у прилици да бирају: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дебате, дискусије, пројекте, истраживања, промоције, покретање акција, као и да сами осмисле неке друге активности. За ученике петог разреда, посебно оне који по први пут похађају *грађанско васпитање*, неке од ових техника рада могу бити новина те их треба постепено навикавати да и они имају улогу активних креатора наставе.

Садржај грађанског васпитања има природну везу са другим предметима као што су српски/матерњи језик, историја и информатика и рачунарство, што даје могућност за међупредметно планирање. То се види у исходима који се односе на препознавање поштовања/кршења људских права у неким историјским догађајима и књижевним делима које ученици читају. Посебно је јака корелација са садржајима тематске целине Дигитална писменост (кључни појмови: интернет претрага и процена извора, ауторска права и лиценце, заштита личних података, онлајн идентитет, безбедна комуникација заштита здравља и животне средине) која се налази у програму предмета информатика и рачунарство.

Посебну пажњу треба обратити на последњу област програма где се претходно стечена знања и вештине интегришу и практикују. Акције треба да буду мале и изводљиве, али да имају све неопходне кораке. Ученике треба охрабривати када наиђу на тешкоће и јасно указивати да су и неуспешне акције такође добре, јер њиховом анализом долазимо до увида који су кораци били погрешни. Бројни су примери тема у

оквиру којих се могу осмислити акције у школи у корист права детета. На пример, вршњачка подршка је важан сегмент укупне подршке инклузивног образовања, тако да је укљученост ученика у овај сегмент живота и рада школе веома значајан. Он се огледа управо у заједничком промишљању наставника и ученика на тему како осмислити план подршке, како га најуспешније реализовати водећи рачуна о потребама конкретног ученика обухваћеног инклузивним образовањем. Не треба заборавити на инклузију у дигиталном свету која се односи на приступ дигиталном окружењу а тичу се не само превазилажења различитих облика дигиталне искључености, него и вештина које су потребне будућим грађанима да би могли да учествују у дигиталним просторима.

У програму грађанског васпитања продукти ученичких активности имају посебан значај. Они могу бити различите врсте као што су: постери, аудио-визуелни записи, презентације, прикази резултата истраживања, представе и друго. Могу се користити при интеграцији или рекапитулацији обрађених садржаја, процени напредовања ученика, као и самопроцени наставника колико успешно ради са ученицима. Продукти се могу користити и ван групе, на пример: за потребе изложбе у холу школе, школских новина, сајта школе, у раду ученичког парламента, у локалној заједници или локалним медијима.

За реализацију наставе овог програма и остваривање дефинисаних исхода, врло је важна улога наставника. Он је модел који својим понашањем даје пример и доприноси стварању демократске атмосфере која је погодна за размену и аргументовање идеја и мишљења међу ученицима, он је тај који даје повратне информације и подстиче ученике на разумевање односа у групи. Конструктивна комуникација и демократске процедуре нису само циљ, већ и начин да се остваре жељени исходи. Наставник треба да обезбеди да се на часу сваки ученик осећа уважено, прихваћено и добродошло у својој различитости, уз обавезу да поштује и уважи друге и другачије погледе и мишљења. Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима интерактивних односа (активне, проблемске и истраживачке наставе), са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста (прошлости и још више садашњости). Наставник треба да подстиче код ученика способност да разумеју сопствену одговорност у ситуацијама дискриминације и насиља, као и да бирају конструктивне начине реаговања на њих. Конвенција о Правима детета учинила је децу субјектима права, уместо објектима заштите. То у пракси значи да дете има право да захтева да му држава обезбеди остваривање свих гарантованих права и то се у почетку реализује преко одраслих, а касније самостално, у односу на године и зрелост детета.

Планирање наставе грађанског васпитања захтева извесну флексибилности и промишљање могућих токова активности на часу у зависности од ученичких интересовања. У условима у којима нема класичних предавања наставника и контролних задатака, динамика часа у већој мери зависи од ученика и њихових реакција, што није увек могуће у потпуности предвидети. Уколико ученици покажу посебно интересовање за неки садржај (на пример, активност о опасностима на интернету), наставник их свакако неће прекидати како би прешао на следећи садржај. То се исто односи и на сваку дискусију у којој ученици имају потребу да још нешто кажу, изнесу своје мишљење или се супротставе туђем. Подразумева се да наставник води рачуна о динамици активности, али истовремено се стара да не угрози учешће ученика својим претерано директивним приступом, јер у грађанском васпитању сам процес учења директно је повезан са остваривањем исхода.

Да би се то постигло, ученике треба пажљиво уводити у садржаје програма и мотивисати их да раде на њима. За те потребе користе се подстицаји. У горе наведеном Приручнику за наставнике грађанског васпитања постоји избор подстицаја за сваку област програма, али наставник их може и самостално припремити. Они се могу наћи у различитим изворима (текстови, фотографије, статистички подаци, карикатуре...). За реализацију појединих тема могу се користити филмови јер активирају когнитивну и афективну страну личности и подстицајно делују на ученике да искажу мисли, осећања и ставове. Не треба занемарити ни интернет и различите социјалне мреже, јер су то облици комуникације који су блиски младима и на којима се могу препознати и анализирати многи проблеми живота у савременом свету, али и разговарати о говору мржње, нетолеранцији, другим облицима кршења права, као и дигиталном насиљу. Најбољи су они подстицаји који код ученика изазивају когнитивни несклад, потребу да пронађу информације, уђу у расправу и уколико су неки аргументи јаки, промене мишљење. У том узрасту ученици нису још увек довољно оснажени да аргументују своје мишљење, али то је управо оно што треба да вежбају и у чему треба да напредују. Зато је важно да наставник ученицима често постави питање: „Зашто тако мислиш?”. Независно који садржај је у питању, наставник треба што чешће да поставља питања која је унапред припремио, као на пример: Ко доноси одлуку о томе? Шта су предности, а шта недостаци такве одлуке? Где се све таква одлука примењује? Када је то применљиво, а када није? Зашто није дозвољено да свако доноси самостално одлуку о томе? Како се могу проверити последице такве одлуке?

Због статуса изборности сасвим је извесно да ће групе у петом разреду бити хетерогене по искуству у области грађанског васпитања. Пракса показује да се најчешћа промена изборног програма дешава на преласку из првог у други циклус основног образовања и васпитања. Неколико првих часова су прилика да се ученици међусобно боље упознају, размене знања, ставове, вредности и вештине о демократском функционисању неке заједнице, као и да се уведу у садржаје којима ће се бавити током петог разреда. Посебну пажњу треба обратити на ученике који се по први пут сусрећу са грађанским васпитањем. На основу утврђених потреба ученика, наставник планира реализацију наставе за сваку конкретну групу. Таква ситуација неуједначеног предзнања је прилика за вршњачко учење, јер током часа грађанског васпитања ученици уче једни од других и доприносе настави својим школским и ваншколским искуством, знањима и вештинама.

Исходи грађанског васпитања доприносе развоју више међупредметних компетенција, као што је нпр. комуникација, јер се при раду на свим садржајима инсистира на исказивању сопственог мишљења, осећања, ставова, и то на начин који не угрожава друге. Такође, постоји и допринос развоју међупредметних компетенција решавање проблема и баратање подацима, што се посебно препознаје у последњој области програма, у којој је предвиђено да ученици реализују акцију по избору. Ученици се оснажују да препознају проблеме у свом окружењу, као да и активно траже решења.

Приликом учења о универзалним вредностима не смемо заборавити колико у данашње време дигитални свет обухвата друштвену стварност. Модернизација дигиталне технологије ће довести да грађанско васпитање, као изучавање вредности, буде део дигиталног грађанског васпитања. Исходи који су били пре ове теме треба доводити у везу и са понашањем на интернету, као што то треба чинити и са осталим предметима, где је могуће. Дигитално грађанско васпитање има своје области и исходе који кореспондирају са грађанским

васпитањем, али и указују на одређене специфичне појаве у дигиталном свету, три области (Бити онлајн / Добробит оналајн / Права онлајн) разгранати у 10 домена који се ослањају на компетенције за демократску културу.

Извори Министарство просвете (https://prosveta.gov.rs/wp-content/uploads/2022/04/D-8-Savet-Evrope-Prirucnik-Obrazovanje-za-digitalno-gradjanstvo.pdf) Savet Evrope (https://rm.coe.int/16809382f9, www.digitalcitizenship.net), Australia Vlada Novog Južnog Velsa (www.digitalcitizenship.nsw.edu.au), Global Citizen (https:// globaldigitalcitizen.org), Media Smarts (http://mediasmarts.ca/digital-media-literacy)

Чињеница да се програм описно оцењује не умањује потребу наставника да континуирано прати напредовање ученика у достизању исхода које започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Ту се не мисли ни на какво писмено или усмено пропитивање, довољан је разговор у групи. У односу на ту почетну процену, наставник прати даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак, као и напредак других ученика у групи. *грађанско васпитање* пружа могућност за неговање саморефлексије (промишљање ученика о томе шта зна, уме, може) и подстицање саморегулације процеса учења кроз постављање личних циљева напредовања и планирања како да се остваре, што доприноси развоју кључне компетенције за целоживотно учење. У наставку се налази списак могућих показатеља напредовања ученика: начин на који ученик учествује у активностима; како прикупља податке; како образлаже и брани своје ставове; какав је квалитет постављених питања; способност да се нађе веза међу појавама; навођење примера; промена мишљења у контакту са аргументима; разликовање чињеница од интерпретације; извођење закључака; прихватање другачијег мишљења; примена наученог; предвиђање последица; креативност решења; како ученици међусобно сарађују; како решавају сукобе мишљења; како једни другима помажу; испољавање иницијативе; начин превазилажења тешкоћа; присуство критичког, а не критизерског мишљења.

3.2.2 Разред: Шести

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
шести	1	36

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
- образложи везу права и одговорности на примеру; - наведе примере за групу права и слобода; - аргументује значај инклузивног образовања, права и потребе за образовањем свих ученика; - штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; - идентификује показатеље кршења права детета у свакодневном животу, примерима из прошлости, литературе; - сврсисходно користи кључне појмове савременог демократског друштва: демократија, грађанин, власт; - образложи улогу грађана у друштвеном систему и систему власти на примеру; - разликује стварну партиципацију ученика у одељењу и школи од симболичке и декоративне; - позитивно користи интернет и мобилни телефон за учење, информисање, дружење, покретање акција; - образложи могући утицај друштвених мрежа на ставове и деловање појединца; - примени 7 правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука;	ЉУДСКА ПРАВА	**Права и одговорности** Моја и твоја права - наша су права, Права и одговорности. Посебна група права: слобода да и припадајуће одговорности. Посебна група права: заштита од и припадајуће одговорности. Право на очување личног , породичног, националног, културног и верског идентета и припадајуће одговорности. Право на квалитетно обраовање и једнаке могућности за све припадајуће одговорности. Инклузивно образовање - квалитетно образовање за све.
	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО	**Демократско друштво и партиципација грађана** Демократско друштво - појам, карактеристике. Грађанин. Дете као грађанин. Процедуре којима се регулише живот у заједници: ко је овлашћен да доноси колективне одлуке и на основу којих процедура. Власт. Нивои и гране власти. Лествица партиципације ученика у школи: манипулација, декоративна употреба, симболичка употреба, стварна партиципација. Партиципација ученика на нивоу одељења и школе

- препознаје ситуације дигиталног насиља и зна како да реагује и коме да се обрати за помоћ;	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	**Употреба и злоупотреба интернета и мобилних телефона** Позитивно коришћење интернета и мобилног телефона. Шта је дозвољено, а шта није на интернету. Утицаји друштвених мрежа на мишљење и деловање појединца. Опасности у коришћењу интернета и мобилног телефона.

- учествује у избору теме, узорка и инструмента истраживања; - учествује у спровођењу истраживања, прикупљању и обради добијених података и извођењу закључака; - презентује спроведено истраживање и добијене резултате; - процењује ефекте спроведеног истраживања и идентификује пропусте и грешке; - у дискусији показује вештину активног слушања, изности свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; - учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; - проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора.		Дигитално насиље и веза са Конвенцијом о правима детета. Карактеристике и последице дигиталног насиља. Седам правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука. Реаговање у ситуацијама дигиталног насиља. Одговорности ученика и школе
	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	**Планирање и извођење истраживања о понашању ученика у школи и њиховим ставовима о употреби/злоупотреби интернета и мобилних телефона.** Шта су ставови, на чему се заснивају и каква је њихова веза са понашањем. Избор теме, узорка и инструмента истраживања. Спровођење истраживања. Обрада података. Тумачење резултата. Припрема и презентација добијених резултата. Евалуација истраживања

Кључни појмови: права и одговорности, демократско друштво и партиципација грађана, употреба и злоупотреба интернета и мобилних телефона

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета математика	за учење, рад с подацима и информацијама, решавање проблема, одговоран однос према здрављу одговоран однос према околини дигитална компетенција, компетенције за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка комперенција, комуникација.

Начин остваривања програма

Методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, решавање проблема-хеуристички приступ.

Облик рада: фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални.

Активности

Наставник организује час, континуирано прати напредовање ученика у достизању исхода, обезбеђује да се на часу сваки ученик осећа уважено, прихваћено и добродошло у својој различитост, подстиче код ученика развијање способности да разумеју сопствену одговорност у ситуацијама дискриминације и насиља презентује наставне садржаје ангажујући ученике, водећи рачуна о претходним знањима која поседују, демонстрира, користи ИКТ – презентације, прикази, снимци, прилози, демонстрације; подстиче ученика на активно учешће, повезује садржаје са свакодневним животом, вреднује рад ученика;

Ученици активно учествују у реализацији часа, записују, анализирају, дискутују, показују, примењују, закључују, учествују у тимском и групном раду, процењују наставу, рад других ученика и сопствени рад.

Начин примене и праћење исхода:

Праћење напредовања ученика је у функцији развоја ученика у достизању исхода.

Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на то ће се процењивати његов даљи ток напредовања.

Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

Сваки наставни час и свака активност ученика је прилика за формативно оцењивање, односно регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности.

Оцењивање је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење остваривања прописаних исхода и постигнућа ученика у току савладавања школског програма.

Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа, писмене провере и практичног рада.

Ученик се оцењује и на основу активности и његових резултата рада: писању и излагању презентација, различитим облицима групног рада, рад на пројектима и сл.

На овај начин се праћење и вредновање остварује у свим разредима. Настава је усмерена на развијање међупредметних компетенција, општих предметних и специфичних предметних компетенција / прецизиране у годишњим плановима рада /, на исходе и стандарде постигнућа.

Корелација са другим предметима :

- Историја (кршење људских права у ратовима),
- Српски језик; кршење људских права у књижевним делима; приповетка Аска и вук - право на очување личног идентитета; роман Орлови рано лете - право на квалитетно образовање; дело Овај дечак се зове Пепо Крста - насиље у породици и права детета; приповетка Ванька - насиље над децом; роман Дечаци Павлове улице - вршњачко насиље.
- Информатика и рачунарство; дигитална писменост - примена поступака и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи.

3.2.3 Разред: Седми

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
седми	1	36

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
− наведе и опише основне карактеристике људских права; − својим речима опише везу између права појединца и општег добра; − дискутује о односу права и правде и о сукобу права; − образложи личну одговорност у заштити свог здравља; − штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права;	**ЉУДСКА ПРАВА**	Карактеристике људских права – урођеност, универзалност, неотуђивост, недељивост. Опште добро. Права појединца и опште добро. Сукоб појединачних права и општег добра. Права и правда. Социјална правда.
− образложи сврху постојања политичких странака; − аргументује потребу ограничења и контролу власти; − наведе кораке од предлагања до усвајања закона; − образложи на примеру могућност утицаја грађана на одлуке Народне скупштине; − наведе кораке од предлагања до усвајања закона;	**ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО**	Политичке странке у вишепартијском систему –владајуће и опозиционе. Народна скупштина – сврха и надлежности. Народни посланици, посланичке групе. Процедуре у раду Народне скупштине. Скупштинске дебате. Предлагање и доношење закона.
− препозна опасност када се нађе у великој групи људи и заштити се;	**ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ**	Припадност групи. Групни идентитет као део идентитета младих.Односи у вршњачкој групи и њен утицај на појединца. Вршњачки притисак. Конформизам. Приватност – обим и границе. Понашање људи у маси и угроженост права појединца.

− учествује у организацији, реализацији и евалуацији симулације Народне скупштине; − у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора.	**ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ**	**Симулација Народне скупштине** Одређивање улога и процедура у скупштини. Формирање посланичких група. Избор председника скупштине. Формулисање предлога закона. Скупштинска дебата. Гласање. Евалуација симулације.

Кључни појмови: социјална правда, Народна скупштина, конформизам, вршњачки притисак.

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета математика	за учење, рад с подацима и информацијама, решавање проблема, одговоран однос према здрављу одговоран однос према околини, дигитална компетенција компетенције за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка комперенција, комуникација.

Начин остваривања програма

Методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, решавање проблема-хеуристички приступ. **Облик рада**: фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални.

Активности

Наставник организује час, презентује наставне садржаје ангажујући ученике, водећи рачуна о претходним знањима која поседују, демонстрира, користи ИКТ – презентације, прикази, снимци, прилози, демонстрације; подстиче ученика на активно учешће, повезује садржаје са свакодневним животом, вреднује рад ученика; **ученици** активно учествују у реализацији часа, записују, анализирају, дискутују, показују, примењују, закључују, учествују у тимском групном раду, процењују наставу, рад других ученика и сопствени рад.

Начин примене и праћење исхода и образовних стандарда:

Праћење напредовања ученика је у функцији развоја ученика у достизању исхода.

Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на то ће се процењивати његов даљи ток напредовања.

Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

Сваки наставни час и свака активност ученика је прилика за формативно оцењивање, односно регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности.

Оцењивање је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење остваривања прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа ученика у току савладавања школског програма.

Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа, писмене провере и практичног рада.

Ученик се оцењује и на основу активности и његових резултата рада: писању и излагању презентација, различитим облицима групног рада, рад на пројектима и сл.

На овај начин се праћење и вредновање остварује у свим разредима. Настава је усмерена на развијање међупредметних компетенција, општих предметних и специфичних предметних компетенција / прецизиране у годишњим плановима рада /, на исходе и стандарде постигнућа.

Корелација са другим предметима

- Историја (кршење људских права у ратовима); развој вишестраначја- политичке револуције, Устав, монархија, република
- Српски језик; кршење људских права у књижевним делима; Прича о печуркама - сукоб појединачних права и општег добра; Крвавабајка - страдање деце у 2. светском рату; народне епске песме хајдучког циклуса - социјална правда; приповетка Вођа - конформизам и угроженост права појединца

3.2.4 Разред: Осми

Фонд часова:

разред	Недељни фонд часова	Годишњи фонд часова
осми	1	34

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ
-изрази осећај љубави и поноса према својој домовини на начин који никога не угрожава; - образложи зашто су понашања која, се могу описати као ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам облици дискриминације и кршења људских права; - наведе примере повезаности различитих култура у једној заједници и образложи потребу интеркултуралног дијалога за квалитетан живот свих чланова те заједнице; - покаже интересовање за упознавање различитих култура; Наведе права која националне мањине у Србији имају по Уставу;	ЉУДСКА ПРАВА Заједница припадника различитих културних група	**Припадност држави и нацији** Патриотизам – осећај љубави и поноса према домовини и свим њеним припадницима. Начини изражавања патриотизма. **Обесправљивање и угрожавање слободе људи.** Ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам. **Заједница различитих културних група** Клутурна разноликост у форми мултикултуралности и интеркултуралности. Интеркултурални дијалог као средство развоја поштовања различитих култура и заједничког живота. Припадници националних мањина у Србији – заштита права и слобода припадника националних мањина.
-разликује појмове пол и род и препознаје родне стереотипе; - уочава у рекламама, филмовима, књигама, изрекама, стриповиома и другим продуктима културе на који начин се преносе родни обрасци; - указује на примере родне равноправности и неравносправности у ситуацијама из свакодневног	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Родна (не)равноправност	**Пол и род** Биолошке разлике (анатомске и физиолошке), насупрот разликама које друштво ствара (очекивања друштва од мушкараца и жена). Преношење родних образаца. Стереотипи и предрасуде о роду. **Родна перспектива**

живота; - дискутује о значају уважавања родне перспективе приликом доношења одлука значајних за једну заједницу; - наведе неколико привремених позитивних мера за постизање родне равноправности и аргументе за њихову примену; - препозна у понашању особе карактеристике насилника и жртве; - наведе могуће начине реаговања у ситуацији сусрета са насилником;		Укључивање родне перспективе приликом доношења одлука важних за једну заједницу (образовање, здравље, породица, запошљавање, спорт...). **Родна равноправност** Родна равноправност и једнаке могућности за све ради развоја друштва. Препреке родној равноправности. Одговорност државе, организација цивилног друштва и појединаца у постизању родне равноправности. Привремене позитивне мере за постизање родне равноправности (квоте уписа на факултет, субвенције за запошљавање...) **Родно засновано насиље** Родне разлике као онснова неравнотеже моћи. Злоупотреба моћи насилника. Карактеристике особе која врши насиље, која је изложена насиљу или која му сведочи. Мере заштите од родно заснованог насиља.
-наведе основне функције медија и образложи зашто је важно да постоје кодекс новинара и кодекс деца и медији; - образложи значај слободе медија за разбој демократије; - у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира; - препозна механизме манипулације медија и утицај медија на сопствено мишљење и деловање; - проналази и користи информације из различитих извора, критички их разматра и вреднује; - препозна пример злоупотребе деце у медијима;	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Медији	**Медији** Врсте и функције медија. Слобода медија и њихов допринос развоју демократије. Медији као извор информација и дезинформација. Манипулације путем медија (одлагање информације, скретање пажње , побуђивање емоција, стварање осећаја кривице, неговање некултуре...). **Медијска писменост** Способност разумевања, критичког и аналитичког усвајања медијских садржаја. **Кодекс у медијима:** Кодекс деца и медији. Кодекс новинара. Притисци на новинаре као инструмент ограничавања слободе изражавања.

-у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став, заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; - учествује у припреми, реализацији и евалуацији кратког филма; - учествује у избору садржаја и начина рада;	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Вредности грађанског друштва	**Снимање кратког филма о вредностима грађанског друштва** Избор теме и формулисање идеје. Писање сценарија. Подела задатака. Снимање. Монтажа. Презентација. Евалуација.

Кључни појмови: патриотизам, ксенофобија, интеркултуралност, медији, родна равноправност и родно засновано насиље

Међупредметне компетенције које се могу развити преко наведених исхода и садржаја у оквиру плана наставе и учења наставног предмета математика	У реализацији наставе развијају се међупредметне компетенције, а посебно општа компетенција предмета - активан однос у заједници уз уважавање и поштовање права сваког појединца.

Начин остваривања програма

Методе рада: монолошка, дијалошка, демонстративна, илустративна, текстуална, решавање проблема-хеуристички приступ. **Облик рада**: фронтални, рад у паровима, групни, индивидуални.

Активности

Наставника: Наставник се у процесу планирања наставе и учења руководи исходима које ученици треба да достигну. организује час, презентује наставне садржаје ангажујући ученике, водећи рачуна о претходним знањима која поседују, демонстрира, користи ИКТ – презентације, прикази, снимци, прилози, демонстрације; подстиче ученика на активно учешће, повезује садржаје са свакодневним животом, вреднује рад ученика;

Ученици активно учествују у реализацији часа, записују, анализирају, дискутују, показују, примењују, закључују, учествују у тимском и групном раду, процењују наставу, рад других ученика и сопствени рад.

Начин примене и праћење исхода:

Праћење напредовања ученика је у функцији развоја ученика у достизању исхода.

Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на то ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

Сваки наставни час и свака активност ученика је прилика за формативно оцењивање, односно регистровање напреткченика и упућивање на даље активности. Оцењивање је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење остваривања прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа ученика у току савладавања школског програма. Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа, писмене провере и практичног рада. Ученик се оцењује и на основу активности и његових резултата рада: писању и излагању презентација, различитим облицима групног рада, рад на пројектима и сл. На овај начин се праћење и вредновање оставрује у свим разредима. Настава је усмерена на развијање међупредметних компетенција, општих предметних и специфичних предметних компетенција / прецизиране у годишњим плановима рада /, на исходе и стандарде постигнућа.

Корелација са другим предметима :

- Историја (кршење људских права у ратовима - бомбардовање Србије, геноцид над Србија и Јеврејима у 2. светском рату, холокауст,); политичке партије; патриотизам у ослободилачким ратовима
- Српски језик; кршење људских права у књижевним делима; песма Отаџбина - патриотизам; приповетка Пипиленда - обесправљивање права и слобода других; дела Деца, Писма Хилде Дајч, Дечак у пругастој пиџами - антисемитизам
- Географија: културе и обичаји националних мањина у Србији; полна структура становништва Србије; положај Срба у дијаспори;
- Биологија –Наставна тема „Човек и здравље“

ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТ – ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК

Циљ наставе и учења страног језика јесте да ученик усвајањем функционалних вештина и знања о језичком систему и култури развије комуникативну компетенцију и општу, функционалну и дигиталну писменост и оспособи се за усмену, писану и мултимодалну комуникацију; изгради свест о поштовању културних и индивидуалних различитости, формира критичко мишљење и вредносне ставове, унапређује креативност и стратегије учења и рада у контексту целоживотног учења.

ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ - ДРУГИ ЦИКЛУС

Напомена: Тематске области се прожимају и исте су у сва четири разреда другог циклуса основног образовања и васпитања - у сваком наредном разреду обнавља се, а затим проширује фонд лингвистичких знања, навика и умења и екстралингвистичких представа везаних за конкретну тему. Наставници обрађују теме у складу са интересовањима ученика, њиховим потребама и савременим токовима у настави страних језика.

1) Лични идентитет
2) Породица и уже друштвено окружење (пријатељи, комшије, наставници итд.)
3) Географске особености
4) Србија - моја домовина
5) Становање - форме, навике
6) Живи свет - природа, љубимци, очување животне средине, еколошка свест
7) Историја, временско искуство и доживљај времена (прошлост - садашњост - будућност)
8) Школа, школски живот, школски систем, образовање и васпитање
9) Професионални живот (изабрана - будућа струка), планови везани за будуће занимање
10) Млади - деца и омладина
11) Животни циклуси

12) Здравље, хигијена, превентива болести, лечење
13) Емоције, љубав, партнерски и други међуљудски односи
14) Транспорт и превозна средства
15) Клима и временске прилике
16) Наука и истраживања
17) Уметност (нарочито модерна књижевност за младе; савремена музика, визуелне и драмске уметности)
18) Етички принципи; ставови, стереотипи, предрасуде, толеранција и емпатија; брига о другоме
19) Обичаји и традиција,фолклор, прославе (рођендани, празници)
20) Слободно време - забава, разонода, хобији
21) Исхрана и гастрономске навике
22) Путовања
23) Мода и облачење
24) Спорт
25) Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења
26) Медији, масмедији, интернет и друштвене мреже
27) Живот у иностранству, контакти са странцима, ксенофобија

СТАНДАРДИ ОБРАЗОВНИХ ПОСТИГНУЋА ЗА КРАЈ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА – ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК

Стандарди образовних постигнућа за крај основног образовања

Општа предметна компетенција (ОПК)
Општа предметна компетенција или вишејезична комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језицима као комуникационим средствима, стицање основне језичке писмености и њено континуирано развијање, као и схватање повезаности између језика и култура. Она омогућава ученицима да се користе језичким средствима у циљу обављања усмене и писане комуникације на језицима које уче, у приватном, јавном и образовном контексту. Поседовање вишејезичне комуникативне компетенције ученицима омогућава проналажење, прикупљање, обрађивање, критичку обраду и коришћење извора и садржаја информација примерених узрасту, потребама и интересовањима. Знања, умења и ставови који чине вишејезичну комуникативну компетенцију чине основ за развој критичког мишљења и расуђивања, креативности и естетичког осећаја. Она омогућава ученицима постепено

укључивање у разноврсне активности интеркултурног карактера, уз поштовање индивидуалних, групних и колективних идентитета и различитости и развијање емпатије и друштвено одговорног деловања. Учењем страних језика, користећи различите технике, ученици унапређују стратегије учења, развијају функционалну и дигиталну писменост и оспособљавају се за целоживотно учење и употребу страних језика у разноврсним комуникативним контекстима.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици познају изговор фреквентних, понављаних и меморисаних гласова, као и неких најчешћих гласовних група. Ученици исправно записују најчешће увежбане речи и језичке конструкције. Познају ограничени репертоар најфреквентнијих основних правила морфолошких облика и једноставних синтаксичких структура. Користе елементарне и најфреквентније речи и изразе за исказивање основних комуникативних активности у школском и ваншколском контексту. Познају основне стратегије и средства комуникације и развијају функционалну и дигиталну писменост. Разумеју вербалне и невербалне елементе најједноставнијих порука на страном језику. Разумеју главне сличности и разлике најфреквентнијих лексичких елемената матерњег и страних језика из приватног и образовног домена. Познају основне појаве и процесе који одликују свакодневицу културâ језика који уче, као и најзначајније личности и дела из историје и савременог доба културе језика који уче. Ученици познају и разумеју основне природне и друштвене специфичности културе страног језика који уче, основне сличности и разлике између своје и стране културе.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици препознају и разумеју вербалне и невербалне садржаје најједноставнијих порука на страном језику и примењују најосновније стратегије и средства комуникације, укључујући дигиталне алате. Разумеју основне појмове и једноставне информације из усмених, писаних и мултимодалних текстова у школском и ваншколском контексту и тумаче њихова експлицитна значења. За потребе информисања, забаве, естетског доживљаја и решавања проблема користе страни језик, прибегавајући матерњем и другим језицима које користе. Уз помоћ и подршку проналазе, селектују, прикупљају и повезују језичке, културолошке и друге информације из различитих извора, укључујући традиционалне и савремене медије. Усвојене концепте и методе рада употребљавају у новим ситуацијама, укључујући дигитално окружење, у циљу решавања проблема и повезивања знања из различитих школских садржаја.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3)

Ученици учествују у елементарним рецептивним комуникационим ситуацијама, разумеју најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговетног говора, као и најједноставније писане текстове у линеарној и хипертекстуалној форми, реализују најосновније видове писане и усмене продукције и интеракције који се тичу њихових непосредних искуствених доживљаја и сфера интересовања (поздрављање, представљање, добродошлица, опраштање, захваљивање, пружање и размена основних података и информација). Ученици примењују базичне стандарде и правила интеркултурне комуникације. На најједноставнији начин приступају обради информација и развијају функционалну и дигиталну писменост и базичне стратегије учења и рада.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Основни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– CJ2.OO.O.1.1. Препознају основне интонацијске схеме и изговарају једноставније гласове и најчешће гласовне групе и уз наглашену интерференцију и одступања од артикулационих и прозодијских правила (акцената, акценатских дужина, интонације), што може значајно да отежава разумљивост порука и комуникацију. – CJ2.OO.O.1.2. Препознају одређена основна правописна правила и записују фреквентне и увежбане краће речи уз неправилности које могу да ометају разумевање. – CJ2.OO.O.1.3. Препознају једноставније граматичке елементе и конструкције уз грешке и омашке које могу	– CJ2.OO.O.2.1. Примењују основне стилове и стратегије разумевања најједноставнијих усмених, писаних и мултимодалних текстова, у приватном, јавном и образовном домену (који се тиче садржаја школских предмета), уз одговарајућу подршку. – CJ2.OO.O.2.2. Користе страни језик у најједноставнијој усменој и писаној комуникацији често прибегавајући основним стратегијама компензације, планирања излагања и саопштавања, организације текста и самопровере уз одговарајућу подршку и употребу дигиталних алата. – CJ2.OO.O.2.3. Претражују, идентификују по релевантности и	– CJ2.OO.O.3.1. Разумеју најфреквентније речи и фразе, лична и друга имена, бројеве, најуобичајеније интернационализме и друге основне лексичке елементе у оквиру једноставних, кратких, јасно контекстуализованих усмених исказа уколико се саопштавају споро и разговетно. – CJ2.OO.O.3.2. Разумеју и прате најједноставнија усмена упутства која се односе на познате ситуације, а исказана су спорим темпом и разговетно артикулисана, као и јасно контекстуализована питања која се односе на непосредне личне потребе и интересовања, породицу, блиско окружење, уколико укључују и визуелне елементе. – CJ2.OO.O.3.3. Разумеју најопштији смисао кратких монолошких прилога

повремено да ометају комуникацију. – CJ2.OO.O.1.4. Препознају ограничен репертоар најједноставнијих синтаксичких структура, уз грешке и омашке које могу значајно да ремете комуникацију у искуствено блиским ситуацијама. – CJ2.OO.O.1.5. Препознају елементарни вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији на теме из приватног, јавног и образовног домена, уз грешке и омашке које могу значајно да ремете комуникацију. – CJ2.OO.O.1.6. Препознају положај циљног језика у глобалном контексту и уочавају суштинске разлике између заједницâ које користе циљни и матерњи језик. – CJ2.OO.O.1.7. Препознају основне сличности и разлике властите и културе језика који уче, уочавају појаве и процесе из свакодневне културе и традиције, о којима се повремено обавештавају усменим, писаним и дигиталним путем.	користе најједноставније текстуалне, визуелно- текстуалне и мултимедијалне изворе и садржаје за потребе информисања, естетског доживљаја, забаве и решавања проблема. – CJ2.OO.O.2.4. Интерпретирају значења најједноставније усмене и писане поруке у вези са блиским, познатим и узрасно примереним темама и изводе закључке о комуникативној намери ослањајући се на типичну невербалну комуникацију, односно на основне карактеристике текста (нпр. интерпункција, емотикони, одабир лексике и сл.). – CJ2.OO.O.2.5. Реагују на једноставна питања у интеркултурној комуникацији и учествују у размени информација у вези са културом свакодневице, ослањајући се у већој мери на стратегије компензације. – CJ2.OO.O.2.6. Идентификују и пореде најзначајније појаве и процесе у контексту (властите) културе и културâ заједница чији језик уче, у оквиру садржаја школских предмета уз примену традиционалних и савремених	уз одговарајућу визуелну подршку, паузе и понављања. – CJ2.OO.O.3.4. Разумеју основни смисао најједноставније конверзације, тј. предмет разговора који прате, уколико саговорници говоре довољно разговетно и споро. – CJ2.OO.O.3.5. Разумеју појединачне речи и општи смисао у визуелно подржаним рекламним порукама. – CJ2.OO.O.3.6. Разумеју појединачне речи и општи смисао најједноставнијих текстова у популарној музици. – CJ2.OO.O.3.7. Разумеју кратке и једноставне поруке у белешкама и електронским порукама које се односе на свакодневне ситуације (имејл, СМС). – CJ2.OO.O.3.8. Разумеју општи смисао и понеки суштински детаљ у најједноставнијим врстама нефикционалних текстова (натписи, огласи, вести, кратки извештаји, сервисне информације, временске прогнозе, брошуре, проспекти, рекламе, стрипови), уколико су праћени илустративним елементима и препознатљивим начином графичког обликовања.

	видова комуникације и одговарајућу подршку. – CJ2.OO.O.2.7. Промишљају улогу језикâ у свакодневним активностима из домена властитог интересовања и користе страни језик при решавању задатака у вези са садржајима школских предмета.	– CJ2.OO.O.3.9. Разумеју најопштији смисао и најважније информације у познатим и једноставним врстама књижевних текстова прилагођених узрасту и интересовањима (прозни и поетски текстови, кратке приче, дечје песме). – CJ2.OO.O.3.10. Разумеју најважније информације из инфографикона и других једноставних визуелно-текстуалних приказа. – CJ2.OO.O.3.11. Идентификују и на основу релевантности издвајају кључне речи из једноставнијих извора информација. – CJ2.OO.O.3.12. Учествују у интеракцији уз помоћ и подршку, користећи најједноставнија језичка средства (приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, размене основних личних података, тражења и добијања информација, предмета, услуга). – CJ2.OO.O.3.13. Именују и описују људе и ствари из свог непосредног окружења или везане за лична искуства (породица, кућни љубимци, место становања, школа, хоби), користећи најједноставнија језичка

		средства и уз помоћ и подршку саговорника. – CJ2.OO.O.3.14. Постављају најједноставнија питања личне природе (о блиским темама, потребама, интересовањима, предметима у нечијем поседу) и одговарају на слична питања саговорника. – CJ2.OO.O.3.15. Најједноставнијим језичким средствима исказују допадање и недопадање, слагање и неслагање, молбе и извињења. – CJ2.OO.O.3.16. Пишу најједноставније податке о себи и лицима из свог блиског окружења у обрасцима, упитницима или табелама. Повезују неколико кратких исказа у везани текст о блиским темама. – CJ2.OO.O.3.17. Писаним путем формулишу најједноставније информације о себи или траже информације о другима, састављају кратке и једноставне поздраве и поруке (као СМС, путем електронске поште или друштвених мрежа), као и сажете белешке о информацијама од непосредног личног интереса (нпр. списак за куповину). – CJ2.OO.O.3.18. На страном језику преносе саговорнику понеку кључну

		информацију из јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...). – CJ2.OO.O.3.19. На матерњем језику саопштавају основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа и писаног текста на страном језику.

Средњи ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици углавном исправно артикулишу већину гласова и гласовних група и гласовних група, уз ограничења акценатско-интонацијске природе. Ученици исправно записују већину гласова и гласовних комбинација и познају основна правописна правила. Познају најфреквентније основне морфолошке облике и једноставније синтаксичке структуре. Користе ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање основних комуникативних активности у школском и ваншколском контексту. Познају основне стратегије и средства комуникације и развијају функционалну и дигиталну писменост. Разумеју вербалне и невербалне елементе једноставних порука на страном језику. Разумеју главне сличности и разлике најфреквентнијих лексичких елемената матерњег и страних језика из приватног и образовног домена. Ученици поседују основна знања о разликама у свакодневном животу сопствене и културе страног језика и разумеју да су разлике последица сложености и разноликости култура. Познају и разумеју основне појаве и процесе који одликују свакодневицу културâ језика који уче, као и најзначајније природне и друштвене специфичности културе језика који уче.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици препознају, разумеју и тумаче вербалне и невербалне садржаје једноставних порука на страном језику и примењују основне стратегије и средства комуникације, укључујући дигиталне алате. Разумеју важне појмове и једноставне информације из усмених, писаних и мултимодалних текстова у школском и ваншколском контексту и тумаче њихова експлицитна значења. За потребе информисања, забаве, естетског доживљаја и решавања проблема користе страни језик, ослањајући се на знања и вештине из матерњег и других језика које користе. Проналазе, селектују, прикупљају, обрађују и повезују језичке, културолошке и друге информације из различитих извора, укључујући традиционалне и савремене медије. Усвојене концепте и методе рада употребљавају у новим ситуацијама, укључујући дигитално окружење, у циљу решавања проблема и повезивања знања из различитих области личних и образовних интересовања.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици учествују у рутинским и увежбаним рецептивним комуникационим ситуацијама, разумеју фреквентне речи, изразе, фразе и краће усмене исказе и једноставне текстове на познате теме, реализују кратке и увежбане видове писане и усмене продукције и интеракције, уз употребу познатих и рутинских фраза и формулација (постављање питања и давање одговора, саопштавање и размена ограниченог спектра информација) у приватном, јавном и образовном домену. Ученици учествују у основној интеркултурној комуникацији, негујући позитиван и отворен став према различитостима, препознају и избегавају најкритичније табуе и неспоразуме у комуникацији. На једноставан начин приступају обради информација и развијају функционалну и дигиталну писменост и основне стратегије учења и рада.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Средњи ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– CJ2.OO.C.1.1. Познају основне интонацијске схеме и углавном разумљиво изговарају једноставније гласове и најчешће гласовне групе и уз наглашену интерференцију и одступања од артикулационих и прозодијских правила (акцената, акценатских дужина, интонације), што може значајно да отежава разумљивост порука и комуникацију. – CJ2.OO.C.1.2. Познају важнија правописна правила и примењују их у писаној продукцији уз	– CJ2.OO.C.2.1. Примењују основне стилове и стратегије разумевања једноставних усмених, писаних и мултимодалних текстова, у складу са комуникативном намером, и то у приватном, јавном и образовном домену (који се тиче садржаја школских предмета) уз одговарајућу подршку. – CJ2.OO.C.2.2. Користе страни језик у једноставној усменој и писаној комуникацији	– CJ2.OO.C.3.1. Разумеју фреквентне речи и изразе у јасно контекстуализованом говору, као и у кратким саопштењима на блиске теме. – CJ2.OO.C.3.2. Разумеју једноставне усмене савете и упутства која се односе на личне информације, непосредне потребе и блиско окружење уз подршку визуелних елемената (оријентација у простору, употреба апарата, правила игре). – CJ2.OO.C.3.3. Разумеју глобални смисао кратких, спорим ритмом изговорених и јасно артикулисаних монолошких прилога уз одговарајућу визуелну подршку, паузе и понављања. – CJ2.OO.C.3.4. Разумеју предмет краће усмене интеракције о личним и породичним стварима, о познатим/блиским темама, о

неправилности које могу да ометају разумевање. – CJ2.OO.C.1.3. Познају и користе ограничен репертоар најфреквентнијих основних правила и образаца за грађење граматичких облика променљивих врста речи (нпр. облике правилне множине именица или основне просте облике за време код глагола), уз грешке и омашке које могу да ремете комуникацију. – CJ2.OO.C.1.4. Познају и повремено користе ограничени репертоар основних и једноставнијих синтаксичких структура (као што су просте и независно сложене реченице), уз грешке и омашке које могу да ремете комуникацију. – CJ2.OO.C.1.5. Разумеју и користе најједноставнији и најфреквентнији вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији на теме из приватног, јавног и образовног домена, уз	примењујући основне стратегије планирања излагања и саопштавања, организације текста и самопровере уз одговарајућу подршку и употребу дигиталних алата. – CJ2.OO.C.2.3. Претражују, идентификују по релевантности и користе једноставне текстуалне, визуелно-текстуалне и мултимедијалне изворе и садржаје и процењују њихов значај за потребе информисања, естетског доживљаја, забаве и решавања проблема. – CJ2.OO.C.2.4. Интерпретирају значења једноставне усмене и писане поруке у вези са блиским, познатим и узрасно примереним темама и изводе	непосредном друштвеном окружењу и природној средини. – CJ2.OO.C.3.5. Разумеју основни смисао и појединачне речи, једноставне фразе и предвидљиве конструкције у кратким и једноставнијим рекламним порукама на познате теме, уколико не садрже игру речи или неко конотативно/скривено/метафорично значење. – CJ2.OO.C.3.6. Разумеју појединачне речи, једноставне фразе и предвидљиве конструкције у популарној музици. – CJ2.OO.C.3.7. Разумеју кратке поруке које се односе на једноставне информације и непосредно окружење (писма, мејлови, СМС...). – CJ2.OO.C.3.8. Разумеју општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова прилагођених узрасту и интересовањима (извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз одговарајуће илустративне елементе, као и поруке личне природе са неколико суштинских информација (нпр. писма, мејлови итд.). – CJ2.OO.C.3.9. Разумеју општи смисао и важније информације у једноставнијим врстама књижевних текстова прилагођених узрасту и интересовањима (прозни и поетски текстови, кратке приче). – CJ2.OO.C.3.10. Разумеју и проналазе важније информације из инфографикона и

грешке и омашке које могу да ремете комуникацију. – CJ2.OO.C.1.6. Препознају основне принципе функционисања језичких система и разлике између заједницâ које користе циљни и матерњи језик. – CJ2.OO.C.1.7. Поседују основна знања у вези са властитом и културама језикâ које уче, разумеју најфреквентније појаве и процесе из свакодневне културе и традиције о којима се обавештавају усменим, писаним и дигиталним путем у оквиру вршњачке групе.	закључке о комуникативној намери ослањајући се на типичну невербалну комуникацију, односно на основне карактеристике текста (нпр. интерпункција, емотикони, одабир лексике и сл). – CJ2.OO.C.2.5. Учествују у интеркултурној комуникацији размењујући основне информације и ставове у вези са културом свакодневице, уз примену вишејезичних ресурса и уважавање основних правила учтивости. – CJ2.OO.C.2.6. Идентификују и пореде значајне појаве и процесе у контексту (властите) културе и културâ заједница чији језик уче, у оквиру садржаја школских предмета, уз примену	других једноставнијих визуелно-текстуалних приказа. – CJ2.OO.C.3.11. Идентификују и на основу релевантности издвајају кључне речи из једноставнијих извора информација. – CJ2.OO.C.3.12. Успостављају и накратко одржавају друштвени контакт користећи једноставна језичка средства приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, размене основних информација о личности и непосредном окружењу, плановима, обавезама, услугама. – CJ2.OO.C.3.13. Користећи једноставна језичка средства, укратко описују или представљају људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности, догађаје уз помоћ наставника или саговорника и уз евентуалне краће паузе/застајкивање.

	традиционалних и савремених видова комуникације и уз одговарајућу подршку. – CJ2.OO.C.2.7. Промишљају улогу језикâ у свакодневним активностима из домена личног интересовања и користе страни језик за проучавање главних природних и друштвених феномена и за релативно успешно решавање задатака у вези са садржајима школских предмета.	
		– CJ2.OO.C.3.14. Постављају једноставна питања о темама које одговарају личним интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговарају на слична питања саговорника. – CJ2.OO.C.3.15. Постављају и одговарају на питања која се односе на изражавање допадања и недопадања, слагања и неслагања и формулишу љубазне молбе, извињења, упутства и савете користећи једноставна језичка средства. – CJ2.OO.C.3.16. Пишу једноставне податке о себи и лицима из блиског окружења у

		обрасцима, упитницима или табелама, повезују неколико исказа у кратак, везани текст о блиским темама и састављају текстове од понуђеног језичког материјала на блиске теме у којима описују себе, своју породицу и непосредно окружење користећи једноставну лексику и фреквентне кохезивне елементе. – CJ2.OO.C.3.17. Писаним путем достављају/траже основне информације о себи и другима, састављају краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама, кратке и једноставне поруке у личном обраћању (нпр. СМС, мејл, објаве на друштвеним мрежама) у којима се захваљују, извињавају или нешто честитају. – CJ2.OO.C.3.18. На страном језику преносе саговорнику општи смисао и најважније информације краћих и једноставнијих писаних текстова и усмених исказа информативне природе. – CJ2.OO.C.3.19. На матерњем језику преносе саговорнику општи смисао и најважније појединости јавних натписа и кратких текстова информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...), саопштавају основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.

Напредни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1)

	Ученици углавном правилно изговарају све гласове и гласовне групе, уз поштовање акценатско-интонацијске природе, уз евентуалне неправилности које не ометају комуникацију. Познају и примењују фреквентна правописна правила. Записују речи и изразе с релативном ортографском тачношћу, тако да не долази до неспоразума. Познају и користе одређени број сложенијих граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке. Разумеју и користе једноставан и фреквентан вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији на теме из приватног, јавног и образовног домена, уз грешке и омашке које повремено ремете комуникацију. Познају кључне стратегије и средства комуникације и развијају функционалну и дигиталну писменост. Разумеју главне сличности и разлике фреквентнијих лексичких елемената и (морфосинтаксичких) конструкција матерњег и страних језика. Познају и разумеју релевантне сличности и разлике између своје и културе језика који уче и препознају најкритичније табуе и неспоразуме у комуникацији. Ученици поседују најопштија знања о свакодневном животу, друштву и развоју циљне културе, разумеју утицај основних природних и друштвених појава на процесе у властитој и циљној култури, као и положај земаља и заједница циљног језика у свету и њихову везу са властитом културом.
	Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици препознају, разумеју и тумаче вербалне и невербалне садржаје једноставнијих порука на страном језику и процењују релевантност језичких елемената у комуникативном чину. Ради остваривања комуникативне намере примењују кључне стратегије и средства, укључујући дигиталне алате. Разумеју појмове, идеје и информације из усмених, писаних и мултимодалних текстова у школском и ваншколском контексту и разликују њихова експлицитна и/или имплицитна значења. За потребе информисања, забаве, естетског доживљаја и решавања проблема користе страни језик, примењујући по потреби знања и вештине из матерњег и других језика које користе. Проналазе, селектују, прикупљају, обрађују, класификују и повезују језичке, културолошке и друге информације и критички бирају различите врсте извора укључујући традиционалне и савремене медије. Усвојене концепте и методе рада употребљавају у новим ситуацијама, укључујући дигитално окружење, у циљу решавања проблема и повезивања знања у приватном и образовном домену.
	Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици учествују у уобичајеним, свакодневним рецептивним комуникационим ситуацијама, разумеју једноставније писане и усмене исказе, као и кратке текстове о познатим и блиским темама, појавама и догађајима, реализују узрасно и искуствено примерене видове писане и усмене продукције и интеракције (давање и тражење, тј. размена информација о личностима, догађајима, појавама, једноставно исказивање идеја и мишљења) уз успостављање базичног али ефикасног социјалног контакта. Ученици прихватају разлике које постоје између властите и културе језика који уче и умеју да прилагоде понашање основним конвенцијама у комуникацији. Негују став отворености према култури страног језика и поседују основне вештине за критичко истраживање и разумевање

појава властите културе и културе (културâ) језика који уче. На сврсисходан начин приступају обради информација и развијају функционалну и дигиталну писменост и адекватне стратегије учења и рада.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Напредни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– CJ2.OO.H.1.1. Разумљиво изговарају већину гласова и гласовних група, уз могућу интерференцију и друга одступања од артикулационих и прозодијских правила (акцената, акценатских дужина, интонације), што повремено може да отежава разумљивост порука и комуникацију. – CJ2.OO.H.1.2. Познају већину правописних правила и примењују их у писаној продукцији уз неправилности које повремено могу да ометају разумевање (написаног). – CJ2.OO.H.1.3. Познају и користе ограничен репертоар основних правила и образаца за грађење граматичких	– CJ2.OO.H.2.1. Примењују основне стилове и стратегије разумевања једноставнијих усмених, писаних и мултимодалних текстова, у складу с текстуалном врстом и комуникативном намером, и то у приватном, јавном и образовном домену (који се тиче садржаја школских предмета). – CJ2.OO.H.2.2. Користе страни језик у једноставнијој усменој и писаној комуникацији ослањајући се повремено на стратегије компензације и планирања излагања и саопштавања, организације текста и самопровере уз употребу	– CJ2.OO.H.3.1. Разумеју основни смисао и кључне појединости у кратким саопштењима на блиске теме. – CJ2.OO.H.3.2. Разумеју краће усмене савете, упутства, молбе итд. који се тичу личних потреба и интересовања (нпр. оријентација у простору, сналажење на јавним местима, употреба уређаја и апарата, правила игре и сл.) који су, по потреби, праћени визуелним елементима. – CJ2.OO.H.3.3. Разумеју основни смисао и главне информације споријих, јасно артикулисаних монолошких излагања и прича о познатим и узрасно адекватним темама уз одговарајућу визуелну подршку, паузе и понављања. – CJ2.OO.H.3.4. Разумеју основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са)говорника о блиским и познатим темама, уколико се говори разговетно и умереним темпом.

облика променљивих врста речи (нпр. облике правилне множине именица или основне просте облике за време код глагола), уз грешке и омашке које повремено могу да ремете комуникацију.	релевантних дигиталних алата. – CJ2.OO.H.2.3. Претражују, идентификују по релевантности и користе текстуалне, визуелно-текстуалне и мултимедијалне изворе и садржаје и критички процењују њихов значај и поузданост за потребе информисања, естетског доживљаја, забаве и решавања проблема.	
– CJ2.OO.H.1.4. Познају и користе ограничени репертоар основних и једноставних синтаксичких структура (као што су просте и независно сложене реченице), уз грешке и омашке које могу повремено да ремете комуникацију. – CJ2.OO.H.1.5. Разумеју и користе једноставан и фреквентан вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији на теме из	– CJ2.OO.H.2.4. Интерпретирају значења једноставније усмене и писане поруке у вези са блиским, познатим и узрасно примереним темама, постављају основне хипотезе и изводе закључке о комуникативној намери, ослањајући се на невербалну комуникацију, односно на карактеристике текста (нпр. интерпункција, емотикони, одабир лексике и сл.).	– CJ2.OO.H.3.5. Разумеју основни смисао и главне информације краћих медијских садржаја који не садрже игру речи или неко конотативно/скривено/метафорично значење), као и тему и основну поруку кратких телевизијских репортажа и документарних филмова помажући се визуелним информацијама. – CJ2.OO.H.3.6. Разумеју општи смисао и фреквентне фразе, формулације и изразе у текстовима популарне музике. – CJ2.OO.H.3.7. Разумеју општи смисао и релевантне информације на блиске теме у краћим текстовима једноставне садржине, порукама, писмима, имејловима о познатим и узрасно адекватним темама.

приватног, јавног и образовног домена, уз грешке и омашке које могу повремено да ремете комуникацију. – CJ2.OO.H.1.6. Препознају основне принципе функционисања језичких система и језичког раслојавања, улоге језика у језичкој заједници, најмаркантније сличности и разлике између заједницâ које користе циљни и матерњи језик. – CJ2.OO.H.1.7. Поседују знања у вези са властитом и културама језикâ које уче, разумеју и објашњавају важније појаве и процесе из свакодневне културе и традиције о којима се обавештавају усменим, писаним и дигиталним путем.	– CJ2.OO.H.2.5. Успостављају интеркултурну комуникацију и размењују основне информације и ставове, као и лична уверења у вези са културом свакодневице уз примену вишејезичних ресурса и уважавање фреквентнијих правила учтивости. – CJ2.OO.H.2.6. Идентификују, анализирају и пореде значајније појаве и процесе у контексту (властите) културе и културâ заједница чији језик уче, у оквиру личних интересовања и садржаја школских предмета, уз примену традиционалних и савремених видова комуникације и одговарајућу подршку. – CJ2.OO.H.2.7. Промишљају улогу језикâ у свакодневним активностима и користе	– CJ2.OO.H.3.8. Разумеју општи смисао, важније идеје и поруке једноставних линеарних и хипертекстуалних врста (адаптирани, поједностављени и скраћени информативни и књижевни текстови, новинске вести, брошуре, проспекти, кратке репортаже, кратки прилози на друштвеним мрежама) са интернета или из других писаних медија у складу са узрастом и интересовањима. – CJ2.OO.H.3.9. Разумеју општи смисао, информације, главне идеје и поруке једноставнијих фикционалних прича и других форми из области књижевности за младе прилагођених узрасту и интересовањима. – CJ2.OO.H.3.10. Разумеју и селектују потребне информације из инфографикона и других визуелно-текстуалних приказа. – CJ2.OO.H.3.11. Идентификују и на основу релевантности издвајају кључне речи и потребне информације из једноставнијих извора информација са циљем претраживања (онлајн) речника, енциклопедија, брошура и интернет страница. – CJ2.OO.H.3.12. Иницирају и/или одржавају разговор и интеракцију са једним саговорником или више саговорника на блиске и познате теме. Уз минималну помоћ саговорника, траже одређени предмет, услугу, објашњење планова и обавеза,

		страни језик за проучавање природних и друштвених феномена и за релативно успешно решавање задатака у приватном, јавном и образовном домену.	повезујући неколико краћих исказа у смислену целину. – CJ2.OO.H.3.13. Описују себе и своје непосредно окружење, школски контекст и свакодневни (приватан) живот, свакодневне активности и навике, искуства из прошлости, претходне и планиране активности и догађаје, уз евентуалне краће паузе у говору. На једноставан начин и укратко излажу на задату тему или резимирају краћи текст (прочитан или одслушан) ослањајући се по потреби и на језичка средства која се у њему појављују. – CJ2.OO.H.3.14. Постављају неколико повезаних питања у низу у вези с личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама; одговара на слична питања саговорника. – CJ2.OO.H.3.15. Исказују допадање и недопадање, слагање и неслагање, молбе и извињења, упутства, захтеве, савете, забране образлажући своје ставове и мишљење једноставнијим језичким средствима. – CJ2.OO.H.3.16. Састављају краће сажете текстове од неколико повезаних реченица о себи, друштвеном и природном окружењу, аспектима приватног и школског живота; пореде људе, ствари и појаве користећи фреквентне кохезивне елементе. Писаним путем траже и преносе детаљније информације, обавештења или податке о себи и другима.

		– CJ2.OO.H.3.17. Састављају једноставна лична и електронска писма, поруке, мејлове у којима се са пријатељима и познаницима договарају о активностима, постављају или одговарају на питања на узрасно релевантне теме. Једноставним језичким средствима описују теме и догађаје из приватног, јавног и образовног домена и препричавају кратке (прочитане или одслушане) текстове, ослањајући се на језичка средства која се у њима појављују. – CJ2.OO.H.3.18. На страном језику саопштавају основне информације добијене од трећег лица или пренете путем писаних или усмених текстова у вези с блиским комуникативним ситуацијама и познатим темама. – CJ2.OO.H.3.19. На матерњем језику преносе саговорнику тему, општи смисао и најважније информације краћих и једноставнијих писаних текстова (новинских и књижевних) и кратких усмених исказа опште информативне природе, примерене узрасту и интересовањима.

Међупредметне ккомпетенције се развијају кроз све теме програма. У оперативним плановима се детаљно планирају за сваку наставну јединицу.

ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ

Савремена настава страних језика подразумева комуникативно-интерактивну парадигму чији је циљ развој комуникативне компетенције у активностима усмене и писане комуникације. Језичке активности се, дакле, односе на

сваку употребу језика – било да се ради о слушању, читању, говору или писању – у контексту реалних комуникативних ситуација.

Ученици слушају и читају једноставније текстове различитих жанрова и узрасно примерених функционалних стилова (дијалоге, прилагођене научно-популарне, информативне, инструктивне и књижевне текстове, песме, новинске чланке, нелинеарне текстове, блогове, објаве на друштвеним мрежама и слично), који се односе на програмом предвиђене тематске области, односно комуникативне ситуације.

Ученици размењују информације које се односе на дате комуникативне ситуације у усменој или писаној комуникацији, реагују на тражену/добијену информацију, траже додатна објашњења, договарају се, преговарају, изражавају осећања, саосећање, захвалност, саопштавају своје ставове, мишљења, жеље, планове, описују/пореде бића, места, појаве, догађаје у прошлости и садашњости, сличности и разлике у културама свог и циљног језика, тумаче табеле и графиконе, истражују и презентују резултате својих истраживања користећи различите медије итд.

У комуникацији на страном језику, ученици комбинују конвенционалне медије (штампани медији, ТВ, радио) и информационе технологије како би развили знања и вештине прилагођене изазовима савременог доба и успешно комуницирали у школском и ваншколском контексту.

ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ

Тематске области су оквирне и могу се по потреби прилагођавати динамици наставног процеса и циљној групи, исте су за све језике, прожимају се и надограђују у сва четири разреда другог циклуса основног образовања и васпитања – у сваком наредном разреду обнавља се, а затим проширује фонд лингвистичких знања, навика и умења и екстралингвистичких представа у вези с конкретном темом. Теме се бирају у складу са интересовањима ученика, њиховим потребама и савременим приступима у настави страних језика, тако да свака тема чини одређени ситуациони комплекс у оквиру којег се систематски развијају сви аспекти језичке компетенције. Препоручује се да се приликом обраде изабраних тема континуирано ради на продубљивању интеркултурне компетенције, чиме се повезује језички развој с разумевањем различитих аспеката друштвеног живота, вредности и културних конвенција како земаља у којима се говори циљни језик тако и Србије.

ЧОВЕК И ДРУШТВО

Свакодневни живот (свакодневне активности; организација времена и обавеза; слободно време, забава, разонода и хобији; празници, куповина, мода и облачење, животни простор, становање, путовања, транспорт и превозна

средства, оријентација у простору и сл.); међуљудски односи (породица, пријатељи, вршњачки односи, односи према старијима, наставницима; конвенције понашања и опхођења, бонтон; солидарност, поштовање и разумевање различитости, толеранција и емпатија, пријатељство, љубав, брига о другоме; вредности, норме, етички и грађански принципи; уважавање различитости (индивидуалних и групних); уверења, ставови, стереотипи и предрасуде; однос према духовности; вербална и невербална комуникација; организација друштвених односа (деца и омладина; права и обавезе; омладинске и волонтерске организације, волонтерски и хуманитарни рад, активизам, помоћ старијима и немоћнима, институције); људи и догађаји (обични људи-хероји, занимљиве животне приче и догађаји).

ОБРАЗОВАЊЕ И СВЕТ РАДА

Школа (школски системи, школски живот; образовање и васпитање, права и обавезе ученика; образовање за све, школске размене у земљи и иностранству, целоживотно учење); свет рада (будућа занимања; пословни односи, улоге и одговорности; радни простор; планирање и организовање посла, начини решавања проблема, предузетничке иницијативе младих, биографије значајних појединаца).

КУЛТУРА, УМЕТНОСТ И ИСТОРИЈА

Свет културе и уметности; историја (свет кроз векове, значајни историјски догађаји, историјске личности); живот и дела славних личности из света културе и уметности, жене које су обележиле националну и светску културу и уметност; награде за достигнућа у различитим областима културе и уметности; књижевност, визуелне уметности, позориште, музика, филм, стрип; очување материјалне и нематеријалне културне баштине, локалне и међународне акције/организације за очување традиције и заштиту културно-историјских споменика и места.

НАУКА И ТЕХНИКА

Свет науке, научна достигнућа, иновације и нове технологије; живот и дела знаменитих личности из света науке и технике; награде за достигнућа у различитим областима науке и технике; допринос жена у области науке и технике; развој/распрострањеност/примена/ позитивне и негативне стране модерне технологије.

ПРИРОДА И ЕКОЛОГИЈА

Живи свет, географске особености, клима и временске прилике; природни феномени; екосистеми, биодиверзитет, развијање еколошке свести и очување животне средине, утицај човека на животну средину, глобално загревање, климатске промене, обновљиви извори енергије; одговоран однос према биљном и животињском свету, угрожене биљне и животињске врсте, организације/покрети за заштиту природе и животиња.

МЕДИЈИ И КОМУНИКАЦИЈА

Конвенционални/традиционални и нови медији, дигитални свет и савремени облици комуникације и информисања, тражење и провера информација, критичко читање, презентовање пројеката и резултата истраживања, поштовање ауторских права, модерна средства комуникације, медијска култура, информације, лажне информације и дезинформације, утицај медија на свакодневни приватни и јавни живот.

ЖИВОТНЕ НАВИКЕ И ЗДРАВЉЕ

Здравље (физичко и психичко здравље човека, здраве животне навике, рекреација, животни циклуси); исхрана (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света, исхрана и здравље); спорт (спортови, спортске манифестације, позната спортска такмичења, познате личности из света спорта, толеранција, ферплеј, историјат спортских догађаја, савремени спортски догађаји, млади и спорт).

СРБИЈА И СВЕТ

Србија – моја домовина (традиција, обичаји, прославе, празници, култура различитих мањина, дух заједништва и међусобног уважавања, историјски догађаји, географске карактеристике, становништво, туристичке атракције); свет (заједнички живот народа, глобализам; људи, језици, региони и земље у којима се говори циљни језик, познати градови, знаменитости); интеркултурни контакти (миграције, боравак и живот у иностранству).

Активности

Наставника: припрема и реализује наставу, мотивише ученике, прати и вреднује постигнућа ученика, припрема материјал за наставу, учествује у изради пројеката, формулише образовно-васпитни циљ сваког часа у наставној теми, обрађује садржаје нових наставних јединица, наводи примере на основу којих објашњава појмове из свих области, проверава, настоји да ученици стекну и задрже добре навике у изговору, координира у раду целокупног одељења, континуирано вреднује и оцењује стечена знања из свих области, информише ученике о резултатима свих видова писмених и усмених провера знања, ствара пријатну атмосферу у учионици, слуша и прати излагања ученика, бележи, даје одмерене коментаре на квалитет одговора, даје повратну информацију за даљи рад и напредовање, саветује, предлаже, усмерава и подстиче у раду, индивидуализује рад, припрема ИОП-е, припрема наставни материјал за ученике којима је потребна додатна подршка, организује остале облике образовно-васпитних активности у складу са потребама и интересовањима ученика.

Ученика: Ученик усваја знања из свих области предмета, учествује у активностима на часу, пише и чита, труди се да правилно изговара речи, запажа значајне појединости, бележи, слуша коментаре наставника и осталих ученика, закључује, негује и развија вештине, учествује у изради пројеката, припрема паное и презентације, квизове, користи интернет и платформе за учење, ради тестове, пише контролне и писмене задатке, исправља грешке, вреднује свој и рад ученика на основу познатих критеријума, поставља питања, одговара на питања.

Начин вредновања остварености исхода и постигнућа ученика

Вредновање је планирано кроз формативно и сумативно вредновање у складу са Правилником о оцењивању и прогрмом наставе, то јест кроз усмене/писмене вежбе којима се проверава способност ученика да примене одређено граматичко правило; исправак је за ученике прилика да га боље разумеју и запамте. Елементи и скала вредновања, усаглашени су на нивоу школе и ученицима су познати и јасни. Елементи који се оцењују се не разликују од уобичајених активности на часу. Исто тако оцењивање треба схватити као саставни део процеса наставе и учења, а не као изоловану активност која подиже ниво стреса код ученика. Оцењивањем и евалуацијом треба да се обезбеди напредовање ученика у складу са оперативним задацима наставе. Оцењивање се спроводи са акцентом на провери постигнућа и савладаности ради јачања мотивације, а не на учињеним грешкама. Начини провере су познати ученицима, односно у складу са техникама, типологијом вежби и врстама активности које се примењују на часовима.

Елементи за проверу знања су:

- разумевање говора;
- разумевање краћег писаног текста;
- усмено изражавање;
- писмено изражавање;
- усвојеност лексичких садржаја;
- усвојеност граматичких структура;
- правопис;
- интеркултуралне компетенције
- залагање на часу;
- израда домаћих задатака и пројеката, истраживачких радова, презентација, плаката, паноа, кратких филмова, квизова, сувенира, (појединачних, у пару и групи).

***Критеријуми оцењивања за други страни језик се налазе код наставника.**

Корелација са другим предметима :

Српски језик: граматички садржаји, лексика, пословице, есеј, стихови.
Информатика и рачунарство: употреба интернета и програма за представљање наставног материјала, израда презентација, квизова, употреба платформи за учење језика: LearningApps.org - создание мультимедийных интерактивных упражнений, Learn Russian with lessons that work - Duolingo,
Историја: Србија и Русија кроз историју, историјске личности, обичаји, календар
Верска настава: Празници, Божић, Васкрс, Масленица (покладе)
Географија: континенти, рељеф, клима, временске зоне, насељеност, народи и националности
Математика: бројеви, графикони.
Биологија: биљне и животињске врсте. здрава исхрана, здравље, заштита животне средине
Ликовна култура: сликарство, уметност, музејске поставке, израда сувенира, честитки
Музичка култура: мелодија, стих, рефрен, композитори, музички инструменти, музички жанрови, певање руских народних песама, караоке

Литература и извори: (за наставника и ученике)
Извори:
Поред уџбеника и класични, штампани извори: узрасно примерене енциклопедије, књиге, часописи за децу и младе, приче, легенде; кувари с рецептима; формулари; упутства за употребу; фото-албуми; планери; буклети; географске карте, атласи и мапе итд.
Дигитални извори: аудио/видео-записи, трејлери, пригодне рекламе, кратки филмови, анимирани филмови; интернет странице; дигитални формулари; друштвене мреже; електронске поруке; дигиталне енциклопедије; видео-туторијали; блогови; виртуелни музеји и галерије; дигиталне мапе, апликације за учење језика.

3.3. Немачки језик

Немачки језик, 5 разред

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ (Комуникативне фунцкије)	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ И ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА	МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОВЕЗАНОСТ	ПРОЦЕНА И ПРОВЕРА ПОСТИГНУЋА	Обрада	Остали типови	Укупно
	По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој и писменој комуникацији:	**Ученици у усменој и писменој комуникацији уче и увежбавају:**				**4**	**4**	**8**
1. **Guter Start** **Уводна тема** Поздрављање, телефонски бројеви, препознавање предмета	- поздраве и отпоздраве примењујући најједноставнија језичка средства; - разумеју кратка и једноставна упутства и налоге и реагују на њих - броје од 1 до 12 - препознају и именују предмете	Користе једноставна језичка средства да некога поздаве, поставе питања са упитном речи ***wie / was***, користе присвојне чланове ***meine/ deine***, дају одговоре на итања помоћу **Ja. / Nein.** , неодређени члан **ein/eine/ein**, упознају се са сличностима и разликама у културама- ***Infobox Landeskunde***.	1.1.1., 1.1.2., 1.1.5., 1.1.6., 1.1.8., 1.1.10., 1.1.13., 1.1.20., 1.1.22., 1.1.23., 1.2.1., 1.2.2., 1.2.4.	Српски језик, Енглески језик, Грађанско васпитање, Ликовна култура, Математика	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.	**1**	**5**	**6**

2 **. Mein Freund, du und ich** Представљање себе и других	- представе себе и друге, - постави питање за године старости - разумеју кратка и једноставна упутства и налоге и реагују на њих - разумеју и дају једноставне исказе у вези са осећањима - разумеју, траже и дају основне информације о себи и другима - броје од 13 до 20	Користе презент глагола ***sein*** и ***heißen*** , упитну реч ***wer***, користе личне заменице у једнини (***ich, du, er, sie, es***) , присвојне чланове ***mein(e)/ dein(e)***, упознају се са сличностима и разликама у културама- ***Infobox Landeskunde***.	1.1.1., 1.1.2., 1.1.4., 1.1. ., 1.1.11., 1.1 ., 1.1.14., 1.1 ., 1.1.19., 1.1 ., 1.1.24., ., 1.2.2., 1. 2.4.	Српски језик, Енглески језик, Грађанско васпитање, Ликовна култура, Математика	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.	**2**	**4**	**6**
3. **Meine Stadt** Адреса и место становања, државе и градови	- наведе своју адресу становања, - представе град и државу из које долазе, - представе државе и главне градове тих држава.	Презент глагола ***sein, kommen, liegen*** и ***wohnen*** , упитнаречи ***wo***, предлози **in** и **bei** одређени члан ***der/ die/ das/ die*** сличноста и разлике у културама- ***Infobox L.***	1.1.2., 1.1.5., 1.1.8., 1.1.9., 1.1.11., 1.1.12., 1.1.15., 1.1.19., 1.1.23., 1.1.24., 1. 2.1, 1.2.2.,1.2. 4., 1.3.2.	Српски језик, Грађанско васпитање, Географија	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.	**5**	**10**	**15**

4. Meine Familie Представљање чланова породице, кућних љубимаца	- наброје чланове породице, представе сопствену породицу - препознају и представе кућне љубимце - читају краће једноставне текстове (глобално и селективно читање)	Предлог ***von***, презент глагола ***haben***, саксонски генитив, одређени члан у номинативу, множина именица- кућни љубимци, неодређени члан у номинативу и акузативу, присвојни члан ***mein(e)/ dein(e),*** негација ***kein,*** сличности и разлике у	1.1.1., 1.1.2., 1.1.4., 1.1.10., 1.1.11., 1.1.12., 1.1.14., 1.1.17., 1.1.19., 1.1.23., 1.1.24., 1.2.1., 1.2.2., 1.2.3., 1.2.4.	Српски језик, Енглески језик, Грађанско васпитање, Биологија, Математика	- Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.	**4**	**3**	**7**
	- разумеју и дају једноставне исказе у вези са осећањима -опишу жива бића једноставним језичким средствима - траже и дају једноставне исказе којима се изражава поседовање - броје до 100 - да питају за цену.	културама- ***Infobox Landeskunde***.						

5. **Schule und Schulsachen** Школски прибор	- препознају и именују школски прибор, - воде кратке дијалоге изажавајући молбу и захтеве, - разумеју кратка и једноставна упутства и налоге и реагују на њих - представе своју школу, - учтиво поставе питања.	Користе личну заменицу (3. лице) , неодређени члан, негацију, множину именица, презент глагола ***brauchen***, заменицу у акузативу, императив (рецептивно), израз ***es gibt ,*** уведену и неуведену упитну реченицу, сложенице, упознају се са сличностима и разликама у културама- ***Infobox Landeskunde***.	1.1.1., 1.1.2., 1.1.6., 1.1.8., 1.1.10., 1.1.12., 1.1.13., 1.1.15., 1.1.18., 1.1.23., 1.1.24., 1.2.1., 1.2.2., 1.2.3., 1.2.4.	Српски језик, Грађанско васпитање, Ликовна култура, Математика	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови вештина и различите технике форм. оцењ.	**2**	**4**	**6**
6. **. Meine Hobbys** Изражавање интересовања	-разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање интересовања; - размењују и формулишу једноставне исказе којима се изражавају интересовања,	Презент глагола, модални глаголи ***können*** и ***mögen***, неодређена заменица ***man***, сличности и разлике у културама- ***Infobox Landeskunde***.	1.1.1., 1.1.2., 1.1.4., 1.1.5., 1.1.8., 1.1.10., 1.1.11., 1.1.12., 1.1.13., 1.1.14., 1.1.15.,1.1.18., 1.1.22., 1.1.23., 1.1.24., 1.3.1.	Српски језик, Енглески језик, Грађанско васпитање, Физичко васпитање	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.	**2**	**4**	**6**

	- разумеју једноставне исказе који се односе на слободно време, представљање годишњих доба анкете резултата, - умеју да искажу вештине и способности.							
7. **Was isst du gern?** Разговарање о намирницама, омиљеној храни и бојама	- разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање допадања / недопадања; размењују и формулишу једноставне исказе који се односе на изражавање допадања / недопадања; - на једноставан начин наруче јело и / или пиће у ресторану - уочавају сличности и разлике у начину исхране у земљама циљне културе и код нас.	Презент глагола ***essen*** и ***nehmen***, деклинација члана (номинатив и акузатив), модални глаголи ***mögen- möchte müssen, düfen*** и ***sollen*** , негација ***kein,*** сложенице, сличности и разлике у културама- ***Infobox Landeskunde***.	1.1.1., 1.1.2.,. 1.1.3.,1.1.4., 1.1.5., 1.1.6., 1.1.8., 1.1.9., 1.1.10., 1.1.11., 1.1.15., 1.1.16., 1.1.18., 1.1.19., 1.1.21., 1.2.1.,1.2.2., 1.2.4., 1.3.1.	Српски језик, Грађанско васпитање, Географија, Биологија Физичко васпитање	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.	**4**	**4**	**4**

8. **Die erste Klassenarbeit** Први писмени задатак	-процене постигнућа везана за претходне теме, -користе једноставна језичка средства	Лексику и језичке структуре које се односе на тему и наведене комуникативне функције, а које су се радиле у претходним темамач задатке слушања, читања и писања	1.1.1., 1.1.2., 1.1.4 .1.10., 1.1.11., 1 ., 1.1.14., 1 ., 1.1.18., 1.1.19., .3.1..	Српски језик, Енглески језик, Грађанско васпитање	Посматрање и праћење, усмена и писмена провера кроз задатке.		**3**	**3**
9. **Hurra, die Schule!** Школски предмети, дани у недељи, изражавање допадања,описивање догађаја у прошлости	- упореде и опишу предмете користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање мишљења/интересовања/допадања/ недопадања; размењују и формулишу једноставне исказе којима се изражавају	Упитна реч ***wann***, предлози ***ам*** и ***ит***, презент глагола ***finden***, претерит глагола ***sein*** и ***haben,*** сличности и разлике у културама- ***Infobox Landeskunde***.	1.1.1., 1.1.2., 1.1.6., 1.1.8., 1.1.10., 1.1.12., 1.1.13., 1.1.15., 1.1.18., 1.1.23., 1.1.24., 1.2.1., 1.2.2., 1.2.3., 1.2.4.	Српски језик, Енглески језик, Грађанско васпитање, Географија, Математика	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.	**3**	**5**	**8**

	мишљења/интересовања/ допадања/недопадања;							
	- разумеју једноставне текстове којима се описују сталне/уобичајене и тренутне радње; размене информације које се доносе на дату комуникативну ситуацију; опишу сталне/уобичајене и тренутне активности у неколико везаних исказа;							
10.Fertigkeits- training Увежбавање све четири језичке активности (читање, слушање, писање и говор)	разумеју текст на основу слушања или читања -умеју да користе једноставна лексичка и граматичка средства и одговоре усмено или писмено на постављени задатак.	-лексичке и граматичке јединице који се односе на теме обрађиване током целе шк.године (презент, бројеви, одређени/ неодређени и нулти члан...)	1.1.1., 1.1.2., 1.1.4., 1.1.10., 1.1.11., 1.1.12., 1.1.14., 1.1.17., 1.1.18., 1.1.19., 1.2.1.,1.2.2., 1.2.3.,1.2.4., 1.3.1.	Српски језик, Енглески језик, Грађанско васпитање	Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, тестови вештина и различите технике формативног оцењивања.		**5**	**5**

Укупан број часова:						**25**	**47**	**72**

Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма

Планирање наставе и учења

Наставни програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује програм према потребама конкретног одељења имајући у виду састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и ресурсе и могућности локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода, садржаја и препоручених језичких активности у комуникативним ситуацијама наставник креира свој годишњи (глобални) план рада на основу кога ће касније развити оперативне планове. Исходи дефинисани по областима, тј. комуникативним функцијама, усмеравају наставника да операционализује исходе на нивоу једне или више наставних јединица. Наставник за сваку област има дефинисане исходе и од њега се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и припреме часа, дефинише исходе имајући у виду ниво постигнућа ученика. То значи да исходе треба класификовати од оних које би сви ученици требало да достигну, преко оних које остварује већина па до оних које достиже мањи број ученика са високим степеном постигнућа.

При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки могу лакше и брже остварити, док је за већину исхода потребно више времена, различитих активности и начина рада. У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у виду да је уџбеник наставно средство које не одређује садржаје предмета и зато се садржајима у уџбенику приступа селективно и у складу са предвиђеним исходима. С обзиром на то да уџбеник није једини извор знања, наставник треба да упути ученике на друге изворе информисања и стицања знања и вештина.

Остваривање наставе и учења

Комуникативна настава језик сматра средством комуникације. Стога је и програм усмерен ка исходима који указују на то шта је ученик у комуникацији у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ наставника постепено води од комуникативне функције као области, преко активности које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:

– циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;

– говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;

– наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;

– битно је значење језичке поруке;

– знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;

– са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;

– наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;

– сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:

– усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;

– поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;

– наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;

– ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;

– уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;

– учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;

– рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;

– за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК, 6 РАЗРЕД

Р.БР.	ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ
1.	Meine Freunde	Компетенција за учење Комуникација Решавање проблема Сарадња		Ученик ће бити у стању да: - једноставно опише свог пријатеља / пријатељицу - једноставно опише своје друштво, шта раде, где се састају … - разуме где се особе налазе
			1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.1.24. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2.	- у дијалогу разуме место сусрета - предложи некоме где да се нађу и одговори на такав предлог
2.	Sport Sport Sport	Компетенција за учење Комуникација Одговоран однос према околини Сарадња Здравље	2.1.1. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.11. 2.1.12. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20.	Ученик ће бити у стању да: - каже шта све уме да ради -каже шта му је потребно за одређене активности - каже шта мисли о спорту и у ком спорту је добар - напише једноставан текст о неком спортисти

3.	Tagesabläufe	Компетенција за учење Комуникација Рад са подацима и информацијама Сарадња	2.1.21. 2.1.22. 2.1.26. 2.1.27. 2.1.28. 2.1.29. 2.1.30. 2.1.31. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.2. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.6. 3.1.7. 3.1.8. 3.1.9. 3.1.14. 3.1.15. 3.1.19. 3.1.20. 3.1.23. 3.1.24. 3.1.25. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.3.2.	Ученик ће бити у стању да: - каже колико је сати - опише ток нечијег дана - опише нечији роковник са активностима - разуме шта неко воли или не воли да ради - опише један свој обичан дан
4.	Meine Klamotten	Компетенција за учење Комуникација Рад са подацима и информацијама Сарадња Естетичка компетенција		Ученик ће бити у стању да: - именује делове одеће - каже шта му се допада / не допада - опише шта тренутно има на себи - каже нешто о свом схватању моде
5.	Alles Gute zum Geburtstag	Компетенција за учење Комуникација		Ученик ће бити у стању да: - каже када је коме рођендан
		Одговоран однос према околини Рад са подацима Сарадња		- каже који је знак у хороскопу - позове неког на рођенданску забаву - опише како слави рођендан

6.	Krank und Gesund	Компетенција за учење Комуникација Рад са подацима Одговоран однос према околини Здравље		Ученик ће бити у стању да: - именује делове тела - опише своје здравствено стање - каже шта кога боли - предложи решење здравственог проблема - опише шта ради за своје здравље
7.	Mein Stadtviertel	Компетенција за учење Комуникација Одговоран однос према околини Рад са подацима Сарадња		Ученик ће бити у стању да: - опише особе из свог окружења - каже које језике говори - пита за правац и да се оријентише у граду - именује одређене локације у граду - каже шта се сме а шта се не сме
8.	Hier wohne ich	Компетенција за учење Комуникација Одговоран однос према околини Предузетништво Сарадња		Ученик ће бити у стању да: - опише свој стан - опише где се одвијају које активности у стану - именује намештај и предмете по кући

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК, 7 РАЗРЕД

Р. БР.	ОБЛАСТ/ТЕМА/ МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ
1.	**Gestern,vorgestern ...**	Компетенција за учење Комуникација Рад са подацима и информацијама Сарадња Одговоран однос према здрављу	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11.1.1.12. 1.1.13. 1.1.14.1.1.15. 1.1.16. 1.1.17.1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.1.24. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.11. 2.1.12. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.26. 2.1.27. 2.1.28. 2.1.29. 2.1.30. 2.1.31. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.2. 2.3.8 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.6. 3.1.7. 3.1.8. 3.1.9. 3.1.14. 3.1.15.3.1.19. 3.1.20. 3.1.23. 3.1.24. 3.1.25. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.3.2.	**Ученик ће бити у стању да**: - прича о прошлости - прича о догађајима који су му се догодили - преприча незгоду - пита - исприча (напише своју биографију) - напише дописницу - каже када се нешто догодило - одговара на питања

2.	**Persönlichkeit,Pläne,Beziehungen**	Компетенција за учење Комуникација Рад са подацима и информацијама Сарадња Естетичка компетенција Решавање проблема	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16. 1.1.17. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.1.24. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 2.1.1. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.9. 2.1.10. 2.1.11. 2.1.12. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.21. 2.1.22. 2.1.26. 2.1.27. 2.1.28. 2.1.29. 2.1.30. 2.1.31. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.2. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.6. 3.1.7. 3.1.8. 3.1.9. 3.1.14. 3.1.15. 3.1.19. 3.1.20. 3.1.23. 3.1.24. 3.1.25. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.3.2.	**Ученик ће бити у стању да:** - опише особе (изглед, карактер) - именује хороскопске знаке - даје савете - изражава жеље - пева на немачком - пита - одговара на питања - прича

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК, 8 РАЗРЕД

Р. БР.	ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ

1.	Interkulturelle Erfahrungen	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, сарадња	ДСТ.1.1.2.;ДСТ.1.1.3.;ДСТ.1.1.4.;ДСТ.1.1.8 .ДСТ.1.1.10. ;ДСТ.1.1.23.;ДСТ.1.1.24.; ДСТ.1.2.2;ДСТ.1.2.3.;ДСТ.2.1.6.;ДСТ.2.1.1 0. ;ДСТ.2.1.16.;ДСТ.2.1.22. ; ДСТ.2.1.29.;ДСТ.2.2.3.;ДСТ.2.3.1.;ДСТ.3.1. 2.; ДСТ.3.1.3.;ДСТ.3.1.18.	На крају наставне теме/области ученик ће бити у стању да: ● опише одељење на основу података из формулара ● опише своје одељење ● разуме непознат текст ● реши задатак у вези са прочитаним текстом ● разуме одслушан текст ● формулише индиректна питања ● одговори на имејл тако што поставља питања тражећи информације које га занимају ● на конкретним примерима примени индиректне везнике
				● разуме интервју са Au-pair девојком ● уме да изнесе претпоставке о томе шта се дешава на фотографији помоћу постављених питања ● разуме шта ради Au-pair девојка и да разуме оглас у коме се тражи Au-pair девојка ● разуме употребу упитне речи и детерминатива на конкретним примерима ● састави реченице у вези са датим текстом помоћу везника *obwohl* ● састави краћи текст о летњем кампу

2.	Medien & Kommunikation	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, сарадња, дигитална	ДСТ.1.1.2.;ДСТ.1.1.3.;ДСТ.1.1.4.;ДСТ.1.1.8 .ДСТ.1.1.10.; ДСТ.1.1.21.;ДСТ.1.1.23. ;ДСТ.1.1.24.;ДСТ. 1.2.4. ;ДСТ.2.1.3.; ДСТ.2.1.6.;ДСТ.2.1.16. ;ДСТ.2.1.29.;ДСТ.2. 1.30.;ДСТ.2.2.3.; ДСТ.3.1.6. ;ДСТ.3.1.17. ;ДСТ.3.1.18.;ДСТ.3 .1.21.; ДСТ.3.2.2.;ДСТ.3.2.3.	На крају наставне теме/области ученик ће бити у стању да: ● реши задатак у вези са прочитаним текстом ● одговори на питања у вези са прочитаним текстом ● на основу описа закључи о ком је техничком уређају реч ● забележи аргументе за и против употребе паметних мобилних телефона ● изрази жељу користећи фразу *Ich hätte/möchte/wäre gern* ● изрази шта има, а шта би желео да има ● изрази каква је реалност, а каква је жеља ● изрази три жеље за златну рибицу ● опише особу на основу информација понуђених у тезама ● разуме интервјуе у вези са навикама у информисању ● попуни табелу са информацијама у вези са оним што је чуо ● разуме текст у императиву ● на конкретним примерима да примени императив ● напише одговор на прилог са интернет форума ● води разговор са партнером у вези са телевизијом ● примени стечена знања на тесту
3.	Menschen rund um uns	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, сарадња	ДСТ.1.1.2.;ДСТ.1.1.3.;ДСТ.1.1.4.;ДСТ.1.1.8 . ДСТ.1.1.10.; ДСТ.1.1.21.;ДСТ.1.1.23. ;ДСТ.1.1.24.; ДСТ.1.2.4. ; ДСТ.2.1.3.;ДСТ.2.1.6.;ДСТ.2.1.16. ;ДСТ.2.1 .29.; ДСТ.2.1.30.;ДСТ.2.2.3.;ДСТ.3.1.6. ;ДСТ.3.1 .17. ; ДСТ.3.1.18.;ДСТ.3.1.21.;ДСТ.3.2.2.;ДСТ.3. 2.3.	На крају наставне теме/области ученик ће бити у стању да: ● разуме непознат текст ● реши задатак у вези са прочитаним текстом ● преприча текст својим речима ● опише стилове живота различитих особа ● опише различите особе помоћу придева за изражавање особина ● одреди који придев добро описује коју особу ● постави питање каква је нека особа и да на то питање одговори ● уочи и разуме правила у вези са деклинацијом придева ● разуме одслушани текст и реши задатак у вези са тим што је чуо ● усвоји нове појмове за означавање одеће ● опише шта неко има на себи од одеће ● опише каква је одећа коју неко носи ● употреби неке од фраза са глаголима и предлозима ● опише разне животне стилове

				● изрази предности и мане различитих животних стилова ● препозна присвојни генитив и да га употреби у реченици ● разуме и у задацима примени вокабулар и граматичке теме у вези са темама прве три лекције
4.	Unsere Welt	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, сарадња	ДСТ.1.1.2.;ДСТ.1.1.3.;ДСТ.1.1.4.;ДСТ.1.1.8 .ДСТ.1.1.10.;ДСТ.1.1.15. ;ДСТ.1.1.18. ;ДСТ .1.3.1. ;ДСТ.2.1.5. ;ДСТ.2.1.16.;ДСТ.2.1.21.; ДСТ.2.1.23.;ДСТ.2.2.2.;ДСТ.2.2.3.;ДСТ.3.1. 1.;ДСТ.3.1.14.;ДСТ.3.1.21.	На крају наставне теме/области ученик ће бити у стању да: ● разуме непознат текст ● реши задатак у вези са прочитаним текстом ● одговори на питања у вези са текстом ● проширује вокабулар у вези са угроженим животињским врстама ● попуни формулар ● разуме значај заштите и очувања различитих животињских врста ● опише фотографију ● разврста куда иде која врста смећа ● разуме информације из табеле и да је попуни према сопственом мишљењу ● развија критички став према улози човека у загађењу природе ● разуме употребу инфинитива са *zu* ● функционално користи конструкцију у реченицама ● разуме када људи говоре о томе шта чине за заштиту животне околине ● користи термине у вези са алтернативним изворима енергије ● разуме текст на тему соларне енергије ● пребаци реченице из директног у индиректни говор користећи зависно сложене реченице са везником *dass* ● претпостави како ће изгледати његов живот за 15 година ● каже нешто о алтернативним изворима енергије

5.	Zukunft spläne	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, сарадња, дигитална	ДСТ.1.1.2.;ДСТ.1.1.3.;ДСТ.1.1.4.;ДСТ.1.1.8 .ДСТ.1.1.10.;ДСТ.1.1.19;ДСТ.1.1.23. ;ДСТ. 1.1.24.;ДСТ.1.3.4.;ДСТ.2.1.4.;ДСТ.2.1.13.;Д СТ.2.1.17.;ДСТ.2.2.3.;ДСТ.2.3.7. ;ДСТ.3.1.3 . ;ДСТ.3.1.22.;ДСТ.3.2.4. ;	На крају наставне теме/области ученик ће бити у стању да: ● именује занимање на немачком језику ● води кратке дијалоге о томе ко се бави којим занимањем ● повеже занимање са послом који се у оквиру тог занимања обавља, као и са местом где се посао обавља ● опише своје жељено занимање и да води кратак разговор у вези са тим ● примени стечена знања на тесту ● решава задатке на тесту ● разуме прочитане текстове ● из текста извуче кључне информације
6.	Damals in Österreich	Комуникативна компетенција, компетенциј	ДСТ.1.1.2.;ДСТ.1.1.3.;ДСТ.1.1.4.;ДСТ.1.1.8 .ДСТ.1.1.10.;ДСТ.1.1.21.;ДСТ.1.1.23.;ДСТ. 1.1.24.;ДСТ.2.1.3.;ДСТ.2.1.16.;ДСТ.2.1.17; ДСТ.2.1.29.;ДСТ.2.1.30.;ДСТ.2.2.2.;ДСТ.2. 2.3;ДСТ.2.3.7.;ДСТ.3.1.18. ;ДСТ.3.2.3.;	На крају наставне теме/области ученик ће бити у стању да: ● води кратак разговор о томе чиме ће се неко бавити кад одрасте и због чега ● опише шта ће неко радити у оквиру одређеног занимања ● прокоментарише табеларно приказану статистику ● у кратком дијалогу образложи због чега нешто жели да предузме користећи везник *deshalb*
		а за учење, сарадња		● поставља питања у вези са Моцартовом биографијом и на њих и да одговори ● разуме чињенице из Моцартове биографије ● разговара на тему омиљене врсте музике ● разуме биографски текст ● сазна нешто ново о животу на аустријском двору у XIX веку ● разврста правилне и неправилне глаголе у претериту

7.	Typisch Schweiz	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, сарадња	ДСТ.1.1.2.;ДСТ.1.1.3.;ДСТ.1.1.4.;ДСТ.1.1.8.;ДСТ.1.1.10.;ДСТ.1.1.15.;ДСТ.1.1.16.;ДСТ.1.1.19.ДСТ.1.1.21.;ДСТ.1.2.2.;ДСТ.1.2.3.;ДСТ.2.1.1. ;ДСТ.2.1.2.;ДСТ.2.1.3.;ДСТ.2.1.10. ; ДСТ.2.1.17. ;ДСТ.2.1.31;ДСТ.2.2.1.;ДСТ.2.2.2.;ДСТ.3.1.1. ;ДСТ.3.1.8	На крају наставне теме/области ученик ће бити у стању да: ● на основу картица са подацима исприча шта се које године дешавало ● функционално користи заменице *man, jemand* и *etwas* ● разуме текст о томе шта све раде деца у обданишту у Швајцарској ● упореди свој школски дан са Софијиним даном у погледу распореда часова и наставе матерњег језика ● каже шта му се у вези са одређеним школским темама допада, а шта не ● разуме информативни текст о Виљему Телу ● одговори на питања у вези са легендом о Виљему Телу ● разуме текст о швајцарском дијалекту немачког језика ● повеже речи из швајцарског дијалекта са речима из стандардног немачког језика ● прочита текст на швајцарском дијалекту ● напише имејл замишљеној пријатељици из Швајцарске
8.	Zweimal Deutschland	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална	ДСТ.1.1.2.;ДСТ.1.1.3.;ДСТ.1.1.4.;ДСТ.1.1.8.ДСТ.1.1.10.;ДСТ.1.1.17. ;ДСТ.1.1.18. ;ДСТ.1.1.20.;ДСТ.1.2.3.; ДСТ.2.1.1.;ДСТ.2.1.4.;ДСТ.2.1.5.;ДСТ.2.1.12.;ДСТ.2.1.16. ;ДСТ.2.1.17.; ДСТ.2.1.24.;ДСТ.2.1.27.;ДСТ.2.2.3. ;ДСТ.2.3.1.; ДСТ.3.1.3.;ДСТ.3.1.9. ;ДСТ.3.1.18. ;ДСТ.3.1.23. ;ДСТ.3.2.1.;ДСТ.3.22.;ДСТ.3.3.2.	На крају наставне теме/области ученик ће бити у стању да: ● разуме непознате текстове у вези са разједињењем Немачке, изградњом Берлинског зида и животом људи након уједињења Немачке ● осмисли причу користећи се језичким и граматичким искуствима стеченим у току школске године

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

5. разред – *Maximal 1* – Дагмар Глинк, Ђорђо Мота, Елжбјета Крулак-Кемписти, Клаудија Брас, Лариса Стамболија
6. разред – *Maximal 2* – Дагмар Глинк, Ђорђо Мота, Елжбјета Крулак-Кемписти, Клаудија Брас, Лариса Стамболија
7. разред – *Maximal 3* – Дагмар Глинк, Ђорђо Мота, Елжбјета Крулак-Кемписти, Клаудија Брас, Лариса Стамболија
8. разред – *Maximal 4* – Дагмар Глинк, Ђорђо Мота, Елжбјета Крулак-Кемписти, Клаудија Брас, Лариса Стамболија

Немачки језик за пети разред

Циљ наставе и учења страног језика јесте да ученик усвајањем функционалних вештина и знања о језичком систему и култури развије комуникативну компетенцију и општу, функционалну и дигиталну писменост и оспособи се за усмену, писану и мултимодалну комуникацију; изгради свест о поштовању културних и индивидуалних различитости, формира критичко мишљење и вредносне ставове, унапређује креативност и стратегије учења и рада у контексту целоживотног учења.

Стандарди образовних постигнућа за крај основног образовања

Општа предметна компетенција (ОПК)

Општа предметна компетенција или вишејезична комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језицима као комуникационим средствима, стицање основне језичке писмености и њено континуирано развијање, као и схватање повезаности између језика и култура. Она омогућава ученицима да се користе језичким средствима у циљу обављања усмене и писане комуникације на језицима које уче, у приватном, јавном и образовном контексту. Поседовање вишејезичне комуникативне компетенције ученицима омогућава проналажење, прикупљање, обрађивање, критичку обраду и коришћење извора и садржаја информација

примерених узрасту, потребама и интересовањима. Знања, умења и ставови који чине вишејезичну комуникативну компетенцију чине основ за развој критичког

мишљења и расуђивања, креативности и естетичког осећаја. Она омогућава ученицима постепено укључивање у разноврсне активности интеркултурног карактера, уз поштовање индивидуалних, групних и колективних идентитета и различитости и развијање емпатије и друштвено одговорног деловања. Учењем страних језика, користећи различите технике, ученици унапређују стратегије учења, развијају функционалну и дигиталну писменост и оспособљавају се за целоживотно учење и

употребу страних језика у разноврсним комуникативним контекстима.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК1)

Ученици познају изговор фреквентних, понављаних и меморисаних гласова, као и неких најчешћих гласовних група. Ученици исправно записују најчешће увежбане речи и језичке конструкције. Познају ограничени репертоар најфреквентнијих основних правила морфолошких облика и једноставних синтаксичких структура.

Користе елементарне и најфреквентније речи и изразе за исказивање основних комуникативних активности у школском и ваншколском контексту. Познају основне стратегије и средства комуникације и развијају функционалну и дигиталну писменост. Разумеју вербалне и невербалне елементе најједноставнијих порука на страном језику. Разумеју главне сличности и разлике најфреквентнијих лексичких елемената матерњег и страних језика из приватног и образовног домена. Познају основне појаве и процесе који одликују свакодневицу културâ језика који уче, као и најзначајније личности и дела из историје и савременог доба културе језика

који уче. Ученици познају и разумеју основне природне и друштвене специфичности културе страног језика који уче, основне сличности и разлике између своје и стране културе.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК2)

Ученици препознају и разумеју вербалне и невербалне садржаје најједноставнијих порука на страном језику и примењују најосновније стратегије и средства

комуникације, укључујући дигиталне алате. Разумеју основне појмове и једноставне информације из усмених, писаних и мултимодалних текстова у школском и ваншколском контексту и тумаче њихова експлицитна значења. За потребе информисања, забаве, естетског доживљаја и решавања проблема користе страни језик, прибегавајући матерњем и другим језицима које користе. Уз помоћ и подршку проналазе, селектују, прикупљају и повезују језичке, културолошке и друге информације из различитих извора, укључујући традиционалне и савремене медије. Усвојене концепте и методе рада

употребљавају у новим ситуацијама, укључујући дигитално окружење, у циљу решавања проблема и повезивања знања из различитих школских садржаја.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Ученици учествују у елементарним рецептивним комуникационим ситуацијама, разумеју најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговетног говора, као и најједноставније писане текстове у линеарној и хипертекстуалној форми, реализују најосновније видове писане и усмене продукције и интеракције који се тичу њихових непосредних искуствених доживљаја и сфера интересовања (поздрављање, представљање, добродошлица, опраштање, захваљивање, пружање и размена основних података и информација). Ученици примењују базичне стандарде и правила интеркултурне комуникације. На најједноставнији начин приступају обради информација и развијају функционалну и дигиталну писменост и базичне стратегије учења и рада.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Основни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– CJ2.OO.O.1.1. Препознају основне интонацијске схеме и изговарају једноставније гласове и најчешће гласовне групе и уз наглашену интерференцију и одступања од артикулационих и прозодијских правила (акцената, акценатских дужина, интонације), што може значајно да отежава разумљивост порука и комуникацију. – CJ2.OO.O.1.2. Препознају одређена основна правописна правила и записују фреквентне и увежбане краће речи уз неправилности које могу да ометају разумевање. – CJ2.OO.O.1.3. Препознају једноставније граматичке елементе и конструкције уз грешке и омашке које могу повремено да ометају комуникацију. – CJ2.OO.O.1.4. Препознају ограничен репертоар најједноставнијих синтаксичких структура, уз грешке и омашке које могу значајно да ремете комуникацију у искуствено блиским ситуацијама. – CJ2.OO.O.1.5. Препознају елементарни вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији на теме из приватног, јавног и образовног домена, уз грешке и омашке које могу значајно да ремете комуникацију. – CJ2.OO.O.1.6. Препознају положај циљног језика у глобалном контексту и уочавају суштинске разлике између заједницâ које користе циљни и матерњи језик. – CJ2.OO.O.1.7. Препознају основне сличности и разлике властите и културе језика који уче,	– CJ2.OO.O.2.1. Примењују основне стилове и стратегије разумевања најједноставнијих усмених, писаних и мултимодалних текстова, у приватном, јавном и образовном домену (који се тиче садржаја школских предмета), уз одговарајућу подршку. – CJ2.OO.O.2.2. Користе страни језик у најједноставнијој усменој и писаној комуникацији често прибегавајући основним стратегијама компензације, планирања излагања и саопштавања, организације текста и самопровере уз одговарајућу подршку и употребу дигиталних алата. – CJ2.OO.O.2.3. Претражују, идентификују по релевантности и користе најједноставније текстуалне, визуелнотекстуалне и мултимедијалне изворе и садржаје за потребе информисања, естетског доживљаја, забаве и решавања проблема. – CJ2.OO.O.2.4. Интерпретирају значења најједноставније усмене и писане поруке у вези са блиским, познатим и узрасно примереним темама и изводе закључке о комуникативној намери ослањајући се на типичну невербалну комуникацију, односно на основне карактеристике текста (нпр. интерпункција, емотикони, одабир лексике и сл.). – CJ2.OO.O.2.5. Реагују на једноставна питања у интеркултурној комуникацији и учествују у размени информација у вези са културом свакодневице, ослањајући се у већој мери на стратегије компензације. – CJ2.OO.O.2.6. Идентификују и пореде најзначајније појаве и процесе у контексту (властите) културе и културâ заједница чији језик уче, у оквиру садржаја школских предмета уз примену	– CJ2.OO.O.3.1. Разумеју најфреквентније речи и фразе, лична и друга имена, бројеве, најуобичајеније интернационализме и друге основне лексичке елементе у оквиру једноставних, кратких, јасно контекстуализованих усмених исказа уколико се саопштавају споро и разговетно. – CJ2.OO.O.3.2. Разумеју и прате најједноставнија усмена упутства која се односе на познате ситуације, а исказана су спорим темпом и разговетно артикулисана, као и јасно контекстуализована питања која се односе на непосредне личне потребе и интересовања, породицу, блиско окружење, уколико укључују и визуелне елементе. – CJ2.OO.O.3.3. Разумеју најопштији смисао кратких монолошких прилога уз одговарајућу визуелну подршку, паузе и понављања. – CJ2.OO.O.3.4. Разумеју основни смисао најједноставније конверзације, тј. – предмет разговора који прате, уколико саговорници говоре довољно разговетно и споро. – CJ2.OO.O.3.5. Разумеју појединачне речи и општи смисао у визуелно подржаним рекламним порукама. – CJ2.OO.O.3.6. Разумеју појединачне речи и општи смисао најједноставнијих текстова у популарној музици. – CJ2.OO.O.3.7. Разумеју кратке и једноставне поруке у белешкама и електронским порукама које се односе на свакодневне ситуације (имејл, СМС). – CJ2.OO.O.3.8. Разумеју општи смисао и понеки суштински детаљ у

уочавају појаве и процесе из свакодневне културе и традиције, о којима се повремено обавештавају усменим, писаним и дигиталним путем.	традиционалних и савремених видова комуникације и одговарајућу подршку. – CJ2.OO.O.2.7. Промишљају улогу језикâ у свакодневним активностима из домена властитог интересовања и користе страни језик при решавању задатака у вези са садржајима школских предмета.	најједноставнијим врстама нефикционалних текстова (натписи, огласи, вести, кратки извештаји, сервисне информације, временске прогнозе, брошуре, проспекти, рекламе, стрипови), уколико су праћени илустративним елементима и препознатљивим начином графичког обликовања. – CJ2.OO.O.3.9. Разумеју најопштији смисао и најважније информације у познатим и једноставним врстама књижевних текстова прилагођених узрасту и интересовањима (прозни и поетски текстови, кратке приче, дечје песме). – CJ2.OO.O.3.10. Разумеју најважније информације из инфографикона и других једноставних визуелно- текстуалних приказа. – CJ2.OO.O.3.11. Идентификују и на основу релевантности издвајају кључне речи из једноставнијих

		извора информација. – CJ2.OO.O.3.12. Учествују у интеракцији уз помоћ и подршку, користећи најједноставнија језичка средства (приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, размене основних личних података, тражења и добијања информација, предмета, услуга). – CJ2.OO.O.3.13. Именују и описују људе и ствари из свог непосредног окружења или везане за лична искуства (породица, кућни љубимци, место становања, школа, хоби), користећи најједноставнија језичка средства и уз помоћ и подршку саговорника. – CJ2.OO.O.3.14. Постављају најједноставнија питања личне природе (о блиским темама, потребама, интересовањима, предметима у нечијем поседу) и одговарају на слична питања саговорника. – CJ2.OO.O.3.15. Најједноставнијим језичким средствима исказују допадање и недопадање, слагање и неслагање, молбе и извињења. – CJ2.OO.O.3.16. Пишу најједноставније податке о себи и лицима из свог блиског окружења у обрасцима, упитницима или табелама. Повезују неколико кратких исказа у везани текст о блиским темама. – CJ2.OO.O.3.17. Писаним путем формулишу најједноставније информације о себи или траже информације о другима, састављају кратке и једноставне поздраве и поруке (као СМС, путем електронске поште или друштвених мрежа), као и сажете белешке о информацијама од непосредног личног интереса (нпр. списак за куповину). – CJ2.OO.O.3.18. На страном језику преносе саговорнику понеку кључну информацију из јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...).

		– CJ2.OO.O.3.19. На матерњем језику саопштавају основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа и писаног текста на страном језику.

Средњи ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК1)
Ученици углавном исправно артикулишу већину гласова и гласовних група и гласовних група, уз ограничења акценатско-интонацијске природе. Ученици исправно записују већину гласова и гласовних комбинација и познају основна правописна правила. Познају најфреквентније основне морфолошке облике и једноставније синтаксичке структуре. Користе ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање основних комуникативних активности у школском и ваншколском контексту. Познају основне стратегије и средства комуникације и развијају функционалну и дигиталну писменост. Разумеју вербалне и невербалне елементе једноставних порука на страном језику. Разумеју главне сличности и разлике најфреквентнијих лексичких елемената матерњег и страних језика из приватног и образовног домена. Ученици поседују основна знања о разликама у свакодневном животу сопствене и културе страног језика и разумеју да су разлике последица сложености и разноликости култура. Познају и разумеју основне појаве и процесе који одликују свакодневицу културâ језика који уче, као и најзначајније природне и друштвене специфичности културе језика који уче.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК2)
Ученици препознају, разумеју и тумаче вербалне и невербалне садржаје једноставних порука на страном језику и примењују основне стратегије и средства комуникације, укључујући дигиталне алате. Разумеју важне појмове и једноставне информације из усмених, писаних и мултимодалних текстова у школском и ваншколском контексту и тумаче њихова експлицитна значења. За потребе информисања, забаве, естетског доживљаја и решавања проблема користе страни језик, ослањајући се на знања и вештине из матерњег и других језика које користе. Проналазе, селектују, прикупљају, обрађују и повезују језичке, културолошке и друге информације из различитих извора, укључујући традиционалне и савремене медије. Усвојене концепте и методе рада

употребљавају у новим ситуацијама, укључујући дигитално окружење, у циљу решавања проблема и повезивања знања из различитих области личних и образовних интересовања.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Ученици учествују у рутинским и увежбаним рецептивним комуникационим ситуацијама, разумеју фреквентне речи, изразе, фразе и краће усмене исказе и једноставне текстове на познате теме, реализују кратке и увежбане видове писане и усмене продукције и интеракције, уз употребу познатих и рутинских фраза и формулација (постављање питања и давање одговора, саопштавање и размена ограниченог спектра информација) у приватном, јавном и образовном домену. Ученици учествују у основној интеркултурној комуникацији, негујући позитиван и отворен став према различитостима, препознају и избегавају најкритичније табуе и неспоразуме у комуникацији. На једноставан начин приступају обради информација и развијају функционалну и дигиталну писменост и основне стратегије учења и рада.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Средњи ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– CJ2.OO.C.1.1. Познају основне интонацијске схеме и углавном разумљиво изговарају једноставније гласове и најчешће гласовне групе и уз наглашену интерференцију и одступања од артикулационих и прозодијских правила (акцената, акценатских дужина, интонације), што може значајно да отежава разумљивост порука и комуникацију. – CJ2.OO.C.1.2. Познају важнија правописна правила и примењују их у писаној продукцији уз неправилности које могу да ометају разумевање. – CJ2.OO.C.1.3. Познају и користе ограничен репертоар најфреквентнијих основних правила и образаца за грађење граматичких облика промењљивих врста речи (нпр. облике правилне множине именица или основне просте облике за време код глагола), уз грешке и омашке које могу да ремете комуникацију. – CJ2.OO.C.1.4. Познају и повремено користе ограничени репертоар основних и једноставнијих синтаксичких структура (као што су просте и независно сложене реченице), уз грешке и омашке које могу да ремете комуникацију. – CJ2.OO.C.1.5. Разумеју и користе најједноставнији и најфреквентнији вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији	– CJ2.OO.C.2.1. Примењују основне стилове и стратегије разумевања једноставних усмених, писаних и мултимодалних текстова, у складу са комуникативном намером, и то у приватном, јавном и образовном домену (који се тиче садржаја школских предмета) уз одговарајућу подршку. – CJ2.OO.C.2.2. Користе страни језик у једноставној усменој и писаној комуникацији примењујући основне стратегије планирања излагања и саопштавања, организације текста и самопровере уз одговарајућу подршку и употребу дигиталних алата. – CJ2.OO.C.2.3. Претражују, идентификују по релевантности и користе једноставне текстуалне, визуелно-текстуалне и мултимедијалне изворе и садржаје и процењују њихов значај за потребе информисања, естетског доживљаја, забаве и решавања проблема. – CJ2.OO.C.2.4. Интерпретирају значења једноставне усмене и писане поруке у вези са блиским, познатим и узрасно примереним темама и изводе закључке о комуникативној намери ослањајући се на типичну невербалну комуникацију, односно на основне карактеристике текста (нпр. интерпункција, емотикони, одабир лексике и сл.).	– CJ2.OO.C.3.1. Разумеју фреквентне речи и изразе у јасно контекстуализованом говору, као и у кратким саопштењима на блиске теме. – CJ2.OO.C.3.2. Разумеју једноставне усмене савете и упутства која се односе на личне информације, непосредне потребе и блиско окружење уз подршку визуелних елемената (оријентација у простору, употреба апарата, правила игре). – CJ2.OO.C.3.3. Разумеју глобални смисао кратких, спорим ритмом изговорених и јасно артикулисаних монолошких прилога уз одговарајућу визуелну подршку, паузе и понављања. – CJ2.OO.C.3.4. Разумеју предмет краће усмене интеракције о личним и породичним стварима, о познатим/блиским темама, о непосредном друштвеном окружењу и природној средини. – CJ2.OO.C.3.5. Разумеју основни смисао и појединачне речи, једноставне фразе и предвидљиве конструкције у кратким и једноставнијим рекламним порукама на познате теме, уколико не садрже игру речи или неко конотативно/скривено/метафорично значење. – CJ2.OO.C.3.6. Разумеју појединачне речи, једноставне фразе и предвидљиве конструкције у популарној музици. – CJ2.OO.C.3.7. Разумеју кратке поруке које се односе на једноставне информације и непосредно окружење (писма, мејлови, СМС...). – CJ2.OO.C.3.8. Разумеју општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова прилагођених узрасту и интересовањима (извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз

на теме из приватног, јавног и образовног домена, уз грешке и омашке које могу да ремете комуникацију. – CJ2.OO.C.1.6. Препознају основне принципе функционисања језичких система и разлике између заједница које користе циљни и матерњи језик. – CJ2.OO.C.1.7. Поседују основна знања у вези са властитом и културама језика које уче, разумеју најфреквентније појаве и процесе из свакодневне културе и традиције о којима се обавештавају усменим, писаним и дигиталним путем у оквиру вршњачке групе.	– CJ2.OO.C.2.5. Учествују у интеркултурној комуникацији размењујући основне информације и ставове у вези са културом свакодневице, уз примену вишејезичних ресурса и уважавање основних правила учтивости. – CJ2.OO.C.2.6. Идентификују и пореде значајне појаве и процесе у контексту (властите) културе и култура заједница чији језик уче, у оквиру садржаја школских предмета, уз примену традиционалних и савремених видова комуникације и уз одговарајућу подршку.	одговарајуће илустративне елементе, као и поруке личне природе са неколико суштинских информација (нпр. писма, мејлови итд.). CJ2.OO.C.3.9. Разумеју општи смисао и важније информације у једноставнијим врстама књижевних текстова прилагођених узрасту и интересовањима (прозни и поетски текстови, кратке приче). – CJ2.OO.C.3.10. Разумеју и проналазе важније информације из инфографикона и других једноставнијих визуелнотекстуалних приказа. – CJ2.OO.C.3.11. Идентификују и на основу релевантности издвајају кључне речи из једноставнијих извора информација. – CJ2.OO.C.3.12. Успостављају и накратко одржавају друштвени контакт користећи једноставна језичка средства приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања

	– CJ2.OO.C.2.7. Промишљају улогу језикâ у свакодневним активностима из домена личног интересовања и користе страни језик за проучавање главних природних и друштвених феномена и за релативно успешно решавање задатака у вези са садржајима школских предмета.	комуникације, захваљивања, извињавања, размене основних информација о личности и непосредном окружењу, плановима, обавезама, услугама.

		– CJ2.OO.C.3.13. Користећи једноставна језичка средства, укратко описују или представљају људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности, догађаје уз помоћ наставника или саговорника и уз евентуалне краће паузе/застајкивање. – CJ2.OO.C.3.14. Постављају једноставна питања о темама које одговарају личним интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговарају на слична питања саговорника. – CJ2.OO.C.3.15. Постављају и одговарају на питања која се односе на изражавање допадања и недопадања, слагања и неслагања и формулишу љубазне молбе, извињења, упутства и савете користећи једноставна језичка средства. – CJ2.OO.C.3.16. Пишу једноставне податке о себи и лицима из блиског окружења у обрасцима, упитницима или табелама, повезују неколико исказа у кратак, везани текст о блиским темама и састављају текстове од понуђеног језичког материјала на блиске теме у којима описују себе, своју породицу и непосредно окружење користећи једноставну лексику и фреквентне кохезивне елементе. – CJ2.OO.C.3.17. Писаним путем достављају/траже основне информације о себи и другима, састављају краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама, кратке и једноставне поруке у личном обраћању (нпр. СМС, мејл, објаве на друштвеним мрежама) у којима се захваљују, извињавају или нешто честитају. – CJ2.OO.C.3.18. На страном језику преносе саговорнику општи смисао и најважније информације краћих и једноставнијих писаних текстова и усмених исказа информативне природе. – CJ2.OO.C.3.19. На матерњем језику преносе саговорнику општи смисао и најважније појединости јавних натписа и кратких текстова информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...), саопштавају основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.

Напредни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК1)

Ученици углавном правилно изговарају све гласове и гласовне групе, уз поштовање акценатско-интонацијске природе, уз евентуалне неправилности које не ометају комуникацију. Познају и примењују фреквентна правописна правила. Записују речи и изразе с релативном ортографском тачношћу, тако да не долази до

неспоразума. Познају и користе одређени број сложенијих граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке. Разумеју и користе једноставан и фреквентан вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији на теме из приватног, јавног и образовног домена, уз грешке и омашке које повремено ремете комуникацију. Познају кључне стратегије и средства комуникације и развијају функционалну и дигиталну писменост. Разумеју главне сличности и разлике фреквентнијих лексичких елемената и (морфосинтаксичких) конструкција матерњег и страних језика. Познају и разумеју релевантне сличности и разлике између своје и културе језика који уче и препознају најкритичније табуе и неспоразуме у комуникацији. Ученици поседују најопштија знања о свакодневном животу,

друштву и развоју циљне културе, разумеју утицај основних природних и друштвених појава на процесе у властитој и циљној култури, као и положај земаља и заједница циљног језика у свету и њихову везу са властитом културом.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК2)
Ученици препознају, разумеју и тумаче вербалне и невербалне садржаје једноставнијих порука на страном језику и процењују релевантност језичких елемената у комуникативном чину. Ради остваривања комуникативне намере примењују кључне стратегије и средства, укључујући дигиталне алате. Разумеју појмове, идеје и информације из усмених, писаних и мултимодалних текстова у школском и ваншколском контексту и разликују њихова експлицитна и/или имплицитна значења. За потребе информисања, забаве, естетског доживљаја и решавања проблема користе страни језик, примењујући по потреби знања и вештине из матерњег и других језика које користе. Проналазе, селектују, прикупљају, обрађују, класификују и повезују језичке, културолошке и друге информације и критички бирају различите врсте извора укључујући традиционалне и савремене медије. Усвојене концепте и методе рада употребљавају у новим ситуацијама, укључујући дигитално окружење, у циљу решавања проблема и повезивања знања у приватном и образовном домену.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК3)
Ученици учествују у уобичајеним, свакодневним рецептивним комуникационим ситуацијама, разумеју једноставније писане и усмене исказе, као и кратке текстове о познатим и блиским темама, појавама и догађајима, реализују узрасно и искуствено примерене видове писане и усмене продукције и интеракције (давање и тражење, тј. размена информација о личностима, догађајима, појавама, једноставно исказивање идеја и мишљења) уз успостављање базичног али ефикасног социјалног контакта. Ученици прихватају разлике које постоје између властите и културе језика који уче и умеју да прилагоде понашање основним конвенцијама у комуникацији. Негују став отворености према култури страног језика и поседују основне вештине за критичко истраживање и разумевање појава властите културе и културе (културâ) језика који уче. На сврсисходан начин приступају обради информација и развијају функционалну и дигиталну писменост и адекватне стратегије учења и рада.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Напредни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– CJ2.OO.H.1.1. Разумљиво изговарају већину гласова и гласовних група, уз могућу интерференцију и друга одступања од артикулационих и прозодијских правила (акцената, акценатских дужина, интонације), што повремено може да отежава разумљивост порука и комуникацију. – CJ2.OO.H.1.2. Познају већину правописних правила и примењују их у писаној продукцији уз неправилности које повремено могу да ометају разумевање (написаног).	– CJ2.OO.H.2.1. Примењују основне стилове и стратегије разумевања једноставнијих усмених, писаних и мултимодалних текстова, у складу с текстуалном врстом и комуникативном намером, и то у приватном, јавном и образовном домену (који се тиче садржаја школских предмета). – CJ2.OO.H.2.2. Користе страни језик у једноставнијој усменој и писаној комуникацији ослањајући се повремено на стратегије компензације и планирања излагања и саопштавања, организације текста и самопровере уз употребу релевантних дигиталних алата.	– CJ2.OO.H.3.1. Разумеју основни смисао и кључна појединости у кратким саопштењима на блиске теме. – CJ2.OO.H.3.2. Разумеју краће усмене савете, упутства, молбе итд. који се тичу личних потреба и интересовања (нпр. оријентација у простору, сналажење на јавним местима, употреба уређаја и апарата, правила игре и сл.) који су, по потреби, праћени визуелним елементима. – CJ2.OO.H.3.3. Разумеју основни смисао и главне информације споријих, јасно артикулисаних монолошких излагања и прича о познатим и узрасно адекватним темама уз одговарајућу визуелну подршку, паузе и понављања.

– CJ2.OO.H.1.3. Познају и користе ограничен репертоар основних правила и образаца за грађење граматичких облика променљивих врста речи (нпр. облике правилне множине именица или основне просте облике за време код глагола), уз грешке и омашке које повремено могу да ремете комуникацију. – CJ2.OO.H.1.4. Познају и користе ограничени репертоар основних и једноставних синтаксичких структура (као што су просте и независно сложене реченице), уз грешке и омашке које могу повремено	– CJ2.OO.H.2.3. Претражују, идентификују по релевантности и користе текстуалне, визуелнотекстуалне и мултимедијалне изворе и садржаје и критички процењују њихов значај и поузданост за потребе информисања, естетског доживљаја, забаве и решавања проблема. – CJ2.OO.H.2.4. Интерпретирају значења једноставније усмене и писане поруке у вези са блиским, познатим и узрасно примереним темама, постављају основне хипотезе и изводе закључке о комуникативној намери, ослањајући се на невербалну комуникацију, односно на карактеристике текста (нпр. интерпункција,	– CJ2.OO.H.3.4. Разумеју основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са)говорника о блиским и познатим темама, уколико се говори разговетно и умереним темпом. – CJ2.OO.H.3.5. Разумеју основни смисао и главне информације краћих медијских садржаја који не садрже игру речи или неко конотативно/скривено/метафорично значење), као и тему и основну поруку кратких телевизијских репортажа и документарних филмова помажући се визуелним информацијама. – CJ2.OO.H.3.6. Разумеју општи смисао и фреквентне фразе, формулације и изразе у текстовима популарне музике. – CJ2.OO.H.3.7. Разумеју општи смисао и релевантне информације на блиске теме у краћим текстовима једноставне садржине, порукама, писмима, имејловима

да ремете комуникацију. – CJ2.OO.H.1.5. Разумеју и користе једноставан и фреквентан вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији на теме из приватног, јавног и образовног домена, уз грешке и омашке које могу повремено да ремете комуникацију. – CJ2.OO.H.1.6. Препознају основне принципе функционисања језичких система и језичког раслојавања, улоге језика у језичкој заједници, најмаркантније сличности и разлике између заједницâ које користе циљни и	емотикони, одабир лексике и сл.). – CJ2.OO.H.2.5. Успостављају интеркултурну комуникацију и размењују основне информације и ставове, као и лична уверења у вези са културом свакодневице уз примену вишејезичних ресурса и уважавање фреквентнијих правила учтивости. – CJ2.OO.H.2.6. Идентификују, анализирају и пореде значајније појаве и процесе у контексту (властите) културе и културâ заједница чији језик уче, у оквиру личних интересовања и садржаја школских предмета, уз примену традиционалних и савремених видова комуникације и одговарајућу подршку. – CJ2.OO.H.2.7. Промишљају улогу језикâ у свакодневним активностима и користе страни језик за проучавање природних и друштвених	о познатим и узрасно адекватним темама. – CJ2.OO.H.3.8. Разумеју општи смисао, важније идеје и поруке једноставних линеарних и хипертекстуалних врста (адаптирани, поједностављени и скраћени информативни и књижевни текстови, новинске вести, брошуре, проспекти, кратке репортаже, кратки прилози на друштвеним мрежама) са интернета или из других писаних медија у складу са узрастом и интересовањима. – CJ2.OO.H.3.9. Разумеју општи смисао, информације, главне идеје и поруке једноставнијих фикционалних прича и других форми из области књижевности за младе прилагођених узрасту и интересовањима. – CJ2.OO.H.3.10. Разумеју и селектују потребне

матерњи језик. – CJ2.OO.H.1.7. Поседују знања у вези са властитом и културама језикâ које уче, разумеју и објашњавају важније појаве и процесе из свакодневне културе и традиције о којима се обавештавају усменим, писаним и дигиталним путем.	феномена и за релативно успешно решавање задатака у приватном, јавном и образовном домену.	информације из инфографикона и других визуелно-текстуалних приказа. – CJ2.OO.H.3.11. Идентификују и на основу релевантности издвајају кључне речи и потребне информације из једноставнијих извора информација са циљем претраживања (онлајн) речника, енциклопедија, брошура и интернет страница. – CJ2.OO.H.3.12. Иницирају и/или одржавају разговор и интеракцију са једним саговорником или више саговорника на блиске и познате теме. Уз минималну помоћ саговорника, траже одређени предмет, услугу, објашњење планова и обавеза, повезујући неколико краћих исказа у смислену целину.

		– CJ2.OO.H.3.13. Описују себе и своје непосредно окружење, школски контекст и свакодневни (приватан) живот, свакодневне активности и навике, искуства из прошлости, претходне и планиране активности и догађаје, уз евентуалне краће паузе у говору. На једноставан начин и укратко излажу на задату тему или резимирају краћи текст (прочитан или одслушан) ослањајући се по потреби и на језичка средства која се у њему појављују. – CJ2.OO.H.3.14. Постављају неколико повезаних питања у низу у вези с личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама; одговара на слична питања саговорника. – CJ2.OO.H.3.15. Исказују допадање и недопадање, слагање и неслагање, молбе и извињења, упутства, захтеве, савете, забране образлажући своје ставове и

		мишљење једноставнијим језичким средствима. – CJ2.OO.H.3.16. Састављају краће сажете текстове од неколико повезаних реченица о себи, друштвеном и природном окружењу, аспектима приватног и школског живота; пореде људе, ствари и појаве користећи фреквентне кохезивне елементе. Писаним путем траже и преносе детаљније информације, обавештења или податке о себи и другима.

		– CJ2.OO.H.3.17. Састављају једноставна лична и електронска писма, поруке, мејлове у којима се са пријатељима и познаницима договарају о активностима, постављају или одговарају на питања на узрасно релевантне теме. Једноставним језичким средствима описују теме и догађаје из приватног, јавног и образовног домена и препричавају кратке (прочитане или одслушане) текстове, ослањајући се на језичка средства која се у њима појављују. – CJ2.OO.H.3.18. На страном језику саопштавају основне информације добијене од трећег лица или пренете путем писаних или усмених текстова у вези с блиским комуникативним ситуацијама и познатим темама. – CJ2.OO.H.3.19. На матерњем језику преносе саговорнику тему, општи смисао и најважније информације краћих и једноставнијих писаних текстова (новинских и књижевних) и кратких усмених исказа опште информативне природе, примерене узрасту и интересовањима.

Разред	Пети
Недељни фонд часова	2 часа
Годишњи фонд часова	72 часа

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ТЕМА** и кључни појмови садржаја програма
– разуме једноставне кратке дијалоге, разговоре и писане текстове који се односе на поздрављање, представљање и размену основних личних података, уколико учесници у комуникацији користе стандардни језик и једноставна језичка средства; – упути поздрав и отпоздрави, у складу са основним правилима учтивости, користећи најједноставнија језичка средства; – представи себе и другог користећи најједноставнија језичка средства; – размени основне личне податке, уз евентуалну помоћ саговорника;	**Поздрављање и отпоздрављање** **Представљање себе и других** **Тражење основних личних података (о саговорницима; о трећим лицима)** **Пружање и размена основних личних података о себи и другима**

– примени прикладне облике ословљавања у основној интеракцији формалног и неформалног типа уважавајући најупадљивије сличности и разлике у културама свог и циљног језика;	
– разуме једноставне текстове који се односе на опис живих бића, предмета, места, појава; – опише жива бића, предмете, места, појаве, користећи најједноставнија језичка средства; – наведе основне карактеристике живог и неживог света; – препозна основне географске одлике и именује најзначајније географске одреднице земаља где се користи циљни језик; – разуме и тумачи основне информације из узрасно примерених инфографикона и других најједноставнијих текстуалних приказа (табеле, дијаграми, мапе, формулари и сл.).	**Описивање живих бића, предмета, места и појава**

– разуме једноставно формулисан позив и реагује на њега прихватањем или одбијањем; – упути позив на заједничку активност користећи најосновније функционално прикладне моделе и обрасце учтивости;	**Упућивање позива за учешће у заједничкој активности** **Прихватање позива за учешће у заједничкој активности** **Одбијање позива за учешће у заједничкој активности** **Захваљивање на позивима за учешће у заједничкој активности**
– разуме кратке конвенционалне молбе и захтеве, изразе захвалности, извињења и жаљења, исказане једноставним језичким средствима и реагује на њих; – упути кратке конвенционалне молбе и захтеве, изразе захвалности, извињења и жаљења користећи најједноставнија језичка средства; – разуме једноставније формулисана обавештења у вези са уобичајеним свакодневним ситуацијама; – пружи најједноставније формулисана обавештења у вези са уобичајеним свакодневним ситуацијама;	**Упућивање молби, захтева, обавештења.** **Упућивање израза захвалности, извињења, жаљења**

– затражи потребно обавештење у вези са уобичајеним свакодневним ситуацијама користећи најједноставнија језичка средства;	
– разуме и следи једноставна упутства у вези са уобичајеним свакодневним ситуацијама из усмених, писаних и електронских извора; – затражи упутства у вези са уобичајеним свакодневним ситуацијама користећи најједноставна језичка средства; – пружи најједноставнија упутства у вези са уобичајеним свакодневним ситуацијама;	**Давање упутстава** **Тражење упутстава**
– разуме најједноставније конвенционалне честитке и захвали се на њима водећи рачуна о конвенцијама култура циљног језика; – упути најједноставније пригодне честитке водећи рачуна о конвенцијама култура циљног језика;	**Упућивање честитки** **Захваљивање на честиткама и узвраћање**

– разуме једноставне исказе и кратке текстове о уобичајеним, свакодневним активностима и способностима; – опише уобичајене, свакодневне активности и способности користећи најједноставнија језичка средства;	**Описивање активности и способности у садашњости**
– разуме једноставно формулисане свакодневне исказе у вези с непосредним и конкретним жељама, потребама, осетима и емоцијама и реагује на њих; – изрази и размени информације о непосредним и конкретним жељама, потребама, осетима и емоцијама користећи најједноставнија језичка средства;	**Исказивање жеља, потреба, осета, емоција**
– разуме једноставно формулисане информације и питања о положају предмета, објеката и бића у простору, правцу и смеру кретања и одговори на њих; – размени основне информације о положају предмета, објеката и бића у простору, правцу и смеру кретања користећи најједноставнија језичка средства;	**Одређивање положаја и просторних односа** **Исказивање правца и смера кретања**
– разуме једноставна обавештења о хронолошком времену; – затражи и пружи најједноставније информације о хронолошком времену; – опише дневни/недељни распоред активности користећи најједноставнија језичка средства; – уочи сличности и разлике у начину записивања и саопштавања датума и времена, као и у начину читања сата у културама свог и циљног језика	**Исказивање хронолошког времена и сатнице**
– разуме једноставно формулисана упозорења и правила понашања; – саопшти најједноставније формулисана упозорења и правила понашања;	**Саопштавање упозорења и правила понашања**
– разуме једноставно формулисане информације који се односе на припадање и поседовање; – затражи информације у вези са припадањем и поседовањем користећи најједноставнија језичка средства; – саопшти и размени најједноставније формулисане информације у вези с припадањем и поседовањем;	**Изражавање припадања и поседовања**
– разуме једноставно формулисане исказе којима се изражава допадање и недопадање; – саопшти и размени најједноставније формулисане исказе којима се изражава допадање и недопадање; – разуме једноставно формулисане исказе којима се изражавају интересовања; – саопшти и размени најједноставније формулисане исказе којима се изражавају интересовања;	**Изражавање допадања и недопадања** **Изражавање интересовања**
– разуме једноставно формулисане исказе којима се изражава слагање и неслагање и уочи основне принципе учтиве комуникације и међусобног уважавања; – изрази слагање и неслагање користећи најједноставнија језичка средства, поштујући принципе учтивости и међусобног уважавања; – разуме и размени уобичајене гестове и графичке симболе којима се поткрепљује (не)слагање и (не)допадање у најједноставнијој комуникацији у мултимодалном контексту;	**Изражавање слагања и неслагања**
– разуме једноставно формулисане информације које се односе на количину, број елемената, цену; – саопшти и размени информације које се односе на количину, број елемената и цену користећи најједноставнија језичка средства.	**Изражавање количине и бројева**

ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ

Савремена настава страних језика подразумева комуникативно-интерактивну парадигму чији је циљ развој комуникативне компетенције у активностима усмене и писане комуникације. Језичке активности се, дакле, односе на сваку употребу језика – било да се ради о слушању, читању, говору или писању – у контексту

реалних комуникативних ситуација.

Ученици слушају и читају једноставније текстове различитих жанрова и узрасно примерених функционалних стилова (дијалоге, прилагођене научно-популарне, информативне, инструктивне и књижевне текстове, песме, новинске чланке, нелинеарне текстове, блогове, објаве на друштвеним мрежама и слично), који се односе на програмом предвиђене тематске области, односно комуникативне ситуације.

Ученици размењују информације које се односе на дате комуникативне ситуације у усменој или писаној комуникацији, реагују на тражену/добијену информацију, траже додатна објашњења, договарају се, преговарају, изражавају осећања, саосећање, захвалност, саопштавају своје ставове, мишљења, жеље,

планове, описују/пореде бића, места, појаве, догађаје у прошлости и садашњости, сличности и разлике у културама свог и циљног језика, тумаче табеле и графиконе, истражују и презентују резултате својих истраживања користећи различите медије итд.

У комуникацији на страном језику, ученици комбинују конвенционалне медије (штампани медији, ТВ, радио) и информационе технологије како би развили знања и вештине прилагођене изазовима савременог доба и успешно комуницирали у школском и ваншколском контексту.

ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ

Тематске области су оквирне и могу се по потреби прилагођавати динамици наставног процеса и циљној групи, исте су за све језике, прожимају се и надограђују у сва четири разреда другог циклуса основног образовања и васпитања – у сваком наредном разреду обнавља се, а затим проширује фонд

лингвистичких знања, навика и умења и екстралингвистичких представа у вези с конкретном темом. Теме се бирају у складу са интересовањима ученика, њиховим потребама и савременим приступима у настави страних језика, тако да свака тема чини одређени ситуациони комплекс у оквиру којег се систематски развијају сви аспекти језичке компетенције. Препоручује се да се приликом обраде изабраних тема континуирано ради на продубљивању интеркултурне компетенције, чиме се

повезује језички развој с разумевањем различитих аспеката друштвеног живота, вредности и културних конвенција како земаља у којима се говори циљни језик тако и Србије.

ЧОВЕК И ДРУШТВО

Свакодневни живот (свакодневне активности; организација времена и обавеза; слободно време, забава, разонода и хобији; празници, куповина, мода и облачење, животни простор, становање, путовања, транспорт и превозна средства, оријентација у простору и сл.); међуљудски односи (породица, пријатељи, вршњачки односи, односи према старијима, наставницима; конвенције понашања и опхођења, бонтон; солидарност, поштовање и разумевање различитости, толеранција и емпатија, пријатељство, љубав, брига о другоме; вредности, норме, етички и грађански принципи; уважавање различитости (индивидуалних и

групних); уверења, ставови, стереотипи и предрасуде; однос према духовности; вербална и невербална комуникација; организација друштвених односа (деца и

омладина; права и обавезе; омладинске и волонтерске организације, волонтерски и хуманитарни рад, активизам, помоћ старијима и немоћнима, институције); људи и догађаји (обични људи-хероји, занимљиве животне приче и догађаји).

ОБРАЗОВАЊЕ И СВЕТ РАДА

Школа (школски системи, школски живот; образовање и васпитање, права и обавезе ученика; образовање за све, школске размене у земљи и иностранству, целоживотно учење); свет рада (будућа занимања; пословни односи, улоге и одговорности; радни простор; планирање и организовање посла, начини решавања проблема, предузетничке иницијативе младих, биографије значајних појединаца).

КУЛТУРА, УМЕТНОСТ И ИСТОРИЈА

Свет културе и уметности; историја (свет кроз векове, значајни историјски догађаји, историјске личности); живот и дела славних личности из света културе и уметности, жене које су обележиле националну и светску културу и уметност; награде за достигнућа у различитим областима културе и уметности; књижевност, визуелне уметности, позориште, музика, филм, стрип; очување материјалне и нематеријалне културне баштине, локалне и међународне акције/организације за очување традиције и заштиту културно-историјских споменика и места.

НАУКА И ТЕХНИКА

Свет науке, научна достигнућа, иновације и нове технологије; живот и дела знаменитих личности из света науке и технике; награде за достигнућа у различитим областима науке и технике; допринос жена у области науке и технике; развој/распрострањеност/примена/ позитивне и негативне стране модерне технологије.

ПРИРОДА И ЕКОЛОГИЈА

Живи свет, географске особености, клима и временске прилике; природни феномени; екосистеми, биодиверзитет, развијање еколошке свести и очување животне средине, утицај човека на животну средину, глобално загревање, климатске промене, обновљиви извори енергије; одговоран однос према биљном и животињском свету, угрожене биљне и животињске врсте, организације/покрети за заштиту природе и животиња.

МЕДИЈИ И КОМУНИКАЦИЈА

Конвенционални/традиционални и нови медији, дигитални свет и савремени облици комуникације и информисања, тражење и провера информација, критичко читање, презентовање пројеката и резултата истраживања, поштовање ауторских права, модерна средства комуникације, медијска култура, информације, лажне информације и дезинформације, утицај медија на свакодневни приватни и јавни живот.

ЖИВОТНЕ НАВИКЕ И ЗДРАВЉЕ

Здравље (физичко и психичко здравље човека, здраве животне навике, рекреација, животни циклуси); исхрана (навике у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света, исхрана и здравље); спорт (спортови, спортске манифестације, позната спортска такмичења, познате личности из света спорта, толеранција, фер-плеј, историјат спортских догађаја, савремени спортски догађаји, млади и спорт).

СРБИЈА И СВЕТ

Србија – моја домовина (традиција, обичаји, прославе, празници, култура различитих мањина, дух заједништва и међусобног уважавања, историјски догађаји, географске карактеристике, становништво, туристичке атракције); свет (заједнички живот народа, глобализам; људи, језици, региони и земље у којима се говори циљни језик, познати градови, знаменитости); интеркултурни контакти (миграције, боравак и живот у иностранству).

ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Именице:

Бројиве и небројиве (заједничке у једнини и множини (рецептивно); властите, градивне)

Члан:

Нулти, неодређени, одређени, негациони, присвојни члан у номинативу и акузативу; нулти члан

Заменице:

Личне у номинативу и акузативу; неодређена заменица *man*; показна заменица *das;* **упитне заменице** – *wer*; *wen* (рецептивно); *was*

Глаголи:

Презент слабих, најфреквентнијих јаких (*essen, geben, nehmen, lesen, fahren, sprechen*) и модалних глагола; императив, потврдни и одрични облици; модални глаголи (*möcht-, könnt-*) за љубазно исказане молбе, упутства, жеље (искључиво рецептивно!)

Предлози:

За просторне и временске односе (*in, an, auf, aus, für, ohne, um; vor, nach*); предлози са акузативом уз глаголе кретања и дативом уз глаголе мировања (Wechselpräpositionen) – рецептивно

Везници:

(*und, aber, oder*)

Прилози:

За време и место (*jetzt, immer, spät: geradeaus, links, rechts*); **упитни прилози** (*wann, wie, wo, woher, wohin*)

Основни бројеви:

Продуктивно до 100, рецептивно без ограничења**; редни бројеви** – рецептивно (за датуме);

Реченица:

Изјавна, упитна, узвична, заповедна – ред речи; положај личног глаголског облика;

Предикативи:

Именице и придеви као именски део предиката уз копулативне глаголе.

Немачки језик за шести разред

Разред: **Шести**

Годишњи фонд часова: **72**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ**	**ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ** **(**у комуникативним функцијама)
– разуме краће текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/ давање информација личне природе; – поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једно- ставна језичка средства; – постави и одговори на једноставна питања личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; – разуме једноставан опис особа, биљака, животиња, предмета, појава или места; – опише карактеристике бића, предмета, појава и места користећи једноставна језичка средства; – разуме једноставне предлоге и одговори на њих; – упути једноставан предлог;	**ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА**	Слушање и читање краћих, једноставних текстова који се односе на поздрављање, представљање и тражење/ давање информација личне природе; реаговање на усмени или писани импулс саговорника и ини- цирање комуникације; усмено и писано давање информације о себи и другима; усмено и писано тражење информације о другима.
	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, ПОЈАВА И МЕСТА	Слушање и читање једноставних описа бића, предмета, појава и места; усмено и писано описивање бића, предмета, појава и места.
	ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ	Слушање и читање једноставних текстова који садрже предлоге; усмено и писано договарање око предлога за учешће у заједничкој активности; писање позива за заједничку активност (нпр. прославу рођендана, спортску активност и сл.); прихватање/одбијање

– пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање; – разуме једноставне молбе и захтеве и реагује на њих; – упути једноставне молбе и захтеве; – затражи и пружи кратко обавештење; – захвали се и извини се користећи једноставна језичка средства; – саопшти кратку поруку којом се захваљује; – разуме и следи једноставна упутства у вези с уобичајеним ситуација- ма из свакодневног живота; – даје једноставна упутства из домена свакодневног живота и личних интересовања; – разуме честитку и одговори на њу; – упути пригодну честитку; – разуме једноставне текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње; – размени информације које се односе на опис догађаја и радњи у садашњости; – опише сталне, уобичајене и тренутне догађаје/ активности користећи неколико везаних исказа; – разуме краће текстове у којима се описују догађаји у прошлости; – размени информације у вези са догађајима у прошлости; – опише у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости; – разуме планове и намере и реагује на њих; – размени једноставне исказе у вези са својим и туђим плановима и намерама; – саопшти шта он/она или неко други планира, намерава;		предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања.
	ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нуди/тражи помоћ, услуга, обавештење или се изражава жеља, извињење, за- хвалност; усмено и писано тражење и давање обавештења; усмено и писано упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу; усмено и писано изражавање захвалности и извињења.
	РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА	Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за наставну активност, за компјутерску или обичну игру, за употребу апарата/апликација, рецепт за прављење јела и сл.) са визуелном по- дршком и без ње; усмено давање једноставних упутстава уз адекватну гестикулацију или без ње; писано давање једноставних упутстава.
	УПУЋИВАЊЕ ЧЕСТИТКИ И ИЗРАЖАВАЊЕ ЗАХВАЛНОСТИ	Слушање и читање једноставних текстова у којима се честитају празници, рођендани и значајни догађаји или се изражава жаљење; реаговање на упућену честитку у усменом и писаном облику; упући- вање пригодних честитки у усменом и писаном облику.
	ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И РАДЊИ У САДАШЊОСТИ	Слушање и читање описа у вези са сталним, уобичајеним и тренут- ним догађајима, активностима и способностима; тражење и давање информација о сталним, уобичајеним и тренутним догађајима, активностима и способностима, у усменом и писаном облику; усмено и писано давање краћих описа о

– разуме свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним жељама, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази основне жеље, потребе, осете и осећања користећи једностав- на језичка средства; – разуме једноставна питања која се односе на положај предмета и бића у простору и правац кретања, и одговори на њих; – разуме обавештења о положају предмета и бића у простору и правцу кретања;		сталним, уобичајеним и тренутним догађајима, активностима и способностима.
	ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ	Слушање и читање једноставних текстова у којима се описују догађа- ји и активности у прошлости; усмено и писано описивање догађаја и активности у прошлости.
	ИСКАЗИВАЊЕ ПЛАНОВА И НАМЕРА	Слушање и читање краћих, једноставних текстова у вези са планови- ма и намерама; усмено и писано договарање о планираним активностима.

– опише специфичније просторне односе и величине једноставним, везаним исказима; – разуме једноставна обавештења о хронолошком времену и метеоро- лошким приликама; – тражи и даје информације о хронолошком времену и метеороло- шким приликама користећи једноставна језичка средства; – опише дневни/недељни распоред активности; – разуме једноставне изразе који се односе на поседовање и припад- ност; – формулише једноставне исказе који се односе на поседовање и припадност; – пита и каже шта неко има/нема и чије је нешто; – разуме једноставне исказе који се односе на описивање интересова- ња, изражавање допадања и недопадања и реагује на њих;	**ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА**	Слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима и осећањи- ма; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем потреба; усмено и писано исказивање интересовања за туђа осећања; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.
	ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И ВЕЛИЧИНА	Слушање и читање краћих и једноставних текстова у вези са простор- ним односима и величинама уз визуелну подршку или без ње; усмено и писано размењивање информација у вези са просторним односима и величинама; усмено и писано описивање просторних односа и величина.
	ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА	Слушање и читање једноставних текстова у вези са хронолошким временом, метеоролошким приликама и климатским условима; усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке

– опише своја и туђа интересовања и изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење; – разуме једноставне изразе који се односе на количину нечега; – пита и саопшти колико нечега има/нема, користећи једноставна језичка средства; – пита/каже/израчуна колико нешто кошта; – састави списак за куповину; – на једноставан начин затражи артикле у продавници и наручи јело и/ или пиће у ресторану; – изрази количину у најшире заступљеним мерама (грами, килограми...).		активности, метеоролошким приликама и климатским условима.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА	Слушање и читање једноставних текстова у којима се саопштава шта неко има/нема или чије је нешто; тражење и давање информација у вези са поседовањем и припадањем.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ИНТЕРЕСОВАЊА, ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА	Слушање и читање једноставних текстова у вези с нечијим интересо- вањима, хобијима, активностима и стварима које му/јој се свиђају/не свиђају; размена информација у вези са својим и туђим интересова- њима, хобијима, активностима и стварима које му/јој се допадају/не допадају; усмено и писано описивање интересовања, хобија, активности и ствари које му/јој се допадају/не допадају.
	ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И ЦЕНА	Слушање и читање једноставних текстова који говоре о количини нечега; усмено и писано постављање питања и давање одговора у вези са количином; слушање и читање текстова на теме куповине и поруџбине у ресторану; играње улога ради симулације ситуација у којима се нешто купује, наручује; писање списка за куповину; раз- мена информација о ценама производа и рачунање цена; изражавање количине у мерама.

ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ – ДРУГИ ЦИКЛУС

Напомена: Тематске области се прожимају и исте су у сва четири разреда другог циклуса основног образовања и васпитања – у сваком наредном разреду обнавља се, а затим проширује фонд лингвистичких знања, навика и умења и екстралингвистичких представа везаних за конкретну тему. Наставници бирају и обрађују теме у складу са узрастом и интересовањима ученика, њиховим потребама и савременим токовима у настави страних језика, тако да свака тема представља одређени ситуацијски комплекс.

1) Лични идентитет.
2) Породица и уже друштвено окружење (пријатељи, комшије, наставници итд.).
3) Географске особености.
4) Србија – моја домовина.
5) Становање – форме, навике.
6) Живи свет – природа, љубимци, очување животне средине, еколошка свест.
7) Историја, временско искуство и доживљај времена (прошлост – садашњост – будућност).
8) Школа, школски живот, школски систем, образовање и васпитање.
9) Професионални живот (изабрана – будућа струка), планови везани за будуће занимање.
10) Млади – деца и омладина.
11) Животни циклуси.
12) Здравље, хигијена, превентива болести, лечење.
13) Емоције, љубав, партнерски и други међуљудски односи.
14) Транспорт и превозна средства.
15) Клима и временске прилике.
16) Наука и истраживања.
17) Уметност (нарочито модерна књижевност за младе; савремена музика).
18) Духовни живот; норме и вредности (етички и верски принципи); ставови, стереотипи, предрасуде, толеранција и емпатија; бри- га о другоме.
19) Обичаји и традиција,фолклор, прославе (рођендани, празници).
20) Слободно време – забава, разонода, хобији.
21) Исхрана и гастрономске навике.
22) Путовања.
23) Мода и облачење.
24) Спорт.
25) Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења.
26) Медији, масмедији, интернет и друштвене мреже.
27) Живот у иностранству, контакти са странцима, ксенофобија.

ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Комуникативна функција	**Језички садржаји**
ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	*Hallo. Ich bin Anna. Und du? Wie heißt du?* *Er heißt Andreas. Mein Name ist Andera Zilinski. Freut mich. Wie alt bist du? Ich bin 12. Woher kommst du? Ich komme ausSerbien. Wo wohnt deine Tante? Meine Tante wohnt in Wien. Franz ist mein Schulfreund. Wir gehen in die sechste Klasse. Wann bist du geboren? Am* *.....(s)ten .....Wie ist deine Telefonnummer?* *Wie geht`s?Wie geht es Ihnen? Gut, danke. Und dir? Und Ihnen?Na ja, es geht. Schlecht. Auf Wiedersehen. Gute Nacht. Tschüs. Bis bald!* Презент слабих глагола и најфреквентнијих јаких глагола. Употреба одређеног, неодређеног, негационог, присвојног члана у номинативу и акузативу. Употреба нултог члана. Употреба упитних заменица и прилога (*wer, was; wo, wie, wann, woher*). Употреба показне заменице *das*. Исказна и упитна реченица – положај глагола/ред речи. Основни бројеви до 1000. **(Интер)културни садржаји:** устаљена правила учтивости; титуле уз презимена особа *(Herr Becker, Frau Bauer)*; имена и надим- ци; начин писања адресе.
ОПИСИВА	*Meine Fruendin ist groß und schlank.* *Wie sind deine Haare? Blond oder braun?* *Ihr Hund ist 2 Jahre alt, klein und schwarz. Er frisst gern Kekse.* *Anna ist meine beste Freundin. Sie ist nett und freundlich. Sie sieht sehr schön aus. Das ist unsere Wohnung. Sie ist neu und groß. Ich finde sie sehr schön.* *Wir wohnen in der Stadt.* *Meine Großeltern leben auf dem Lande. Die Natur ist wunderschön. Ich fühle mich wohl in ihrem Haus.* Презент најучесталијих глагола с префиксом. Употреба придева и прилога као именског дела предиката уз глагол *sein*. Присвојни чланови/детерминативи у номинативу, дативу и акузативу. Ред речи у исказној и упитној реченици.

	Употреба предлога с дативом уз глаголе мировања. **(Интер)културни садржаји:** најважније географске карактеристике земаља немачког говорног подручја; биљни и животињски свет.
ПОЗИВ НА РЕАГОВАЊЕ И ПОЗИВ НА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ	*Gehen wir ins Kino/ Theater/ zum Sportplatz? Warum nicht? Das ist eine gute Idee. Komm, wir basteln ein Spielzeug! Mach mit! Ja, gern./ Leider kann ich nicht. Ich habe keine Zeit./Nein, tut mir leid. Ich muss lernen.* *Gehen wir zu Peter?Wann treffen wir uns dann morgen? Um sechs an der Bushaltestelle. Möchtest du mitkommen?* *Wollen wir ihm etwas mitbringen? Ja, vielleicht eine Schokolade.* Заповедни начин фреквентних глагола. Модални глаголи (*können, wollen, möchten*). Употреба предлога са акузативом (уз глаголе кретања). Употреба предлога с дативом и акузативом – (*an, in, auf, zu*). **(Интер)културни садржаји:** разонода; прикладно позивање и прихватање/одбијање позива.
ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА ИЗВИЊЕЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	*Entschuldigung, können Sie das Fenster aufmachen? Danke. Ich danke Ihnen/Bitte. Darf ich Sie etwas fragen? Wo ist der Markt?Tut mir leid, das ich weiß auch nicht. Kannst du mir ein Glas Wasser geben?* *Danke. Vielen Dank. Ich danke dir./Nichts zu danken. Gern geschehen.* *Hallo. Hier ist Sandra, kann ich Birgit sprechen?Tut mir leid, aber sie ist nicht zu Hause.*

	Употреба неодређеног члана у номинативу, дативу и акузативу. Употреба модалних глагола у презенту. **(Интер)културни садржаји:** правила учтиве комуникације, дружење и пријатељски односи.
РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА	*Lies den Text und antworte auf die Fragen. Ergänze die Sätze. Schreib deinem Freund/deiner Freundin eine E-Mail/ eine SMS./Du sollst die rote Taste drücken./Kartoffeln schälen/Nudeln kochen.* Заповедни начин. Употреба модалних глагола у презенту. Инфинитив у функцији заповести. **(Интер)културни садржаји:** традиционалне/омиљене врсте јела; игре.
УПУЋИВАЊЕ ЧЕСТИТКИ И ИЗРАЖАВАЊЕ ЗАХВАЛНОСТИ	*Herzlichen Glückwunsch! Alles Gute zu/ zum/ zur.....!* *Zum Geburtstag viel Glück! Ich gratuliere dir zu .... Frohe Weihnachten/Ostern.* *Tut mir leid. Schade. Mehr Glück nächstes Mal.* Употреба личних заменица у номинативу, дативу и акузативу. Узвичне реченице. **(Интер)културни садржаји:** значајни празници и догађаји и начин обележавања; честитање.
ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И РАДЊЕ У САДАШЊОСТИ	*Ich lebe in einer Großstadt. Meine Wohnung ist im Erdgeschoss/ im zweiten Stock.* *Was machst du am Wochenende? Ich räume mein Zimmer auf, lerne und am Nachmittag gehe ich aus. Sieht dein Vater gern fern? Was trainierst du? Wann gehst du zum Training? Mittwochs und freitags.* Садашње време (слаби и јаки глаголи, глаголи с префиксом, модални глаголи). Употреба прилога за време и место (*donnerstags/da, dort, hier*). Ред речи у исказној, упитној и узвичној реченици. Редни бројеви. **(Интер)културни садржаји:** породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.

ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И РАДЊЕ У ПРОШЛОСТИ	*Ich war gestern bei Maria. Am Montag hatten wir kein Deutsch, unsere Lehrerin war krank. Was hast du gefrühstückt? Ich habe Butterbrot gegessen und Tee getrunken.* *Meine Großeltern hatten viele Tiere auf dem Bauernhof.* *Mozart ist in Salzburg geboren. Er war Pianist und Komponist. Er hatte eine Schwester. Er war sehr berümt.* Прошло време. Претерит помоћних глагола *sein/haben*. Перфект најфреквентнијих слабих и јаких глагола. Прилози и прилошки изрази за време: *gestern, vorgestern, vor drei Tagen, letztes Jahr, im Jahr 1746...* **(Интер)културни садржаји:** живот некад и сад.
ИСКАЗИВАЊЕ ПЛАНОВА И НАМЕРА	*Am Samstag gehen wir ins Museum. Wir treffen uns um 10 Uhr vor dem Museum. Kommst du mit? Gerne. Ich möchte am Sonntag eine Grillparty machen./Um wieviel Uhr sollen wir kommen?* *Kannst du mir morgen beim Umzug helfen?/Leider kann ich nicht. Ich muss zu meinen Großeltern gehen. Mein Opa hat Geburtstag.* Употреба садашњег времена за будућу радњу. Предлози. Прилози за време (*heute, morgen, bald...*). Модални глаголи. **(Интер)културни садржаји:** свакодневни живот, обавезе и разонода; породични и пријатељски односи.

ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	*Mir ist kalt/heiß. Ich habe (keinen) Hunger/Durst. Ich bin müde/traurig/froh.* *Ich habe Angst. Ich fühle mich (nicht) wohl. Mein Kopf tut weh. Ich habe Kopfschmerzen./Tut mir leid, nimm dann eine Tablette ein./ Geh ins Bett/ Du sollst zum Arzt gehen.* *Das macht mir großen Spaß! Das finde ich toll!* Личне заменице у номинативу, дативу и акузативу. Заповедни начин (друго лице једнине и множине). Прилози за начин (*viel, gern, schlecht, super, toll*). **(Интер)културни садржаји:** мимика и гестикулација; употреба емотикона; емпатија.
ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И ВЕЛИЧИНА	*Enschuldigung, wie komme ich zur Bibliothek?/Gehen sie geradeaus und dann die erste Straße links. Gibt es hier eine Apotheke? Ja, sie ist gleich neben der Post/ hinter dem Hotel. Novi Sad ist etwa 80km von Belgrad entfernt. Wo liegt der Bodensee? In der Schweiz?Warst du schon am Bodensee? Der See ist 60km lang und 14km breit.* Употреба датива и акузатива уз глаголе мировања и кретања. Прилози за правац и место: *geradeaus, links, rechts.* Заповедни начин. Предлози за изражавање положаја и просторних односа (*in, an, auf, hinter, unter, vor, neben, zwischen...* **(Интер)културни садржаји:** јавни простор; типичан изглед школског и стамбеног простора; локалне мерне јединице; природа.
ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА	Употреба садашњег времена за изражавање будућности. Прилози за време (heute, *manchmal, immer, nie...*). Повратни глаголи.

	(Интер)културни садржаји: климатски услови у *земљама немачког говорног подручја;* типично радно време.
ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА	*Ist das dein Bruder?Nein, mein Bruder ist viel größer. Wessen Auto ist das? Das ist das Auto von unserer Nachbarin. Wem gehört diese Tasche? Das ist Marias Tasche.* *Ich brauche einen Kugelschreiber./Nimm meinen. Ich habe einen Hund und keine Katze.* Употреба присвојних чланова у номинативу, дативу и акузативу. Изражавање припадности предлогом *von* + датив. Употреба глагола *gehören*. Употреба одређеног и неодређеног члана. Негација. **(Интер)културни садржаји:** породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини.
ИЗРАЖАВАЊЕ ИНТЕРЕСОВАЊА, ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА	*Was machst du gern/nicht gern? Ich spiele gern Klavier. Früh aufstehen mag ich nicht. Isst du gern Erdbeeren? Ja, sie sind so lecker. Gehst du gern einkaufen? Nein, das finde ich langweilig. Wie findest du unsere neue Deutschlehrerin?/Sie ist nett und hübsch. Mein Lieblingsschauspieler ist ein Italiener. Was isst du lieber – Äpfel oder Birnen? Basketball spiele ich am liebsten.* Презент модалног глагола *mögen.* Сложенице – род и грађење: (рецептивно). Глаголи *finden и gefallen* за изражавање допадања/недопадања. Компарација придева *gut, gern и viel.* **(Интер)културни садржаји:** интересовања, хобији, забава, разонода, спорт и рекреација; уметност (књижевност за младе, стрип, музика, филм).

ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И ЦЕНА	*Wie viele Häuser siehst du auf dem Bild? Da sind 10 Häuser, nicht wahr! Wieviel Butter brauchst du für den Kuchen? 200 Gramm. Gibt es etwas Butter im Kühlschrank? Ja, wir brauchen keine Butter.* *Haben Sie Äpfel? Ja, wieviel brauchen Sie? Zwei Kilo. Und was kostet ein Kilo? 2,20 Euro. Haben Sie diesen Rock in Größe 36?* *Dieser Rock kostet 12 Euro, das ist nicht teuer.* *Wie viele Schüler haben eine Eins in Mathe bekommen? Nur 5 von 25 Schülern in der Klasse. Also nur ein Fünftel, das ist nicht gut.* Употреба језичких средстава квантификације. Исказивање количине и цене. Основни бројеви до 1000. **(Интер)културни садржаји:** друштвено окружење; валута, читање цена, намирнице и производи специфични за циљну културу.

Немачки језик за седми разред

	ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК

	Циљ учења Другог страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу**.**
	Седми
	72

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ**	**ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ** **(**у комуникативним функцијама)
- разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање	**ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И**	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл. Реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање

и тражење/ давање информација личне природе; - поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; - размени једноставније информације личне природе; - у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; - разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; - упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; - затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и	**ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ / ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА**	комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима.
	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење бића, предмета, појава и места.
	ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге. Усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/ журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/ одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/ изговора.
	ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА,	Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/ нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава

позивима на заједничке активности; - разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих; - упути уобичајене молбе и захтеве; - честита, захвали и извини се користећи једноставнија језичка средства; - разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; - пружи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; - разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; - разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; - размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; - опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа;	**ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ**	извињење, захвалност. Усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/ услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности.
	РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА	Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за израду задатака, пројеката и сл), с визуелном подршком и без ње. Усмено и писано давање упутстава.
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ	Слушање и читање описа и размењивање мишљења у вези са сталним, уобичајеним или актуелним догађајима/ активностима и способностима. Усмено и писано описивање сталних, уобичајених или актуелних догађаја/ активности и способности.
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ	Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање мишљења у вези са искуствима, догађајима/ активностима и способностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, догађаја/ активности и способности у прошлости; израда и презентација пројеката о историјским догађајима, личностима и сл.
	ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)	Слушање и читање краћих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима. Усмено и писано договарање/ извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима.
	ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА,	Слушање и читање исказа у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима. Усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у

- разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости; - размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; - опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; - опише неки историјски догађај, историјску личност и сл. - разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; - размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; - саопшти шта он/ она или неко други планира, намерава, предвиђа; - разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; - изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања	**ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА**	вези са осетима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.
	ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са сналажењем и оријентацијом у простору и специфичнијим просторним односима. Усмено и писано размењивање информација у вези са сналажењем и оријентацијом у простору и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа.
	ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА	Слушање и читање једноставнијих исказа у вези са забранама, правилима понашања и обавезама. Постављање питања у вези са забранама, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, правила понашања и обавеза.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова с исказима у којима се говори шта неко има/ нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на изражавање допадања/ недопадања. Усмено и писано изражавање допадања/ недопадања.

једноставнијим језичким средствима; - разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговори на њих; - затражи и разуме обавештења о оријентацији/ положају предмета и бића у простору и правцу кретања; - опише правац кретања и просторне односе једноставним, везаним исказима; - разуме једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагује на њих; - размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту; - разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност; - формулише једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност; - пита и каже шта неко има/ нема и чије је нешто;	**ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА**	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са тражењем мишљења и изражавањем слагања/ неслагања. Усмено и писано тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања.
	ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ЦЕНА	Слушање и читање једноставнијих текстова који говоре о количини и цени; слушање и читање текстова на теме поруџбине у ресторану, куповине. Постављање питања у вези с количином и ценом и одговарање на њих, усмено и писано; играње улога (у ресторану, у продавници, у кухињи …); записивање и рачунање цена.

- разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; - изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење; - разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих;		
- изражава мишљење, слагање/ неслагање и даје кратко образложење; - разуме једноставније изразе који се односе на количину и цену; - пита и саопшти колико нечега има/ нема, користећи једноставнија језичка средства; - пита/ каже/ израчуна колико нешто кошта.		

ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ - ДРУГИ ЦИКЛУС

Напомена: Тематске области се прожимају и исте су у сва четири разреда другог циклуса основног образовања и васпитања - у сваком наредном разреду обнавља се, а затим проширује фонд лингвистичких знања, навика и умења и екстралингвистичких представа везаних за конкретну тему. Наставници обрађују теме у складу са интересовањима ученика, њиховим потребама и савременим токовима у настави страних језик.

1. Лични идентитет

2. Породица и уже друштвено окружење (пријатељи, комшије, наставници итд.)

3. Географске особености

4. Србија - моја домовина

5. Становање - форме, навике

6. Живи свет - природа, љубимци, очување животне средине, еколошка свест

7. Историја, временско искуство и доживљај времена (прошлост - садашњост - будућност)

8. Школа, школски живот, школски систем, образовање и васпитање

9. Професионални живот (изабрана - будућа струка), планови везани за будуће занимање

10. Млади - деца и омладина

11. Животни циклус

12. Здравље, хигијена, превентива болести, лечење

13. Емоције, љубав, партнерски и други међуљудски односи

14. Транспорт и превозна средства

15. Клима и временске прилике

16. Наука и истраживања

17. Уметност (нарочито модерна књижевност за младе; савремена музика, визуелне и драмске уметности итд.)

18. Етички принципи); ставови, стереотипи, предрасуде, толеранција и емпатија; брига о другоме

19. Обичаји и традиција,фолклор, прославе (рођендани, празници)

20. Слободно време - забава, разонода, хобији

21. Исхрана и гастрономске навике

22. Путовања

23. Мода и облачење

24. Спорт

25. Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења

26. Медији, масмедији, интернет и друштвене мреже

27. Живот у иностранству, контакти са странцима, ксенофобија

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Комуникативна функција	**Језички садржаји**
ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ / ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	*Wie ist dein/Ihr Name/Vorname/Nachname? Das ist Herr/Frau...* *Ich möchte dir/Ihnen meine Mutter vorstellen. Darf ich..... vorstellen? Das ist Robert, der neue Schüler in unserer Klasse. - Willkommen.* *Wo wohnst du? Ich wohne in der Goethestraße 34. Ist das ein Einfamilienhaus oder ein Mehrfamilienhaus? - Eigentlich ein Reihenhaus.* *Was ist deine Mutter von Beruf? Sie ist Ärztin.* *Hast du Geschwister? - Ja, einen älteren Bruder. Er heißt Martin und ist verheiratet/ studiert Geografie/ wohnt in Wien.* Презент јаких и слабих, помоћних и модалних глагола Упитне реченице Личне заменице Присвојни придеви Бројеви (основни и редни) **(Интер)културни садржаји:** устаљена правила учтиве комуникације; имена, презимена и надимци; родбина и родбинске везе; адреса; формално и неформално представљање; степени сродства и родбински односи; већи градови у земљама циљне културе.
ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	*Freiburg ist eine wunderschöne Stadt in Baden-Württemberg. Es liegt an der Grenze zu Frankreich. Freiburg ist eine Studentenstadt, weil dort sehr viele Studenten aus der ganzen Welt studieren.* *Wie sieht deine Schwester aus? Sie ist ein hübsches Mädchen mit grünen Augen und roten, lockigen Haaren. Sie sieht wie eine Irin aus.* *Elefanten sind die größten Tiere der Welt. Die können mehrere Tonnen wiegen, obwohl sie nur Pflanzen fressen.* Описни придеви. Поређење придева. Придевска деклинација - основни облици слабе и мешовите деклинације (уз конкретне именице). Презент

	(Интер)културни садржаји: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.)
ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	*Möchtest du mit mir morgen ins Konzert gehen? Es beginnt um 20 Uhr. Ich weiß, dass du diese Sängerin magst. Komm zu mir und bring deine CDs mit.* *Du solltest mehr Obst und Gemüse essen, wenn du fit bleiben möchtest. Sport ist wichtig.* *Ich gehe morgen einkaufen. Kommst du mit? - Ja, gerne./ Einverstanden./ Abgemacht. Leider kann ich nicht. Ich muss meiner Mutter helfen.* *Kommst du nicht mit? - Doch, das habe ich dir schon gesagt.* Питање се негацијом и афирмативан одговор *Doch*. Императив. Облик *sollte* за давање савета и препорука. Презент. **(Интер)културни садржаји:** прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.
ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	*Guten Tag, kann ich Ihnen helfen? - Ja, ich suche ein T-Shirt aus Baumwolle in Größe XL./* *Enschuldigung, wann fährt der ICE nach Hamburg ab? Um 23.45 von Gleis 5. - Danke schön. Wie komme ich zum Gleis 5? - Gehen Sie drüben und dann noch etwa 50 Meter geradeaus, da ist der Gles 5.* *Liebe Fahrgäste, wir machen eine Pause an der Tankstelle, steigen Sie bitte in 15 Minuten wieder in den Bus ein.* *Ich habe gehört, dass du an der Deutscholympiade den ersten Preis gewonnen hast. Ich gratuliere dir zum Erfolg. - Danke schön. Ich bedanke mich.* Упитне реченице. Прилози за место. Предлози за правац. Основни бројеви **(Интер)културни садржаји:** правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.
РАЗУМЕВАЊЕ И	*Lest den Text und macht dann die Übung 3!*

ДАВАЊЕ УПУТСТАВА	*Während der Klassenarbeit darf man kein Wörterbuch benutzen. Wähle die richtige Antwort aus und kreuze sie an.* *Du sollst alle Geräte vor der Reise ausschalten.* *Glasmüll kommt hier rein, in den Glascontainer. In Deutschland trennt man den Müll.* Императив. Презент. **(Интер)културни садржаји:** правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.
ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ	*Ich trainiere Basketball seit 5 Jahren. Ich gehe zum Training jeden Abend von 20 bis 22 Uhr.* *Ich sehe jeden Morgen fern und zwar nur den Wetterbericht.* *Maria schwimmt gern, deshalb geht sie freitags ins Schwimmbad.* *Er fastet mittwochs und freitags.* Предлози за време Прилози за време. Презент. **(Интер)културни садржаји:** породични живот; живот у школи - наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.
ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ	*Wie hast du deine Ferien verbracht? Wohin bist du gereist?* *Als ich klein war, hatte ich Angst vor Hunden, aber vor zwei Monaten habe ich einen Hund zum Geburtstag bekommen.* *Habt ihr eure Hausaufgaben gemacht?* *Ich wollte mit Sophie telefonieren, aber niemand hat auf meinen Anruf geantwortet.* Перфект. Претерит помоћних и модалних глагола. Временске реченице са везником *als/wenn* Прилози за време. **(Интер)културни садржаји:** историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости.

ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)	*Was möchtest du werden?* *Heute Nachmittag gehe ich mit Anna aus.* *Nächste Woche werde ich nach Berlin fahren.* *Am Sonntag werde ich 15. Dann organisiere/mache ich eine Partiy.* Презент Футур Упитне реченице **(Интер)културни садржаји:** правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом
ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	*Ich habe starke Halsschmerzen. - Schade. Tut mir leid.* *Bist du müde? - Ja, ich muss jetzt ins Bett gehen.* *Meine Schwester interessiert sich für Musik/ hat Interesse an Musik.* *Sei/Seid vorsichtig.* *Das macht mir Spaß.* Императив. Презент. **(Интер)културни садржаји:** мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација.
ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ	*Ich bin bei Marcus.* *Peter wohnt direkt gegenüber meinem Haus.* *Wenn du zu mir kommen willst, musst du die U-Bahn nehmen. Die U-Bahn Station heβt "Tiergarten" und ist nicht weit von meinem Haus (entfernt). Von da aus gehst du nur geradeaus, nach der Ampel die dritte Straße links.* *Wo ist sie? - Ich denke, sie ist in der Apotheke. - In welcher? - In der Apotheke zwischen der Post und dem Museum.* Упитне реченице. Употреба придева и предлога који описују просторне односе. Презент.

	(Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед места.
ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА	*Ist der Platz hier frei? - Ja, nehmen Sie Platz, bitte./ Ja, setz dich bitte hin.* *Diese Strasse ist gesperrt. Sie müssen einen Umweg machen.* *Darf ich denn meinen Koffer bis zur Abreise an der Rezeption stehen/liegen lassen?* *In der Klinik muss man das Handy ausmachen.* *Wenn du in die Kirche gehst, musst du eine lange Hose anziehen.* Упитне реченице Презент модалних глагола Императив **(Интер)културни садржаји:** понашање на јавним местима; значење знакова и симбола.
ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА	*Unsere Nachbarn leben in der Schweiz.* *Wir haben viele Poster in unserem Klassenzimmer.* *Susis Hund ist ein Rottweiler.* *Wessen Regenschirm ist das, deiner oder von deiner Mutter?* Присвојни детерминативи. Присвојни придеви. Конструкције за изражавање припадања *(*ein *Freund von mir*). **(Интер)културни садржаји:** породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини.
ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА	*Was ist deine Lieblingsfreizeitbeschäftigung? Was machst du in deiner Freizeit am liebsten?* *Was trinkst du lieber, Apfelsaft oder Orangensaft? - Orangensaft trinke ich am liebsten.* *London gefällt mir nicht, weil es zu viele Menschen auf den Straßen gibt. Ich finde das Leben in Wien sehr sicher.* *Ich verbringe meinen Urlaub am liebsten am Meer, denn ich mag Wasser und Schwimmen.* Компарација придева.

	Деклинација именица. **(Интер)културни садржаји:** уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм.
ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА	*Ich denke, wir müssen ihm helfen. - Du hast recht. Natürlich. Selbstverständlich.* *Meiner Meinung nach ist diese Reise zu teuer. Bist du auch dieser Meinung? Denkst du auch so? Was denkst du darüber? Was hältst du davon? Bist du damit einverstanden? - Ich denke/meine,...* Презент. Глаголи с предложном допуном (најфреквентнији за ову комуникативну функцију) Зависно-сложене реченице (*dass, ob, w-?, weil*) **(Интер)културни садржаји:** поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.
ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И ЦЕНА	*Wieviele Schüler sind in deiner Klasse? Es gibt 12 Schülerinnen und 15 Schüler.* *Diese Jacke kostet jetzt 45 Euro, aber ihr Preis war 98,50 Euro. Jetzt ist sie stark reduziert, mehr als 50%.* *Er wohnt im dritten Stock. Sein Gebäude hat 12 Stockwerke.* *Columbus hat 1492 Amerika entdeckt.* *Mein Vater ist 1978 geboren und ich 2009.* *Für diese Torte brauche ich 5 Eier und 250 Gramm Butter.* Основни бројеви преко 1.000. Редни бројеви до 100. Изражавање година до 2000 и касније. Употреба члана. **(Интер)културни садржаји:** друштвено окружење; валуте циљних култура.

	ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК
	Циљ учења Другог страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу**.**
	Осми
	68

ИСХОДИ По завршетку разреда	**КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈ**	**ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ** **(**у комуникативним функцијама)

ученик ће бити у стању да:	**Е**	
- разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; - поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; - размени једноставније информације личне природе; - у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; - разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; - упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи	ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање и проширивање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (подаци о личности, приватним и школским активностима, друштвеним улогама и сл.).
	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење живих бића, предмета, појава, местâ, из искуственог света и фикционалног спектра.
	ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/изговора; образложење спремности за прихватање предлога, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл.).
	ИЗРАЖАВАЊЕ	Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се

ситуационо прикладне комуникационе моделе; - затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; - разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих; - упути уобичајене молбе и захтеве; - честита, захвали и извини се користећи мање сложена језичка средства; - разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; - пружи једноставнија упутства у вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; - разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; - разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; - размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; - опише радње, способности и умећа	МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	изражава извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности.
	РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА	Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за израду задатака, пројеката и сличних наставних и ваннаставних активности), с визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање упутстава.
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ	Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/ активностима и способностима; усмено и писано описивање активности, радњи и способности у садашњости.
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ	Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези с личним искуствима, догађајима, активностима, способностима и особеностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности.

користећи неколико везаних исказа; - разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости; - размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; - опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости;		
- опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.; - разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; - размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; - саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа; - разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и	ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено и писано договарање/ извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима.
	ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осећањима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.
	ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТА	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези са смером кретања и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа.

реагује на њих; - изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; - разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета, бића и места у простору и правац кретања и одговори на њих; - затражи и разуме обавештења о оријентацији/положају предмета, бића и места у простору и правцу кретања; - опише правац кретања и просторне односе једноставнијим, везаним исказима; - разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; - размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту; - разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање; - формулише питања и	ВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ	
	ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА	Слушање и читање једноставнијих исказа у којима се изражавају дозволе, упозорења, правила понашања и обавезе; постављање питања у вези са забранама, дозволама, упозорењима, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и обавеза.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова, у којима се говори о томе шта неко има/нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова којима се изражава допадање/недопадање; усмено и писано изражавање допадања/ недопадања.
	ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/неслагање; усмено и писано тражење изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања.
	ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се наводе количине, димензије и цене; размењивање информација у вези с количином, димензијама и ценама, усмено и писано.

	једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање; - разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; - изрази допадање и недопадање уз једноставније образложење; - разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; - изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење; - разуме једноставније исказе који се односе на количину, димензије и цене; - размени информације у вези са количином, димензијама и ценама.	

ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ - ДРУГИ ЦИКЛУС

Напомена: Тематске области се прожимају и исте су у сва четири разреда другог циклуса основног образовања и васпитања - у сваком наредном разреду обнавља се, а затим проширује фонд лингвистичких знања, навика и умења и екстралингвистичких представа везаних за конкретну тему. Наставници обрађују теме у складу са интересовањима ученика, њиховим потребама и савременим токовима у настави страних језика.

1) Лични идентитет

2) Породица и уже друштвено окружење (пријатељи, комшије, наставници итд.)

3) Географске особености

4) Србија - моја домовина

5) Становање - форме, навике

6) Живи свет - природа, љубимци, очување животне средине, еколошка свест

7) Историја, временско искуство и доживљај времена (прошлост - садашњост - будућност)

8) Школа, школски живот, школски систем, образовање и васпитање

9) Професионални живот (изабрана - будућа струка), планови везани за будуће занимање

10) Млади - деца и омладина

11) Животни циклуси

12) Здравље, хигијена, превентива болести, лечење

13) Емоције, љубав, партнерски и други међуљудски односи

14) Транспорт и превозна средства

15) Клима и временске прилике

16) Наука и истраживања

17) Уметност (нарочито модерна књижевност за младе; савремена музика, визуелне и драмске уметности)

18) Етички принципи; ставови, стереотипи, предрасуде, толеранција и емпатија; брига о другоме

19) Обичаји и традиција,фолклор, прославе (рођендани, празници)

20) Слободно време - забава, разонода, хобији

21) Исхрана и гастрономске навике

22) Путовања

23) Мода и облачење

24) Спорт

25) Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења

26) Медији, масмедији, интернет и друштвене мреже

27) Живот у иностранству, контакти са странцима, ксенофобија

Комуникативна функција	Језички садржаји
ПОЗДРАВ	*Hallo Sarah, wie geht es dir? Guten Tag, Frau Bauer, wie geht es Ihnen? Danke, (mir geht es) sehr gut/prima/ nicht*

ЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ / ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	*schlecht. Leider schlecht. Es geht.* *Ich freue mich. Freut mich!* *Es war schön. Ich hoffe, dich wiederzusehen.* *Bis bald! Bis dann!* *Ist Marion dein Vor- oder Nachname? - Mein Vorname.* *Und wie ist dein Nachname? - Kruggel.* *Vesna, woher kommst du? - Ich bin in Deutschland geboren, aber meine Eltern kommen aus Serbien. Sie sind vor 20 Jahren nach Deutschland gekommen./ Sie leben seit 20 Jahren hier in Bamberg.* *Das ist meine Oma Maria. - Ist sie deine Oma mütterlicherseits oder väterlicherseits? - Sie ist die Mutter von meinem Vater. Meine Großeltern väterlicherseits sind gestorben, als ich 10 Jahre alt war.* *Meine Großeltern väterlicherseits leben nicht mehr.* *Das sind meine Schulfreunde Maja und Philip. Wir trainieren jeden Tag/ zweimal pro Woche/ montags und freitags zusammen Judo im Sportverein "Spartak". Maja und ich sind auch Mitglieder der Drama AG. - Bist auch in einem Verein/ in einer AG? Treibst du Sport? Spielst du ein Instrumet?* *Das ist Herr Baumgartner, mein neuer Nachbar. Er ist Ingenieur und arbeitet bei Bosch. Er kommt aus Stuttgart. Jetzt wohnt er aber in Serbien. Er ist geschieden und hat zwei Kinder. Als Programierer entwickelt er Programme in seiner Firma.* Личне заменице Упитне речи (*wer, woher, wo, wohin, wie…*). Одређени и неодређени члан. Прилози за време, место и начин Правилно и неправилно поређење придева и прилога (*gern, gut, viel*) Садашње и прошло време (перфект и претерит помоћних и модалних глагола). **(Интер)културни садржаји**: устаљена правила учтиве комуникације; имена и надимци; родбина, породични односи и родбинске везе. Особености градова и области у земљама немачког говорног подручја.
ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И	*Wie sieht er/sie aus? - Er ist groß und schlank, seine Haare sind blond und glatt. Sie ist etwas kleiner als er. Sie hat lange, lockige Haare und ist sehr hübsch.* *Wie ist er? - Fleißig, zuverlässig, ordentlich, humorvoll und hilfsbereit.* *Sie ist eine gute Schauspielerin, wie geboren für die Bühne.*

ЗБИВАЊА	*Fast food ist ungesund. Pommes sind zu fett und zu salzig. Warum isst du sie dann?* *Dein Zimmer ist aber schön gemütlich. Es ist groß und hell, modern eingerichtet. Das Sofa ist sehr bequem. Am besten gefällt mir der Balkon und der Blick von hier oben.* *Das Fenster ist gebrochen! Das Wetter ist aber wunderschön/ furchtbar. Der Film ist ziemlich/ sehr/ total langweilig, das habe ich nicht erwartet.* *Meine Stadt ist klein, sie liegt am See und ist von Bergen umgeben. Alles ist niedlich und es ist schön, hier zu leben.* *Serbien befindet sich an der Kreuzung von Zentral- und Südosteuropa. Belgrad und Novi Sad liegen and der Donau.* *Deutschland besteht aus 16 Bundesländern, Österreich aus neun und die Schweiz aus 26 Kantonen.* *Was sind die Wahrzeichen von Belgrad? Was muss man in Belgrad besichtigen?* Именице. Личне заменице Упитне речи (*wer, woher, wo, wohin, wie, welcher, welche, welches, was für ein…*). Одређени и неодређени члан - употреба. Прилози за време, место и начин и појачавање особина (*ganz, ziemlich, total, furchtbar, schrecklich…*) Правилно и неправилно поређење придева и прилога (*gern, gut, viel*) Придевска промена са чланом. Садашње и прошло време (перфект и претерит). **(Интер)културни садржаји**: особености наше земље и земаља немачког говорног подручја (знаменитости, географске карактеристике и сл.)
ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНО	*Um wieviel Uhr treffen wir uns heute vor dem Kino? Um halb acht oder? Kommst du mit?* *Nehmen Sie/ Nimm den Bus Nummer 78 um Viertel nach sieben. Er fährt direkt zum Kino. Dann sehen wir uns, bis dann.* *Ich ziehe nach Deutschland um, deshalb lade ich dich zu meiner Abschiedsparty ein. Sag bitte Bescheid, wenn du nicht kommen kannst.* *Danke für die Einladung. Leider kann ich nicht kommen, denn ich bin am Samstag bei meinen Großeltern. Sie feiern ihren Hochzeitstag.* *Danke für die Einladung, ich komme gerne.* *Wir gehen morgen ins Konzert. Hast du Lust mitzukommen?/ Hast du Lust auf das Konzert? - Natürlich. Super Idee.*

СТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	*Ich bin nicht daran interessiert.* *Du bist dick geworden. Du solltest deine Ernährung umstellen und dich mehr bewegen. Vielleicht solltest du nach 18 Uhr nichts essen. Vergiss alle Süßigkeiten! Iss mehr Obst und Gemüse!* *Sollte* за давање савета Модални и помоћни глаголи за изражавање предлога *(möcht-, können/ könnt-, wollen, dürfen/dürft-, würd-)* Заповедни начин Прилози *(deshalb, darum, deswegen)* Везници за изражавање узрока *(weil, da, denn)* **(Интер)културни садржаји**: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.
ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	*Kannst du/Könntest du etwas langsamer/leiser sprechen?* *Könnten Sie das Radio ausmachen, ich kann mich nicht konzentireren.* *Ich bitte dich um Hilfe. Ich bitte dich mir zu helfen.* *Lass mich in Ruhe! Lass mich ausreden!* *Der Leher teilte mit, dass der Unterricht morgen wegen seiner Krankheit ausfällt.* *Entschldigung! Vezeihung! Entschuldige für Verspätung! Tut mir leid, aber ich habe den Bus verpasst.* *Ich gratuliere zum Jubiläum. Alles Gute! Herzlichen Glückwunsch! Danke schön. Ich bedanke mich für die Geschenke.* Модални глаголи и глагол *lassen* за изражавање молбе и захтева (облици индикатива и конјуктива) **(Интер)културни садржаји:** правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.
РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА	*Ergänze die Sätze! Antwortet auf die Fragen! Ordne die Texte den Fotos zu. Die Flaschen gehören in diesen Container. Diese Tabletten solltest du dreimal täglich einnehmen. Füllen Sie dieses Formular aus. Du solltest weniger Süßigkeiten essen und viel Wasser trinken.* *Wenn es stark regnet, musst du alle Fenster zumachen.* Реалне кондиционалне реченице Заповедни начин. **(Интер)културни садржаји:** правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.
ОПИСИВА	*Wie lange brauchst du bis zur Schule? Ich brauche eine halbe Stunde zu Fuß. Aber wenn ich mit dem Bus fahre,*

ЊЕ РАДЊИ У САДАШЊ ОСТИ	*(dann) brauche nur 10 Minuten.* *Die Schüler in Indien tragen Uniformen wie die Schüler in England, nicht wahr?* *Wenn du dich nicht regelmäßig bewegst, kannst du nicht gesund bleiben.* *Mein Vater geht montags ins Schwimmbad und freitags ins Fitnesstudio.* *Ich komme in 10 Minuten, bitte warte auf mich.* *Wir leben seit 5 Jahren in dieser Wohnung.* *Er fährt für drei Wochen nach Berlin.* Презент за изражавање сталних и уобичајених радњи Везници (*wenn, während*) Предлози за изражавање времена *(in, an, um, seit, für).* **(Интер)културни садржаји**: породични живот; живот у школи и у ширем друштвеном окружењу - наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања; традиција и обичаји.
ОПИСИВА ЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛО СТИ	*Es war nett von dir, dass du auf meinen Hund aufgepasst hast, während ich beim Arzt war.* *Wo hast du gewohnt, als du Kind warst?* *Hast du dieses Buch schon gelesen? - Ja, vor 3 Jahren.* *Nach 8 Jahren hat er aufgehört Basketball zu trainieren.* *Wie hast du deine Ferien verbracht? - Zuerst bin ich mit meinen Eltern ans Meer gefahren und danach habe ich eine Sprachreise nach London gemacht. Es war super.* *Der Erste Weltkrieg ist 1914 ausgebrochen und hat vier Jahre gedauert.* *Mileva Maric war mit Albert Einstein verheiratet. Sie hat ihm viel bei der Forschung geholfen und zu seinem Erfolg beigetragen.* Перфект и претерит правилних и неправилних глагола Везници *wenn, als, während, bis.* **Интер)културни садржаји**: историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости
ОПИСИВА ЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВ	*Ich gehe morgen zum Zahnarzt, denn ich habe heftige Zahnschmerzen.* *Unsere Tante Maria kommt in zwei Stunden zu uns.* *Nach dem Studium wirst du bestimmt bei deinem Vater in der Firma arbeiten.*

А, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)	*Ich vermute, dass er im Ausland studieren wird.* *Ich glaube, der Regen hört bald auf. Ich hoffe, dass der Regen bald aufhört.* *Was hast du am Sonntagnachmittag vor? - Nichts, ich möchte mich ein bisschen erholen.* *Was wirst du Hans in Belgrad zeigen, wenn er zu Besuch kommt?* Презент и футур Везници (*wenn, sobald).* **(Интер)културни садржаји**: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом; традиција и обичаји.
ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	*Wie fühlst du dich? Mein Bauch tut weh und ich habe Fieber. - Du musst zum Arzt gehen. Gute Besserung* *Ich fühle mich ziemlich einsam, seitdem wir hierher umgezogen sind.* *Warum ärgert er sich über seine Kinder? Vielleicht haben sie schlechte Noten, oder?* *Ich bin von unserem Spiel enttäuscht. Das war nicht unser glücklicher Tag.* *Er hat sich so gefreut, als er dieses Stipendium bekommen hat.* *Wofür interessiert sich deine Schwester? Sie ist interessiert an Mode. Sie kauft ständig Klamotten und Modemagazine.* *Unser Sportlehrer war sehr stolz auf uns, als wir die Medaille gewonnen haben.* *Warum hast du das nicht aufgegessen? - Ich habe keinen Hunger, ich bin satt.* Глаголи са предложним објектом. **(Интер)културни садржаји**: мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација
ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОР	*Können/Könnten Sie mir sagen, wie ich zum Stadion komme?* *Entschuldigung, wo ist die nächste Bushaltestelle? - Gehen Sie nur geradeaus und dann die zweite Straße links.* *Was ist dieses weiße Gebäude gegenüber dem Rathaus?* *Wir sind an der Donau vorbeigefahren.* *Mein Haus ist nicht weit weg von der Bushaltestelle (entfernt).* *Wo ist der Fahrkartenautomat? - Da drüben.* *Das Wetter ist schön, geh raus und verbringe nicht die ganze Zeit drinnen vor dem Computer.*

У	*Kommt er aus Süddeutschland? - Ja, sein Ort ist liegt im Südwesten. Er liegt an einem wunderschönen See.* Предлози за изражавање положаја и просторних односа Прилози за изражавање просторних односа Компаратив и суперлатив придева Заповедни начин. **(Интер)културни садржаји**: јавни простор; типичан изглед места; географске карактеристике наше земље и земаља говорног подручја циљног језика; идиоматска/метафоричка употреба предлошких израза.
ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА	*Der Schulleiter hat Handyverbot eingeführt. Wir müssen unsere Handys vor dem Unterricht ausschalten und auf dem Tisch liegen lassen. Wie sind die Regeln an deiner Schule?* *Du darfst diese Grünfläche nicht betreten. Das ist nicht gestattet. An Regeln muss man sich halten.* *Meine Eltern haben mir verboten, ins Konzert zu gehen, weil ich morgen einen Mathetest schreibe.* *In Deutschland wird der Müll getrennt und das muss du berücksichtigen, solange du in Deutschland lebst.* *Rauchen verboten. Tiere füttern ist nicht erlaubt! Eintritt gesperrt! Lass mich schlafen! Lass uns in Ruhe!* Заповедни начин Модални глаголи за изражавање дозволе, забране, правила понашања и присуство/одсуство обавезе *Lassen* + инфинитив. **(Интер)културни садржаји**: понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.
ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА	*Gehört das Auto Marions Vater? Gehört das Auto dem Vater von Marion?* *Das ist meine Sonnenbrille.* *Er is der Onkel meines besten Freundes/ von meinem besten Freund. Ist das dein Fahrrad? - Ja, (es ist) meins. Du kannst es haben und fahren.* *Der Pulli gefällt mir sehr, ich muss ihn haben.* *Mir passt die Größe dieser Bluse nicht. Wie ist der Name des Autors?* *Wessen Hund ist das? Das ist der Hund meiner Freundin Martha/ Marthas Hund.* Саксонски генитив са именицом у једнини и множини Присвојни детерминативи Генитив

	Питања са *Wessen?* **(Интер)културни садржаји**: однос према својој и туђој имовини.
ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА	*Was ist deine Lieblingsfreizeitbeschäftigung? - Skaten.* *Mir gefällt dieser Film sehr. Er ist einfach Spitze. Die Schauspieler waren total gut.* *Ich finde Schwimmen sehr gesund.* *Er mag Skilaufen, darüber hat er sich immer gefreut.* *Ich liebe Tiere.* *Basteln macht mir Spaß.* *Sie genießt, wenn sie ihren Morgenkaffee auf der Terrasse trinkt. Meine Schwester mag lieber Cola als Fanta. Was magst du lieber? Was bevorzugst du? Hörbücher oder gedruckte Bücher?* Придевска промена Питања са *Wie? Welcher, welche, welches? Was für ein?* **(Интер)културни садржаји**: уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм, спорт.
ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА	*Ich denke/miene/glaube/vermute, dass Fast Food der Gesundheit schaden kann. Ich finde, Fast Food kann auch schmecken.* *Ich teile auch deine Meinung. Meiner Meinung/Ansicht nach haben die Deutschen das beste Brot.* *Ich fnde ihren Rock zu kurz. Findest du auch?* *Wer gewinnt das Spiel, was denkst du?* *Ich finde das Kleid nicht so schön, obwohl es so teuer ist.* *Er sagt, dass ihm der neue Mathelehrer gut gefällt. Nur weiß er noch nicht, ob er streng ist.* Везници *dass, w?, ob, obwohl* **(Интер)културни садржаји**: поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.
ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И	*Wie viele Einwohner hat Belgrad? Etwa 1.7 Millionen.* *Der Rhein ist mehr als 1200m lang.* *Wie hoch ist das höchste Gebäude der Welt? - 829 Meter, das ist ein Wolkenkratzer in Dubai.*

ЦЕНА	*Wie groß bist du? - 1,87.* *Er wohnt im fünften Stock.* *Wie weit ist Novi Sad von Belgrad entfernt? - Ich denke, 80km.* *Wieviel wiegt ein Elephant? - Keine Ahnung.* *Wie groß ist deine Wohnung? - Die Fläche beträgt 76 Quadratmeter.* *Was brauchst du für diesen Kuchen? - 250 Gramm Mehl, 10 Eier, eine Tafel Schokolade.* Основни бројеви преко 1000 Мерне јединице **(Интер)културни садржаји**: друштвено окружење; валуте циљних култура; метрички и неметрички систем мерних јединица.

3.4. Руски језик

РУСКИ ЈЕЗИК, 5 РАЗРЕД

Разред	**Пети**		
Недељни фонд часова	**2 часа**		
Годишњи фонд часова	**72 часа**		
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**ТЕМА** и кључни појмови садржаја програма	**ГРАМАТИЧКИ И ФОНЕТСКИ САДРЖАЈИ**	**ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ**

➢ разуме једноставне кратке дијалоге, разговоре и писане текстове који се односе на поздрављање, представљање иразмену основних личних података, уколико учесници у комуникацији користе стандардни језик и једноставна језичка средства; ➢ упути поздрав и отпоздрави, у складу са основним правилима учтивости, користећи најједноставнија језичка средства; ➢ представи себе и другог користећи најједноставнија језичка средства; ➢ размени основне личне податке, уз евентуалну помоћ саговорника; ➢ примени прикладне облике ословљавања у основној интеракцији формалног и неформалног типа уважавајући најупадљивије сличности и разлике у културама свог и циљног језика;	**Поздрављање и отпоздрављање** **Представљање себе и других** **Тражење основних личних података (о саговорницима; о трећим лицима)** **Пружање и размена основних личних података о себи и другима**	Именице: Генитив именица с предлогом из Датив именица без предлога и с предлогом к Акузатив и локатив именица с предлозима в/на Инструментал именица с предлогом с Локатив с предлозима в/на Конструкције за изражавање посесивности: у + ген. именица (у мамы); именица + именица у генитиву (дом папы) Глаголи: Садашње време фреквентних глагола (прва и друга конјугација) Садашње време у значењу будућег Заповедни начин фреквентних глагола Прошло време фреквентних глагола Глаголи кретања (садашње време): идти/ходить, ехать/ездить, лететь/летать Глагол хотеть Глагол любить	Савремена настава страних језика подразумева комуникативно-интерактивну парадигму чији је циљ развој комуникативне компетенције у активностима усмене и писане комуникације. Језичке активности се, дакле, односе на сваку употребу језика – било да се ради о слушању, читању, говору или писању – у контексту реалних комуникативних ситуација. Ученици слушају и читају једноставније текстове различитих жанрова и узрасно примерених функционалних стилова (дијалоге, прилагођене научно-популарне, информативне, инструктивне и књижевне текстове, песме, новинске чланке, нелинеарне текстове, блогове, објаве на друштвеним мрежама и слично), који се односе на програмом предвиђене тематске области, односно комуникативне ситуације.

		Безлична употреба глагола нравиться Придеви: Род, број и слагање са именицама Заменице: Личне заменице: я, ты, он/она, они (номинатив, генитив и датив) Упитне заменице и прилози: кто, как, сколько Присвојне заменице: мой, твой, наш, ваш, их Конструкције за изражавање посесивности: у + ген. личних заменица (у меня, у тебя, у неё, у него, у нас, у вас, у них) Прилози: Показни прилог: это Фреквентни прилози за време, место и правац Предикативи: предикатив можно Основни бројеви 1−100 Облици час, часа, часов уз бројеве до 12	Ученици размењују информације које се односе на дате комуникативне ситуације у усменој или писаној комуникацији, реагују на тражену/добијену информацију, траже додатна објашњења, договарају се, преговарају, изражавају осећања, саосећање, захвалност, саопштавају своје ставове, мишљења, жеље, планове, описују/пореде бића, места, појаве, догађаје у прошлости и садашњости, сличности и разлике у културама свог и циљног језика, тумаче табеле и графиконе, истражују и презентују резултате својих истраживања користећи различите медије итд. У комуникацији на страном језику, ученици комбинују конвенционалне медије (штампани медији, ТВ, радио) и информационе технологије како би развили знања и вештине прилагођене изазовима савременог доба и

		Фонетика с прозодијом (акценат, дужина слогова, ритам, темпо, јачина гласа и интонација): Гласовни систем Интонација Реченица: Просте реченице Безличне реченице Општа негација	успешно комуницирали у школском и ваншколском контексту.
➢ разуме једноставне текстове који се односе на опис живих бића, предмета, места, појава; ➢ опише жива бића, предмете, места, појаве, користећи најједноставнија језичка средства; ➢ наведе основне карактеристике живог и неживог света; ➢ препозна основне географске одлике и именује најзначајније географске одреднице земаља где се користи циљни језик; ➢ разуме и тумачи основне информације из узрасно примерених инфографикона и других најједноставнијих текстуалних приказа (табеле, дијаграми, мапе, формулари и сл.).	**Описивање живих бића, предмета, места и појава**		

➢ разуме једноставно формулисан позив и реагује на њега прихватањем или одбијањем; ➢ упути позив на заједничку активност користећи најосновније функционално прикладне моделе и обрасце учтивости;	**Упућивање позива за учешће у заједничкој активности** **Прихватање позива за учешће у заједничкој активности** **Одбијање позива за учешће у заједничкој активности** **Захваљивање на позивима за учешће у заједничкој активности**		
➢ разуме кратке конвенционалне молбе и захтеве, изразе захвалности, извињења и жаљења, исказане једноставним језичким средствима и реагује на њих; ➢ упути кратке конвенционалне молбе и захтеве, изразе захвалности, извињења и жаљења користећи најједноставнија језичка средства; ➢ разуме једноставније формулисана обавештења у вези са уобичајеним свакодневним ситуацијама; ➢ пружи најједноставније формулисана обавештења у вези са уобичајеним свакодневним ситуацијама; ➢ затражи потребно обавештење у вези са уобичајеним свакодневним	**Упућивање молби, захтева, обавештења.** **Упућивање израза захвалности, извињења, жаљења**		

ситуацијама користећи најједноставнија језичка средства;	
➢ разуме и следи једноставна упутства у вези са уобичајеним свакодневним ситуацијама из усмених, писаних и електронских извора; ➢ затражи упутства у вези са уобичајеним свакодневним ситуацијама користећи најједноставна језичка средства; ➢ пружи најједноставнија упутства у вези са уобичајеним свакодневним ситуацијама;	**Давање упутстава** **Тражење упутстава**
➢ разуме најједноставније конвенционалне честитке и захвали се на њима водећи рачуна о конвенцијама култура циљног језика; ➢ упути најједноставније пригодне честитке водећи рачуна о конвенцијама култура циљног језика;	**Упућивање честитки** **Захваљивање на честиткама и узвраћање**
➢ разуме једноставне исказе и кратке текстове о уобичајеним, свакодневним активностима и способностима;	**Описивање активности и способности у садашњости**

➢ опише уобичајене, свакодневне активности и способности користећи најједноставнија језичка средства;	
➢ разуме једноставно формулисане свакодневне исказе у вези с непосредним и конкретним жељама, потребама,осетима и емоцијама и реагује на њих; ➢ изрази и размени информације о непосредним и конкретним жељама, потребама, осетима и емоцијама користећи најједноставнија језичка средства;	**Исказивање жеља, потреба, осета, емоција**
➢ разуме једноставно формулисане информације и питања о положају предмета, објеката и бића у простору, правцу исмеру кретања и одговори на њих; ➢ размени основне информације о положају предмета, објеката и бића у простору, правцу и смеру кретања користећи најједноставнија језичка средства;	**Одређивање положаја и просторних односа** **Исказивање правца и смера кретања**
➢ разуме једноставна обавештења о хронолошком времену; ➢ затражи и пружи најједноставније информације о хронолошком времену;	**Исказивање хронолошког времена и сатнице**

➢ опише дневни/недељни распоред активности користећи најједноставнија језичка средства; ➢ уочи сличности и разлике у начину записивања и саопштавања датума и времена, као и у начину читања сата у културама свог и циљног језика	
➢ разуме једноставно формулисана упозорења и правила понашања; ➢ саопшти најједноставније формулисана упозорења и правила понашања;	**Саопштавање упозорења и правила понашања**
➢ разуме једноставно формулисане информације који се односе на припадање и поседовање; ➢ затражи информације у вези са припадањем и поседовањем користећи најједноставнија језичка средства; ➢ саопшти и размени најједноставније формулисане информације у вези с припадањем и поседовањем;	**Изражавање припадања и поседовања**
➢ разуме једноставно формулисане исказе којима се изражава допадање и недопадање; ➢ саопшти и размени најједноставније формулисане исказе којима се изражава допадање и недопадање;	**Изражавање допадања и недопадања** **Изражавање интересовања**

➢ разуме једноставно формулисане исказе којима се изражавају интересовања; ➢ саопшти и размени најједноставније формулисане исказе којима се изражавају интересовања;			
➢ разуме једноставно формулисане исказе којима се изражава слагање и неслагање и уочи основне принципе учтиве комуникације и међусобног уважавања; ➢ изрази слагање и неслагање користећи најједноставнија језичка средства, поштујући принципе учтивости и међусобног уважавања; ➢ разуме и размени уобичајене гестове и графичке симболе којима се поткрепљује (не)слагање и (не)допадање у најједноставнијој комуникацији у мултимодалном контексту;	**Изражавање слагања и неслагања**		
➢ разуме једноставно формулисане информације које се односе на количину, број елемената, цену; ➢ саопшти и размени информације које се односе на количину, број елемената и цену користећи најједноставнија језичка средства.	**Изражавање количине и бројева**		

РУСКИ ЈЕЗИК, 6 РАЗРЕД

Разред	**Шести**
Недељни фонд часова	**2**
Годишњи фонд часова	**72**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** **ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**	**ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ** **(**у комуникативним функцијама)
➢ разуме краће текстове који се односе на позправљање, представљање и тражење/ давање информација личне природе; ➢ поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставна језичка средства; ➢ постави и одговори на једноставна питања личне природе; ➢ у неколико везаних исказа	ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Здравствуй/те! Привет! Как тебя зовут? Меня зовут Елена. Как твоя фамилия?Моя фамилия Петров. Ты откуда? Я из Москвы, а ты? Я из Сербии, из Белграда. Сколько тебе лет? Мне 12 лет. Я родился /родилась 17 марта. На какой улице ты живёшь? Я живу на улице Школьная, дом 13, квартира 11. На каком	Слушање и читање краћих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање и проширивање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима

саопшти информације о себи и другима; ➢ разуме једноставан опис особа, биљака, животиња, предмета, појава или места; ➢ опише карактеристике бића, предмета, појава и места користећи једноставна језичка средства; ➢ разуме једноставне предлоге и одговори на њих; ➢ упути једноставан предлог; ➢ пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање; ➢ разуме једноставне молбе и захтеве и реагује на њих; ➢ упути једноставне молбе и захтеве; ➢ затражи и пружи кратко обавештење; ➢ захвали се и извини се користећи једноставна језичка средства; ➢ саопшти кратку поруку којом се захваљује;		этаже? На втором. У тебя есть имейл? Это моя семья – маму зовут Мария, папу Виктор, сестру Ирина, а брата Иван. В каком классе ты учишься? Как зовут твою учительницу? Мою учительницу зовут Анна Ивановна. Это мой друг Саша, а это моя подруга Лена, они мои одноклассники. Какие школьные предметы ты любишь? Ты занимаешься спортом? Я занимаюсь футболом, тренируюсь три раза в неделю. Пока! Презент повратних глагола: учиться, заниматься, Презент глагола са суфиксом -ОВА-, -ЕВА-: рисовать, танцевать, тренироваться. Презент глагола жить. Конструкције за изражавање посесивности личним заменицама: у + ген (у меня, у тебя, у него, у неё, у нас, у вас,	(подаци о личности, приватним и школским активностима, друштвеним улогама и сл.).

➢ разуме и следи једноставна упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; ➢ даје једноставна упутства из домена свакодневног живота и личних интересовања; ➢ разуме честитку и одговори на њу; ➢ упути пригодну честитку; ➢ разуме једноставне текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње; ➢ размени информације које се односе на опис догађаја и радњи у садашњости; ➢ опише сталне, уобичајене и тренутне догађаје/ активности користећи неколико везаних исказа; ➢ разуме краће текстове у којима се описују догађаји у прошлости; ➢ размени информације у вези са догађајима у		у них). Род именица, номинатив једнине и множине. (Интер)културни садржаји: Општеприхваћене норме понашања, учтивости; имена, патроними, презимена; представљање, степени сродства; нумерисање спратова.	
	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА	Он высокий и стройный. У него/неё голубые глаза и светлые волосы. Какой у тебя рост? Какие у тебя глаза?А у твоей подруги? Что надела Лена? Она надела зелёную юбку, блузку в полоску и чёрный свитер. Моя сестра маленькая – моложе меня на 3 года, но умная и трудолюбивая. У меня котёнок, маленький, белый, пушистый. Моя родина – Сербия. Белград столица Сербии, он меньше Москвы. В нём много достопримечательностей.	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење живих бића, предмета, појава, местâ, из искуственог света и фикционалног спектра.

прошлости; ➢ опише у неколико краћих, везаних исказа догађаја из прошлости; ➢ разуме планове и намере и реагује на њих; ➢ размени једноставне исказе у вези са својим и туђим плановима и намерама; ➢ саопшти шта он/она или неко други планира, намерава; ➢ разуме свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним жељама, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; ➢ изрази основне жеље, потребе, осете и осећања користећи једноставна језичка средства; ➢ разуме једноставна питања која се односе на положај предмета и бића у простору и правац кретања, и одговори на њих; ➢ разуме обавештења о		Москва – столица России. Санкт-Петербург − северная столица России. Придеви. Род, број и слагање с именицама. Присвојне заменице: мой, твой, наш, ваш, их. Слагање с именицама. Конструкције за изражавање посесивности: у+ген (у меня, у тебя, у него, у неё, у нас, у вас, у них). Прост компаратив фреквентних придева/прилога: больше, меньше, лучше, моложе, старше. Неконгруентни атрибут изражен акузативом са предлогом в: блузка в полоску. Прошло време фреквентних глагола. (Интер)културни садржаји: најважније географске карактеристике Русије, градови и њихове знаменитости.	
	ПОЗИВ НА РЕАГОВАЊЕ И ПОЗИВ НА УЧЕШЋЕ У	Я хочу пригласить тебя на Новый год/вечеринку. Вечеринка у меня дома. Папа,	Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге;

положају предмета и бића у простору; ➢ формулише једноставне исказе који се односе на поседовање иприпадност; ➢ пита и каже шта неко има/нема и чије је нешто; ➢ разуме једноставне исказе који се односе на описивање интересовања, изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; ➢ опише своја и туђа интересовања и изрази допадање и недопадањеуз једноставно образложење; ➢ разуме једноставне изразе који се односе на количину нечега; ➢ пита и саопшти колико нечега има/нема, користећи једноставна језичка средства; ➢ пита/каже/ израчуна колико нешто кошта; ➢ састави списак за куповину; ➢ на једноставан начин затражи артикле у продавници и наручи јело	ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ	разреши нам пригласить всех однклассников! Ну, ладно, пусть все придут. У меня к тебе просьба. Спасибо за приглашение, я обязательно приду. Завтра, к сожалению не смогу. Извини, но я не смогу прийти. День рождения, к сожалению, без меня. Давай играть в баскетбол! Поиграем вместе? Пусть Саша играет в футбол. Давай пойдём в кино завтра! Где встречаемся? Около метро. Во сколько? В пять. Он согласен (согласна; согласны). Они не против? Заповедни начин: прво лице множине (с речцом давай и без ње): Поиграем вместе! Давай поиграем вместе! Давай играть вместе!; треће лице једнине/множине: Пусть Саша играет! Упитни искази без упитне речи. Интонација. Предлошко-падежне конструкције (у, около, без+ген.; к+дат; в, на +акуз; с, за+инстр; на+лок). Модалне	усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/изговора; образложење спремности за прихватање предлога, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл.).

и или пиће у ресторану; ➢ изрази количину у најшире заступљеним мерама (грами, килограми ...		конструкције (личне и безличне): мне надо; я должен/должна. (Интер)културни садржаји: разонода; прикладно позивање и прихватање/одбијање позива.	
	ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	Тебе помочь? Нет, спасибо. Да, пожалуйста. Что тебе нужно? Тебе нужна ручка? Нет, у меня есть. Ты хочешь апельсин? Хочу, спасибо. Здесь можно фотографировать? Передай, пожалуйста, соль. Конечно, вот она. Спасибо огромное! Не за что. Ничего. Извини(те), можно вопрос? Садашње време глагола хотеть. Предикатив можно. Интонација упитних исказа без упитне речи. (Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, дружење и пријатељски односи.	Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности.
	РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА	Переведи и сравни! Обрати внимание! Обведи кружком букву правильного ответа. Составь предложения! Постарайтесь угадать! Прочитай стихи!	Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за израду задатака, пројеката и сличних наставних и ваннаставних активности), с визуелном подршком и без

		Закрой глаза! Расскажи о себе! Пропусти один ход! Иди два хода вперёд/назад. Возьми яблоко, нарежь его на ломтики! Налей воду в кастрюлю! Свари пельмени! По газонам не ходить! В обуви не входить! Осторожно! Двери закрываются! Заповедни начин. (Интер)културни садржаји: поштовање правила понашања.	ње; усмено и писано давање упутстава.
	УПУЋИВАЊЕ ЧЕСТИТКИ И ИЗРАЖАВАЊЕ ЗАХВАЛНОСТИ	С праздником! Поздравляю тебя с днём рождения! Желаю тебе здоровья, счастья и удачи! Всего хорошего! С Новым годом, с новым счастьем! С Рождеством! Счастливо! Тебе/вам тоже всего хорошего. Поздравляю с успехом! С приездом! Добро пожаловать! С Днём победы! С Восьмым марта! Спасибо тебе за твою любовь. Целую тебя крепко! Садашње и прошло време	Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/ активностима и способностима; усмено и писано описивање активности, радњи и способности у садашњости.

		глагола. Глаголи хотеть, желать/пожелать кому что, поздравить (кого с чем). (Интер)културни садржаји: значајни празници и догађаји и начин обележавања; честитање.	
	ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА	Который час? Сколько времени? Когда начинается первый урок? В полдевятого. Когда у тебя тренировки по плаванию? По понедельникам и четвергам. Во сколько? В котором часу? В пять часов. Сколько в классе девочек, а сколько мальчиков? Я родилась шестого февраля. Какая погода? Холодно. Снег идёт. Жарко и душно на улице. Какое сегодня число? Первое апреля. Какого числа начинается чемпионат по футболу? Двадцатого апреля. Когда начинается матч? В три часа по московскому времени. Основни бројеви до 1000. Облици час, часа, часов уз основне бројеве. Редни бројеви.	

		Слагање редног броја с именицом у роду, броју и падежу (двадцатое апреля, двадцатого апреля). Безличне реченице с предикативима (мне жарко, на улице холодно). Упитни искази без упитне речи. Интонација. Упитне заменице и прилози. (Интер)културни садржаји: климатски услови.	
	ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И РАДЊЕ У САДАШЊОСТИ	Я живу на втором этаже. Ты живёшь в одноэтажном или многоэтажном доме? У меня брат и сестра. Они не ходят в школу. Что ты делаешь по воскресеньям? Во сколько ты ложишься спать вечером? У него в комнате беспорядок. Они сейчас завтракают. Что ты обычно ешь на завтрак? Обычно я в школу езжу на автобусе. Каждый день я хожу на тренировки по баскетболу. После школы я гуляю с собакой. Я хорошо знаю математику. Он умеет играть на гитаре? Ты можешь позвонить мне	Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/ активностима и способностима; усмено и писано описивање активности, радњи и способности у садашњости.

		сегодня вечером? Я позвоню тебе после ужина. Когда и где мы встретимся? Папа стоит в пробке. Я хорошо плаваю. Моя маленькая сестрёнка ещё не ходит. Мы едем на экскурсию! Не могу дождаться! Глаголи кретања (садашње време): идти/ходить, ехать/ездить, лететь/летать, плыть/плавать. Будуће време. Прилози за време: утром, днём, вечером, ночью, весной, осенью. Садашње време глагола есть и пить. (Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.	
	ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И РАДЊЕ У ПРОШЛОСТИ	Как ты провёл свои летние/зимние каникулы? Как ты провёл выходные? Что ты выучил на уроках русского языка? Где ты был в прошлую среду в пять часов? Я был дома. Ты смотрела вчера фильм? Во	Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези с личним искуствима, догађајима, активностима, способностима и особеностима у прошлости; усмено и писано описивање

		сколько начался фильм? Я не смотрел телевизор вчера. Ты ездил к бабушке? По телевизору показывали мой любимый сериал. В пять лет я умел плавать. Мы побежали к реке. Сегодня утром дедушка носил дрова в сарай. Я привёз из Москвы книгу для тебя. Пушкин родился в Москве. Прошло време фреквентних повратних и неповратних глагола. Прилози за време: вчера, сегодня, утром, вечером, ночью... Глаголи кретања (прошло време): идти/ходить, ехать/ездить, лететь/летать, плыть/плавать, бежать/бегать, нести/носить, вести/водить, везти/возить. Префиксални глаголи кретања. Интонација упитних исказа без упитне речи. (Интер)културни садржаји: живот некад и сад.	искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности.
	ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И	Мне холодно/жарко. Мне хочется есть/пить.	Слушање и читање једноставнијих текстова у

	ОСЕЋАЊА	Надень куртку! Сними капюшон! Как ты себя чувствуешь? Плохо. У меня болит голова. Как ты? Хорошо, спасибо. Налей мне воды, пожалуйста! Сделай мне бутерброд, пожалуйста, так есть хочется! Хочешь пойти к Борису? Конечно, хочу. Безличне реченице. Глагол хотеть. Глагол хотеться (безлична употреба: мне хочется). Заповедни начин глагола есть и пить. Упитни искази без упитне речи. Интонација. (Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација; употреба емотикона; емпатија.	вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осећањима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.
	ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И ВЕЛИЧИНА	Где книжный магазин? Рядом с нашей школой. Где окно? На стене. Где рюкзак? Под столом. Где картина? Над доской. Слева от шкафа – доска. Мой дом двухэтажный. Моя квартира трёхкомнатная. Моя комната небольшая. Слева от двери, у окна, стоит письменный стол.	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези са смером кретања и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних

		Посередине комнаты маленький диван со столиком. В углу стоит моя кровать. Под моим окном растёт большая липа. У моего дедушки в деревне красивая дача. Его дача больше дачи его брата. Генитив, инструментал, локатив с предлозима. Компаративи больше, меньше. Слагање придева с именицама. (Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед школског и стамбеног простора; локалне мерне јединице; природа.	односа.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА	У меня есть собака. Мою собаку зовут Бобик. Это твоя собака? Нет, не моя. Это собака моего друга. Да, моя. У меня нет мобильника. У кого есть сестра/брат? У моей мамы светлые волосы. У них в голове только компьютеры. У неё много книг. Это дом бабушки. Это наша школа. Это мой город/моя страна. Чей это рюкзак? Конструкције за изражавање	Слушање и читање једноставнијих текстова, у којима се говори о томе шта неко има/нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих.

		посесивности: у+ ген. личних заменица и именица (у меня, у мамы); именица + именица у генитиву (дом папы). Општа негација (нет и не). Посебна негација (Не моя собака). Присвојне заменице. Интонација упитних исказа без упитне речи. Упитно-присвојна заменица Чей? (Интер)културни садржаји: породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини.	
	ИЗРАЖАВАЊЕ ИНТЕРЕСОВАЊА, ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА	У тебя есть хобби? Какое у тебя хобби?В свободное время я занимаюсь спортом. Она занимается в музыкальной школе. Я играю в волейбол. Я интересуюсь фигурным катанием и футболом. Я интересуюсь историей и культурой Сербии. Мне не нравятся зимние виды спорта. Люблю кататься на санках. Не люблю кататься на лыжах. Мне нравится российская рок и поп-музыка. Чем ты интересуешься? Глаголи заниматься,	Слушање и читање једноставнијих текстова којима се изражава допадање/недопадање; усмено и писано изражавање допадања/ недопадања.

		интересоваться чем. Безлична употреба глагола нравиться. Упитни искази без упитне речи. (Интер)културни садржаји: интересовања, хобији, забава, разонода, спорт и рекреација; уметност (књижевност за младе, стрип, музика, филм).	
	ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И ЦЕНА	Сколько мальчиков, сколько девочек в классе? В классе 12 мальчиков и 15 девочек. Сколько тебе лет? Мне 15 лет. А твоей подруге? У нас в библиотеке мало книг. Нет, молока нет, но кефир есть. Там несколько яблок. Сколько стоит клубника? 150 рублей за килограмм. Список покупок продуктов: килограмм муки, два килограмма сахара, 300 грамм ветчины, 200 грамм сыра, 2 пакета молока. Мне, пожалуйста, борщ и котлету. А мне суп и макароны с сыром. Пожалуйста, я хочу заказать кофе и апельсиновый сок. А мне, пожалуйста, компот. Сколько с нас? С вас 300	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се наводе количине, димензије и цене; размењивање информација у вези с количином, димензијама и ценама, усмено и писано.

		рублей. Упитне заменице и прилози. Основни бројеви до 1000. Интонација упитних исказа без упитне речи. Заповедни начин фреквентних глагола. Заменички бројеви сколько, несколько и прилошки бројеви много, мало +генитив множине именица (несколько яблок). (Интер)културни садржаји: друштвено окружење; мере за тежину, валута, намирнице и производи специфични за рускојезичну културу.	

РУСКИ ЈЕЗИК, 7 РАЗРЕД

Разред	**седми**		
Недељни фонд часова	**2**		
Годишњи фонд часова	**72**		
ИСХОДИ	**ОБЛАС/ТЕМА** **КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ**	**САДРЖАЈИ**	**ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ**
➢ разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/ давање информација личне природе; – поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; – размени једноставније информације личне природе; ➢ у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и дру- гима; ➢ опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; – разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење;	Представљање себе и других Поздрављање	1. Изговор и бележење акцентованих и редукованих самогласника о и а (рецептивно). Изговор и бележење сугласничких група - асимилација сугласника по звучности (рецептивно). Појам фонетске речи (рецептивно). Основни типови интонационих конструкција у оквиру сложене реченице (рецептивно). 2. Слагање субјекта (именица, заменица) и	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање и проширивање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (подаци о личности, приватним и школским активностима, друштвеним улогама и

➢ упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе – затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; ➢ разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих; ➢ упути уобичајене молбе и захтеве; ➢ честита, захвали и извини се користећи једноставнија језичка средства; ➢ разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – пружи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; ➢ разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; ➢ разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; ➢ размени појединачне		именског предиката: Я уверена (уверен) в том, что… Я согласна (согласен). Это новое пальто. 3. Основни појмови о значењу и употреби глаголског вида и система глаголских времена: Анна(Вова) читает… вчера читала Вера (вчера читал Дима)... завтра будет читать Мила (Толя)...я прочитала (я прочитал)... я прочитаю...ты прочитаешь (рецептивно). 4. Употреба садашњег и прошлог времена глагола бежать, бегать, плыть, плавать, лететь, летать. 5. Исказивање заповести: Читай (читайте) вслух!	сл.).
	Идентификација и именовање особа, објеката, делова тела, животиња, боја, бројева, итд. (у вези са темама)		Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење живих бића, предмета, појава, местâ, из искуственог света и фикционалног спектра
	Разумевање и давање једноставних упутстава и		Слушање и читање текстова који садрже

информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; ➢ опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа; ➢ разуме једноставније текстове у којима се описују искуства догађаји и способности у прошлости; ➢ размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; ➢ опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; ➢ опише неки историјски догађај, историјску личност и сл. ➢ разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; ➢ размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; ➢ саопшти шта он/ она или неко други планира, намерава,	команди	Давайте повторим! Сядьте! Смотри не опоздай! По газонам не ходить! 6. Исказивање негације: Ученик пишет не карандашом, а ручкой. Нет, она не придет. Никого(ничего) не вижу. Ни о ком(чем) не думаю (рецептивно). 7. Исказивање начина вршења радње: хорошо учиться, писать по-русски..; рассказать своими словами, написать без ошибок. 8. Исказивање временских односа: сейчас, теперь, всегда, никогда; в среду, в сентябре, в 2008 году (рецептивно). Завод за унапређивање	једноставнија упутства (нпр. за израду задатака, пројеката и сличних наставних и ваннаставних активности), с визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање упутстава.
	Молбе и изрази захвалности		Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности.
	Примање и давање позива за учешће у игри/групној активности		Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој

предвиђа ➢ разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; ➢ изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; ➢ разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговори на њих; ➢ затражи и разуме обавештења о оријентацији/ положају предмета и бића у простору и правцу кретања; ➢ опише правац кретања и просторне односе једноставним, везаним исказима ➢ разуме једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагује на њих; ➢ размени једноставније		образовања и васпитања 9. Исказивање места и правца: сидеть дома, идти домой; в чем, во что; за чем, за что; быть у врача, прийти от врача; идти по городу (улице). 10. Употреба глагола кретања идти, ходить у пренесеним значењима: снег идет; часы идут; костюм тебе идет; идет! (рецептивно)	активности; писање позивнице за прославу/журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/изговора; образложење спремности за прихватање предлога, уз исказивање емотивних и експресивних реакција (радости, усхићености и сл.).
	Изражавање допадања/недопадања		Слушање и читање једноставнијих текстова којима се изражава допадање/недопадање; усмено и писано изражавање допадања/ недопадања.

информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту; ➢ разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност; ➢ формулише једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност; ➢ пита и каже шта неко има/ нема и чије је нешто; ➢ разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; ➢ изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење; ➢ разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих. ➢ изражава мишљење, слагање/ неслагање и даје кратко образложење; ➢ разуме једноставније изразе који се односе на количину и цену; ➢ пита и саопшти колико нечега има/ нема, користећи једноставнија језичка средства;	Исказивање просторних односа и величина (Идем, долазим из..., Лево, десно, горе, доле...)		Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези са смером кретања и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа.
	Описивање лица и предмета		Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују лица, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење живих бића, предмета, појава, местâ, из искуственог света и фикционалног спектра.
	Изрицање забране и реаговање на забрану		Слушање и читање једноставнијих исказа у којима се изражавају дозволе, упозорења, правила понашања и обавезе; постављање

➢ пита/ каже/ израчуна колико нешто кошта.			питања у вези са забранама, дозволама, упозорењима, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и обавеза.
	Изражавање припадања и поседовања		Слушање и читање једноставнијих текстова, у којима се говори о томе шта неко има/нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих.
	Тражење мишљења и изражавање слагања/неслагања		Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/неслагање; усмено и писано тражење изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања.
	Исказивање извињења и		Слушање и читање једноставнијих исказа

	оправдања		којима се изражава извињење, захвалност; усмено и писано изражавање извињења и захвалности.

РУСКИ ЈЕЗИК, 8 РАЗРЕД

Разред	**Осми**		
Недељни фонд часова	**2**		
Годишњи фонд часова	**68**		
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	**КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ** ОБЛАСТ/ТЕМА	**САДРЖАЈИ**	**ЈЕЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ** **(**у комуникативним функцијама)
➢ разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне	ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Как вас/тебя зовут? Как ваша/ твоя фамилия? Меня зовут Виктор Петрович Иванов. Разрешите/ позвольте вам представить...Это мой друг Саша. Привет, Саша! Добро	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови,

природе; ➢ поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; ➢ размени једноставније информације личне природе; ➢ у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; ➢ разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; ➢ опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; ➢ разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и		пожаловать! Мы будем вместе учиться. Очень приятно. Рад/рада с тобой познакомиться. Как вас/тебя зовут? Как ваша/ твоя фамилия? Меня зовут Виктор Петрович Иванов. Разрешите/ позвольте вам представить... Это мой друг Саша. Привет, Саша! Добро пожаловать! Мы будем вместе учиться. Очень приятно. Рад/рада с тобой познакомиться. А кто это? Это моя родственница Света. Она занимается музыкой. Мне кажется, что она хочет стать известной пианисткой. Где ты живёшь? На улице Гагарина, дом 5, квартира 10. На втором этаже, а ты? Я живу на улице Ленина, в доме номер 13, в квартире 17, на четвёртом этаже. Ты знаешь мою соседку Лену? Мне кажется, что вы вместе учились в начальной школе имени Бранислав Нушич.Это его родители. Его папа	формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање и проширивање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (подаци о личности, приватним и школским активностима, друштвеним улогама и сл.).

одговори на њих уз одговарајуће образложење; ➢ упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; ➢ затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; ➢ разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих; ➢ упути уобичајене молбе и захтеве; ➢ честита, захвали и извини се користећи мање сложена језичка средства; ➢ разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; ➢ пружи једноставнија упутства у вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; ➢ разуме једноставније текстове у којима се описују		работает инженером, а его мама медсестрой. У тебя есть братья/сёстры? Да, у меня есть брат. Он моложе меня. Ему 7 лет. Нет, у меня нет сестры. Ты интересуешься музыкой? Нет, не очень, я люблю спорт. У моего папы есть сестра, её зовут Марина. Марина - моя тётя. Её муж, дядя Стефан - немец. У них есть сын, мой двоюродный брат Иван. Ему три года. Он родился в Германии, но сейчас живёт в России, в Москве. Это мой дядя Иван. Он очень интересный человек, художник. Он живёт и работает в деревне Иваново. Я очень рад переписываться с тобой. Это их подруги. Как дела? Нормально. Всё в порядке. Спасибо за мейл (письмо). Большое вам спасибо. Не за что. Номинатив множине именица мушког рода са наставком -á/ -	

радње и ситуације у садашњости; ➢ разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; ➢ размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; ➢ опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа; ➢ разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости; ➢ размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; ➢ опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; ➢ опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.; ➢ разуме једноставније исказе који се односе на одлуке,		я́ (дом -домá, город - городá, учитель - учителя́) Реченице с упитним речима (кто, где, как...) Конструкције за изражавање посесивности (потврдне и одричне): у+ ген. личних заменица и именица (у меня есть, у меня нет). Личне заменице 3.лице са и без предлога (к ней, ей) Присвојне заменице Непромењиве присвојне заменице за изражавање припадности трећем лицу его, её; их Глаголи заниматься, интересоваться, стать + инструментал. Кратак облик придева рад/рада; рады. Безличне реченице са одричним заменицама са префиксом не у предикату. Не за что. (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтивости; имена, патроними, презимена и надимци; адреса; формално и неформално представљање;	

обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; ➢ размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; ➢ саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа; ➢ разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и реагује на њих; ➢ изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; ➢ разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета, бића и места у простору и правац кретања и одговори на њих; ➢ затражи и разуме обавештења о оријентацији/положају предмета, бића и места у простору и правцу кретања;		степени сродства и родбински односи; нумерисање спратова, називи већих градова, познатијих држава и њихових становника, родно место.	
	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	Какой это город/деревня? Какие интересные места, улицы и исторические памятники находятся там? Какие достопримечательности в столице России, а какие в столице Сербии? Это - памятник Петру Первому. Какой большой и красивый! Тебе нравится больше памятник Пушкину или Петру Первому? Этот памятник мне известен. Какой Миша? Как Миша выглядит? Я в первый раз с ним встречаюсь, опиши его. Миша невысокий, стройный. Какая Маша? Маша высокая, полная. Какой у него рост? Какие у неё глаза? Глаза - карие, волосы - каштановые. В чём она? На ней блузка в	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење живих бића, предмета, појава, местâ, из искуственог света и фикционалног спектра.

➢ опише правац кретања и просторне односе једноставнијим, везаним исказима; ➢ разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; ➢ размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту; ➢ разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање; ➢ формулише питања и једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање; ➢ разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; ➢ изрази допадање и недопадање уз		полоску. Миша хорошо знает математику и помагает Маше. Маша очень хорошо плавает. Она живёт в центре Екатеринбурга в многоэтажном доме. Её квартира небольшая. Опиши свою комнату! Моя кровать большая и удобная. Идёт дождь, дует ветер, холодно очень. Завтра будет солнечная погода, без дождя. Ночью поднялся сильный ветер и пошел дождь. Я очень плохо себя чувствую. Болит голова и глотать больно. У меня температура. У него сильно болит спина.У неё грипп/ангина. Мы жили в спортивном лагере прошлым летом. Он спал в большой палатке. Промена именица треће деклинације типа област Промена придева. Слагање с именицама у роду, броју и падежу. Кратки придеви - облици промене кратких придева,	

једноставније образложење; ➢ разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; ➢ изражава мишљење, слагање/неслагање и даје кратко образложење; ➢ разуме једноставније исказе који се односе на количину, димензије и цене; ➢ размени информације у вези са количином, димензијама и ценама.		значење и употреба кратких придева (у предикативној функцији) Башня видна издали. Я рад, что вы приехали. Прилози за начин, место, време. Фреквентне временске конструкције (прошлым летом, в прошлую среду, на следующей неделе, в прошлом году) Садашње време фреквентних глагола. Прошло време фреквентних глагола. Будуће време (просто и сложено). Прости облици компаратива придева/прилога Повратна заменица себя Неодређеноличне реченице без субјекта са предикатом у неодређеноличном глаголском облику (треће лице множине) Здесь продают билеты. Говорят, что это было давно. Безличне реченице у којима лице на које се односи радња	

		безличног глагола може стајати у акузативу. Меня тошнит. (Интер)културни садржаји: карактеристике наше земље и Русије (знаменитости, географске карактеристике и сл.)	
	ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	Уберите вещи! А давайте посмотрим с вами, что там лежит. Давайте вместе приберёмся в нашей группе! Разложим книги по местам. Помогите мне пожалуйста, давайте все вместе! Я иду в бассейн. Петя, пойдёшь со мной? Я обожаю плавать. Сегодня мы с вами сделали очень много. Какие молодцы! Чем тебя угостить? Ты будешь чай? Нет, спасибо. Что ты будешь делать на следующей неделе? Придёшь ко мне на вечеринку? У меня день рождения. Во сколько? В семь часов в субботу. Внимание! Срочно отправляемся на прогулку!	Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/журку или имејла/ СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/изговора; образложење спремности за прихватање предлога, уз исказивање емотивних

		Будем в восекресенье играть в футбол? Когда? В пять. Нет, к сожалению, я еду с родителями к бабушке. Пойдём в кино вечером? Давай! Где встречаемся? У входа в метро. Нажмите здесь и зарегистрируйтесь! Не переживай! В следующий раз получиться лучше! У семьи и школы одни беды и проблемы. Давайте искать совместные пути решения! Дорогие ученики! Приглашаем вас принять участие в творческом проекте “Как хорошо любить читать”. Мне понравилось, как вы справились с заданием. Наша работа сегодня была очень полезной. Промена именица женског рода треће деклинације чија се основа завршава на -чь, -щь ; -жь, -шь. Заповедни начин (позив на заједничку активност). Безличне модалне конструкције с предикативима (мне нужно,	и експресивних реакција (радости, усхићености и сл.).

		мне надо, мне необходимо). Упитни искази без упитне речи. Интонација. Садашње време у значењу будућег. Будуће време. Промена броја один,одна, одно; одни Одредбени прилози времена: утром, вчера, завтра, сейчас, опять... Одредбени прилози количине (мере): очень, совсем, слишком... (Интер)културни садржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.	
	ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	Вы поняли как выполнить домашнее задание? Скажите, как вы справились с текстом и вопросамы? Не забудьте, что у каждого ученика своя роль. Давайте споём эту песню. Пусть они читают. Не ешьте гамбугеры на завтрак. Составьте здоровое меню на день рождения с друзьями. Дайте советы о	Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање

		здоровом питании! Занимайтесь спортом серьёзнее! Я согласен (согласна) с тобой. Я не согласна с твоим мнением. Вам помочь? Да, спасибо, возьмите эту сумку, пожалуйста. Спасибо. Благодарю вас. Не за что. Ничего. Дай мне, пожалуйста, тетрадь. Минуточку. Вот она. Можно я подойду? Можно. Мне кажется, что... Это для меня (не)важно. По - моему,... Я считаю, что... Я хотела бы танцевать с тобой.. Извините, можно вопрос? Можно. Приезжайте к нам в Сочи! Вы не скажете, как дойти до Красной площади? Конечно, скажу. Простите за беспокойство. Извините за опоздание. Заповедни начин (позив на заједничку активност) Глаголи са нерегуларном коњугацијом: 1) глаголи са специфичном коњугацијом: есть, дать 2) глаголи са	на њу, изражавање извињења и захвалности.

		мешовитом коњугацијом:хотеть,бежать Предикативи који означавају однос лица према некој радњи, стању, предмету и слично: можно, нужно, надо,... Упитни искази без упитне речи. Интонација. Безличне реченице типа: Мне кажется... Прошло време глагола са инфинитивном основом на сугласник (мочь, лечь, печь) Кондиционал за изражавање предлога, жеља (у простој реченици): Я хотела бы... (Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.	
	РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА	Дай такую же книгу. Запомните названные слова. Отметь правильный ответ. Проверяйте свои ответы. Используйте сайт... Из каких частей состоит он- лайн тестирование? Прочитай внимательно вопросы к тексту и обведи кружком букву правильного ответа.	Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за израду задатака, пројеката и сличних наставних и ваннаставних активности), с визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање упутстава.

		Открой рот и скажи “А- а- а”. Это лекарство тебе надо принимать три раза в день. Тебе надо лежать в постели пять дней. Сделайте проект-плакат презентацию на тему “Мой любимый город”. Найдите ошибки в тексте! Встаньте! Нарежь картошку кубиками, положи в салатницу. Обрати внимание! Составьте предложения! Вы всё поняли? Старайтесь угадать! Закрой глаза! Правильно ли это? Помните, вам надо прочитать её всего один раз. Вставьте выбранное вами ключевое слово в соответствующем месте. Ответьте на те вопросы, которые кажутся вам наиболее легкими. Не обязательно придерживаться того порядка, в котором приведены вопросы. Один раз топни ногой, подойди к двери и похлопай в ладоши! С трёх до четырёх я провожу время со своими друзьями.	

		Промена бројева два, три, четыре Заповедни начин фреквентних глагола на нулти суфикс: встань/те, составь/те, не забудь/те, проверь/те.... Употреба простог непромењивог облика компаратива более, менее (Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.	
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ	Моя семья любит по праздникам собираться с блискими родственниками. В выходные мы ходим в кино или ездим на дачу. Я живу в Москве. Моя бабушка живёт в деревне Азово, недалеко от города Омска. Летом мы ходим купаться на пруд. В Новгороде тоже есть кремль. Я учусь в седьмом классе. В школу я езжу на абтобусе. Каждый день я встречаюсь с друзьями. Мы играем в футбол или в волейбол на школьной спортплощадке. Ты активно занимаешься спортом? Какой вид спорта ты	Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/ активностима и способностима; усмено и писано описивање активности, радњи и способности у садашњости.

		можешь мне порекомендовать? В свободное время я играю в компьютерные игры. Я ищу МП4 - плеер. Ты играешь на пианино? Нет, не играю, я пою в хоре. Какие книги ты любишь? А я как раз сейчас читаю Андрича. Если хочешь, можешь взять почитать. Я каждый день примерно пять часов сижу в Интернете. Обычно я встаю в шесть часов. Сначала я включаю ноутбук и читаю электронную почту. С восьми до десяти или одиннадцати мама и папа смотрят телевизор. С шести до семи я делаю уроки. Город Сочи называют южной или курортной столицей Росии. Здесь можно купаться или ходить по музеям. Зимой мы катаемся на лыжах. Пётр часто ездит на озеро ловить рыбу. Сколько времени поезд едет от Москвы до Владивостока? Самолёт летит в Белград. Глаголски вид, разлике у	

		употреби глаголског вида у руском и српском језику (обещать, завтракать...) Садашње време Повратни глаголи, разлике у употреби повратних глагола у руском и српском језику (играть, отдыхать, загорать, учиться....) Глаголи кретања: идти/ ходить, ехать/ ездить, лететь/ летать, плыть/ плавать, бежать/ бегать, нести/ носить. Употреба глагола играть (во что, на чём). Употреба глагола есть Прилози за време, начин Предикативи који означавају просторни однос далеко, недалеко... Промена бројева од 5 до 20 Придевске упитне заменице какой, который (Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи и у ширем друштвеном окружењу - наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања; традиција и обичаји.	
	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У	Где он родился? В каком	Слушање и читање описа

	ПРОШЛОСТИ	городе он жил? На прошлой неделе мы посмотрели хороший фильм. Что ты делал/делала вчера вечером? Мама нашла свой мобильник. Он помог мне выучить урок. Задание сделали быстро. Сегодня мама пришла с работы в семь часов. Саша не ушёл в свою комнату. Твоя семья когда- нибуль переезжала из одной квартиры в другую. Мы прилетели вчера вечером. Когда вылетает твой самолёт. Мы в прошлом году ездили на машине на море. Я нашла в Интернете информацию о Максиме Горьком. Александр Сергеевич Пушкин родился 6 июня 1799 года в Москве. Название “Сибирь” появилось на карте в 14в. Белград был основан кельтами в IV- III вв. до н.э, поселение называлось Сингидунум. В 1521 году город захватили турки. Открытия Николы Теслы	и усмено и писано размењивање исказа у вези с личним искуствима, догађајима, активностима, способностима и особеностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, активности и способности у прошлости, историјских догађаја и личности.

		навсегда изменили мир. Бранислав Нушич умер 19 января 1938 г. Прошло време повратних глагола. Прошло време глагола кретања са и без префикса Употреба глагола кретања у прошлом времену. Прошло време глагола с суфиксима -чь (мочь), -ти (идти). Употреба речи тысяча Временске конструкције с именицом год: в 1978 году; в сентябре 1978-го года. Промена редних бројева преко 10. Фреквентне временске конструкције (прошлым летом, в прошлую среду, в прошлом году) Безличне реченице са безличним обликом глагола Прилози и прилошке одредбе за време. (Интер)културни садржаји: историјски догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости	
	ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ	Завтра утром я пойду к врачу.	Слушање и читање

	РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)	Майя проведёт летние каникулы у бабушки в деревне. На следующей неделе моя старшая сестра выходит замуж. Мой брат улетает в Рим сегодня вечером. Во сколько его самолёт вылетает? Мы закончим проект до конца недели. Я надеюсь, что завтра будет хорошая погода. Сегодня солнце светит, будет прекрасная погода! Завтра моя сестра сдаёт экзамен по русскому языку на факультете. Если мы не сделаем домашнее задание, наш учитель рассердится. Что будет в будущем, если человек продолжит загрязнять планету? Глаголски вид. Просто и сложено будуће време. Прилози и прилошке одредбе за време. Фреквентне временске конструкције (на следующей	једноставнијих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено и писано договарање/ извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима.

		неделе, в следующую среду) (Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом; традиција и обичаји.	
	ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	Что с тобой? Как ты себя чувствуешь? У меня сильный насморк и голова очень болит. И температура повышена. У тебя, наверное, грипп. Тебе нужно лекарство. Выздоравливай быстро! Почему Володя сердится на меня? Желаю тебе счастья и успехов! Удачи тебе! Ой, я очень волнуюсь! Я так переживаю за тебя! Моя тётя приезжает завтра в Москву. Я так радуюсь! Это пирожное так вкусно пахнет. Можно я попробую? Так есть хочется! Я проголодался/ проголодалась. Хочу пить! Дайте мне, пожалуйста, стакан воды. Я так устал/а! Так спать хочется! Я очень интересуюсь историей. А я увлекаюсь	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осећањима и потребама; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа.

		пением. Безличне реченице. Глагол хотеть. Глагол хотеться (безлична употреба: мне хочется). Глагол чувствовать себя. Модалне конструкције (личне и безличне) с нужно и должен Заповедни начин. Упитни искази без упитне речи. Интонација. Глаголи интересоваться, увлекаться чем. (Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација.	
	ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ	Простите, вы не скажете, где находится ближайшая остновка автобуса? Да, конечно. Идите прямо до конца улицы. За углом - остановка. Извините, остановка одиннадцатого автобуса напротив? Мы гуляли весь день по набережной. У моих родителей дача в горах. Национальный музей	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези са смером кретања и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа.

		находится в центре города. Дети весь день бегали по парку. Подожди, пожалуйста, за дверью. Первым человеком в космосе был Юрий Гагарин. Сибирь находится в центральных и восточных районах России. Гора Златар находится на западе Сербии. Ущелье Джердап находится в восточной Сербии. На юге Россия граничит с Китаем и Монголией. Предлошко-падежне конструкције за изражавање места и правца (за дверью, в космосе, на юге, в центре...). Прилози за место и правац. Глаголи кретања. Префиксални глаголи кретања. (Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед места; географске карактеристике наше земље и земаља говорног подручја циљног језика; идиоматска/метафоричка	

		употреба предлошких израза.	
	ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, УПОЗОРЕЊА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА	По газонам ходить нельзя! Можно сесть рядом с вами? Можно, конечно. Нет, нельзя, к сожалению. Можно воспользоваться твоим мобильником, пожалуйста? Вы должны отключить свои мобильники на уроке. Мы должны носить школьную форму. Он не может прийти, потому что у него много работы. Осторожно! Двери закрываются! Животных кормить запрещено! Курить запрещено! Заповедни начин. Безличне модалне реченице с предикативима можно, нельзя, надо, нужно. Модална конструкција с речима должен/должна/должны. Управни и неуправни говор. (Интер)културни садржаји: понашање у кући, школи и на јавним местима; значење знакова и симбола.	Слушање и читање једноставнијих исказа у којима се изражавају дозволе, упозорења, правила понашања и обавезе; постављање питања у вези са забранама, дозволама, упозорењима, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, дозвола, упозорења, правила понашања и обавеза.
	ИЗРАЖАВАЊЕ	Это родители моего друга	Слушање и читање

	ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА	Саши. Чьи это очки? Мои или его? У неё нет чемодана, потеряла. Это твой пенал? Нет, не мой. Питања с присвојном упитном заменицом Чей. Конструкције за изражавање посесивности. Општа и посебна негација. Присвојне заменице. Упитни искази без упитне речи. Интонација. (Интер)културни садржаји: однос према својој и туђој имовини.	једноставнијих текстова, у којима се говори о томе шта неко има/нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих.
	ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА	Когда у меня есть свободное время, я хожу/ езжу... Мне нравится смотреть в интернете фильмы, слушать музыку. Вчера я скачал/ скачала из интернета новую песню ДДТ. Мне нравяст зимние виды спорта. Люблю кататься на санках. Не люблю кататься на лыжах. Мой любимый спорт - теннис. Мне интересно смотреть теннис. Мне не очень нравится новый сериал.	Слушање и читање једноставнијих текстова којима се изражава допадање/недопадање; усмено и писано изражавање допадања/ недопадања.

		Я занимаюсь баскетболом. У меня тренировки каждый день. Глаголи заниматься, интересоваться (чем). Безлична употреба глагола нравиться. (Интер)културни садржаји: уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм, спорт.	
	ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА	Я думаю, что в школах нужны мобильники. На уроке их можно использовать.Что ты думаешь на эту тему? Пожалуйста, расскажи мне об этой книге. Тебе нравится книга? Как тебе кажется, кто выиграет? Что ты думаешь по этому поводу? Да, я согласен/согласна. Нет, мы не согласны. Кратки облици придева согласен. Безлична употреба глагола казаться. Мне кажется. (Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се тражи и износи мишљење и изражава слагање/неслагање; усмено и писано тражење изношење мишљења и изражавање слагања и неслагања.

	ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, ДИМЕНЗИЈА И ЦЕНА	Сколько жителей в Белграде? Почти два миллиона. Самое высокое здание в “Москва-Сити” − Башня Восток. Её высота - 348 метров. Моя мама работает на 16-ом этаже Башни Восток в “Москва-Сити”. Самая длинная река в России - Лена (4.400 километров). Сколько весит яблоко? 200 грамм. Сколько весят эти яблоки? Три с половиной килограмма. У тебя было много домашеного задания? Это дорого! У нас больше/ меньше предметов в этом году. Я получил пятёрку по биологии. Основни бројеви преко 1000. Употреба бројних именица тысяча, миллион, половина. Употреба прилога за количину много, мало, несколько уз генитив множине именица. Редни бројеви преко 10. Питања са Сколько.	Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се наводе количине, димензије и цене; размењивање информација у вези с количином, димензијама и ценама, усмено и писано.

		(Интер)културни садржаји: друштвено окружење; валуте циљних култура; метрички и неметрички систем мерних јединица.	

Русофили – секција

Русофили окупљају све заинтересоване ученике и бивше ученике наше школе.
Циљеви и задаци секције су упознавање ученика са руском културом и празницима, развијање код ученика свести и љубави за руску културу и уметност, развијање солидарности и другарства међу ученицима, способности за сарадњу и тимски рад, посете Руском дому и другим институцијама или лицима која могу допринети остварењу горе наведених циљева и задатака. У нашем раду велики значај придајемо и подизању нивоа самопоштовања и изграђивања става и самосвести код ученика – како појединачно, тако и као групе, тима. За наш успешан рад су веома битни и бивши ученици са којима желимо да очувамо контакте позивајући их да гостују у школи. Велике напоре улажемо за припреме разних манифестација и празника.

Редни број теме	**Теме**	**Број часова**
1	**День европейских языков - мероприятие**	3

2	**Детские и народные песни**	6
3	**Компьютерные интерактивные игры, игры обучалки**	6
4	**Фильмы**	3
5	**Мультфильмы, сказки**	6
6	**Россия - самая большая страна в мире**	4
7	**Достопримечательности Москвы**	2
8	**Достопримечательности Санкт Петербурга**	2
9	**Праздники**	4
		Укупно: 36

Додатна настава

Месец	**Теме**	**Број часова**
септембар	**Семья – разговорная тема** **Лексика и грамматика - упражнения**	4

октобар	**Имя существительные** **Праздники** **Глаголы – времена глаголов**	5
новембар	**Числительные** **Города России**	4
децембар	**Имя прилагательные** **Сравнительная степень** **Превосходная степень**	4
јануар	**Настоящее время** **Школа, школьная жизнь**	2
фебруар	**Лексика и грамматика - упражнения**	5
март	**Будущее время** **Молодёжь** **Стихи русских писателей**	5
април	**Ассоциограмма - глаголы** **Глаголы движения**	4
мај	**Местоимения** **Путешествие по России**	3
		Укупно: 36

Допунска настава је вид наставе који се односи на ученике који наставне садржаје усвајају са већим потешкоћама или у своме знању имају одређене празнине. У допунску наставу се укључују ученици који бележе слабије резултате у учењу.

План допунске наставе се израђује на основу потреба ученика и идентификације ученика који имају потешкоће при усвајању градива.

3.5. Шпански језик

ШПАНСКИ ЈЕЗИК, 5 РАЗРЕД

Литература: Espacio joven, уџбеник за 5. разред основне школе, ДАТА СТАТУС, Мариа Кармен Кабеза Санчез, Франциска Фернандез Варгас.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији:	**ОБЛАСТ/ ТЕМА** Комуникативне функције	**САДРЖАЈИ**	**МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ**

поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства;	Поздрављање	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично) и иницирање упознавања; успостављања контак-та (нпр. при сусрету, на разгледници, у имејлу, СМСу). – поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства; Поздрављање ¡Hola¡ ¿Qué tal? ¡Buenos días! ¡Buenas tardes! ¡Buenas noches! ¡Adiós! ¡Chao! ¡Hasta luego! Знаци интерпункције. Садржаји	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву

		(Интер)културни садржаји:формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости; лична имена и надимци.	Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Естетичка компетенција

представи себе и другог; – разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих;	Представљање себе и других; давање основних информација о себи; дава- ње и и тражење основних информација о другима	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Иницирање упознавања, посредовање у упознавању и представљање других особа, присутних и одсутних, усмено и писано; слушање и читањекратких и једноставних текстова којим се неко представља; попуњавање формулара основним личним подацима (пријава на курс, претплата на дечји часопис, налепница за пртљаг, чланска карта и слично). Садржаји Hola, soy María. ¿Y tú? Soy Rodrigo. Encantado. Buenas tardes, me llamo María. Tengo once años. Estoy en quinto curso. Soy de Serbia. Hablo serbio e inglés. Aprendo español. ¿Cómo te llamas? ¿De dónde eres? ¿Qué idiomas hablas? ¿Dónde vives? ¿Quién es? (mostrando la foto) – Esta es mi hermana. Se llama Silvia. Este es señor Rodríguez. Es profesor. Es español.	

		Глагол ser. Личне заменице. Упитне речи (qué, quién, cómo, de dónde). Бројеви. (Интер)културни садржаји: формално и неформално представљање, име, име и презиме, именовање сродства, градова, земаља; земље шпанског говорног подручја.	

разуме упутства и налоге и реагује на њих;	Разумевање и давање једноставних упутстава и налога	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање налога и упутстава и реаговање на њих (комуни- кација у учионици – упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично). Садржаји ¡Adelante! Nos sentamos y trabajamos. ¡Sentaos! ¡Apagad los móviles! ¿Quién falta? Estamos todos, ¡qué bien! Pasamos al tema dos. Empezamos con la actividad uno. ¡Escuchad la canción! Más despacio / alto, por favor. ¿Puedes repetir? Cantamos juntos. Lee, por favor. ¡Excelente! ¿Has terminado? ¿Listo? ¿Han entendido? Презент индикатива (најфреквентнији правилни глаголи). (Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости,	
		песме.	

– разуме једноставна и пажљиво исказана правила понашања (сугестије, препоруке, забране) и реагује на њих, уз визуелну подршку (знакови, симболи и слично) и без ње;	Исказивање правила понашања	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање једноставних исказа у вези са правилима пона- шања. Садржаји Se puede sentar? – No, lo siento. Prohibido tomar fotos. Silencio Prohibido tirar basura Prohibido tomar fotos / fotografías Именице (једнина, множина). (Интер)културни садржаји: понашање на јавним местима, значење симбола.	

разуме позив и реагује на њега; – упути позив на заједничку активност;	Позив и реаговање на по-зив за учешће у заједничкој активности	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање кратких једноставних позива на заједничку ак- тивност и реаговање на њих, усмено или писано (позив на рођендан, журку, на игру, у биоскоп...); упућивање и прихватање /одбијање позива на заједничку активност, усмено или писано, користећи најјед- ноставније изразе молби, захвалности, извињења. Садржаји Позив и реаговање на по- ¿Quieres salir? – Sí. No puedo. зив за учешће у заједничкој ¿Jugamos a las cartas? – Vale.	

		активности ¿Puedes venir a mi cumpleaños? –Sí. No, lo siento. Perdón. Vamos al cine. Miramos el partido. Презент индикатива (најфреквентнији правилни глаголи). Неправилни глаголи querer, poder. (Интер)културни садржаји: прикладно прихватање и одбијање позива, рођендани, прослава рођендана, игре.	

– разуме кратке и једноставне молбе и захтеве и реагује на њих; – упути кратке и једноставне молбе и захтеве; – искаже и прихвати захвалност на једноставан начин;	Исказивање молбе, захтева и захвалности	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање једноставних исказа којима се тражи помоћ, услу- га или обавештење; давање једноставног, усменог и писаног одговора на исказану молбу или захтев; изражавање и прихватање захвалности у усменом и писаном облику. Садржаји ¿Puedes repetir? / ¿Puede repetir? Sí. Claro. – Gracias. / Muchas gracias. ¿Me das un lápiz? – Sí, sí. ¿Me lees ese cuento? – Sí. ¿Me prestas el libro? – Sí, claro. Un té, por favor. ¿Puedo entrar? – Sí. / No, lo siento. / No. Perdón. Одређени и неодређени члан. (Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације.	

– разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; – упути једноставне честитке;	Честитање	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање кратких и једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан или неки други значајан догађај; реаго- вање на упућену честитку у усменом и писаном облику; упућивање кратких пригодних честитки у усменом и писаном облику. Садржаји ¡Enhorabuena! ¡Felicidades! ¡Feliz cumpleaños! ¡Feliz cumple! Gracias. ¡Felices fiestas! A ti también. Te deseo feliz Navidad y próspero Año Nuevo. (Интер)културни садржаји: најзначајнији празници и начин обеле- жавања / прославе.	

– разуме једноставан опис живих бића, предмета, места и појава; – опише жива бића, предмете и места и појаве једноставним језичким средствима;	Описивање живих бића, предмета, места и појава	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање краћих једноставних описа живих бића, предмета, места и појава у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карак- теристикама; давање кратких усмених и писаних описа живих бића, предмета, места и појава. Садржаји	

		Mi mejor amiga se llama Cristina. Tiene pelo negro y largo. Es simpática y un poco ruidosa. Hace kárate. Le gusta escuchar música. Hace sol. Pepe es de Madrid. Es la capital de España. Es una ciudad grande e interesante. Придеви (род, број и слагање). (Интер)културни садржаји:култура становања, однос према живој и неживој природи.	

– разуме једноставне исказе о уобичајеним и тренутним активностима и способностима и реагује на њих; – опише и планира уобичајене и тренутне активности кратким једно- ставним језичким средствима; – опише шта уме/не уме да (у)ради;	Описивање уобичајених и тренутних активности, планова и способности	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање описа у вези са уобичајеним и тренутним активно-стима, плановима и спсособностима у породичној и школској средини; састављање порука и спискова у вези са уобичајеним и тренутним активностима, плановима и способностима. Садржаји Tengo clases de español los lunes y miércoles / todos los lunes. Me despierto a las 7. Desayuno los churros con leche. Voy a escuela. Duermo la siesta después de las clases. Hago mis tareas y juego con mi hermana. Me acuesto a las 9. Practico fútbol los sábados. Hacer tarea, comprar pan, pasear el perro...	

		Habla bien el español. Презент индикатива (најфреквентнији глаголи). Bien, mal. (Интер)културни садржаји: радно време, разонода, живот породице.	

– разуме једноставна обавештења о простору и оријентацији у просто- ру и реагује на њих; – тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о оријентацији у простору; – опише непосредни простор у којем се креће;	Исказивање просторних односа и величина	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање краћих текстова у којима се на једноставан начин описују просторни односи и оријентација у простору; усмено и писа- но тражење и давање информација о сналажењу / оријентацији у про- стору; усмено и писано описивање просторних односа у приватном и јавном простору (соба, стан, кућа, учионица, школа, музеј, биоскоп). Садржаји ¿Dónde está el supermercado? – Está en la calle 50, al lado del teatro. ¿Hay parques en tu barrio? – Sí, hay. / (No), no hay. Hay un libro en la mesa. Debajo de la mesa está una mochilla. Hay / no hay árboles en la plaza. Фреквентни предлози (нпр. a, en, sobre, debajo de, al lado, a la izquierda...) Hay / Está, están Ir a, estar en, venir de Интер)културни садржаји: јавни простор, култура становања.	

– разуме свакодневне исказе у вези с непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима;	Исказивање потреба, осета и осећања	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима осећањима; са- општавање потреба и осета и предлагање решења у вези с њима; усмено и писано исказивање својих осећања и (емпатично) реаговање на туђа. Садржаји Исказивање потреба, осета Tengo hambre / sed ... -Yo también. ¿Quieres comer / tomar algo? и осећања No tengo hambre / sed ... -Yo tampoco. / Yo sí. Tengo frío. -¿Cierro la ventana? Презент индикатива (неправилни глаголи estar, tener). También, tampoco (Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација;употреба емотикона.	

– разуме једноставна обавештења о хронолошком/метеоролошком времену и реагује на њих; – тражи и даје кратка и једноставна обавештења о хронолошком / метеоролошком времену;	Исказивање времена (хронолошког и метеоро- лошког)	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање кратких текстова који се односе на тачно време, дан, месец или део дана (разглас/план вожње на аутобуској/желе- зничког станици, аеродрому; биоскопски програм, договор за неку активност) или на метеоролошко време (тренутне или уобичајене вре- менске прилике); усмено и писано тражење и давање информација о	

		времену дешавања неке активности или метеоролошким приликама. Садржаји Hoy es jueves, 13 de ocubre de 2018. Mi cumpleaños es el 8 de julio. ¿Qué tiempo hace hoy? Hace sol / frío / calor... Llueve. Nieva. En mi ciudad, en verano hace calor. No llueve mucho... – ¿Cuándo vas a España? – En julio. -¿Qué hora es? – Son las dos. / Son las dos y media. Прилози за време (нпр. ahora, hoy, ayer, mañana, por la mañana...) Индикатив презента за изражавање планиране радње (нафреквентни- ји глаголи). (Интер)културнисадржаји: клима, разговор о времену, географске дестинације.	

– разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпада- ње, поседовање/непоседовање и реагује на њих; – тражи и да једноставне исказе којима се изражава припадање/непри-падање, поседовање/непоседовање;	Изражавање припадања/ неприпадања и поседова- ња/ непоседовања	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано, исказивање припадања / непри- падања и поседовања / непоседовања. Садржаји Esta es mi familia. Mi hermano menor se llama Jorge. Mi hermana es mayor, tiene 16 años. Su nombre es Silvia. Es mi perro, Ringo...	
		¿De quién es este /aquel libro? – Es el libro de Juan. Es su libro. Присвојни придеви (ненаглашени облици) Показнипридеви (Интер)културни садржаји: породица и пријатељи, однос према животињама, кућни љубимци.	

– разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања, слагања/неслагањаи реагује на њих; – тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима;	Изражавање допадања/ недопадања	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изра- жавање допадања / недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање слагања / неслагања, допадања / недопадања. Садржаји Me gusta bailar. Me gusta mucho pasear. ¿Te gusta el chocolate? – Sí. / No. Me gusta la música. No me gustan las discotecas. Gustar Лична заменица за индиректни објекат (COI me, te, le). (Интер)културни садржаји: уметност (књижевност за младе, стрип, филм, музика...), храна, спорт.	
– разуме једноставне изразе који се односе на количину (број особа, животиња и предмета количина приликом куповине и сл.) и реагује на њих;	Изражавање количине и бројева	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање једноставних исказа које садрже информације у вези са количином и бројевима (новчани износ, узраст, време, број	

– тражи и пружи основне информације у вези са количинама и броје- вима; – изрази присуство и одсуство некога или нечега;		телефона и слично); усмено и писано коришћење једноставних исказа са бројевима до 100. Садржаји ¿Cuántas personas hay? Hay cuatro personas en el aula. No hay nadie. -¿Cuánto son los tomates? – Son doscientos dínares. Tengo muchos amigos. Tienen bastantes problemas. Tiene pocas tareas. Бројеви 1–100 Квантификатори mucho, poco, bastante. Hay/no hay. Одричне заменице nadie, nada. Упитни придев cuánto/a/os/as. (Интер)културни садржаји: друштвено окружење, путовања.	

ШПАНСКИ ЈЕЗИК, 6 РАЗРЕД

Литература: Espacio joven, уџбеник за 5. и 6. разред основне школе

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији:	**ОБЛАСТ/ ТЕМА** Комуникативне функције	**САДРЖАЈИ**	**МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ**

– разуме краће текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/ давање информација личне природе;		Hola Hola + nombre Señor / Señora + apellido Por favor Saludo + soy / me llamo	Компетенција за целоживотно учење Комуникација

– поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једно- ставна језичка средства; – постави и одговори на једноставна питања личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; – разуме једноставан опис особа, биљака, животиња, предмета, појава или места; – опише карактеристике бића, предмета, појава и места користећи једноставна језичка средства; – разуме једноставне предлоге и одговори на њих; – упути једноставан предлог; – пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање; – разуме једноставне молбе и захтеве и реагује на њих; – упути једноставне молбе и захтеве; – затражи и пружи кратко обавештење – захвали се и извини се користећи једноставна језичка	ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА.	Hola, soy Pedro, ¿qué tal? Buenos días, me llamo Dani Rovira; soy actor. Hola, ¿eres Rosa? Sí, soy yo. Encantado/a ¿Cómo te llamas? ¿Cuántos años...? ¿Dónde...? ¿De dónde eres? ¿A qué te dedicas? ¿Cómo se llama tu hermano? ¿Cuántos años tiene? ¿A qué se dedica? Me llamo Ana; soy estudiante de español. Tengo 12 años y vivo en Zajecar. Esta es mi mejor amiga. Se llama Silvina. Ella y yo estamos en la clase de español. Презент индикатива (фреквентни правилни глаголи и неправилни глаголи ser, estar). Личне заменице. Упитне речи (qué, quién/es, cómo, dónde, de dónde). Показне заменице. Бројеви. (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтивости; титуле уз презимена особа; имена и надимци; начин писања адресе. Carlos está en nuestra clase de inglés. Es un estudiante argentino. Es moreno,	Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Естетичка компетенција

средства; – саопшти кратку поруку којом се захваљује; – разуме и следи једноставна упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – даје једноставна упутства из домена свакодневног живота и личних интересовања; – разуме честитку и одговори на њу;		alto y tiene ojos azules. Hoy lleva unos vaqueros y una camiseta amarilla. Es muy buen amigo.	

– упути пригодну честитку; – разуме једноставне текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње; – размени информације које се односе на опис догађаја и радњи у садашњости; – опише сталне, уобичајене и тренутне догађаје/ активности користећи неколико везаних исказа; – разуме краће текстове у којима се описују догађаји у прошлости; – размени информације у вези са догађајима у прошлости; – опише у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости; – разуме планове и намере и реагује на њих, – размени једноставне исказе у вези са својим и туђим плановима и намерама; – саопшти шта он/она или неко други планира, намерава; – разуме свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним жељама, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих;		El libro es interesante. Es sobre una aventura de los piratas. El piso de Elena es muy bonito. Tiene un salón, una cocina, un baño y dos habitaciones. Está en el cuarto piso. Hay un balcón con flores. Hay mucha gente. ¿Hay parques en tu bario? –Sí, hay. En mi ciudad hay un cine / no hay cines. Презент индикатива (фреквентни правилни глаголи и неправилни глагол ser, estar, tener). Фреквентни описни придеви. Род, број и слагање с именицама. Присвојни придеви. hay + неодређени члан/одсуство члана. (Интер)културни садржаји: најважније географске карактеристике неких земаља у којима се говори шпански језик; биљни и животињски свет. quieres + infinitivo	

– изрази основне жеље, потребе, осете и осећања користећи једноставна језичка средства; – разуме једноставна питања која се односе на положај предмета и		¿Quieres salir esta tarde? Sí. / No, no puedo. / No, lo siento. Te invito a +	

бића у простору и правац кретања, и одговори на њих; – разуме обавештења о положају предмета и бића у простору и правцу кретања. – опише специфичније просторне односе и величине једноставним, везаним исказима; – разуме једноставна обавештења о хронолошком времену и метеоролошким приликама; – тражи и даје информације о хронолошком времену и метеоролошким приликама користећи једноставна језичка средства; – опише дневни/недељни распоред активности; – разуме једноставне изразе који се односе на поседовање и припадност; – формулише једноставне исказе који се односе на поседовање и припадност; – пита и каже шта неко има/нема и чије је нешто; – разуме једноставне исказе који се односе на описивање интересовања, изражавање допадања и недопадања и реагује на њих, – опише	ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА И	Te invito a mi fiesta de cumpleaños. – Muchas gracias. Sofía te invita a celebrar su 12 cumpleaños. Te espera en su casa el próximo 6 de octubre. Презент индикатива (фреквентни правилни глаголи) querer + инфинитив глагола poder + инфинитив глагола Потврдни и одрични облик. (Интер)културни садржаји: разонода; прикладно позивање и прихватање/одбијање позива. poder + infinitivo ¿Te puedo ayudar? Está bien, gracias. / Sí, gracias. ¿Me puedes ayudar? –Sí, claro. – Muchas gracias. / –No, lo siento. – No pasa nada. querer + un/una... Quiero un vaso de agua. Aquí tienes. poder + инфинитив глагола Личне заменице – COID (me, te, le, nos, os, les).	

своја и туђа интересовања и изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење; – разуме једноставне изразе који се односе на количину нечега;	ЗАХВАЛНОСТИ	(Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, дружење и пријатељски односи.	

– пита и саопшти колико нечега има/нема, користећи једноставна језичка средства; – пита/каже/израчуна колико нешто кошта; – састави списак за куповину – на једноставан начин затражи артикле у продавници и наручи јело и/или пиће у ресторану; – изрази количину у најшире заступљеним мерама (грами, килограми.	РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА	El juego consiste en contestar a las preguntas. Utiliza el ratón para marcar tu respuesta. Cortar la patata, rellenar la patata con queso y llevar al horno. ¡Buen provecho! Заповедни начин за друго лице најфреквентнијих правилних глагола. Инфинитив за изражавање налога. Одређени члан el, la, los, las. (Интер)културни садржаји: традиционалне/омиљене врсте јела; игре. ¡Enhorabuena! ¡Felicidades! ¡Feliz cumpleaños! ¡Feliz cumple! Gracias. ¡Felices fiestas! A ti también. Te deseo feliz Navidad y próspero Año Nuevo. Lo siento. (Интер)културни садржаји: значајни празници и догађаји и начин обележавања; честитање	

		Vivo en un piso en la primera planta.	

	УПУЋИВАЊЕ ЧЕСТИТКИ И ИЗРАЖАВАЊЕ ЗАХВАЛНОСТИ И ЖАЉЕЊА ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И РАДЊЕ У САДАШЊОСТИ	¿Qué haces los fines de semana? – Estudio, hago deporte, a veces veo una película. Los domingos siempre almuerzo con mis abuelos. ¿Hablas español? –Puedo entender algo. Soy bueno en deportes. Hoy no tenemos clases; vamos de excursión. Индикатив презента фреквентних глагола poder + инфинитив/ser bueno en + за изражавање способности Одређени члан уз дане у недељи. Прилози за учесталост (siempre, a veces, nunca). Предлози за описивање начина кретања (a pie, en coche...). (Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања. Era un día en el verano cuando no había escuela. Podía quedarme en la playa y no hacer nada. Hacía sol pero no tenía calor. Era perfecto.	

		Hace 30 años no había móviles... Индикатив имперфекта.	

		poder за изражавање способности у прошлости hace + временски период (Интер)културни садржаји: живот некад и сад. ¿Viajas mañana? –Sí, salimos a las nueve. El domingo voy al cine. Индикатив презента за изражавање планова и намера. (Интер)културни садржаји: свакодневни живот, обавезе и разонода; породични и пријатељски односи. Tengo hambre/ sed/ calor/ frío. Tengo habre. –¿Quieres un bocadillo? –Sí, gracias. ¿Cómo estás? ¿Estás bien? –¡Muy bien! Estoy triste. Estoy cansado/cansada. tener + hambre, sed, sueño, calor, frío estar + bien, mal, alegre, triste, cansado/a	
	ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И РАДЊЕ У ПРОШЛОСТИ ИСКАЗИВАЊЕ		

	ПЛАНОВА И НАМЕРА	(Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација; употреба емотикона; емпатија. ¿Dónde está tu libro? –Está en la mesa.	

	ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И ВЕЛИЧИНА	¿Hay una tienda aquí? –Sí, está muy cerca. El museo de la naturaleza está en el parque. Se encuentra enfrente del castillo. Es un museo grande/muy grande. ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И ВЕЛИЧИНА Прилози aquí, ahí, allí. Прилошке одредбе muy cerca, muy lejos. Предлози за изражавање положаја и просторних односа (a, en, sobre, debajo de, al lado de, enfrente, a la derecha...) Hay / Está, están Ir a, estar en, venir de (Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед школског и стамбеног простора; природа. ¿Qué hora es? –Son las nueve. Es la una y cuarto. ¿Qué día es hoy? –Hoy es el 13 de mayo. Estamos a 13 de mayo. La película empieza a las ocho. ¿Qué tiempo hace? –Hace sol, viento, frío... Llueve. Nieva. ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА	

		Индикатив презента. Прилози за време (ahora, hoy, mañana).	

	ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА	Редни бројеви. (Интер)културни садржаји: климатски услови у највећим земљама шпанског говорног подручја; разлика у часовној зони (Бео- град – Мадрид – Мексико); типично радно време. ¿De quién es este perro? –Es mi perro. Es el perro de Iva. Присвојни придеви. (Интер)културни садржаји: породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини. ¿Qué te gusta hacer? Me gusta mucho leer. No me gusta correr. Me gusta el chocolate. No me gustan las discotecas. Me gusta más leer que escribir. Me interesa pintura. ¿Té o leche? –Prefiero un té. gustar/interesar + именица / инфинитив Одређени члан с глаголом gustar.	

		(Интер)културни садржаји: интересовања, хобији, забава, разонода, спорт и рекреација;	

		уметност (књижевност за младе, стрип, музика, филм).	
	ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА ИЗРАЖАВАЊЕ ИНТЕРЕСОВАЊА, ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА	¿Hay mucha gente? –No, hay cuatro personas. ¿Cuánto dura la película? –Dura tres horas. ¿Cuánto vale un zumo? –Son dos euros. Lista de compras: un pan, dos litros de leche, 200 gramos de jamón, un kilo de tomates Основни бројеви до 1000. Множина именица. Квантификатори – mucho, poco. Упитни придев cuánto/a/os/as. (Интер)културни садржаји: друштвено окружење; локална мерна јединица за тежину; валута, намирнице и производи специфични за циљну културу	

	ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И ЦЕНА		

ШПАНСКИ ЈЕЗИК, 7 РАЗРЕД

Литература: Espacio joven, уџбеник за 7. и 8. разред основне школе

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији:	**ОБЛАСТ/ ТЕМА** Комуникативне функције	**САДРЖАЈИ**	**МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ**

– разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/ давање информација личне природе; – поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; – размени једноставније информације личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; – разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;	ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Hola Hola + nombre Señor / Señora + apellido Por favor Saludo + soy / me llamo Hola, soy Pedro, ¿qué tal? Buenos días, me llamo Dani Rovira; soy actor. Hola, ¿eres Rosa? Sí, soy yo. Encantado/a - Hola, soy María. ¿Y tú? - Soy Rodrigo. Encantado. Este es mi amigo. Se llama Juan. ¿Cómo te llamas? ¿Cuántos años...? ¿Dónde...? ¿De dónde eres? ¿Qué haces? ¿A qué te dedicas?	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња

– опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; – разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; – упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе – затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; – разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих; – упути уобичајене молбе и захтеве; – честита, захвали и извини се користећи једноставнија језичка средства; – разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – пружи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;		Hola, soy Juan. Tengo doce años. Soy de Madrid pero vivo en Granada. Tengo dos hermanas mayores. Practico tenis y natación. A veces hago montañismo con mi mejor amigo. Esta es mi prima Elena. Vive en Serbia. Su madre es profesora de español. Este es el señor Rodríguez. Es de España. Se dedica al diseño. Поздрави (¡Hola¡ ¿Qué tal? ¡Buenos días! ¡Buenas tardes! ¡Buenas noches! ¡Hasta luego! ¡Adiós! ¡Chao!) Индикатив презента фреквентних глагола Упитне речи (qué, quién/es, cómo, dónde, de dónde, cuánto, cómo) Личне заменице Показне заменице (este/a/os/as) Присвојни придеви Бројеви (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтиве комуникације; имена, презимена и надимци; родбина и родбинске везе;	Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Естетичка компетенција

– разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости;		титуле уз презимена особа; већи градови у земљама шпанског говорног подручја	

– разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; – размени појединачне информације и/или неколико информа- ција у низу које се односе на радње у садашњости; – опише радње, способности и умећа користећи неколико веза- них исказа; – разуме једноставније текстове у којима се описују искуства догађаји и способности у прошлости; – размени појединачне информације и/или неколико информа- ција у низу о искуствима, догађајима и способностима у про-шлости; – опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; – опише неки историјски догађај, историјску личност и сл – разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања,	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	Me llamo Carolina, soy de Francia. Ahora vivo en Salamanca, en España. Soy alta, morena y un poco tímida. Siempre llevo pulseras, son regalos de mis amigas. Me parezco a mi hermana mayor. Serbia se encuentra en el sureste de Europa, en los Balcanes. Su capital es Belgrado, una ciudad con larga historia. Serbia tiene más de siete millones de habitantes. Su naturaleza es preciosa. Sobre todo es famosa por sus ríos y bosques… Придеви – род, број и слагање са именицама Положај придева Компаратив придева (más...que, menos...que); компаратив најчешћих неправилних придева (mejor, peor, mayor, menor) Апсолутни суперлатив с прилогом muy. Прилози за количину poco, mucho, bastante; разликовање mucho/muy. (Интер)културни садржаји: особености неких земаља говорног подручја циљног језика	

планове, намере и предвиђања и реагује на њих; – размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; – саопшти шта он/ она или неко други планира, намерава, пред-		(знаменитости, географске каракте- ристике и сл)	

вића; – разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; – разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговори на њих; – затражи и разуме обавештења о оријентацији/ положају предмета и бића у простору и правцу кретања; – опише правац кретања и просторне односе једноставним, везаним исказима – разуме једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагује на њих; – размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту;	ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	Vamos al cine mañana. –¿Por qué no? Es una buena idea. –¿Qué ponen? –Es una comedia; dicen que es buena. ¿A qué hora quedamos? –A las seis, ¿te parece bien? –Sí, perfecto. quieres + infinitivo ¿Quieres venir a mi casa esta tarde? –No puedo, tengo mucho trabajo. Te invito a + Marcos te invita a su concierto de guitarra. Es el 13 de junio a las 6 de la tarde en la sala de actos. Презент индикатива (фреквентни глаголи) querer + инфинитив глагола poder + инфинитив глагола Потврдни и одрични облик (Интер)културни садржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве poder + infinitivo ¿Te puedo ayudar? –Sí, está bien, gracias. / Sí, gracias.	

– разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност; – формулише једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност;		¿Me puedes ayudar? –Sí, claro. – Muchas gracias. / –No, lo siento. –No pasa nada. querer + un/una...	

– пита и каже шта неко има/ нема и чије је нешто; – разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; – изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење; – разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих. – изражава мишљење, слагање/ неслагање и даје кратко обра- зложење; – разуме једноставније изразе који се односе на количину и цену; – пита и саопшти колико нечега има/ нема, користећи једностав- нија језичка средства; – пита/ каже/ израчуна колико нешто кошта	ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА	Quiero un vaso de agua. –Aquí tienes. Quiero empezar otro libro. –Debes leer Manolito Gafotas, es muy divertido. Модални глаголи querer, poder, deber. Личне заменице – COID (me, te, le, nos, os, les) (Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања Lee estas instrucciones antes de continuar. Escribe tu nombre y continúa. Piensa bien cada pregunta. Toma apuntes antes de marcar la respuesta con bolígrafo. Revisa el trabajo antes de entegarlo. Императив за друго лице једнине и множине фреквентних глагола у потврдном облику (Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.	

	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ	Los días de entre semana me despierto a las siete. Desayuno y voy a escuela. Después de las clases suelo hacer mis tareas. Por la tarde suelo quedar con mi mejor amigo. Nos encanta jugar al fútbol. ¿Quieres venir a mi casa? –No puedo, estoy trabajando; tenemos una prueba de matemáticas mañana. Puedo nadar, pero todavía no sé bucear. Mi hermana sabe español. Индикатив презента за изражавање радње у садашњости (догађаји, активности, способности) Повратни глаголи Глагол saber, poder за изражавање способности saber + *el/la. Глаголске перифразе estar + gerundio, soler + gerundio (најфреквентнији глаголи) Прилози за време (ahora, siempre, a veces, nunca...)	

		Саставне реченице са везником у. Супротне реченице са везником pero. (Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи	

	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ	– наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања Cuando mis padres eran jóvenes, la comunicación era muy diferente. No tenían teléfonos móviles. Si querían salir, podían acordar dos o tres días antes. Tampoco había redes sociales. ¿Qué hacían en su tiempo libre? Cuando era pequeño, no podía quedarme solo en casa. ¿Cuándo tenemos la prueba de español? –La profesora ha dicho que no tenemos más pruebas. Имперфекат за описивање прошлих радњи Временске реченице: cuando era, cuando tenía ... años, érase una vez Сложени перфекат (pretérito perfecto): партицип правилних глагола и најчешћих неправилних глагола (participios irregulares: hecho, dicho, escrito, visto) (Интер)културни садржаји: живот некад и сад; бајке	

		¿Qué vas a hacer mañana? –Voy a montar en bici. ¿Quieres ir	

		conmigo? –Sí, voy a llamarte por la mañana. Глаголска перифраза ir a + infinitivo Прилози и прилошки изрази за време (mañana, el sábado siguiente, la semana que viene...) (Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом	
	ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА) ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА,	Tengo hambre/ sed/ calor/ frío. Tengo hambre. –¿Quieres un bocadillo? –Sí, gracias. Tengo sed. –Toma agua. / ¿Por qué no bebes agua? ¿Cómo estás? ¿Estás bien? –¡Muy bien! / Estoy triste. / Estoy cansado/cansada. tener + hambre, sed, sueño, calor, frío estar + bien, mal, alegre, triste, cansado/a (Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација	

	ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА		

	ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ	Disculpe, ¿sabe dónde está el museo? –Debes ir todo recto y girar a la izquierda después del semáforo. Cruza la calle y continúa hacia el parque. Ahí hay una fuente. El museo está a la derecha. Императив за друго лице једнине и множине фреквентних глагола у потврдном облику Прилози aquí, ahí, allí. Прилошке одредбе muy cerca, muy lejos. Предлози за изражавање положаја и просторних односа (a, en, sobre, debajo de, al lado de, enfrente, a la derecha...) Hay / Está, están. (Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед места Disculpa / disculpe, ¿puedo entrar? ¿se puede entrar? Apagar los móviles. Se deben apagar los móviles. Модални глаголи за изражавање дозволе, забране, правила понашања и обавезе (Интер)културни садржаји:	

		понашање на јавним местима; значење знакова и симбола	

	ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА	¿De quién es este libro? –Es mi libro. / (Es) mío. ¿Es el gato de María? –No, es de Juan. Конструкција за исказивање припадности Питања са de quién. Присвојни придеви и заменице Показни придеви Одређени и неодређени члан Негација Упитна интонација (Интер)културни садржаји: породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини	
	ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА	¿Qué te gusta hacer en tu tiempo libre? –Me gusta... Prefiero... Me gustan/me encantan las películas de suspense porque... ¿A quién le gusta...? Глаголи gustar, encantar. Глагол preferir. Одређени члан са глаголом gustar.	

		(Интер)културни садржаји: уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм	

	ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА	¿Te parece...? ¿En tu opinión...? En mi opinión... Para mí... Tienes razón... No estoy de acuerdo... (no) estar de acuerdo, (no) tener razón Изражавање мишљења индикативом Наглашене личне заменице после предлога (mí, ti, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas) (Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима	
	ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА	¿Cuántos estudiantes sois en la clase? –Somos 21. ¿Quiénes son estas tres personas? ¿Alguien ha visitado el museo de Salvador Dalí? –Nadie. / Sí, mi hermano lo ha visitado. ¿Cuánto vale el jamón serrano? –Es a dos euros los 100 gramos. –¿Me puede dar 200 gramos, por favor? ¿Hay una parada de autobuses? –	

		Sí, sí hay. / No, no hay. Бројеви 1-1 000	

	ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И ЦЕНА	Квантификатори mucho, poco, bastante. Hay/no hay. hay + неодређени члан / одсуство члана Заменице alguien, algo; nadie, nada. Упитни придев cuánto/a/os/as. (Интер)културни садржаји: друштвено окружење; новац	

ШПАНСКИ ЈЕЗИК, 8 РАЗРЕД

Литература: Espacio joven, уџбеник за 7. и 8. разред основне школе

ИСХОДИ	**ОБЛАСТ/ ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**	**МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ**
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији:	Комуникативне функције		

– разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/ давање информација личне природе; – поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; – размени једноставније информације личне природе;	ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Hola Hola + nombre Señor / Señora + apellido Por favor Saludo + soy / me llamo Hola, soy Pedro, ¿qué tal? Buenos días, me llamo Dani Rovira; soy actor. Hola, ¿eres Rosa? Sí, soy yo.	Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад са подацима и информацијама

– у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; – разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; – разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; – упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе – затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности;		Encantado/a - Hola, soy María. ¿Y tú? - Soy Rodrigo. Encantado. Este es mi amigo. Se llama Juan. ¿Cómo te llamas? ¿Cuántos años...? ¿Dónde...? ¿De dónde eres? ¿Qué haces? ¿A qué te dedicas? Hola, soy Juan. Tengo doce años. Soy de Madrid pero vivo en Granada. Tengo dos hermanas mayores. Practico tenis y natación. A veces hago montañismo con mi mejor amigo. Esta es mi prima Elena. Vive en Serbia. Su madre es profesora de español. Este es el señor Rodríguez. Es de España. Se dedica al diseño. Поздрави (¡Hola¡ ¿Qué tal? ¡Buenos días! ¡Buenas tardes! ¡Buenas noches! ¡Hasta luego! ¡Adiós! ¡Chao!) Индикатив презента фреквентних глагола Упитне речи (qué, quién/es, cómo, dónde, de dónde, cuánto, cómo) Личне заменице Показне заменице (este/a/os/as)	Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Естетичка компетенција

– разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих; – упути уобичајене молбе и захтеве; – честита, захвали и извини се користећи једноставнија језичка средства; – разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;		Присвојни придеви Бројеви	

– пружи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; – разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; – опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа; – разуме једноставније текстове у којима се описују искуства догађаји и способности у прошлости; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; – опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из	ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	(Интер)културни садржаји: устаљена правила учтиве комуникације; имена, презимена и надимци; родбина и родбинске везе; титуле уз презимена особа; већи градови у земљама шпанског говорног подручја Me llamo Carolina, soy de Francia. Ahora vivo en Salamanca, en España. Soy alta, morena y un poco tímida. Siempre llevo pulseras, son regalos de mis amigas. Me parezco a mi hermana mayor. Serbia se encuentra en el sureste de Europa, en los Balcanes. Su capital es Belgrado, una ciudad con larga historia. Serbia tiene más de siete millones de habitantes. Su naturaleza es preciosa. Sobre todo es famosa por sus ríos y bosques… Придеви – род, број и слагање са именицама Положај придева Компаратив придева (más...que, menos...que); компаратив најчешћих неправилних придева (mejor, peor, mayor, menor)	

прошлости; – опише неки историјски догађај, историјску личност и сл – разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; – размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама,		Апсолутни суперлатив с прилогом muy.	

плановима, намерама и предвиђањима; – саопшти шта он/ она или неко други планира, намерава, пред- виђа; – разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; – разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговори на њих; – затражи и разуме обавештења о оријентацији/ положају предмета и бића у простору и правцу кретања; – опише правац кретања и просторне односе једноставним, везаним исказима – разуме једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагује на њих; – размени једноставније информације које се односе на дозво-	ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	Прилози за количину poco, mucho, bastante; разликовање mucho/muy. (Интер)културни садржаји: особености неких земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактe- ристике и сл) Vamos al cine mañana. –¿Por qué no? Es una buena idea. –¿Qué ponen? –Es una comedia; dicen que es buena. ¿A qué hora quedamos? –A las seis, ¿te parece bien? –Sí, perfecto. quieres + infinitivo ¿Quieres venir a mi casa esta tarde? –No puedo, tengo mucho trabajo. Te invito a + Marcos te invita a su concierto de guitarra. Es el 13 de junio a las 6 de la tarde en la sala de actos. Презент индикатива (фреквентни глаголи) querer + инфинитив глагола poder + инфинитив глагола	

ле, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту; – разуме једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност;		Потврдни и одрични облик (Интер)културни садржаји: прикладно упућивање предлога,	

– формулише једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност; – пита и каже шта неко има/ нема и чије је нешто; – разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; – изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење; – разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих. – изражава мишљење, слагање/ неслагање и даје кратко обра- зложење; – разуме једноставније изразе који се односе на количину и цену; – пита и саопшти колико нечега има/ нема, користећи једностав- нија језичка средства; – пита/ каже/ израчуна колико нешто кошта	ИЗРАЖАВАЊЕ ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА ЗАХВАЛНОСТИ МОЛБИ, И	савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве poder + infinitivo ¿Te puedo ayudar? –Sí, está bien, gracias. / Sí, gracias. ¿Me puedes ayudar? –Sí, claro. – Muchas gracias. / –No, lo siento. –No pasa nada. querer + un/una... Quiero un vaso de agua. –Aquí tienes. Quiero empezar otro libro. –Debes leer Manolito Gafotas, es muy divertido. Модални глаголи querer, poder, deber. Личне заменице – COID (me, te, le, nos, os, les) (Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања Lee estas instrucciones antes de continuar. Escribe tu nombre y continúa. Piensa bien cada pregunta.	

		Toma apuntes antes de marcar la respuesta con bolígrafo. Revisa el trabajo antes de entegarlo.	

	РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ	Императив за друго лице једнине и множине фреквентних глагола у потврдном облику (Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом. Los días de entre semana me despierto a las siete. Desayuno y voy a escuela. Después de las clases suelo hacer mis tareas. Por la tarde suelo quedar con mi mejor amigo. Nos encanta jugar al fútbol. ¿Quieres venir a mi casa? –No puedo, estoy trabajando; tenemos una prueba de matemáticas mañana. Puedo nadar, pero todavía no sé bucear. Mi hermana sabe español. Индикатив презента за изражавање радње у садашњости (догађаји, активности, способности) Повратни глаголи	

		Глагол saber, poder за изражавање способности saber + *el/la.	

		Глаголске перифразе estar + gerundio, soler + gerundio (најфреквентнији глаголи) Прилози за време (ahora, siempre, a veces, nunca...) Саставне реченице са везником y. Супротне реченице са везником pero. (Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања Cuando mis padres eran jóvenes, la comunicación era muy diferente. No tenían teléfonos móviles. Si querían salir, podían acordar dos o tres días antes. Tampoco había redes sociales. ¿Qué hacían en su tiempo libre? Cuando era pequeño, no podía quedarme solo en casa. ¿Cuándo tenemos la prueba de español? –La profesora ha dicho que no tenemos más pruebas. Имперфекат за описивање прошлих радњи Временске реченице: cuando era, cuando tenía ... años, érase una vez	

		Сложени перфекат (pretérito perfecto): партицип правилних	

	ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ	глагола и најчешћих неправилних глагола (participios irregulares: hecho, dicho, escrito, visto) (Интер)културни садржаји: живот некад и сад; бајке ¿Qué vas a hacer mañana? –Voy a montar en bici. ¿Quieres ir conmigo? –Sí, voy a llamarte por la mañana. Глаголска перифраза ir a + infinitivo Прилози и прилошки изрази за време (mañana, el sábado siguiente, la semana que viene...) (Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом Tengo hambre/ sed/ calor/ frío. Tengo hambre. –¿Quieres un bocadillo? –Sí, gracias. Tengo sed. –Toma agua. / ¿Por qué no bebes agua?	

		¿Cómo estás? ¿Estás bien? –¡Muy bien! / Estoy triste. / Estoy cansado/cansada.	

	ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА) ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	tener + hambre, sed, sueño, calor, frío estar + bien, mal, alegre, triste, cansado/a (Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација Disculpe, ¿sabe dónde está el museo? –Debes ir todo recto y girar a la izquierda después del semáforo. Cruza la calle y continúa hacia el parque. Ahí hay una fuente. El museo está a la derecha. Императив за друго лице једнине и множине фреквентних глагола у потврдном облику Прилози aquí, ahí, allí. Прилошке одредбе muy cerca, muy lejos. Предлози за изражавање положаја и просторних односа (a, en, sobre, debajo de, al lado de, enfrente, a la derecha...) Hay / Está, están.	

		(Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед места	

	ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ О И УПУТСТА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ ПРОСТОРУ ИЗРИЦАЊЕ ЗАБРАНА, ДОЗВОЛА,	Disculpa / disculpe, ¿puedo entrar? ¿se puede entrar? Apagar los móviles. Se deben apagar los móviles. Модални глаголи за изражавање дозволе, забране, правила понашања и обавезе (Интер)културни садржаји: понашање на јавним местима; значење знакова и симбола ¿De quién es este libro? –Es mi libro. / (Es) mío. ¿Es el gato de María? –No, es de Juan. Конструкција за исказивање припадности Питања са de quién. Присвојни придеви и заменице Показни придеви Одређени и неодређени члан Негација Упитна интонација (Интер)културни садржаји: породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини	

	ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА	¿Qué te gusta hacer en tu tiempo libre? –Me gusta... Prefiero... Me gustan/me encantan las películas de suspense porque... ¿A quién le gusta...? Глаголи gustar, encantar. Глагол preferir. Одређени члан са глаголом gustar. (Интер)културни садржаји: уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм ¿Te parece...? ¿En tu opinión...? En mi opinión... Para mí... Tienes razón... No estoy de acuerdo... (no) estar de acuerdo, (no) tener razón Изражавање мишљења индикативом Наглашене личне заменице после предлога (mí, ti, él, ella, nosotros, vosotros, ellos, ellas) (Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости у комуникацији са	

	ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И	вршњацима и одраслима	

	НЕДОПАДАЊА ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И ЦЕНА	¿Cuántos estudiantes sois en la clase? –Somos 21. ¿Quiénes son estas tres personas? ¿Alguien ha visitado el museo de Salvador Dalí? –Nadie. / Sí, mi hermano lo ha visitado. ¿Cuánto vale el jamón serrano? –Es a dos euros los 100 gramos. –¿Me puede dar 200 gramos, por favor? ¿Hay una parada de autobuses? –Sí, sí hay. / No, no hay. Бројеви 1-1 000 Квантификатори mucho, poco, bastante. Hay/no hay. hay + неодређени члан / одсуство члана Заменице alguien, algo; nadie, nada. Упитни придев cuánto/a/os/as. (Интер)културни садржаји: друштвено окружење; новац	

НОВИ ПРАВИЛНИК

о стандардима образовних постигнућа за крај првог циклуса основног образовања и за крај основног образовања са важењем од школске 2026/27. године

Овим правилником утврђују се стандарди образовних постигнућа за предмете, и то:

1) за крај првог циклуса основног образовања:

(1)	Српски језик;
(2)	Математика;
(3)	Природа и друштво;

2) за крај основног образовања:

(1)	Српски језик и књижевност;
(2)	Математика;
(3)	Биологија;
(4)	Физика;
(5)	Хемија;
(6)	Географија;
(7)	Историја;

(8) Физичко и здравствено образовање;

(9) Музичка култура;

(10) Ликовна култура;

(11) Информатика и рачунарство;

(12) Техника и технологија;

(13) Страни језици – први страни језик;

(14) Страни језици – други страни језик.

Општа предметна компетенција (ОПК)

Ученици овладавају вештинама слушања и говорења, читања и писања. Користе ћириличко и латиничко писмо. Разумеју улогу језика као средства комуникације и учења, као део националног идентитета и културе. У комуникацији поштују саговорника и бирају речи, усвајају општеприхваћене друштвене норме. Овладавају знањем српског стандардног језика. Стварају писане и усмене текстове различитог садржаја, структуре и намене. Читају ради уживања, да би учили, да би се сналазили у свакодневном животу, неговали традицију и културу српског народа, развијали интеркултуралност. Читају естетски вредне текстове српске и светске књижевности за децу и релевантне информативне текстове у складу са узрастом и интересовањима. Проширују фонд речи и израза, као и опсег њиховог значења. Воле и чувају свој језик користећи речи и изразе српскога језика у различитим комуникативним ситуацијама и дигиталном окружењу. Одговорно користе различите медије за учење српског језика, водећи рачуна о безбедности. Разумеју значај учења других језика. Пружају подршку вршњацима који уче српски језик као нематерњи. Постављају краткорочне циљеве учења, праве планове и истрајавају у њиховој реализацији и траже подршку.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК1) Учествују у разговору. Говоре и пишу логично се изражавајући реченицама једноставне структуре. Уредно и читко пишу слова и бројеве. Читају с разумевањем уметничке и неуметничке текстове. Препознају формалне одлике поезије, прозе и драме. У једноставним примерима уочавају одређена граматичка правила која се односе на реченицу и врсте речи.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Слушају саговорнике, на постављена питања дају одговоре потпуним реченицама. Састављају реченице и текстове једноставне структуре у говору и писању. Читају различите врсте уметничких и неуметничких текстова и упознају њихове основне одлике. Проналазе и репродукују експлицитне информације у тексту и на основу тога стварају мапе ума. Одговарају на питања о утисцима, ликовима, догађајима, месту и времену радње у књижевноуметничком тексту. У једноставним примерима издвајају одређена граматичка правила која се односе на реченицу и врсте речи у њима. Уче самостално и у сарадњи са вршњацима, у пару и групи.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Слушају и говоре уважавајући саговорнике. Користе знања из језика како би се изражавали писаним и усменим путем у свакодневном животу. Читају да би уживали, сазнавали и учили. Доносе директне закључке, износе своје ставове о прочитаним текстовима и повезују са личним искуствима. Користе и примењују информације и сазнања у свакодневним животним ситуацијама. Развијају способност емпатије, заинтересовани су за учешће и допринос заједничким активностима. Воле српски језик и доживљавају га као део свог идентитета.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) – за крај првог циклуса обавезног образовања:

Основни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– СРП.ОО1.О.1.1. Знају све гласове и слова ћириличког и латиничког писма, као и значења речи и фразеологизама које користе у свакодневном говору и писању. – СРП.ОО1.О.1.2. Почињу	– СРП.ОО1.О.2.1. Изговарају све гласове и пишу сва слова оба писма поштујући језичку норму у говору и писању; употребљавају речи и изразе у одговарајућем контексту.	– СРП.ОО1.О.3.1. Разговетно и јасно говоре тако да их саговорник разуме и писано се изражавају у одговарајућим ситуацијама. – СРП.ОО1.О.3.2. Пишу

реченицу великим словом, завршавају је одговарајућим интерпункцијским знаком, употребљавају велико почетно слово у једноставнијим примерима.	– СРП.ОО1.О.2.2. Пишу кратким, потпуним реченицама једноставне структуре. – СРП.ОО1.О.2.3.	кратке поруке, текстове и попуњавају једноставне обрасце.
– СРП.ОО1.О.1.3. Познају основна начела вођења разговора и форме учтивог обраћања, препознају говор мржње као негативну појаву.	Постављају питања, траже и дају објашњења, учтиво прихватају или одбијају, захваљују се или се извињавају.	– СРП.ОО1.О.3.3. Пажљиво слушају саговорнике, постављају питања у складу са својим потребама, поштују правила уљудног опхођења, без говора мржње.
– СРП.ОО1.О.1.4. Вођено препричавају, причају и описују на задату тему. – СРП.ОО1.О.1.5. Владају техником читања ћириличког и латиничког текста и разумеју информације експлицитно исказане у краћим уметничким и неуметничким текстовима	– СРП.ОО1.О.2.4. Прате дати план, предлажу и бележе идеје за усмено и писано изражавање. – СРП.ОО1.О.2.5. Издвајају и репродукују информације експлицитно исказане у краћим текстовима као и непознате речи и изразе, траже објашњење у доступним изворима.	– СРП.ОО1.О.3.4. Веродостојно препричавају и описују оно што су прочитали, видели или чули. – СРП.ОО1.О.3.5. Изводе директне закључке о догађајима, поступцима и осећањима ликова и размењују их са вршњацима; проширују фонд речи мање фреквентним речима ради квалитетнијег изражавања и разумевања других.
(линеарним и нелинеарним) идентификујући речи и изразе који су им непознати. – СРП.ОО1.О.1.6. Уз помоћ наставника, разликују врсте текстова. – СРП.ОО1.О.1.7. Процењују садржај прочитаног текста на основу сопственог доживљаја, уочавају	– СРП.ОО1.О.2.6. Читањем текстова упознају основне одлике и функције различитих врста текстова. – СРП.ОО1.О.2.7. Изражавају својим речима читалачки доживљај идентификујући осећања која текст покреће у њима; одговарају на питања у вези са ликовима, догађајима, местом и временом радње, доживљавајући грешке током рада као фазе учења. – СРП.ОО1.О.2.8. Уочавају заједничке одлике издвојених речи и закључују којој	– СРП.ОО1.О.3.6. Користе информације из различитих врста текстова у свакодневном животу. – СРП.ОО1.О.3.7. Износе лични доживљај прочитаног текста; повезују поступке ликова са животним искуством преиспитујући своје поступке;

ликове, догађаје, време и место у књижевном тексту. – СРП.ОО1.О.1.8. Препознају врсте речи и подврсте именица (заједничке и властите) у низу; препознају службу субјекта, предиката и прилошких одредби за место и време у једноставним реченицама;	врсти припадају; закључују о заједничким одликама главних функција речи у реченици и реченица у	развијају отпорност и самопоуздање. – СРП.ОО1.О.3.8. Користе знања из

препознају врсте реченица по комуникативној функцији.	комуникативном контексту.	језика како би се јасно изражавали писаним и усменим путем; доживљавају језик као део свог идентитета и као основу за учење других језика.

Средњи ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК1) Користе језик као низ могућности које им служе у усменом и писаном изражавању: препричавају, описују, причају и учествују у разговору. Поштују језичку норму и правописна правила. Течно и с разумевањем читају уметничке и неуметничке текстове. Проналазе и повезују битне информације у различитим врстама текстова. Познају садржинске и формалне елементе уметничког и неуметничког текста. Овладавају граматичким појмовима и језичким законитостима.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Говоре и пишу стварајући правилно структуриране реченице и текстове, поштујући језичку норму. У разговору постављају одговарајућа питања и образлажу своје идеје уважавајући саговорнике. Читајући повезују експлицитне информације и проналазе имплицитне информације у тексту. Прикупљају додатне информације из различитих извора. Представљају линеарни текст у одговарајућој нелинеарној форми и обрнуто. Разумеју информације приказане илустрацијама и фотографијама. Вођено анализирају књижевна дела користећи одговарајуће књижевне термине. Исказују и објашњавају своје утиске, доживљаје и мишљења о прочитаном тексту. Уочавају и издвајају у реченицама примере одређених граматичких појмова и правила. Учествују у дискусијама и дебатама, уче кроз пројекте, проблемске и креативне задатке, драматизације и игре улога.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Изражавају се правилно, јасно и примерено комуникативној ситуацији писаним и усменим путем. Користе основне граматичке термине како би разумели и примењивали правописна правила и учили друге језике. Размењују своја запажања, мисли, осећања и закључке о прочитаним текстовима и посетама културним догађајима. Спознају да читање пружа могућност за учење, развијање интелектуалних и језичких капацитета, лични развој. Упознају свој читалачки сензибилитет, негују читалачке навике и љубав према читању. Поштују вредности националне културе и култура других народа. Користе табеле, графиконе, дијаграме и мапе у контексту, као и информације садржане у илустрацијама и на фотографијама. Представљају резултате свог језичког стваралаштва, формирају се у друштвено активне, еколошки свесне и одговорне личности које цене здравље и безбедност. Разумеју важност вршњачке размене и подршке.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) – за крај првог циклуса обавезног образовања:

Средњи ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– СРП.ОО1.С.1.1. Читају и казују текст одговарајућом динамиком. – СРП.ОО1.С.1.2. Познају значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, књигама из лектире и сл.) и идентификују оно што им је непознато. – СРП.ОО1.С.1.3. Усмено и писано препричавају, причају, описују и учествују у разговору на задату тему; у писаном изражавању примењују правописна правила. – СРП.ОО1.С.1.4. У кратким цртама образлажу своје идеје. – СРП.ОО1.С.1.5. Идентификују битне информације у линеарном и нелинеарном тексту. – СРП.ОО1.С.1.6. Разликују основне делове текста и књиге (наслов, пасус, име аутора; садржај, речник) и именују формалне елементе уметничких и неуметничких текстова (пасус, стих, строфа, рима, опис, приповедање, дијалог). – СРП.ОО1.С.1.7. Разликују књижевне врсте (бајка, басна, песма, прича, приповетка, роман, драмски текст, кратке народне умотворине);	– СРП.ОО1.С.2.1. Течно читају и природно казују текст одговарајућим темпом и интонацијом, правилно наглашавајући речи у реченици, поштујући смисао текста. – СРП.ОО1.С.2.2. Одређују значења непознатих речи и фразеологизама на основу ситуације и контекста у којем су употребљени, издвајају делове текста који су им нејасни, траже објашњење и прикупљају додатне информације из различитих извора. – СРП.ОО1.С.2.3. Држе се теме, јасно структурирају излагање (уводни, средишњи и завршни део); пишу јасним и потпуним реченицама, исправљају своје грешке. – СРП.ОО1.С.2.4. Описују како су дошли до идеје, зашто је та идеја добра и како се може реализовати. – СРП.ОО1.С.2.5. Издвајају, упоређују и повезују битне информације исказане у различитим деловима текста, као и различитим врстама	– СРП.ОО1.С.3.1. Користе вештине читања (читање у себи, читање с оловком у руци, летимично читање...) и казивања у свакодневном животу, учествују у културним догађајима у школи и заједници. – СРП.ОО1.С.3.2. У свакодневној комуникацији користе одговарајуће речи и фразеологизме; уважавају саговорнике. – СРП.ОО1.С.3.3. Правилно пишу и говоре на одговарајућу тему у различитим комуникативним ситуацијама/дигиталном окружењу. – СРП.ОО1.С.3.4. Слободно изражавају своје идеје у различитим комуникативним ситуацијама, одговорно се односе према интелектуалној својини. – СРП.ОО1.С.3.5. Размењују информације и закључке у вези са различитим врстама текстова; процењују квалитет информација и примереност илустрација које прате

разликују народну од ауторске књижевности.		текст; користе табеле, графиконе, дијаграме и мапе у контексту. – СРП.ОО1.С.3.6. Сналазе се у литератури и другим изворима

– СРП.ОО1.С.1.8. Одређују садржинске елементе књижевноуметничког текста (тему, главне и споредне ликове, догађаје, време и место…). – СРП.ОО1.С.1.9. Примењују стратегије читања и разумевања прочитаног. – СРП.ОО1.С.1.10. Издвајају и именују поређење и персонификацију у тексту. – СРП.ОО1.С.1.11. Одређују врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе) и подврсте речи (властите, заједничке и градивне именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве) и препознају збирне именице; разликују граматичке категорије глагола и глаголско време, као и граматичке категорије именица, бројева, придева и заменица. – СРП.ОО1.С.1.12. У простој реченици одређују субјекат, глаголски предикат и прилошке одредбе за време, место и начин исказане речју или скупом речи;	текстова; представљају информације на различите начине. – СРП.ОО1.С.2.6. Проналазе информације користећи основне делове текста и књиге и издвајају тражене формалне елементе уметничког и неуметничког текста. – СРП.ОО1.С.2.7. Уочавају специфичности конкретних књижевних дела и закључују о основним одликама књижевних врста. – СРП.ОО1.С.2.8. Анализирају догађаје, поступке, осећања и односе међу ликовима у књижевноуметничком тексту; одређују тему. – СРП.ОО1.С.2.9. Прате и предвиђају даљи ток радње, преиспитују претпоставке, повезују очигледне узроке и последице, поткрепљују своје закључке позивајући се на текст. – СРП.ОО1.С.2.10. Истражују функцију поређења и персонификације у тексту и на основу тога разумеју његов смисао. – СРП.ОО1.С.2.11. У реченици/тексту уочавају и издвајају	сазнања. – СРП.ОО1.С.3.7. Књижевна дела која самостално читају, разумеју у одговарајућем жанровском кључу. – СРП.ОО1.С.3.8. Формирају етичке и естетско-емоционалне вредности, развијају емпатију. – СРП.ОО1.С.3.9. Проналазе решења за животне ситуације свесни веза између узрока и последица (одговоран однос према здрављу, безбедност, друштвено ангажовање, еколошка свест итд.). – СРП.ОО1.С.3.10. Развијају машту и истражују могућности језичко-стилског обликовања мисли и идеја. – СРП.ОО1.С.3.11. Користе знања из језика како би се јасно и правилно изражавали писаним и усменим путем и учили друге језике. – СРП.ОО1.С.3.12. Користе различите врсте реченица сходно комуникативној ситуацији; граде свој стил изражавања у

одређују врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, заповедне, узвичне) и по облику. – СРП.ОО1.С.1.13. Препознају односе антонимије, синонимије, хипонимије/хиперонимије, хомонимије; владају		свакодневном говору, писању и језичком стваралаштву играјући се могућностима варирања редоследа речи у реченици. – СРП.ОО1.С.3.13. Језички израз усклађују

основним творбеним обрасцима (нпр. грађење умањеница).	одговарајуће примере речи, а затим индуктивно и по аналогији закључују о одликама врсте и подврсте којој припадају (користе табеле, праве мапе ума…); мењају облике речи према задатим критеријумима (лице, број и род).	са контекстом.
	– СРП.ОО1.С.2.12. Рашчлањују реченицу издвајајући реченичне чланове; састављају реченице различите по комуникативној функцији и облику. – СРП.ОО1.С.2.13. Кроз игру спарују и групишу задате речи препознајући лексичке односе међу њима; примењују основне творбене обрасце.	

Напредни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК1) Стваралачки примењују језичке вештине у говору и писању. Тумаче текст, критички читају и аргументују своје ставове. Познају најзначајније ствараоце из српске и светске књижевности за децу и њихова дела. Користе књижевне и граматичке термине.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Састављају усмени и писани текст интегришући језичке вештине којима владају. Читају и дискутују о прочитаним текстовима и медијским садржајима. Анализирају књижевна дела и интегришу елементе издвојене анализом. Критички процењују сврху текста, визуелних и интерактивних информација из различитих извора. Разговарају о истакнутим вредностима, износе и преиспитују аргументе. Уче кроз истраживачке активности и креативно писање.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Говоре и пишу негујући аутентичност и слободу личног изражавања у складу са комуникативном ситуацијом. Радо читају и развијају своје образовне потребе у мултимедијалном окружењу. Критички приступају истраживању различитих извора информација. Износе и преиспитују своје мишљење и спремни су да уваже другачија мишљења. Развијају и негују
животне вредности. Разумеју важност националне културе и идентитета у интеркултуралном контексту.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) – за крај првог циклуса обавезног образовања:

Напредни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– СРП.ОО1.Н.1.1. Умеју аргументовано и на занимљив начин да почну, развију и заврше своје усмено и писано излагање користећи богат фонд речи у јасним и потпуним реченицама. – СРП.ОО1.Н.1.2. Читају и критички промишљају, издвајају и повезују релевантне изворе и информације, уочавају различите перспективе и гледишта аутора, као и сврху текста. – СРП.ОО1.Н.1.3. Именују књижевне врсте и наводе њихове одлике; познају најзначајније стваоце и њихова дела. – СРП.ОО1.Н.1.4. Тумаче и интегришу догађаје, поступке, особине, главне идеје, мисли и осећања; прате развој ликова у књижевноуметничком тексту. – СРП.ОО1.Н.1.5. Препознају фигуративну употребу језика у књижевноуметничком тексту и свакодневној комуникацији (нпр. пренесено значење). – СРП.ОО1.Н.1.6. Именују врсте и подврсте речи, именују граматичке категорије глагола и	– СРП.ОО1.Н.2.1. Усмено и писано излагање обогаћују детаљима, образлажу своје ставове. – СРП.ОО1.Н.2.2. Промишљају о комплексним информацијама из различитих делова текста и различитих извора, раздвајају чињенице од интерпретације, процењују релевантност, упоређују, тумаче и интегришу информације приказане на различите начине (графикон, дијаграм, илустрација, фотографија, звук и анимација). – СРП.ОО1.Н.2.3. Образлажу одлике књижевне врсте у конкретном делу. – СРП.ОО1.Н.2.4. Уочавају сложеност ликова и узрочнопоследичне везе међу догађајима, изводе закључке о догађајима, намерама, поступцима и осећањима ликова, објашњавају чиме су мотивисани поступци и	– СРП.ОО1.Н.3.1. Слободно и аутентично исказују своје мисли у говору и писању придобијајући пажњу других. – СРП.ОО1.Н.3.2. Изводе сложеније закључке да би процењивали садржај и сврху текста, да би предвиђали, описивали, упоређивали, објашњавали, повезивали и обједињавали; критички се односе према изворима информација водећи рачуна о релевантности информација и безбедности на интернету. – СРП.ОО1.Н.3.3. Бирају текстове према интересовањима, уживају у читању и граде своје читалачко искуство. – СРП.ОО1.Н.3.4. Решавају проблеме, упоређују и образлажу догађаје кроз процену узрока и последица у свакодневном животу; формирају се као моралне личности које познају и негују општеприхваћене људске и друштвене

глаголско време, као и граматичке категорије именица, бројева, придева и заменица; именују субјекат, глаголски предикат и прилошке одредбе за време, место и начин.	осећања ликова и своје ставове поткрепљују доказима из текста. – СРП.ОО1.Н.2.5. Тумаче фигуративну употребу језика. – СРП.ОО1.Н.2.6. Анализирају реченицу/текст издвајајући врсте и подврсте речи, састављају реченице према задатим синтаксичким критеријумима.	вредности. – СРП.ОО1.Н.3.5. Користе језик као низ могућности у изражавању, употребљавајући речи и изразе у основном и фигуративном значењу. – СРП.ОО1.Н.3.6. Стилски овладавају реченицом у свакодневном говору и писању, користе знања из језика у стваралачком изражавању, као и приликом учења страних језика.

МАТЕМАТИКА Стандарди образовних постигнућа за крај првог циклуса основног образовања и васпитања

Општа предметна компетенција (ОПК) Ученици усвајају основне математичке појмове, знања и вештине, стичу почетну математичку писменост и развијају основе апстрактног мишљења, што представља основу за наставак образовања. Оспособљени су да усмено и писмено комуницирају користећи математички језик. Решавају проблеме из свакодневног живота, користећи математику, индивидуално или у сарадњи са другима. Развијају истраживачки дух и креативност. Мотивисани су да уче, напредују и изграђују позитивне ставове према математици. Развијају основе математичко-логичког резоновања. Уочавају примену математичких знања у другим областима људске делатности (екологија, здравље, култура, финансије, предузетништво…). Одговорно користе дигиталне технологије и податке за учење и решавање проблема. Користе дате податке за извођење закључака.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1)
Ученици су овладали основним појмовима у вези са природним бројевима и одређују вредности једноставнијих израза, што чини најнужнија знања потребна за свакодневни живот и даље школовање. Познају својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број). Уочавају правило за формирање једноставног започетог низа и одређују недостајући члан. Разумеју појам разломка чији је бројилац 1. Користе мерне јединице да изразе различите величине. Овладали су техником решавања простих једначина. Као основ за развој просторног резоновања, именују геометријске објекте у равни и простору и уочавају њихове односе у равни.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2)
Ученици су развили основне вештине комуникације уз коришћење математичких симбола. Анализирају положаје објеката у окружењу. Користе геометријски прибор за цртање једноставнијих геометријских објеката у квадратној мрежи и одређивање њихових мерних карактеристика. Разликују основне геометријске објекте и њихова својства. Решавају задатке једноставног познатог контекста. Класификују задате податке, умеју да одреде шта се од њих очекује. Примењују једноставне математичке процедуре приликом решавања задатака.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3)
Ученици уочавају математичке правилности и користе математичка знања при решавању једноставних проблема из свакодневног живота. Знања из мерења и геометрије, ученици користе при оријентисању у простору, одређивању положаја и односа објеката у окружењу и одређивању основних мерних карактеристика једноставнијих објеката из непосредног окружења. Доносе одлуке у вези са једноставнијим проблемима који се односе на потрошњу и друге видове рационализације. Примењују знања о бројевима при једноставнијим рачунањима. Читају и користе податке који су приказани табеларно и графички.

,

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај првог циклуса основног образовања:

Основни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– МАТ.ОО1.О.1.1. Читају, записују и упоређују природне бројеве и приказују их на датој бројевној правој. – МАТ.ОО1.О.1.2. Одређују природни број са датим својством (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) и одређују следеће чланове започетог једноставног бројевног низа. – МАТ.ОО1.О.1.3. Рачунају вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања у	– МАТ.ОО1.О.2.1. Правилно употребљавају математичке симболе. – МАТ.ОО1.О.2.2. Анализирају међусобни положај објеката у простору. – МАТ.ОО1.О.2.3. Цртају геометријске облике помоћу лењира. – МАТ.ОО1.О.2.4. Мере дужину дужи мерним инструментом и површину фигуре нестандардном јединицом мере. – МАТ.ОО1.О.2.5. Упоређују и	– МАТ.ОО1.О.3.1. Решавају једноставну проблемску ситуацију коришћењем израза са једном рачунском операцијом. – МАТ.ОО1.О.3.2. Одређују положаје, односе и смер кретања објеката у окружењу. – МАТ.ОО1.О.3.3. Одређују димензије и површину дводимензионалних објеката у окружењу, при чему за површину користе нестандардне јединице мере. – МАТ.ОО1.О.3.4.

оквиру прве хиљаде. – МАТ.ОО1.О.1.4. Множе и деле без остатка двоцифрене и троцифрене бројеве једноцифреним. – МАТ.ОО1.О.1.5. Решавају једначине са једном операцијом у оквиру прве хиљаде. – МАТ.ОО1.О.1.6. Читају, записују и упоређују разломке облика ($n \leq 10$), препознају њихов сликовни приказ и одређују део целине (половину, трећину ... десетину). – МАТ.ОО1.О.1.7. Именују геометријске објекте у равни и простору. – МАТ.ОО1.О.1.8. Уочавају и именују делове од којих је сложен геометријски објекат; – МАТ.ОО1.О.1.9. Уочавају међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност). – МАТ.ОО1.О.1.10. Користе јединице за мерење дужине, масе, времена и запремине течности и	класификују геометријске објекте према својствима. – МАТ.ОО1.О.2.6. Закључују шта се од њих очекује у математичком захтеву једноставног познатог контекста. – МАТ.ОО1.О.2.7. Примењују једноставне математичке процедуре (директна примена правила, извођење познатих процедура...) при решавању математичких захтева једноставног познатог контекста. – МАТ.ОО1.О.2.8. Анализирају и уочавају правилност код датих бројчаних и других података.	Изражавају одређену суму новца преко различитих апоена и рачунају са новцем у једноставним ситуацијама. – МАТ.ОО1.О.3.5. Читају податке са једноставнијих графикона и табела и дијаграма који се односе на свакодневне животне ситуације.

изражавају дужине претварањем веће јединице у мању.		

Средњи ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици су овладали својствима природних бројева, уочавају правило за формирање започетог низа бројева, одређују вредности израза и решавају једначине, чиме се оспособљавају за математичко моделовање проблема.

Користе разломке за изражавање делова целине и децимални запис броја у контексту мерења дужине. Претварају јединице мере из већих у мање и одређују квантитативна својства фигура у равни и површину коцке и квадра. Уочавају подударност и симетричност фигура. Користе својства геометријских објеката при решавању задатака.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици су развили основне вештине комуникације математичким језиком и математичким симболима. Анализирају задатак или проблем који решавају, формулишу питања и рашчлањују проблем на мање целине. Приликом решавања задатака издвајају битне податке, примењују процедуре, процењују тачност решења и изводе одговарајуће закључке. Конструишу основне математичке објекте у равни. Анализирају својства објеката у простору помоћу њихових мрежа. Користећи усвојена знања, ученици истражују самостално или са вршњацима и откривају могућности математике.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици примењују математичка знања и начине закључивања при проучавању природних и друштвених појава и процеса, као и проблема из других наставних предмета. Моделују проблем математичким записом и бирају поступак за његово решавање. Решавају проблем и образлажу решење, користећи одговарајући језик и симболе. Анализом геометријских карактеристика (симетричност и подударност) објеката у окружењу развијају естетичку компетенцију. Знање о бројевима, променљивим величинама и мерама ученици примењују при процењивању, поређењу и мерењу различитих величина. Користе и графички приказују податке приликом решавања једноставних реалистичних ситуација.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај првог циклуса основног образовања:

Средњи ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– МАТ.ОО1.С.1.1. Користе својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) и одређују следеће чланове започетог бројевног низа. – МАТ.ОО1.С.1.2. Одређују месну вредност цифре, као и десетицу, стотину и хиљаду најближу датом броју. – МАТ.ОО1.С.1.3.	– МАТ.ОО1.С.2.1. Издвајају битне податке из текста задатка и креирају одговарајући математички запис. – МАТ.ОО1.С.2.2. Процењују тачност решења (провера начина закључивања и тачности спровођења поступака). – МАТ.ОО1.С.2.3. Доносе и формулишу закључке који се односе	– МАТ.ОО1.С.3.1. Користе математички језик и симболе и формирају математички запис при решавању једноставних проблемских ситуација. – МАТ.ОО1.С.3.2. Мере дужину и резултат мерења записују коришћењем природних бројева или бројева у децималном запису. – МАТ.ОО1.С.3.3.

Решавају једначине са највише две операције.	на математички захтев познатог контекста, уз коришћење математичког језика.	Користе мерне јединице за мерење времена, масе, запремине течности и дужину и пореде дате величине у једноставним ситуацијама.
– МАТ.ОО1.С.1.4. Читају, записују и упоређују разломке облика , који имају исте имениоце или бројиоце и препознају сликовни приказ разломака. – МАТ.ОО1.С.1.4. Читају, записују и упоређују децималне записе бројева са највише две децимале. – МАТ.ОО1.С.1.5. Користе својства геометријских објеката у равни и простору (квадрат, правоугаоник, троугао, круг, квадар, коцка) при решавању задатака. – МАТ.ОО1.С.1.6. Претварају мере за мерење масе, времена и запремине течности из већих мерних јединица у мање. – МАТ.ОО1.С.1.7. Одређују обим троугла, квадрата и правоугаоника. – МАТ.ОО1.С.1.8. Одређују површину квадрата, правоугаоника, коцке и квадра. – МАТ.ОО1.С.1.9. Уочавају подударне и симетричне фигуре.	– МАТ.ОО1.С.2.4. Решавање проблема своде на решавање мањих целина. – МАТ.ОО1.С.2.5. Уочавају и цртају различите врсте углова. – МАТ.ОО1.С.2.6. Конструишу квадрат, правоугаоник и троугао, ако су дате дужине страница и кружницу датог полупречника. – МАТ.ОО1.С.2.7. Користе мрежу коцке и квадра при извођењу закључака о њиховим својствима. – МАТ.ОО1.С.2.8. Допуњавају дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву и одређују осу симетрије. – МАТ.ОО1.С.2.9. Радећи самостално или са вршњацима проширују математичка знања.	– МАТ.ОО1.С.3.4. Рачунају са новцем у сложенијим ситуацијама. – МАТ.ОО1.С.3.5. Представљају дате податке графички и табеларно и преводе их из једне у другу форму. – МАТ.ОО1.С.3.6. Користе податке приказане графички или табеларно у решавању једноставних ситуација. – МАТ.ОО1.С.3.7. Уочавају симетричност и подударност објеката у окружењу.

Напредни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици примењују својства природних бројева и операција при одређивању вредности сложенијих израза и решавању једначина у проблемским задацима. Решавају једноставне неједначине. Одређују део целине. Сабирају и одузимају разломке истих именилаца и бројеве у децималном запису са истим бројем децимала. Претварају јединице мере и одређују квантитативна својства сложенијих фигура у равни и запремину
коцке и квадра.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици су овладали основним вештинама комуникације математичким језиком и употребом математичких симбола. Математички моделују податке који су дати визуелно или у тексту. Упоређују различите врсте информација, изводе закључке у циљу решавања математичких задатака и проблема из свакодневног живота. Дискутују о тачности тврдњи и начинима решавања задатка или проблема. Анализирају туђа решења и образлажу своја. Користе дигиталне алате за проналажење и представљање решења.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици примењују сложенија знања и вештине засноване на математичком закључивању при решавању проблема. Знања о бројевима, променљивим величинама и мерама ученици примењују при процењивању, поређењу и мерењу, као и при одређивању квантитативних својстава. Анализирају проблеме, бирају стратегије за њихово решавање и образлажу решење. Одређују сва решења и траже оптимално решење проблема из свакодневног живота, како би активно доприносили добробити друштва (рационализација потрошње, унапређивање еколошких услова живота, здравља, развој финансијске писмености и др.). Презентују решење, тумаче га и дискутују о њему. На основу анализе графички и табеларно приказаних података из медија и других извора изводе закључке.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај првог циклуса основног образовања:

Напредни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– МАТ.ОО1.Н.1.1. Израчунавају бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет. – МАТ.ОО1.Н.1.2. Решавају проблемске задатке применом својстава природних бројева и операција (укључујући и дељивост и садржавање). – МАТ.ОО1.Н.1.3. Решавају неједначине са једном операцијом. – МАТ.ОО1.Н.1.4. Претварају мере за мерење површине и	– МАТ.ОО1.Н.2.1. Креирају математички запис на основу података датих текстуално и визуелно у сложенијим ситуацијама. – МАТ.ОО1.Н.2.2. Образлажу начин закључивања, уз коришћење шема, графичких приказа, цртежа и модела по потреби. – МАТ.ОО1.Н.2.3. Анализирају „логичност” решења с обзиром на природу	– МАТ.ОО1.Н.3.1. Математички моделују реалистичне проблемске ситуације из различитих области (екологија, здравље, култура, финансије, предузетништво…). – МАТ.ОО1.Н.3.2. Примењују геометријске методе решавања задатака (метод дужи, метод правоугаоника…) – МАТ.ОО1.Н.3.3. Користе мерне јединице за мерење времена, масе, запремине течности и дужине и пореде дате величине у сложенијим

запремине из већих мерних јединица у мање.	проблема.	ситуацијама.
– МАТ.ОО1.Н.1.5. Израчунавају обим и површину сложених фигура у равни. – МАТ.ОО1.Н.1.6. Израчунавају запремину коцке и квадра. – МАТ.ОО1.Н.1.7. Претварају мере за мерење дужине, масе, времена, запремине течности. – МАТ.ОО1.Н.1.8. Сабирају и одузимају разломке облика , који имају исте имениоце. – МАТ.ОО1.Н.1.9. Сабирају и одузимају бројеве у децималном запису са истим бројем децимала (облика 1,23 + 2,54 или 3,59 – 1,25). – МАТ.ОО1.Н.1.10.	– МАТ.ОО1.Н.2.4. Изводе закључке повезивањем знања о геометријским објектима, мерењу и рачунским операцијама. – МАТ.ОО1.Н.2.5. Користе дигиталне алате за проналажење и представљање решења.	– МАТ.ОО1.Н.3.4. Користе процењивање приликом мерења, рачунања и решавања проблемских задатака. – МАТ.ОО1.Н.3.5. Изводе закључке користећи и упоређујући податке приказане графички или табеларно.
Израчунавају део ($b \leq 10$, $a < b$) неке целине.		

ПРИРОДА И ДРУШТВО Стандарди образовних постигнућа за крај првог циклуса основног образовања

Општа предметна компетенција (ОПК)

Учењем предмета Природа и друштво ученици стичу знања о појавама, променама и процесима у природи и друштву, уочавају њихову повезаност и међузависност; развијају вештине и формирају ставове и вредности који им омогућавају да упознају себе и свет који их окружује и развијају способности за активан и одговоран живот. Подстиче се изградња личног, културног и националног идентитета, уз истовремено уважавање других, као и друштвеног и природног окружења; формирају се елементарнинаучни појмови и постепено гради основа за систем појмова из природних, друштвених и техничко-технолошких наука, чиме се стварају темељи за наставак образовања.Ученици се кроз различите врсте вођених активности, а уз уважавање њиховог претходног искуства, оспособљавају да самостално истражују и анализирају природне и друштвене појаве и процесе, чиме се подстиче њихова природна радозналост и негује жеља за сазнавањем и откривањем. Кроз истраживачки рад, ученици развијају вештине критичког мишљења и решавања проблема, самостално закључивање, креативност и иновативност. Оспособљавају се да, у процесу сазнавања, користе релевантне изворе информација, а прикупљене податке представљају на различите начине, укључујући и коришћење ИКТ-а. Ученици излажу идеје и дискутују о њима, уз поштовање и међусобно уважавање, чиме развијају сарадднички дух и унапређују способност комуникације.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1)

Ученици усвајају базичне научне појмове који омогућавају разумевање појава и процеса у природи и друштву. Уочавају, препознају и именују појаве и процесе у природи (биљни и животињски свет, материјали, облици рељефа, појављивање воде у природи, кретање и друго), користећи одговарајућу терминологију. Издвајају и кратко описују кључне друштвене појаве (друштвене групе, личности, догађаје, насеља и друго) у садашњости и прошлости користећи изворе информација који су примерени узрасту ученика. Описују здраве стилове живота (исхрана, физичка активност и боравак у природи, хигијена, коришћење дигиталних уређаја), очигледне примере утицаја човека на природу и мере заштите људи и окружења.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици користе идеје, искуства и стечена знања о природним и друштвеним феноменима и уче у складу са природом науке из које потиче одређени садржај. Знања о природном и друштвеном окружењу граде непосредним посматрањем, знања о физичким и хемијским феноменима кроз учешће у вођеним огледима/експериментима, а знања о прошлости посматрањем и анализом једноставног историјског извора. Коришћењем географске карте, ученици идентификују кључне географске објекте Србије. Радозналост ученика развија се подстицањем да постављају питања о појавама које их окружују. Приликом прикупљања података и/или презентовања оног што су сазнали користе ИКТ на примерен начин, уз подршку учитеља. Уче самостално, у пару или у групи, поштујући правила заједничког рада, уз уважавање мишљења других.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици примењују усвојена знања о природи и друштву и стечене вештине као основу за адекватно и одговорно понашање у свакодневним ситуацијама. Формирају здраве животне навике и одговоран однос према себи, другима и животној средини. Оријентишу се у времену при планирању и извршавању сопствених активности. Оријентишу се у простору и безбедно се крећу у свом непосредном окружењу. Учествују у активностима којима се промовише и негује културно-историјско наслеђе, уз уважавање и поштовање различитости и на тај начин развијају лични, културни и национални идентитет. Показују интересовање за различите научне области чиме се ствара основа за наставак основног образовања и васпитања.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај првог циклуса основног образовања:

Основни ниво

СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– ПД.ОО1.О.1.1. Препознају и именују ко и шта чини живу и неживу природу и разликују их од производа људског рада. – ПД.ОО1.О.1.2. Класификују жива бића према следећим критеријумима: изглед, начин исхране, кретања и размножавања, станиште/животна заједница којој припадају. – ПД.ОО1.О.1.3. На очигледним примерима препознају значај природе за живот човека и разликују повољно и неповољно деловање човека на очување природе. – ПД.ОО1.О.1.4. Именују природне ресурсе и кратко објашњавају њихову употребну вредност. – ПД.ОО1.О.1.5. Одређују облике рељефа и облике појављивања воде у окружењу. – ПД.ОО1.О.1.6. Разликују и именују облике кретања тела и очигледне факторе који утичу на то кретање. – ПД.ОО1.О.1.7. Препознају и именују различите материјале и њихова основна својства (укључујући и воду, ваздух и земљиште).	– ПД.ОО1.О.2.1. Постављају питања о природним и друштвеним појавама и процесима. – ПД.ОО1.О.2.2. Користе препоручени извор информација за прикупљање података о природним и друштвеним феноменима. – ПД.ОО1.О.2.3. Описују природне и друштвене појаве и процесе на основу непосредног посматрања. – ПД.ОО1.О.2.4. Изводе једноставне огледе/експерименте на основу упутства. – ПД.ОО1.О.2.5. Проналазе кључне географске објекте на карти Србије. – ПД.ОО1.О.2.6. Описују сегмент живота у прошлости на основу тумачења једноставног историјског извора. – ПД.ОО1.О.2.7. Учествују у тимском раду, уважавајући мишљење других.	– ПД.ОО1.О.3.1. Испољавају радозналост за свет који их окружује, односно за различите научне области. – ПД.ОО1.О.3.2. Усвајају навике које доприносе безбедности, заштити и очувању животне средине, сопственог здравља и здравља других. – ПД.ОО1.О.3.3. Оријентишу се у времену користећи часовник и календар и у непосредном окружењу помоћу карактеристичних објеката. – ПД.ОО1.О.3.4. Уважавају индивидуалне и културне особености и поштују различитости међу људима. – ПД.ОО1.О.3.5. Учествују у заједничким активностима на нивоу школе и локалне заједнице.

– ПД.ОО1.О.1.8. Наводе и кратко описују основне одреднице државе Србије, најважније догађаје, појаве и личности из прошлости Србије. – ПД.ОО1.О.1.9.		
Идентификују друштвене групе којима припадају и наводе правила понашања, права и обавезе које имају као чланови тих група.		
– ПД.ОО1.О.1.10. Наводе поступке за очување и унапређивање људског здравља. – ПД.ОО1.О.1.11. Идентификују изворе опасности по живот и здравље људи и објашњавају основне мере заштите.		

Средњи ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Користећи претходно стечена знања и вештине уочавају разноврсност појава у природи и друштву. Разумеју природне циклусе: животни циклус, смена дана и ноћи, смена годишњих доба, кружење воде у природи и друго. Разумевање кључних појмова ученицима омогућава да објашњавају процесе, доводе у везу промене у природи и друштву и појаве које се дешавају као последице тих процеса и промена. На очигледним примерима уочавају и објашњавају међусобне позитивне и негативне утицаје човека и природе. Разумевање промена које су се десиле у прошлости се базира на томе да ученици сагледају повезаност прошлости са њиховим садашњим животом кроз примере који су им блиски – начин живота, традиција, називи улица, празници итд.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици користе и комбинују више извора информација (непосредно окружење, историјске изворе, географску карту итд.), укључујући и дигиталне ресурсе, за формулисање објашњења и закључака о природним и друштвеним феноменима, уз подршку учитеља. Прикупљају податке користећи опрему, мерне инструменте и мерне јединице примерене узрасту ученика. Ток истраживања, односно сазнања до којих долазе систематизују у форми белешке на изабрани начин – речима или сликовно. Умеју да одреде факторе чије се дејство прати/мери током посматрања или огледа/експеримента. До информација о простору на коме живе ученици
долазе коришћењем географске карте. Комбиновањем информација из једноставних историјских извора долазе до сазнања о прошлости. Примењују одговарајуће стратегије учења што се види приликом представљања резултата истраживања на изабрани начин, уз могућност коришћења ИКТ-а. Сарађују са другим ученицима у процесу конструкције знања.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици изражавају ставове на прихватљив начин и показују развијену свест о важности очувања природних и друштвених ресурса. Износе идеје и доносе закључке користећи научне чињенице, чиме се доприноси развијању основа логичког и критичког мишљења. Оријентишу се и безбедно крећу у ширем простору, користећи план насеља, географску карту Србије и превозна средства. Сарадњом са другима унапређују комуникационе вештине и развијају толеранцију.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај првог циклуса основног образовања:

Средњи ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– ПД.ОО1.С.1.1. Објашњавају повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима. – ПД.ОО1.С.1.2. Речима или сликом објашњавају међусобну повезаност живих бића у животној заједници. – ПД.ОО1.С.1.3. Препознају еколошку оправданост употребе обновљивих ресурса и рационалног коришћења необновљивих ресурса на једноставним примерима. – ПД.ОО1.С.1.4. Повезују својства и промене материјала са њиховом употребом у свакодневном животу.	– ПД.ОО1.С.2.1. У процесу сазнавања упоређују своја искуства са научним чињеницама. – ПД.ОО1.С.2.2. Прате и објашњавају једноставне природне и друштвене појаве и процесе и на основу тога доносе закључке. – ПД.ОО1.С.2.3. Користе различите изворе информација, мерне инструменте и другу опрему за прикупљање података и креирају белешку о природним и друштвеним феноменима по задатој структури – ПД.ОО1.С.2.4. Представљају спроведено истраживање – писано, усмено, помоћу ленте времена и/или цртежом, укључујући и коришћење ИКТ-а. – ПД.ОО1.С.2.5. Одређују факторе чије се дејство мери или контролише током	– ПД.ОО1.С.3.1. Користе научне чињенице приликом изношења идеја и закључака. – ПД.ОО1.С.3.2. Бирају и примењују поступке којима чувају природно окружење и културно наслеђе. – ПД.ОО1.С.3.3. Оријентишу се у простору користећи план насеља и географску карту. – ПД.ОО1.С.3.4. Препознају своју улогу у различитим друштвеним групама прихватајући права и обавезе.

– ПД.ОО1.С.1.5. Идентификују мање очигледне факторе који утичу на кретање тела (средина, отпор ваздуха приликом падања). – ПД.ОО1.С.1.6. На различите начине представљају редослед којим су се јављале важне појаве, личности и историјски догађаји. – ПД.ОО1.С.1.7. Објашњавају везу између прошлости и садашњости на примерима из свакодневног живота.	огледа/експеримента. – ПД.ОО1.С.2.6. Користећи карту Србије описују географске карактеристике простора. – ПД.ОО1.С.2.7. Прикупљају податке о прошлости помоћу различитих историјских извора и на основу тога формулишу краћа објашњења.	

Напредни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици повезују стечена знања и искуства о природним и друштвеним процесима и појавама. На тај начин уочавају узрочно-последичне односе у природном и друштвеном окружењу и објашњавају их користећи аргументе и терминологију на начин примерен узрасту. На очигледним примерима доводе у везу и процењују значај међусобног утицаја човека и природе, како повољан, тако и неповољан, као и могуће последице у будућности. Разликују узроке од последица кључних историјских догађаја, објашњавају и процењују утицај тих догађаја на савремени начин живота и данашњу државу.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици интегришу стара и нова сазнања примењујући напредне стратегије учења, групишући прикупљене или дате податке и уочавајући обрасце и односе међу тим подацима, на основу чега формулишу закључке. Тиме се оспособљавају да самостално одвајају битно од небитног током учења. Различите изворе информација (текстове, слике, географску карту Србије, графиконе, табеле, огледе/експерименте и друго), користе за прикупљање података о узрочно-последичним везама у природи и друштву. Преузимају иницијативу приликом креирања и/или реализовања истраживачких активности – самостално и/или у сарадњи са другим ученицима. Дискутују о спроведеном истраживању са другим ученицима и наставником, поштујући правила активног слушања и аргументовања, чиме развијају способност вредновања процеса и резултата рада.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици темеље закључке и одлуке на усвојеним знањима и поткрепљују их агрументима заснованим на научним чињеницама. Испитивањем и
разумевањем узрочно-последичних односа у појавама и процесима у природи и друштву стварају основу за даље развијање научне писмености. Презентују своје идеје другима, спремни су да се укључе у дискусију и прихвате

другачије аргументе као начин увођења у научну комуникацију. Иницирају и покрећу акције примерене узрасту које имају за циљ промовисање и очување културно-историјског наслеђа и здравих стилова живота. Тако развијају одговорност према себи и другима, као и одговорност према природи, друштвеним и природним ресурсима.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај првог циклуса основног образовања:

Напредни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– ПД.ОО1.Н.1.1. Објашњавају узрочнопоследичне односе у конкретним природним процесима и појавама. – ПД.ОО1.Н.1.2. Разликују узроке од последица важних догађаја који су се десили у прошлости и објашњавају утицај тих догађаја на садашњост. – ПД.ОО1.Н.1.3. На примерима блиским њиховом искуству процењују утицај природних процеса на друштвена збивања, као и друштвених збивања на промене у природи. – ПД.ОО1.Н.1.4. Аргументују еколошку оправданост употребе обновљивих ресурса и рационалног коришћења необновљивих ресурса.	– ПД.ОО1.Н.2.1. Групишу/класификују прикупљене податке и у дискусији са другим ученицима доносе закључке. – ПД.ОО1.Н.2.2. Анализирају једноставно приказане податке и информације (табеле, графикони) да би уочили обрасце и односе у изучаваним феноменима. – ПД.ОО1.Н.2.3. Осмишљавају једноставан експеримент на основу кога се може доћи до закључка о истраживаном феномену. – ПД.ОО1.Н.2.4. Користе карту Србије за објашњавање повезаности природногеографских карактеристика Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи.	– ПД.ОО1.Н.3.1. Аргументују своје идеје и доносе закључке о процесима и појавама у природи и друштву који су засновани на научним чињеницама. – ПД.ОО1.Н.3.2. Решавају проблеме и доносе одговорне одлуке у свакодневним животним ситуацијама употребом стечених знања. – ПД.ОО1.Н.3.3. Предлажу акције у оквиру школе и локалне заједнице и доприносе њиховој реализацији.

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ Стандарди образовних постигнућа за крај основног образовања Општа предметна компетенција (ОПК)

Ученици говоре и пишу користећи оба писма, дајући предност ћирилици, у различитим комуникативним ситуацијама и дигиталном окружењу, примењујући књижевно-језичку и правописну норму. Негују културу дијалога и поштују основне норме комуникације. Имају развијен речник и способни су да користе језик да би исказали своје стваралачке могућности.

Примењују основна знања у тумачењу књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине градећи постепено свој естетски укус. Читањем и доживљавањем књижевних дела развијају маштовитост, способност истраживачког посматрања, разумевања себе и других, критичко мишљење; негује се морално просуђивање, емпатија и асоцијативно повезивање. Ученици читају и усмерено приступају тумачењу различитих неуметничких текстова (укључујући дигиталне изворе и медијске садржаје) како би развијали способност одабира, вредновања и коришћења информација, одговорно се односећи према интелектуалној својини. Безбедно користе информационо-комуникационе технологије у сврхе учења.

Стечена знања из језика и књижевности користе ради даљег учења и усавршавања, као и сналажења у друштвеном животу (решавање проблемских ситуација, сарадња, предузимање иницијативе, развијање одговорног односа према себи и околини и сл.).

У складу са узрастом, разумеју место, улогу и значај језика и књижевности у очувању националног идентитета и традиције, како би неговали културу свог народа и поштовали и уважавали различитости других култура.

Применом знања из српског језика лакше усвајају стране језике.

Примењују разноврсне стратегије учења и функционално повезују садржаје различитих наставних предмета.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици разумеју појам језика, знају којим језиком говоре и препознају место и улогу српског књижевног језика у друштву. Разликују књижевни језик од дијалеката. Примењују књижевнојезичку норму у говору и писању. Имају развијен речник, у складу са узрастом, а речи употребљавају у складу са комуникативном ситуацијом. Умеју да опишу свој доживљај књижевног дела и издвоје тражене информације у неуметничком тексту (линеарном и нелинеарном). Познају најзначајније ствараоце из националне и светске књижевности и њихова дела из програма. Повезују прочитана књижевна дела предвиђена програмом са њиховим ауторима. Праве разлику између народне и ауторске књижевности. Интерпретирају књижевна дела из програма по задатим критеријумима (самостално или уз помоћ наставника).
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици повезују знања из граматике и правописа са језичким ситуацијама у којима их примењују. Говоре јасно, читају течно, умеју да искажу своје мишљење. Саговорника слушају пажљиво, уважавајући његово мишљење.
Састављају једноставан говорени или писани текст о доживљају књижевног дела, као и о темама из свакодневног живота и света маште. Читају књижевне и неуметничке текстове користећи различите технике читања. Разликују експлицитна и имплицитна значења у различитим врстама текстова. Користе различите изворе сазнавања, пореде информације и вреднују их.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици се служе књижевним језиком у различитим комуникативним ситуацијама. Изражавају своје мишљење аргументовано, уважавајући туђе ставове. Бирају одговарајући језички израз у складу са контекстом. Стварају различите врсте текстова. Читају, разумеју и парафразирају књижевне и неуметничке текстове. Користе читалачку писменост и различите стратегије читања и учења. Исказују љубав према књижевности и поштују вредности националне културе и културе других народа. Имају развијене читалачке навике и схватају значај читања за развој сопствене опште културе и знања. Препознају облике вербалне агресије (неучтиво обраћање, непоштовање саговорника, вређање, говор мржње и сл.) као негативну појаву.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Основни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– СРП.ОО.О.1.1. Знају које дијалекатске зоне обухвата српски језик. – СРП.ОО.О.1.2. Разликују самогласнике од сугласника, правилан од неправилног изговора гласа. – СРП.ОО.О.1.3. Разликују променљиве и непроменљиве речи, именују врсте речи и разврставају их према основним граматичким категоријама. – СРП.ОО.О.1.4. Разликују просте речи од твореница. – СРП.ОО.О.1.5. Препознају основне реченичне чланове; разликују независне од зависних предикатских реченица;	– СРП.ОО.О.2.1. Повезују теоријска знања из граматике са класификацијом језичких појава у једноставној језичкој ситуацији. – СРП.ОО.О.2.2. Служи се „Правописом српскога језика” и речницима за решавање језичких и правописних правила. – СРП.ОО.О.2.3. Читају књижевне и неуметничке текстове (линеарне и нелинеарне) и с пажњом и разумевањем слушају једноставније излагање (нпр. предавање уживо или аудио, аудио- визуелно или дигитално излагање) изграђујући навике читања и пажљивог слушања.	– СРП.ОО.О.3.1. Користе знања из језика како би се правилно, јасно и примерено комуникативној ситуацији изражавали писаним и усменим путем. – СРП.ОО.О.3.2. Умеју да прочитају информацију исказану у различитим облицима (табела, графикон, хипертекст...) и интерпретирају је на различите начине (усмено, писмено, визуелно, дигитално). – СРП.ОО.О.3.3. Пишу примењујући различите форме казивања и различите

именују врсте независних реченица према њиховој комуникативној функцији.	– СРП.ОО.О.2.4. Исказују свој доживљај о говореном или писаном тексту (нпр. колико им се текст допада, да ли им је занимљив/необичан; које је основно осећање и тон текста и сл.). – СРП.ОО.О.2.5. Повезују садржај књижевног дела са сопственим или туђим искуством. – СРП.ОО.О.2.6.	функционалне стилове.
– СРП.ОО.О.1.6. Разумеју значења речи, устаљених израза и фразеологизама са којима се срећу у школским текстовима и свакодневној комуникацији. – СРП.ОО.О.1.7. Уочавају основне лексичке појаве	Сажимају и препричавају прозни текст разликујући главно од споредног; интерпретирају текст (описују ликове, поступке, изводе закључке…).	– СРП.ОО.О.3.4. Усклађују одговарајући језички израз са контекстом (укључујући и конструктивну комуникацију у сарадњи са другима, у групи, на друштвеним мрежама и интернету). – СРП.ОО.О.3.5. Изражавају аргументовано своје мишљење у складу са контекстом,
(једнозначност и вишезначност речи) и лексичке односе (синонимију, хомонимију и антонимију).	– СРП.ОО.О.2.7. Одабирају и прилагођавају комуникативној ситуацији одговарајућа изражајна (вербална и невербална) средства, лексику и облике казивања у писаном и говореном тексту. – СРП.ОО.О.2.8. Уочавају информације у тексту које не разумеју и налазе начине за сазнавање (постављају питања); проналазе информације из текста према задатом критеријуму.	уважавајући туђе ставове.
– СРП.ОО.О.1.8. Знају правописна правила и примењују их у једноставнијим примерима. – СРП.ОО.О. 1.9. Разликују формално од неформалног изражавања и повезују начин изражавања са комуникативном ситуацијом. – СРП.ОО.О.1.10. Повезују прочитана књижевна дела са њиховим ауторима; самостално саопштавају основну садржину дела, основну тему, главни мотив дела и његове главне ликове,		– СРП.ОО.О.3.6. Препознају говор мржње и дискриминаторне ставове у свакодневним ситуацијама и у медијима као негативну појаву; поштују личне и културолошке различитости. – СРП.ОО.О.3.7. Користе читалачку писменост (проналазе информације, разумеју опште значење текста, интерпретирају значење текста) као средство за учење других предмета. – СРП.ОО.О.3.8. Примењују различите стратегије читања и прилагођавају их природи текста и сврси читања

време и место радње; разликују основне форме казивања. – СРП.ОО.О.1.11. Класификују текстове према различитим критеријумима:		
књижевни/некњижевни текст, народна/ауторска књижевност; дело у прози/дело у стиху; књижевни род (епски, лирски, драмски).		

		(информисање, учење, естетски доживљај, забава); читају, разумеју и интерпретирају нелинеарне текстове.
		– СРП.ОО.О.3.9. Имају развијене читалачке навике и схватају значај читања за развој сопствене опште културе и знања. – СРП.ОО.О.3.10. Разумеју значај књижевности и културе у свом животу; развијају креативност и сопствене стваралачке способности на свим пољима; вреднују књижевност као суштински део националне, европске и светске културе и као средство за промоцију различитих култура. – СРП.ОО.О.3.11. Користе знања из језика и књижевности за учествовање у различитим културним садржајима
		(приредбе, представе, књижевне вечери, изложбе, перформансе…), реализују унапред осмишљене идеје, учествују у пројектима који се тичу школе и локалне заједнице.
		– СРП.ОО.О.3.12. Састављају

		једноставнији говорени или писани текст према задатом критеријуму, одговорно се односећи према питањима везаним за интелектуалну својину. – СРП.ОО.О.3.13. Увиђају значај језика у неговању културног и националног идентитета; поштују језике националних мањина у Србији и познају елементе њихове културне баштине и историјског наслеђа.

Средњи ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици знају основне податке о пореклу и развоју књижевног језика, његовој дијалекатској разуђености и положају у европској породици језика. Разликују основне језичке групе у Европи и одређују место српског језика у породици словенских језика. Имају основна знања из различитих области граматике (фонетике, морфологије, синтаксе, лексикологије, стилистике) и правописа и примењују их у говору и писању. Имају развијен речник у

складу са образовањем, разликују формално од неформалног изражавања и повезују начин изражавања са

комуникативном ситуацијом. При тумачењу књижевног дела уочавају основне тематске, композиционе и језичкостилске карактеристике епског, лирског и драмског текста. Познају основне књижевне термине и адекватно их примењују у тумачењу књижевних дела. Самостално анализирају издвојен проблем у књижевном и неуметничком тексту.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2)

Ученици повезују информације из различитих области служећи се речницима, приручницима, енциклопедијама и другим изворима информација, укључујући и дигиталне. Своје мишљење о свакодневним темама умеју јасно да формулишу, аргументују и јавно искажу. Састављају логичан и структуриран сложенији говорени или писани текст. Тумаче кључне чиниоце структуре књижевног текста као и његове тематске, идејне, стилске, језичке и композиционе особине. Тумаче идејне и формалне елементе књижевног и неуметничког текста. Анализирају издвојен проблем у тексту и умеју да аргументују своје мишљење.

Специфична предметна	
компетенција 3 (СПК 3) Ученици негују сопствени говор и састављају сложеније писане текстове о различитим темама поштујући језичку норму. Користе основну и секундарну литературу и умеју да препоруче књижевно дело и да образложе свој избор. Примењују основне књижевне термине у тумачењу књижевних дела. Имају развијену читалачку културу, читају ради уметничког доживљаја књижевног дела, знања, богаћења лексичког фонда. Повезују информације из неуметничких текстова поредећи их са личним искуством. Користе знања из језика и књижевности за креирање различитих културних садржаја.	

Средњи ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– СРП.ОО.С.1.1. Разврставају европске језике на основне језичке групе и знају место српског језика у породици словенских језика. – СРП.ОО.С.1.2. Наводе основне етапе у развоју књижевног језика код Срба и најзначајније културноисторијске споменике; класификују дијалекте српског језика. – СРП.ОО.С.1.3. Уочавају евентуалне разлике између свог и књижевног акцентовања речи; умеју	– СРП.ОО.С.2.1. Примењују теоријска знања у уочавању, илустровању и анализи граматичких појава у сложенијој језичкој ситуацији. – СРП.ОО.С.2.2. Уочавају и исправљају грешке у свом и туђем тексту у складу са правописном нормом. – СРП.ОО.С.2.3. Користе различите стратегије читања и учења у складу са постављеним циљем. – СРП.ОО.С.2.4. Редовно	– СРП.ОО.С.3.1. Изражавају своје мишљење у школском, приватном, јавном и медијском контексту служећи се књижевним језиком, уз свест о социјалним конвенцијама и културолошким различитостима. – СРП.ОО.С.3.2. Користе изграђене вештине сарадње и културу комуникације, културу сопственог вербалног и

да одреде место акцента у речи. – СРП.ОО.С.1.4. Примењују знања о подели гласова и гласовним алтернацијама у свом говору и писању. – СРП.ОО.С.1.5. Разликује подврсте променљивих речи и њихове граматичке категорије, као и све глаголске облике (осим имперфекта). – СРП.ОО.С.1.6. Препознају делове твореница (корен, творбену основу, префикс, суфикс) у једноставнијим примерима, развијајући језичко осећање и богатећи свој речник. – СРП.ОО.С.1.7. Уочавају синтагме и умеју да анализирају једноставније реченице грађене по основним моделима; познају врсте зависних реченица и разумеју њихову функцију. – СРП.ОО.С.1.8. Знају и тумаче значења речи и фразеологизама који се јављају у литерарним и медијским текстовима намењеним младима и правилно их употребљавају. – СРП.ОО.С.1.9. Препознају функционалне стилове (књижевноуметнички, научни, административни, публицистички и	читају књижевна дела из школског програма и дела по свом слободном избору, стичући читалачке навике и развијајући књижевни/естетски укус. – СРП.ОО.С.2.5. Доживљавају књижевно дело исказујући личне утиске; интерпретирају књижевни и неуметнички текст истичући битне детаље; повезују, упоређују и образлажу своје закључке чињеницама из текста и личног искуства. – СРП.ОО.С.2.6. Тумаче узрочно-последичне односе у вези са догађајима у тексту, поступцима и карактеристикама ликова, историјским и друштвеним контекстом, тј. мотивима, стилско језичким средствима у поезији; откривају идејни слој текста. – СРП.ОО.С.2.7. Процењују поступке и особине ликова и тако формирају и преиспитују моралне ставове. – СРП.ОО.С.2.8. Разликују субјективност од објективности у изражавању, чињенице од интерпретација, препознају метафоричност; хумор, иронију, сатиру; препознају сврху и циљ	невербалног изражавања, као и вештине слушања и поштовања туђег мишљења у различитим аспектима, медијима и комуникацијским ситуацијама. – СРП.ОО.С.3.3. Негују културу свог народа и поштују и уважавају различитости других култура. – СРП.ОО.С.3.4. Користе читалачку писменост (размишљају о тексту и вреднују његов садржај; пореде чињенице и ставове изнете у тексту с властитим представама, траже доказе у тексту и супротстављају их доказима из других извора информација, користећи општа и специфична знања, али и способност апстрактног размишљања) у различитим сферама, (уметничкој, дигиталној, информатичкој, финансијској, здравственој, медијској, научној, математичкој...). – СРП.ОО.С.3.5. Проширују интересовање за читање – од различитих неуметничких текстова до књижевности за младе,

разговорни) на основу њихових одлика и	изражавања (пропаганда, манипулација, реклама, информисање…). – СРП.ОО.С.2.9.	националне и светске белетристике; умеју да препоруче књигу и да вреднују

примењују их у складу са комуникативном ситуацијом.	Организују говорени или писани текст (осмишљавају и преобликују план, структурирају и преуређују садржај, повезују делове у складну говорену или писану целину). – СРП.ОО.С.2.10. Самостално проналазе, повезују информације из текстова из различитих	препоруке других.
– СРП.ОО.С.1.10. Доследно примењују правописна правила и уочавају грешке у свом и туђем тексту. – СРП.ОО.С.1.11. Повезују књижевна дела са историјским и друштвеним контекстом. – СРП.ОО.С.1.12. Уочавају у делу лирске, епске и драмске елементе; именују основне књижевне (песма, приповетка, роман...) и књижевно-научне врсте		– СРП.ОО.С.3.6. Разумеју међусобне везе књижевности и културе; обликују своје естетске и етичке ставове уз помоћ литературе. – СРП.ОО.С.3.7. Користе знања из језика и књижевности за креирање и/или вредновање различитих културних садржаја; спремни су да учествују у самосталним и тимским пројектима; способни су да развију идеју и да је представе препознајући и остварујући личну, друштвену и комерцијалну вредност. – СРП.ОО.С.3.8. Састављају говорене или писане текстове на основу наученог, основне и секундарне литературе; умеју да цитирају и/или парафразирају туђе текстове. – СРП.ОО.С.3.9. Уважавају културну разноликост Србије, цене културну баштину свог завичаја; имају развијене културне потребе, знају како да их искажу и задовоље.
(биографију, аутобиографију, дневник, путопис, мемоаре и научно-популарне текстове).		
– СРП.ОО.С.1.13. Разликују аутора књижевног дела од наратора, драмског лица или лирског субјекта; књижевни текст од неуметничког текста који обрађују исте/сличне теме, ликове и догађаје. – СРП.ОО.С.1.14. Именују различите облике казивања (приповедање у 1. и 3. лицу, хронолошко и ретроспективно; описивање, врсте описа; монолог, унутрашњи монолог и дијалог), језичко		

стилска изражајна средства, као и врсте стиха, строфе и риме приликом	области и користе их у учењу и свакодневним животним ситуацијама.	
интерпретације и анализе књижевних дела.		
– СРП.ОО.С.1.15. Праве		

разлику између парафразе (препричавања) и анализе дела.		

Напредни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК1)

Ученици разумеју функције и значај језика и вишејезичности. Имају детаљнија знања о граматици српског језика (акцентима, саставу речи, значењу падежа и глаголских облика, структури реченице); познају структуру речничког чланка. Владају усменим и писаним облицима потребним за школовање, грађанску и социјалну укљученост. Процењују стилске поступке у књижевном и неуметничком тексту и тумаче њихову улогу у остваривању естетских и значењских одлика различитих врста текстова. Разумеју и успостављају везе између књижевности и других уметности, науке и технологије. Развијају лични, национални и културни идентитет, свест о припадности европском и светском културном наслеђу на основу дела српске и светске књижевности, позоришне и филмске уметности, научне и уметничке баштине и различитих облика медијске културе.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК2)
Ученици говоре јавно и пред већим аудиторијумом о темама из језика, књижевности и културе. Уочавају истраживачке и стваралачке могућности у процесу учења језика и књижевности и примењују стечена знања и вештине у свакодневном животу. Истражују карактеристике регистара и стилова везаних за речнике и избор одговарајућих језичких израза. Упоређују информације из различитих дисциплина и медијских извора и критички се односи према њима.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Ученици имају навику и потребу да развијају говорну и читалачку културу, како ради сопственог усавршавања тако и ради учешћа у грађанском и друштвеном животу. Прате утицај социоекономских кретања на језик, књижевност, културу и науку; брину о одрживом начину живота у заједници. Негују хумани и критички однос у дијалогу међу културама. Спремни су да преузму одговорност за изборе и одлуке који утичу на лични живот и живот заједнице.
СПК 1

Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– СРП.ОО.Н.1.1. Разумеју и објашњавају основне функције језика (комуникативну и стваралачку); познају појмове једнојезичности и вишејезичности и знају одговарајуће језичке прилике у Србији. – СРП.ОО.Н.1.2. Умеју да одреде дужину/квантитет акценатског слога и примене правила акцентуације у једноставним примерима (унутрашњи слогови и једносложне речи); – СРП.ОО.Н.1.3. Одређују гласовне алтернације и примењују књижевнојезичку норму у вези са њима. – СРП.ОО.Н.1.4. Проналазе и именују делове речи у вези са облицима речи (граматичку основу и наставак за облик); знају основна значења падежа, именују личне и неличне, просте и сложене глаголске облике и правилно их употребљавају у писању и говору. – СРП.ОО.Н.1.5. Именују основне творбене моделе (префиксација, извођење, слагање) и користе их ради богаћења свог речника. – СРП.ОО.Н.1.6. Анализирају синтагме, предикатске и комуникативне	– СРП.ОО.Н.2.1. Анализирају кључне чиниоце структуре књижевног текста (тематске, идејне, стилске, језичке и композиционе особине) користећи књижевнотеоријску терминологију. – СРП.ОО.Н.2.2. Процењују функцију употребљених стилских средстава (стилске фигуре, облици казивања, слојевитост у значењу) у одређеном контексту. – СРП.ОО.Н.2.3. Анализирају проблем, идеју или поруку у књижевном и неуметничком тексту сагледавајући их из различитих перспектива; проналазе аргументе, рангирају и преиспитују њихову вредност и евентуално коригују своје ставове. – СРП.ОО.Н.2.4. Усклађују сврху, садржај и начин излагања са комуникативном ситуацијом. – СРП.ОО.Н.2.5. Састављају различите типове текстова (бирају одговарајуће елементе функционалних стилова и форме казивања) испољавајући оригиналност и креативност.	– СРП.ОО.Н.3.1. Разумеју и користе могућности језика, истражују и изражавају ставове о себи, као и о друштвеним, културним, моралним, духовним и естетским димензијама људских искустава. – СРП.ОО.Н.3.2. Имају интерактиван однос према медијима; препознају различите врсте медијских манипулација и њихов утицај на обликовање стварности. – СРП.ОО.Н.3.3. Развијају лични стил у вербалном и невербалном изражавању. – СРП.ОО.Н.3.4. Негују позитивне интеракције и сарадњу у тимском раду уз истрајност и проактивност у остваривању циљева; спремни су да учествују у активностима заједнице и друштва. – СРП.ОО.Н.3.6. Уочавају и прате развој и утицај уметности, науке и технологије на писменост и језик; брину о очувању

реченице и увиђају њихов међусобни однос у	– СРП.ОО.Н.2.6. Истражују и упоређују информације из различитих медијских	културно-историјских споменика, о безбедности и одрживости животне средине.
		– СРП.ОО.Н.3.7.
		Користе читалачку

језичком систему; примењују основна правила слагања реченичних чланова.	извора вреднујући поузданост извора и релевантност информација.	писменост да би објективно и критички разматрали садржај и форму текста, његову структуру, жанр, начин и стил писања; разликују чињенице од интерпретације, као и ауторове евентуалне пристрасности и предрасуде.
– СРП.ОО.Н.1.7. Одређују значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени; познају и користе метафору и метонимију као лексичке механизме. – СРП.ОО.Н.1.8. Тумаче одлике лирског, епског и драмског у различитим књижевним делима и у књижевним врстама на међи (нпр. драмски спев, лирско-епске врсте). – СРП.ОО.Н.1.9. Уочавају и описују језичке, структурне и/или естетске особине књижевног и неуметничког дела и користе их у вредновању књижевног дела и развијању властитог стила изражавања.		– СРП.ОО.Н.3.8. Читајући и пишући, проширују своје видике и развијају свој мисаони и емоционални свет, уз спремност да преузму одговорност за изборе и одлуке који утичу на лични живот и живот заједнице. – СРП.ОО.Н.3.9. Негују хумани и критички однос према културним различитостима и начину на који се књижевношћу и другим уметностима може доживети и обликовати свет. – СРП.ОО.Н.3.10. Вреднују језик као медиј националне културе, националну културну баштину и културну разноликост Европе и света.

МАТЕМАТИКА Стандарди образовних постигнућа за крај основног образовања

Општа предметна компетенција (ОПК)

Ученици усвајају основне математичке концепте и знања, груписане у три велике међусобно повезане области: бројеви и алгебра (А), геометрија и мерење (Г), обрада података и случајност (С), развијају математичку функционалну писменост, критичко мишљење и стичу основе апстрактног мишљења, чиме постају припремљени за даље образовање. Оспособљени су да комуницирају користећи математички језик и симболе, као и за тумачење природних и друштвених појава и процеса са становишта математике. Решавају проблеме из свакодневног живота, доносе и образлажу одлуке, користећи математику, индивидуално или у сарадњи са другима. Ученици развијају истраживачки дух и креативност. Мотивисани су да уче, напредују и изграђују позитивне ставове према математици и науци уопште. Развијају ставове о значају математичко-логичког резоновања као основе за доношење личних, друштвених, финансијских, еколошких и других одлука. Одговорно користе дигиталне технологије и податке за учење и решавање проблема. Прикупљају податке из поузданих извора, обрађују их, изводе закључке и презентују добијене резултате.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК1)

Ученици су овладали базичним знањима из области бројеви и алгебра, геометрија и мерење, обрада података и случајност, што чини најнужнија знања потребна за свакодневни живот и даље школовање. Ученици су усвојили основне појмове у вези са природним, целим и рационалним бројевима и одређују вредности једноставнијих израза. Изводе основне поступке при раду са именованим бројевима, што им омогућује да разумеју квантитативне одлике објеката и процеса. Ученици су овладали техником рада са основним алгебарским формама, одређују и проверавају решења једноставне линеарне једначине и неједначине, разликују директну и обрнуту пропорционалност и примењују својства пропорције. Објекте са заједничком особином представљају као скупове и елементарно користе скуповне операције и Венове дијаграме при закључивању. Као основ за разумевање односа објеката у реалном окружењу, ученици препознају и представљају геометријске објекте у равни и простору, познају и разликују њихова својства и односе припадања, одређују и упоређују мере. Користе Питагорину теорему у једноставнијим примерима. Усвојили су концепт подударности и симетричности и елементарно их користе. Једноставним анализама обрађују прикупљене нумеричке податке, одређују и приказују основне статистичке карактеристике. Разумеју концепт случајног догађаја и вероватноћу као меру случајности (неизвесности).

Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Ученици су овладали основним способностима комуникације користећи математички језик и симболе. Усвајају математичке појмове и концепте као менталне слике, користе конкретизацију, повезују познате чињенице на логичан начин. Учествују у методи вођеног откривања и едукативним играма које помажу и подстичу развој основних математичких вештина. Правилно користе геометријски прибор, калкулатор и едукативне софтвере на основном нивоу. Учећи математичке садржаје развијају систематичност, упорност и стичу одговорност према сопственом напретку у учењу.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Овладавањем основним математичким знањима и вештинама ученици су оспособљени за сналажење у свакодневним ситуацијама (управљање новцем, мерење, сналажење у простору, тумачење статистичких информација и сл.) и уједно припремљени за даље школовање у областима које захтевају само основне математичке компетенције. Свесни су примене
математике у другим дисциплинама и значаја математике за развој логичког, апстрактног и критичког мишљења сваког појединца.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Основни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– МАТ.А.ОО.О.1.1. Усвојили су појам скупа и изводе једноставне скуповне операције са два задата скупа. – МАТ.А.ОО.О.1.2. Извршавају и правилно користе рачунске операције, њихова својства и релације у скупу природних, целих и рационалних бројева. – МАТ.А.ОО.О.1.3. Изводе основне поступке при раду са општим бројевима. – МАТ.А.ОО.О.1.4. Користе директну и обрнуту пропорционалност у познатом контексту. – МАТ.А.ОО.О.1.5. Решавају једноставне линеарне једначине и неједначине. – МАТ.Г.ОО.О.1.6. Препознају основне геометријске објекте у равни и простору и знају њихова основна својства. – МАТ.Г.ОО.О.1.7. Израчунавају мерне величине једноставних геометријских објеката користећи	– МАТ.ОО.О.2.1. Усвајају математичке концепте користећи менталне слике. – МАТ.ОО.О.2.2. Користе конкретизацију како би разумели апстрактне математичке појмове. – МАТ.ОО.О.2.3. Повезују познате чињенице како би извукли очигледне закључке. – МАТ.ОО.О.2.4. Примењују једноставне математичке процедуре при решавању математичког захтева једноставног познатог контекста. – МАТ.ОО.О.2.5. Учествују у методи вођеног откривања дајући одговоре на једноставна питања која их воде ка решењу. – МАТ.ОО.О.2.6. Учествују у играма које помажу да развију основне математичке вештине, а чине да градиво ученицима постане приступачно и учење занимљиво. – МАТ.ОО.О.2.7. Употребљавају геометријски прибор и	– МАТ.ОО.О.3.1. Користе основни математички језик. – МАТ.ОО.О.3.2. Стичу основне вештине које ће им бити корисне у свакодневним ситуацијама, као што су: мерење, управљање новцем и доношење одлука уопште. – МАТ.ОО.О.3.3. Имају темеље за даље школовање, у којем ће имати потребу за базичним аритметичким, алгебарским и геометријским знањима. – МАТ.ОО.О.3.4. Разумеју да је математичко знање важно за друге дисциплине и науке. – МАТ.ОО.О.3.5. Користе знања из алгебре и геометрије за разумевање облика и величина, као и за сналажење у простору, што им помаже да уоче и опишу околину, уметничка дела, архитектонска остварења и сл. – МАТ.ОО.О.3.6. Користе информације и статистичке податке за доношење личних одлука.

одговарајуће формуле и Питагорину теорему. – МАТ.Г.ОО.О.1.8.		– МАТ.ОО.О.3.7. Развијају самопоуздање у своје математичке способности

Користе јединице мере за дужину, површину, запремину, масу, време и углове.	калкулатор.	за решавање реалних проблема. – МАТ.ОО.О.3.8. Развијају уредност, систематичност и прецизност.
– МАТ.Г.ОО.О.1.9. Изводе најједноставније геометријске конструкције. – МАТ.Г.ОО.О.1.10. Препознају подударне и симетричне геометријске фигуре у равни. – МАТ.С.ОО.О.1.11. Елементарно тумаче табеларно или графички представљене податке. – МАТ.С.ОО.О.1.12. Разумеју концепт случајног догађаја и користе класичну дефиницију вероватноће у најједноставнијим примерима.	– МАТ.ОО.О.2.8. Користе едукативне софтвере и апликације које пружају интерактивно искуство учења математике и решавања задатака. – МАТ.ОО.О.2.9. Усвајају основне математичке концепте кроз вежбу, упорност, уредност, систематичност и одговарајући интелектуални напор. – МАТ.ОО.О.2.10. Схватају да грешке нису неуспех, већ део процеса учења.	

Средњи ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК1) Ученици су овладали ширим знањима из области бројеви и алгебра, геометрија и мерење, обрада података и случајност, и примењују их за решавање разноврсних математичких проблема. Уочавају бијекцију између скупа реалних бројева и бројевне праве. Заокругљују реалне бројеве и процењују грешку заокругљивања. Израчунавају и процењују вредност бројевног израза. Овладали су појмовима у вези са дељивошћу и примењују правила дељивости. Овладали су техником рада са сложенијим алгебарским формама: трансформишу целе алгебарске изразе, решавају линеарне једначине и неједначине, као и системе линеарних једначина. Разумеју појам линеарне зависности променљивих. Примењују тврђења о односима страница и углова троугла. Примењују Питагорину теорему на различите геометријске фигуре. Усвојили су концепт сличности. Врше основне конструкције и изометријске трансформације геометријских фигура. Сабирају и одузимају векторе. Одређују и процењују мере геометријских објеката у равни и простору. Анализирају и графички представљају прикупљене податке. Израчунавају вероватноћу догађаја у једноставнијим случајевима.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Ученици су математички функционално писмени. Користе аналогију за повезивање сличних математичких ситуација и проналажење решења у различитим, али сродним проблемима. Користе индуктивно закључивање,
прелазе са конкретног на апстрактно мишљење. Развијају аналитичке вештине, логичко и критичко размишљање. Истражују различите приступе проблему уз подршку наставника или вршњака. Индивидуално и тимски реализују једноставније пројекте, користе одговарајуће софтвере у циљу усвајања, проширивања или продубљивања математичког знања. Ученици су отворени за критичко преиспитивање свог и туђег рада у циљу унапређења понуђених/добијених решења.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Ученици су оспособљени да адекватно користе математички језик у научној комуникацији, примењују математику при изучавању других наука (наставних предмета), доносе математички засноване одлуке у различитим областима личног и друштвеног контекста. Имају развијене математичке компетенције на нивоу који им омогућава успешан наставак школовања.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Средњи ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– МАТ.А.ОО.С.1.1. Формирају скупове према	– МАТ.ОО.С.2.1. Користе аналогију како би повезали сличне математичке ситуације и пронашли решење у различитим, али сродним проблемима.	– МАТ.ОО.С.3.1. Адекватно користе математички језик и разумеју његову улогу у научној комуникацији.
датим захтевима, и изводе скуповне операције у изразима са два скупа или више скупова. – МАТ.А.ОО.С.1.2. Имају шира знања о	– МАТ.ОО.С.2.2. Разлажу математички проблем на његове саставне делове	– МАТ.ОО.С.3.2. Приступају проблемима у свакодневним ситуацијама логично и систематски.
својствима природних, целих и рационалних бројева и усвојили су појам реалног броја, укључујући разлику између рационалних и ирационалних бројева.	(анализа), а затим те делове повезују у целовито решење (синтеза), што им омогућава да разумеју како различити делови математичких задатака међусобно утичу један на други и како се решења могу интегрисати у целину.	– МАТ.ОО.С.3.3. Доносе математички засноване одлуке у вези са новчаним, еколошким и здравственим
– МАТ.А.ОО.С.1.3. Решавају линеарне једначине и неједначине, као и системе линеарних једначина са две непознате.	– МАТ.ОО.С.2.3. Користе индуктивно закључивање за откривање правила/тврђења.	питањима. – МАТ.ОО.С.3.4. Имају темеље за даље школовање, у којем ће имати потребу за дубљим разумевањем алгебре и геометрије.
– МАТ.А.ОО.С.1.4. Уочавају зависност међу променљивим величинама и примењују линеарну функцију.	– МАТ.ОО.С.2.4. Прелазе са конкретног на	– МАТ.ОО.С.3.5. Интегришу своје математичко знање у
– МАТ.Г.ОО.С.1.5.		

Израчунавају и процењују мерне величине геометријских објеката, користе разлагања на једноставније објекте, служе се различитим јединицама мере.	апстрактно мишљење. – МАТ.ОО.С.2.5. Истражују различите приступе проблему, уз подршку наставника или вршњака.	друге предмете, посебно у природним наукама, што им омогућава боље разумевање тих садржаја.
– МАТ.Г.ОО.С.1.6. Користе Питагорину теорему за одређивање елемената геометријских фигура и тела. – МАТ.Г.ОО.С.1.7. Знају и користе основна тврђења (ставове подударности и сличности, итд.) о геометријским фигурама	– МАТ.ОО.С.2.6. Индивидуално и тимски реализују краће пројекте у којима решавају проблеме везане за реалне ситуације. – МАТ.ОО.С.2.7. Користе игре за дубље разумевање математичких појмова, развијање аналитичких вештина и логичког размишљања.	– МАТ.ОО.С.3.6. Користе знања из алгебре и геометрије у техничком образовању, уметности и другим областима. – МАТ.ОО.С.3.7. Схватају употребу статистичких података у природним и друштвеним наукама. – МАТ.ОО.С.3.8. Имају развијену свест о сопственим аналитичким способностима.
(угао, троугао, четвороугао, многоугао и круг) у једноставнијим проблемима.		

– МАТ.Г.ОО.С.1.8. Конструишу једноставне геометријске фигуре. – МАТ.Г.ОО.С.1.9. Знају и користе основне изометријске трансформације и пресликавају фигуре конструкцијски или уз помоћ дате квадратне мреже. – МАТ.С.ОО.С.1.10. Анализирају и графички представљају једноставније скупове података. – МАТ.С.ОО.С.1.11. Примењују класичну дефиницију вероватноће у једноставнијим случајевима.	– МАТ.ОО.С.2.8. Користе одговарајуће софтвере за решавање задатака и усвајање математичких концепата. – МАТ.ОО.С.2.9. Отворени су за критичко преиспитивање сопствених решења, али и за расправу о различитим методама решавања математичких проблема.	

Напредни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК1) Ученици су овладали напредним знањима из области бројеви и алгебра, геометрија и мерење, обрада података и случајност. Оспособљени су за решавање сложенијих математичких проблема, показују дубље разумевање математичких појмова и концепата, као и прецизност у раду. Трансформишу сложеније целе алгебарске изразе. Проблеме из свакодневног живота решавају примењујући сложеније линеарне једначине, неједначине, системе и продужене пропорције. Интерпретирају својства линеарне функције задате аналитички или графички. Користећи својства геометријских објеката и тврђења о њиховим међусобним односима, доказују подударност и сличност троуглова, врше сложеније конструкције. Одређују квантитативна својства изучаваних геометријских објеката у равни и простору када потребни елементи нису непосредно дати. Прикупљају податке из поузданих извора, обрађује их, изводе закључке и презентују добијене резултате. Примењују основне особине вероватноће.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Ученици користе генерализацију, примењују анализу и синтезу за решавање комплекснијих математичких проблема, користе аналогију у односу на објекте, својства и поступке, као и апстракцију без ослањања на конкретизацију. Користе ИКТ алате за решавање сложенијих математичких задатака. Реализују пројекте где повезују различите дисциплине кроз једноставне математичке моделе. Заинтересовани су за учење математике и доживљавају га као интелектуални изазов.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Ученици јасно изражавају своје математичке мисли и идеје. Примењују аналитичке и логичке вештине у сложеним животним ситуацијама. Примењују сложенија математичка знања и вештине засноване на апстрактном закључивању при решавању проблема. Припремљени су за наставак образовања у дисциплинама које захтевају висок ниво математичких компетенција. Имају развијено апстрактно и критичко мишљење, аналитички расуђују, спроводе анализе података у контексту других области и доносе одговарајуће закључке. Користе математичкологичка знања у конструктивном дијалогу о различитим друштвеним и природним појавама. Показују интелектуалну радозналост и љубав према математици.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Напредни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– MAT.A.OO.H.1.1. Користе скупове, скуповне операције и релације у садржајима из	– MAT.OO.H.2.1. Користе генерализацију за формирање тврђења, које потом доказују. – MAT.OO.H.2.2. Користе	– MAT.OO.H.3.1. Користе математички језик строго поштујући његову семантику и синтаксу. – MAT.OO.H.3.2. Јасно изражавају своје

геометрије и алгебре.	анализу и синтезу за	математичке мисли и идеје.
– МАТ.А.ОО.Н.1.2. Ефикасно манипулишу бројевним и целим алгебарским изразима. – МАТ.А.ОО.Н.1.3. Оспособљени су за елементарно математичко моделирање у познатом контексту. – МАТ.Г.ОО.Н.1.4. Израчунавају и процењују мерне величине геометријских објеката када потребни елементи нису непосредно дати. – МАТ.Г.ОО.Н.1.5. Конструишу геометријске фигуре, по потреби примењујући више познатих тврђења. – МАТ.Г.ОО.Н.1.6. Доказују геометријска тврђења, по потреби примењујући више познатих тврђења (Питагорина теорема и њен обрат,	– решавање комплекснијих математичких проблема. – МАТ.ОО.Н.2.3. Користе аналогију у односу на објекте, својства и поступке (не само за сличност између једноставних проблема). – МАТ.ОО.Н.2.4. Користе апстракцију без ослањања на конкретизацију. – МАТ.ОО.Н.2.5. Користе	– МАТ.ОО.Н.3.3. Користе аналитичке и логичке вештине у сложенијим животним ситуацијама. – МАТ.ОО.Н.3.4. Припремљени су за наставак образовања у
Талесова теорема, ставови подударности и сличности,	ИКТ алате за	дисциплинама које захтевају висок ниво
значајне тачке троугла, збир углова многоугла, и друго). – МАТ.С.ОО.Н.1.7. Анализирају	решавање сложенијих математичких проблема.	математичких компетенција.
сложеније скупове прикупљених података.	– МАТ.ОО.Н.2.6. Реализују пројекте у којима повезују различите дисциплине кроз једноставне математичке моделе. – МАТ.ОО.Н.2.7. Користе игре у циљу развоја способности апстрактног и креативног	– МАТ.ОО.Н.3.5. Спроводећи поступке доказивања, развијају способност критичког мишљења и аналитичког расуђивања.
	размишљања, као и способности критичке анализе и решавања проблема. – МАТ.ОО.Н.2.8. Показују радозналост за апстрактне математичке концепте и виде их као интелектуални изазов.	– МАТ.ОО.Н.3.6. Користе математичко- логичка знања и вештине у критичком и конструктивном дијалогу у вези са различитим друштвеним и природним појавама.
		– МАТ.ОО.Н.3.7. Спроводе

– МАТ.С.ОО.Н.1.8. Користе класичну дефиницију вероватноће и основна својства вероватноће.		анализу података у контексту других области и доносе закључке. – МАТ.ОО.Н.3.8. Имају развијену интелектуалну радозналост и љубав према математици.

Разрада СПК1

ОСНОВНИ НИВО

БРОЈЕВИ И АЛГЕБРА

МАТ.А.ОО.О.1.1. **Усвојили су појам скупа и изводе једноставне скуповне операције са два задата скупа.**

1.1. Знају да је скуп одређен својим елементима, умеју да запишу и Веновим дијаграмом представе скуп на основу особине његових елемената, знају шта је празан скуп.

1.2. Познају релације бити подскуп и једнакост скупова, тј. уочавају скупове који су у тим релацијама.

1.3. Одређују комплемент скупа у односу на задати скуп, који је његов надскуп.

1.4. Елементарно изводе скуповне операције пресек и унија за два скупа са малим бројем елемената.

1.5. Користе уређене парове.

МАТ.А.ОО.О.1.2. **Извршавају и правилно користе рачунске операције, њихова својства и релације у скупу природних, целих и рационалних бројева.**

2.1. Упоређују по величини бројеве истог записа, помажући се сликом (бројевном правом) кад је то потребно.

2.2. Преводе децимални запис рационалног броја у разломак и обратно, у једноставнијим случајевима.

2.3. Одређују приближну вредност рационалног броја и процењују апсолутну грешку.

2.4. У једноставнијим случајевима усмено извршавају рачунске операције са природним бројевима користећи њихова својства.

2.5. Деле са остатком једноцифреним бројем и утврђују дељивост.

2.6. Примењују правила дељивости са 2, 5 и декадним јединицама.

2.7. Одређују супротан број, реципрочну вредност броја и апсолутну вредност броја.

2.8. Извршавају једну основну рачунску операцију са рационалним бројевима.

2.9. Одређују задати проценат неке величине.

2.10. Израчунавају степен датог броја у једноставним случајевима, посебно квадрат и куб броја.

2.11. Извршавају једну основну операцију са степенима у једноставним случајевима (множе и деле степене истих основа).

2.12. Рачунају усмено квадратни корен потпуних квадрата прве стотине.

2.13. Користе доступни софтвер за рачунање бројевних израза са више рачунских операција.

МАТ.А.ОО.О.1.3. **Изводе основне поступке при раду са општим бројевима.**

3.1. По потреби трансформишу (преводе у сређен облик) једноставније целе алгебарске изразе, тако што сабирају, одузимају и множе мономе.

3.2. Израчунавају вредности једноставних целих алгебарских израза када се општим бројевима доделе конкретне вредности.

3.3 .Одређују вредност линеарне функције дате таблицом или формулом.

МАТ.А.ОО.О.1.4. **Користе директну и обрнуту пропорционалност у познатом контексту.**

4.1. Одређују непознати члан дате пропорције.

4.2. У једноставним случајевима познатог контекста уочавају директно и обрнуто пропорционалне величине и формулом описују ту зависност. МАТ.А.ОО.О.1.5. **Решавају једноставне линеарне једначине и неједначине.**

5.1. Утврђују да ли је дати број решење задате једначине или неједначине.

5.2. Решавају основне типове линеарних једначина и неједначина; скуп решења неједначине представљају на бројевној правој.

ГЕОМЕТРИЈА И МЕРЕЊЕ

МАТ.Г.ОО.О.1.6. **Препознају основне геометријске објекте у равни и простору и знају њихова основна својства.**

6.1. Владају појмовима: дуж, полуправа, права, раван, угао, круг и кружница (кружна линија); уочавају њихове моделе у реалним ситуацијама.

6.2. Уочавају односе правих у равни, паралелне и нормалне праве.

6.3. Уочавају односе праве и кружнице.

6.4. Разликују врсте углова (оштри, прави, тупи).

6.5. За дати вектор уочавају и именују његове елементе (правац, смер и интензитет као дужину одговарајуће дужи).

6.6. Међу датим векторима препознају једнаке и супротне векторе.

6.7. Прецизно описују и класификују геометријске фигуре: троугао, четвороугао (квадрат, правоугаоник, паралелограм, ромб, трапез, делтоид), круг, и уочавају њихове основне особине.

6.8. Прецизно описују и на основу битних својстава класификују геометријска тела: коцка, квадар, права призма, права пирамида, прави ваљак, права купа, лопта.

МАТ.Г.ОО.О.1.7. **Израчунавају мерне величине једноставних геометријских објеката користећи одговарајуће формуле и Питагорину теорему.**

7.1 Усвојили су појам обима геометријске фигуре.

7.2 Усвојили су појам површине геометријске фигуре.

7.3 Израчунавају обим и површину квадрата, правоугаоника, троугла и круга на основу елемената који су непосредно дати.

7.4 За геометријску фигуру дату у квадратној мрежи процењују површину.

7.5 Усвојили су појам мреже и површине геометријског тела.

7.6 Рачунају површину коцке и квадра на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку.

7.7 Уочавају осне пресеке коцке и квадра и рачунају њихове елементе и површину на основу елемената тих тела који су непосредно дати. 7.8 Усвојили су појам запремине геометријског тела.

7.9 Рачунају запремину коцке и квадра на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку.

7.10 Израчунавају непознату страницу правоуглог троугла примењујући Питагорину теорему на основу елемената који су непосредно дати. 7.11 Примењују Питагорину теорему на квадрат, правоугаоник, коцку и квадар.

МАТ.Г.ОО.О.1.8. **Користе јединице мере за дужину, површину, запремину, масу, време и углове.**

8.1. Користе основне јединице мере за дужину, површину, запремину, масу и углове (степена мера).

8.2. Претварају веће јединице дужине, масе и времена у мање и обрнуто. МАТ.Г.ОО.О.1.9. **Изводе најједноставније геометријске конструкције**

9.1 Конструишу круг датог полупречника.

9.2 Конструишу подударне дужи (преносе дужи) и конструкцијски сабирају дужи.

9.3 Конструишу подударне углове (преносе углове).

9.4 Конструишу нормалу на дату праву кроз дату тачку.

9.5 Конструишу праву паралелну датој кроз дату тачку.

9.6 Конструишу једнакостранични троугао и квадрат са датом страницом, концентричне кругове са датим полупречницима. МАТ.Г.ОО.О.1.10. **Препознају подударне и симетричне геометријске фигуре у равни.**

10.1 Усвојили су појам подударности, тј. појам подударних фигура као оних које се (просторним) кретањем без деформација могу довести до поклапања; уочавају подударне троуглове.

10.2 Препознају осносиметричне фигуре, налазе осе симетрије.

10.3 Препознају централносиметричне фигуре, налазе центар симетрије.

10.4 На квадратној мрежи цртају осно и централносиметричне фигуре, пресликавају фигуре осном или централном симетријом.

ОБРАДА ПОДАТАКА И СЛУЧАЈНОСТ

МАТ.С.ОО.О.1.11. **Елементарно тумаче табеларно или графички представљене податаке.**

11.1 Изражавају положај објеката у табели сврставајући их у врсте и колоне.

11.2 Одређују положај тачке у првом квадранту правоуглог координатног система ако су дате координате и обратно.

11.3 Читају податак са графикона, дијаграма или из табеле, и одреде минимум или максимум приказане зависне величине.

11.4 Израчунавају мере централне тенденције (средња вредност, медијана и мод) за дате податке (у случају мањег броја података).

МАТ.С.ОО.О.1.12. **Разумеју концепт случајног догађаја и користе класичну дефиницију вероватноће у најједноставнијим примерима.**

12.1 Разликују сигуран, немогућ и случајан догађај; случајне догађаје представљају као скупове елементарних исхода посматраног случајног експеримента.

12.2 У познатом једноставном контексту уочавају супротне случајне догађаје и процењују који је вероватнији.

12.3 Знају да је вероватноћа случајног догађаја број из интервала [0, 1], знају да је вероватноћа сигурног догађаја 1 и да је збир вероватноћа супротних догађаја једнак 1.

12.4 У познатом једноставном контексту (бацање једног новчића или једне коцкице за игру) рачунају вероватноће случајних догађаја.

СРЕДЊИ НИВО

БРОЈЕВИ И АЛГЕБРА

МАТ.А.ОО.С.1.1. **Формирају скупове према датим захтевима, и изводе скуповне операције у изразима са два скупа или више скупова.**

1.1. Одређују скуп на основу више заједничких особина његових елемената.

1.2. Извршавају куповне операције у изразима са два или више скупова.

1.3. Користе Винове дијаграме при закључивању.

МАТ.А.ОО.С.1.2. **Имају шира знања о својствима природних, целих и рационалних бројева и усвојили су појам реалног броја, укључујући разлику између рационалних и ирационалних бројева.**

2.1. Утврђују да ли је дати природан број прост или сложен.

2.2. Одређују НЗС и НЗД за два природна броја.

2.3. Примењују критеријуме дељивости природних бројева са 4, 25, 3 и 9.

2.4. Изводе закључке о особинама дељивости користећи директни (нпр. ако је n паран број, онда је n^2 паран број) или индиректни доказ (нпр. ако је n^2 непаран број, онда је n непаран број).

2.5. Позитивне реалне бројеве идентификују са мерним бројевима дужина дужи и умеју да објасне да постоје дужи чије дужине нису рационални бројеви (нпр. дијагонала јединичног квадрата).

2.6. Користе бројевну праву за представљање реалних бројева (уочавају бијекцију између скупа реалних бројева и бројевне праве).

2.7. Упоређују по величини реалне бројеве, који могу бити записани у различитим облицима.

2.8. Израчунавају вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа, а који може да укључује и апсолутну вредност.

2.9. Примењују процентни рачун у сложеним ситуацијама.

2.10. Одређују приближну вредност реалног броја или бројевног израза и процењују апсолутну грешку.

2.11. Израчунавају израз који укључује више операција са степенима (степен производа, степен количника, степен степена).

2.12. У једноставнијим случајевима одређују квадратни корен броја који није потпуни квадрат (квадратни корен производа и количника).

2.13. Користе доступни софтвер за рачунање сложених бројевних израза.

МАТ.А.ОО.С.1.3. **Решавају линеарне једначине и неједначине, као и системе линеарних једначина са две непознате.**

3.1. Састављају одговарајућу пропорцију за директно и обрнуто пропорционалне величине и одређују непознати члан пропорције.

3.2. Решавају сложеније линеарне једначине и неједначине примењујући правила која произлазе из својстава рачунских операција.

3.3. Утврђују да ли је дати уређени пар решење задатог система линеарних једначина са две непознате.

3.4. Решавају систем линеарних једначина са две непознате методом по избору (метода смене или метода супротних коефицијената).

МАТ.А.ОО.С.1.4. **Уочавају зависност међу променљивим величинама и примењују линеарну функцију.**

4.1. Сабирају, одузимају и множе полиноме.

4.2. Уочавају зависност међу променљивама облика $y = ax$ и повезују је са директном пропорционалношћу.

4.3. Графички интерпретирају монотоност функције $f(x) = ax$.

4.4. У познатом контексту уочавају линеарну зависност међу променљивама облика $y = kx + n$.

ГЕОМЕТРИЈА И МЕРЕЊЕ

МАТ.Г.ОО.С.1.5. **Израчунавају и процењују мерне величине геометријских објеката, користе разлагања на једноставније објекте, служе се различитим јединицама мере.**

5.1. Сабирају и одузимају углове када су мере углова цели степени.

5.2. Израчунавају обиме и површине паралелограма, ромба, трапеза и делтоида када су неопходни елементи непосредно дати у задатаку.

5.3. Скицирају мреже тростране и четворостране призме, и израчунавају површину и запремину у једноставнијим случајевима.

5.4. Скицирају мреже тростране и четворостране пирамиде, и израчунавају површину и запремину у једноставнијим случајевима.

5.5. Користе аналогије између својстава призме и ваљка, односно пирамиде и купе.

5.6. Скицирају мреже ваљка и купе, и израчунавају површину и запремину у једноставнијим случајевима.

5.7. Израчунавају површину и запремину лопте када је дат полупречник.

5.8. Пореде величине које су изражене различитим мерним јединицама и рачунају са њима.

5.9. Дату физичку величину исказују приближном вредношћу за изабрану јединицу мере.

МАТ.Г.ОО.С.1.6. **Користе Питагорину теорему за одређивање елемената геометријских фигура и тела.**

6.1. Одређују дужину дужи у правоуглом координатном систему користећи Питагорину теорему.

6.2. Примењују Питагорину теорему на једнакокраки и једнакостранични троугао. 6.3. Примењују Питагорину теорему на паралелограм, ромб, трапез и делтоид.

6.4. Примењују Питагорину теорему на призму, пирамиду, ваљак и купу у једноставнијим типичним случајевима, када су потребни подаци непосредно дати.

МАТ.Г.ОО.С.1.7. **Знају и користе основна тврђења (ставове подударности и сличности, итд.) о геометријским фигурама (угао, троугао, четвороугао, многоугао и круг) у једноставнијим проблемима.**

7.1. Уочавају углове на трансверзали и њихове међусобне односе; разликују суплементне, комплементне, упоредне, унакрсне углове.

7.2. Одређују однос углова и страница у троуглу.

7.3. Уочавају сличне фигуре као оне које имају исти облик, тј. које се једна из друге могу добити пропорционалним умањењем или увећањем; уочавају сличне троуглове.

7.4. Директно примењују ставове подударности троуглова (нпр. доказују једнакост углова на основици једнакокраког троугла).

7.5. Користе битна својства паралелограма, ромба, трапеза и делтоида при решавању задатака.

7.6. Разликују врсте многоуглова (према броју темена, правилне многоуглове, конвексне и неконвексне) и примењују основна тврђења о угловима и дијагоналама многоуглова.

7.7. Разликују централне и периферијске углове круга, уочавају одговарајуће парове тих углова и користе основна својства њихових мера.

МАТ.Г.ОО.С.1.8. **Конструишу једноставне геометријске фигуре.**

8.1. Конструкцијски сабирају и одузимају углове.

8.2. Конструишу симетрале дужи и углова.

8.3. Конструишу четири карактеристичне тачке троугла.

8.4. Изводе једноставније конструкције троуглова које су директна последица ставова подударности.

8.5. Сабирају и одузимају векторе (правило паралелограма).

МАТ.Г.ОО.С.1.9. **Знају и користе основне изометријске трансформације и пресликавају фигуре конструкцијски или уз помоћ дате квадратне мреже.**

9.1. Пресликавају фигуру осном и централном симетријом.

9.2. Транслирају фигуру за дати вектор.

9.3. Ротирају фигуру за дати усмерени угао.

9.4. Доказују Питагорину теорему разлагањем површина помоћу одговарајућих геометријских слика.

ОБРАДА ПОДАТАКА И СЛУЧАЈНОСТ

МАТ.С.ОО.С.1.10. **Анализирају и графички представљају једноставније скупове података.**

10.1. Одређују положај тачке у координатном систему ако су дате координате и обратно.

10.2. Дате/прикупљене податке о једном обележју сортирају, састављају одговарајуће табеле, и приказују одговарајућим графиконом (ручно, у једноставнијим случајевима или користећи софтвер, у случају већих скупова података).

10.3. Помоћу софтвера рачунају мере централне тенденције (средња вредност, медијана, мод) за веће скупове података.

10.4. На основу мера централне тенденције изводе једноставне закључке о прикупљеним подацима и појави коју репрезентују.

10.5. Примењују процентни рачун.

MAT.C.OO.C.1.11. **Примењују класичну дефиницију вероватноће у једноставнијим случајевима.**

11.1. У случају коначног броја једнаковероватних исхода разумеју вероватноћу случајног догађаја као однос броја повољних исхода за посматрани догађај и укупног броја могућих исхода.

11.2. Одређују вероватноћу случајног догађаја када је број једнаковероватних исхода мали, а контекст близак искуству ученика.

НАПРЕДНИ НИВО

БРОЈЕВИ И АЛГЕБРА

MAT.A.OO.H.1.1. **Користе скупове, скуповне операције и релације у садржајима из геометрије и алгебре.**

1.1. Геометријске фигуре и тела схватају као скупове тачака и примењују на њих одговарајуће скуповне операције и релације.

1.2. Дискутују о скупу решења линеарне једначине у зависности од вредности коефицијената.

1.3. Систематично набрајају објекте са траженим својствима.

1.4. Примењују правило збира и производа (без формалног увођења ових правила) за одређивање броја елемената траженог скупа (нпр. број дијагонала многоугла). MAT.A.OO.H.1.2. **Ефикасно манипулишу бројевним и целим алгебарским изразима.**

2.1. Одређују вредност, примењујући својства операција, сложенијег бројевног израза који поред основних рачунских операција укључује и степене и корене.

2.2. Одређују вредност сложенијег бројевног израза који може да садржи и вишеструке заграде, као и апсолутну вредност.

2.3. Према потреби трансформишу целе алгебарске изразе (примењују дистрибутивни закон, као и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата).

2.4. Примењују тврђења о дељивости при доказивању, нпр. у доказу да је √2 ирационалан број.

МАТ.А.ОО.Н.1.3. **Оспособљени су за једноставно математичко моделирање у познатом контексту.**

3.1. Примењују тврђења о дељивости у проблемским ситуацијама.

3.2. Примењују Еуклидов алгоритам. 3.3. За потребе решавања проблемских ситуација састављају и решавају одговарајуће продужене пропорције.

3.4. Графички интерпретирају својства (монотоност, нула и знак) линеарне функције $f(x) = kx + n$.

3.5. За потребе решавања проблемских ситуација, састављају и решавају сложене линеарне једначине, неједначине или системе линеарних једначина са две непознате; проверавају валидност решења.

3.6. Утврђују број решења датог система линеарних једначина са две непознате, по потреби користећи графичку интерпретацију тог система.

ГЕОМЕТРИЈА И МЕРЕЊЕ

МАТ.Г.ОО.Н.1.4. **Израчунавају и процењују мерне величине геометријских објеката када потребни елементи нису непосредно дати.**

4.1. Користе Питагорину теорему и основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеза у сложенијим ситуацијама (нпр. одређују дужину ортогоналне пројекције дужи, рачунају обиме и површине геометријских фигура на основу елемената који нису непосредно дати у формулацији задатка, и друго).

4.2. Уочавају карактеристичне троуглове за правилне многоуглове и одређују њихове елементе, а на основу тога површине правилних многоуглова, као и елементе уписаних и описаних кругова око тих многоуглова.

4.3. Одређују дужину кружног лука, површину кружног исечка и кружног прстена.

4.4. Одређују или процењују површине произвољних геометријских фигура.

4.5. Израчунавају површину и запремину сложених фигура и тела насталих комбиновањем основних фигура и тела.

4.6. Процењују и заокругљују дате податке и рачунају са тим приближним вредностима; дају процену грешке при том рачуну.

МАТ.Г.ОО.Н.1.5. **Конструишу геометријске фигуре, по потреби примењујући више познатих тврђења.**

5.1. Конструишу тангенте на кружницу из дате тачке.

5.2. Примењују својства троуглова и четвороуглова у сложенијим конструкцијским задацима, односно при конструисању троуглова и четвороуглова на основу елемената који нису непосредно дати у формулацији задатка. 5.3. Дискутују егзистенцију троугла и број решења у проблемима конструкције троугла.

МАТ.Г.ОО.Н.1.6. **Доказују геометријска тврђења, по потреби примењујући више познатих тврђења (Питагорина теорема и њен обрат, Талесова теорема, ставови подударности и сличности, значајне тачке троугла, збир углова многоугла, и друго).**

6.1. Уочавају односе правих и равни у простору.

6.2. Примењују подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката.

6.3. Користе Талесову теорему.

6.4. Примењују Питагорину теорему на круг.

6.5. Доказују једноставнија геометријска тврђења.

ОБРАДА ПОДАТАКА И СЛУЧАЈНОСТ

МАТ.С.ОО.Н.1.7. **Анализирају сложеније скупове прикупљених података.**

7.1. Анализирају карактеристике датог дијаграма (који може да садржи информације и о више обележја, нпр. стубични дијаграм који истовремено показује податке о обележју за оба пола, за различите градове, државе и слично) и доносе одговарајуће закључке.

7.2. Према природи података цртају (ручно и помоћу софтвера) одговарајуће дијаграме, који могу садржати информације о једном или два обележја.

7.3. За тему из познатог контекста самостално прикупљају и обрађују податке, састављају табеле и цртају дијаграме (ручно или помоћу софтвера).

МАТ.С.ОО.Н.1.8. **Користе класичну дефиницију вероватноће и основна својства вероватноће.**

8.1. У случају коначног броја једнаковероватних исхода одређују вероватноћу случајног догађаја.

8.2. У случају коначног броја једнаковероватних исхода одређују вероватноћу уније два случајна догађаја.

БИОЛОГИЈА Стандарди образовних постигнућа за крај основног образовања

Општа предметна компетенција (ОПК)

Учећи биологију у основном образовању ученици овладавају знањима и вештинама који им омогућавају да разумеју биолошке концепте и основне принципе функционисања живота на Земљи, као и место и улогу човека у природи. Знања о грађи и функцији организама, наслеђивању, еволуцији и односима организама с окружењем доприносе разумевању биодиверзитета, порекла живота на Земљи, схватању повезаности организама и неживе природе и прихватању различитости. Ученици сагледавају биолошку разноврсност као природно богатство и усвајају концепт одрживог развоја као предуслов за опстанак и просперитет човечанства. Практикујући основе научног приступа и метода, ученици могу да разликују научна од ненаучних објашњења природних појава. Кроз тимски истраживачки рад ученици развијају способност решавања проблема, иницијативу, сарадњу и етичко понашање, као и језичке, комуникацијске и дигиталне компетенције. Анализирањем и интерпретирањем података и информација развијају критички однос према њиховој релевантности и поузданости извора. Могу да изаберу креативне и адекватне начине да прикажу резултате рада и ставове у вези са значајним биолошким темама. Изучавајући биолошке појаве и процесе, предлажући идеје и дискутујући о њима, ученици развијају радозналост према природи, апстрактно, креативно и критичко мишљење, способности планирања, вођења и вредновања сопственог учења, самопоуздање и истрајност. Развијају проактиван однос у очувању здравља и унапређивању животне средине и учествују у друштвеном животу на локалном нивоу у активностима везаним за биолошка и животна питања.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1)

Ученици усвајају елементарна знања из биологије која су неопходна за разликовање живих бића од неживе природе. Ученици разумеју да су сва жива бића грађена од ћелија у којима се обављају животни процеси. Упознају се са грађом људског тела, што омогућава лакше разумевање грађе и функционисања других живих бића, као и усвајање здравих животних навика. Како би боље упознали аспекте природе, уочавају примере утицаја човека на природу, пре свега у непосредној околини, што их усмерава да својим понашањем доприносе очувању животне средине. Спознају везу између квалитета свог живота и здравља и квалитета животне средине. Увиђајући повезаност између живе и неживе природе и улоге човека у њој, ученици схватају да су човеково здравље и добробит уско повезани са очувањем природе. Разумевањем кључних биолошких појмова, ученици развијају основе логичког и критичког мишљења неопходних за разумевање појава и процеса у природи и функционисање сопственог тела.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2)

Ученици овладавају вештинама неопходним за разумевање основних појмова и концепата о грађи, процесима и појавама код живих бића. Посматрају, уочавају, прате и описују појаве и процесе у природи и изводе једноставне експерименте о утицају спољашње и унутрашње средине на жива бића. Приликом огледа и теренског рада ученици примењују безбедносне процедуре како би заштитили себе и друге. Такође, активно и конструктивно учеств ују у раду групе или пара, поштујући правила заједничког рада и уважавајући разлике у мишљењу и ставовима. До информација долазе на различите начине, а у складу са својим интересовањима и могућностима. ИКТ користе за истраживање, презентацију резултата и ефикасну комуникацију и сарадњу. Овладавајући основним вештинама експерименталног и теренског рада, ученици формирају позитиван став према науци и научним начинима сазнавања и развијају мануелне, аналитичке и дигиталне вештине. Такође, остварују ближи контакт са природом и поштују живи свет око себе. Радом са другима развијају комуникацију и толеранцију.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3)

Сви ученици примењују стечена знања у свакодневном животу. Ученици разумеју промене кроз које пролазе у периоду пубертета. Имајући у виду могуће здравствене, породичне и социјалне последице болести зависности насталих злоупотребом психоактивних супстанци, ученици бирају и усвајају здраве стилове живота. Разумевање извора варијабилности омогућава прихватање различитости у изгледу, понашању и мишљењу. Ученици развијају хуман однос према животињама и у дискусијама аргументују значај дивљих и домаћих врста за човека. Развијају радозналост према природи и своја запажања о њој могу да представе на креативан начин и уз коришћење ИКТ-а, водећи рачуна о безбедности на интернету. Уочавају чиниоце и понашања који нарушавају природу и квалитет животне средине у ужој и широј околини. Своје ставове у погледу права на здраву животну средину и обавеза да је штите заснивају на научним

доказима. Кроз тимски рад, усвајају форме понашања и правила комуникације засноване на толерантном и праведном приступу. Критички процењују рад свих чланова тима, као и сопствени рад и улогу у тиму.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Основни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– БИО.ОО.О.1.1. Примењују критеријуме за разликовање живих бића од неживе природе. – БИО.ОО.О.1.2. Идентификују положај, изглед и функцију органа у људском телу. – БИО.ОО.О.1.3. Примерима илуструју узроке и последице штетног деловања антропогеног фактора на живи свет и животну средину.	– БИО.ОО.О.2.1. Поштују безбедносна правила приликом практичног и теренског рада. – БИО.ОО.О.2.2. Активно учествују у тимском раду и уважавају мишљења других. – БИО.ОО.О.2.3. Проналазе на интернету и у литератури податке о адаптацијама карактеристичних врста на услове који владају у екосистемима типичним за Србију. – БИО.ОО.О.2.4. Посматрају, уочавају, прате и описују појаве у животу организама из окружења и презентују резултате истраживања. – БИО.ОО.О.2.5. Уз помоћ наставника изводе једноставне експерименте у којима се истражује утицај спољашње и унутрашње средине на процесе код живих бића.	– БИО.ОО.О.3.1. Избегавају ризична понашања и прихватају да су пубертетске промене (физичке, психичке, емоционалне и социјалне) део одрастања. – БИО.ОО.О.3.2. Развијају толеранцију, превазилазе предрасуде и промовишу социјалну укљученост јер разумеју заједничко порекло живих бића и утицај наследног материјала и средине на развој особина организама. – БИО.ОО.О.3.3. Усвајају навике и знања који доприносе заштити и очувању сопственог здравља и здравља других људи. – БИО.ОО.О.3.4. Развијају радозналост према природи. – БИО.ОО.О.3.5. Представљају на креативан начин право на здраву животну средину и обавезу да је штите од нарушавања. – БИО.ОО.О.3.6. Учествују у дискусијама и дебатама о значају дивљих и гајених

		врста за човека.
		– БИО.ОО.О.3.7. Конструктивно сарађују у активностима које имају за циљ очување здравља, животне средине и биодиверзитета непосредне околине.
		– БИО.ОО.О.3.8. Развијају способност вербалног изражавања чињеница, идеја, ставова и мишљења о биолошким појавама. – БИО.ОО.О.3.9. Критички и одговорно користе дигиталне технологије у активностима у вези са истраживањем биолошких појава и процеса. – БИО.ОО.О.3.10. Критички и конструктивно процењују свој рад и учење, као и рад других. – БИО.ОО.О.3.11. Развијају поверење у закључке засноване на научним доказима.

Средњи ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици истражују особине живих бића и њихову разноликост и анализирају различите утицаје спољашње и унутрашње средине на животне процесе. На основу разумевања полног размножавања и механизма наслеђивања особина, објашњавају разноврсност живог света. Ученици доводе у везу порекло живог света са његовом разноврсношћу и са позицијом група организама на Дрвету живота. На примерима објашњавају природу биолошке еволуције и значај Дарвинове теорије за савремену науку и различите области људског деловања. Повезивањем грађе и функционисања живог света, уз примену математике и других природних наука, ученици објашњавају везу економичности грађе и функције на нивоима од ћелије до биосфере. Повезују узроке и последице глобалних промена на живи свет, животну средину и природне ресурсе. Разумевање последица деловања човека на животну средину, као и значаја очувања и заштите биодиверзитета, омогућава планирање активности које ученици могу да предузму за унапређивање стања и квалитета животне средине на личном нивоу, на нивоу заједнице и глобалном нивоу. Ученици идентификују факторе који унапређују или угрожавају здравље и критички процењују важност здравих животних навика у превенцији болести.

Усвајањем основних биолошких концепата, као што су еволуција, екологија, заштита животне средине и очување здравља, ученици уочавају законитости на различитим нивоима организације живих бића и тако стичу систематски повезана биолошка знања.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2)

Ученици постављају једноставна истраживачка питања и користе једноставне методе и технике како би прикупили потребне податке (нпр. опсервирање, узорковање, мерење итд). Спроводе теренска истраживања и једноставне огледе о особинама и грађи живих бића, утицају животних навика на здравље и биолошким појавама и процесима у екосистемима. Прикупљене податке обрађују и анализирају и изводе закључке. Резултате истраживања представљају графички и табеларно, израдом модела биолошких објеката и процеса и на друге креативне начине. Микроскопирањем уочавају грађу организама на различитим нивоима биолошке организације. У истраживачком и експерименталном раду ученици примењују знања из математике, природних и друштвених наука. Из релевантних извора информација издвајају и реорганизују потребне информације и податке, развијајући вештине управљања подацима и ефикасног и безбедног коришћења ИКТ-а. Кроз истраживачки рад ученици усавршавају аналитичке вештине, развијају дивергентно мишљење и оспособљавају се да заузимају критички став према подацима и информацијама. Радећи у тиму, ученици развијају способност вредновања резултата рада.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3)

Ученици развијају нове ставове и вештине које примењују у свакодневном животу и животу заједнице. Користе стечена знања из биологије, природних и друштвених наука, технике и технологије да коригују животне навике и побољшају квалитет сопственог живота. Ученици вреднују биодиверзитет као кључан услов за благостање људи. Дискутују о одрживом коришћењу природних ресурса, о здравим стиловима живота, производњи хране и добробити животиња. Критички процењују информације и податаке из медија о климатским променама и изумирању биљних и животињских врста. Ученици разликују поуздане изворе информација од непоузданих, релевантне податке од ирелевантних, као и научна објашњења природних појава од ненаучних. У разговорима о различитим биолошким појавама и процесима развијају вештину јасног, прецизног и аргументованог изражавања идеја и ставова у усменој и писаној форми. Ученици постављају реалне циљеве учења и рада, развијају способности планирања и организације посла и закључују на основу доказа. Процењују сопствене снаге и слабости и самоуверени су и истрајни у раду.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Средњи ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– БИО.ОО.С.1.1. Пореде	– БИО.ОО.С.2.1.	– БИО.ОО.С.3.1.

ћелије према морфолошким и функционалним карактеристикама.	Истражују допринос научника развоју биологије и значај научних открића за развој друштва.	Решавају проблеме одрастања повезујући их са физиолошким процесима који их узрокују.
– БИО.ОО.С.1.2. Објашњавају основе животних процеса на свим нивоима биолошке организације. – БИО.ОО.С.1.3. Повезују изглед, грађу и функционисање живих бића са условима животне средине на очигледним примерима. – БИО.ОО.С.1.4. Анализирају како различити фактори спољашње и унутрашње средине утичу на животне процесе. – БИО.ОО.С.1.5. Објашњавају значај полног размножавања и наслеђивања особина за разноврсност живог света. – БИО.ОО.С.1.6. Одређују положај главних група на Дрвету живота на основу познавања основних карактеристика организама, разликујући сличност и сродност међу њима. – БИО.ОО.С.1.7. Илуструју примерима еволуционе промене код живих бића условљене антропогеним	– БИО.ОО.С.2.2. Постављају једноставна истраживачка питања о биолошким појавама и процесима. – БИО.ОО.С.2.3. Користе једноставне методе, технике и процедуре за сакупљање и систематизацију података истраживања. – БИО.ОО.С.2.4. Графички и табеларно приказују резултате истраживања користећи научни језик. – БИО.ОО.С.2.5. Примењују знања из математике, природних и друштвених наука у истраживачком и експерименталном раду. – БИО.ОО.С.2.6. Користе више различитих релевантних извора информација током истраживачког рада. – БИО.ОО.С.2.7. Истражују живи свет на терену: прикупљају узорке, фотографишу, прате појаве и процесе, врше мерења.	– БИО.ОО.С.3.2. Процењују сопствене животне навике у односу на елементе здравог начина живота и принципе одрживог развоја. – БИО.ОО.С.3.3. Артикулисано и аргументовано заступају научни поглед на свет у писаној и усменој форми. – БИО.ОО.С.3.4. Изражавају критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота, климатским променама, загађивању животне средине и изумирању биљних и животињских врста. – БИО.ОО.С.3.5. Планирају, воде и вреднују сопствено учење, чиме развијају самопоуздање и истрајност.

фактором и другим утицајима спољашње средине. – БИО.ОО.С.1.8. Изводе закључак о значају и доприносу Дарвинове теорије савременој теорији еволуције и различитим областима	– БИО.ОО.С.2.8. Изводе једноставна истраживања о утицају животних навика на здравље (утицај буке на слух, физичка неактивност, неправилна исхрана). – БИО.ОО.С.2.9.	

људског деловања. – БИО.ОО.С.1.9. Увиђају узајамне утицаје између делова екосистема. – БИО.ОО.С.1.10. Описују циклусе кружења воде и угљеника у природи, пренос супстанце и енергије у екосистему. – БИО.ОО.С.1.11. Доводе у везу узроке и последице глобалних промена на живи свет, животну средину и природне ресурсе. – БИО.ОО.С.1.12. Критички вреднују важност здравих стилова живота у превенцији болести.	Приказују односе, појаве и процесе у различитим екосистемима на различите креативне начине. – БИО.ОО.С.2.10. Микроскопирањем уочавају кључне структуре организама.	

Напредни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици повезују и примењују стечена знања у школским ситуацијама и свакодневном животу. Повезујући грађу и функционисање живог света, примерима илуструју деловање спољашњих и унутрашњих утицаја на одржавање хомеостазе организама. Развијају и негују лична интересовања у вези са одржањем хомеостазе и очувањем здравља. Ученици разумеју повезаност главних група организама на основу знања о функцији генетичког материјала, његовом преношењу кроз генерације и настанку нових врста под утицајем еволуционих механизама. Самостално и у сарадњи са другима истражују филогенетске низове, откривају и повезују сродничке односе између врста. Уочавањем промена у природи, а посебно промена под утицајем човека, ученици објашњавају развој екосистема и угроженост биодиверзитета. Анализирањем чинилаца који нарушавају квалитет животне средине могу да разумеју положај човека у природи, његову одговорност за стање животне средине и значај концепта одрживог развоја. Овладавањем одређених биолошких појмова, као што су хомеостаза, еволуциони механизми, специјација и одрживи развој, ученици развијају логичко и критичко мишљење неопходно за разумевање утицаја животне средине на промене биодиверзитета и на здравље човека.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици на основу стечених знања, интересовања и информација из различитих извора постављају адекватне хипотезе на које ће моћи да добију одговоре применом научног приступа. Разумеју значај коришћења релевантних и поузданих података и информација за објашњавање појава и процеса у природи, у процесу учења, примени у раду, доношењу одлука и у

свакодневном животу. Разликују податак/информацију од њиховог тумачења. Интерпретирају податке користећи текстуалне, математичке, графичке и аудио-визуелне форме. Ученици формулишу објашњења и закључке на основу резултата до којих су дошли. Презентују, дискутују и преиспитују резултате у светлу добијених коментара. Представљају закључке, ставове и мишљења усмено и писано, поштујући ограничења и контекст. Нова и претходно стечена сазнања и вештине повезују у јединствену целину. Примењују одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и расположивим временом. Кроз експерименталан рад, ученици продубљују способност анализе и синтезе и развијају критичко мишљење.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3)

Ученици кроз активности у вези са унапређивањем здравља и очувањем животне средине развијају иницијативу, креативност и бригу за друге. Разумеју утицај фармацеутских и других производа на здравље, тумаче декларације и упутства на производима, слушају савете стручњака и према њима поступају. Ученици дискутују о утицају биотехнологија на животну средину, здравље и квалитет живота. Практикују активности које подстичу бригу о природи и одрживи развој. Вреднују значај тих активности за свој будући живот, живот заједнице и живот будућих генерација. Ученици се активно укључују у планирање и реализацију друштвених акција у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју. Како би развили и спровели активности за очување биодиверзитета, препознају проблем којим ће се бавити, рашчлањују проблемску ситуацију на делове и уочавају везе између њих. Стечена научна знања и вештине омогућавају им активно укључивање у друштвени живот на локалном нивоу и доношење одлука заснованих на доказима и разумевању друштвених вредности и правила.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Напредни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– БИО.ОО.Н.1.1. Илуструју примерима одржавање хомеостазе. – БИО.ОО.Н.1.2. Објашњавају функцију генетичког материјала у ћелији (хромозом, ДНК, РНК, ген) и пренос наследне информације кроз генерације. – БИО.ОО.Н.1.3. Конструишу	– БИО.ОО.Н.2.1. Постављају хипотезе које ће моћи да провере користећи научни приступ за проучавање биолошких појава и процеса. – БИО.ОО.Н.2.2. Користе критеријуме, организују податке и закључују на алгоритамски начин користећи дихотоме	– БИО.ОО.Н.3.1. Иницирају, осмишљавају и учествују у реализацији активности са циљем подизања свести о очувању здравља, квалитета животне средине и значају одрживог развоја. – БИО.ОО.Н.3.2. Израђују процедуре активности за очување биодиверзитета. – БИО.ОО.Н.3.3. Примерима илуструју значај биотехнолошких производа и процеса у превенцији и лечењу

филогенетски низ на основу истраживања сродничких односа појединих група и њиховог еволутивног порекла. – БИО.ОО.Н.1.4. Објашњавају настанак нових врста под утицајем еволуционих механизама. – БИО.ОО.Н.1.5. Објашњавају развој и еволуцију екосистема на задатим примерима. – БИО.ОО.Н.1.6. Критички вреднују антропогени утицај на животну средину и биодиверзитет. – БИО.ОО.Н.1.7. Анализирају значај концепта одрживог развоја за природу.	кључеве. – БИО.ОО.Н.2.3. Анализирају податке, објашњавају трендове и изводе закључке.	многих болести, производњи хране и заштити животне средине. – БИО.ОО.Н.3.4. Учествују у интердисциплинарном решавању проблема у вези са одрживим развојем.

ФИЗИКА Стандарди образовних постигнућа за крај основног образовања

Општа предметна компетенција (ОПК)

Учењем физике у основној школи ученици развијају радозналост према природним појавама и разумевање основних физичких концепата. Ученици увиђају узроке и последице физичких појава као што су механичко и осцилаторно кретање, простирање звука и светлости, деловање сила, протицање струје и одржање енергије. Успостављају односе између физичких величина којима се ове појаве описују користећи језик симбола и формула, табела и графикона, притом развијајући логичко и математичко мишљење. Ученици иницирају, планирају и реализују једноставна истраживања у којима користе основну методологију физике, укључујући експерименте и компјутерске симулације. Прикупљају, обрађују, анализирају и критички тумаче податке. Реализовањем разноврсних задатака ученици развијају вештине учења и вредновања процеса и резултата рада. Истраживањем проблема у физици, у кооперацији са другима, ученици излажу своје идеје, аргументују и презентују налазе и тако развијају научну писменост, језичке и комуникацијске вештине, способност уважавања мишљења других и сарадничке компетенције. Ученици примењују стечена знања и вештине у ситуацијама из свакодневног живота. Сагледавају примену физике у различитим областима укључујући медицину, електротехнику, енергетику и саобраћај. Свесни су њене улоге у развоју људског друштва кроз историју и значаја за савремене технолошке промене које унапређују квалитет живота. Услед тога, ученици заузимају проактиван став о коришћењу физике за решавање проблема у природи узрокованих људским деловањем и усвајају понашања којима чувају здравље и животну средину.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1)

Учењем физике ученици развијају радозналост према појавама у природи и продубљују разумевање једноставних физичких појава са којима су се сусретали раније у животу и током школовања, пре свега у областима које се односе на електрицитет, магнетизам и понашање тела при загревању и хлађењу. Усвајањем основних физичких концепата, као што су сила и последице узајамног деловања тела, ученици уочавају физичке законитости и тако стичу уопштена и систематски повезана физичка знања и формирају свест о могућности науке да детаљно и обухватно објасни свет који их окружује. Ученици развијају основна знања о атомској и молекулској структури супстанције. На овај начин повезују физику са другим природним наукама и граде основу за разумевање комплекснијих појмова као што је радиоактивност.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици размишљају о начинима на које се може доћи до знања о природним појавама и тако формирају основна схватања о природи науке и заснивају поверење у науку. Уз инструкције реализују једноставне истраживачке задатке у којима описују природне појаве користећи основне физичке појмове и законе. Мере физичке величине, уочавају грешке и записују резултате мерења користећи и интерпретирајући при томе симболе и формуле, табеле и графике. Ученици користе различите изворе информација и искуства других за решавање једноставних проблема. Радећи у пару или групи, дају свој допринос који умеју да вреднују, понашају се конструктивно и сарадднички и у дискусији користе основне физичке изразе.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Примењујући основна знања и вештине из физике у ситуацијама из свакодневног живота, ученици унапређују личну безбедност и здравље и предузимају активности које чувају животну средину и промовишу одржив развој. Умеју да примене основна знања о кретању и опишу принцип рада простих машина у ситуацијама из свакодневног живота. Разумеју како струја делује у инсталацијама и уређајима у домаћинству и знају како да заштите себе и друге од струјног удара. Ученици поштују допринос физике развоју људског друштва кроз историју и њен значај у технолошким променама којима се побољшава квалитет живота, на пример у медицини, електротехници и саобраћају. Развијају своју еколошку свест и бирају понашања која доприносе мерама штедње енергије и коришћењу обновљивих извора енергије. Ученици конструктивно сарађују са другима, поштујући њихова мишљења и ставове и на тај начин постају толерантни и проактивни грађани.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Основни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– ФИЗ.ОО.О.1.1. Разликују врсте кретања према облику путање и промени брзине – ФИЗ.ОО.О.1.2. На једноставним примерима анализирају узајамно деловање тела. – ФИЗ.ОО.О.1.3. Разликују кинетичку и потенцијалну енергију тела. – ФИЗ.ОО.О.1.4. Класификују материјале по електричној проводности – ФИЗ.ОО.О.1.5. Разликују елементе струјног кола. – ФИЗ.ОО.О.1.6. На примерима анализирају промене димензија тела услед промене температуре. – ФИЗ.ОО.О.1.7. Описују последице праволинијског простирања светлости – ФИЗ.ОО.О.1.8. Објашњавају честични састав супстанције.	– ФИЗ.ОО.О.2.1. Наводе начине на које се природне појаве могу истражити и објаснити. – ФИЗ.ОО.О.2.2. Интерпретирају табеларни и графички приказ података у физичким истраживањима и свакодневном животу. – ФИЗ.ОО.О.2.3. Очитавају мерну скалу и записују резултат мерења. – ФИЗ.ОО.О.2.4. На основу упутства реализују једноставне експерименте и описују њихов ток. – ФИЗ.ОО.О.2.5. Изражавају физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (SI).	– ФИЗ.ОО.О.3.1. Примењују основна знања о кретању у ситуацијама из свакодневног живота. – ФИЗ.ОО.О.3.2. Описују принцип рада простих машина у свакодневним ситуацијама. – ФИЗ.ОО.О.3.3. На примерима илуструју примену различитих деловања електричне струје у свакодневним ситуацијама. – ФИЗ.ОО.О.3.4. Знају принцип заштите од струјног удара. – ФИЗ.ОО.О.3.5. На примерима из свакодневног живота препознају улогу физике у технолошком развоју. – ФИЗ.ОО.О.3.6. Понашају се еколошки одговорно, поштују мере штедње енергије и употребу обновљивих извора енергије. – ФИЗ.ОО.О.3.7. Конструктивно сарађују са другима у истраживањима,

		пројектима и другим активностима.
		– ФИЗ.ОО.О.3.8. Позитивно вреднују допринос физике у развоју људске заједнице.

Средњи ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици развијају способност и спремност да природне појаве објасне

коришћењем корпуса знања карактеристичних за физику, што им даје широку базу за даље учење и школовање и истовремено их припрема за активно сналажење у свакодневном животу. Интерпретирањем узајамног деловања тела и Њутнових закона механике ученици логички резонују и заснивају ставове на доказима. Активно примењују основне математичке принципе при решавању проблема повезаних са физичким појавама као што су равномерно променљиво кретање и кретање у правцу гравитационог убрзања. Овладавањем знањима о осцилаторном и таласном кретању, звуку, светлосним појавама и електричној струји, ученици ојачавају свест о повезаности физике са свакодневним животом и технолошким развојем друштва. Учењем о енергији, агрегатним стањима и радиоактивности, ученици изграђују основу за разумевање комплекснијих процеса који се тичу очувања животне средине и коришћења обновљивих извора енергије. Ученици развијају основе логичког и критичког мишљења кроз успостављање и извођење закључака о односима физичких величина у различитим областима, на пример, областима које се односе на густину, притисак и равнотежу. Истовремено, ученици уче да преиспитују своје идеје и претпоставке и развијају кључне компетенције попут сарадње, комуникације и решавања проблема.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици истражују појмове, концепте и законитости физике путем експеримената. Умеју да планирају и безбедно и правилно реализују једноставне истраживачке активности које захтевају примену знања и методологије физике. Постављају истраживачка питања и тако развијају интересовање за физику. Користећи различите врсте извора информација, ученици проналазе и прикупљају податке. Обрађују, систематизују и анализирају резултате и на основу њих изводе закључке. Увиђају узроке и последице физичких појава и успостављају логичке односе између физичких величина, чиме развијају аналитичке вештине, резоновање и закључивање. Ученици истражују и употребљавају различите рачунарске симулације, анимације и програме за обраду података и тако развијају вештине управљања подацима и представљања резултата. Реализовањем истраживачких, пројектних и лабораторијских задатака самостално, кроз рад у пару или групи, развијају саморегулацију учења и способност вредновања процеса и резултата рада.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици су способни да разматрају позитивне и негативне стране коришћења различитих извора енергије и да промовишу практичне употребе које доприносе развоју људске заједнице не угрожавајући животну средину. Граде дигиталну писменост тако што безбедно, етички и критички користе дигиталне технологије за проналажење информација и података који су им потребни у различитим пројектима и истраживањима. Ученици уочавају неусклађеност физичких концепата и законитости са садржајима приказаним у медијима који се баве употребом научних достигнућа за бољи квалитет живота и критички се односе према датим информацијама. Повезују знања из оптике са њиховом применом у медицини (дијагностика и лечење мана ока) и знања из акустике са њиховом применом у музици (функционисање различитих инструмената).

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Средњи ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– ФИЗ.ОО.С.1.1. Примењују релације између физичких величина којима се описује механичко кретање. – ФИЗ.ОО.С.1.2. Објашњавају разлику између скаларних и векторских физичких величина. – ФИЗ.ОО.С.1.3. Примењују Њутнове законе механике. – ФИЗ.ОО.С.1.4. Разликују појмове маса и тежина – ФИЗ.ОО.С.1.5. Објашњавају услове равнотеже тела. – ФИЗ.ОО.С.1.6. Изводе закључке о утицају одговарајућих физичких величина на вредност притиска. – ФИЗ.ОО.С.1.7. Примењују концепт густине при објашњавању појава из свакодневног живота. – ФИЗ.ОО.С.1.8. Анализирају утицај одговарајућих физичких величина на вредности механичког рада, енергије и снаге. – ФИЗ.ОО.С.1.9. Идентификују под којим условима долази до промене агрегатних стања.	– ФИЗ.ОО.С.2.1. Формулишу једноставна истраживачка питања уз усмеравање наставника. – ФИЗ.ОО.С.2.2. Безбедно и правилно користе различите методе, технике и процедуре за прикупљање података. – ФИЗ.ОО.С.2.3. Табеларно и графички систематизују резултате истраживања и мерења. – ФИЗ.ОО.С.2.4. Представљају резултат мерења средњом вредношћу. – ФИЗ.ОО.С.2.5. Анализирају податке добијене експериментом и истраживањем и изводе закључке. – ФИЗ.ОО.С.2.6. Разликују и користи префиксе нано, микро, мили, кило, мега и гига.	– ФИЗ.ОО.С.3.1. Користе знање из геометријске оптике да би објаснили функционисање ока и отклањање мана ока. – ФИЗ.ОО.С.3.2. Примењујући стечена знања из физике, објашњавају функционисање музичких инструмената. – ФИЗ.ОО.С.3.3. Критички вреднују коришћење различитих извора енергије. – ФИЗ.ОО.С.3.4. Изражавају критички став према медијским садржајима који се баве употребом научних достигнућа за бољи квалитет живота. – ФИЗ.ОО.С.3.5. Критички и одговорно користе дигиталне технологије за истраживање и информисање у циљу учења физике.

– ФИЗ.ОО.С.1.10. Користећи одговарајуће физичке величине, објашњавају осцилаторно и таласно кретање и особине звука. – ФИЗ.ОО.С.1.11. Описују одбијање и преламање светлости и особине ликова код огледала и сочива. – ФИЗ.ОО.С.1.12. Примењују зависност физичких величина којима се описује протицање једносмерне електричне струје – ФИЗ.ОО.С.1.13. Анализирају начине повезивања елемената струјног кола. – ФИЗ.ОО.С.1.14. Објашњавају природну и вештачку радиоактивност, њихове ефекте и потребу за заштитом.		

Напредни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) На напредном нивоу ученици дубље развијају резоновање, аргументовање и закључивање анализирајући, на пример, утицај односа сила на стање мировања и кретања тела. Примењују закон одржања енергије, што им даје основу за разумевање разноврсних процеса у енергетици и изграђивање свести о утицају различитих технологија на животну средину. Ученици на базичном нивоу овладавају сложенијим концептима који се тичу електричног поља и магнетизма. Способни су да истовремено разматрају међусобне интеракције више различитих физичких величина и законитости у некој ситуацији и интегришу их на смислен и целовит начин. Ученици умеју да управљају подацима и критички се односе према њима.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици кроз примере разумеју да се научним истраживањима граде нова знања тако што се стара критички преиспитују и ригорозно проверавају. Самостално истражују природне појаве постављајући и изводећи експерименте. Истражујући, ученици проналазе информације и бирају и планирају најадекватније начине решавања проблемских ситуација. Критички се односе према подацима, умеју да процене примереност својих
поступака у раду, исправност записа резултата и грешака у мерењу, тачност решења и смисленост резултата у погледу усклађености са теоријом. Ученици дискутују о изворима грешака и одступања од очекиваног и предлажу начине њиховог кориговања. У дискусијама умеју да аргументују ставове користећи физичке законитости. Способни су да вреднују научено и самостално планирају нове циљеве учења.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици у дискусији аргументовано заступају научни поглед на свет и промовишу одлучивање засновано на научним доказима. Иницирају, креирају и реализују активности којима развијају научну писменост и ангажују се на очувању здравља и заштити животне средине (спречавање глобалног загревања, загађења буком и светлошћу) на локалном и ширем нивоу. На овај начин развијају креативност, иницијативу и бригу за друге. Повезују знања из физике са другим научним дисциплинама како би могли да сагледају достигнућа из физике и њихов допринос развоју људског друштва из историјске, географске и друштвене перспективе. Уочавају примену физичких принципа у уметности (разноврсна уметничка дела и решења) и спорту (побољшање физичких перформанси).

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Напредни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– ФИЗ.ОО.Н.1.1. Анализирају утицај односа сила на кретање тела. – ФИЗ.ОО.Н.1.2. Успостављају везу између физичких величина којима се описује електрично и магнетно поље. – ФИЗ.ОО.Н.1.3. Примењују закон одржања енергије. – ФИЗ.ОО.Н.1.4. Разликују појмове температура и количина топлоте и анализирају различите начине преноса топлоте. – ФИЗ.ОО.Н.1.5. Анализирају одбијање и преламања	– ФИЗ.ОО.Н.2.1. На основу разматрања различитих начина истраживања и мерења, бирају и планирају оне који су најпоузданији и најекономичнији. – ФИЗ.ОО.Н.2.2. Критички разматрају доступне податке у поставци задатка, начин решавања, тачност решења и физички смисао добијених решења. – ФИЗ.ОО.Н.2.3. Израчунавају апсолутну и релативну грешку директно мерених физичких величина и правилно записују резултат мерења. – ФИЗ.ОО.Н.2.4. Критички преиспитују усклађеност резултата и закључака истраживања са физичким законима и принципима,	– ФИЗ.ОО.Н.3.1. Објашњавају примену физике у спорту. – ФИЗ.ОО.Н.3.2. Уочавају физичке принципе у уметничким решењима. – ФИЗ.ОО.Н.3.3. Иницирају и учествују у реализацији активности за спречавање загађења буком и светлошћу. – ФИЗ.ОО.Н.3.4. Повезују достигнућа из физике са историјским, друштвеним и географским контекстом њиховог настанка. – ФИЗ.ОО.Н.3.5. У
	потврђују њихово важење и дискутују о разлозима	

светлости и формирање ликова код огледала и сочива.	одступања. – ФИЗ.ОО.Н.2.5. Примерима илуструју да се научна знања у датој дисциплини стално проверавају, критички преиспитују и потврђују или мењају на основу истраживања и аргумената.	дискусији аргументовано заступају научни поглед на свет.

ХЕМИЈА Стандарди образовних постигнућа за крај основног образовања

Општа предметна компетенција (ОПК)

Ученици развијају способност да објасне састав, структуру, својства и промене најважнијих чистих супстанци и смеша, познатих из свакодневног живота. Развијају способност да постављају питања и формулишу претпоставке, да планирају и изводе огледе, прикупљају податке, уочавају правилности, објашњавају их и изводе закључке. Формирају хемијску писменост која им омогућава да: (а) прате информације о доприносу хемије у медицини, фармацији, пољопривреди, индустријској производњи и, уопштено, квалитету живота; (б) дискутују о питањима/темама у вези са здрављем и заштитом животне средине; (в) показују иницијативу, предузимљивост, критичко мишљење, способност за сарадњу и тимски рад, и одговоран однос према себи и другима у складу с циљевима одрживог развоја; (г) користе информације о саставу, употреби и начинима одлагања супстанци, безбедно и одговорно рукују супстанцама и комерцијалним производима. Ученици развијају разумевање природе научноистраживачког рада у области хемије и логичко резоновање кроз експериментално испитивање састава, својстава и промена чистих супстанци (најважнијих представника метала, неметала и класа неорганских и органских једињења) и смеша. Кроз квантитативна израчунавања повезују субмикроскопски и макроскопски ниво. Унапређују способност комуникације и изражавања у усменом и писаном виду коришћењем хемијских термина и симболичког језика хемије (хемијски симболи, формуле и једначине), коришћењем различитих извора информација на матерњем и страним језицима, и применом дигиталне писмености.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК1)

Ученици развијају разумевање о својствима и променама супстанцама у саставу неживе и живе природе. Разликују према саставу примере елемената, једињења и смеша који су им познати из свакодневног живота. Уочавају и описују физичка и хемијска својства, и промене најважнијих неорганских и органских супстанци, познатих из свакодневног живота, њихову заступљеност у природи и практичну примену, укључујући и правилно руковање супстанцама. Уочена својства супстанци (макроскопски ниво), ученици повезују са изграђивачким честицама супстанци (атоми, јони, молекули) и хемијским везама (субмикроскопски ниво). Препознају примере смеша и раствора у свакодневном животу, повезују њихова својства са квалитативним и квантитативним саставом и практичном

применом у различитим животним ситуацијама. Разликују електролите и неелектролите међу примерима из свакодневног живота, као и електролите међусобно. Примењују поступке за раздвајање састојака смеша у свакодневном животу. Разумеју значење хемијских симбола и формула, познају симболе најважнијих елемената, као и формуле елемената и најважнијих представника класа неорганских и органских једињења.

Показују одговоран однос према здрављу и животној средини.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК2)

Ученици кроз експериментални рад формирају основне идеје о природи хемије као науке и како се у хемији истраживачким радом долази до знања. Правилно и безбедно рукују лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама. Одговорно се понашају у циљу очувања здравља и заштите животне средине. О својствима и променама супстанци сазнају посматрањем и експерименталним испитивањем, уз писано упутство и у сарадњи са другим ученицима и наставником. Развијају мануелне вештине које могу да користе и у другим животним ситуацијама. Мере масу и запремину супстанци, и изводе поступке за раздвајање састојака смеша одливањем, цеђењем и помоћу магнета. Прикупљене податке бележе на одговарајући начин. Поред мануелних вештина, наведеним активностима развијају логичко и аналитичко мишљење, сарадничке способности, комуникацијске вештине, и позитиван и одговоран однос према учењу и додељеним задацима у групи.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК3)

Ученици на основном нивоу развијају базичну хемијску пименост која им омогућава да повезују својства и промене неорганских и органских супстанци и смеша с практичном применом, и значајем за живот појединца и за друштво. Формирана хемијска писменост омогућава им да прате информације у прикладним текстовима из дигиталних и штампаних извора о супстанцама у саставу комерцијалних производа, и о материјалима који имају широку примену. Еколошки одговорно понашање, коришћење и одлагање производа и амбалаже базирају на познавању својстава састојака комерцијалних производа и значења пиктограма на амбалажи. Одговорно и рационално користе енергију и ресурсе природе, и подржавају употребу алтернативних и обновљивих видова енергије. У циљу одржања физичког и менталног здравља планирају правилну исхрану користећи се знањем о основним својствима биолошки важних органских једињења, њихове улоге у организму и заступљености у намирницама. На основу знања о својствима и променама неорганских и органских супстанци, као и способности и вештина формираних учењем хемије, могу да продукују идеје и планове, да их повежу с предузетничким активностима и спроведу у дело.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Основни ниво		
СПК1	**СПК2**	**СПК3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– ХЕМ.ОО.О.1.1. Описују честичну	– ХЕМ.ОО.О.2.1. Правилно рукују	– ХЕМ.ОО.О.3.1. Повезују физичка својства,

структуру супстанци и врсте изграђивачких честица (атоми, молекули, јони). – ХЕМ.ОО.О.1.2. Препознају тип хемијске везе на основу хемијских формула и назива супстанци, и повезују са својствима тих супстанци. – ХЕМ.ОО.О.1.3. На основу хемијских симбола, формула, назива и својстава разликују метале од неметала и елементе од једињења. – ХЕМ.ОО.О.1.4. Разликују хемијске и физичке промене супстанци и илуструју их примерима из свакодневног живота. – ХЕМ.ОО.О.1.5. Описују квалитативни и квантитативни састав (масени удео изражен у процентима), својства и практичну примену смеша и раствора. – ХЕМ.ОО.О.1.6. На основу формула, назива и својстава разликују најважније представнике класа неорганских једињења: оксида, киселина, база и соли.	лабораторијским посуђем и прибором. – ХЕМ.ОО.О.2.2. Према упутству за оглед испитују својства супстанци, мере масу и запремину, испитују растворљивост, киселинско-базна својства раствора, и изводе поступке за раздвајање састојака смеша (декантовање, цеђење, испаравање и одвајање помоћу магнета).	заступљеност у намирницама и улоге масти и уља, угљених хидрата, протеина и витамина у организму са правилном исхраном. – ХЕМ.ОО.О.3.2. Према пиктограмима на амбалажи правилно, безбедно и рационално користе супстанце/комерцијалне производе, складиште их и одлажу отпад.

– ХЕМ.ОО.О.1.7. Разликују растворе неелектролита и електролита у свакодневном животу, као и растворе електролита на основу pH вредности и боје киселинскобазних индикатора. – ХЕМ.ОО.О.1.8. На основу формула, функционалних група, назива и својстава разликују најважније представнике класа органских једињења: угљоводоника, алкохола и карбоксилних киселина.		

Средњи ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК1) Ученици развијају разумевање о својствима чистих супстанци, елемената и једињења, познатих из свакодневног живота или по практичној примени. Повезују својства са структуром изграђивачких честица и типом хемијске везе у супстанцама. Својства метала и неметала која се могу опазити и због којих елементи имају одређену практичну примену, повезују са распоредом електрона у атомима тих елемената и положајем у Периодном систему. У циљу

систематизације знања о својствима и променама већег броја супстанци, и повезивања с њиховом практичном применом и значајем, ученици класификују неорганска и органска једињења према саставу, структури, својствима и променама. На основу познавања структуре, својстава, заступљености и улоге биолошки важних једињења, доносе одлуке о чувању здравља и опредељују се за здраве стилове живота. Ученици разликују основне типове хемијских реакција и повезују их с практичном применом. Повезују топлотне ефекте при променама супстанци с практичном применом. Примењују квалитативно и квантитативно значење симболичког језика хемије у описивању чистих супстанци, њиховог састава, структуре и промена, користећи се хемијским симболима најважнијих елемената и хемијским формулама елемената и најважнијих представника класа неорганских и органских једињења. Макроскопски и субмикорскопски ниво повезују кроз стехиометријска израчунавања базирана на разумевању квантитативног значења хемијских симбола, формула и хемијских једначина, као и израчунавања у вези са квантитативним саставом смеша и раствора.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК2)

Ученици развијају разумевање природе и значаја научноистраживачке делатности у области хемије. Могу да идентификују питања на која се одговори добијају експерименталним радом и коришћењем релевантних извора. Посматрањем и експерименталним радом, на основу писаног упутства, прикупљају податке о физичким и хемијским својствима и променама супстанци, бирају и изводе поступке за раздвајање састојака смеша. Податке прикупљене у експерименталном раду организују и приказују на структуриран начин, уз употребу ИКТ алата. Примењују стечено теоријско знање за објашњавање добијених резултата и извођење закључака. Припремају извештај о раду и презентују га другима уз одговарајућа теоријска објашњења и репрезентације. На тај начин ученици развијају аналитичке вештине, резоновање и способност аргументованог изражавања основних идеја у хемији. У контексту експерименталних задатака ученици изводе једноставна израчунавања којима развијају основе логичког и критичког мишљења потребног за повезивање макроскопског и субмикроскопског нивоа. Преиспитују и вреднују процес и резултате учења, и према томе доносе одлуке о даљем раду и активностима у циљу унапређивања постигнућа.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Ученици на средњем нивоу формирају хемијску писменост као основ за разумевање својстава и промена неорганских и органских супстанци, и смеша у природи и свакодневном животу, као и за разумевање практичне примене и значаја хемије за живот појединца и за друштво. Формирана хемијска писменост омогућава ученицима да прегледају и критички вреднују информације из области хемије у различитим дигиталним или штампаним изворима, да праве изборе и доносе одлуке на основу процене релевантности и тачности информација. Могу да прате информације о загађујућим супстанцама у животној средини и о изворима загађења, да предузимају активности за заштиту здравља и животне средине, да преиспитују сопствено понашање и мењају га, као и да дају предлоге за унапређење квалитета живота. Повезују знања о саставу, својствима, променама и примени неорганских и органских супстанци, и вештине формиране учењем хемије, са знањима из других научних дисциплина ради сагледавања проблема из више перспектива. Развијају способност решавања проблема и критичког мишљења у тимском и групном раду, или раду у пару, на пројектима у школи, у сарадњи са локалном заједницом и шире. Развијају дигиталну писменост тако што користе ИКТ алате и апликације у планирању пројеката, за прикупљање и обраду података, за представљање резултата пројеката, као и за промоцију сопственог рада.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Средњи ниво		
СПК1	**СПК2**	**СПК3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– ХЕМ.ОО.С.1.1. Повезују распоред електрона у атомима елемената с	– ХЕМ.ОО.С.2.1. Испитују како температура,	– ХЕМ.ОО.С.3.1. Повезују употребу материјала са њиховим физичким

положајем елемената у Периодном систему и својствима елемената.	мешање и уситњеност супстанце утичу на брзину њеног растварања.	својствима (нпр. тврдоћа, температура топљења, температура кључања, растворљивост, топлотна проводљивост) и хемијским својствима (нпр. склоност ка рђању, запаљивост). – ХЕМ.ОО.С.3.2. Описују утицај супстанци које загађују ваздух, воду и земљиште на здравље и животну средину, као и мере заштите.
– ХЕМ.ОО.С.1.2. Повезују структуру атома с формирањем јона и молекула, типом хемијске везе и својствима супстанци. – ХЕМ.ОО.С.1.3. Разликују на основу растворљивости супстанци незасићен, засићен и презасићен раствор. – ХЕМ.ОО.С.1.4.	– ХЕМ.ОО.С.2.2. Идентификују и описују показатеље хемијске реакције у изведеним огледима (настајање гаса, формирање талога, промена боје). – ХЕМ.ОО.С.2.3. Испитују топлотне ефекте промена супстанци познатих из свакодневног живота и класификују промене на егзотермне и ендотермне.	
Израчунавају масени удео (у процентима) супстанци у смеши, као и масу растворене супстанце и растварача у раствору на основу масеног удела или растворљивости.		
– ХЕМ.ОО.С.1.5. Одређују коефицијенте у једначинама хемијских реакција применом закона о одржању масе. – ХЕМ.ОО.С.1.6.		
Израчунавају масени удео елемената у једињењу на основу формуле једињења, а масу реактаната и производа хемијске реакције на основу познате хемијске једначине.		
– ХЕМ.ОО.С.1.7. На основу назива пишу формуле најважнијих		

представника класа неорганских и органских једињења, и именују једињења на основу формуле. – ХЕМ.ОО.С.1.8. Описују својства, промене, руковање и практичну примену метала и неметала, и њихових најважнијих оксида, киселина, база и		

соли.		
– ХЕМ.ОО.С.1.9. На основу датих једначина једноставних хемијских реакција разликују реакције: синтезе и анализе бинарних једињења, неутрализације, супституције, адиције и сагоревања. – ХЕМ.ОО.С.1.10. Описују својства, промене, руковање и практичну примену угљоводоника, алкохола, карбоксилних киселина и естара. – ХЕМ.ОО.С.1.11. Повезују називе и структурне формуле градивних јединица биомолекула са класом биолошки важних органских једињења (триацилглицероли, угљени хидрати и протеини).		

Напредни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК1) Ученици разумеју различите нивое структурне организације неорганских и органских супстанци у природи, полазећи од структуре атома, јона и молекула, типова хемијске везе, до агрегата великог броја честица, и повезују макроскопски ниво који се може опазити помоћу чула, са субмикроскопским нивоом. На томе граде објашњења физичких и хемијских својстава и промена супстанци, и повезују их с практичном применом и значајем супстанци за појединца и друштво. Развијају логичко мишљење кроз предвиђање реактивности метала и неметала на основу распореда електрона у атомима елемената, представљају распоред електрона у атомима и повезују с положајем елемената у Периодном систему. Примењују квалитативно и квантитативно значење симболичког језика хемије у описивању хемијских промена, писању једначина хемијских реакција неорганских и органских супстанци познатих из свакодневног живота и извођењу стехиометријских израчунавања маса и количина реактаната и производа хемијских реакција. Систематизовано знање о својствима и променама представника класа неорганских и органских једињења примењују у различитим школским и ваншколским контекстима.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК2) Ученици разумеју природу науке и основне активности у оквиру научног истраживања у области хемије. Покрећу питања о супстанцама на која одговоре могу да добију експерименталним истраживањем и коришћењем

релевантних извора. Продукују идеје, формулишу хипотезе о саставу, својствима и променама неорганских и органских супстанци, њиховом добијању и изоловању из смеша, и планирају огледе за проверу хипотеза. Самостално или сарађујући у пару или групи планирају решавање теоријских и експерименталних проблема у вези са саставом, својствима, променама, добијањем и изоловањем супстанци. Планирају и реализују истраживачке активности у вези са супстанцама у реалним контекстима (храна, различити комерцијални и природни производи, материјали, земљиште, воде у природи). Процењују исправност сопственог начина решавања проблема и решења, као и рад других, дискутују о решењима, наводе аргументе за и против, поштујући и уважавајући идеје, резултате и мишљења других. Прихватају одговорност за преузете задатке и учење, и развијају истрајност у остваривању циљева. На тај начин ученици развијају аналитичко, критичко и креативно мишљење, као и способност аргументованог и ефективног изражавања идеја у хемији.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК3) Ученици на напредном нивоу могу да покрену и учествују у дискусијама у свом окружењу о физичким и хемијским својствима и променама неорганских и органских супстанци и смеша, о различитим питањима која се односе на практичну примену супстанци и утицајима на живот појединца и друштва. Формирана хемијска писменост омогућава ученицима праћење и критичку анализу информација у текстовима из дигиталних и штампаних извора о доприносу хемије у развоју и производњи нових материјала, енергије, хране, у медицини и фармацији. Према циљевима одрживог развоја и зелене хемије вреднују допринос хемије у тим областима. Критички процењују сопствене и активности других које доводе до загађења животне средине, преузимају одговорност, показују иницијативу и предузимају активности за заштиту здравља и животне средине. Показују способност креативног мишљења, истрајност и мотивисаност у остваривању постављених циљева.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Напредни ниво		
СПК1	**СПК2**	**СПК3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– ХЕМ.ОО.Н.1. 1. Представљају структуру атома и јона симболички и помоћу цртежа модела, и објашњавају разлику у наелектрисању атома и јона према врсти и броју елементарних честица (протона, неутрона и електрона). – ХЕМ.ОО.Н.1.2. Према положају елемената у	– ХЕМ.ОО.Н.2.1. Испитују огледима и објашњавају хемијске реакције биолошки важних органских једињења: сапонификација триацилглицерола, хидролиза дисахарида и полисахарида, и денатурација протеина.	– ХЕМ.ОО.Н.3.1. Критички разматрају значај и примену реакција хидрогенизације триацилглицерола, сапонификације и хидролизе биолошки важних органских једињења у индустријској производњи и предузетничким делатностима. – ХЕМ.ОО.Н.3.2.

Периодном систему пишу распоред електрона у атомима метала и неметала атомског броја до 20 и предвиђају својства елемената. – ХЕМ.ОО.Н.1.3. Помоћу Луисових симбола и формула представљају формирање ковалентне везе у молекулима елемената и једињења. – ХЕМ.ОО.Н.1.4. Објашњавају како тип хемијске везе у неорганским и органским супстанцама утиче на физичка и хемијска својства супстанци. – ХЕМ.ОО.Н.1.5. Изводе стехиометријска израчунавања масе, количине и броја честица реактаната и производа хемијских реакција. – ХЕМ.ОО.Н.1.6. Објашњавају примену поступка дестилације за раздвајање састојака смеша. – ХЕМ.ОО.Н.1.7. Пишу и објашњавају једначине хемијских реакција метала, неметала, оксида, киселина, база и соли, повезују их с добијањем појединих једињења и практичном применом. – ХЕМ.ОО.Н.1.8. Пишу и објашњавају једначине хемијских		Објашњавају повезаност структуре и реакција биолошки важних органских једињења са њиховим улогама у организмима.

реакција угљоводоника, алкохола, карбоксилних киселина, и повезују их		

с практичном применом појединих представника наведених класа једињења. – ХЕМ.ОО.Н.1.9. Именују и хемијским формулама приказују основне градивне јединице молекула триациглицерола, угљених хидрата и протеина.		

ГЕОГРАФИЈА Стандарди образовних постигнућа за крај основног образовања

Општа предметна компетенција (ОПК)

Учење географије има за циљ да оспособи ученике да препознају, именују, дефинишу, лоцирају, описују и објашњавају основне астрономске феномене, као и физичко-географске и друштвено-географске објекте, појаве и процесе у својој локалној средини и на Земљи, чиме овај наставни предмет доприноси развоју логичког мишљења и научног погледа на свет. Ученици се на настави географије обучавају да прикупљају податке о елементима географске средине применом различитих метода, користе научну литературу и изворе, као и једноставне технике за обраду и приказивање резултата у виду табела, графикона и карата, анализирају их и аргументовано дискутују о њима. Уз помоћ дигиталних и других алата, ученици стичу географске вештине које ће примењивати у реалним животним околностима и даљем школовању. На примерима економских, политичких, културних и еколошких појава и процеса у свету, географија доприноси да се ученици вредносно оријентишу и имају позитиван став према различитостима. Захваљујући настави географије моћи ће да уоче проблеме, предлажу решења и активно учествују у унапређивању и заштити животне средине и културног наслеђа. Стечена искуства ученици ће интегрисати и користити за решавање сложенијих географских задатака на основу чега ће моћи да сагледају сопствена професионална интересовања. Кроз различите облике вршњачке сарадње у настави географије ученици развијају знатижељу, креативност и предузимљивост. На крају основног образовања ученици ће имати системски повезана географска знања, вештине и ставове потребне за даље школовање.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) На основном нивоу ученици описују облик и кретања планете Земље и овладавају појмовном структуром о географском омотачу (рељеф, тектонски покрети и ерозије, време и клима, океани и воде на копну, земљиште и биоми). У домену картографске писмености категоризују географске карте по различитим критеријумима. У области друштвене географије исправно користе појмове везане за природно и механичко кретање становништва, насеља, привреду и државу. Географске објекте, појаве и процесе
упоређују и одређују њихову припадност географским регијама у Србији и свету.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) На основном нивоу ученици изводе закључке који су очигледни и засновани на експлицитно датим информацијама. Тумаче елементе географске карте и оријентишу се у простору. Очитавају вредности са аналогних и дигиталних мерних инструмената и податке са графичких приказа. У циљу географског закључивања, ученици илуструју географске објекте, појаве и процесе цртежом, скицом или једноставнијим географским моделом.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) На основном нивоу ученици развијају научну писменост и апстрактно мишљење кроз усвајање појмовне структуре географије и сродних наука (астрономија, геологија, педологија, екологија, социологија, економија), што подразумева извођење дословних интерпретација односа и веза између објеката, појава и процеса у познатом просторном контексту. Одговорно се опходе према очувању животне средине и дају лични допринос у еколошким активностима групе и тима. Поседују географска знања која им омогућавају извођење закључака и доношење одлука релевантних за приватни или живот заједнице.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Основни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– ГЕО.ОО.О.1.1. Објашњавају својим речима предмет проучавања географије. – ГЕО.ОО.О.1.2. Упоређују небеска тела на основу положаја, физичких и хемијских особина. – ГЕО.ОО.О.1.3. Категоризују географске карте према размери, садржини, намени и просторном обухвату. – ГЕО.ОО.О.1.4. Класификују Земљине сфере и њихове елементе на основу главних физичко-географских одлика. – ГЕО.ОО.О.1.5. Дефинишу	– ГЕО.ОО.О.2.1. Илуструју цртежом, скицом или моделом положај небеских тела у Сунчевом систему. – ГЕО.ОО.О.2.2. Очитавају вредности температуре ваздуха, ваздушног притиска и количине падавина помоћу аналогних и дигиталних мерних инструмената. – ГЕО.ОО.О.2.3. Очитавају податке са графикона, табела и тематских карата. – ГЕО.ОО.О.2.4. Одређују стране света помоћу компаса и природних и	– ГЕО.ОО.О.3.1. На личном примеру показују еколошки одговорно понашање (правилно одлагање отпада, рециклажа, учешће у активностима уређења околине). – ГЕО.ОО.О.3.2. Конструктивно учествују у раду групе за потребе проучавања географских карактеристика локалне заједнице. – ГЕО.ОО.О.3.3. Презентују породичне артефакте у циљу објашњавања географско-историјског контекста у коме су они настали (порекло

појам природних непогода.	антропогених објеката у простору и на географској карти.	породице и њихове миграције).
– ГЕО.ОО.О.1.6. Изводе закључке о демографском (природно и механичко кретање, структуре становништва), насеобинском (сеоска и градска насеља и урбанизација) и привредном развоју (привредне и ванпривредне делатности). – ГЕО.ОО.О.1.7. Објашњавају основне политичко-географске појмове (држава, државна територија, географски положај и границе државе). – ГЕО.ОО.О.1.8. Одређују припадност географских објеката одређеној регији. – ГЕО.ОО.О.1.9. Упоређују географске одлике изабраних регија у Србији и свету. – ГЕО.ОО.О.1.10. Повезују објекте геонаслеђа и геодиверзитета са географским процесима којима они настају у Србији и свету. – ГЕО.ОО.О.1.11. Разликују категорије заштићених природних и културних добара и наводе примере у Србији и свету.	– ГЕО.ОО.О.2.5. Препознају и читају математичке, географске и допунске елементе карте. – ГЕО.ОО.О.2.6. Уз помоћ апликација инсталираних на паметним телефонима и другим ИКТ уређајима одређују свој апсолутни и релативни положај. – ГЕО.ОО.О.2.7. Уз помоћ апликација инсталираних на паметним телефонима и другим ИКТ уређајима проналазе основне географске објекте у расположивим географским базама података.	– ГЕО.ОО.О.3.4. Анализирају занимања у којима географска знања имају важну улогу у циљу професионалне оријентације. – ГЕО.ОО.О.3.5. Адекватно поступају у ситуацијама када су изложени дејству природних непогода.

Средњи ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) На средњем нивоу ученици објашњавају узроке и последице облика и кретања Земље, Сунца и Месеца. Ученици доводе у везу различи те појаве и процесе у географском омотачу и процењују стање животне средине. Анализирају факторе и динамику развоја друштвено-географских елемената простора. Идентификују, описују и објашњавају конститутивне елементе географских регија у Србији и свету. У домену картографске писмености упоређују садржаје географских карата по различитим
критеријумима.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) На средњем нивоу ученици су оспособљени да посматрају географске појаве и врше мерења у познатом просторном контексту. У процесу усвајања географских знања конструишу једноставније географске моделе, који репрезентују просторне и односе величина релевантних географских објеката. Као изворе информација користе готове статистичке податке и приказе (графиконе, дијаграме), географске карте и релевантне научнопопуларне и илустративне материјале. Израђују тематске карте (картограме) над основом коју представља нема карта. На основу расположивих статистичких података, врше једноставнија израчунавања (средње вредности, стопе промене географских величина, пропорције и размере). Ученици користе средства информационо-комуникационих технологија (ИКТ) као изворе информација и средства саопштавања резултата кроз мултимедијалне презентације.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) На средњем нивоу ученици анализирају информације о географском простору ради активног учешћа у доношењу одлука о уређењу свог насеља. Развијају друштвено прихватљиве ставове, користе научне концепте и примењују их у различитим животним ситуацијама. Проучавање географских одлика свог краја, Републике Србије и света у целини доприноси да ученици лакше доносе одлуке у вези са наставком школовања и избором будућег занимања. Заступају широку друштвену партиципацију и неговање различитости у заштити непосредне животне средине и обезбеђивању одрживог развоја.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Средњи ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– ГЕО.ОО.С.1.1. Процењују повезаност географије са осталим природним и друштвеним наукама у истраживању просторних феномена. – ГЕО.ОО.С.1.2. Објашњавају облик, димензије и кретања Земље и њихове последице. – ГЕО.ОО.С.1.3. Упоређују, проналазе	– ГЕО.ОО.С.2.1. Утврђују односе величина и положаје планета на основу израђеног сопственог модела Сунчевог система. – ГЕО.ОО.С.2.2. Демонстрирају Земљина кретања и њихове најважније последице помоћу глобуса и других модела. – ГЕО.ОО.С.2.3. Израђују графиконе, табеле, схеме и тематске карте (картограме) над основом коју представља нема карта. – ГЕО.ОО.С.2.4. Изводе	– ГЕО.ОО.С.3.1. Прикупљају и анализирају информације о стању животне средине и активно се укључују у уређење простора свог насеља. – ГЕО.ОО.С.3.2. Заступају друштвено прихватљиве ставове (поштовање различитости, толеранција, итд.) у анализи географских феномена.

сличности и разлике у садржају, размери, намени и просторном обухвату географских карата.	закључке о метеоролошким појавама на основу резултата мерења климатских елемената у географској средини.	– ГЕО.ОО.С.3.3. Анализирају географске специфичности свога краја у циљу идентификовања потенцијалних занимања. – ГЕО.ОО.С.3.4. Образлажу примену географских знања у свакодневном животу.
– ГЕО.ОО.С.1.4. Доводе у везу географске објекте са географским појавама у Земљиним сферама. – ГЕО.ОО.С.1.5. Анализирају просторну и временску дистрибуцију природних непогода у Србији и свету. – ГЕО.ОО.С.1.6. Пореде утицај различитих географских фактора на развој и размештај становништва, насеља и привреде. – ГЕО.ОО.С.1.7. Анализирају факторе настанка и развоја држава у Европи и свету у ближој и даљој прошлости. – ГЕО.ОО.С.1.8. Изводе закључке о елементима	– ГЕО.ОО.С.2.5. Израчунавају вредности основних демографских показатеља (стопе наталитета, морталитета, природног прираштаја, имиграције, емиграције, миграционог салда, укупне промене броја становника и густине насељености) на основу готових статистичких података. – ГЕО.ОО.С.2.6. Одабирају изворе података релевантне за истраживање конкретне географске регије. – ГЕО.ОО.С.2.7. Користе функције специјализованих званичних дигиталних алата за одређивање основних просторних карактеристика географских објеката (дужина, површина, растојање, обим, итд.). – ГЕО.ОО.С.2.8. Изводе закључке о географским појавама на основу посматрања елемената географске средине. – ГЕО.ОО.С.2.9. Конструишу једноставније моделе управљања	
географских регија у Србији, Европи и свету. – ГЕО.ОО.С.1.9. Идентификују узроке загађивања и предлажу мере заштите воде, ваздуха и земљишта у својој локалној средини, Србији и свету. – ГЕО.ОО.С.1.10. Аргументују своје		

	отпадом у својој локалној средини у циљу смањења употребе ресурса, а повећања рециклаже већ коришћених.	

мишљење о примењеним мерама заштите природе у Србији и свету.		

Напредни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) На напредном нивоу ученици изводе закључке о утицајима појава у Сунчевом систему на географски омотач Земље (плима и осека, Месечеве мене, метеоритски кратери...). Разумевањем физичко-географских и друштвено-географских структурних елемената географског простора, ученици идентификују и тумаче узрочно-последичне, просторне, временске, хоризонталне и вертикалне везе и односе међу њима. Процењују утицаје природних и антропогених процеса на стање квалитета животне средине. Повезивањем географије са релевантним садржајима из домена сродних наука (астрономија, геологија, биологија, педологија, екологија, социологија, економија), ученици развијају комплексна, системски условљена знања која су у функцији анализирања географског простора на локалном, националном, регионалном и глобалном нивоу.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) На напредном нивоу ученици планирају и спроводе географско истраживање уз одређену помоћ и подршку. Податке добијене анализом географских карата, посматрањем, мерењем и анкетирањем пореде са подацима из литературе. Утврђују узроке и последице проучаваних географских појава и резултате истраживања илуструју, демонстрирају и презентују у виду тематских карата, макета и/или модела. У процесу географског закључивања користе и средства ИКТ-а и то као: изворе информација, алате за прикупљање и обраду података, мерне инструменте и средства за саопштавање резултата.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) На напредном нивоу ученици су оспособљени да аргументовано, уз уважавање ставова других, дискутују о сложенијим географским проблемима и да формулишу предлоге који на специфичан начин уважавају различите интересе и вредности. Критички анализирају стање географске средине и предлажу мере њене заштите. Вредновањем материјалног и нематеријалног културног наслеђа и учешћем у пројектима и организацији различитих манифестација, ученици негују осећање припадности свом народу и развијају однос поштовања према тековинама других народа.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Напредни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– ГЕО.ОО.Н.1.1. Изводе закључке о утицајима појава у Сунчевом	– ГЕО.ОО.Н.2.1. Доносе закључке о просторним и узрочно-последичним	– ГЕО.ОО.Н.3.1. Дискутују о демографским (депопулација,

систему на географски омотач Земље.	везама између физичкогеографских фактора (рељеф, клима, воде и земљиште) и друштвеногеографских елемената (становништво, привреда, насеља и држава) на основу информација са географских карата.	емиграција), еколошким (загађење животне средине), економским (сиромаштво, незапосленост), урбаним (бесправна градња) и руралним (деаграризација) проблемима, тако што аргументовано износе свој став поштујући ставове других.
– ГЕО.ОО.Н.1.2. Уочавају контрасте у области демографских промена, развоја привреде и процеса урбанизације у репрезентативним регијама Србије, Европе и света. – ГЕО.ОО.Н.1.3.	– ГЕО.ОО.Н.2.2. Осмишљавају климатолошки пројекат у локалној средини који укључује постављање истраживачких питања, избор метода, техника и ресурса (мерни инструменти и извори података), периода мерења, обраду података и извођење и	– ГЕО.ОО.Н.3.2. Критички преиспитују мере заштите објеката културног наслеђа краја у коме живе. – ГЕО.ОО.Н.3.3. Предлажу мере заштите географског омотача на основу анализе промена у Земљиним сферама.
Повезују процесе у Земљиним сферама са развојем и функционисањем друштва у репрезентативним регијама Србије, Европе и света.	презентацију закључака.	
– ГЕО.ОО.Н.1.4. Изводе закључке о утицајима природних и антропогених процеса на стање квалитета животне средине у својој локалној средини, Србији и свету.	– ГЕО.ОО.Н.2.3. Доводе у везу демографске промене са трансформацијом насеља и привредним развојем на основу израчунавања вредности друштвено- географских показатеља. – ГЕО.ОО.Н.2.4. Спроводе истраживање појединих природних и/или друштвених појава у конкретној географској регији. – ГЕО.ОО.Н.2.5. Самостално изводе закључке о појединим појавама у географској средини на основу једноставних мерења и на друге начине прикупљених података о њима.	– ГЕО.ОО.Н.3.4. Анализирају вредност незаштићених природних и културних објеката у

	– ГЕО.ОО.Н.2.6. Анализирају географске карте тумачењем размере, садржине, намене и	месту у коме живе, које по њиховом мишљењу треба ставити под заштиту.

	просторног обухвата.	
	– ГЕО.ОО.Н.2.7. Мере дужине и површине на географским картама крупног размера.	

ИСТОРИЈА Стандарди образовних постигнућа за крај основног образовања

Општа предметна компетенција (ОПК)

Ученици учењем историје: стичу знања о прошлости и садашњости и развијају вештине и ставове; оспособљавају се да ефикасно и одговорно комуницирају о историјским и другим темама у различитим ситуацијама школског и ваншколског окружења; развијају основне аналитичке вештине неопходне за критичко сагледавање савременог света, његових историјских корена и актуелних цивилизацијских токова. Настава историје омогућава ученицима: овладавање основним научним принципима у истраживању и њиховој даљој примени у различитим ситуацијама, као и да, посредством специфичних историјских знања и вештина, комуникације на матерњем, али и употребом страних језика, пре свега у претраживању извора и информација на интернету, развијају лични и групне идентитете (национални, државни, европски). Настава и учење историје припрема ученике за одговорно учешће у демократском друштву брзих политичкосоцијалних, технолошких и економских промена, оспособљава их да самостално, као и кроз удруживање и сарадњу, развијају способност комуникације и да на креативан и предузимљив начин доприносе да се, у складу са узрастом, одговори на савремене изазове на локалном, регионалном, европском и глобалном нивоу. Учење историје: омогућава упознавање са историјским и савременим променама и изградњу историјске свести утемељене у резултатима историјске науке; подстиче изградњу демократских вредности које подразумевају поштовање људских права, исказивање иницијативе и проактивног приступа у унапређивању интеркултуралног дијалога и сарадње, одговорног односа према разноврсној културно- историјској баштини, као и толерантности према другачијим ставовима и погледима на свет.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици: користе основне појмове из историје цивилизације у излагању историјске нарације у образовном и свакодневном контексту; издвајају и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из прошлости и садашњости и повезују их са временским и просторним оквирима; именују раздобља прошлости, историјске периоде и уређују их према хронолошком редоследу; показују историјски простор на историјској карти; разликују узроке од последица кључних догађаја; објашњавају значај научних открића, технолошких изума и уметничких дела за развој цивилизације.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици класификују историјске изворе и описују њихову улогу у реконструкцији прошлости; користе различите историјске и друге изворе
информација у елементарном истраживању; издвајају, у изворима информација, податке који су кључни за тему на којој раде; читају податке са карте, из графикона и табела; препознају стереотипе, пропаганду и манипулацију у изворима; откривају различите погледе, вишеструке перспективе на исти догађај, појаву или личност; идентификују историјске теме у уметничким и књижевним делима.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици разумеју различита значења појма историја и објашњавају повезаност историје са другим наукама и резултатима њиховог изучавања; препознају историјске корене у савременим друштвеним појавама и институцијама; познају историјски развој људских права и објашњавају кључне појаве, догађаје и процесе као и улогу личности у њиховом развоју; објашњавају значај културно-историјског наслеђа и савремене историјске културе за формирање личног и групних идентитета; издвајају репрезентативне примере културно-историјског наслеђа сопственог и других народа; учествују у активностима чији је циљ неговање сећања на значајне личности, појаве и догађаје, као и очување културне баштине у непосредном окружењу.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ): Основни ниво

СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– ИСТ.ОО.О.1.1. Именују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације и повезују их са описима њиховог значења. – ИСТ.ОО.О.1.2. Користе основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације у излагању историјске нарације, у дискусији, дијалогу или дебати о историјским темама уз уважавање мишљења саговорника. – ИСТ.ОО.О.1.3. Разликују и именују основне временске одреднице и наводе раздобља прошлости и историјске периоде према хронолошком	– ИСТ.ОО.О.2.1. Именују историјске изворе према основној подели и наводе њихову улогу у реконструкцији прошлости. – ИСТ.ОО.О.2.2. Прикупљају информације из различитих извора и издвајају кључне податке у вези са одређеном темом. – ИСТ.ОО.О.2.3. Проналазе и читају једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте (наведена легенда), табеле и/или графикона. – ИСТ.ОО.О.2.4. Препознају и описују пристрасности,	– ИСТ.ОО.О.3.1. Разликују историју као науку, наставни предмет и раздобље прошлости и објашњавају повезаност историје са другим наставним предметима. – ИСТ.ОО.О.3.2. Препознају на карактеристичним примерима историјске корене у савременим друштвеним појавама и институцијама. – ИСТ.ОО.О.3.3. Наводе и објашњавају значај кључних појава, догађаја, процеса и личности за развој људских права и друштва заснованог на њиховом поштовању. – ИСТ.ОО.О.3.4. Препознају и описују утицај различитих врста

редоследу. – ИСТ.ОО.О.1.4. Смештају годину у одговарајућу деценију, век, миленијум, еру, а појаву, догађај и личност у одговарајући историјски период или век и рачунају временску удаљеност између догађаја. – ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из националне и опште историје. – ИСТ.ОО.О.1.6. Лоцирају на историјској карти простор одигравања појава, процеса и догађаја из националне и опште историје. – ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица и описују их на примерима кључних појава, догађаја и процеса из националне и/или опште историје. – ИСТ.ОО.О.1.8. Наводе кључне научно- технолошке изуме и уметничка дела и објашњавају њихов значај за развој цивилизације.	стереотипе или пропаганду у садржајима извора и/или њиховом тумачењу. – ИСТ.ОО.О.2.5. Пореде различите изворе о истој историјској појави, догађају и/ или личности и идентификују сличности и разлике у њиховом представљању и/ или интерпретацији. – ИСТ.ОО.О.2.6. Препознају историјске теме у књижевним и уметничким делима и идентификују сличности и разлике у њиховој научној и уметничкој интерпретацији.	манипулација на појединце, групе и друштво у прошлости и садашњости. – ИСТ.ОО.О.3.5. Наводе и примерима илуструју културно-историјско наслеђе сопственог и других народа. – ИСТ.ОО.О.3.6. Препознају и описују утицај културноисторијске баштине на изградњу идентитета. – ИСТ.ОО.О.3.7. Објашњавају на карактеристичним примерима значај неговања сећања на кључне личности, догађаје и појаве из прошлости народа, државе и институција. – ИСТ.ОО.О.3.8. Учествују у активностима посвећеним очувању културно-историјске баштине у свом окружењу.

Средњи ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици издвајају специфичности појмова из историје цивилизације и повезују их са појмовима из других наставних предмета; објашњавају утицај кључних појава, догађаја, процеса и личности на развој друштва, државе, привреде и културе у прошлости и садашњости; повезују и објашњавају узроке и последице појава, догађаја и процеса у различитим историјским периодима; доводе у везу и објашњавају међусобни утицај географских карактеристика, друштвених и културних појава, уметничких и
научно-технолошких достигнућа у националној и општој историји у различитим временским и просторним оквирима.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици: селектују и процењују историјске изворе и друге изворе информација према релевантности и сазнајној вредности за одређену тему; идентификују вишеструке перспективе на одређене историјске појаве, догађаје и процесе; уочавају сложеност појединих историјских појава и процеса; анализирају сличности и разлике у изворима који се односе на исту појаву, догађај или личност; доводе у везу стереотипе и пропаганду са историјским околностима у којима су настали; разликују митове, легенде и уметничке представе од историјских чињеница; планирају и спроводе истраживање на одређену тему; представљају резултате истраживања усмено, писано у различитим симболичким модалитетима уз коришћење дигиталних технологија.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици: објашњавају значај историје, као наставног предмета и као науке, за разумевање савремених друштвених токова, за изградњу историјске свести утемељене на резултатима историјске науке и за формирање ставова, личног и колективних идентитета; разумеју утицај стереотипа , пропаганде и различитих врста манипулације на појаве и догађаје током прошлости и садашњости; аргументовано дискутују о различитим темама и у различитим окружењима, уз уважавање мишљења и ставова саговорника; повезују културно-историјску баштину са историјским и савременим контекстом и учествују у организовању и спровођењу активности усмерених на развој културе сећања, уз поштовање традиције и културног идентитета различитих заједница.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ): Средњи ниво

СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– ИСТ.ОО.С.1.1. Издвајају и описују специфичности основних појмова историјске науке и појмова из историје цивилизације. – ИСТ.ОО.С.1.2. Повезују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације са појмовима из других наставних предмета. – ИСТ.ОО.С.1.3. Прецизно одређују	– ИСТ.ОО.С.2.1. Селектују историјске изворе према основној подели и повезују их са местима где се чувају. – ИСТ.ОО.С.2.2. Издвајају и процењују прикупљене информације са становишта релевантности и сазнајне вредности за одређену тему. – ИСТ.ОО.С.2.3. Разврставају историјске информације у различитим симболичким модалитетима према релевантности за тему истраживања. – ИСТ.ОО.С.2.4. Анализирају	– ИСТ.ОО.С.3.1. Објашњавају значај историје (наука и наставни предмет) за формирање ставова и за лични развој; разумевање савремених друштвених токова. – ИСТ.ОО.С.3.2. Дискутују или дебатују у различитим окружењима* о историјским и савременим темама уз уважавање разлика у становиштима и

којој деценији, веку, миленијуму и историјском периоду припада одређена личност, појава, догађај и процес.	стереотипе, пропаганду и пристрасност у изворима доводећи их у везу са историјским контекстом.	мишљењима других.
– ИСТ.ОО.С.1.4. Описују кључне карактеристике појава, догађаја, процеса и личности и објашњавају њихов утицај на развој друштва, државе, привреде и културе. – ИСТ.ОО.С.1.5. Препознају и лоцирају историјски простор на географској карти и на примерима описују како су одлике географског простора утицале на одређене историјске догађаје и процесе. – ИСТ.ОО.С.1.6. Објашњавају узроке и последице кључних појава, догађаја и процеса из националне и опште историје. – ИСТ.ОО.С.1.7. Доводе у међусобну везу друштвене, културне, научнотехнолошке и уметничке појаве у националној и општој историји.	– ИСТ.ОО.С.2.5. Издвајају и анализирају сличности и разлике у изворима информација који се односе на исту историјску појаву, догађај или личност. – ИСТ.ОО.С.2.6. Разликују митове и легенде од историјских чињеница. – ИСТ.ОО.С.2.7. Разликују историјски наратив од уметничке представе о историјској личности, догађају, појави и процесу. – ИСТ.ОО.С.2.8. Планирају и спроводе истраживање одређеног историјског догађаја/појаве/личности. – ИСТ.ОО.С.2.9. Представљају резултате истраживања на различите начине и уз коришћење дигиталних технологија.	– ИСТ.ОО.С.3.3. Илуструју, на примерима из прошлости и садашњости, последице различитих врста манипулације на појединца, групе и друштво. – ИСТ.ОО.С.3.4. Идентификују улогу митова и легенди у изградњи идентитета. – ИСТ.ОО.С.3.5. Препознају значај локалне културне баштине у ширим цивилизацијским оквирима и учествују у њеном очувању и афирмацији. – ИСТ.ОО.С.3.6. Повезују културно- историјску и природну баштину са историјским и савременим контекстом и активно учествују у њиховом очувању. – ИСТ.ОО.С.3.7. Учествују у организовању и спровођењу заједничких активности у вези са културом сећања и залажу се за равноправност различитих заједница, њихових традиција и културног идентитета.

Напредни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици: имају развијен речник појмова и користе га за објашњавање специфичности појмова из историје цивилизације као и у комуникацији у школском и ваншколском окружењу; процењују значај историјских појава,
догађаја, процеса и личности и повезују их са одговарајућим хронолошким и просторним оквиром; анализирају повезаност појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје и процењују значај те повезаности за развој друштва и државе у националним оквирима; формулишу аргументе и објашњавају узроке и последице промена које су кроз историју доживљавала друштва, државе, културе, привреда и народи; процењују утицај научно-технолошких и уметничких достигнућа на живот појединца и група у прошлости и садашњости.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици: претражују изворе информација за одређену тему на матерњем и страном језику; критички просуђују историјске, али и савремене изворе информација, њихову садржину, веродостојност и поузданост; селектују и анализирају податке о догађају, појави, процесу, личности и постављају хипотезу; формулишу истраживачко питање и, у складу са његовом природом, бирају одговарајуће методолошке принципе историјске науке; доносе закључке и резултате представљају на различите начине – усмено, писано, табеларно, графички уз коришћење дигиталних технологија; реконструишу и приказују промене на историјско-географском простору поређењем историјских карата са савременим политичким картама; разликују научну од уметничке интерпретације историјског догађаја, појаве и/или личности.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици: образлажу улогу и значај историјске науке за разумевање развоја друштва и његових савремених токова; разумеју значај цивилизацијских тековина за развој хуманистичког, демократског, инклузивног друштва заснованог на поштовању различитости и интеркултуралности; анализирају друштвене појаве и институције и идентификују промене које су током историјског развоја доживеле; изражавају критички став према различитим врстама манипулације и супротстављају им се користећи аргументе засноване на науци; покрећу и спроводе активности усмерене на неговање културно-историјске баштине и развој културе сећања.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ): Напредни ниво

СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– ИСТ.ОО.Н.1.1. Наводе и објашњавају специфичности основних појмовима историјске науке и појмова из историје цивилизације, кључних појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје. – ИСТ.ОО.Н.1.2. Повезују личности,	– ИСТ.ОО.Н.2.1. Анализирају значај историјских догађаја, појава, личности на основу мерила вредности времена одигравања, а не на основу савременог контекста. – ИСТ.ОО.Н.2.2. Одређују из ког историјског периода	– ИСТ.ОО.Н.3.1. Образлажу у различитим ситуацијама (околностима, контекстима) улогу и значај историјске науке за разумевање развоја друштва и његових савремених токова. – ИСТ.ОО.Н.3.2. Образлажу значај цивилизацијских тековина за развој хуманистичког, демократског, инклузивног

појаве, догађаје и процесе и смештају их у прецизне хронолошке и/или просторне оквире.	и са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене информације о особинама периода или географског простора.	друштва заснованог на поштовању различитости и интеркултуралности.
– ИСТ.ОО.Н.1.3. Процењују значај појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје уз навођење специфичних детаља. – ИСТ.ОО.Н.1.4. Анализирају на карактеристичним примерима повезаност појава, догађаја, процеса и личности из националне историје са појавама, процесима, догађајима и личностима из опште историје и процењују значај те везе за државу и друштво у националном оквиру. – ИСТ.ОО.Н.1.5. Повезују појаве, догађаје и процесе са динамиком промена граница на одређеном простору у различитим историјским периодима. – ИСТ.ОО.Н.1.6. Аргументовано објашњавају, на примерима, узроке и последице промена које су кроз историју доживљавала друштва, државе, привреде, културе и народи.	– ИСТ.ОО.Н.2.3. Реконструишу промене на историјскогеографском простору поређењем савремених политичких карата са историјским картама других периода. – ИСТ.ОО.Н.2.4. Постављају хипотезу о разлозима за појаву разлика у тумачењима исте историјске појаве, догађаја или личности у различитим изворима информација. – ИСТ.ОО.Н.2.5. Издвајају и наводе разлике у научној и уметничкој интерпретацији књижевног или уметничког дела.	– ИСТ.ОО.Н.3.3. Анализирају и приказују развој савремених друштвених појава и/или институција током прошлости и садашњости и наводе промене које су уочили. – ИСТ.ОО.Н.3.4. Изражавају и представљају ставове, засноване на научним аргументима, који се супротстављају различитим видовима манипулације.* – ИСТ.ОО.Н.3.5. Објашњавају и представљају значај научних достигнућа и уметничких дела у грађењу идентитета. – ИСТ.ОО.Н.3.6. Покрећу и спроводе активности које су усмерене на неговање сећања на значајне личности, појаве и догађаје из прошлости локалне средине/народа/државе.

– ИСТ.ОО.Н.1.7. Повезују знања из историје са знањима из других наставних предмета при описивању и објашњавању научно-технолошких и уметничких достигнућа.		

Сви искази са * имају додатак који подразумева писмено, усмено и дигитално приказивање, рад у групи и индивидуално, као и дебатовање, дискутовање у образовном или јавном контексту.

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ Стандарди образовних постигнућа за крај основног образовања

Општа предметна компетенција (ОПК)

Предмет Физичко и здравствено васпитање омогућава ученицима да учествују у разноврсном, безбедном и развојно-прикладном физичком вежбању и физичким активностима, које доприносе њиховом физичком и менталном здрављу, школском постигнућу, стицању социјалних вештина и здравих животних навика. Учењем предмета физичко и здравствено васпитање ученици унапређују физичке способности, стичу разноврсне моторичке вештине и оспособљавају се да их користе у различитим условима и животним ситуацијама. Уче основне кретне концепте и стратегије и принципе вежбања. Оснажују се да постављају личне циљеве у домену физичке форме, физичке активности, исхране и других здравих животних навика, које су неопходне за безбедно и компетентно бављење физичким активностима и за формирање основа здравог животног стила. Учествовањем у разноврсним индивидуалним и групним кретним активностима, ученици изграђују самопоуздање, формирају ставове и систем вредности, развијају сарадничке вештине, емпатију и толеранцију, преузимају иницијативу и одговорност, конструктивно комуницирају и схватају значај фер-плеја. Упознају термине везане за физичку активност и здравље. Охрабрују се да изражавају креативност покретом, да разумеју и вреднују своје културно наслеђе у области спорта, рекреације и плеса и да буду отворени за различите културе и традиције. Решавају проблемске ситуације у контексту физичке активности. Упознају се са научним и технолошким аспектима физичке активности и здравља и критички преиспитују утицај личних и срединских фактора на физичку активност, безбедност, здравље појединаца, група и друштва. Одговорно користе различите изворе информација и дигиталне технологије ради унапређивања личног и јавног здравља, као и заштите животне средине.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици успешно тумаче основне препоруке за физичку активност деце и адолесцената и могу да илуструју различите типове физичке активности адекватним примерима. Разумеју тренутне промене у организму настале као последица различитих физичких активности и адекватно реагују на знаке прекомерног физичког оптерећења. Познају правила безбедног извођења једноставних физичких вежбања, од загревања до смиривања функција организма. Демонстрирају добру контролу покрета приликом извођења основних и специфичних моторичких вештина. Придржавају се правила игре/активности и кроз ефективну комуникацију и сарадњу доприносе безбедној и позитивној атмосфери за вежбање.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици активно учествују у разноврсним индивидуалним и групним
физичким активностима, сарадничког и такмичарског карактера. Баве се и физичком активношћу у природи при чему се одговорно односе према животној средини. Избором адекватне стратегије решавају различите кретне проблеме. Конструктивно комуницирају са вршњацима и исказују осећања одговарајућим вербалним и невербалним средствима (плес, покрет). Унапређују сопствене моторичке способности редовним учествовањем у различитим вежбањима.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици достижу и одржавају оптималан ниво физичке форме повезане са здрављем. Испуњавају минималне здравствене препоруке за физичку активност и вреднују њен значај за здравље. Вешто изводе и комбинују основне моторичке вештине у различитим ситуацијама. Користе типичне вежбе за развој моторичких способности. Примењују основне хигијенске и безбедносне мере током физичке активности и воде рачуна о заштити животне средине. Познају карактеристике правилног обрасца исхране. Адекватно користе основне термине из области физичког вежбања, спорта и физичке активности.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ): Основни ниво

СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– ФЗВ.ОО.О.1.1. Дају типичне примере за различите типове физичке активности. – ФЗВ.ОО.О.1.2. Тумаче основне препоруке за физичку активност деце и адолесцената. – ФЗВ.ОО.О.1.3. Препознају и описују промене које настају у организму током физичке активности. – ФЗВ.ОО.О.1.4. Демонстрирају правилно загревање на почетку вежбања и смиривање организма на крају вежбања. – ФЗВ.ОО.О.1.5. Препознају знаке прекомерног физичког оптерећења и адекватно реагују. – ФЗВ.ОО.О.1.6.	– ФЗВ.ОО.О.2.1. Активно учествују у разноврсним индивидуалним и групним физичким активностима, сарадничког и такмичарског карактера. – ФЗВ.ОО.О.2.2. Баве се физичком активношћу у природи при чему се одговорно односе према животној средини. – ФЗВ.ОО.О.2.3. Редовно учествују у различитим вежбањима ради унапређивања моторичких способности. – ФЗВ.ОО.О.2.4. Бирају одговарајуће стратегије при решавању различитих кретних проблема.	– ФЗВ.ОО.О.3.1. Редовно се баве физичком активношћу у складу са препорукама јавног здравља, примењујући основне хигијенске и безбедносне мере. – ФЗВ.ОО.О.3.2. Адекватно користе основне термине из области физичког вежбања, спорта и физичке активности у различитим ситуацијама. – ФЗВ.ОО.О.3.3. Пореде карактеристике правилне и неправилне исхране. – ФЗВ.ОО.О.3.4. Анализирају и вреднују своју свакодневну физичку активност. – ФЗВ.ОО.О.3.5. Примењују адекватне вежбе за унапређивање моторичких способности.

Примењују правила безбедног ношења, постављања, коришћења и одлагања опреме и реквизита за вежбање.	– ФЗВ.ОО.О.2.5. Користе одговарајућа вербална и невербална средства (плес, покрет) да искажу осећања и комуницирају са вршњацима.	– ФЗВ.ОО.О.3.6. Одржавају личну и колективну хигијену током вежбања. – ФЗВ.ОО.О.3.7. Користе и комбинују разноврсне основне моторичке вештине у различитим ситуацијама (игра, спорт, рекреација, свакодневне животне ситуације). – ФЗВ.ОО.О.3.8. Поштују друге учеснике у физичкој активности и сарађују са њима без обзира на разлике (пол, способности и др.). – ФЗВ.ОО.О.3.9. Вреднују допринос физичке активности здрављу и благостању.
– ФЗВ.ОО.О.1.7. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења основних моторичких вештина. – ФЗВ.ОО.О.1.8. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења једноставнијих специјализованих моторичких вештина. – ФЗВ.ОО.О.1.9.		
Придржавају се правила игре/активности и прихватају исход игре/активности.		
– ФЗВ.ОО.О.1.10. Ефективно комуницирају и сарађују током физичке активности. – ФЗВ.ОО.О.1.11. Придржавају се правила понашања доприносећи безбедној и позитивној атмосфери за вежбање.		

Средњи ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици успешно анализирају користи од редовне физичке активности и значај моторичких способности за добро здравље и учествовање у спорту. Препознају развојне промене и њихов утицај на бављење физичком активношћу. Могу да објасне како промене фреквенције, интензитета, трајања и типа физичке активности утичу на њене ефекте. Анализирају утицај срединских фактора на физичку активност и здравље људи и адекватно користе неопходну опрему за боравак у природи. Успешно демонстрирају технике помагања, чувања себе и других приликом вежбања. Познају стручну терминологију у области физичке активности, вежбања и спорта. Користећи основне математичке концепте и научне принципе, ученици изводе једноставна антропометријска и моторичка мерења и анализирају значај моторичких способности за здравље и учествовање у спорту. Успешно објашњавају кључне карактеристике

правилног извођења моторичких вештина које демонстрирају у различитим условима у складу са постављеним задацима. Имају добру контролу и координацију покрета приликом извођења и сложенијих специфичних моторичких вештина. Објашњавају основне принципе правилне исхране и препознају штетне утицаје употребе психоактивних супстанци, допинга и енергетских пића на здравље. Идентификују занимања повезана са здрављем, физичким васпитањем и спортом и елементе националног наслеђа у физичкој активности, спорту и плесу.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Приликом учења моторичких вештина могу да идентификују добре и слабе стране извођења, као и да користе повратне информације ради побољшања контроле и координације тела. Аргументовано дискутују о утицају физичке активности на здравље и благостање. Користе концепте мерења да одреде удаљеност, брзину, висину, фреквенцију, број понављања, трајање активности, паузе и сл. приликом вежбања. Анализирају утицај коришћења дигиталних технологија на здравље и благостање деце и адолесцената.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици превазилазе минималне здравствене препоруке за физичку активност. Идентификују сопствене потребе и интересовања у домену физичке форме и физичке активности и уз одговарајућу помоћ праве план побољшања. Вешто изводе специфичне моторичке вештине у разноврсним спортским и рекреативним активностима. Примењују поступке прве помоћи приликом спортских повреда. Примењују основне принципе правилне исхране. Показују толеранцију и фер-плеј у контексту физичке активности. Адекватно користе шири вокабулар из области физичког вежбања, спорта и физичке активности у различитим ситуацијама. Укључују се у промоцију физичке активности и здравља у школи. Вреднују национално наслеђе у физичкој активности, спорту и плесу.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ): Средњи ниво

СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– ФЗВ.ОО.С.1.1. Анализирају користи од редовне физичке активности. – ФЗВ.ОО.С.1.2. Анализирају значај моторичких способности за добро здравље и учествовање у спорту. – ФЗВ.ОО.С.1.3. Демонстрирају технике помагања, чувања себе и других приликом вежбања. – ФЗВ.ОО.С.1.4.	– ФЗВ.ОО.С.2.1. Идентификују добре и слабе стране сопственог извођења моторичке вештине ради побољшања извођења. – ФЗВ.ОО.С.2.2. Дају вршњацима повратне информације о извођењу моторичких вештина ради побољшања извођења. – ФЗВ.ОО.С.2.3. Користе повратне	– ФЗВ.ОО.С.3.1. Редовно се баве физичком активношћу на нивоу који превазилази основне препоруке јавног здравља. – ФЗВ.ОО.С.3.2. Правилно реагују у случају повреде приликом физичке активности. – ФЗВ.ОО.С.3.3. Користе и комбинују специјализоване моторичке вештине у

Објашњавају како промене фреквенције, интензитета, трајања и типа физичке активности утичу на њене ефекте.	информације ради побољшања контроле и координације тела приликом извођења моторичких вештина.	разноврсним ситуацијама (игра, рекреација, такмичење, свакодневне животне активности).
– ФЗВ.ОО.С.1.5. Анализирају утицај срединских фактора (температура, влажност ваздуха, загађеност ваздуха/воде, УВ зрачење, ветар и др.) на физичку активност и здравље људи. – ФЗВ.ОО.С.1.6. Демонстрирају добру контролу и координацију покрета приликом извођења сложенијих специјализованих моторичких вештина. – ФЗВ.ОО.С.1.7.	– ФЗВ.ОО.С.2.4. Аргументовано дискутују о утицају физичке активности на здравље и благостање. – ФЗВ.ОО.С.2.5. Користе концепте мерења да одреде удаљеност, брзину, висину, фреквенцију, број понављања, трајање активности, паузе и сл. приликом вежбања. – ФЗВ.ОО.С.2.6.	– ФЗВ.ОО.С.3.4. Критички се односе према употреби психоактивних супстанци, допинга и енергетских пића. – ФЗВ.ОО.С.3.5. Примењују основне принципе правилне исхране у свакодневном животу. – ФЗВ.ОО.С.3.6. Примењују принципе толеранције и фер-плеја у физичкој активности и спорту. – ФЗВ.ОО.С.3.7.
Демонстрирају моторичке вештине у различитим условима у складу са постављеним задацима.	Анализирају утицај коришћења дигиталних технологија на здравље и благостање деце и адолесцената.	Препознају ризик седентарних активности и коригују свој образац дневних активности у складу са тим.
– ФЗВ.ОО.С.1.8. Објашњавају кључне карактеристике правилног извођења моторичких вештина. – ФЗВ.ОО.С.1.9. Изводе једноставна антропометријска и моторичка мерења, користећи основне математичке концепте.		– ФЗВ.ОО.С.3.8. Учествују у догађајима који промовишу физичку активност и здравље у школи, при чему се одговорно односе према животној средини. – ФЗВ.ОО.С.3.9. Вреднују национално наслеђе у физичкој активности, спорту и плесу, као и наслеђе других.

– ФЗВ.ОО.С.1.10. Препознају развојне промене и њихов утицај на бављење физичком активношћу. – ФЗВ.ОО.С.1.11. Познају стручну терминологију везану за физичку активност, вежбање и		– ФЗВ.ОО.С. 3.10. Адекватно користе шири вокабулар из области физичког вежбања, спорта и физичке активности у усменој и писаној комуникацији у различитим ситуацијама.

спорт.		
– ФЗВ.ОО.С.1.12. Објашњавају основне принципе правилне исхране. – ФЗВ.ОО.С.1.13. Користе одећу, опрему и једноставна средства и алате на безбедан начин приликом боравка у природи. – ФЗВ.ОО.С.1.14.		
Препознају штетне утицаје употребе психоактивних супстанци, допинга и енергетских пића.		
– ФЗВ.ОО.С.1.15. Идентификују занимања повезана са здрављем, физичким васпитањем и спортом. – ФЗВ.ОО.С.1.16. Идентификују елементе националног наслеђа у физичкој активности, спорту и плесу.		

Напредни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици објашњавају повезаност физичке активности, начина исхране и здравља и критички анализирају сопствени образац исхране. Познају основну терминологију физичке активности на страном језику.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Безбедно и ефективно користе дигитална, научна и технолошка знања, као и принципе раличитих наука за прикупљање и анализу информација о физичкој активности, исхрани и здрављу, из различитих извора на матерњем и другим језицима. Истражују како учествовање у активностима у природи доприноси личном здрављу и здрављу заједнице. Учествују у организацији школских такмичења и манифестација који промовишу физичку активност и здравље. Вреднују поузданост информација из различитих извора, које се односе на физичку активност, исхрану и здравље.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Редовно се баве физичком активношћу ради оптимизације здравља. Бирају активности у складу са сопственим потребама и интересовањима и подстичу друге на физичку активност. Полазећи од разноврсних специфичних моторичких вештина, креирају решења у одабраним спортским и рекреативним активностима. Самостално праве лични план побољшања физичке активности и моторичких способности. Користе одговарајуће термине из матерњег и других језика ради претраге дигиталних и других извора информација из области физичке активности и здравља. Укључују се у догађаје и активности промоције физичке активности и здравља у локалној заједници. Доносе одлуке у вези са физичком активношћу, исхраном и здрављем, засноване на релевантним информацијама. Негују толеранцију и фер-плеј и промовишу заштиту животне средине у свом окружењу.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ): Напредни ниво

СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**

Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– ФЗВ.ОО.Н.1.1. Познају основну терминологију физичке активности на страном језику. – ФЗВ.ОО.Н.1.2. Критички анализирају сопствени образац исхране. – ФЗВ ОО.Н.1.3. Објашњавају повезаност физичке активности, начина исхране и здравља.	– ФЗВ.ОО.Н.2.1. Вреднују поузданост информација из различитих извора, које се односе на физичку активност, исхрану и здравље. – ФЗВ.ОО.Н.2.2. Истражују како учествовање у активностима у природи доприноси личном здрављу и здрављу заједнице. – ФЗВ.ОО.Н.2.3. Адекватно користе различите изворе информација о физичкој активности, исхрани и здрављу на страном језику. – ФЗВ.ОО.Н.2.4. Учествују у организацији школских такмичења и манифестација који промовишу физичку активност и здравље. – ФЗВ.ОО.Н.2.5. Адекватно користе дигитална и технолошка знања, као и принципе различитих наука за прикупљање и анализу информација о физичкој активности, исхрани и здрављу.	– ФЗВ.ОО.Н.3.1. Са самопоуздањем се редовно баве физичком активношћу у складу са сопственим потребама и интересовањима. – ФЗВ.ОО.Н.3.2. Решавају проблемске ситуације, креирајући различита решења у одабраним спортским и рекреативним активностима. – ФЗВ.ОО.Н.3.3. Учествују у догађајима који промовишу физичку активност, здравље и заштиту животне средине у локалној заједници. – ФЗВ.ОО.Н.3.4. Уз одговарајућу помоћ креирају и спроводе план за побољшање или очување сопственог нивоа физичке активности и моторичких способности и прате његове ефекте. – ФЗВ.ОО.Н.3.5. Праве одговорне изборе у вези са физичком активношћу, исхраном и здрављем. – ФЗВ.ОО.Н.3.6. Подстичу друге да се баве физичком активношћу ради очувања

		здравља.
		– ФЗВ.ОО.Н.3.7. Идентификују понуду спортских и рекреативних активности и ресурса у локалној средини. – ФЗВ.ОО.С.3.8. Користе одговарајуће термине из различитих језика ради претраге дигиталних и других извора информација из области физичке активности и здравља. – ФЗВ.ОО.С.3.9. Уз одговарајућу помоћ креирају и спроводе план правилне исхране.

МУЗИЧКА КУЛТУРА Стандарди образовних постигнућа за крај основног образовања

Општа предметна компетенција (ОПК) Ученик развија интересовања за музичку уметност кроз непосредно учешће у музичком догађају певањем, свирањем, активним слушањем и стварањем, као и стицањем основних знања из основа музичке писмености и развоја и улоге музике у човековом животу од праисторије до 20. века. Испољава одговоран однос према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа. Развијањем осетљивости за перцепцију музичког доживљаја негује потребу за истраживањем у оквиру стечених музичких знања кроз оригинално музичко изражавање у свакодневном животу кроз песму, игру, покрет и вршњачку комуникацију. Ученик ужива у музици, формира музички укус и њиме утиче на околину. Разуме како музика позитивно утиче на човеково здравље. Користи текст композиције на матерњем језику и језицима других народа, и кроз извођење музичког дела изражава емоције, имајући у виду одговоран однос према здрављу, природи и социјалном окружењу, негујући дух толеранције. Ученик у свакодневном животу примењује стечена

музичка искуства и знања, прати и учествује у музичком животу заједнице у улози публике или извођача, истражује могућности ИКТ-а за слушање, стварање и извођење музике. Учешћем у припреми и реализацији музичких догађаја на матерњем и језицима других народа, индивидуално или у ансамблу, ученик развија индивидуалност, одговорност, показује самопоуздање и изражава критичко мишљење о себи и другима. Повезује основне елементе музичке писмености (нотне вредности, метрику, ритам) са математичким операцијама. Учешћем у музичким активностима ученик поштује одређена правила понашања, развија осећање припадности колективу, самопоуздање, одговорност за своје поступке, суочава се са несигурношћу и сложеношћу стицања музичких вештина (певање, свирање, компоновање) и учења како учити.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1)

Ученик повезује основна знања из музичке писмености интегришући је са математиком (пропорција, размер, разломак) кроз певање, свирање, слушање музике и музичко стваралаштво. Изучава појаву и развој музичких инструмената (ударачке, жичане, дувачке и инструменте са диркама) кроз кључне карактеристике музичких стилова, као и њихове изражајне могућности.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2)

Ученик партиципира у музичком догађају у улози публике, уме да опише и објасни сопствени доживљај уважавајући другачије мишљење. Слушајући традиционалну музику, разуме значај очувања културне баштине. У улози извођача изражава се једноставним, кратким музичким нумерама и покретом, те примењује изражајна музичка средства која су детерминисана карактером музичког дела и тиме развија сопствене стваралачке способности и креативност. Вокално се правилно изражава контролишући ниво буке и поштујући културу певања. Разуме текст песме и обогаћује речник матерњег и језика других народа препознајући ритмичку и метричку везу између музике и речи.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) У свакодневном животу ученик примењује стечена музичка искуства и знања. Прати и учествује у музичком животу заједнице у улози публике. Учешћем у припреми музичког живота заједнице превенира вршњачко насиље и насилничко понашање, социјализује се, развија критичко мишљење и оспособљава се за повезивање наученог. Кроз песму, игру, покрет, развија сопствену координацију и моторику и остварује вршњачку комуникацију; схвата важност очувања културног наслеђа свога и других народа, развија осећање за тимски рад, индивидуалност, одговорност, показује самопоуздање.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Основни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– МУЗ.ОО.О.1.1. Примењују ноте, нотне вредности, ознаке за метар, динамику, темпо и остала изражајна средства музичке уметности. – МУЗ.ОО.О.1.2. Наводе кључне карактеристике одређеног музичког стила/правца (музичке форме, представнике и репрезентативна дела).	– МУЗ.ОО.О.2.1. Певају по слуху на матерњем и језику других народа са или без пратње ритмичких инструмената. – МУЗ.ОО.О.2.2. Изводе једноставну ритмичку пратњу коју су осмислили на ритмичким инструментима.	– МУЗ.ОО.О.3.1. Понашају се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама. – МУЗ.ОО.О.3.2. Контролишу координацију и моторику кроз свирање и покрет. – МУЗ.ОО.О.3.3. Усмено или писмено описују осећања и утисак о

– МУЗ.ОО.О.1.3. Дефинишу поделу инструмената према начину добијања звука и идентификују врсту инструмента према изгледу.	– МУЗ.ОО.О.2.3. Реагују покретима и изражавају се ликовним илустрацијама за време слушања музике. – МУЗ.ОО.О.2.4. Препознају контрасте и поновљени музички материјал у примерима за слушање музике.	музичком делу. – МУЗ.ОО.О.3.4. Учествују у припремању културних манифестација, испољавајући способност комуникације и сарадње са члановима тима. – МУЗ.ОО.О.3.5. Објашњавају важност очувања музичког наслеђа.

Средњи ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1)

Користи музичку терминологију приликом праћења историјског развоја музике у оквиру одређених друштвено-историјских прилика, изучавајући стилске карактеристике музичких праваца у традиционалном, духовном и световном стваралаштву, током извођења, слушања музике и стваралаштва.

Повезује присуство, улогу и значај музике са догађајима, како из свакодневног живота појединца, тако и друштва од праисторије, преко старих цивилизација до 21. века. Разматра феномен звука као акустичне појаве и у том контексту повезује знања из физике са акустиком простора, инструмената и фреквенцијом. Разуме утицај музике на осећања и с тим у вези уочава њен утицај и на ментално здравље.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Активно партиципира у музичком догађају извођењем, слушањем музике и музичким стваралаштвом. Повезује феномен културне баштине са местом традиционалне музике у прошлости и садашњости, изучавајући обреде, народне обичаје, ношње, традиционалне певачке групе и инструменте, народне игре свога и других народа. Осмишљава једноставне ритмичке и мелодијске аранжмане користећи народне музичке инструменте. Идентификује различиту естетику у делима за слушање музике у односу на одређени стил, жанр и музичке облике повезујући их са друштвеноисторијским контекстом, природном и културном баштином. Препознаје и повезује естетске елементе у различитим уметностима (плес, глума, ликовна уметност) и у неуметничком домену као што су комуникација, медији, дизајн.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Користи стечена музичка искуства и знања приликом одабира музике за одређене животне догађаје. Бавећи се активно музицирањем, здравствено профитира кроз развој говорног апарата, органа за дисање, централног нервног система, као и мишићног система. Развија естетску перцепцију, ствара критеријуме за вредновање музике и способност изражавања сопствених погледа на музику, формира музички укус и тиме утиче на себе и околину.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Средњи ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– МУЗ.ОО.С.1.1. Користе музичку терминологију у тумачењу музичких појмова. – МУЗ.ОО.С.1.2. Представљају кључне карактеристике одређеног музичког стила/ правца у контексту друштвено- историјских прилика. – МУЗ.ОО.С.1.3. Повезују средства изражајног извођења са врстом, наменом и карактером композиције. – МУЗ.ОО.С.1.4. Тумаче коришћење инструмената, инструменталних група у музичком делу у односу на звучне специфичности и техничке могућности. – МУЗ.ОО.С.1.5. Идентификују међусобни утицај, сличности и разлике у начину изражавања између књижевности (опера, соло песма), сценског покрета (покрет и ритам…), ликовне уметности (боја, ритам, контраст, динамика, колористика, потез и изражајност) и музичке уметности.	– МУЗ.ОО.С.2.1. Разумеју улогу и место музике у народним обредима и обичајима свог и других народа. – МУЗ.ОО.С.2.2. Певају на матерњем и језику других народа са или без пратње ритмичких инструмената са нотног текста. – МУЗ.ОО.С.2.3. Препознају инструмент или групу у музичкој композицији. – МУЗ.ОО.С.2.4. Именују композиције различитих стилова и жанрова. – МУЗ.ОО.С.2.5. Изражавају доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност). – МУЗ.ОО.С.2.6. Импровизују једноставну мелодију и ритмичку пратњу користећи тело као инструмент. – МУЗ.ОО.С.2.7. Користе музичке обрасце у	– МУЗ.ОО.С.3.1. Примењују и контролишу технику певања (држање тела, дисање, говорни апарат, дикција, артикулација). – МУЗ.ОО.С.3.2. Учешћем у групном музицирању испољавају и развијају толеранцију, самопоуздање, мултикултуралност, осећај припадности, поштовање различитости. – МУЗ.ОО.С.3.3. Критички просуђују о утицају музике и звукова из окружења на здравље. – МУЗ.ОО.С.3.4. Образлажу мишљење о музичком делу, усмено или писано.

	осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет.	

Напредни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Анализом и синтезом музичке терминологије, кроз певање, свирање, слушање музике и музичко стваралаштво уочава међусобни утицај других уметности (књижевност, балет, ликовна и сценска уметност) и музике кроз различите стилове и њихову повезаност. Комбинујући звучне елементе музичких инструмената, реконструише изражајна средства музике, музичке форме и жанрове и смешта их у одговарајући стилски (историјски) контекст. Упознаје се са музичким школама и студијима, установама културе, као и са значајем учествовања у културном животу локалне заједнице. Користи ИКТ за самостално истраживање у области музике.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) У области стваралаштва, као активан учесник креира нове музичке аранжмане (на већ познате мелодије, песме из различитих музичких епоха) примењујући принцип импровизације у домену мелодије и ритма, користећи понуђени музички материјал или осмишљавајући сопствени у задатим оквирима.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Партиципира у припреми и реализацији музичких догађаја на матерњем и језицима других народа индивидуално или у ансамблу. Испољава одговоран однос према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа. Вршњачком едукацијом, кроз моторичку и естетску перцепцију музичког догађаја, осмишљава и организује различите обуке, негујући правила тимског рада. Примењује ИКТ у певању, слушању музике и музичком стваралаштву. Прави избор ИКТ-а и користи их на одговоран и креативан начин у стварању музике.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Напредни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– МУЗ.ОО.Н.1.1. Анализирају нотни текст (музички метар, тоналитет, темпо, динамику, ритмичке фигуре, ознаке за изражајно извођење) у циљу тумачења музичког дела. – МУЗ.ОО.Н.1.2. Анализирају извођачке и	– МУЗ.ОО.Н.2.1. Идентификују утицај музике других епоха у делима савремене музике. – МУЗ.ОО.Н.2.2. Класификују избор музичких дела према тематском, литерарном или	– МУЗ.ОО.Н.3.1. Учествују у креирању и реализацији културних манифестација, негујући тимску сарадњу и дајући критички осврт на изабране и/или изведене композиције. – МУЗ.ОО.Н.3.2. Користе могућности ИКТ-а за записивање нотног текста,

техничке могућности инструмената у музичком делу, колористику и боју тона, висину и покретљивост/ виртуозност. – МУЗ.ОО.Н.1.3. Представљају начин повезаности музике (тематски, стилски, жанровски и сл.) са другим уметностима и областима ван уметности (књижевност, сценски покрет, ликовна уметност, религија, историја, медицина, спорт...). – МУЗ.ОО.Н.1.4. Користе могућности ИКТ-а за самостално истраживање аудио и видео записа музичких емисија из живота композитора и израду презентација.	ликовном садржају. – МУЗ.ОО.Н.2.3. Комуницирају у групи импровизујући мање музичке целине гласом, мелодијским инструментом или покретом.	уметање ритмичког модела као пратње, за коришћење предложене хармонизације и одабир инструмената према усклађености звука.

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Стандарди образовних постигнућа за крај основног образовања

Општа предметна компетенција (ОПК)

Учењем Ликовне културе ученици овладавају основама визуелне писмености, опажања и представљања појава из свакодневног живота користећи се следећим појмовима из ликовне културе: карактеристике техника ликовног изражавања, ликовни елементи и принципи, уметничко наслеђе и савремена визуелна култура. Кроз индивидуални и групни стваралачки рад, ученици изграђују моторичке, аналитичке и комуникацијске вештине неопходне за разумевање савременог света. Ликовна култура подстиче развој критичког мишљења, истраживање, конципирање и реализацију креативних идеја уз коришћење различитих медија и техника изражавања, традиционалних и дигиталних алата, као и њихову одговорну примену у комуникацији и у свакодневном животу. Повезивањем са знањима из различитих области подстиче се способност употребе научних принципа, као и изражавања и тумачења концепата на матерњем или страном језику. Познавање универзалног језика уметности као и одговоран однос према културно-уметничкој баштини сопственог и других народа омогућавају развој интеркултуралности. Подстицањем сарадње и активним учествовањем у културном животу заједнице развија се иницијатива и предузимљивост.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1)

Ученици повезују и користе у раду материјале и прибор са традиционалним техникама, бирају и описују медиј и одговарајућу технику/апликацију којом најефикасније могу да изразе своја запажања, идеје и имагинацију. Разматрају значај занимања у визуелним уметностима и утицај визуелне уметности на развој локалне и шире заједнице.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2)

Ученици истражују и примењују у стваралачком раду изражајне могућности традиционалних материјала, алата, техника и савремених уређаја који се користе за обликовање визуелних садржаја. Обликују ликовне радове од рециклираних материјала, употребљених предмета и амбалаже. Повезују уметничка занимања са продуктом/делом визуелних уметности који уочавају у различитим ситуацијама.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици изражавају своје идеје, доживљаје, осећања и машту, мотиве и поруке користећи различита средства и технике визуелних уметности. Указују на улогу визуелне уметности у очувању животне средине у различитим животним и радним ситуацијама. Идентификују избор средње школе и/или будућег занимања у односу на своја интересовања, могућности и способности изражавања техникама визуелних уметности.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Основни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– ЛИК.ОО.О.1.1. Повезују материјале и прибор са традиционалним техникама визуелних уметности које користе у раду. – ЛИК.ОО.О.1.2. Описују функцију основних алатки у одабраним дигиталним уређајима и апликацијама за цртање, обраду фотографија и анимацију. – ЛИК.ОО.О.1.3 Објашњавају на који начин визуелна уметност доприноси очувању животне средине. – ЛИК.ОО.О.1.4. Описују основне карактеристике занимања у визуелним уметностима.	– ЛИК.ОО.О.2.1 Истражују, у стваралачком раду, изражајне могућности традиционалних материјала, алата, техника и савремених уређаја који се користе за обликовање визуелних садржаја. – ЛИК.ОО.О.2.2. Обликују ликовне радове и импровизовани прибор од материјала за рециклажу и употребљених предмета и амбалаже. – ЛИК.ОО.О.2.3. Идентификују уметничка занимања и продукте/дела визуелних уметности које уочавају у различитим ситуацијама.	– ЛИК.ОО.О.3.1. Изражавају своје идеје, осећања и машту користећи одабране традиционалне технике и савремене уређаје и алате за обликовање визуелних садржаја. – ЛИК.ОО.О.3.2. Указују на улогу визуелне уметности у очувању животне средине у различитим животним и радним ситуацијама. – ЛИК.ОО.О.3.3. Разматрају избор средње школе и/или будућег занимања у односу на своја интересовања и способности изражавања техникама визуелних уметности.

Средњи ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици објашњавају примену елемената и принципа у компоновању визуелних уметности. Испољавају одговоран однос када објашњавају комуникативну функцију визуелних уметности и утицај на друштво и појединце. Објашњавају која искуства, садржаје и естетске доживљаје имају као подстицај за развијање креативних идеја. Објашњавају значај визуелних уметности, археолошког локалитета, музеја и експоната за културни идентитет, лични развој, као и развој локалне и шире заједнице.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици плански примењују основна знања о материјалима, медијима, техникама, ликовним елементима, принципима, пропорцијама и плановима приликом обликовања ликовних радова. Препознају улогу и вредности визуелне уметности као саставни део свакодневног живота, нарочито као средство комуникације и као изражавање позитивне поруке која мотивише друге. Препознају и представљају појаве са којима се свакодневно срећу користећи начела компоновања док стварају ликовне радове. Самостално истражују различите изворе информација или наслеђе културе и користе одабрани појам, текст, визуелне, аудитивне и аудио-визуелне информације као подстицај за стварање оригиналног ликовног рада. Истражују самостално или у сарадњи са другима културне ресурсе у локалној и широј заједници.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици тумаче садржај ликовних дела, визуелних информација у свом раду и радовима других, уочавајући различита значења и идеје. Описују усмено свој рад, естетски доживљај уметничких дела, својства материјала, техника и принципа компоновања (дизајна), природу и урбану средину користећи јасне и примерене појмове и изразе. Уважавају различитост у естетским доживљајима и начинима визуелног изражавања испољавајући разумевање и емпатију. Активно и аргументовано, предлажу посете установама културе или уметничким манифестацијама, прате и посећују догађаје културе у заједници. Реализују, самостално или у сарадњи са другима, једноставне ликовне пројекте који промовишу културу и уметност локалне или шире заједнице.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Средњи ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– ЛИК.ОО.С.1.1. Објашњавају примену принципа компоновања, пропорција, планова и перспективе у обликовању дела визуелних уметности. – ЛИК.ОО.С.1.2. Објашњавају комуникативну функцију визуелних уметности и њен потенцијал да утиче на друштво и појединце. – ЛИК.ОО.С.1.3. Објашњавају начин коришћења различитих садржаја као подстицај за развијање креативних идеја наводећи примере из сопственог искуства. – ЛИК.ОО.С.1.4. Објашњавају значај визуелних уметности за културни идентитет, лични развој и развој локалне и шире заједнице. – ЛИК.ОО.С.1.5. Повезују карактеристичан археолошки налаз са локалитетом и експонат са врстом музеја.	– ЛИК.ОО.С.2.1. Примењују плански основна знања о ликовним елементима, принципима компоновања, пропорцијама, плановима и перспективи приликом обликовања ликовних композиција. – ЛИК.ОО.С.2.2. Обликују визуелне садржаје који изражавају позитивне поруке и мотивишу друге. – ЛИК.ОО.С.2.3. Користе природу, уметничка дела и разноврсне текстуалне, аудио и аудиовизуелне садржаје као подстицај за стварање оригиналних ликовних радова. – ЛИК.ОО.С.2.4. Самостални или у сарадњу са другима истражују културне ресурсе у локалној и широј заједници.	– ЛИК.ОО.С.3.1.Тумаче садржај ликовних дела и визуелних информација са којима се срећу у различитим ситуацијама. – ЛИК.ОО.С.3.2. Описују усмено свој рад и естетски доживљај уметничких дела, дизајна, природе и урбане средине користећи примерене и јасне реченице и изразе. – ЛИК.ОО.С.3.3. Уважавају различитост у естетским доживљајима и начинима визуелног изражавања испољавајући разумевање и емпатију. – ЛИК.ОО.С.3.4. Активно и аргументовано предлажу посете установама културе или уметничким манифестацијама. – ЛИК.ОО.С.3.5. Самостално или у сарадњи са другима реализују једноставне ликовне пројекте који промовишу културу и уметност локалне или шире заједнице.

Напредни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици тумаче значај кључних карактеристика епохе, стила, правца или покрета у визуелним уметностима. Повезују водеће уметнике и њихова најпознатија дела смештајући их у епоху или друштвени контекст. Процењују и наводе повезаност визуелне уметности, науке и других врста уметности.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици анализирају форму и садржај уметничког дела према одабраним
критеријумима, користе релевантне изворе за истраживање и селектовање података и информација на матерњем и страном језику. Смишљају једноставне интердисциплинарне пројекте који обједињују различите врсте уметности или уметност и науку.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици разумеју специфичности као и сличности различитих уметничких дисциплина. Активно траже места и изворе где могу додатно проширити знања и интересовања и развијати своје вештине. Прате и посећују догађаје културе у заједници, подстичу друге да се укључе у културни и уметнички живот заједнице или као публика или као учесници. Обликују презентације водећи рачуна о изражавању и оригиналности, ауторским правима и безбедности током рада на интернету и приликом преузимања садржаја са интернета.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Напредни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**

Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– ЛИК.ОО.Н.1.1. Објашњавају кључне карактеристике епохе, стила, правца или покрета у визуелним уметностима. – ЛИК.ОО.Н.1.2. Повезују водеће визуелне уметнике и њихова најпознатија дела смештајући их у одговарајућу епоху и друштвени контекст. – ЛИК.ОО.Н.1.3. Наводе примере повезаности визуелних уметности, других врста уметности и наука.	– ЛИК.ОО.Н.2.1. Анализирају форму и садржај уметничког дела према одабраним критеријумима. – ЛИК.ОО.Н.2.2. Користе релевантне изворе за истраживање и селектовање података и информација на матерњем и страном језику. – ЛИК.ОО.Н.2.3. Смишљају једноставне интердисциплинарне пројекте који обједињују различите врсте уметности или уметност и науку.	– ЛИК.ОО.Н.3.1. Активно траже места и изворе где могу додатно проширити знања и интересовања и развијати одабране вештине. – ЛИК.ОО.Н.3.2. Подстичу друге да се активно укључе у културни и уметнички живот заједнице. – ЛИК.ОО.Н.3.3. Обликују презентације водећи рачуна о ауторским правима и безбедности током рада на интернету и приликом преузимања садржаја са интернета.

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

Стандарди образовних постигнућа за крај основног образовања

Општа предметна компетенција (ОПК)
Ученици су изградили позитиван став према коришћењу дигиталне технологије и примењују знања и вештине из ове области у циљу ефикасног обављања различитих послова и задатака из школског и свакодневног живота. Технологију користе на безбедан начин, свесни последица њене непримерене и прекомерне употребе, водећи рачуна о свом

физичком и психичком здрављу, о другим корисницима, као и о животној средини. Поседују знања и вештине које им омогућавају да из различитих домаћих и иностраних извора проналазе информације уз свест да неке од њих нису поуздане. Формално и неформално комуницирају коришћењем различитих видова дигиталне комуникације, поштујући правила језичког и дигиталног правописа, пристојне и етичне комуникације. Дигитални садржај и програме користе на етичан начин поштујући ауторска права и интелектуалну својину. Познају поступке за пријављивање непримереног садржаја и понашања на интернету. Уређују и креирају дигиталне садржаје коришћењем одговарајућих уређаја и програма. Прикупљају податке, врше њихову основну обраду, графички их приказују, анализирају и доносе одговарајуће закључке. Применом алгоритамског начина размишљања и програмирања развијају апстрактно мишљење и решавају једноставније проблеме из области математике, физике, хемије и других наука, као и из свакодневног живота. Креирају једноставне програме којима аутоматизују познате поступке, у складу са узрастом. Познају принципе и предности технологијом потпомогнутог сарадничког рада (нпр. у „облаку") на решавању одређених проблема из школског и друштвеног окружења, чиме се стварају услови за квалитетно функционисање у савременом, информационом друштву, као и за даље школовање и целоживотно учење.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1)

Ученици имају свест да се дигитални уређаји састоје од хардвера (физичких делова) и софтвера (програма) и да функционишу као јединство ова два елемента. У стању су да самостално или уз помоћ наставника аутоматизују процес извођења основних аритметичких операција над табеларно записаним подацима како би ефикасно вршили потребна израчунавања. Применом алгоритамског начина размишљања, ученици могу да представе решење једноставног проблема издвајајући улазне податке, дефинишући начин њихове обраде и приказујући очекивани резулат.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Користећи одговарајућу дигиталну технологију, ученици самостално креирају и чувају текстуалне, графичке, аудио, видео и мултимедијалне датотеке ради ефикаснијег обављања различитих задатака из школског живота. Формално и неформално комуницирају коришћењем различитих видова дигиталне комуникације, поштујући правила језичког и дигиталног правописа, пристојне и етичне комуникације. Самостално претражују интернет, проналазе информације и преузимају их на свој дигитални уређај ради даље обраде и анализе. У стању су да, логичким мишљењем и анализом, одаберу одговарајући понуђени рачунарски програм који представља аутоматизацију датог алгоритамског решења.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) За потребе решавања задатака ученици проналазе и критички приступају информацијама које се налазе на интернету. Они користе дигиталне технологије како би ефикасно учествовали у групном раду. Обезбеђују дуготрајно функционисање дигиталних уређаја примењујући правила физичке и софтверске заштите. Имајући у виду неопходност заштите животне средине, ученици одлажу неисправне дигиталне уређаје на еколошки начин.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Основни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– ИНФ.ОО.О.1.1. Разликују хардвер од софтвера и именују основне компоненте дигиталних уређаја. – ИНФ.ОО.О.1.2. Самостално или уз помоћ наставника, аутоматизују процес извођења основних рачунских операција над табеларно записаним подацима. – ИНФ.ОО.О.1.3. Представљају решење једноставног проблема помоћу алгоритма који садржи излистане улазне податке, дефинисан начин њихове обраде и приказан очекивани резултат (излаз).	– ИНФ.ОО.О.2.1. Креирају, едитују, форматирају и чувају текстуалне, графичке, аудио, видео и мултимедијалне датотеке. – ИНФ.ОО.О.2.2. Самостално претражују интернет, проналазе информације и преузимају их на свој дигитални уређај. – ИНФ.ОО.О.2.3. Путем интернета остварују безбедну и примерену комуникацију са другим корисницима. – ИНФ.ОО.О.2.4. Препознају који од понуђених програма (визуелних и текстуалних) је креиран на основу датог алгоритма.	– ИНФ.ОО.О.3.1. Користећи дигиталне технологије, ефикасно учествују у групном раду. – ИНФ.ОО.О.3.2. Обезбеђују правилно и дуготрајно функционисање дигиталног уређаја, примењујући правила физичке и софтверске заштите. – ИНФ.ОО.О.3.3. Препознајући штетност електронског отпада, одлажу га на еколошки исправан начин.

Средњи ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1)

Имајући у виду предности одабраног окружења, ученици су у стању да одаберу одговарајући сервис или софтвер како би задатак решили на ефикасан начин. У стању су да организују податке у дигиталном окружењу на различитим медијумима како би обезбедили њихову адекватну доступност. Како би били у стању да донесу одлуке утемељене на подацима, оспособљени су да у програмима за табеларне прорачуне правилно користе операције и функције. Познајући концепт умрежавања дигиталних уређаја и појам и карактеристике интернета, ученици поседују информатичка знања и дигиталну писменост која им омогућава да из различитих извора проналазе информације уз свест да све оне нису нужно

поуздане. Кроз препознавање и навођење ситуација из свакодневног живота, објашњавају појам и улогу вештачке интелигенције у савременом свету. Примењујући и развијајући апстрактно мишљење, аутоматизују алгоритамски осмишљено решење једноставног проблема креирајући програм применом основних елемената синтаксе и семантике одабраног програмског језика.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици креирају или спроводе адаптацију текстуалних, графичких и мултимедијалних датотека у одговарајућем софтверу или сервису примењујући акције форматирања, уређивања и уметања различитих додатних елемената у циљу стварања дигиталних продуката за сопствене или потребе познате публике. Користећи одговарајуће опције одабраног програма, графички представљају табеларно записане податке чинећи их читљивијим широј публици. Критички се односе према подацима и информацијама које су пронашли на интернету, у оквиру различитих домаћих и иностраних извора. Дигиталне продукте и програме других аутора користе на етичан начин уз навођење извора и атрибуција, поштујући ауторска права и интелектуалну својину. Путем интернета остварују комуникацију са другим корисницима на безбедан начин, штитећи свој и туђи идентитет, уважавајући правила дигиталног правописа и нетикеције, показујући емпатију и доприносећи решавању конфликата у инклузивном, мултикултуралном и подржавајућем окружењу. Креирају и тестирају рачунарске програме у визуелном и текстуалном програмском језику, аутоматизујући решавања узрасту примерених проблема из школског и свакодневног живота, потенцијално доприносећи порасту квалитета живота у локалној заједници.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Проналажењем поузданих података и информација на интернету, ученици продубљују своја знања из свих наставних предмета. Поседују способност да своје закључке презентују у дигиталном формату. Доприносе богатству интернет ресурса јавно делећи резултате свог или групног рада и промовишући националну културу, језик и писмо. У стању су да успоставе везу између отварања података и стварања услова за развој иновација.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Средњи ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– ИНФ.ОО.С.1.1. Описују разлику између софтвера и сервиса. – ИНФ.ОО.С.1.2. Организују податке у дигиталном окружењу на различитим медијумима.	– ИНФ.ОО.С.2.1. Креирају или адаптирају датотеке у одговарајућем софтверу примењујући акције уметања елемената – слике, табеле, графиконе и друге садржаје. – ИНФ.ОО.С.2.2. Табеларно записане податке	– ИНФ.ОО.С.3.1. Постављају резултате свог или групног рада на интернет ради дељења са другима. – ИНФ.ОО.С.3.2. Успостављају везу између отварања података и стварања

– ИНФ.ОО.С.1.3. Правилно примењују аритметичке операторе и уграђене функције над табеларно записаним подацима. – ИНФ.ОО.С.1.4. Објашњавају концепт умрежавања рачунара и интернета. – ИНФ.ОО.С.1.5. Процењују валидност информација пронађених на интернету. – ИНФ.ОО.С.1.6. Кроз навођење примера примене својим речима објашњавају појам вештачке интелигенције. – ИНФ.ОО.С.1.7. Примењују основне елементе синтаксе и семантике одабраног визуалног или текстуалног програмског језика.	представљају графиконом користећи одговарајућу опцију програма за табеларне прорачуне. – ИНФ.ОО.С.2.3. Информацијама које проналазе на интернету приступају критички. – ИНФ.ОО.С.2.4. Информације пронађене на интернету користе у складу са ауторским правима, уз навођење извора и атрибуција. – ИНФ.ОО.С.2.5. На безбедан начин, штитећи лични идентитет, комуницирају путем интернета уважавајући правила дигиталног правописа и нетикеције. – ИНФ.ОО.С.2.6. Креирају и тестирају рачунарски програм, којим аутоматизују решавање проблема примереног узрасту.	услова за развој. – ИНФ. ОО.С. 3.3. Препознају позитиван утицај вештачке интелигенције на савремен живот људи и умеју да наведу неколико примера.

Напредни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Имајући свест о потенцијалу вештачке интелигенције да промени устројство света у коме живимо, ученици критички промишљају о утицају вештачке интелигенције на живот људи. У одабраном визуелном или текстуалном програмском језику смислено користе библиотеке, функције и сложеније типове података за стварање програма који на ефикаснији начин аутоматизују проблеме из школског и свакодневног живота.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Самостално или у сарадњи са другима ученици креирају, деле и организују дигиталне садржаје у облаку свесни предности приступа информацијама са било ког места и у било ком тренутку. На основу анализе прикупљених података, ученици су у стању да самостално доносе одговарајуће закључке. Пре него што своје дигиталне продукте поделе јавно путем интернета, лиценцирају их применом Си-си (енгл. Creative Commons) лиценце и на тај начин доприносе етичком коришћењу отворених дигиталних ресурса.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3)

Ученици поседују искуство рада у дигиталном окружењу, у хетерогеним тимовима у оквиру којих су развили вештине комуникације на јасан и ефикасан начин. У стању су да сараднички осмисле фазе групног рада, организују га и управљају његовим спровођењем, преиспитујући своје одлуке и постигнућа. Кроз групни рад, смисленим и одговорним коришћењем потенцијала дигиталне технологије у узрасту примереној мери, доприносе квалитету живота у локалној заједници.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Напредни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– ИНФ.ОО.Н.1.1. Критички размишљају о утицају вештачке интелигенције на живот људи. – ИНФ.ОО.Н.1.2. Користе библиотеке, функције и сложеније типове података за креирање сложенијих рачунарских програма.	– ИНФ.ОО.Н.2.1. Самостално или у сарадњи са другим ученицима креирају, деле и организују дигиталне садржаје у облаку. – ИНФ.ОО.Н.2.2. Коришћењем одговарајућих програма анализирају прикупљене (отворене) податке и доносе одговарајуће закључке. – ИНФ.ОО.Н.2.3. Штите дигиталне продукте свог или тимског рада одговарајућом Си- си лиценцом.	– ИНФ.ОО.Н.3.1. Израђују дигитална решења узрасту примерених реалних проблема (еколошких, културолошких, здравствених итд.) и тиме унапређују квалитет живота у локалној заједници.

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА Стандарди образовних постигнућа за крај основног образовања

Општа предметна компетенција (ОПК)

Циљ учења технике и технологије јесте да ученици развију техничкотехнолошку писменост и стваралачко и логичко мишљење кроз стицање теоретског и практичног знања израдом практичних радова и пројеката реализованих самостално или тимски, уважавајући личне способности и вештине сваког ученика. Реализацијом практичних вежби ученици развијају фине моторичке вештине, стичу знања о различитим техничким материјалима и принципима рада основних алата и уређаја. Израдом предмета/модела коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата, ученици развијају креативност, иновативност, као и способност за тимски рад, сарадњу, толеранцију, способност слушања

мишљења других и конструктивно решавање конфликата. Кроз развој техничког стваралаштва стичу реалне искуствене техничке основе за будуће школовање и живот. Одговорно и флексибилно се односе према одрживом коришћењу постојећих ресурса и разматрају начине за проналажење нових – чистих извора енергије. Воде рачуна о смањењу отпада и емисије штетних гасова, о неопходној рециклажи материјала, заштити и очувању животне средине и о екологији. Ученици, као учесници у саобраћају, стичу вештине препознавања, процене и избегавања ризичног понашања и опасности. Развијају интересовања за технолошке процесе у грађевинарству, пољопривреди, машинству, електротехници, електроници, роботици, мехатроници. Имају јасан став о потреби поштовања саобраћајних прописа. Ученици проширују стечена информатичка знања и схватају потребу њихове примене у различитим свакодневним животним ситуацијама. Развијају истраживачки дух и способност претраживања, критичког анализирања и систематизације информација у електронском облику уз употребу одговарајућих средстава ИКТ-а. Кроз реализацију различитих пројеката и задатака стичу увид у сопствена професионална интересовања, стичу искуства и самопоштовање и поступају предузимљиво, иницијативно и одговорно.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1)

Познавањем најважнијих достигнућа и личности у техници и технологији, ученици уочавају повезаност техничко-технолошког напретка са развојем друштва и унапређивањем квалитета живота људи. На основу познавања врсте, особина и начина обраде повезују материјале са могућностима њихове употребе у свакодневном животу. На основу врсте машина наводе појам и функцију коју обављају. Наводе конструктивне елементе који чине један грађевински објекат и објашњавају њихову улогу. Ученици разумеју важност заштите животне средине и штетност утицаја загађивача ваздуха, воде и земљишта.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Мере и контролишу основне физичке величине правилном применом прибора и инструмената за мерење и контролу. Праве разлику између правилног и неправилног коришћења електричних уређаја и машина. Цртају једноставне предмете скицом и техничким цртежом примењујући правила техничког цртања. Примењују основна знања из области технике и технологије коришћењем апликација из Office пакета и других доступних апликација. Употребом савремених техничких и технолошких достигнућа увиђају значај технике и технологије у свакодневном животу.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Праћењем техничко-технолошког развоја, развијају радозналост, интересовање за наставак школовања за различита занимања. Стечена знања у руковању алатима и уређајима вешто користе за једноставне поправке примењујући мере заштите на раду. Учествују у активностима које доприносе развоју свести о потреби заштите животне средине и рециклаже, чиме развијају сопствену личност (самопоштовање, иницијативност, очување здравља) и одговорно понашање у друштву. Графичка решења саопштавају путем техничких цртежа. Применом правила рационалног
коришћења енергије у домаћинству дају допринос уштеди кућног буџета. Развијају предузетничке вештине, стичу одговоран однос према свом и раду других уважавањем различитости и међусобном толеранцијом.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Основни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– ТЕХ ОО.О.1.1. Повезују врсте, својства и начин обраде са употребом материјала. – ТЕХ ОО.О.1.2. Познају основне врсте машина у зависности од функција које обављају. – ТЕХ ОО.О.1.3. Препознају основне карактеристике и конструктивне елементе грађевинских објеката. – ТЕХ ОО.О.1.4. Наводе главне загађиваче ваздуха, воде и земљишта и описују њихов утицај на животну средину.	– ТЕХ.ОО.О.2.1. Мере и контролишу основне физичке величине правилном применом прибора и инструмената за мерење и контролу. – ТЕХ.ОО.О.2.2. Праве разлику између правилног и неправилног коришћења електричних уређаја и машина. – ТЕХ.ОО.О.2.3. Цртају једноставне предмете скицом и техничким цртежом примењујући правила техничког цртања. – ТЕХ.ОО.О.2.4. Примењују основна знања из области технике и технологије коришћењем апликација из Office пакета. – ТЕХ.ОО.О.2.5. Употребом савремених техничких и технолошких достигнућа увиђају значај технике и технологије у свакодневном животу.	– ТЕХ.ОО.О.3.1. Примењују мере заштите на раду ради сопствене и сигурности осталих учесника у процесу рада. – ТЕХ.ОО.О.3.2. Израђују једноставне моделе и макете самостално или у тиму, у циљу развоја и усавршавања мануелних вештина и радних навика. – ТЕХ.ОО.О.3.3. Примењују правила безбедности као активни учесници у саобраћају. – ТЕХ.ОО.О.3.4. Применом правила рационалног коришћења енергије у домаћинству штеде кућни буџет. – ТЕХ.ОО.О.3.5. Препознају своје способности и афинитете према различитим занимањима у области технике.

Средњи ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици објашњавају начине обраде техничких материјала издвајајући битне карактеристике традиционалне и савремене технологије обраде материјала. На основу стечених знања из електротехнике, рачунарства и мехатронике, анализирају и врше избор дигиталних и техничких уређаја. Користе стечена теоријска и практична знања о деловима и принципима
рада малих кућних апарата за њихово одржавање и поправку једноставних кварова. Уважавајући правила унутрашњег и спољашњег уређења грађевинског објекта, ученици објашњавају начин опремања ентеријера и екстеријера. Анализирају да ли је коришћење одређене технике и технологије у складу са принципима очувања животне средине и природних ресурса на Земљи. Ученици познају примере примене ИКТ-а у области управљања саобраћајним системима и безбедности путника и робе. На основу знања из електротехнике објашњавају начине производње, трансформацију и пренос електричне енергије од места производње до својих крајњих корисника.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) На основу анализе симулиране саобраћајне ситуације увиђају потенцијалне сигурносне ризике за учеснике у саобраћају. Самостално или тимски израђују техничку документацију у оквиру мини пројекта користећи прибор за техничко цртање или рачунарске апликације. На основу техничких цртежа израђују 3Д моделе користећи одговарајуће софтвере. Састављају и симулирају рад једноставних електричних шема ради провере стечених знања о електричним инсталацијама и повезивању саставних електричних елемената. Анализирају примере примене вештачке интелигенције претрагом интернета и других расположивих ресурса.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Конструкторским моделовањем предмета које су сами креирали или по понуђеном конструктивном решењу, презентују моторичке, организацијске вештине, алгоритамски приступ. Применом мера штедње енергије и употребом енергетски ефикасних уређаја стичу корисне навике мотивишући друге да их следе. Анализом техничко-технолошког развоја развијају радозналост и интересовање за наставак школовања за различита занимања. Ученици креирани производ маркетиншки представљају у школи и локалној заједници ради промоције својих предузетничких вештина. Смисао учења садржаја наставног предмета Техника и технологија је, између осталог, повезивање и практична примена стечених знања из различитих предмета. Иницирају и учествују у активностима које доприносе развоју свести о потреби заштите животне средине и рециклаже, чиме развијају сопствену личност (самопоштовање, иницијативност, очување здравља) и одговорно понашање у друштву. Графичка решења саопштавају путем техничких цртежа испољавајући креативност и оригиналност.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Средњи ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– ТЕХ.ОО.С.1.1. Пореде традиционалне и савремене технологије обраде материјала. – ТЕХ.ОО.С.1.2. Користе стечена знања из	– ТЕХ.ОО.С.2.1. На основу анализе симулиране саобраћајне ситуације, увиђају потенцијалне сигурносне ризике за учеснике у саобраћају.	– ТЕХ.ОО.С.3.1. Користе стечена знања за идентификовање квара на једноставним кућним уређајима и инсталацијама.

електротехнике, рачунарства и мехатронике за анализу и одабир дигиталних и техничких уређаја.	– ТЕХ.ОО.С.2.2. Самостално или тимски израђују техничку документацију у оквиру мини пројекта користећи прибор за техничко цртање или рачунарске апликације. – ТЕХ.ОО.С.2.3. На основу техничких цртежа израђују 3Д моделе користећи одговарајуће софтвере.	– ТЕХ.ОО.С.3.2. Примењују знање о енергетски ефикасним уређајима при куповини уређаја. – ТЕХ.ОО.С.3.3. Креирају рекламни материјал ради промоције самостално или тимски израђеног пројекта.
– ТЕХ.ОО.С.1.3. Познају основне делове, принцип рада и начин одржавања апарата и уређаја у домаћинству. – ТЕХ.ОО.С.1.4. Познају и поштују правила унутрашњег и спољашњег уређења грађевинског објекта.	– ТЕХ.ОО.С.2.4. Састављају и симулирају рад једноставних електричних шема ради провере стечених знања о електричним инсталацијама и повезивању саставних електричних елемената.	– ТЕХ.ОО.С.3.4. Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним садржајима из других наставних предмета.
– ТЕХ.ОО.С.1.5. Анализирају да ли је коришћење одређене технике и технологије у складу са принципима очувања животне средине.	– ТЕХ.ОО.С.2.5. Анализирају примере примене вештачке интелигенције претрагом интернета и других расположивих ресурса.	– ТЕХ.ОО.С.3.5. Иницирају и учествују у активностима рециклаже и заштите животне средине у локалној заједници.
– ТЕХ.ОО.С.1.6. Повезују примере примене ИКТ-а у управљању саобраћајним системима са безбедношћу у саобраћају. – ТЕХ.ОО.С.1.7. Објашњавају начине производње, трансформацију и пренос електричне енергије.		

Напредни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) На основу критичке анализе карактеристика електричних машина и уређаја, ученици креирају иновативне моделе машина и уређаја. Кроз развој техничког стваралаштва повезују конструкцију различитих врста робота са њиховом наменом. Ученици на основу знања о дигиталним и техничким уређајима прате развој основних компоненти рачунара, таблет уређаја и паметних телефона.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) На основу анализе конструкторског модела, предлажу мере за његово унапређење уз уважавање естетских компоненти. Анализирају конструкцију и управљање робота користећи доступан школски рачунарски интерфејс.
Састављају и управљају роботом помоћу интерфејса, користећи основе вештачке интелигенције. Уочавају међусобну повезаност најважнијих подсистема (погонски, преносни, управљачки и кочиони) код возила друмског саобраћаја и саобраћајних средстава.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Конструкторским моделовањем предмета које су сами креирали презентују моторичке, организацијске вештине, алгоритамски приступ и др. Креираним моделима могу управљати вештачком интелигенцијом, чиме усвојена знања добијају функционални значај. Анализом техничко- технолошког развоја развијају радозналост и интересовање за наставак школовања за различита занимања.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Напредни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**

Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– ТЕХ.ОО.Н.1.1. На основу критичке анализе карактеристика електричних машина и уређаја, креирају, самостално или тимски, иновативни електромеханички модел машине или уређаја. – ТЕХ.ОО.Н.1.2. Повезују основе конструкција различитих врста робота са њиховом наменом. – ТЕХ.ОО.Н.1.3. Познају развој основних компоненти рачунара, таблет уређаја и паметних телефона.	– ТЕХ.ОО.Н.2.1. На основу анализе конструкторског модела, предлажу мере његовог унапређења уз уважавање естетских компоненти. – ТЕХ.ОО.Н.2.2. Анализирају конструкцију и управљање робота користећи доступан школски рачунарски интерфејс. – ТЕХ.ОО.Н.2.3. Састављају и управљају роботом помоћу интерфејса, користећи основе вештачке интелигенције. – ТЕХ.ОО.Н.2.4. Уочавају међусобну повезаност најважнијих подсистема (погонски, преносни, управљачки и кочиони) код возила друмског саобраћаја и других саобраћајних средстава.	– ТЕХ.ОО.Н.3.1. Анализирају расположиве информације при куповини техничког уређаја. – ТЕХ.ОО.Н.3.2. При реализацији сопствених идеја, претходно представљених техничким цртежом или употребом одговарајуће апликације, користе расположиве интерфејс технологије. – ТЕХ.ОО.Н.3.3. Креирају програме за управљање процесима и уређајима на даљину помоћу ИКТ-а. – ТЕХ.ОО.Н.3.4. Прате достигнућа у области вештачке интелигенције ради личног усавршавања (стицање информација о примени у свакодневном животу).

СТРАНИ ЈЕЗИЦИ – ПРВИ СТРАНИ ЈЕЗИК

Стандарди образовних постигнућа за крај основног образовања

Општа предметна компетенција (ОПК)

Општа предметна компетенција или вишејезична комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језицима као комуникационим средствима, стицање основне језичке писмености и њено континуирано развијање, као и схватање повезаности између језика и култура. Она омогућава ученицима да се користе језичким средствима у циљу обављања усмене и писане комуникације на језицима које уче, у приватном, јавном и образовном контексту. Поседовање вишејезичне комуникативне компетенције ученицима омогућава проналажење, прикупљање, обрађивање, критичку обраду и коришћење извора и садржаја информација примерених узрасту, потребама и интересовањима. Знања, умења и ставови који чине вишејезичну комуникативну компетенцију чине основ за развој критичког мишљења и расуђивања, креативности и естетичког осећаја. Она омогућава ученицима постепено укључивање у разноврсне активности интеркултурног карактера, уз поштовање индивидуалних, групних и колективних идентитета и различитости и развијање емпатије и друштвено одговорног деловања. Учењем страних језика, користећи различите технике, ученици унапређују стратегије учења, развијају функционалну и дигиталну писменост и оспособљавају се за целоживотно учење и употребу страних језика у разноврсним комуникативним контекстима.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици углавном исправно артикулишу већину гласова и гласовних група, уз ограничења акценатско-интонацијске природе. Ученици исправно записују већину гласова и гласовних комбинација и познају основна правописна правила. Познају најфреквентније основне морфолошке облике и једноставније синтаксичке структуре. Користе ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за реализацију основних комуникативних активности у школском и ваншколском контексту. Познају основне стратегије и средства комуникације и развијају функционалну и дигиталну писменост. Разумеју вербалне и невербалне елементе једноставних порука на страном језику. Разумеју главне сличности и разлике најфреквентнијих лексичких елемената матерњег и страних језика из приватног и образовног домена. Ученици поседују основна знања о разликама у свакодневном животу сопствене и културе страног језика и разумеју да су разлике последица сложености и разноликости култура. Познају и разумеју основне појаве и процесе који одликују свакодневицу културâ језика који уче, као и најзначајније природне и друштвене специфичности културâ језика који уче.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици препознају, разумеју и тумаче вербалне и невербалне садржаје једноставних порука на страном језику и примењују основне стратегије и средства комуникације, укључујући дигиталне алате. Разумеју важне појмове и једноставне информације из усмених, писаних и мултимодалних текстова у школском и ваншколском контексту и тумаче њихова експлицитна значења. За потребе информисања, забаве, естетског

доживљаја и решавања проблема користе страни језик, ослањајући се на знања и вештине из матерњег и других језика које користе. Проналазе, селектују, прикупљају, обрађују и повезују језичке, културолошке и друге информације из различитих извора, укључујући традиционалне и савремене медије. Усвојене концепте и методе рада употребљавају у новим ситуацијама, укључујући дигитално окружење, у циљу решавања проблема и повезивања знања из различитих области личних и образовних интересовања.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици учествују у рутинским и увежбаним рецептивним комуникационим ситуацијама, разумеју фреквентне речи, изразе, фразе и краће усмене исказе и једноставне текстове на познате теме, реализују кратке и увежбане видове писане и усмене продукције и интеракције, уз употребу познатих и рутинских фраза и формулација (постављање питања и давање одговора, саопштавање и размена ограниченог спектра информација) у приватном, јавном и образовном домену. Ученици учествују у основној интеркултурној комуникацији, негујући позитиван и отворен став према различитостима, препознају и избегавају најкритичније табуе и неспоразуме у комуникацији. На једноставан начин приступају обради информација и развијају функционалну и дигиталну писменост и основне стратегије учења и рада.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања

Основни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– CJ1.OO.O.1.1. Познају основне интонацијске схеме и углавном разумљиво изговарају већину гласова и најчешће гласовне	– CJ1.OO.O.2.1. Примењују основне стилове и стратегије разумевања једноставних усмених, писаних и мултимодалних текстова, у складу са комуникативном намером, и то у приватном, јавном и образовном домену (који се тиче садржаја школских предмета), уз одговарајућу подршку. – CJ1.OO.O.2.2. Користе страни језик у једноставној усменој и писаној комуникацији	– CJ1.OO.O.3.1. Разумеју фреквентне речи и изразе у јасно контекстуализованом говору, као и у кратким саопштењима на блиске теме. – CJ1.OO.O.3.2. Разумеју једноставне усмене савете и упутства која се односе на личне информације, непосредне потребе и блиско окружење уз подршку визуелних елемената (оријентација у простору, употреба апарата, правила игре). – CJ1.OO.O.3.3. Разумеју глобални смисао кратких, спорим ритмом изговорених и јасно артикулисаних монолошких прилога уз
групе уз интерференцију и друга одступања од артикулационих и прозодијских правила (акцената, акценатских дужина, интонације), што може да отежава разумљивост порука и комуникацију.		
– CJ1.OO.O.1.2. Познају важнија правописна правила и примењују их у писаној продукцији уз неправилности које могу	прибегавајући, по потреби, основним	

да ометају разумевање.	стратегијама компензације, планирања излагања и саопштавања, организације текста и самопровере, уз одговарајућу подршку и употребу дигиталних алата.	одговарајућу визуелну подршку, паузе и понављања.
– CJ1.OO.O.1.3. Познају и користе ограничен репертоар најфреквентнијих основних правила и образаца за грађење граматичких облика променљивих врста речи (нпр. облике правилне множине именица или основне просте облике за време код глагола), уз грешке и омашке које могу да ремете комуникацију. – CJ1.OO.O.1.4. Познају и повремено користе ограничени репертоар основних и једноставнијих синтаксичких структура (као што су просте и независно сложене реченице), уз грешке и омашке које могу да ремете комуникацију.	– CJ1.OO.O.2.3. Претражују, идентификују по релевантности и користе једноставне текстуалне, визуелнотекстуалне и мултимедијалне изворе и садржаје и процењују њихов значај за потребе информисања, естетског доживљаја, забаве и решавања проблема.	– CJ1.OO.O.3.4. Разумеју предмет краће усмене интеракције о личним и породичним стварима, о познатим/блиским темама, непосредном друштвеном окружењу, природној средини. – CJ1.OO.O.3.5. Разумеју основни смисао и појединачне речи, једноставне фразе и предвидљиве конструкције у кратким и једноставнијим рекламним порукама на познате теме, уколико не садрже игру речи или неко конотативно / скривено / метафорично значење.
– CJ1.OO.O.1.5. Разумеју и користе најједноставнији и најфреквентнији вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији на теме из приватног, јавног и образовног домена, уз грешке и омашке које могу да ремете комуникацију – CJ1.OO.O.1.6. Препознају основне принципе функционисања језичких система и разлике између	– CJ1.OO.O.2.4. Интерпретирају значења једноставне усмене и писане поруке у вези са блиским, познатим и узрасно примереним темама и изводе закључке о комуникативној намери ослањајући се на типичну невербалну комуникацију, односно основне карактеристике текста (нпр. интерпункција, емотикони, одабир лексике и сл). – CJ1.OO.O.2.5. Учествују у интеркултурној комуникацији, размењујући основне информације и	– CJ1.OO.O.3.6. Разумеју појединачне речи, једноставне фразе и предвидљиве конструкције у популарној музици. – CJ1.OO.O.3.7. Разумеју кратке поруке које се односе на једноставне информације и непосредно окружење (писма, мејлови, СМС...).

заједницâ које користе циљни и матерњи језик. – CJ1.OO.O.1.7.	ставове у вези са културом свакодневице, уз	– CJ1.OO.O.3.8. Разумеју општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова прилагођених узрасту и интересовањима (извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз одговарајуће илустративне елементе, као и поруке личне природе са неколико суштинских информација (нпр. писма, мејлови итд.).
Поседују основна знања		

у вези са властитом и културама језикâ које уче, разумеју најфреквентније појаве и процесе из свакодневне културе и традиције, о којима се обавештавају усменим, писаним и дигиталним путем у оквиру вршњачке групе.	примену вишејезичних ресурса и уважавање основних правила учтивости. – СЈ1.ОО.О.2.6. Идентификују и пореде значајне појаве и процесе у контексту (властите) културе и културâ заједница чији језик уче, у оквиру садржаја школских предмета, уз примену традиционалних и савремених видова комуникације и одговарајућу подршку. – СЈ1.ОО.О.2.7. Промишљају улогу језикâ у свакодневним активностима из домена личног интересовања и користе страни језик за проучавање главних природних и друштвених феномена и за релативно успешно решавање задатака у вези са садржајима школских предмета.	– СЈ1.ОО.О.3.9. Разумеју општи смисао и важније информације у једноставнијим врстама књижевних текстова прилагођених узрасту и интересовањима (прозни и поетски текстови, кратке приче). – СЈ1.ОО.О.3.10. Разумеју и проналазе важније информације из инфографикона и других једноставнијих визуелнотекстуалних приказа (табела, дијаграма, мапа, формулара, формула...). – СЈ1.ОО.О.3.11. Идентификују и на основу релевантности издвајају кључне речи из једноставнијих извора информација. – СЈ1.ОО.О.3.12. Успостављају и накратко одржавају друштвени контакт користећи једноставна језичка средства приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, размене основних информација о личности и

		непосредном окружењу, плановима, обавезама, услугама.
		– ЦЈ1.ОО.О.3.13. Користећи једноставна језичка средства, укратко описују или представљају људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности, догађаје, уз помоћ наставника или саговорника и евентуалне

		– СЈ1.ОО.О.3.14. Постављају једноставна питања о темама које одговарају личним интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговарају на слична питања саговорника. – СЈ1.ОО.О.3.15.
		Постављају и одговарају на питања која се односе на изражавање допадања и недопадања, слагања и неслагања и формулишу љубазне молбе, извињења, упутства и савете, користећи једноставна језичка средства.
		– СЈ1.ОО.О.3.16. Пишу једноставне податке о себи и лицима из блиског окружења у обрасцима, упитницима или табелама, повезују неколико исказа у кратак, везани текст о блиским темама и састављају текстове од понуђеног језичког материјала на блиске теме у којима описују себе, своју породицу и непосредно окружење, користећи једноставну лексику и фреквентне кохезивне елементе. – СЈ1.ОО.О.3.17. Писаним путем достављају/траже основне информације о себи и другима, састављају краће белешке о важним информацијама и тренутним

		потребама, кратке и једноставне поруке у личном обраћању (нпр. СМС, мејл, објаве на друштвеним мрежама) у којима се захваљују,

		извињавају или нешто честитају.
		– СЈ1.ОО.О.3.18. На страном језику преносе саговорнику општи смисао и најважније информације краћих и једноставнијих писаних текстова и усмених исказа информативне природе. – СЈ1.ОО.О.3.19. На матерњем језику преносе саговорнику општи смисао и најважније појединости јавних натписа и кратких текстова информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...), саопштавају основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.

Средњи ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици углавном правилно изговарају све гласове и гласовне групе, уз поштовање акценатско-интонацијске природе, уз евентуалне неправилности које не ометају комуникацију. Познају и примењују фреквентна правописна правила. Записују речи и изразе с релативном ортографском тачношћу, тако да не долази до неспоразума. Познају и користе одређени број сложенијих граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке. Разумеју и користе једноставан и фреквентан вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији на теме из приватног, јавног и образовног домена, уз грешке и омашке које повремено ремете комуникацију. Познају кључне стратегије и средства комуникације и развијају функционалну и дигиталну писменост. Разумеју главне сличности и разлике фреквентнијих лексичких елемената и (морфосинтаксичких) конструкција матерњег и страних језика. Познају и разумеју релевантне сличности и разлике између своје и културâ језика који уче и препознају најкритичније табуе и неспоразуме у комуникацији. Ученици поседују најопштија знања о свакодневном животу, друштву и развоју циљне културе, разумеју утицај основних природних и друштвених појава на процесе у властитој и циљној култури, као и положај земаља и заједница циљног језика у свету и њихову везу са властитом културом.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици препознају, разумеју и тумаче вербалне и невербалне садржаје једноставнијих порука на страном језику и процењују релевантност језичких елемената у комуникативном чину. Ради остваривања

комуникативне намере примењују кључне стратегије и средства, укључујући дигиталне алате. Разумеју појмове, идеје и информације из усмених, писаних и мултимедијалних текстова у школском и ваншколском контексту и разликују њихова експлицитна и/или имплицитна значења. За потребе информисања, забаве, естетског доживљаја и решавања проблема користе страни језик, примењујући по потреби знања и вештине из матерњег и других језика које користе. Проналазе, селектују, прикупљају, обрађују, класификују и повезују језичке, културолошке и друге информације и критички одабирају различите врсте извора, укључујући традиционалне и савремене медије. Усвојене концепте и методе рада употребљавају у новим ситуацијама, укључујући дигитално окружење, у циљу решавања проблема и повезивања знања у приватном и образовном домену.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици учествују у уобичајеним, свакодневним рецептивним комуникационим ситуацијама, разумеју једноставније писане и усмене исказе, као и кратке текстове о познатим и блиским темама, појавама и догађајима, реализују узрасно и искуствено примерене видове писане и усмене продукције и интеракције (давање и тражење, тј. размена информација о личностима, догађајима, појавама, једноставно исказивање идеја и мишљења) уз успостављање базичног али ефикасног социјалног контакта. Ученици прихватају разлике које постоје између властите и културе језикâ које уче и умеју да прилагоде понашање основним конвенцијама у комуникацији. Негују став отворености према култури страног језика и поседују основне вештине за критичко истраживање и разумевање појава властите културе и културе (културâ) језика који (које) уче. На сврсисходан начин приступају обради информација и развијају функционалну и дигиталну писменост и адекватне стратегије учења и рада.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Средњи ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– СЈ1.ОО.С.1.1. Разумљиво изговарају већину гласова и гласовних група, уз могућу интерференцију и друга одступања од артикулационих и прозодијских правила (акцената, акценатских дужина, интонације), што повремено може да отежава разумљивост порука и комуникацију. – СЈ1.ОО.С.1.2. Познају већину правописних	– СЈ1.ОО.С.2.1. Примењују основне стилове и стратегије разумевања једноставнијих усмених, писаних и мултимодалних текстова, у складу с текстуалном врстом и комуникативном намером, и то у приватном, јавном и образовном домену (који се тиче садржаја школских предмета).	– СЈ1.ОО.С.3.1. Разумеју основни смисао и кључне појединости у кратким саопштењима на блиске теме. – СЈ1.ОО.С.3.2. Разумеју краће усмене савете, упутства, молбе итд. који се тичу личних потреба и интересовања (нпр. оријентација у простору, сналажење на јавним местима, употреба уређаја и апарата, правила игре и сл.) који

правила и примењују их у писаној продукцији уз неправилности које повремено могу да ометају разумевање.	– ЦЈ1.ОО.С.2.2. Користе страни језик у једноставнијој усменој и писаној комуникацији ослањајући се повремено на стратегије компензације, планирања излагања и саопштавања, организације текста и самопровере, уз употребу релевантних дигиталних алата.	су, по потреби, праћени визуелним елементима.
– ЦЈ1.ОО.С.1.3. Познају и користе ограничен репертоар основних правила и образаца за грађење граматичких облика променљивих врста речи (нпр. облике правилне множине именица или основне просте облике за време код глагола), уз грешке и омашке које повремено могу да ремете комуникацију.	– ЦЈ1.ОО.С.2.3. Претражују, идентификују по релевантности и користе текстуалне, визуелнотекстуалне и мултимедијалне изворе и садржаје и критички процењују њихов значај и поузданост за потребе информисања, естетског доживљаја, забаве и решавања проблема.	– ЦЈ1.ОО.С.3.3. Разумеју основни смисао и главне информације споријих, јасно артикулисаних монолошких излагања и прича о познатим и узрасно адекватним темама, уз одговарајућу визуелну подршку, паузе и понављања.
– ЦЈ1.ОО.С.1.4. Познају и користе ограничени репертоар основних и једноставних	– ЦЈ1.ОО.С.2.4.	– ЦЈ1.ОО.С.3.4. Разумеју основни смисао и главне информације из разговора двоје или више
синтаксичких структура (као што су просте и независно сложене реченице), уз грешке и омашке које могу да повремено ремете комуникацију.	Интерпретирају значења једноставније усмене и писане поруке у вези са блиским, познатим и узрасно примереним темама, постављају основне хипотезе и изводе закључке о комуникативној намери,	(са)говорника о блиским и познатим темама, уколико се говори разговетно и умереним темпом.
– ЦЈ1.ОО.С.1.5. Разумеју и користе једноставан и фреквентан вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији на теме из приватног, јавног и образовног домена, уз грешке и	ослањајући се на невербалну комуникацију, односно на карактеристике текста (нпр. интерпункција, емотикони, одабир лексике и сл).	– ЦЈ1.ОО.С.3.5. Разумеју основни смисао и главне информације краћих медијских садржаја (радио и телевизијских емисија, подкаста или других аудио-визуелних записа, као и краћих рекламних порука које не садрже игру речи или неко конотативно/ скривено / метафорично значење) о блиским темама, као и тему и основну поруку кратких телевизијских репортажа и документарних филмова помажући се визуелним информацијама.
	– ЦЈ1.ОО.С.2.5. Успостављају интеркултурну комуникацију и	– ЦЈ1.ОО.С.3.6. Разумеју општи смисао и фреквентне фразе,

омашке које могу повремено да ремете комуникацију. – СЈ1.ОО.С.1.6. Препознају основне принципе функционисања језичких система и језичког раслојавања, улоге језика у језичкој заједници,	размењују основне информације и ставове,	формулације и изразе у текстовима популарне музике. – СЈ1.ОО.С.3.7. Разумеју општи смисао и релевантне информације на блиске теме у краћим

најмаркантније сличности и разлике између заједницâ које користе циљни и матерњи језик. – CJ1.OO.C.1.7. Поседују знања у вези са властитом и културама језикâ које уче, разумеју и објашњавају важније појаве и процесе из свакодневне културе и традиције о којима се обавештавају усменим, писаним и дигиталним путем.	као и лична уверења у вези са културом свакодневице, уз примену вишејезичних ресурса и уважавање фреквентнијих правила учтивости. – CJ1.OO.C.2.6. Идентификују, анализирају и пореде значајније појаве и процесе у контексту (властите) културе и културâ заједница чији језик уче, у оквиру личних интересовања и садржаја школских предмета, уз примену традиционалних и савремених видова комуникације и одговарајућу подршку. – CJ1.OO.C.2.7. Промишљају улогу језикâ у свакодневним активностима и користе страни језик за проучавање природних и друштвених феномена и релативно успешно решавање задатака у приватном, јавном и образовном домену.	текстовима једноставне садржине, порукама, писмима, мејловима о познатим и узрасно адекватним темама. – CJ1.OO.C.3.8. Разумеју општи смисао, важније идеје и поруке једноставних линеарних и хипертекстуалних врста (адаптирани, поједностављени и скраћени информативни и књижевни текстови, новинске вести, брошуре, проспекти, кратке репортаже, кратки прилози на друштвеним мрежама) са интернета или из других писаних медија у складу са узрастом и интересовањима. – CJ1.OO.C.3.9. Разумеју општи смисао, информације, главне идеје и поруке једноставнијих фикционалних прича и других форми из области књижевности за младе прилагођених узрасту и интересовањима. – CJ1.OO.C.3.10. Разумеју и селектују потребне информације из инфографикона и других визуелно-текстуалних приказа (табела, дијаграма, мапа, формулара, формула...). – CJ1.OO.C.3.11.

		Идентификују и на основу релевантности издвајају кључне речи и потребне информације из једноставнијих извора информација са циљем претраживања (онлајн)

		речника, енциклопедија, брошура и интернет страница.
		– СЈ1.ОО.С.3.12. Иницирају и/или одржавају разговор и интеракцију са једним саговорником или више саговорника на блиске и познате теме. Уз минималну помоћ саговорника, траже одређени предмет, услугу, објашњење планова и обавеза, повезујући неколико краћих исказа у смислену целину. – СЈ1.ОО.С.3.13. Описују себе и своје непосредно окружење, школски контекст и приватан живот, свакодневне активности и навике, искуства из прошлости, претходне и планиране активности и догађаје, уз евентуалне краће паузе у говору. На једноставан начин и укратко излажу на задату тему или резимирају краћи текст (прочитан или одслушан), ослањајући се по потреби и на језичка средства која се у њему појављују. – СЈ1.ОО.С.3.14. Постављају неколико повезаних питања у низу, у вези с личним потребама, интересовањима, обавезама,

		жељама, и одговарају на слична питања саговорника. – СЈ1.ОО.С.3.15. Исказују допадање и недопадање, слагање и неслагање, молбе и извињења, упутства, захтеве, савете,

		забране, образлажући своје ставове и мишљење једноставнијим језичким средствима. – CJ1.OO.C.3.16. Састављају краће сажете текстове од неколико повезаних реченица о себи, друштвеном и природном окружењу, аспектима приватног и школског живота, пореде људе, ствари и појаве користећи фреквентне кохезивне елементе. Писаним путем траже и преносе детаљније информације, обавештења или податке о себи и другима.

		– CJ1.OO.C.3.17. Писаним путем траже и преносе детаљније информације, обавештења или податке о себи и другима, састављају једноставна лична и електронска писма, поруке, имејлове у којима се са пријатељима и познаницима договарају о активностима, постављају или одговарају на питања на узрасно релевантне теме. Једноставним језичким средствима описују теме и догађаје из приватног, јавног и образовног домена и препричавају кратке (прочитане и одслушане) текстове, ослањајући се на језичка средства која се у њима појављују. – CJ1.OO.C.3.18. На страном језику саопштавају основне информације добијене од трећег лица или пренете путем писаних или

		усмених текстова у вези с блиским комуникативним ситуацијама и познатим темама. – СЈ1.ОО.С.3.19. На матерњем језику преносе саговорнику: тему, општи смисао и најважније информације краћих и једноставнијих писаних текстова (новинских и књижевних) и кратких усмених исказа опште информативне природе, примерене узрасту и интересовањима.

Напредни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1)

Ученици углавном правилно изговарају све гласове и гласовне групе, чак и у тежим и неувежбаним комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско- интонацијске природе, или уз евентуалне мање неправилности које не угрожавају комуникацију. Познају и примењују фреквентна правописна правила. Записују речи и изразе с релативном ортографском тачношћу, тако да не долази до неспоразума. Познају и користе одређени број сложенијих граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке. Разумеју и користе једноставан и фреквентан вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији на теме из приватног, јавног и образовног домена, уз грешке и омашке које углавном не ремете комуникацију. Познају различите стратегије и средства комуникације и развијају функционалну и дигиталну писменост. Разумеју главне сличности и разлике фреквентних лексичких елемената и (морфосинтаксичких) конструкција матерњег и страних језика. Разумеју, прихватају и знају да објасне разлике које постоје између властите и културâ језика који уче и знају да прилагоде понашање основним конвенцијама. Ученици поседују темељна знања о свакодневном животу, друштву и развоју стране културе, разумеју утицај природних и друштвених појава на процесе у властитој и култури страног језика, као и положај земаља и заједница циљног језика у свету и њихову везу са властитом културом и другим најближим културама.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици препознају, схватају и интерпретирају вербалне и невербалне садржаје порука на страном језику и процењују релевантност језичких елемената у комуникативном чину. Ради остваривања комуникативне намере примењују различите стратегије и средства, укључујући дигиталне алате. Разумеју појмове, идеје и информације из усмених, писаних и мултимедијалних текстова школском и ваншколском контексту и тумаче њихова експлицитна и/или имплицитна значења. За потребе информисања, забаве, естетског доживљаја и решавања проблема користе страни језик, повезујући га са знањима и вештинама из матерњег и других језика које
користе. Проналазе, селектују, прикупљају, обрађују, класификују и повезују језичке, културолошке и друге информације и критички приступају различитим врстама извора, укључујући традиционалне и савремене медије. Усвојене концепте и методе рада употребљавају у новим ситуацијама, укључујући дигитално окружење, у циљу решавања проблема и повезивања знања у приватном, јавном и образовном домену.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици учествују у разноврсним рецептивним комуникационим ситуацијама, разумеју тематски и узрасно адекватне писане и усмене исказе, као и текстове о блиским темама, појавама и догађајима, реализују узрасно примерене видове писане и усмене продукције и интеракције (садржајна размена информација о личностима, догађајима, појавама, исказивање ставова, идеја и мишљења, допадања и недопадања) уз релативно спонтано успостављање ефикасног социјалног контакта. Прихватају и поштују разлике које постоје између властите културе и културе/културâ језика који/које уче и умеју да прилагоде вербално и невербално понашање основним конвенцијама. Негују став отворености и радозналости према култури језика који уче и поседују узрасно адекватне вештине за критичко истраживање и разумевање појава властите културе и културе (културâ) језика који (које) уче. На сврсисходан и делотворан начин приступају обради информација, развијају и унапређују функционалну и дигиталну писменост и комплексније стратегије учења и рада.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања

Напредни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– СЈ1.ОО.Н.1.1. Исправно изговарају већину гласова и гласовних група, уз евентуалне утицаје других језика које користе, првенствено матерњег и повремена одступања од артикулационих и прозодијских правила (акцената, акценатских дужина, интонације). – СЈ1.ОО.Н.1.2. Познају правописна правила и примењују их у писаној продукцији. – СЈ1.ОО.Н.1.3. Познају и користе ограничен	– СЈ1.ОО.Н.2.1. Примењују основне стилове и стратегије разумевања различитих усмених, писаних и мултимодалних текстова, у складу са текстуалном врстом и комуникативном намером, у приватном, јавном и образовном домену (који се тиче садржаја школских предмета). – СЈ1.ОО.Н.2.2. Користе страни језик у усменој и писаној комуникацији користећи креативно стратегије компензације и примењујући	– СЈ1.ОО.Н.3.1. Разумеју смисао и важне информације у краћим усменим саопштењима на блиске и узрасно релевантне теме. – СЈ1.ОО.Н.3.2. Разумеју усмена упутства, препоруке, савете који се односе на сналажење на јавним местима (нпр. руковање апаратима и уређајима, упозорења, безбедносне информације и сл.) уколико се говори разговетно и умереним темпом. – СЈ1.ОО.Н.3.3. Разумеју основни смисао и

репертоар правила и образаца за грађење граматичких облика који укључују и најфреквентија одступања од морфолошких правила и правила творбе речи. – CJ1.OO.H.1.4. Познају и користе ограничени репертоар основних и фреквентних правилно формираних синтаксичких структура у циљу кохерентне комуникације. – CJ1.OO.H.1.5. Разумеју и користе релативно адекватан вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији на теме из приватног, јавног и образовног домена. – CJ1.OO.H.1.6. Познају основне принципе функционисања језичких система и језичког раслојавања, улоге језика у језичкој заједници, важније сличности и разлике између заједницâ које користе циљни и матерњи језик. – CJ1.OO.H.1.7. Поседују темељна знања у вези са властитом и културама језикâ које уче, разумеју, тумаче и пореде појаве и процесе из свакодневне културе и традиције о којима се обавештавају усменим, писаним и дигиталним путем.	различите стратегије планирања излагања и саопштавања, организације текста и самопровере, уз употребу релевантних дигиталних алата. – CJ1.OO.H.2.3. Претражују, идентификују по релевантности и селективно користе текстуалне, визуелно-текстуалне и мултимедијалне изворе и садржаје и критички процењују њихов значај и поузданост, за потребе информисања, естетског доживљаја, забаве и решавања проблема. – CJ1.OO.H.2.4. Интерпретирају значења једноставније усмене и писане поруке у вези са блиским, познатим и узрасно примереним темама, постављају хипотезе и изводе закључке о комуникативној намери у складу са њеним друштвеним, културним, временским и просторним контекстом. – CJ1.OO.H.2.5. Успостављају интеркултурну комуникацију, размењују релевантне информације и ставове, као и лична уверења у вези са културом свакодневице, уз примену вишејезичних	релевантне информације јасно артикулисаних монолошких излагања, прича, презентација и предавања на узрасно адекватне и блиске теме (из домена науке, уметности, економије, технологије и осталих области људског деловања), уз одговарајућу визуелну подршку. Идентификују идеје, интерпретације, узрочнопоследичне везе, разликују чињенице од мишљења и ставова. – CJ1.OO.H.3.4. Разумеју општи смисао, кључне информације, позиције, идеје и ставове из разговора двоје или више (са)говорника о блиским и познатим темама, уколико се говори разговетно и умереним темпом.

	ресурса и уважавање правила учтивости.	

	– СЈ1.ОО.Н.2.6. Идентификују, анализирају и тумаче појаве и процесе у контексту (властите) културе и културâ заједница чији језик уче, у оквиру личних интересовања и садржаја школских предмета, уз примену традиционалних и савремених видова комуникације. – СЈ1.ОО.Н.2.7. Промишљају улогу језикâ у разноврсним друштвеним активностима и користе страни језик у циљу решавања проблема и повезивање знања у приватном, јавном и образовном домену.	– СЈ1.ОО.Н.3.5. Разумеју основни смисао и могу да издвоје главне информације из аутентичних медијских садржаја (подкаста, радио и телевизијских емисија о познатим, друштвено и узрасно адекватним темама – нпр. репортажа, научнопопуларних, документарних, играних, анимираних филмова, едукативних садржаја и спотова) које слушају/гледају у смисленим целинама. Разумеју општи смисао и упадљиве детаље рекламних порука и препознају ставове и тачке гледишта изречене у њима, предрасуде, стереотипе, као и различите облике медијске манипулације и убеђивања. – СЈ1.ОО.Н.3.6. Разумеју општи смисао, фреквентне фразе и изразе сложенијих, разговетних текстова популарне музике. – СЈ1.ОО.Н.3.7. Разумеју општи смисао и могу да издвоје релевантне информације у порукама, писмима и имејловима о блиским темама које се односе на различите узрасно адекватне теме и на актуелне друштвено релевантне теме од значаја

		за њихово непосредно школско окружење, ужу или ширу заједницу. – CJ1.OO.H.3.8. Разумеју општи смисао, идеје, детаље, информације и поруке различитих врста текстова (прилагођени

		информативни и књижевни текстови, новинске вести, брошуре, проспекти, репортаже, прилози на друштвеним мрежама) са интернета или из других писаних медија у складу са узрастом и интересовањима, откривајући значења непознатих речи и конструкција на основу смисла читавог текста и садржаја појединачних делова. Идентификују идеје, интерпретације, узрочно-последичне везе, разликују чињенице од мишљења, препознају предрасуде, стереотипе, као и најупадљивије начине медијске манипулације и убеђивања.
		– ЦЈ1.ОО.Н.3.9. Разумеју општи смисао, детаље, идеје, експлицитно изражена осећања, жеље, расположења и поруке, идентификују и анализирају идеје и ставове аутора, интерпретације, различите перспективе, предрасуде, стереотипе, у узрасно примереним књижевним текстовима и прилагођеним и адаптираним верзијама белетристике за младе. – ЦЈ1.ОО.Н.3.10. Разумеју, проналазе, селектују, интерпретирају и евалуирају

		информације из различитих визуелно- текстуалних приказа (инфографикона, табела, дијаграма, графикона, мапа, формулара, формула...). – CJ1.OO.H.3.11.

		Идентификују и на основу релевантности издвајају кључне речи и потребне информације из различитих извора информација критички процењујући релевантност, поузданост и кредибилност извора.
		– CJ1.OO.H.3.12. Спонтано учествују у једноставнијој интеракцији са двоје или више саговорника у оквиру дијалога, дискусија и дебата, разматрају различите перспективе, исказују своје мишљење пружајући објашњења и поткрепљујући га аргументима, излажу ставове и идеје у вези са блиским, релевантним (личним и друштвеним) темама прилагођеним узрасту и интересовањима, поштујући друштвено прихваћене норме комуникације. – CJ1.OO.H.3.13. Релативно течно и с одређеном лакоћом описују себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, искуства/догађаје из прошлости и планове за будућност. Спонтано и детаљно излажу на задату тему (из узрасно и интересно примерених и блиских области људског деловања) и одговарају на питања која се односе

		на смисао и значај теме, кључне информације и податке, основне поруке и једноставне интерпретације, користећи разноврсна језичка средства. – CJ1.OO.H.3.14. Учествују

		у неформалном и формалном разговору (нпр. са наставницима, службеним лицима и сл.), постављају по неколико питања у низу (у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама) и одговарају на њих, уз евентуалну помоћ и понављање. – СЈ1.ОО.Н.3.15. Комплекснијим језичким средствима исказују допадање и недопадање, слагање и неслагање, молбе, извињења, упутства, савете, захтеве, забране, упутства; износе образложења, ставове, мишљење, аргументацију, по потреби тражећи помоћ саговорника (вербалним и невербалним средствима).

		– СЈ1.ОО.Н.3.16. Пишу краће текстове/приче од неколико логички повезаних реченица на реалан или фикционалан начин о узрасно релевантним темама од локалног, националног и глобалног значаја (о себи, аспектима приватног и школског живота као и о друштвеном и природном окружењу). Резимирају и/или парафразирају одслушан или прочитан адаптиран или прилагођен текст (на једноставне и узрасно примерене теме из домена науке, уметности, економије, технологије и осталих области људског деловања), ослањајући се и на језичка средства која се у њему појављују. Описују и тумаче податке

		из табела, графикона, инфографика, брошура и сл.
		– ЦЈ1.ОО.Н.3.17. Прецизно описују искуства, активности и догађаје из садашњости и прошлости у виду дескриптивних и наративних текстова користећи познате сложеније језичке структуре и адекватну лексику. Пишу обична и електронска писма у којима са пријатељима и познаницима договарају активности и обрађују узрасно релевантне теме поштујући друштвено прихваћене норме комуникације, различите културолошке особености и мултикултуралност. Описују себе, околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, претходне и планиране активности, искуства и догађаје, резимирају или препричавају краћи (прочитан или одслушан) текст, у извесној мери користећи и језичка средства која се у њему појављују. – ЦЈ1.ОО.Н.3.18. На страном језику у сажетом виду саопштавају информације добијене од трећег лица или пренете путем писаних или усмених

		текстова у вези с релативно блиским комуникативним ситуацијама и познатим темама.
		– СЈ1.ОО.Н.3.19. На матерњем језику саопштавају смисао, тему и

		детаљније информације усменог исказа или писаног текста (новинског, књижевног, интернет прилога), примереног узрасту и интересовањима, као и информације, упутства, молбе, савете и сл. добијене од трећег лица.

СТРАНИ ЈЕЗИЦИ – ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК Стандарди образовних постигнућа за крај основног образовања

Општа предметна компетенција (ОПК)

Општа предметна компетенција или вишејезична комуникативна компетенција обухвата поседовање свести о језицима као комуникационим средствима, стицање основне језичке писмености и њено континуирано развијање, као и схватање повезаности између језика и култура. Она омогућава ученицима да се користе језичким средствима у циљу обављања усмене и писане комуникације на језицима које уче, у приватном, јавном и образовном контексту. Поседовање вишејезичне комуникативне компетенције ученицима омогућава проналажење, прикупљање, обрађивање, критичку обраду и коришћење извора и садржаја информација примерених узрасту, потребама и интересовањима. Знања, умења и ставови који чине вишејезичну комуникативну компетенцију чине основ за развој критичког мишљења и расуђивања, креативности и естетичког осећаја. Она омогућава ученицима постепено укључивање у разноврсне активности интеркултурног карактера, уз поштовање индивидуалних, групних и колективних идентитета и различитости и развијање емпатије и друштвено одговорног деловања. Учењем страних језика, користећи различите технике, ученици унапређују стратегије учења, развијају функционалну и дигиталну писменост и оспособљавају се за целоживотно учење и употребу страних језика у разноврсним комуникативним контекстима.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1)

Ученици познају изговор фреквентних, понављаних и меморисаних гласова, као и неких најчешћих гласовних група. Ученици исправно записују најчешће увежбане речи и језичке конструкције. Познају ограничени репертоар најфреквентнијих основних правила морфолошких облика и једноставних синтаксичких структура. Користе елементарне и најфреквентније речи и изразе за исказивање основних комуникативних активности у школском и ваншколском контексту. Познају основне стратегије и средства комуникације и развијају функционалну и дигиталну писменост. Разумеју вербалне и невербалне елементе најједноставнијих порука на страном језику. Разумеју главне сличности и разлике најфреквентнијих лексичких елемената матерњег и страних језика из приватног и образовног домена. Познају основне појаве и процесе који одликују свакодневицу културâ језика који уче, као и најзначајније
личности и дела из историје и савременог доба културе језика који уче. Ученици познају и разумеју основне природне и друштвене специфичности културе страног језика који уче, основне сличности и разлике између своје и стране културе.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици препознају и разумеју вербалне и невербалне садржаје најједноставнијих порука на страном језику и примењују најосновније стратегије и средства комуникације, укључујући дигиталне алате. Разумеју основне појмове и једноставне информације из усмених, писаних и мултимодалних текстова у школском и ваншколском контексту и тумаче њихова експлицитна значења. За потребе информисања, забаве, естетског доживљаја и решавања проблема користе страни језик, прибегавајући матерњем и другим језицима које користе. Уз помоћ и подршку проналазе, селектују, прикупљају и повезују језичке, културолошке и друге информације из различитих извора, укључујући традиционалне и савремене медије. Усвојене концепте и методе рада употребљавају у новим ситуацијама, укључујући дигитално окружење, у циљу решавања проблема и повезивања знања из различитих школских садржаја.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици учествују у елементарним рецептивним комуникационим ситуацијама, разумеју најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговетног говора, као и најједноставније писане текстове у линеарној и хипертекстуалној форми, реализују најосновније видове писане и усмене продукције и интеракције који се тичу њихових непосредних искуствених доживљаја и сфера интересовања (поздрављање, представљање, добродошлица, опраштање, захваљивање, пружање и размена основних података и информација). Ученици примењују базичне стандарде и правила интеркултурне комуникације. На најједноставнији начин приступају обради информација и развијају функционалну и дигиталну писменост и базичне стратегије учења и рада.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Основни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– CJ2.OO.O.1.1. Препознају основне интонацијске схеме и изговарају једноставније гласове и најчешће гласовне групе и уз наглашену интерференцију и одступања од артикулационих и прозодијских правила (акцената, акценатских	– CJ2.OO.O.2.1. Примењују основне стилове и стратегије разумевања најједноставнијих усмених, писаних и мултимодалних текстова, у приватном, јавном и образовном домену (који се тиче садржаја школских предмета), уз	– CJ2.OO.O.3.1. Разумеју најфреквентније речи и фразе, лична и друга имена, бројеве, најуобичајеније интернационализме и друге основне лексичке елементе у оквиру једноставних, кратких, јасно контекстуализованих усмених исказа уколико се саопштавају споро и

дужина, интонације), што може значајно да отежава разумљивост порука и комуникацију.	одговарајућу подршку.	разговетно.
	– CJ2.OO.O.2.2. Користе страни језик у најједноставнијој усменој и писаној комуникацији често прибегавајући основним	– CJ2.OO.O.3.2. Разумеју и прате најједноставнија усмена упутства која се односе на познате ситуације, а исказана су
– CJ2.OO.O.1.2. Препознају одређена основна правописна правила и записују фреквентне и увежбане краће речи уз неправилности које могу да ометају разумевање.	стратегијама компензације, планирања излагања и саопштавања, организације текста и самопровере уз одговарајућу подршку и употребу дигиталних алата.	спорим темпом и разговетно артикулисана, као и јасно контекстуализована питања која се односе на непосредне личне потребе и интересовања, породицу, блиско окружење, уколико укључују и визуелне елементе.
– CJ2.OO.O.1.3. Препознају једноставније граматичке елементе и конструкције уз грешке и омашке које могу повремено да ометају комуникацију. – CJ2.OO.O.1.4. Препознају ограничен репертоар најједноставнијих синтаксичких структура, уз грешке и омашке које могу значајно да ремете комуникацију у искуствено блиским ситуацијама.	– CJ2.OO.O.2.3. Претражују, идентификују по релевантности и користе најједноставније текстуалне, визуелно- текстуалне и мултимедијалне изворе и садржаје за потребе информисања, естетског доживљаја, забаве и решавања проблема. – CJ2.OO.O.2.4. Интерпретирају значења најједноставније усмене и писане поруке у вези са блиским, познатим и узрасно примереним темама и изводе закључке о комуникативној намери ослањајући се на типичну невербалну	– CJ2.OO.O.3.3. Разумеју најопштији смисао кратких монолошких прилога уз одговарајућу визуелну подршку, паузе и понављања. – CJ2.OO.O.3.4. Разумеју основни смисао најједноставније конверзације, тј. предмет разговора који прате, уколико саговорници говоре довољно разговетно и споро.
– CJ2.OO.O.1.5. Препознају елементарни вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији на теме из приватног, јавног и образовног домена, уз грешке и омашке које могу значајно да ремете комуникацију.	комуникацију, односно на основне карактеристике текста (нпр. интерпункција, емотикони, одабир лексике и сл.).	– CJ2.OO.O.3.5. Разумеју појединачне речи и општи смисао у визуелно подржаним рекламним порукама.
	– CJ2.OO.O.2.5. Реагују	

– CJ2.OO.O.1.6. Препознају положај циљног језика у глобалном контексту и уочавају суштинске разлике између		– CJ2.OO.O.3.6. Разумеју појединачне речи и општи смисао најједноставнијих текстова у популарној музици. – CJ2.OO.O.3.7. Разумеју кратке и једноставне поруке у белешкама и електронским порукама које се односе на свакодневне ситуације (имејл, СМС). – CJ2.OO.O.3.8. Разумеју

заједницâ које користе циљни и матерњи језик. – CJ2.OO.O.1.7. Препознају основне сличности и разлике властите и културе језика који уче, уочавају појаве и процесе из свакодневне културе и традиције, о којима се повремено обавештавају усменим, писаним и дигиталним путем.	на једноставна питања у интеркултурној комуникацији и учествују у размени информација у вези са културом свакодневице, ослањајући се у већој мери на стратегије компензације.	општи смисао и понеки суштински детаљ у најједноставнијим врстама нефикционалних текстова (натписи, огласи, вести, кратки извештаји, сервисне информације, временске прогнозе, брошуре, проспекти, рекламе, стрипови), уколико су праћени илустративним елементима и препознатљивим начином графичког обликовања.
	– CJ2.OO.O.2.6. Идентификују и пореде најзначајније појаве и процесе у контексту (властите) културе и културâ заједница чији језик уче, у оквиру садржаја школских предмета уз примену традиционалних и савремених видова комуникације и одговарајућу подршку. – CJ2.OO.O.2.7. Промишљају улогу језикâ у свакодневним активностима из домена властитог интересовања и користе страни језик при решавању задатака у вези са садржајима школских предмета.	– CJ2.OO.O.3.9. Разумеју најопштији смисао и најважније информације у познатим и једноставним врстама књижевних текстова прилагођених узрасту и интересовањима (прозни и поетски текстови, кратке приче, дечје песме).
		– CJ2.OO.O.3.10. Разумеју најважније информације из инфографикона и других једноставних визуелнотекстуалних приказа.
		– CJ2.OO.O.3.11. Идентификују и на основу релевантности издвајају кључне речи из једноставнијих извора информација.
		– CJ2.OO.O.3.12. Учествују у интеракцији уз помоћ и подршку, користећи најједноставнија језичка

		средства (приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања
		комуникације, захваљивања, извињавања, размене основних личних података, тражења и добијања

		информација, предмета, услуга).
		– CJ2.OO.O.3.13. Именују и описују људе и ствари из свог непосредног окружења или везане за лична искуства (породица, кућни љубимци, место становања, школа, хоби), користећи најједноставнија језичка средства и уз помоћ и подршку саговорника. – CJ2.OO.O.3.14. Постављају најједноставнија питања личне природе (о блиским темама, потребама, интересовањима, предметима у нечијем поседу) и одговарају на слична питања саговорника. – CJ2.OO.O.3.15. Најједноставнијим језичким средствима исказују допадање и недопадање, слагање и неслагање, молбе и извињења. – CJ2.OO.O.3.16. Пишу најједноставније податке о себи и лицима из свог блиског окружења у обрасцима, упитницима или табелама. Повезују неколико кратких исказа у везани текст о блиским темама. – CJ2.OO.O.3.17. Писаним путем формулишу најједноставније информације о себи или траже информације о другима, састављају кратке и једноставне поздраве

		и поруке (као СМС, путем електронске поште или друштвених

		мрежа), као и сажете белешке о информацијама од непосредног личног интереса (нпр. списак за куповину).
		– CJ2.OO.O.3.18. На страном језику преносе саговорнику понеку кључну информацију из јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...). – CJ2.OO.O.3.19. На матерњем језику саопштавају основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа и писаног текста на страном језику.

Средњи ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици углавном исправно артикулишу већину гласова и гласовних група и гласовних група, уз ограничења акценатско-интонацијске природе. Ученици исправно записују већину гласова и гласовних комбинација и познају основна правописна правила. Познају најфреквентније основне морфолошке облике и једноставније синтаксичке структуре. Користе ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање основних комуникативних активности у школском и ваншколском контексту. Познају основне стратегије и средства комуникације и развијају функционалну и дигиталну писменост. Разумеју вербалне и невербалне елементе једноставних порука на страном језику. Разумеју главне сличности и разлике најфреквентнијих лексичких елемената матерњег и страних језика из приватног и образовног домена. Ученици поседују основна знања о разликама у свакодневном животу сопствене и културе страног језика и разумеју да су разлике последица сложености и разноликости култура. Познају и разумеју основне појаве и процесе који одликују свакодневицу културâ језика који уче, као и најзначајније природне и друштвене специфичности културе језика који уче.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици препознају, разумеју и тумаче вербалне и невербалне садржаје једноставних порука на страном језику и примењују основне стратегије и средства комуникације, укључујући дигиталне алате. Разумеју важне појмове и једноставне информације из усмених, писаних и мултимодалних текстова у школском и ваншколском контексту и тумаче њихова

експлицитна значења. За потребе информисања, забаве, естетског доживљаја и решавања проблема користе страни језик, ослањајући се на знања и вештине из матерњег и других језика које користе. Проналазе, селектују, прикупљају, обрађују и повезују језичке, културолошке и друге информације из различитих извора, укључујући традиционалне и савремене медије. Усвојене концепте и методе рада употребљавају у новим ситуацијама, укључујући дигитално окружење, у циљу решавања проблема и повезивања знања из различитих области личних и образовних интересовања.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици учествују у рутинским и увежбаним рецептивним комуникационим ситуацијама, разумеју фреквентне речи, изразе, фразе и краће усмене исказе и једноставне текстове на познате теме, реализују кратке и увежбане видове писане и усмене продукције и интеракције, уз употребу познатих и рутинских фраза и формулација (постављање питања и давање одговора, саопштавање и размена ограниченог спектра информација) у приватном, јавном и образовном домену. Ученици учествују у основној интеркултурној комуникацији, негујући позитиван и отворен став према различитостима, препознају и избегавају најкритичније табуе и неспоразуме у комуникацији. На једноставан начин приступају обради информација и развијају функционалну и дигиталну писменост и основне стратегије учења и рада.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Средњи ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*

– CJ2.OO.C.1.1. Познају основне интонацијске схеме и углавном разумљиво изговарају једноставније гласове и најчешће гласовне групе и уз наглашену интерференцију и одступања од артикулационих и прозодијских правила (акцената, акценатских дужина, интонације), што може значајно да отежава разумљивост	– CJ2.OO.C.2.1. Примењују основне стилове и стратегије разумевања једноставних усмених, писаних и мултимодалних текстова, у складу са комуникативном намером, и то у приватном, јавном и образовном домену (који се тиче садржаја школских предмета) уз одговарајућу подршку.	– CJ2.OO.C.3.1. Разумеју фреквентне речи и изразе у јасно контекстуализованом говору, као и у кратким саопштењима на блиске теме. – CJ2.OO.C.3.2. Разумеју једноставне усмене савете и упутства која се односе на личне информације, непосредне потребе и блиско окружење уз подршку визуелних елемената (оријентација у простору, употреба апарата, правила игре). – CJ2.OO.C.3.3. Разумеју глобални смисао кратких, спорим ритмом изговорених и јасно артикулисаних монолошких прилога уз одговарајућу визуелну подршку, паузе и понављања. – CJ2.OO.C.3.4. Разумеју предмет краће усмене интеракције о личним и

порука и комуникацију. – CJ2.OO.C.1.2. Познају важнија правописна правила и примењују их у писаној продукцији уз неправилности које могу да ометају разумевање. – CJ2.OO.C.1.3. Познају и користе ограничен репертоар најфреквентнијих основних правила и образаца за грађење граматичких облика променљивих врста речи (нпр. облике правилне множине именица или основне просте облике за време код глагола), уз грешке и омашке које могу да ремете комуникацију. – CJ2.OO.C.1.4. Познају и повремено користе ограничени репертоар основних и једноставнијих синтаксичких структура (као што су просте и независно сложене реченице), уз грешке и омашке које могу да ремете комуникацију. – CJ2.OO.C.1.5. Разумеју и користе	– CJ2.OO.C.2.2. Користе страни језик у једноставној усменој и писаној комуникацији примењујући основне стратегије планирања излагања и саопштавања, организације текста и самопровере уз одговарајућу подршку и употребу дигиталних алата. – CJ2.OO.C.2.3. Претражују, идентификују по релевантности и користе једноставне текстуалне, визуелнотекстуалне и мултимедијалне изворе и садржаје и процењују њихов значај за потребе информисања, естетског доживљаја, забаве и решавања проблема. – CJ2.OO.C.2.4. Интерпретирају значења једноставне усмене и писане поруке у вези са блиским, познатим и узрасно примереним темама и изводе	породичним стварима, о познатим/блиским темама, о непосредном друштвеном окружењу и природној средини. – CJ2.OO.C.3.5. Разумеју основни смисао и појединачне речи, једноставне фразе и предвидљиве конструкције у кратким и једноставнијим рекламним порукама на познате теме, уколико не садрже игру речи или неко конотативно/скривено/метафорично значење. – CJ2.OO.C.3.6. Разумеју појединачне речи, једноставне фразе и предвидљиве конструкције у популарној музици. – CJ2.OO.C.3.7. Разумеју кратке поруке које се односе на једноставне информације и непосредно окружење (писма, мејлови, СМС...). – CJ2.OO.C.3.8. Разумеју општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова прилагођених узрасту и интересовањима (извештаји, огласи, временске прогнозе и сл.) уз одговарајуће илустративне елементе,

		као и поруке личне природе са неколико суштинских информација (нпр. писма, мејлови итд.).
		– CJ2.OO.C.3.9. Разумеју општи смисао и важније информације у једноставнијим врстама књижевних текстова прилагођених узрасту и интересовањима (прозни и поетски текстови, кратке приче). – CJ2.OO.C.3.10. Разумеју и проналазе важније информације из инфографикона и других једноставнијих визуелно- текстуалних приказа. – CJ2.OO.C.3.11. Идентификују и на основу релевантности издвајају кључне речи из једноставнијих извора информација. – CJ2.OO.C.3.12. Успостављају и

најједноставнији и најфреквентнији вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији на теме из приватног, јавног и образовног домена, уз грешке и омашке које могу да ремете комуникацију.	закључке о комуникативној намери ослањајући се на типичну невербалну комуникацију, односно на основне карактеристике текста (нпр. интерпункција, емотикони, одабир лексике и сл).	накратко одржавају друштвени контакт користећи једноставна језичка средства приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, размене основних информација о личности и непосредном окружењу, плановима, обавезама, услугама.
– CJ2.OO.C.1.6. Препознају основне принципе функционисања језичких система и разлике између заједницâ које користе циљни и матерњи језик.	– CJ2.OO.C.2.5. Учествују у интеркултурној комуникацији размењујући основне информације и ставове у вези са културом свакодневице, уз примену вишејезичних ресурса и уважавање основних правила учтивости.	– CJ2.OO.C.3.13. Користећи једноставна језичка средства, укратко описују или представљају људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности, догађаје уз помоћ наставника или
– CJ2.OO.C.1.7. Поседују основна знања у вези са властитом и културама језикâ које уче, разумеју најфреквентније појаве и процесе из свакодневне културе и традиције о којима се обавештавају усменим, писаним и дигиталним путем у оквиру вршњачке групе.	– CJ2.OO.C.2.6. Идентификују и пореде значајне појаве и процесе у контексту (властите) културе и културâ заједница чији језик уче, у оквиру садржаја школских предмета, уз примену традиционалних и савремених видова комуникације и уз одговарајућу подршку.	

		саговорника и уз евентуалне краће паузе/застајкивање.

	– CJ2.OO.C.2.7. Промишљају улогу језикâ у свакодневним активностима из домена личног интересовања и користе страни језик за проучавање главних природних и друштвених феномена и за релативно успешно решавање задатака у вези са садржајима школских предмета.	

		– CJ2.OO.C.3.14. Постављају једноставна питања о темама које одговарају личним интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговарају на слична питања саговорника. – CJ2.OO.C.3.15. Постављају и одговарају на питања која се односе на изражавање допадања и недопадања, слагања и неслагања и формулишу љубазне молбе, извињења, упутства и савете користећи једноставна језичка средства. – CJ2.OO.C.3.16. Пишу једноставне податке о себи и лицима из блиског окружења у обрасцима, упитницима или табелама, повезују неколико исказа у кратак, везани текст о блиским темама и састављају текстове од понуђеног језичког материјала на блиске теме у којима описују себе, своју породицу и непосредно окружење користећи једноставну лексику и фреквентне кохезивне елементе. – CJ2.OO.C.3.17. Писаним путем достављају/траже основне

		информације о себи и другима, састављају краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама, кратке и једноставне поруке у личном обраћању (нпр. СМС, мејл, објаве на друштвеним мрежама) у којима се захваљују, извињавају или нешто честитају.
		– CJ2.OO.C.3.18. На страном језику преносе саговорнику општи смисао и најважније информације краћих и једноставнијих писаних текстова и усмених исказа информативне природе. – CJ2.OO.C.3.19. На матерњем језику преносе саговорнику општи смисао и најважније појединости јавних натписа и кратких текстова информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...), саопштавају основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.

Напредни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици углавном правилно изговарају све гласове и гласовне групе, уз поштовање акценатско-интонацијске природе, уз евентуалне неправилности које не ометају комуникацију. Познају и примењују фреквентна правописна правила. Записују речи и изразе с релативном ортографском тачношћу, тако да не долази до неспоразума. Познају и користе одређени број сложенијих граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке. Разумеју и користе једноставан и фреквентан вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији на теме из приватног, јавног и образовног домена, уз грешке и омашке које повремено ремете комуникацију. Познају кључне стратегије и средства комуникације и развијају функционалну и дигиталну писменост. Разумеју главне сличности и разлике фреквентнијих лексичких елемената и (морфосинтаксичких) конструкција матерњег и страних језика. Познају и разумеју релевантне сличности и разлике између своје и културе језика који уче и препознају најкритичније табуе и неспоразуме у комуникацији. Ученици поседују најопштија знања о свакодневном животу, друштву и развоју циљне културе, разумеју утицај основних природних и друштвених појава на процесе у властитој и циљној култури, као и положај земаља и заједница циљног језика у свету и њихову везу са властитом културом.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) Ученици препознају, разумеју и тумаче вербалне и невербалне садржаје једноставнијих порука на страном језику и процењују релевантност

језичких елемената у комуникативном чину. Ради остваривања комуникативне намере примењују кључне стратегије и средства, укључујући дигиталне алате. Разумеју појмове, идеје и информације из усмених, писаних и мултимодалних текстова у школском и ваншколском контексту и разликују њихова експлицитна и/или имплицитна значења. За потребе информисања, забаве, естетског доживљаја и решавања проблема користе страни језик, примењујући по потреби знања и вештине из матерњег и других језика које користе. Проналазе, селектују, прикупљају, обрађују, класификују и повезују језичке, културолошке и друге информације и критички бирају различите врсте извора укључујући традиционалне и савремене медије. Усвојене концепте и методе рада употребљавају у новим ситуацијама, укључујући дигитално окружење, у циљу решавања проблема и повезивања знања у приватном и образовном домену.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Ученици учествују у уобичајеним, свакодневним рецептивним комуникационим ситуацијама, разумеју једноставније писане и усмене исказе, као и кратке текстове о познатим и блиским темама, појавама и догађајима, реализују узрасно и искуствено примерене видове писане и усмене продукције и интеракције (давање и тражење, тј. размена информација о личностима, догађајима, појавама, једноставно исказивање идеја и мишљења) уз успостављање базичног али ефикасног социјалног контакта. Ученици прихватају разлике које постоје између властите и културе језика који уче и умеју да прилагоде понашање основним конвенцијама у комуникацији. Негују став отворености према култури страног језика и поседују основне вештине за критичко истраживање и разумевање појава властите културе и културе (културâ) језика који уче. На сврсисходан начин приступају обради информација и развијају функционалну и дигиталну писменост и адекватне стратегије учења и рада.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Напредни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– CJ2.OO.H.1.1. Разумљиво изговарају већину гласова и гласовних група, уз могућу интерференцију и друга одступања од артикулационих и прозодијских правила (акцената, акценатских	– CJ2.OO.H.2.1. Примењују основне стилове и стратегије разумевања једноставнијих усмених, писаних и мултимодалних текстова, у складу с текстуалном врстом и комуникативном намером, и то у приватном, јавном	– CJ2.OO.H.3.1. Разумеју основни смисао и кључне појединости у кратким саопштењима на блиске теме. – CJ2.OO.H.3.2. Разумеју краће усмене савете, упутства, молбе итд. који се тичу личних потреба и интересовања (нпр. оријентација у простору, сналажење на јавним местима, употреба уређаја и апарата, правила игре и сл.) који су, по потреби, праћени визуелним елементима. – CJ2.OO.H.3.3. Разумеју основни

дужина, интонације), што повремено може да отежава разумљивост порука и комуникацију.	и образовном домену (који се тиче садржаја школских предмета).	смисао и главне информације споријих, јасно артикулисаних монолошких излагања и прича о познатим и узрасно адекватним темама уз одговарајућу визуелну подршку, паузе и понављања. – CJ2.OO.H.3.4. Разумеју основни смисао и главне информације из разговора двоје или више
– CJ2.OO.H.1.2. Познају већину правописних правила и примењују их у писаној продукцији уз неправилности које повремено могу да ометају разумевање (написаног). – CJ2.OO.H.1.3. Познају и користе ограничен репертоар основних правила и образаца за грађење граматичких облика променљивих врста речи (нпр. облике правилне множине именица или основне просте облике за време код глагола), уз грешке и омашке које повремено могу да ремете комуникацију.	– CJ2.OO.H.2.2. Користе страни језик у једноставнијој усменој и писаној комуникацији ослањајући се повремено на стратегије компензације и планирања излагања и саопштавања, организације текста и самопровере уз употребу релевантних дигиталних алата. – CJ2.OO.H.2.3. Претражују, идентификују по релевантности и користе текстуалне, визуелно-текстуалне и мултимедијалне изворе и садржаје и критички процењују њихов значај и поузданост за потребе информисања, естетског доживљаја, забаве и решавања проблема.	

		(са)говорника о блиским и познатим темама, уколико се говори разговетно и

		умереним темпом.

– CJ2.OO.H.1.4. Познају и користе ограничени репертоар основних и једноставних	– CJ2.OO.H.2.4. Интерпретирају значења једноставније усмене и писане поруке у вези са	– CJ2.OO.H.3.5. Разумеју основни смисао и главне информације краћих медијских садржаја који не садрже игру речи или неко конотативно/скривено/метафорично значење), као и тему и основну

синтаксичких структура (као што су просте и независно сложене реченице), уз грешке и омашке које могу повремено да ремете комуникацију.	блиским, познатим и узрасно примереним темама, постављају основне хипотезе и изводе закључке о комуникативној намери, ослањајући се на невербалну комуникацију, односно на карактеристике текста (нпр. интерпункција, емотикони, одабир лексике и сл.).	поруку кратких телевизијских репортажа и документарних филмова помажући се визуелним информацијама.
– CJ2.OO.H.1.5. Разумеју и користе једноставан и фреквентан вокабулар у усменој, писаној и мултимодалној комуникацији на теме из приватног,	– CJ2.OO.H.2.5. Успостављају интеркултурну	– CJ2.OO.H.3.6. Разумеју општи смисао и фреквентне фразе, формулације и изразе у текстовима популарне музике. – CJ2.OO.H.3.7. Разумеју општи смисао и релевантне информације на блиске теме у краћим текстовима једноставне садржине, порукама, писмима, имејловима о познатим и узрасно адекватним темама.
јавног и образовног домена, уз грешке и омашке које могу повремено да ремете комуникацију.	комуникацију и размењују основне информације и ставове, као и лична уверења у вези са културом свакодневице уз примену вишејезичних ресурса и уважавање фреквентнијих правила учтивости.	
– CJ2.OO.H.1.6. Препознају основне принципе функционисања језичких система и језичког раслојавања, улоге језика у језичкој заједници, најмаркантније сличности и разлике између заједницâ које користе циљни и матерњи језик. – CJ2.OO.H.1.7. Поседују знања у вези са властитом и културама језикâ које уче, разумеју и	– CJ2.OO.H.2.6. Идентификују, анализирају и пореде значајније појаве и процесе у контексту (властите) културе и културâ заједница чији језик уче, у оквиру личних интересовања и садржаја школских	– CJ2.OO.H.3.8. Разумеју општи смисао, важније идеје и поруке једноставних линеарних и хипертекстуалних врста (адаптирани, поједностављени и скраћени информативни и књижевни текстови, новинске вести, брошуре, проспекти, кратке репортаже, кратки прилози на друштвеним мрежама) са интернета или из других писаних медија у складу са узрастом и интересовањима. – CJ2.OO.H.3.9. Разумеју општи смисао, информације, главне идеје и поруке једноставнијих фикционалних прича и других форми из области

		књижевности за младе прилагођених узрасту и интересовањима. – CJ2.OO.H.3.10. Разумеју и селектују потребне информације из инфографикона и других визуелнотекстуалних приказа. – CJ2.OO.H.3.11. Идентификују и на основу релевантности издвајају
		кључне речи и потребне информације из једноставнијих извора информација са циљем претраживања (онлајн) речника, енциклопедија, брошура и интернет страница.
		– CJ2.OO.H.3.12. Иницирају и/или одржавају разговор и интеракцију са једним саговорником или више саговорника на блиске и познате теме. Уз минималну помоћ

објашњавају важније појаве и процесе из свакодневне културе и традиције о којима се обавештавају усменим, писаним и дигиталним путем.	предмета, уз примену традиционалних и савремених видова комуникације и одговарајућу подршку. – CJ2.OO.H.2.7. Промишљају улогу језикâ у свакодневним активностима и користе страни језик за проучавање природних и друштвених феномена и за релативно успешно решавање задатака у приватном, јавном и образовном домену.	саговорника, траже одређени предмет, услугу, објашњење планова и обавеза, повезујући неколико краћих исказа у смислену целину. – CJ2.OO.H.3.13. Описују себе и своје непосредно окружење, школски контекст и свакодневни (приватан) живот, свакодневне активности и навике, искуства из прошлости, претходне и планиране активности и догађаје, уз евентуалне краће паузе у говору. На једноставан начин и укратко излажу на задату тему или резимирају краћи текст (прочитан или одслушан) ослањајући се по потреби и на језичка средства која се у њему појављују. – CJ2.OO.H.3.14. Постављају неколико повезаних питања у низу у вези с личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама; одговара на слична питања саговорника. – CJ2.OO.H.3.15. Исказују допадање и недопадање, слагање и неслагање, молбе и извињења, упутства, захтеве, савете, забране образлажући своје ставове и

		мишљење једноставнијим језичким средствима. – CJ2.OO.H.3.16. Састављају краће сажете текстове од неколико повезаних реченица о себи, друштвеном и природном окружењу, аспектима приватног и школског живота; пореде људе, ствари и појаве користећи фреквентне кохезивне елементе. Писаним путем траже и преносе детаљније информације, обавештења или податке о себи и другима. – CJ2.OO.H.3.17. Састављају једноставна лична и електронска писма, поруке, мејлове у којима се са пријатељима и познаницима договарају о активностима, постављају или одговарају на питања на узрасно релевантне теме. Једноставним језичким средствима описују теме и догађаје из приватног, јавног и образовног домена и

		препричавају кратке (прочитане или одслушане) текстове, ослањајући се на језичка средства која се у њима појављују.
		– CJ2.OO.H.3.18. На страном језику саопштавају основне информације добијене од трећег лица или пренете путем писаних или усмених текстова у вези с блиским комуникативним ситуацијама и познатим темама. – CJ2.OO.H.3.19. На матерњем језику преносе саговорнику тему, општи смисао и најважније информације краћих и једноставнијих писаних текстова (новинских и књижевних) и кратких усмених исказа опште информативне природе, примерене узрасту и интересовањима.

Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану чине прилог школског програма.

1) Начин прилагођавања рада и услова у којима се изводи образовно васпитни рад:

- прилагођавање простора ученицима којима је потребна додатна подршка (у издвојеном одељењу ОШ „Ната Јеличић“ у Дреновцу постоји рампа за инвалидска колица, како би ученици који користе инвалидска колица лакше приступили просторијама школе).
- за ученике који имају проблема са видом, користи се увећани фонт слова на тестовима.
- ученици којима је теже да остану концентрисани на настави седе у првим клупама, ближе учитељу/наставнику.
- за ученике који се образују по ИОП2 програму врши се редукција распореда часова.
- за ученике којима је потребна додатна подршка организује се више часова допунске наставе, индивидуалан рад са учеником, примењују се мере индивидуализације, осмишљавају се посебне активности за ученике).
- прилагођавање метода рада, наставних средстава, помагала и дидактичког материјала (односи се на организацају учења, брзину усвајање садржаја, начин провере знања, начин давања задатака и сл. – напр. групни или рад у пару на часу као облик вршњачке помоћи, чешће промене активности на часу за децу са проблемом у одржавању пажње, дуже време за одговарање за успорену децу, коришћење компјутерске технологије за децу са моторичким проблемима – школа је обезбедила таблете за ученике који се образују по ИОП2 програму…). Кроз рад секције „Волонтер у срцу“ пружа се вршњачка помоћ у учењу ученицима којима је потребна додатна подршка (ангажовани су ученици петог разреда).

2) Начин прилагођавања циљева и исхода, као и садржаја образовно васпитног рада

- за ученике који се образују по ИОП1 програму, општи циљеви и иходи остају непромењени у односу на законски утврђени ниво који важи за остале ученике, али се мењају, односно прилагођавају садржаји и начин на који се презентује ученицима, литература, услови у којима дете учи, методе рада, начин провере савладаности градива, итд.
- за ученике који се образују по ИОП2 програму врши се измена исхода и стандарда постигнућа једног предмета (шта дете треба да учи и колико треба да зна и може из тог предмета на крају полугодишта и школске године) у односу на опште прописане програме за остале ученике као и прилагођавање садржаја и начина рада, уџбеника, наставних средстава, простора и услова у којима се учи тим измењеним исходима и стандардима.
- за ученике који се образују по ИОП3 програму врши се проширивање и продубљивање програма наставе и учења како би исказали своје изузетне способности.

3) Начин остваривања додатне подршке за ученике школе:

- у школи се редовно евидентирају ученици којима је потребна додатна подршка. За те ученике приступа се изради педагошких профила, индивидуализација или ИОП програма. Сви планови се редовно евалуирају (тромесечно или полугодишње, како би се даље ревидирали постојећи ИОПи, писали нови или укинули постојећи ИОПи).
- ученици који се образују по ИОП2 програму а похађају први циклус, имају додатну подршку и кроз индивидуалне третмане у ОШ „Свети Сава“ Шабац, где су у рад са ученицима укључени и дефектолози.
- једна ученица која се образује по ИОП2 програму има подршку у виду личног пратиоца.
- за ученике који се образују по ИОП2 програму врши се редукција распореда часова уколико је то потребно.
- ученицима који се образују по ИОП2 програму а из здравствених разлога нису у могућности да присуствују настави, омогућено је школовање наставом на даљину.
- остварена је сарадња школе са ЦСР и установама здравствене заштите, а у циљу најбољег интереса ученика.
- ученицима је омогућен индивидуалан рад са педагогом/психологом.
- школа сарађује са родитељима у циљу информисања о предузетим мерама, као и узимања учешћа родитеља у изради педагошких профила и ИОПа.
- наставници се стручно усавршавају у области инклузивног образовања, стручни сарадници им пружају подршку у осмишљавању рада са ученицима којима је потребна додатна подршка. У оквиру стручног усавршавања у установи реализују се обуке о изради ИОПа, методама рада и оцењивања;искуство рада са даровитим ученицима – ИОП3.
- за ученике који се образују по ИОП2 програму израђују се индивидуализовани тестови за завршни испит и остварује се сарадња са родитељима на тему професионалног информисања и саветовања ученика за упис у средњу школу. Тим за инклузивно образовање у договору са родитељима даје предлог три образовна профила који одговарају индивидуалним карактеристикама ученика.
- за ученике из осетљивих друштвених група којима је потребна додатна подршка, према важећој законској регулативи а у сарадњи са родитељима, радимо на остваривању афирмативних мера (право на увећан број бодова на ЗИ).

- Потенцијално даровити ученици школе добијају подршку да учествују у јединоm програму за основце у ИС Петница (Летња научна школа) – помоћ при аплицирању, менторство наставника, подршка психолога, настојања школе да обезбеде средства за учешће ученика, као и учешће ученика у изради стручних радова за смотре талената.
-

Правилником о измени Правилника о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл. Гласник РС-Просветни гласник“, бр.10/17, 12/18, 15/18, 18/18, 1/19 и 2/20) у делу „ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА“, табела „ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА“ замењује се новом табелом „ОБЛИК ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА“, која је дата испод текста.

Ред.бр.	ОБЛИК ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разред	
		Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
1.	Редовна настава	21-23	756-828	22-24	792-864	22-25	792-900	22-25	792-900
2.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
3.	Додатна настава							1	36
4.	Настава у природи	7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње	

4. Програм допунске и додатне наставе

Допунска настава је посебан вид наставе који се односи на оне ученике који извесне предмете или наставне садржаје из тих предмета из било којих разлога усвајају са већим потешкоћама или у своме знању имају одређене празнине од раније. Допунском наставом школа и наставници настоје да превазиђу неке од проблема уочених у процесу учења током редовне наставе. Да би се успешно планирала и осмислила допунска настава из било ког предмета, неопходно је благовремено идентификовати ученике који имају одређене потешкоће у усвајању нових наставних садржаја . У допунску наставу се укључују ученици који бележе слабије резултате у учењу, као и ученици који:

- имају потешкоће у учењу и достизању исхода и стандарда постигнућа, а за које није потребна израда ИОП-а и у складу са њим планирање рада;
- имају потешкоће у разумевању одређених предметних области;
- из различитих разлога, повремено имају проблеме у учењу;
- наилазе на проблеме у испуњавању одређених захтева и очекивања;
- из различитих разлога имају велики број изостанака;
- субјективних сметњи: болести или смрти у породици, развода...
- немају потешкоће у учењу, али су сами или уз помоћ наставника уочили неки проблем, препреку или застој у разумевању и савладавању одређених наставних области.

Допунску наставу одликују диференцирани или индивидуални приступ учењу на овим часовима. Зависно од утврђених недостатака у знањима и умењима ученика, као и узрока заостајања, наставник формира одговарајуће групе са којима организује допунски рад. Такође бира одговарајуће активности и методе којима ће најпре довести до напретка. Ученици могу бити оптерећени једним часом недељно допунске наставе.
Кроз допунску наставу наставник успоставља интезивну комуникацију са сваким учеником појединачно и ствара услове да се сваки ученик активно укључи у процес учења. Ово подразумева да ученик има прилику да самостално описује, објашњава и на најразноврсније начине приказује и представља оно што учи и како учи.

Један од важних дугорочних циљева допунске наставе је јачање и подизање самопоуздања и мотивације за учење. Стога наставник са посебном пажњом бира и планира активности у којима ученик има највише изгледа да забележи и доживи успех

Садржаји програма	**Активности ученика**	**Активности наставника**	**Начини и поступци извођења програма**	**Циљеви и задаци садржаја програма**
У зависности од наставног предмета одређује се садржај из редовног наставног плана код кога постоји потреба за допунским радом	слуша поставља питања чита уочава именује разликује упоређује	идентификује ученике који имају потешкоће при усвајању градива, презентује наставни садржај и прилагођава методе ученичким способностима, објашњава, одговара на постављена питања, демонстрира, мотивише, ослобађа треме, подстиче, охрабрује, похваљује, сугерише, објашњава, демонстрира.	индивидуални групни, фронтални рад у пару, кооперативна интерактивна текстуална дијалошка, демонстративна	Боље разумевање појмова, усвајање основних знања, препознавање, разумевање наставникових инструкција, повезивање градива, примена наученог

Циљ додатне наставе је да омогући надареним и талентованим ученицима да прошире и да продубе своја знања и вештину из неких наставних области и предмета у складу са својим интересовањима, способностима и склоностима, као и да подстиче ученике на самосталан рад, развој логичког, стваралачког и критичког мишљења и да доприносе њиховом оспособљавању за даље самообразовање. Додатном наставом треба да буду обухваћени ученици који:

1. постижу изузетне резултате у одговарајућим наставним предметима;
2. испољавају посебне склоности и интересовања;
3. који су на такмичењима и конкурсима постигли запажене резултате;
4. који су на тестовима способности идентификовани као даровити;
5. који су у процесу стицања знања, умења и вештина испољили креативан однос.

За додатни рад опредељују се ученици од IV до VIII разреда изнадпросечних способности и посебних склоности и интересовања, односно за продубљивање и проширивање знања из свих или само појединих програмско - тематских подручја редовне наставе. Ученици од 4. до 8. разреда могу бити оптерећени једним часом додатне наставе недељно.

Уочавање потенцијално даровитих ученика остварује се непосредним праћењем од стране наставника разредне и предметне наставе, анализом радова ученика, остварених резултата на такмичењима; интервјуисањем ученика и родитеља и применом одређених инструмената од стране школског психолога-педагога. На основу добијених резултата праћења и испитивања наставник заједно са ученицима утврђује (конкретизује) програм додатног рада с групама или појединим даровитим ученицима.

Реализујући програм додатног рада, наставник за сваку од одабраних тема проналази и примењује најпогодније облике и методе рада, пре свега оне које у највећој могућој мери активирају све потенцијале ученика. Током додатног рада наставник се поставља као сарадник који стручно помаже рад појединца или групе: упућује и усмерава, помаже да се дође до правих решења, закључака и генерализација.

Садржаји програма	**Активности ученика**	**Активности наставника**	**Начини и поступци извођења програма**	**Циљеви и задаци садржаја програма**

У зависности од наставног предмета одређује се садржај из редовног наставног плана који се проширују у складу са узрастом и интересовањима ученика	примењује претходно стечена знања;уочава,истражују, открива релације, слуша, разговара, пише, упоређује, чита,анализира, интерпретира;уз помоћ наставника решава тестове са ранијих такмичења;прикупља материјал (исечци из штампе, са Интернета);прави паное и презентације учествује у такмичењима	презентује наставне садржаје; мотивише на закључивање; припрема за такмичења; подстиче креативност; мотивише на стваралачки однос; усмерава ученика; подстиче на размишљање; наводи на размишљање;	монолошки; дијалошки; текстовни; индивидуални; демонстративни	Развијање културе усменог и писменог изражавања и истраживачког духа Проширивање знања и умења Развијање стваралачког и критичког мишљења Припрема ученика за такмичење
		прилагођава методе способностима ученика.		

5. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Културне активности обухватају: прославу Дана школе, прославе школских и државних празника, приредбе, представе, изложбе и завршетка основношколског образовања и васпитања, концерте, такмичења и смотре, посете установама културе, заједничке активности школе и јединице локалне самоуправе и друге активности које доприносе проширењу утицаја школе на васпитање ученика и културном развоју окружења школе.

Све активности предвиђене овим програмом организују се у школи или у договору са јединицом локалне самоуправе у установама из области културе и спорта. Посебно задужени за реализацију ових садржаја су чланови тимова у сарадњи са осталим органима и појединцима. **Циљеви програма:**

Културним активностима школе настоји се допринети проширењу утицаја школе на васпитање ученика, као и на културни развој школског окружења, како у матичној школи, тако и у окружењу издвојеном одељењу у Дреновцу. Том приликом се додатно ради на очувању и преношењу културних и друштвених вредности на млађу генерацију. Циљ овог програм је, такође, спровођење заједничких културних активности са институцијама и организацијама у локалној заједници, ради обогаћивања културног живота и остваривања образовно-васпитне улоге школе.

Време реализације	***Активност***	***Начин реализације***	***Носиоци реализације***
IX	***Свечани пријем првака***	Приредба за прваке, панои	Учитељи IV разреда
8. IX	***Дан писмености***	Посета градској библиотеци, панои	Н.српског језика, библиотекар
IX	***Чивијада (Шампитијада, Чивијашки генијалци, Чивијашки карневал)***	Наступ на тргу	Учитељи II и IV разреда, наставници и ученици старијих разреда
26. IX	***Дан европских језика***	Приредба, панои	Веће страних језика
X	***Дечја недеља***	Ликовна активност, маскенбал, предавања, радионице...	Учитељи, наставници, психолог
XII	***Дан школе***	Приредба, разне активности	Задужени наставници

V	***(Не) Могу без школе***	Промоција школског часописа	Ј. Ђорић и тим за промоцију школе
XII	***Нова година и Божић***	Приредба и подела пакетића за децу наших радника, ликовни и литерарни радови	Учитељи III разреда, наставници
Током године	***Концерти наших ученика***	Акције које се организују у школи и приредбе	И. Марковић
XII	***Игранке – журке за ученике***	Дружење, забава	Помоћник директора,
	VII и VIII разреда		разредне старешине
I	***Прослава Светог Саве***	Приредба и свечани ручак	Задужени наставници
III	***Осми март – Дан жена***	Приредба, изложба честитки, литерарни радови	Учитељи, наставници
III IV	***Најбољи рецитатори***	Такмичење у рецитовању	Учитељи, наставници српског језика и библиотекар

IV	***Ускрс***	Панои	Учитељи II р.
У току године	***Ликовни конкурси***	Ученички радови	Учитељи, наставници ликовне културе
IV	***Дани града Шапца***	Ликовни и литерарни радови	Учитељи
IV	***Пролећни вашар***	Базар ученичких радова, секције	Учитељи и наставници
VI	***Најбољи читач – ђак првак***	Школско такмичење у читању	Учитељи I разреда и библиотекар
Током године	***Посета музеју***	Изложбе, предавање	Учитељи, наставници
Током године	***Посета Библиотеци шабачкој***	Изложбе, промоције	Учитељи, наставници
Током године	***Позориште, биоскоп***	Позоришне представе, филм	Учитељи, наставници српског језика
Током г.	***Културни центар***	Изложбе, радионице, дружења са књижевницима, такмичење	Наставници, учитељи
Током г.	***Посета архиву***	Изложбе, промоције, предавање	Наставници, учитељи

Током г.	***Дружење са песником***	Песник у нашој школи	Учитељи, наставници српског језика, библиотекар
6. VI	***Дан руског језика***	Приредба	Д. Драговић
V VI	***Прослава матуре*** ***Прослава завршетка IV разреда***	Дружење, забава	Директор, разредне с. VIII р. Учитељи IV разреда
28. VI	***Најбољи међу нама – промоција ученичких постигнућа***	Свечана додела награда ученицима који су освојили 1.,2. и 3.место на такмичењима и вуковцима	Директор, помоћник директора, наставници
28. VI	***Признање за посебно ангажовање у настави***	Похвале и награде за наставнике,учитеље	Директор, помоћник директора

6. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКО РЕКРЕАТИВНИХ АКТИВНОСТИ

Циљ и задаци

Циљ школског спорта јесте да разноврсним моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно-образовним подручјима допринесе свестраном развоју личности ученика, развоју моторичких способности, усавршавању и примени моторичких умења.

Задаци

1/ Оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада; 2/
Формирање морално-вољних квалитета личности;
3/ Промовисање позитивних социјалних интеракција;
4/Развијање креативности;
5/Развијање позитивне слике о себи
6/ Оспособљавање за самостално вежбање и усмеравање надарених ученика за бављење спортом

Програм Школског спорта реализоваће се у складу са календаром општинских и градских такмичења, у недељи пре њихових термина.

АКТИВНОСТИ И НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ

Време реализације	**Област спорта**	**Начин реализовања**	**Реализатори**	
СЕПТЕМБАР-ТРЕЋА НЕДЕЉА	НЕДЕЉА ШКОЛСКОГ СПОРТА	ОДЕЉЕНСКА И РАЗРЕДНА ТАКМИЧЕЊА	СТРУЧНИ АКТИ ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА	
ОКТОБАР	ОДБОЈКА	Унутар одељенска Одељенска међуодељенска такмичења / разредна такмичења од петог до осмог разреда	-//-	Правилно држање тела, унапређење природних облика кретања, унапр. моторичких спос., гипкости, снаге и издржљивости
НОВЕМБАР	КОШАРКА	-//-	-//-	Социјализација, унапређење моторичких способности, прецизности и издржљивости
ДЕЦЕМБАР	ПЛИВАЊЕ ГИМНАСТИКА	Од првог до осмог разреда Одељенска такмичења	-//-	Стицање навика о здравом начину живота и очувању здравља и природне средине, као и примена стечених знања
ФЕБРУАР	РУКОМЕТ	Унутар одељенска Одељенска Унутародељенска такмичења од петог до осмог разреда	-//-	Усавршавање осн. физичких својстава: снаге, брзине, гипкости, издржљивости, спретности и окретности
МАРТ	МАЛИ ФУДБАЛ	-//-	-//-	

АПРИЛ	АТЛЕТИКА	-//-	-//-	Правилно држање тела, унапређење природних облика кретања, унапр. моторичких спос., гипкости, снаге и издржљивости
МАЈ	НЕДЕЉА ШКОЛСКОГ СПОРТА	Турнир у кошарци-малом фудбалу и осбојци за осми разред Међуодељенско такмичење	-//- Разредне старешине осмог разреда	Социјализација, унапређење моторичких способности, прецизности и издржљивости

Уколико дође до измена у календару општинских и градских такмичења, доћи ће и до измена термина наших такмичења.

Област спорта

1.	Атлетика	8	12	20
2.	Гимнастика	8	12	20
3.	Спортске игре (између 4 ватре, рукомет, кошарка, одбојка, мали фудбал)	10	14	24
4.	Активности у природи	-	2	2
5.	ОФП - Развој моторичких способности	-	6	6
	УКУПНО	26	46	72

НЕДЕЉА ШКОЛСКОГ СПОРТА

Време одржавања	**Обим активности**	**Начин реализације**	**Реализатори**

Трећа недеља септембра	5. и 6. Разред-М. Фудбал-дечаци	Одељенско такмичење Међуодељенско такмичење	Стручно веће физ. Васп.
-//-	5. и 6. Разред- између четири ватре - девојчице	-//-	-//-
-//-	7. и 8. Разред фудбал, дечаци 7. и 8. Разред, одбојка, девојчице	-//-	-//-
-//-	Фудбал- финални сусрет репрез. 5. – 6. Разред и 7. – Разредна такмичења 8. разред		-//-
Трећа недеља маја	Турнир у м. Фудбалу и кошарци за 8. Разред, дечаци. Одељенска такмичења и међуодељенска такмичења за 8. Разред, девојчице	Турнир у одбојци	Разредне старешине осмог разреда

Први циклус

Циљ задаци

Циљ школског спорта је да разноврсним моторичким активностима допринесе свестраном развоју личности ученика. Задаци су оспособљавање ученика да стечена умења знања и навике користе у свакодневном животу.

1. недеља школског спорта

активност	Време реализације	носиоци	Начин праћења, евиденције
-игре у природи -плес -шетња кроз шуму -трим стаза -оријентација у природи	Октобар/новембар За време наставе у природи	учитељи	Ес дневник, план внна

. недеља школског спорта

Активност	Време реализације	носиоци	Начин праћења, евиденције

-Спорт је битан за здравље, предавање -Одељењска такмичења у елементарним играма за 4. -Одељењска такмичења у спретности и брзини, полигон I. и 2.и 3. -Олимпијадамалим спортским играма -Излет у при оди	мај	Лекар, учитељи, Спортски савез Шабщ учитељи	Ес дневник, план внна

Други циклус

Циљ школског спорта и спортских активности јесте да разноврсним и систематским моторичким активностима, допринесе интегралном развоју личности ученика, развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Задаци:

о подстицање раста,развоја и утицање на правилно држање тела, о развој и усавршавање моторичких способности, ° стицање моторичких умења која сукао садржаји утврђени програмом и стицање теоријских знања неопходнихзањихово усвајање, ● формирање морално-вољних квалитета личности, ° оспособљавање ученика да стечена знања,умења и навике користе у свакодневним условима живота и рада— стицање и развијање свести о потреби здравља,чувања здравља и заштити природе и човекове средине.

1. недеља школског спорта

Активност	Време реализације	Носиоци	Начин праћења

Одбојка Кошарка Гимнастика Бициклиј ада Фудбал	У оквиру дечије недеље (октобар)	Предметни и наставници физичког здравственог васпитања	Извештаји Ес дневник

2. недеља школског спорта

Активност	Време реализације	Носиоци	Начин праћења
Крос Бициклијада Пешачење Фудбал	Април	Предметни наставници физичког и здравственог васпитања	Извештаји Ес дневник

7. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА, ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

Република Србија се ратификацијом Конвенције о правима детета Уједињених нација („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 15/90 и „Службени лист СРЈ – Међународни уговори”, бр. 4/96 и 2/97 – у даљем тексту: Конвенција), обавезала да обезбеди остваривање свих права детета, а нарочито, на заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања, потпуну информисаност, на правично поступање и заштиту приватности, као и да детету које је било изложено насиљу обезбеди подршку за физички и психички опоравак и његову социјалну реинтеграцију.“

Посебним протоколом за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања ("Службени гласник РС", бр. 46 од 26. јуна 2019, 104 од 31. јула 2020.) у образовно-васпитним установама детаљније се разрађује интерни поступак у ситуацијама сумње или дешавања насиља, злостављања

и занемаривања. Посебни протокол пружа и оквир за превентивне и интервентне активности и води ка унапређењу стандарда за заштиту ученика.

У примени Правилника о протоколу поступања, установа је дужна да обезбеди услове за сигурно и подстицајно одрастање и развој детета и ученика, заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања и социјалну реинтеграцију детета и ученика које је починило, односно било изложено насиљу, злостављању и занемаривању. У свим поступцима који се тичу детета приоритетни принцип поступања је најбољи интерес детета.

Општи циљ овог програма је унапређивање квалитета живота ученика, применом мера превенције за стварање безбедне средине за живот и рад ученика и мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање.

Специфични циљеви Програма у превенцији су следећи:

1. Стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања.
2. Укључивање свих интересних група (ученици, наставници, стручни сарадници, административно и помоћно особље, директори, родитељи, локална заједница) у доношење и развијање програма превенције.
3. Подизање нивоа свести и повећање осетљивости свих укључених у живот и рад установе, за препознавање насиља, злостављања и занемаривања.
4. Дефинисање процедура и поступака за заштиту од насиља и реаговања у ситуацијама насиља.
5. Информисање свих укључених у живот и рад установе о процедурама и поступцима за заштиту од насиља и реаговање у ситуацијама насиља.
6. Унапређивање компетенција наставног и ненаставног особља, ученика, наставника, родитеља, старатеља и локалне заједнице за уочавање и решавање проблема насиља, злостављања и занемаривања.

Специфични циљеви у интервенцији:

1. Спровођење поступака и процедура реаговања у ситуацијама насиља.

2. Успостављање система ефикасне заштите деце у ситуацијама насиља.
3. Стално праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности програма заштите.
4. Ублажавање и отклањање последица насиља и реинтеграција детета/ученика у заједницу вршњака и живот установе.
5. Саветодавни рад са ученицима који трпе насиље, који врше насиље и који су посматрачи насиља.

Задаци у оквиру превенције и интервенције:

Добро осмишљене превентивне активности, засноване на принципу укључености свих, смањују потребу за интервентним активностима. Доследно спровођење програма интервенције, са праћењем ефеката, условљава планирање превентивних активности.

ПРЕВЕНЦИЈА	ИНТЕРВЕНЦИЈА
Упознавање са правном регулативом Општим и Посебним протоколом.	Усклађена и доследна примена утврђених поступака и процедура у ситуацијама насиља.
Усклађивање постојећих подзаконских аката установе.	Сарадња са релевантним службама.
Израда програма заштитие деце/ученика од насиља (превентивне и интервентне активности).	Континуирано евидентирање случајева насиља.
Дефинисање улога и одговорности у примени процедура и поступака.	Праћење и вредновање врста и учесталости насиља, путем истраживања, запажања и провере.
Развијање и неговање богатства различитости и културе понашања у оквиру васпитно-образовних активности.	Подршка деци која трпе насиље.

Организовање обука за ненасилну комуникацију и конструктивно решавање сукоба.	Рад са децом која врше насиље.
Организовање радионица, трибина, изложби и друго о безбдности и заштити деце/ученика од насиља.	Оснаживање деце која су посматрачи насиља за конструктивно реаговање.
Дефинисање правила понашања и последица кршења правила.	Саветодавни рад са родитељима.
Развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацијама насиља.	Реаговање у случају пријаве породичног насиља/или сумње на исто, према процедири која је предвиђена Посебним протоколом.
Умрежавање свих кључних носилаца превенције насиља (савет родитеља, ученички парламент, наставничко веће).	Примена индикатора за прелиминарну идентификацију ученика који су потенцијалне жртве ризика од трговине децом .

У оквиру **Програма заштите ученка од насиља**, установа планира, спроводи и прати ефекте првентивних активности које треба да буду ускладу са наведеним циљевима и предложеним задацима.

ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ установа креира у складу са анализом стања и увидом у присутност насиља у својој средини, а на основу:

- Учесталост инцидентних ситуација и броја пријава насиља;
- Заступљеност различитих врста насиља; • Броја повреда;
- Сигурности објекта, дворишта, пута од школе до куће, аутобуског стајалишта и слично/Безбедност школског окружења.

За планирање превентивних активности и анализу стања, школа ће користити:

- Процена реализованих обука за запослене и потреба даљег усавршавања;
- Број и ефекти реализованих акција које промовишу сарадњу, разумевање и помоћ;
- Степен и квалитет укључености родитеља у живот и рад школе

ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ (процедуре и поступци интервенције у заштити деце/ученика од насиља)

Да би интервенција у заштити деце/ученика од насиља била планирана и реализована на најбољи начин, неопходно је узети у обзир следеће критеријуме:

- Да ли се насиље дешава или постоји сумња на насиље;
- Где се дешава-да ли се дешава у установи или ван ње;
- Ко су учесници/актери насиља, злостављања и занемаривања • Облик и интензитет насиља, злостављања и занемаривња.

На основу ових критеријума врши се процена нивоа ризика за безбедност детета и одређују поступци и процедуре. У складу са проценом нивоа ризика и законском регулативом, доноси се одлука о начину реаговања:

- Случај се решава у школи;
- Случај се решава у школи у сарадњи са другим релевантним установама/спољашња заштитна мрежа.
- Случај се прослеђује другим надлежним службама.

СВАКА ОСОБА У ШКОЛИ, КОЈА ИМА САЗНАЊА О НАСИЉУ, ДУЖНА ЈЕ ДА РЕАГУЈЕ.

Редослед поступака у интервенцији/кораци су приказани у односу на следеће ситуације:

1. У случајевима насиља или сумње да се насиње дешава међу децом/ученицима.
2. У случајевима када је дете/ученик изложен насиљу или постоји сумња да је дете/ученик изложен насиљу од стране одрасле особе запослене у школи.
3. У случајевима када је дете/ученик изложен насиљу или постоји сумња да је дете/ученик изложен насиљу од стране одрасле особе КОЈА НИЈЕ запослена у школи.

Основе за успостављање процедура за реаговање у установама образовања и васпитања које се односе на злостављање деце/ученика, од стране запослених у установи постављене су ЗОСОВ-ом (члан 110, 111 и 112) и Законом о раду. Директор је одговоран за поштовање законитости рада установе и предузима мере и складу са Законом (члан 61 и члан 62, став 2, тачка 12).

КОРАЦИ У ИНТЕРВЕНЦИЈИ су ОБАВЕЗУЈУЋИ ЗА СВЕ У ШКОЛИ:

1) Сазнање о насиљу или сумња да се насиље дешава

2) Прекидање/заустављање насиља и злостављања и смиривање ситуације/обавештавање одговорне особе. Ако се ради о насиљу према ученику од стране одрасле особе која је запослена у школи/или која није запослена у школи, одмах се обавештава директор школе, који поступа по Закону.

3) Обавештавање родитеља и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и центра за социјални рад). Уколико родитељ није доступан или његово обавештавање није у најбољем интресу ученика, установа одмах обавештава центар за социјални рад).

4) **Консултације у установи** (разјашњавање околности, анализирање чињеница на што објективнији начин, процена нивоа насиља, нивоа ризика, избегавање конфузије...)

5) **Мере и активности** се предузимају за све нивое насиља и злостављања. Оперативни план заштите се сачињава за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за све актере насиља и злостављања.

6) **Праћење ефеката предузетих мера**

Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања именује директор установе. Задаци чланова Тима су дефинисани Посебним потоколом о заштити деце/ученика од насиља file:///C:/Users/User/Desktop/posebni_protokol_za_zastitu_dece_i_ucenika_od_nasilja_zlostavljanja_i_zanemarivanja_u_obrazovnovaspitnim_ustanovama.pdf

АКТИВНОСТ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ		
Израда Програма за заштиту ученика од насиља	Чланови тима	Септембар
Упознавање ученика првака и новопридошлих ученика и родитеља са школским правилима.	Наставници	Септембар
Информисање запослених и упознавање са Програмом заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања и Акционим планом за текућу школску годину	Стручни сарадници, чланови тима	Септембар

Формирање Ученичког парламента	Кординатор Ученичког парламента	Септембар

Информисање родитеља на Савету родитеља и родитељским састанцима о стању безбедности у школи и мерама за побољшање.	Чланови тима, директор	Септембар
Обележавање датума који промовишу саардњу и хумане вредности (дан толеранције, светски дан детета/породице и сл.)	Ученички парламент, наставници	У току школске године
Анализа безбедности ученика у школи и предлог мера за унапређивање	Чланови тима , наставници	У току школске године
Превентивне радионице	Педагог, психолог, одељењске старешине, вршњачки едукатори	У току школске године
Организовање стручних предавања, трибина, представа на тему ненасиља, безбедности ученика, превенцију употребе дрога	Чланови тима, наставници, предавачи стручњаци ван школе, МУП	У току школске године
Праћење функционисања унутрашње заштитне мреже	Чланови тима, одељењске старешине	У току школске године
Стручно усавршавање наставника	Наставници, стручни сарадници	У току школске године
Сарадња са полицијском управом	Наставници, стручни сарадници	У току школске године
Дежурство наставника	Наставници, директор	У току школске године
ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ		
Континуирано евидентирање случајева насиља	Одељењске старешине, наставници, чланови тима, стручни сарадници	У току школске године
Појачан васпитни рад	Одељењске старешине, предметни наставници, стручни сарадници	У току школске године

Израда оперативног плана заштите	Чланови тима, одељењске старешине	У току школске године
Рад са ученицима и пружање подршке ученицима који трпе насиље, која врше насиље и ученицима који су били посматрачи насиља.	Наставници, стручни сарадници	У току школске године
Саветодавни рад са родитељима ученика	Наставници, стручни сарадници	У току школске године
Појачано дежурство наставника	Директор/помоћник директора, наставници	У току школске године
Сарадња са релевантним службама (ПУ, ЦСР, здравствене установе) .	Чланови тима	У току школске године
Спровођење поступака и процедура у кризним ситуацијама.	Педагог, психолог, чланови тима	У току школске године
Евалуација рада тима, анализа реализације акционог плана, планова заштите и програма заштите ученика и извештавање.	Чланови тима	На полугодишту и крају године.

8. ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Програм превенције дискриминаторног понашања има за циљ превазилажење стереотипа и предрасуда, препознавање сваког дискриминаторног понашања, усвајање става нулте толеранције за све облике и врсте дисакриминације и промовисање разумевања и сарадње без обзира на етнички, културни, језички или верски идентитет.

Циљеви Програма имају за циљ, унапређивање система заштите и развијањем компетенција за делотворно смањивање дискриминације кроз мере и активности у току школске године.

АКТИВНОСТ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Израда Програма и Акционог плана у превенцији дискриминаторног понашања	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	август, септембар

У школским просторијама и на сајту школе истицање информације о саставу Тима и корацима/редоследу поступања школе у случају дискриминације	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	септембар
Упознавање ученика и родитеља првог разреда са Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности; подсећање запослених, родитеља и ученика осталих разреда на поступање установе у случају дискриминаторног понашања	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања одељенске старешине	септембар
Хоризонтално учење/ стручно усавршавање: представљање наученог на обукама на Наставничком већу и кроз обуке уоквиру стручног усавршавања унутар установе.	Стручни сарадници, руководиоци стручних већа, наставници.	Зимски распуст,током године
Обука за чланове Ученичког парламената „Интеркултуралност и асертивност“	Чланови Ученичког парламента уз подршку Тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања Слободанка Алексић, психолог	Током школске године

Чланови УП на ЧОС-у преносе знања и информације са обуке кроз коју су прошли.	Чланови Ученичког парламента	Током школске године
Заступљеност тема у плану одељењске заједнице које промовишу толеранцију, прихватање различитости и информисање о предрасудама и стереотипима.	Одељењске старешине	Током школске године
Подршка ученицима из осетљивих друштвених група	Одељењске заједнице, одељењске старешине , Тим за инклузивно образовање	током школске године
Организовање вршњачке подршке у учењу, на нивоу одељења, за ученике којима је потребна .	Одељењске старешине и ученици, наставници. „Млади волонтери“ (ваннаставне активности).	током школске године
Обележавање Дана толеранције и Светског дана детета.	Вршњачки тим	Новембар, мај
Обележавање међународног Дана људских права	Одељенске старешине	10.12.
Обележавање Међународног дана жена радионицом на тему родне равноправности.	Одељенске старешине 7. и 8. Разреда, стручни сарадници, вршњачки едукатори.	Март
Промовисање активности на сајту школе и ФБ страници	Администратори сајта и ФБ странице	Током школске године
Извештавање о случајевима дискриминације и предузетим мерама (Наставничко веће, Савет родитеља)	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	током школске године

Извештавање о реализацији и ефектима АП	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	фебруар јун /август

9. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

Подршка ученицима се састоји и у превенцији свих облика ризичног понашања и осмишљавању конструктивног провођења слободног времена ученика у самој школи/ваннаставне активности, заједнички излети, организовање хуманитарних акција и базара и других манифестација. Потребно је у оквиру рада одељењске заједнице, активности стручних сарадника и сарадње са стручњацима ван школе (релевантне установе/центри), омогућити деци обавештења у вези са опасностима на интернету (предатори) и болестима зависности (пушење, алкохол, дрога) као и у вези са ризицима везаним за игре на срећу (спортске кладионице, коцкање) и компјутерске игрице. Ученике упућивати на све штетне последице и ризике које могу имати на здравственом, психолошком, социјалном и економском плану. Едукација има за циљ утицај на усвајање позитивних облика понашања и обликовање пожељних ставова код деце/ученика.

РЕДНИ БРОЈ	САДРЖАЈ РАДА/АКТИВНОСТИ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	РЕАЛИЗАТОРИ/ САРАДНИЦИ	ИСХОДИ
1.	Сарадња са установама спољашње заштитне мреже – Центар за социјални рад, здравствене установе, ПУ. -Развојно саветовалиште, Канцеларија за младе	Међусобна комуникација, размена информација	Током године	Тим за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања, директор школе, чланови Тимова из других институција	- Остварена сарадња са другим установама организоване су радионице и трибине од стране Тимова из тих организација о разним облицима ризичног понашања

2.	Стручно усавршавање наставника унутар установе	Семинари/обуке Размена искуства	Током године	Психолог, педагог, наставници ГВ/ВН, одељењске старешине	-Унапређују се вештине комуникације -Унапређују се вештине решавања сукоба
3.	-Превентивне активности на нивоу одељењске заједнице, разговори, радионице, предавања на теме: алкохол, дуван, дрога, организовање спортских и ваннаставних активности у школи - Превентиво информисање и едукација ученика у оквиру редовне наставе/биологија, српски језик. ГБ/ВН -Идентификација ученика са проблемима у понашању	-Разговори -Радионице -Редовна настава - Испитивање социометријског статуса у одељењу	Током године	Тим, одељењске старешине, педагог, психолог, наставници биологије	-дефинисане су улоге и одговорности у примени процедура и поступака -благовремено се откривају ризична понашања ученика, остварена је сарадња са родитељима/старатељима -реализују се активности у оквиру наставних предмета на превенцији ризичних понашања
4.	-Саветодавни рад са са ученицима и њиховим родитељима/ старатељима. - Повезивање са другим установама (МУП, Центар за социјални рад, Дом здравља...).	Анкетирање -Разговори -Радионице -Сарадња са МУП-ом - Сарадња са Центром за социјални рад Сарадња са здравственим установама.	Током године	Тим, одељењске старешине, педагог, психолог	-Развијање родитељских компетенција, -Саветодавни разговори са представницима других установа (Конференција случаја и слично)

5.	Планови заштите и ефекти: -Израда индивидуалног плана заштите за ученика са ризичним понашањем и његово спровођење -Појачани васпитни рад са учеником ризичног понашања- укључивање у едукативне програме; укључивање ученика са уоченим ризичним понашањем у спортске или друге активности у оквиру школе -Сарадња са установама које се баве преступничким понашањем /Центар за социјални рад, Одсек за превенцију наркоманије.../ -Праћење ефеката појачаног васпитног рада и вредновање плана заштите Вођење педагошке документације о ученику	Анкетирање -Разговори -Радионице -Сарадња са МУП-ом -Сарадња са Центром за социјални рад Сарадња са организацијама цивилног друштва.	Током године	Тим, одељењске старешине, педагог, психолог	- укључивање ученика у рад ваннаставних активности,спортски сусрети и турнири. -промовисање здравих стилова живота
6.	Евалуација рада током године (Извештавање о броју уочених случајева, мерама заштите и њиховим ефектима)	Извештавање	Током године	Координатор Тима за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања	-Упознавање са активностима предузетим од стране Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања писани извештај о раду Тима за заштиту .

ЕВИДЕНЦИЈА И ДОКУМЕНТАЦИЈА Запослени у школи – одељенски старешина, педагог, психолог, директор – у обавези су да воде евиденцију о појавама насиља. Документацију о случајевима насиља достављају Тиму за заштиту ученика од насиља, који ту документацију чува и периодично анализира учесталост, појавне облике и последице насилних понашања, како би се пратило стање безбедности у школи. Установљен је евиденциони лист за ту намену.

10. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

Ваннаставне активности представљају остале облике образовно-васпитног рада и могу бити: научне, друштвене, уметничке, техничке, хуманитарне, културне, спортске и друге активности у складу са просторним и људским ресурсима.
У циљу јачања образовно-васпитне делатности школе, подстицања индивидуалних склоности и интересовања ученика, садржајног и целисходног коришћења слободног времена, као и ради богаћења друштвеног живота ученика, развијања и неговања другарства и пријатељства, школа је у обавези да реализује ваннаставне активности ученика.
Ваннаставне активности у школи обухватају активности ученика које доприносе испољавању, задовољавању и даљем развоју друштвености, индивидуалних склоности, способности и интересовања ученика. У овим активностима ученици својим радом постижу додатно образовање, буде и развијају интелектуалну и истраживачку радозналост и испуњавају део слободног времена.

10.1. Ваннаставне активности у првом циклусу

Укупан фонд часова: 36. Наставни садржаји ће се реализовати: разговором, предавањем, цртањем, глумом, писањем, играњем, радионицама. Садржаји ће се реализовати и ван школског простора, у непосредном окружењу.

Р.бр	ОБЛАСТ/ТЕМА	Међупредметне компетенције које се развијају	Начин провере остварености образовних стандарда,исхода,циљева учења
1.	Наука, техника	- Комуникација - Одговорно учешће у демократском друштву	- Праћење кроз евиденцију реализованих активности, разноврсни практични радови- вежбање,изложбе, панои
2.	Култура, уметност и медији		

3.	Спорт	- Естетичка компетенција - Решавање проблема - Сарадња - Предузетништво -Дигитална компетенција	-Текуће праћење рада и понашања ученика на часу и ван часа, -Рад ученика на ваннаставним активностима, разговор, демострација, дискусија,усмена провера, вршњачко испитивање,полигон, провера физичких способности .
		- Одговоран однос према здрављу	

10.2. Ваннаставне активности у другом циклусу

10.3. Такмичења

Такмичење је ваннаставна активност која се организује у циљу вредновања и рангирања знања, умења, вештина и способности ученика из предмета, односно области предмета. Циљ такмичења је афирмација образовно-васпитног рада, постигнућа ученика и подизања квалитета образовања.

Такмичења се организују на следећим нивоима: школском, општинском, окружном/градском/међуокружном (регионалном), републичком и међународном.

Школско такмичење је обавезни ниво, изузев кад је број пријављених ученика мањи од пет. Организује га стручно веће школе за предмет, односно област предмета и то за све ученике школе.

Општинско такмичење организују општински активи стручних друштава за поједине предмете, односно области предмета.

Окружно/градско/међуокружно такмичење организују школе и стручна друштва за сваки појединипредмет, односно област предмета, заједнице школа и други организатори, у сарадњи с Министарством просвете, науке и технолошког развоја . Републичко такмичење организују стручна друштва, заједнице школа и други организатори у сарадњи са Министарством.

Међународно такмичење организује стручно друштво или други организатор у сарадњи са међународном организацијом и Министарством.

11. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

ЦИЉ:

Развијање спремности ученика да стичу знања о себи и о свету рада, да што објективније процењују своје потребе, способности , интересовања и особине личности у односу на захтеве одређеног занимања и могућности запошљавања и да на основу тога доносе одлуке о избору занимања, као и да што успешније планирају правце свог професионалног развоја.

ЗАДАЦИ:

Упознавање, праћење и подстицање развоја индивидуалних карактеристика личности ученика значајних за усмеравање њиховог професионалног развоја.

Упознавање са светом рада и занимања, системом средњег образовања и васпитања и оспособљавање за самостално прикупљање потребних информација.

Формирање правилних ставова према раду.

Оспособљавање за планирање свог професионалног развоја и доношење реалних одлука у вези са избором занимања.

Сарадња са родитељима ученика и подршка у пружању помоћи деци у професионалном развоју.

Успостављање сарадње са установама и институцијама које могу допринети успешнијем професионалном развоју ученика.

Разред	Активности	Носиоци	Време
8.	- Прикупљање информација у вези са професионалном оријентацијом са посебним освртом на ученике који се образују по ИОП-у.	Тим за професионалну оријентацију, разредне старешине 8. разреда	септембар
	-Разговор на часовима одељењског старешине о могућностима наставка школовања по завршетку основне школе -Преглед средњих школа и образовних профила са минимумом бодова потребних за упис -Реализација радионица из области самоспознаје -Разговори са родитељима и ученицима који се образују по ИОП-у	Стручни сарадници, одељењске старешине, ученици и родитељи	октобар
	-Анкета за ученике о професионалним интересовањима и плановима -Реализација радионица из области информисања о занимањима - Реализација родитељског састанка „Како помоћи детету при избору школе/занимања- упознавање са програмом професионалне оријентације	Стручни сарадници, одељењске старешине, ученици и родитељи	новембар

	-Разговор на ЧОС-у о занимањима родитеља - Радионице из области упознавања мрежа школа	Стручни сарадници, одељењске старешине, ученици	децембар
	-Радионица- „У свету интересовања“ -Психолошко испитивање личности и способности ученика који имају потешкоће у опредељивању -Обрада и анализа података након тестирања	Стручни сарадници, ученици	фебруар
	-Психолошко испитивање личности и способности ученика који имају потешкоће у опредељивању -Обрада и анализа података након тестирања -Анкетирање ученика о њиховим професионалним интересовањима, обрада и анализа резултата -Рад на професионалном опредељивању ученика који имају сметње у развоју	Стручни сарадници, одељењски старешина,ученици	март
	-Реализација родитељског састанка на тему „Завршни испит и процедуре приликом уписа у средњу школу -Пробни завршни испит	Стручни сарадници, одељењски старешина, ученици, родитељи	април

	-Саветовање, израда предлога усмеравања ученика у средње школе -Представљање средњих школа нашој школи -Пробно попуњавање листе жеља	Стручни сарадници, одељењски старешина ученици	мај
	-Информисање ученика о активностима „Отворених врата“ средњих школа -Реални сусрети	Стручни сарадници	Током школске године

12. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Циљеви програма здравствене заштите:

- стицање знања, формирање ставова и понашања ученика у вези са здравим стиловима живота, здраве исхране и развоја;
- унапређење хигијенских и радних услова у школи и елиминисање утицаја који штетно делују на здравље;
- остваривање активних односа у сарадњи школе, породице и заједнице на развоју, заштити и унапређењу здравља ученика;
- развијање свести о важности превенције и заштите здравља уста и зуба, • развијање свести о правилном држању тела, учесталости деформитета кичме, • развијање свести о здравом начину исхране.

У основној школи програм здравственог васпитања реализују здравствени и просветни радници, али и стручни сарадници, родитељи и представници друштвене заједнице. Здравствене активности се реализују у оквиру:

- редовне наставе (уграђивањем садржаја из програма кроз часове разредне и предметне наставе)

- ваннаставних активности (акција посвећених здравој исхрани и здравим стиловима живота, ...)
- ваншколских активности (акција уређења зелене површине, сарадња са заједницом у организовању најразличитијих садржаја везаних за креативно и рекреативно коришћење слободног времена, ...)
- израда паноа који прате обележавање датума битних за заштиту здравља.

Неопходно је да здравствено васпитање буде инкорпорирано у живот и рад школе, а када се ради о његовом информативном аспекту, да се реализује што чешће применом активних метода и путем групног рада.

План здравствене превенције и васпитања

САДРЖАЈ	НОСИОЦИ
Стварање што повољнијих хигијенских услова у школи	сви радници
Реализација наставног плана здравственог васпитања у школи.	директор, педагог, предметни наставници, учитељи, одељењске старешине, родитељи ученика, здравствени радници
Систематски преглед ученика	одељењске старешине, здрав. радници
Обавезна вакцинација ученика	одељењске старешине, здрав. радници
Здравствени преглед радника школе	секретар, здрав. радници
Ослобађање од физичког васпитања	комисија
Категоризација ученика	педагог, комисија
Контрола санитарно – хигијенских услова у школи	инспекција
Систематски преглед зуба	одељењске старешине, стоматолог
Информисање ученика о распореду рада лекара у Саветовалишту за младе	педагог – огласна табла

ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Безбедност и здравље на раду подразумева остваривање услова рада у којима се предузимају одређене мере и активности у циљу заштите живота и здравља запослених и других лица који на то имају право. Интерес школе, свих субјеката и сваког појединца је да се оствари највиши ниво безбедности и здравља на раду, да се нежељене последице као што су повреде на раду, професионалне болести и болести у вези са радом сведу на најмању могућу меру, односно да се остваре услови рада у којима би запослени имао осећај задовољства при обављању својих професионалних задатака. За остваривање оваквог циља неопходан је систематски приступ у превентивно моделовању и повезивање свих субјеката који су носиоци одређених обавеза и активности.

Превентивне мере у остваривању безбедности и здравља на раду обезбеђују се применом савремених, техничких, здравствених, образовних, социјалних и других мера и средстава за отклањање ризика од повређивања и оштећења здравља запослених, и њиховог свођења на најмању могућу меру у поступку :

- одржавање процеса рада са свом припадајућом опремом за рад, у циљу безбедног рада запослени и усклађивање хемијских, физичких и биолошких штетности, микроклиме и осветљења на радним местима и у радним и помоћним просторијама са прописаним мерама и нормативима за делатности које се обављају на тим радним местима и у тим радним просторијама.
- оспособљавање, образовање и васпитање у области безбедности и здравља на раду.

Оспособљавање за безбедност и здрав рад запосленог мора да буде прилагођено специфичностима његовог радног места.

Запослени у Школи имају право да изаберу једног или више представника задужених за безбедност и здравље на раду.

Обавезе лица за безбедност и здравље на раду у Школи:

- Организује и контролише спровођење мера безбедности и здравља на раду у Школи и предлаже мере уклањања уочених недостатака
- Учествује у припреми акта о процени ризика

- Организује набавку средстава и опреме личне заштите у Школи у сарадњи са директором
- Учествује у опремању и уређивању радног места у циљу обезбеђивања безбедних и здравих услова рада
- Организује превентивна и периодична испитивања услова радне околине, као и проверу и испитавање опреме за рад, ангажује правна лица са лиценцом за обављање наведених прегледа и испитивања када то потребно у складу са Законом:
- Организује оспособљавање одговарајућег броја запослених за пружање прве помоћи, спасавање и евакуацију у случају опасности:
- Свакодневно прати и контролише примену мера безбедности и здравља запослених на раду: - Припрема упутства за безбедан и здрав рад;
- Забрањује рад на радном месту или употребу средстава за рад у случају када утврди непосредну опасност по живот и здравље запосленог;
- Сарађује са службом медицине рада, инспекцијским органима и др. по свим питањима из области безбедности и здрављу на раду;
- Учествује у предузимању конкретних мера ради извршавања наложених обавеза од стране надлежне инспекције рада:
- Води прописану евиденцију у области безбедности и здравља на раду.

13. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Школа у сарадњи са надлежним установама брине о социјалној заштити, посебно ученика из осетљивих друштвених група, на основу програма социјалне заштите. Уколико је потребно школа организује прикупљање средстава за ове сврхе кроз акције школског спорта, волонтирања и других добротворних акција.

Школа посебно води рачуна о ученицима који имају потешкоће у продичном окружењу – породица у процедури развода брака, лоши узајамни односи родитеља, озбиљнија болест ужег члана породице или ученика, тешки материјални услови, проремећаји понашања родитеља или ученика, болести зависности родитеља или ученика, други поремећаји понашања – бежање из школе, крађа, припадност деструктивној групи. За ове ученике организују се посебне активности у сарадњи са локалном заједницом, пре свега Центром за социјални рад.

Редни број	**Активности**	**Начин реализације**	**Носиоци реализације**	**Време реализације**
1.	Идентификација ученика са тешкоћама у емоционалном развоју, сазревању, променама у понашању, тешкоћама у напредовању и тежим породичним проблемима	подаци из упитника за радитеље ученика првог разреда, разговор са родитељима, подаци Центра за социјални рад (ЦСР), разговор са ученицима, ОС, наставницима.	родитељи, ЦСР, стручни сарадници, ОС, наставници.	током школске године

2.	Рад са родитељима на оснаживању за решавање проблема ученика који су последица поремећених породичних односа	саветодавно – инструктивни рад са родитељима и ученицима	стручни сарадници, наставници , ЦСР	током школске године
3.	Оспособљавање родитеља за решавање проблема који се односе на понашање ученика	Саветодавно – инструктивни рад са родитељима	Стручни сарадници, наставници , ЦСР	током школске године
4.	Сарадња са социјалним институцијама	предавања, саветодавни разговори, тематско – едукативне радионице, студије случаја	ЦСР, представници школе	према потреби
5.	Посредовање у остваривању права на материјалну помоћ /уџбеници, настава у природи, екскурзије/	упућивање дописа одговарајућој институцији и разговори са родитељима	одељењске старешине, ЦСР, општина, Црвени крст	током школске године

6.	Организација хуманитарних акција	договор са родитељима, ученицима и наставницима;	Ученички парламент, наставници	током школске године
7.	Донације у пројектима за ове ученике	у оквиру пројеката обезбеђивање средстава и помоћ овим ученицима	реализатори пројекта и организације које га финасирају	током године
S	Сарадња са Црвеним крстом	у оквиру пружања подршке ученицима који су лошије материјалне ситуације, учествовање у активностима које организује Црвени крст	Стручни сарадници, ОС, ученици	током године

14. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита животне средине обухвата активности усмерене на развој еколошке свести, као и очување природних ресурса. Очување природних ресурса односи се и на упознавање са коришћењем и рационалном употребом тих ресурса у области енергетике. Школа доприноси заштити животне средине остваривањем програма заштите животне средине - локалним еколошким акцијама, заједничким активностима школе, родитеља и јединице локалне самоуправе у анализи стања животне средине и акција за заштиту животне средине.

У оквиру овог програма ученици се информишу о значају очувања животне средине, са посебним освртом на њихов лични допринос и ангажовање у реализацију акција на нивоу школе и ликалне заједнице. На часовима одељењског старешине у свим узрастима обрађују се одређене теме. Посебне активности реализују наставници биологије у редовноој настави и у раду еколошке секције. У редовној настави приликом обраде пригодних тема / Свет око нас, Природа и друштво, географија, биологија, физика, хемија / ученици ће добити информације о

загађивачима ваздуха, глобалном отопљавању, променама у клими и њиховом утицају на живот на планети, значају одрживе енергије, значај селекције отпада, рециклаже истог, заштити вода, шума, утицај отпада, посебно пластике, на животну средину, опасности од пожара и поплава.

Р.Б	Активности	Начин реализације	Носиоци реализације	Време реализације
1.	Реализација тема на ЧОС-у: 1. 2. 3. и 4. разред „Природа се чува и воли“ , „На путу од куће до школе“ „Наше дружење на екскурзији“, „Уређујемо учионицу“,“ 5. 6.7. и 8. разред, „Како се понашамо на екскурзији“, „Уређујемо учионицу“	-часови одељењског старешине	- одељењске старешине	Током школске године
2.	Рад еколошке секције -израда едукативних паноа, постављање садница украсног шибља и цвећа у школском дворишту, прикупљање података са интернета о загађењу животне средине, обележавање Дана борбе против пушења, Дана планете Земље..	израда и постављање паноа, брига о биљкама у школском дворишту	Наставник задужен за рад еколошке секције, ученици	Према плановима
3.	Акција " Не прљај немаш изговор" – локална средина	Превенција загађења и чишћење локалне средине	ОС и ученици и предметни наставници, чланови еколошке секције	Према плановима током године; Април/мај
4.	Сакупљење секундарних сировина -акција сакупљања старог папира -одлагање отпада у школи у посебним контејнерима	-током године редовно сакупљање и одлагање отпада и секундарних сировина	ОС и ученици и предметни наставници, чланови еколошке секције	Током целе године
5.	Постављање жардињера са цвећем у школској згради и дворишту и уређење учионица	-током године редовно одржавање зеленила и сађење новог по потреби	ОС и ученици и предметни наставници, чланови еколошке секције	Током целе године

15. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Сарадња са локалном самоуправом реализује се на основу програма. Локална самоуправа, као оснивач школе, значајно утиче на рад школе, а првенствено кроз различите облике финансирања. Школа прати и укључује се у дешавања на територији локалне самоуправе, планира садржаје и начин сарадње у матичној, као и у издвојеној јединици.

ЦИЉ ПРОГРАМА:

- развијање сарадње са организацијама и установама у локалној самоуправи
- јачање компетенција запослених и ученика
- промоција школе и подизање угледа школе

ЛОКАЛНА ЗАЈЕДНИЦА	АКТИВНОСТИ	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА САРАДЊЕ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ
Локална самоуправа	Сарадња у делокругу надлежности	Састанци, службене преписке, учешће у пројектима	Током године	Директор Секретар, шеф рачуноводства, председник Школског одбора, Тим за обезбеђивање квалитета и развој установе
Месне заједнице Баир, Дреновац	Сарадња у делокругу надлежности	Састанци, службена преписка, акције	Током године	Директор, Тим за обезбеђивање квалитета и развој установе

Основне и средње школе на подручју Града Шапца	Израда плана сарадње, усаглашавање правила/критеријума за дешавања и активности од значаја за рад школе	Стручни скупови, размена информација, посете, различите манифестације	Током године	Директор, педагошки колегијум, стручна већа, стручни сарадници, наставници, учитељи, Тим за професионалну орјентацију
Предшколска установа „Наше дете“	Израда плана, презентација по вртићима, радионица са родитељима и будућим првацима	„Школа за будуће прваке“ Приредбе, састанци, радионице, презентације, хуманитарне акције	Током године	Одељењско веће четвртог разреда, наставници, стручни сарадници, директор
Центар за стручно усавршавање Парк науке	Израда планова стручног усавршавања (личног, по стручним већима, на нивоу установе), усаглашавање термина, присуство реализацији и писање извештаја, евалуација	Семинари, стручни скупови, угледни часови, редовна настава, ваннаставне активности, манифестације	Током године	Директор, педагошки колегијум, стручна већа, Тим за професионални развој, стручни сарадници, наставници, учитељи
Полицијска управа Шабац	Предавања/радионице у циљу превенције	Предавања Пројекти „ Безбедност у саобраћају“ „Успорите поред школе“, „Болести зависности“,...	Током године	Директор, помоћник директора, одељењска већа од 1. до 8. разреда, стручни сарадници, Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања
Дом здравља Шабац	предавања/радионице у циљу превенције	трибине, предавања, радионице, прегледи	Током године	Лекари, стоматолози, стучна лица, Тим за

				здравствену заштиту, учитељи

Геронтолошки центар	Планирани облици сарадње у оквиру Дечје недеље и Дана жена	Манифестације и радионице	Октобар, март	Тим за културне и јавне догађаје
Црвени крст Шабац	Предавања/радионице у циљу превенције	Предавање, радионице, учествовање у наградним конкурсима и такмичењима	Током године	Тим за социјалне и хуманитарне активности, учитељи, наставници,стручни сарадници, директор
Центар за социјални рад Шабац	Подршка ученицима и породицама из депривираних, осетљивих средина	Разговори, конференције случаја, службена преписка, предавања, трибине, информисање родитеља/старатеља о правима из области социјалне заштите	Током године	Руководилац ЦСР, директор, стручни сарадници, Тим за социјалне и хуманитарне активности, родитељ/ старатељ
Културни центар	Припрема плана манифестација	Учествовање у манифестацији Европски дан језика, такмичење у рецитовању, трибине, радионице, изложбе, представе, књижевне вечери	Током године	Ученици, директор, одељењске старешине, стручни сарадници, Тим затакмичење у рецитовању, родитељи

Народни музеј Шабац	Припрема и реализација	Посете	Током године	Одељењске старешине, учитељи, предметни наставници
Библиотека шабачка	Припрема и реализација	Посете, радионице	Током године	Одељењске старешине, библиотекар, наставници српског језика, учитељи
Шабачко позориште, биоскоп	Припрема и реализација	Посете	Током године	Одељењске старешине, , предметни наставници
Туристичка организација Града Шапца	Припрема и реализација манифестација	Шабчки карневал, Чивијада, Јесењи вашар	Током године	Тим за културне и јавне догађаје
Спортски савез Града Шапца	Припрема и реализација спортских дешавања на нивоу града	Такмичења и друге спортске манифестације	Током године	Тим за организовање спортских активности, наставници физичког
Јавно комунално предузеће	Акције	Сакупљање секундарних сировина,садња дрвећа, чишћење околине	Током године	Предметни наставници, учитељи, ученици Тим за естетско уређење школе
Медији	Обавештавање медија	Присуство и извештавање медија о битним дешавањима у школи	Током године	Тим за промоцију школе

16. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Циљ сарадње са породицом је подстицање и неговање партнерског односа, заснованог на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења наставника, ученика и родитеља.

Школа подстиче и негује партнерски однос са родитељима, односно старатељима ученика, заснован на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења. Програми у области сарадње са породицом усмерени су на јачање родитељске компетенције и имају социо-едукативни и саветодавни карактер. Сарадња са породицом одвијаће се плански и систематски током целе године укључујући породице у планирању, реализацији и евалуацији те сарадње. Да би се што боље одговорило потребама деце, породице и средине, сарадња ће се реализовати применом и комбинацијом различитих облика сарадње.

Сарадња са родитељима остварује се кроз укључивање родитеља у систематски васпитни рад школе путем родитељских састанака, Савета родитеља и индивидуалних контаката наставника и родитеља. На тај начин врши се координација педагошког деловања породице и наставника. Осим тога педагошко-психолошка служба обавља разговоре са родитељима ради упућивања у напредак ученика, али и у случајевима дешавања проблема и приметног непримереног понашања. Тада родитељи, одељењски старешина и педагошко-психолошка служба проналазе најбољи начин за решавање настале ситуације. У случајевима дешавања насиља, злостављања и занемаривања, школа одмах обавештава родитеље, предузима потребне кораке и сачињава оперативни план заштите у који укључује и сарадњу са родитељима, односно заједничко деловање породице и школе.

Сарадња се остварује кроз:

међусобно информисање о здрављу, психофизичким способностима и социјалном развоју ученика, информисање о учењу, понашању, ваннаставним школским активностима, условима рада у породици и друштвеној средини. Такође и кроз индивидуалне разговоре и размену мишљења родитеља, наставника и стручних сарадника о напредовању и понашању ученика у породици и школи , припрема информација за групу родитеља код чије деце се јављају потешкоће у развоју – помоћ родитеља у налажењу нових најбољих решења , као и рад савета родитеља школе. Разговор организује одељенски старешина у сарадњи са педагогом и психологом школе.

Родитељски састанци:

ОС је стручно лице које је задужено да сазива, припрема и води родитељске састанке. Родитељски састанци се одржавају најмање 4 пута годишње (или по потреби) .Евиденција родитељских састанака се води у Ес дневнику.

Родитељи имају своје представнике у Школском одбору, које бирају из чланова Савета родитеља школе. Савет родитеља школе бира се сваке школске године до 15. септембра, чине га по један представник сваког одељења школе . Годишњим планом рада прецизније се одређује рад савета родитеља школе.

Редни број	**Активности**	**Начин реализације**	**Носиоци реализације**	**Време реализације**
1.	Први родитељски састанци – информисање родитеља о изменама у законима, правилницима и програмима, школским календаром, распоредом часова, терминима за индивидуалне разговоре и избору дестинација за наставу у природи и екскурзије, врши се избор представника у Савет родитеља школе.	-за родитеље предшколских група и ученика првог разреда општи родитељски са приредбом, а потом у свим одељењима одржани родитељски састанци	-одељењске старешине	-прва седмица септембра
2.	Родитељски састанци током године на којима се разматра успех одељења, васпитнодисциплинске мере, реализација образовноваспитног рада / редовна настава, допунска и додатна,такмичења, пробна тестирања итд/	-одржани родитељски састанци	-одељењске старешине	-на крају сваког тромесечја

3.	Избор агенција за реализацију излета, екскурзија, наставе у природи и екскурзија – представници родитеља	-састанци представника родитеља и избор	-родитељи и одељењске старешине	-септембар, октобар
4.	Присуство часовима у данима отворених врата	-сваког месеца један дан у седмици / школа утврђује и информише родитеље који су то дани / родитељи могу да присуствују часу или часовима у одељењу свог детета	-наставници, родитељи	-једном месечно према утврђеном распореду

5.	Свет занимања	Родитељи ученика осмог разреда добијају значајне информације о припремама ученика за полагање завршног испита, и о условима уписа у средњу школу. Реални сусрети са занимањима на радном месту родитеља добровољаца, за ученике 8.разреда	Чланови тима за професионалну оријентацију ученика, одељењске старешине, родитељи осмог разреда	Друго полугодиште

7.	Организација другарске вечери за ученике осмог разреда	-разматрање понуда и избор објекта	- представници родитеља и ученика 8. разреда	мај
8.	Анкетирање родитеља о квалитету сарадње школе са породицом и анкетирање родитеља у процесу самовредновања рада школе	-анкетирани по 2-3 родитеља из сваког одељење школе на крају првог полугодишта , анкетирање чланова Савета родитеља школе на крају другог полугодишта, анкетирање родитеља у процесу самовредновања	-ОС и стручни сарадници	јануар и јуни, по плану самовредновања

9.	Ангажовање родитеља у Тиму за превенцију насиља, Тиму за школско развојно планирање, Тиму за самовредновање и Тимовима за подршку ученицима који раде по ИОП-у и Тиму за превенцију насиља	-учешће на седницама наведених тимова и другим активностима тих тимова	-чланови тимова, родитељи	током године

10.	Информисање родитеља: -на огласној табли школе информације о календару рада, сменама и звоњењу, терминима за индивидуалне разговоре, писменим проверама ученика током године и другим питањима -разна обавештења и информације о активностима и посебно резултатима са такмичења на сајту школе	-постављена обавештења и ажурирање сајта	-помоћник директора, наставник информатике, директор, наставници и стручни сарадници	током године
11.	Присуство родитеља разним културним и друштвеним активностима – приредбе, прославе, креативне радионице, реализација наставе, хуманитарне активности, присуство промоцији најуспешнијих ученика.	-присусутво приредбама, изложбама, часовима отворених врата, присуство промоцији најуспешнијих ученика	-чланови тимова, родитељи	током године

12.	Разне акције родитеља преко Градског савета родитеља реализација предавања за родитеље и ученике о превенцији болести зависности, учешће у пројектима	-предавање на Савету родитеља школе активности пројеката	-чланови Савета родитеља школе, родитељи, директор и помоћник	током године
13.	Индивидуални разговори, саветодавни рад и помоћ у решавању проблема везаних за дете.	-разговори, помоћ, упућивање на друге институције	-ОС, стручни сарадници, директор и помоћник	током године

17. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ

Циљ излета, екскурзија и наставе у природи, као облика образовно-васпитног рада, јесте да допринесе остваривању циљева и задатака образовања и васпитања, циљева и задатака наставних предмета, као и непосредно упознавање с појавама и односима у природној и друштвеној средини, с културним, историјским и духовним наслеђем и привредним достигнућима у месту боравка, завичају и домовини. Са посебним акцентом на међупредметно повезивање садржаја кроз амбијенталну наставу и развој међупредметних компентенциија.

Задаци излета, екскурзија и наставе у природи су:

- продубљивање, проширивање и обогаћивање знања и искустава ученика,
- повезивање и примењивање знања и умења,

- развијање љубави према отаџбини, њеној историји, култури и природним лепотама, неговање позитивног односа према свим њеним грађанима и њиховим националним, културним, етичким и естетским вредностима,
- неговање солидарности, хуманизма, другарства и осећаја заједништва,
- успостављање непосреднијих односа између наставника и ученика и ученика међусобно,
- проучавање објеката и феномена у природи,
- уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима,
- упознавање с начином живота и рада људи појединих крајева,
- развој и практиковање здравих стилова живота,
- развијање свести о значају одрживог развоја и изграђивање еколошких навика и навика заштите животиња,
- развијање способности проналажења, анализирања и саопштавања информација из различитих извора,
- оснаживање ученика у професионалном развоју,
- подстицање самосталности ученика и одговорности за сопствено понашање,
- развијање способности оријентације у простору,
- упознавање са националним, историјским, културним и уметничким вредностима окружења кроз који путују и окружења у ком бораве

-социјализација ученика, стицање искустава у колективном духу, развијање спортског и такмичарског духа, тимског рада, другарских односа, толеранције на различитости, пружање подршке и помоћи другима, поштовање правила понашања у различитим окружњима и приликом обилазака различитих културних споменика, верских објеката, музеја, галерија и сл.

Годишњим планом школе биће детаљно прецизирани термини, дестинације и реализатори екскурзија, излета и наставе у природи. Овај програм реализује се уз пуну сарадњу и сагласност чланова Савета родитеља, а на предлог одељењских већа.

АКТИВНОСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ИНДИКАТОРИ
Припрема плана екскурзија, излета и наставе у природи	јун/август	руководиоци одељењских већа, природи, Наставничко веће	Годишњи план рада школе, Тим за екскурзије
Одабир агенција за извођење екскурзија, излета и наставе у природи	септембар	комисија за екскурзије, излете и наставу у природи (преставник Савета родитеља, наставни, директор, координатор Тима за екскурзије, секретар школе)	записник
Реализација екскурзија, излета и наставе у природи	по предвиђеној динамици у Годишњем плану	одељењски старешина,	Извештај о реализацији екскурзија, излета и наставе у природи
Евалуација реализације екскурзија, излета и наставе у природи и одабира агенција	на крају школске године	одељењски старешина, Савет родитеља, директор	евалуациони листић извештај Тима за екскурзије

18. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ-

Функције школске библиотеке:

1. Школска библиотека нуди помоћ при учењу, одабир адекватне литератур и изворе који свим учесницима образовног процеса у школи омогућавају да развију критичко мишљење, али и да делотворно користе информације у свим облицима и на свим медијима.

2. Поседује коришћење књига и других извора и информација, у распону од уметничких до документарних, од штампаних до електронских на лицу мета и на даљину. Извори допуњују и обогаћују садржај уџбеника, наставних материјала и методику наставе.

3. Амбијент школске библиотеке подстиче, који чине књиге и остла лиература, подстиче на стваралаштво чиме се развија културу рада, реда и понашања у модерном духу;

4. Школска библиотека пружа информације и сазнања која су неопходна за успешно учествовање у савременом друштву заснованом на информавијама и знању;

5. Школска библиотека је доступна и пружа услуге подједнако свим учесницима образовног процеса, без обзира на узраст, расу, пол, веру, националност, језик, професионални или друштвени статус, чиме се охрабрује интелектуални дијалог и потпомаже културна разноликост.

6. Школска библиотека треба да буде место које омогућава ученицима да овладају вештинама за учење током читавог живота, место које развија њихову стваралачку машту и место које ће утицати на то да буду одговорни грађани.

7. Школски библиотека је место које је опремљено тако да прати реализацију наставног процеса ради квалитетног пружања услуга корисницима библиотечког књижног фонда.

8. Школска библиотека је место припремања и организовања културних догађаја школе: прикупљање прилога за школски лист, одабир песама за рецитаторску секцију, одабир прикладних драмских текстова, организовање сусрета са познатим дечијим писцем или песником и слично.

-Библиотечко особље у школској библиотеци-

.

Стручни сарадник – школски библиотекар, својим стручним ангажовањем, доприноси остваривању и унапређивању образовно-васпитног рада у основним и средњим школама, реализујући програм рада прилагођен наставним плановима и програмима. Програм рада школског библиотекара обухвата задатке и послове из области образовања и васпитања, као и библиотечко-информацијске послове из домена културних и уметничких аспеката образовања.

Циљеви библиотечког особља у школској библиотеци:

Следећи циљеви су неопходни за унапређивање писмености, информатичке писмености, подучавања, учења и за подизање културног нивоа и представљају основне услуге школске библиотеке:

1. Подршка и побољшање образовних циљева наведених у наставном плану и програму школе;

2. Развијање и неговање навике и уживања у читању и учењу код деце, као и навике коришћења библиотеке током читавог живота;

3. Пружање прилике да се искуси стварање и коришћење информација у циљу стицања знања, познавања развијања маште и уживања;

4. Подстицање свих ученика да стичу и користе вештине вредновања и коришћења информација, без обзира на облик, формат или медиј, као и да овладају начинима друштвене комуникације;

5. Обезбеђивање приступа локалним, регионалним, националним и глобалним изворима и могућностима, што оне који уче доводи у додир са различитим идејама, искуствима и ставовима;

6. Организовање активности које јачају друштвену и културну свест;

7. Сарадња са ученицима, нставницима, управом и родитељима да би се остварили циљеви школске библиотеке, рада школског библиотекара али и школе у целини;

8. Заступање начела да су слобода мишљења и приступ информацијама неопходни предуслови за делотворно и одговорно учешће

у грађанском демократском друштву.

19. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ДРУГИХ ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ШКОЛЕ КОЈИ УТИЧУ НА ОБРАЗОВНО ВАСПИТНИ РАД

19.1. ПРОГРАМ РАДА ПРОДУЖЕНОГ БОРАВКА

ПРОДУЖЕНИ БОРАВАК је посебан организовани облик васпитно-образовног рада са ученицима који се реализује у школи после или пре часова редовне наставе и у оквиру кога ученици имају самосталан рад и низ различитих облика слободних активности и један оброк.

Пре или после редовне наставе (у зависности од смене) организује се продужени боравак у школи за ученике првог и другог разреда основне школе. Боравак и рад према таквом облику организује се од 7 до 17:00 часова .

Учитељ који ради у продуженом боравку се договара и усклађује своје активности са учитељима из редовне наставе. У циљу упознавања деце, као и решавања педагошких ситуација учитељ из продуженог боравка се упућује на континуирану сарадњу са педагогом и психологом школе.

Учитељ који ради у продуженом боравку делује јединствено, сарадднички, синхронизовано, свеобухватно и интегрисано са читавим разредним процесом. Заједно сарађује с родитељима, одржава родитељске састанке и појединачне индивидуалне разговоре с родитељима.

Приликом остваривања продуженог боравка нарочито се води рачуна о : васпитању и образовању ученика,предузимању превентивних мера ради очувања здравља ученика,помагању у учењу и раду,подстицању ученика на самостални рад и стицање радних навика,развоју социјалних и комуникацијских вештина,аналитичко-истраживачком раду за потребе вредновања квалитета рада,сарадњи са родитељима,локалном заједницом,са установама културе као и са свим другим релевантним установама које се индиректно или директно укључују у рад школе.

Основни циљеви:

- развој целокупне личности,индивидуалних и јединствених потенцијала,
- социјализација,
- припрема ученика за даље образовање и перманентно учење;

Задаци рада:

- навикавање на уџбеник;
- увежбавање технике и логике читања;
- развијање способности продуковања и репродуковања градива(усмено и писмено);
- учвршћивање и продубљивање знања у свим наст.предметима;
- навикавање на самостално учење;
- развој социјализације код деце;
- подстицање мотивације за учењем;
- подстицање ученика на међусобну сарадњу;
- задовољављање социјалних потреба ученика за животом и радом у колективу;
- култура понашања на јавном месту;

- развијање културне и хигијенске навике ученика према личној и друштвеној имовини;
- развој дечијег стваралаштва; • задовољавање посебних интересовања ученика.

ОБАВЕЗЕ И АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА У ПРОДУЖЕНОМ БОРАВКУ	
РАД СА УЧЕНИЦИМА	обухвата самосталан рад ученика,пружање стручне помоћи у учењу и саветовању ученика,организовање слободних активности и слободног времена
РАД СА РОДИТЕЉИМА	подразумева одржавање индивидуалних консултативних разговора,групних састанака и колективних родитељских састанака у циљу подизања педагошке културе родитеља,њиховог активног укључивања у рад продуженог боравка као и упознавање са постигнућима њихове деце;
РАД СА СТРУЧНИМ ОРГАНИМА ШКОЛЕ	подразумева сарадњу са стручним сарадницима,учитељима,активом учитеља и директором у циљу унапређивања рада и превазилажења повремених или сталних потешкоћа:
ВОЂЕЊЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ	обухвата: • програм годишњег рада, • план месечног рада, • вођење дневника рада
	• карактеристична запажања о ученицима у погледу напредовања, • планирање оквирног распореда дневног режима активности, • евиденцију изостанака ученика; • евиденција успеха ученика у школи, • вођење записника са родитељских састанака,

	• евиденција сарадње са родитељима, • евиденција понашања ученика.

19.2. ПРОГРАМ РАДА УЧЕНИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА

На основу члана 88. Закона о основама система образовања и васпитања ученички парламент се формира на почетку сваке школске године избором по два представника сваког одељења седмог и осмог разреда. Чланове парламента бирају ученици на часу одељењске заједнице.

Парламент се конституише у првој половини септембра сваке школске године. На првом састанку се бира руководство и усваја план рада парламента.

Ученички парламент има Пословник о раду, а план рада је саставни део Годишњег плана рада школе.

Улога парламента је да непосредно и директно заступа интересе ученика и ради на остваривању њихових права.

Циљеви:

- Подстицање демократизације односа у школи и развијање демократских процедура.
- Развијање критичког односа према појавама и догађајима у школи и шире.
- Развијање културе дијалога, подстицање толеранције и развијање солидарности.
- Развијање свести о равнотежи између права и одговорности.
- Развијање одговорности за безбедност ученика и заштиту здравља.
- Развијање свести о значају превенције у заштити здравља.
- Активно учешће у образовно-васпитним активностима школе.
- Иницирање и реализација акција у области науке, културе, спорта и другим делатностима од интереса за ученике школе, као и хуманитарних акција.
- Развијање сарадње са Наставничким већем, Школским одбором, Саветом родитеља, тимовима и руководством школе.

Задаци:

- Активно учешће у процесу самовредновања рада школе, као и реализацији и унапређивању Развојног плана школе.

- Унапређивање рада школских секција.
- Активно учешће у заштити здравља ученика
- Организовање разних облика научног, културног, спортског и другог исказивања ученика.
- Успостављање сарадње са другим школама.
- Сарадња са управом школе и другим органима школе.
- Упознавање чланова парламента са Посебним протоколом о заштити деце од насиља у школи
- Сарадња са тимом за превенцију вршњачког насиља.
- Упознавање и давање мишљења о документима школе – Развојни план, ГПРШ, Извештаја о раду школе.
- Организовање добротворних и хуманитарних акција.
- Организовање других активности које доприносе модернизацији и демократизацији школе.

Теме
Циљеви и задаци парламента
Тимови у школи
Школска документа
Посебни протокол о заштити деце од насиља у школи
Платформа: Чувам те - обуке за ученике
Дечја недеља
Дан науке
Дан људских права

Медијација – обука за ученике
Инклузија
Хуманитарне акције
Самовредновање рада школе

*Детаљан план рада се израђује сваке школске године и део је ГПРШ.

Линкови ка актуелним Правилницима за други циклус

http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/viewdoc?uuid=39629e1d-f299-4641-896c-22822d565c3a (пети и шести разред)

http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/viewdoc?uuid=0b4ed8b5-89a1-4b31-82dd-67c756bbf4f9 (Слободне наставне активности)

http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/viewdoc?uuid=1cd9f883-ccfe-4a73-8ccd-95bc212169e1 (седми разред)

https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/viewdoc?uuid=7f60db16-8760-4e25-bc8a-f69fe1fb2e2c (осми разред)

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ 2026-2030

ОШ „НАТА ЈЕЛИЧИЋ“ ШАБАЦ

Деловодни број

Датум
Шабац

Председник Школског одбора
Оливера Јовановић

_____

Директор
Зоран Старчевић

_____